

En ändamålsenlig vapenlagstiftning

Del 1

Slutbetänkande av 2022 års vapenutredning

Stockholm 2024



STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2024:31

SOU och Ds finns på [regeringen.se](https://www.regeringen.se) under Rättsliga dokument.

Svara på remiss – hur och varför
Statsrådsberedningen, SB PM 2021:1.

Information för dem som ska svara på remiss finns tillgänglig på [regeringen.se/remisser](https://www.regeringen.se/remisser).

Layout: Kommittéservice, Regeringskansliet

Omslag: Elanders Sverige AB

Tryck och remisshantering: Elanders Sverige AB, Stockholm 2024

ISBN 978-91-525-0910-4 (tryck)

ISBN 978-91-525-0911-1 (pdf)

ISSN 0375-250X

Till statsrådet och chefen för Justitiedepartementet

Regeringen beslutade vid regeringssammanträde den 12 maj 2022 att uppdra åt en särskild utredare att lämna förslag till de författningsändringar som krävs i svensk rätt för att genomföra 2017 års ändringsdirektiv till EU:s vapendirektiv på miniminivå (dir. 2022:40). I uppdraget ingår även att se över vapenlagstiftningen och ta ställning till vilka ändringar som bör göras i regelverket utifrån de tillkännagivanden från riksdagen som finns på vapenområdet. Den del av uppdraget som avser genomförande av 2017 års ändringsdirektiv till vapendirektivet redovisades i delbetänkandet EU:s vapendirektiv – genomförande av 2017 års ändringsdirektiv på miniminivå (SOU 2022:62). Övriga delar skulle redovisas genom ett slutbetänkande senast den 10 november 2023. Genom tilläggsdirektiv utvidgades utredningens uppdrag i vissa delar och utredningstiden förlängdes samtidigt till den 10 maj 2024 (dir. 2023:50).

Tidigare lagmannen och rikspolischefen Stefan Strömberg förordnades att vara särskild utredare den 12 maj 2022. Han entledigades den 18 juli 2022. Ordföranden i Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden Gunnel Lindberg förordnades samma dag att vara särskild utredare. Hon entledigades den 16 november 2022. Numera hovrättslagmannen Niklas Wågnert förordnades samma dag att vara särskild utredare.

Utredningen har antagit namnet 2022 års vapenutredning.

Den 3 juni 2022 förordnades rättssakkunniga i Justitiedepartementet Jaennice Fährlin till sakkunnig i utredningen. Till experter i utredningen utsågs samma dag juristen vid Naturvårdsverket Emil Ekström, verksjuristen vid Tullverket Karin Engstrand, numera gruppchefen vid Inspektionen för strategiska produkter Simret Goitom, seniora åklagaren Fredrik Jönsson, hovrättsrådet Fredrik Landgren,

rådmannen Kristina H Samuelsson, handläggaren vid Polismyndigheten Henrik Stolt och juristen vid Polismyndigheten Cassandra Utas Stokic. Fredrik Jönsson entledigades den 19 december 2022 och ersattes samma dag som expert av seniora åklagaren Ulf Hansson. Jaennice Fährlin entledigades från uppdraget den 25 augusti 2023. Den 3 oktober 2023 förordnades i hennes ställe Mushka Pistol till sakkunnig i utredningen.

Den 3 juni 2022 förordnades en parlamentariskt sammansatt referensgrupp att biträda utredningen bestående av riksdagsledamöterna Tobias Andersson, Sten Bergheden, Ingemar Kihlström, Birger Lahti, Lina Nordquist och Anna Wallentheim, numera f.d. riksdagsledamoten Maria Ferm och ordföranden i kommunfullmäktige i Östersund Hanna Wagenius. Anna Wallentheim entledigades den 15 juni 2022. Den 16 juni 2022 förordnades riksdagsledamoten Petter Löberg att ingå i gruppen. Den 23 april 2023 entledigades Tobias Anderson från uppdraget. Den 24 april 2023 förordnades riksdagsledamoten Adam Marttinen i hans ställe. Maria Ferm entledigades den 15 januari 2024 från uppdraget. Den 6 februari 2024 förordnades riksdagsledamoten Emma Nohrén i hennes ställe.

Den 12 maj 2022 anställdes rättssakkunnige Robert Tischner som sekreterare i utredningen. Numera rådmannen Jonatan Wahlberg anställdes som sekreterare den 1 juli 2022. Robert Tischner och Jonatan Wahlberg entledigades den 16 november 2022. Den 17 oktober 2022 anställdes hovrättsassessorn Johanna Kallifatides som sekreterare i utredningen. Hovrättsassessorn Elisabeth Ståhl anställdes den 15 november 2022 som sekreterare i utredningen.

Vi överlämnar härmed slutbetänkandet En ändamålsenlig vapenlagstiftning (SOU 2024:31). Uppdraget är härmed slutfört.

Stockholm i maj 2024

Niklas Wågnert

/Johanna Kallifatides
Elisabeth Ståhl

Innehåll

Del 1

Sammanfattning	33
1 Författningsförslag	53
1.1 Förslag till vapenlag (2025:00)	53
1.2 Förslag till vapenförordning (2025:00)	105
1.3 Förslag till förordning om ändring i vapenförordningen (2025:00).....	157
1.4 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken	160
1.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1988:254) om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål	163
1.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1300) om krigsmateriel	164
1.7 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen.....	167
1.8 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:1219) om internationellt tullsamarbete.....	170
1.9 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:1225) om straff för smuggling	171
1.10 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott	176

1.11	Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	177
1.12	Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)	179
1.13	Förslag till lag om ändring i postlagen (2010:1045)	181
1.14	Förslag till lag om ändring i lagen (2013:283) om bevakning ombord på svenskt fartyg	182
1.15	Förslag till lag om ändring i lagen (2014:341) om beslut i särskilda regeringsärenden	183
1.16	Förslag till lag om ändring i tullagen (2016:253)	184
1.17	Förslag till lag om ändring i lagen (2018:649) om förbud mot innehav av berusningsmedel m.m. vid hem för vård eller boende	186
1.18	Förslag till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område	187
1.19	Förslag till lag om ändring i kustbevakningslagen (2019:32)	188
1.20	Förslag till lag om ändring i lagen (2022:244) om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område	190
1.21	Förslag till lag om ändring i lagen (2023:339) om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område	192
1.22	Förslag till förordning om ändring i utsökningsförordningen (1981:981)	194
1.23	Förslag till förordning om ändring i förordningen (1990:415) om tillstånd till införsel av vissa farliga föremål	195
1.24	Förslag till förordning om ändring i förordningen (1992:1303) om krigsmateriel	196
1.25	Förslag till förordning om ändring i vapenförordningen (1996:70)	200

1.26	Förslag till förordning om ändring i förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet.....	201
1.27	Förslag till förordning om ändring i förordningen (1999:272) om handel med begagnade varor.....	203
1.28	Förslag till förordning om ändring i förordningen (1999:1134) om belastningsregister.....	204
1.29	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2006:527) om uppgiftsskyldighet för Tullverket om införsel eller utförsel av skjutvapen.....	208
1.30	Förslag till förordning om ändring i offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641).....	209
1.31	Förslag till förordning om ändring i vägdatatrafikförordningen (2019:382)	210
2	Utredningens uppdrag och arbete.....	213
2.1	Utredningens uppdrag.....	213
2.2	Hur utredningsarbetet har bedrivits	215
2.3	Vårt förhållningssätt till vissa frågor som väckts av brottsbekämpande myndigheter.....	215
2.4	Vårt förhållningssätt till vissa andra utredningar	216
2.5	Föreskriftsändringar som beslutats före den 15 mars 2024 har beaktats.....	217
3	Bakgrund och allmänna utgångspunkter	219
3.1	Vapenlagstiftningen	219
3.2	Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd	221
3.3	Om skjutvapen.....	222
3.3.1	Olika sorters skjutvapen	222
3.3.2	Registrerade vapeninnehav.....	224
3.3.3	Statligt ägda skjutvapen.....	225
3.3.4	Illegala skjutvapen	225
3.4	Vapenanvändning vid brott	229

3.5	Allmänna utgångspunkter.....	232
3.5.1	Målet med översynen.....	232
3.5.2	Intresseavvägningen.....	232
3.5.3	Regleringen måste hänga ihop och vara lätt att tillämpa.....	235
3.6	Hänvisningar och näraliggande frågor	236
3.7	Några ord om statistikuppgifter i betänkandet	236
4	En mer lättillgänglig och överskådlig vapenlagstiftning	239
4.1	Uppdraget	239
4.2	En ny vapenlag och vapenförordning.....	239
4.3	Den nya lagen	240
4.4	Den nya förordningen.....	248
5	Utgångspunkter för övervägandena om innehavstillstånd	251
5.1	Uppdraget	251
5.2	Förutsättningar för innehavstillstånd enligt nuvarande ordning.....	252
5.3	Krav på en tillståndsreglering	254
5.4	Tillståndsbestämmelser som bör föras över till den nya vapenlagen.....	255
5.5	Vapenförordningens bestämmelser om förutsättningar för tillstånd att inneha skjutvapen bör förtydligas	259
5.6	Mer om de grundläggande tillståndskraven	263
5.6.1	Skäligt antagande om att vapnet inte kommer att missbrukas.....	263
5.6.2	Behov av skjutvapnet	265
5.6.3	Vapnets lämplighet för ändamålet.....	266
5.7	Ansökningar om innehavstillstånd.....	268

6	Innehavstillstånd för enskilda personer.....	273
6.1	Uppdraget.....	273
6.2	Gällande rätt.....	275
6.3	Lämplighetsprövning av enskilda personer	280
6.4	Större möjlighet för den som är under 18 år att få innehavstillstånd för jakt och målskjutning	284
6.4.1	Bakgrund.....	284
6.4.2	Det bör tydliggöras när den som inte fyllt 18 år får ges innehavstillstånd	286
6.4.3	Den som är under 18 år ska kunna få innehavstillstånd för jakt eller målskjutning om det finns särskilda skäl	287
6.4.4	Samma omständigheter bör alltid beaktas vid bedömningen av om det finns skäl att göra undantag från vapenregleringens ålderskrav	290
6.5	Godtagbara ändamål för innehavstillstånd	291
6.6	Innehavstillstånd för jaktändamål.....	293
6.6.1	Förbud och begränsningar som avser innehav bör framgå av vapenregleringen.....	294
6.6.2	Skjutvapens lämplighet för ändamålet jakt	297
6.7	Innehavstillstånd för målskjutning	302
6.7.1	Aktivitetskraven för målskjutning	302
6.7.2	Föreningsegna grenar	306
6.8	Innehavstillstånd för udda ändamål	313
6.8.1	Udda skjutningsändamål.....	313
6.8.2	Udda ändamål som inte avser skjutning	318
6.9	Det saknas anledning att tydliggöra eller ändra tillståndsprövningens omfattning	320
6.10	Obrukbara skjutvapen	322
7	Vapengarderoben.....	327
7.1	Uppdraget.....	327
7.2	Gällande rätt.....	328

7.2.1	Innehav av vapen och vapendelar för jakt.....	328
7.2.2	Innehav av vapen och vapendelar för målskjutning.....	333
7.2.3	Utbyte av förslitna vapendelar	334
7.2.4	Innehavstillståndet om vapnet ändras.....	335
7.3	Bakgrund och tidigare överväganden	336
7.3.1	Vapengarderoben för jakt.....	336
7.3.2	Vapengarderoben för målskytte.....	339
7.4	Utblick	341
7.4.1	Norge.....	341
7.4.2	Finland.....	343
7.4.3	Tyskland	345
7.5	Jaktvapen.....	346
7.5.1	Jaktvapengarderoben bör utökas.....	346
7.5.2	Kravet på ett mycket kvalificerat behov bör förtydligas.....	358
7.5.3	En särskild vapendelsgarderob bör inte införas ..	359
7.5.4	En alternativ lösning avseende vapendelsgarderob.....	364
7.6	Målskjutningsvapen.....	368
7.6.1	Gränsen för kravet på mycket kvalificerat behov bör inte ändras.....	368
7.6.2	Kravet på mycket kvalificerat behov bör förtydligas.....	371
8	Innehavstillstånd för vapensamlare	375
8.1	Uppdraget	375
8.2	Gällande rätt	376
8.2.1	Bestämmelserna och deras bakgrund.....	376
8.2.2	Överrättspraxis.....	379
8.2.3	Polismyndighetens allmänna råd.....	379
8.2.4	Vapendirektivet	382
8.3	Frågans tidigare behandling	383
8.4	Förutsättningarna för samling bör förtydligas	383

8.5	Godkänt samlingsområde.....	384
8.5.1	Kravet på samlingsvärde bör förtydligas i den del som avser samlingsområde.....	384
8.5.2	Samlingsområdet bör inte prövas i varje tillståndsärende.....	385
8.5.3	Godkännande av samlingsområde.....	387
8.5.4	Förhållandet till vårt förslag om en ny grundläggande förutsättning för innehavstillstånd.....	395
8.6	Behov och lämplighet.....	396
8.7	Vissa särskilda vapen.....	398
8.7.1	Moderna skjutvapen.....	398
8.7.2	Tyngre, utpräglat militära vapen.....	401
8.8	Överföring av hela samlingar.....	404
8.9	Användning av samlarvapen.....	405
8.10	Innehav av ammunition för vapensamling.....	408
9	Innehavstillstånd för helautomatiska vapen och enhandsvapen.....	411
9.1	Uppdraget.....	411
9.2	Gällande rätt.....	412
9.3	Synen på helautomatiska vapen och enhandsvapen i svensk rätt.....	426
9.4	Faktiska förhållanden.....	428
9.5	Frågans tidigare behandling.....	429
9.6	Vapendirektivets krav.....	430
9.7	En särskilt sträng reglering behövs.....	433
9.8	Kravet på synnerliga skäl bör ersättas eller förtydligas.....	435
9.9	Det bästa alternativet till synnerliga skäl.....	437
9.10	Innehav för skjutning.....	439
9.10.1	Förutsättningar för innehav.....	439

9.10.2	Omständigheter som bör beaktas vid bedömningen.....	441
9.11	Innehav för annat än skjutning.....	445
9.12	Undantag för vissa mindre farliga vapen.....	449
9.13	Vissa särskilda frågor om enhandsvapen.....	450
9.13.1	Det bör inte införas en definition av enhandsvapen.....	450
9.13.2	Helautomatiska enhandsvapen bör vara förbjudna	451
9.14	Modulvapen	452
10	Tidsbegränsade innehavstillstånd	455
10.1	Uppdraget	455
10.2	Bakgrund och gällande rätt	456
10.3	Nordisk utblick	461
10.4	Femårstillstånden innebär vissa olägenheter för legala vapeninnehavare.....	463
10.5	Femårstillstånden bör behållas för skjutningsändamål	466
10.5.1	Regelbundna kontroller av behovet bör göras även i fortsättningen.....	466
10.5.2	Skärpt tillsyn kan vara ett alternativ till femårstillstånd	469
10.5.3	Hur kan ett skärpt tillsynsförfarande se ut?.....	470
10.5.4	Femårstillstånden är ett bättre alternativ än skärpt tillsyn	474
10.6	Femårstillstånden bör avskaffas för andra ändamål än skjutning.....	476
10.7	Författningsändringar om systemet med femårstillstånd avskaffas	477
10.7.1	Vissa bestämmelser bör inte föras över till den nya vapenlagen	478
10.7.2	Ett skärpt tillsynsförfarande bör införas	479

10.7.3	Den nya vapenlagen bör ges en något annorlunda disposition om femårstillstånden avskaffas	480
10.7.4	Vissa av våra andra förslag bör inte genomföras.....	481
10.7.5	Om en ny vapenlag inte antas får författningsändringarna utformas på ett annat sätt	482
10.8	Åtgärder för att motverka de olägenheter femårstillstånden medför.....	482
10.8.1	De straffrättsliga konsekvenserna bör mildras	482
10.8.2	Tillfälliga omständigheter bör inte hindra förnyelse.....	483
10.8.3	Endast vissa vapendelar bör omfattas av femårstillstånd.....	486
10.8.4	En gemensam omprövning	487
10.8.5	Underrättelse om att ett tidsbegränsat tillstånd är på väg att löpa ut	489
10.8.6	En enklare ansökan.....	490
10.8.7	Tillståndets giltighet medan en ansökan om förnyat tillstånd prövas.....	493
11	Innehavstillstånd för skyttesammanslutningar	497
11.1	Uppdraget.....	497
11.2	Bakgrund och gällande rätt.....	498
11.3	Förutsättningarna för innehavstillstånd bör förtydligas	501
11.4	Tydligare krav på lämplighet hos personer med betydande inflytande	502
11.5	Kraven på behov och ändamål förtydligas.....	505
11.6	Tydligare krav för innehav av enhandsvapen och helautomatiska vapen.....	508
11.7	Anmälan och registrering av den som har ett betydande inflytande.....	514
11.8	Krav på föreståndare och ersättare bör inte införas.....	517

11.9	Bevis om auktorisation bör ges in om auktorisationen återkallas.....	519
12	Innehavstillstånd för museer	521
12.1	Uppdraget	521
12.2	Bakgrund och gällande rätt	522
12.3	Inga nya lämplighetskrav	525
12.4	Ändamålet för museers tillstånd förblir oförändrat.....	527
12.5	Tillstånd för skjutning med museers vapen	527
12.6	Tydligare krav för innehav av enhandsvapen och helautomatiska vapen	529
12.7	Ingen skyldighet att anmäla vem som har ett betydande inflytande	532
12.8	Krav på vapenföreståndare bör införas.....	533
13	Innehavstillstånd för auktoriserade bevakningsföretag ..	539
13.1	Uppdraget	539
13.2	Bakgrund och gällande rätt	540
13.3	Förutsättningarna för innehavstillstånd bör förtydligas	545
13.4	Tydligare krav på lämplighet.....	546
13.5	De tillåtna ändamålen bör utvidgas	549
13.6	Kraven på behov bör tydligt framgå.....	554
13.7	Utökade möjligheter att inneha tårgasanordningar och andra jämförliga anordningar.....	556
13.8	Tydligare krav för innehav av enhandsvapen och helautomatiska vapen	557
13.9	Anmälan och registrering av den som har ett betydande inflytande	562
13.10	Krav på vapenföreståndare bör införas.....	564

14	Hantering av organisationers skjutvapen	569
14.1	Uppdraget.....	569
14.2	Justerade bestämmelser om vem som har huvudansvaret för en organisations skjutvapen	571
14.3	Tydligare regler om självständigt handhavande för tillståndshavarens räkning	573
14.3.1	En ordning med särskilda vapenhanterare bör införas	573
14.3.2	En vapenhanterare bör ha eget innehavstillstånd eller vara godkänd av Polismyndigheten	577
14.3.3	En vapenhanterare bör ha tillräckliga kunskaper och färdigheter.....	579
14.3.4	När ett uppdrag ges till den som har eget innehavstillstånd bör tillståndsbeviset kontrolleras	580
14.3.5	Vapenhanterare som godkänns av Polismyndigheten	581
14.3.6	Intyg om uppdraget bör lämnas till vapenhanteraren	584
14.3.7	Vapenhanteraren bör kunna visa sin rätt att medföra organisationens skjutvapen	586
14.3.8	Endast vapenhanterare som godkänts av Polismyndigheten bör registreras	587
14.4	Annat deltagande i verksamheten	588
15	Vissa frågor om tillståndsbevis	593
15.1	Uppdraget.....	593
15.2	Gällande rätt	593
15.3	Utblick.....	595
15.4	Elektroniska tillståndsbevis avseende innehavstillstånd.....	595
15.4.1	De fysiska tillståndsbevisen fasas ut.....	595
15.4.2	Skyddet för personuppgifter.....	606
15.4.3	Sekretess.....	607

15.5	Till en början elektroniska tillståndsbrevs endast för innehavstillstånd	609
15.6	Regeringen bör efter samråd med Polismyndigheten bestämma när bestämmelserna ska träda i kraft	610
15.7	Vissa andra frågor om tillståndsbrevs	611
16	Överlåtelse och förvärv av skjutvapen	615
16.1	Uppdraget	615
16.2	Gällande rätt	615
16.3	Det behövs en tydligare reglering om överlåtelser av skjutvapen	618
16.4	Tillstånd till innehav av vapen som ska förvärvas ska betecknas förvärvstillstånd	621
16.5	Ett system med överlåtelseanmälan.....	626
16.6	Tidsfrist för överlåtelseanmälan	630
16.7	Uteblivet förvärv	631
16.8	Utebliven eller försenad anmälan	633
16.9	Ingivande av tillståndsbrevs.....	634
16.10	Särskilt om vapenhandlars överlåtelser.....	637
16.11	Ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin	638
17	Vissa frågor om ljuddämpare, vapenmagasin och ammunition.....	639
17.1	Uppdraget	639
17.2	Innehav av vapenmagasin vid vapenbyte.....	640
17.3	Innehav av ljuddämpare vid vapenbyte	646
17.4	Vapenhandlars och reparatörs innehav av ammunition	648
17.5	Vapenhandlars införsel av ammunition och ljuddämpare till Sverige	650

17.6	Anpassningar av krigsmaterielregelverket.....	653
17.6.1	Undantag från vissa tillståndskrav.....	653
17.6.2	Övriga anpassningar till följd av lättnaderna av tillståndsplikten för ljuddämpare	658

Del 2

18	Utlåning av skjutvapen.....	663
18.1	Uppdraget.....	663
18.2	Gällande rätt	664
18.3	Tydligare bestämmelser om utlåning.....	668
18.3.1	En tydligare struktur	668
18.3.2	Nya beteckningar bör införas	669
18.3.3	Huvudregeln om utlån av tillståndspliktiga skjutvapen bör förtydligas.....	669
18.3.4	Låntagarens rätt att inneha vapnet som lån bör framgå av lånebestämmelserna	671
18.3.5	Vapenhandlares utlåning för provskjutning bör ses som en egen form av utlåning.....	672
18.3.6	Bestämmelserna rörande lånetillstånd bör förtydligas	674
18.3.7	Utlåning i flera led bör endast i vissa fall vara tillåtet.....	679
18.4	Skyttesammanslutningar bör få låna ut skjutvapen vid upprepade tillfällen	680
18.5	Bevakningsföretags utlåning	681
18.5.1	Följdändringar till förslagen om utökade ändamål.....	681
18.5.2	Enhandsvapen och helautomatiska vapen	683
18.5.3	Tydligare regler om bevakningslånetillstånd	684
18.6	En tydligare reglering om innehav av ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin vid lån av skjutvapen	689
18.7	Ändrade bestämmelser om låneintyg.....	691

19	Förvaring av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare ..	695
19.1	Uppdraget	695
19.2	Gällande rätt	696
19.3	En bibehållen skyddsnivå	702
19.4	Huvudregeln bör även i fortsättningen vara att innehavaren förvarar skjutvapen, ammunition och ljuddämpare.....	703
19.5	En ökad flexibilitet avseende var enskilda personers skjutvapen ska förvaras	704
19.6	Utvidgade möjligheter till förvaring hos annan.....	711
19.7	Förvaring av vissa vapendelar.....	722
19.8	Skyttesammanslutningars förvaring	724
19.9	Vapensamlares förvaring	725
19.10	Vapenreparatörers förvaring	728
19.11	Förvaring av flera innehavares vapen.....	729
19.12	Möjligheten till kontroll utvidgas något	730
19.13	Sanktioner	732
19.14	Förvaring av vissa vapentyper	733
19.15	Förvaring under transport och vissa andra frågor	734
20	Tydligare möjligheter att beakta risker för allmän ordning och säkerhet	737
20.1	Uppdraget	737
20.2	Utgångspunkter.....	738
20.3	Det finns vapen utöver helautomatiska vapen och enhandsvapen som är särskilt samhällsfarliga.....	741
20.4	Ett skjutvapens farlighet	742
20.5	Polismyndigheten ansvarar för att vapeninnehav är förenliga med allmän ordning och säkerhet.....	746

20.6	Utrymmet för att neka tillstånd på grund av att vapnet är samhällsfarligt bör förtydligas	747
20.7	Särskilt farliga skjutvapen och anordningar	750
20.7.1	AR-15 och liknande halvautomatiska gevär bör inte få innehas för jakt	750
20.7.2	Flerskottsanordningar bör vara förbjudna.....	758
20.7.3	Skjutvapen som kan kontrolleras utan fysisk befattning bör vara förbjudna	762
20.7.4	Högre aktivitetskrav bör övervägas för vissa halvautomatiska skjutvapen	764
20.8	Det behövs även en ventil för oproportionerligt samhällsfarliga skjutvapen	765
21	Effektbegränsade vapen som kan användas med krut ..	769
21.1	Uppdraget.....	769
21.2	Gällande rätt	769
21.3	Luftvapen och andra effektbegränsade vapen av Brocock-typ bör vara tillståndspliktiga.....	771
22	Vapenhandel och reparation och ändring av skjutvapen	775
22.1	Uppdraget.....	775
22.2	Vapenhandelsverksamhet	776
22.2.1	Yrkesmässighetskravet för vapenhandlare	776
22.2.2	Närvaro vid provskjutning i vapenhandlares ställe.....	783
22.2.3	Tydligare regler om ansökningen	785
22.2.4	Uppmärkning av vapenlagret	785
22.2.5	Tydligare regler om inköps- och försäljningsförteckningen	786
22.3	Reparatörsverksamhet	787
22.3.1	Gällande rätt	787
22.3.2	Yrkesmässighetskravet för reparatörer	788
22.3.3	De övriga kraven för tillstånd	790
22.3.4	Föreståndare och ersättare	793

22.3.5	Tillståndets omfattning	795
22.3.6	Ansökan och bevis om reparatörstillstånd	796
22.3.7	Tillsyn	796
22.3.8	Återkallelse av ett reparatörstillstånd bör som huvudregel inte gälla omedelbart	799
22.4	Regler om vem som får utföra ändring och ombyggnad av någon annans skjutvapen.....	799
22.5	Vissa gemensamma frågor.....	803
22.5.1	Föreståndare är en förutsättning för tillstånd	803
22.5.2	Godkännande av föreståndare, ersättare och den som får närvara vid provskjutning	805
22.5.3	Rätt för reparatörer att provskjuta vapen	807
22.5.4	Lägre ansökningsavgift vid ändring av befintligt tillstånd	808
22.6	Utbyte av ljuddämpare och mantlar	809
22.7	Inlösen av vapenhandlars skjutvapen.....	810
23	Införsel med stöd av det europeiska skjutvapenpasset... 815	
23.1	Uppdraget	815
23.2	Den svenska införselregleringen.....	816
23.3	Vapendirektivets bestämmelser om det europeiska skjutvapenpasset och överföring av skjutvapen.....	826
23.4	Frågans tidigare behandling	830
23.5	Den europeiska miniminivån för innehav av skjutvapen....	831
23.6	Nordisk utblick	835
23.7	Konsekvenser av att införa det förenklade införselförfarandet.....	838
23.7.1	Förändrade krav för införsel av skjutvapen.....	841
23.7.2	Brott och olyckshändelser med skjutvapen.....	846
23.7.3	Konsekvenser för enskilda.....	852
23.7.4	Konsekvenser för statliga myndigheter	855
23.7.5	Konsekvenser för andra allmänna inrättningar ...	856
23.7.6	Sammanfattning	857

23.8	Konsekvenser för införsel av ammunition och ljuddämpare	858
23.9	Ett förenklat införseliförfarande bör införas endast för målskjutning.....	859
23.10	Vilka vapen ska omfattas av ett förenklat införseliförfarande?.....	864
23.11	Ett förenklat införseliförfarande för målskjutning	867
23.12	Krigsmateriellagstiftningen bör ändras	871
23.13	Tullverket bör göra följdändringar i sina föreskrifter	874
23.14	Tullverkets skyldighet att anmäla införselar till Polismyndigheten bör utvidgas	875
24	Handläggningstiderna i ärenden om innehavstillstånd .	879
24.1	Uppdraget.....	879
24.2	Gällande rätt	880
24.3	Bakgrund	881
24.3.1	Justitieombudsmannens uttalanden	882
24.3.2	Polismyndighetens arbete med vapentillståndsärenden	884
24.4	Dagens handläggningstider	886
24.5	Utgångspunkter för övervägandena.....	889
24.6	Det bör inte införas ett krav på särskild skyndsamhet, en skarp tidsgräns eller servicegarantier	891
24.7	Andra åtgärder för en effektivare handläggning	896
24.8	Vapenbyten.....	904
24.8.1	Nuvarande ordning.....	904
24.8.2	Frågans tidigare behandling	905
24.8.3	Vapenhandlare bör inte hantera vapenbyten	907
24.8.4	Inget förenklat tillståndsförfarande för vapenbyten	914

25	En förbättrad samverkan.....	919
25.1	Uppdraget	919
25.2	En regelbunden dialog.....	919
25.3	En kontaktkanal för vapenfrågor.....	921
26	Straffrättsliga frågor	923
26.1	Uppdraget	923
26.2	Gällande rätt	925
26.2.1	Vapenregleringen	925
26.2.2	Lagen om brandfarliga och explosiva varor	928
26.2.3	Lagen om krigsmateriel.....	929
26.2.4	Smugglingslagen.....	930
26.3	En tydligare åtskillnad mellan legal och illegal vapenhantering.....	931
26.3.1	Straffrättens övergripande struktur	932
26.3.2	De straffrättsliga bestämmelserna bör inte brytas ut från vapenregleringen om det inte finns starka skäl.....	933
26.3.3	Det bör inte göras en generell uppdelning mellan vapenbrott som begås av legala vapeninnehavare och andra typer av vapenbrott.....	934
26.3.4	Innehav sedan ett tidsbegränsat tillstånd löpt ut bör endast i vissa fall utgöra vapenbrott.....	937
26.3.5	Att ett vapenbrott begåtts av en legal vapeninnehavare bör beaktas vid gradindelning och påföljdsbestämning	942
26.3.6	Vissa nya brottsrubriceringar bör införas.....	947
26.3.7	Administrativa sanktionsavgifter bör inte införas	951
26.4	Kvalifikationsgrunderna för grovt vapenbrott och grovt brott mot lagen om brandfarliga och explosiva varor	953
26.4.1	Märkning av skjutvapen och explosiva varor.....	953

26.4.2	Avslipande serienummer kan beaktas inom ramen för bedömningen av om ett vapenbrott är grovt	956
26.4.3	Avsaknad av märkning kan beaktas inom ramen för bedömningen av om ett brott mot LBE är grovt.....	966
26.5	En tydligare reglering om förverkande.....	970
27	Följdändringar och övriga frågor	973
27.1	Uppdraget.....	973
27.2	Följdändringar.....	974
27.3	Tårgasvapen och andra gasvapen bör uttryckligen jämföras med skjutvapen	975
27.4	Reproduktioner av tillståndsfria skjutvapen bör även fortsättningsvis omfattas av tillståndsplikt	976
27.5	Transport i samband med skrotning eller inlösen	977
27.6	Registrering av dödsbon och konkursbon	979
27.7	Återlämnande av skjutvapen efter omhändertagande.....	980
27.8	Vapenförordningens bestämmelser om införsel	981
27.9	Ett europeiskt skjutvapenpass utfärdat i Norge bör godtas i samma utsträckning som ett skjutvapenpass utfärdat i Danmark eller Finland.....	982
27.10	Utfärdande av europeiskt skjutvapenpass	983
27.11	Avgift vid ansökan rörande deaktivering.....	986
27.12	Delvis nya forumbestämmelser vid överklagande av beslut enligt vapenförordningen.....	987
27.13	Skyldighet att anmäla förlust av skjutvapen.....	989
27.14	Bemyndiganden.....	991
27.14.1	Bötesstraff.....	991
27.14.2	Anmälningsskyldighet för dödsbon.....	991

27.14.3	Skyldigheten att hålla vissa förteckningar tillgängliga.....	992
27.15	Rättelse av vapenförordningens bestämmelser om vem som får samköra vapenregister	993
28	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	995
28.1	Ikraftträdande.....	995
28.2	Utgångspunkter för våra förslag om övergångsbestämmelser.....	996
28.3	Övergångsbestämmelser till vapenlagen	998
28.3.1	Tidigare meddelade tillstånd bör i huvudsak fortsätta att gälla.....	998
28.3.2	Äldre rätt att inneha start- och signalvapen bör fortsätta gälla.....	999
28.3.3	Tidigare meddelad auktorisation bör fortsätta gälla	999
28.3.4	Tidigare meddelade godkännanden bör fortsätta gälla	1000
28.3.5	Vissa äldre övergångsbestämmelser bör fortsätta att gälla.....	1000
28.3.6	Den nya vapenlagen bör tillämpas också i pågående ansökningsärenden	1002
28.3.7	Nya förutsättningar för innehavstillstånd bör i allmänhet inte föranleda återkallelse	1002
28.3.8	Innehav av sådana halvautomatiska gevär som förbjuds för jakt bör avvecklas	1007
28.3.9	Innehav av förbjudna skjutvapen bör avvecklas...	1015
28.3.10	Förslagen om utbyte av ljuddämpare och extra mantlar föranleder inga övergångsbestämmelser	1017
28.3.11	Bestämmelserna om vem som ska registreras i vapenregistren bör ges en framåtblickande verkan.....	1018
28.3.12	Straffrättsliga förslag.....	1020

28.4	Övergångsbestämmelser till vapenförordningen	1021
28.4.1	Äldre rätt att inneha vissa luft- och fjädervapen bör fortsätta gälla.....	1021
28.4.2	Vissa äldre övergångsbestämmelser bör fortsätta gälla.....	1021
28.4.3	Den som innehar ett skjutvapen som inte längre kan anses effektbegränsat bör ges rimligt med tid att ansöka om tillstånd	1024
28.4.4	Nya förutsättningar för tillstånd bör i endast i vissa fall föranleda återkallelse av innehavstillstånd	1025
28.4.5	Förslagen om överlåtelseanmälan och anmälan om uteblivet förvärv	1026
28.4.6	Den nya vapenförordningen bör i huvudsak tillämpas också i pågående ansökningsärenden...	1027
28.4.7	Redan inledda förfaranden bör slutföras där de inletts.....	1028
28.5	Övergångsbestämmelser till andra författningsförslag.....	1028
29	Konsekvenser.....	1031
29.1	Inledning.....	1031
29.2	Förslaget om införande av en ny vapenlag och vapenförordning.....	1033
29.3	Allmänna förslag om innehavstillstånd	1034
29.4	Förslag om innehavstillstånd för enskilda personer	1035
29.4.1	Lämplighetsprövning av enskilda personer.....	1035
29.4.2	Förslaget om större möjlighet för underåriga att få innehavstillstånd för jakt och målskjutning	1035
29.4.3	Förslaget om en tydligare reglering i fråga om när det finns skäl att göra undantag från ålderskraven för innehav av enhandsvapen och helautomatiska vapen	1036
29.4.4	Förslaget om godtagbara ändamål för innehav av skjutvapen.....	1036

29.4.5	Förslaget om att vissa föreskrifter ska flyttas från jaktregleringen till vapenregleringen	1037
29.4.6	Förslaget om skjutvapens lämplighet för ändamålet jakt.....	1037
29.4.7	Förslaget om aktivitetskraven för målskjutning...	1038
29.4.8	Förslagen om innehav av skjutvapen för udda ändamål	1038
29.4.9	Förslaget om att Polismyndigheten ska få meddela föreskrifter om krav på tekniska åtgärder för att ett skjutvapen ska anses vara varaktigt obrukbart	1039
29.4.10	Förslaget om utökning av vapengarderoben för jakt och förtydligandena om mycket kvalificerat behov	1039
29.4.11	Förslagen om vapensamlare.....	1041
29.4.12	Förslagen om innehavstillstånd för enhandsvapen och helautomatiska skjutvapen ...	1044
29.5	Förslagen om innehavstillstånd för skyttesammanslutningar	1050
29.5.1	Förslagen om lämplighetsprövning och anmälan av personer med ett betydande inflytande.....	1050
29.5.2	Förslagen om tydligare krav på behov och ändamål.....	1051
29.5.3	Förslagen om enhandsvapen och helautomatiska vapen.....	1051
29.5.4	Förslaget om ingivande av bevis över auktorisation.....	1052
29.6	Förslag om innehavstillstånd för huvudmän för museer...	1053
29.6.1	Förslaget om tillstånd till skjutning med museers skjutvapen	1053
29.6.2	Förslaget om enhandsvapen och helautomatiska vapen.....	1054
29.6.3	Förslagen om vapenföreståndare och ersättare....	1054
29.7	Förslag om innehavstillstånd för auktoriserade bevakningsföretag.....	1055
29.7.1	Förslaget om lämplighetsprövning och anmälan av personer med betydande inflytande	1055

29.7.2	Förslagen om ändamål och behov	1057
29.7.3	Förslagen om enhandsvapen och helautomatiska vapen	1059
29.7.4	Förslagen om vapenföreståndare och ersättare ...	1059
29.8	Förslagen om hantering av organisationers skjutvapen....	1060
29.8.1	Förslagen om justerade bestämmelser om vem som har huvudansvaret för en organisations skjutvapen	1060
29.8.2	Förslagen om vapenhanterare	1060
29.9	Förslagen om tillståndsbevis	1062
29.9.1	Förslagen om elektroniska tillståndsbevis	1062
29.9.2	Övriga förslag om tillståndsbevis	1064
29.10	Förslagen om överlåtelse och förvärv av skjutvapen	1065
29.11	Förslagen om ljuddämpare, ammunition och vapenmagasin.....	1066
29.11.1	Rätt att under viss tid behålla vapenmagasin eller ljuddämpare.....	1066
29.11.2	Vapenhandlares rätt att inneha och föra in ammunition och reparatörers rätt att inneha ammunition.....	1067
29.11.3	Förtydliganden i lagen om krigsmateriel	1067
29.12	Förslagen om utlåning av skjutvapen	1068
29.12.1	Förslagen om tydligare bestämmelser om utlåning	1068
29.12.2	Förslaget om att skyttesammanslutningar ska kunna låna ut skjutvapen upprepade gånger	1069
29.12.3	Förslagen om utlåning av bevakningsföretags skjutvapen	1069
29.12.4	Förslagen om en tydligare reglering om innehav av ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin vid lån av skjutvapen.....	1070
29.12.5	Förslagen om låneintyg	1071
29.13	Förslagen om förvaring	1071
29.13.1	Förslaget om en ökad flexibilitet avseende var enskilda personers vapen ska förvaras	1071
29.13.2	Förslagen om förvaring hos någon annan	1072

29.13.3	Förslaget om förvaring av vissa vapendelar	1072
29.13.4	Skyttesammanslutningars förvaring.....	1073
29.13.5	Förslagen om bemyndiganden om förvaring	1073
29.13.6	Förslaget om utvidgade möjligheter till kontroll av förvaring	1074
29.14	Förslaget om att ett skjutvapens farlighet ska kunna beaktas mer vid tillståndsprovningen	1075
29.14.1	Förslaget om att vissa halvautomatiska gevär inte ska få innehas för jakt	1075
29.14.2	Förslaget om förbud mot flerskottsanordningar ..	1078
29.14.3	Förslaget om förbud mot skjutvapen som kan kontrolleras utan fysisk befattning	1079
29.14.4	Förslaget om förbud mot helautomatiska enhandsvapen	1079
29.14.5	Förslaget om en ventil för oproportionerligt samhällsfarliga vapen.....	1080
29.15	Förslaget om effektbegränsade vapen som kan användas med antändbara drivämnen	1080
29.16	Förslagen som rör vapenhandel, reparation och ändring av skjutvapen.....	1081
29.16.1	Förslagen om vapenhandlare	1081
29.16.2	Förslagen om reparatörer	1082
29.16.3	Förslagen om ändring och ombyggnad av annans skjutvapen.....	1084
29.16.4	Förslaget om förtydligande av att föreståndare är en förutsättning för tillstånd	1084
29.16.5	Förslagen om godkännande av föreståndare, ersättare och den som får närvara vid provskjutning	1084
29.16.6	Förslaget om möjlighet att provskjuta vapen som tagits emot för bl.a. reparation	1085
29.16.7	Förslaget om lägre ansökningsavgift vid ändring av befintligt tillstånd.....	1085
29.16.8	Förslaget om inlösen av vapenhandlares vapen ..	1085
29.17	Förslaget om införande av EU:s förenklade införselifrfarande för målskjutning	1086

29.18	Förslagen om förbättrad samverkan	1088
29.19	Förslagen om registerbestämmelserna.....	1088
29.20	Straffrättsliga förslag.....	1089
29.21	Förslagen som rör övriga frågor.....	1091
29.21.1	Förslaget om att tårgasvapen uttryckligen jämställs med skjutvapen.....	1091
29.21.2	Förslaget om transport i samband med skrotning eller inlösen.....	1092
29.21.3	Förslaget om att vissa äldre hagelgevär ska kunna föras in i det europeiska skjutvapenpasset ..	1092
29.21.4	Förslaget om avgift vid ansökan om deaktiveringsintyg	1092
29.21.5	Förslaget om ändrade forumbestämmelser när ett beslut enligt vapenförordningen överklagas ..	1093
29.21.6	Förslaget om en skyldighet att anmäla förkomna skjutvapen.....	1093
29.22	Förslag som medför behov av systemutveckling hos Polismyndigheten	1093
29.23	De sammantagna konsekvenserna av förslagen	1094
29.23.1	Ekonomiska konsekvenser.....	1094
29.23.2	Konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet	1097
29.23.3	Effektiviseringar och bättre enhetlighet och förutsebarhet.....	1098
29.23.4	Konsekvenser för företagandet.....	1098
29.23.5	Konsekvenser för den personliga integriteten och rätten till privatliv	1099
29.23.6	Konsekvenser för jämställdheten	1100
29.23.7	Konsekvenser för legala vapeninnehavare.....	1101
30	Författningskommentar	1105
30.1	Förslaget till vapenlag (2025:00).....	1105
30.2	Förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken	1229
30.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1988:254) om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål	1230

30.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:1300) om krigsmateriel	1231
30.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen.....	1234
30.6	Förslaget till lag om ändring i lagen (2000:1219) om internationellt tullsamarbete	1236
30.7	Förslaget till lag om ändring i lagen (2000:1225) om straff för smuggling.....	1237
30.8	Förslaget till lag om ändring i lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott	1240
30.9	Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	1240
30.10	Förslaget till lag om ändring i skollagen (2010:800)	1242
30.11	Förslaget till lag om ändring i postlagen (2010:1045)	1243
30.12	Förslaget till lag om ändring i lagen (2013:283) om bevakning ombord på svenskt fartyg.....	1243
30.13	Förslaget till lag om ändring i lagen (2014:341) om beslut i särskilda regeringsärenden.....	1244
30.14	Förslaget till lag om ändring i tullagen (2016:253)	1244
30.15	Förslaget till lag om ändring i lagen (2018:649) om förbud mot innehav av berusningsmedel m.m. vid hem för vård eller boende	1245
30.16	Förslaget till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område	1246
30.17	Förslaget till lag om ändring i lagen (2022:244) om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område	1247
30.18	Förslaget till lag om ändring i kustbevakningslagen (2019:32)	1248

30.19 Förslaget till lag om ändring i lagen (2023:339) om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område.....	1249
---	------

**31 Författningsförslag som inte följer
av ställningstagandena 1251**

31.1 Inledning.....	1251
31.2 Alternativa författningsförslag.....	1253
31.3 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	1255
31.4 Konsekvenser	1256
31.5 Författningskommentar till förslagen i avsnitt 31.2.....	1258

Bilagor

Bilaga 1	Kommittédirektiv 2022:40	1263
Bilaga 2	Kommittédirektiv 2023:50	1273

Sammanfattning

Vårt uppdrag

Vi har i denna del av vårt arbete haft i uppdrag att göra en generell översyn av vapenlagstiftningen. Det huvudsakliga syftet med översynen är att skapa ett regelverk som inte i onödan försvårar för legala vapeninnehavare som jägare och sportskyttar samt att göra regelverket mer överskådligt och lättillgängligt. I kommittédirektiven framhålls att vapenlagstiftningen måste vara utformad så att den i möjligaste mån motverkar förekomsten av illegala vapen i landet och förhindrar att vapen kommer till brottslig användning, men att den samtidigt inte får vara onödigt betungande för legala vapeninnehavare.

När det gäller tillstånd att inneha skjutvapen har vi bl.a. haft i uppdrag att

- se över de krav som gäller för att enskilda ska meddelas tillstånd att inneha skjutvapen,
- föreslå hur en utökning av vapengarderoben för jakt kan utformas,
- ta ställning till om – och i så fall i vilken utsträckning – det finns behov av att ändra gränsen för när det ska krävas ett mycket kvalificerat behov av ytterligare vapen för att tillstånd ska ges,
- ta ställning till om de krav som gäller för att skjutvapen ska få innehas för samlingsändamål bör förtydligas,
- överväga om kravet på synnerliga skäl för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen kan förtydligas eller ersättas med särskilda skäl,
- ta ställning till om systemet med tidsbegränsade tillstånd för helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott bör avskaffas

och, oavsett bedömning i sak, lämna de författningsförslag som krävs för att avskaffa systemet med de tidsbegränsade tillstånden,

- överväga om processen vid vapenbyte kan förenklas, och
- undersöka om handläggningen i ansökningsärenden i övrigt kan effektiviseras.

Näraliggande har vi vidare haft i uppdrag att föreslå en ordning som innebär att en vapenägare som överlåter sitt vapen utan tillhörande ljuddämpare ska ha rätt att behålla ljuddämparen under en viss tid.

Vårt uppdrag har också handlat om införsel av skjutvapen till Sverige. Vi har nämligen haft i uppdrag att analysera konsekvenserna av att införa det förenklade förfarande för tillfällig införsel av vapen som avses i artikel 17.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2021/555 om kontroll av förvärv och innehav av vapen (vapendirektivet) och ta ställning till om det bör genomföras.

På det straffrättsliga området har vi bl.a. haft i uppdrag att

- föreslå en uppdelning av vapenlagens straffbestämmelser för att tydligare skilja på överträdelser som typiskt sett begås av legala vapeninnehavare och den organiserade brottslighetens användning av illegala vapen, och
- analysera om det krävs några ändringar i vapenlagen (1996:67) och lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor för att omständigheten att vapen och explosiva varor påträffas med avslipade serienummer särskilt ska kunna beaktas vid bedömningen av om ett brott är grovt.

När det gäller vapenhandel har vi haft i uppdrag att undersöka om det finns anledning att ändra de krav som gäller för att en sådan verksamhet ska anses bedrivas yrkesmässigt.

I samtliga delar har det ankommit på oss att lämna nödvändiga författningsförslag.

Om det bedöms ändamålsenligt och ryms inom tiden för uppdraget, har vi haft möjlighet ta upp och lämna förslag även i andra frågor som aktualiseras med anledning av uppdraget.

Våra utgångspunkter

Vapenregleringen utgör en avvägning mellan samhällets intresse av att förebygga brott och olyckor med skjutvapen och intresset av att enskilda personer och organisationer i befogade fall ska ha möjlighet att inneha skjutvapen. Både enskilda och samhället i stort gynnas av att aktiviteter som jakt, målskjutning och vapensamling kan bedrivas utan onödiga hinder. Det handlar bl.a. om enskildas rätt till en meningsfull fritid och rekreation, men också om att upprätthålla Sveriges försvarsförmåga, om viltvård, förebyggande av viltolyckor i trafiken och andra skador som orsakas av vilt, om bevarande av historiskt viktiga föremål och underlättande av forskning och om andra befogade intressen, såsom beväpning av bevakningspersonal i den utsträckning det behövs.

Sverige har många legala vapeninnehavare, som har rätt att förvänta sig att vapenregleringen är lätt att förstå, överskåda och tillämpa. De har också rätt att förvänta sig att tillståndsmyndighetens handläggning är effektiv, förutsebar och enhetlig. En förutsättning för att tillståndshanteringen ska kunna leva upp till denna befogade förväntan, är att regleringen som ska tillämpas uppfyller de krav som nyss sagts. Luckor och otydligheter går ut över enskilda. Vår ambition har därför varit att så långt det är möjligt fylla ut luckor och förtydliga det som är oklart eller svårt att förstå.

Vidare är det viktigt att reglerna för tillståndsgivning och innehav av vapen och vapendelar inte är onödigt betungande för legala vapeninnehavare. Vi föreslår därför ett antal lättnader för dem, såsom en utökad vapengarderob för jakt, mer flexibla förvaringsregler, utökade möjligheter för ungdomar att få eget innehavstillstånd och en möjlighet att behålla ljuddämpare vid vapenbyte. Vapenlagstiftningen måste samtidigt vara utformad så att den i möjligaste mån motverkar olyckshändelser med skjutvapen och förekomsten av illegala vapen i landet, och förhindrar att vapen kommer till brottslig användning. Våra överväganden genomsyras av en strävan att hitta balans mellan intresset av lättnader för vapeninnehavarna och intresset av en hög skyddsnivå. En vapenlagstiftning kan enligt vår uppfattning inte utformas utan hänsyn till samhällets problem med skjutvapenvåld och risken för terroråd och andra massskjutningar. En alltför generös lagstiftning kan öka risken för att legala vapen avleds till den illegala marknaden eller att personer missbrukar möjligheten att få vapentillstånd för att skaffa sig vapen i syfte att begå våldsdåd.

En ny vapenlag och vapenförordning införs

Den nuvarande regleringen i vapenlagen och vapenförordningen (1996:70) har med tiden blivit alltmer svåröverskådlig. Regleringen behöver moderniseras till språk och struktur och man behöver säkerställa en enhetlig användning av ord och uttryck. Våra materiella förslag föranleder dessutom ett flertal nya bestämmelser. Vi bedömer att det bästa sättet att åstadkomma en reglering som lever upp till de krav som ställs på modern lagstiftning är att införa ett helt nytt regelverk. Vi föreslår därför att de nuvarande författningarna ska ersättas med en ny vapenlag och vapenförordning.

Våra förslag innebär att merparten av de nuvarande bestämmelserna flyttas över till de nya författningarna men ges en bättre och mer ändamålsenlig disposition. De ses också över språkligt och redaktionellt. Vi föreslår bl.a. att tillståndsbestämmelserna delas upp i fler kapitel på så sätt att enskilda personers innehav behandlas för sig och organisationers innehav för sig, och att införsel respektive vapenhandel, vapenmäklarverksamhet och reparatörsverksamhet lyfts ut och ges egna kapitel. Vidare föreslår vi att kapitlen förses med fler underrubriker, att de olika tillståndstyperna ges egna benämningar och att ord och uttryck används enhetligt. Den nya lagen delas in i tjugo kapitel och den nya förordningen i tjugotre kapitel.

Vi lämnar också förslag till ett antal materiella ändringar i förhållande till den nuvarande lagen och förordningen. En hel del av dessa syftar till att förtydliga nuvarande reglering eller att fylla ut luckor i regleringen som har orsakat svårigheter vid tillämpningen. Även ändringar som inte utgör lättnader i egentlig mening syftar till att gynna de legala vapeninnehavarna genom att skapa förutsättningar för en effektiv, förutsebar och enhetlig tillämpning.

Reglerna om innehav förtydligas

Merparten av bestämmelserna om tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition och ljuddämpare (innehavstillstånd) bör i materiellt hänseende föras över till den nya regleringen. I dagsläget är regleringen dock i viktiga avseenden svårbegriplig, även när det gäller vissa grundläggande förutsättningar för tillstånd. Det är svårt att förstå hur vissa regler förhåller sig till varandra och, särskilt när det gäller vapenförordningen, svårt att läsa ut vilka bestämmelser som är tillämpliga

i vilka fall. Detta försvårar polisens handläggning, försämrar förutsättningarna för enhetliga bedömningar och gör det svårt för enskilda att förstå vad som gäller och vilka krav som ställs för att de ska kunna få tillstånd att inneha skjutvapen för olika ändamål.

Mot denna bakgrund lämnar vi ett antal förslag som i huvudsak syftar till att förtydliga vad som gäller samt förslag till språkliga och redaktionella ändringar som avses göra regleringen tydligare och lättare att förstå. Som exempel kan nämnas att vi föreslår

- ett förtydligande av vilka omständigheter som ska beaktas vid den lämplighetsprövning som ska göras vid ansökningar om tillstånd att inneha skjutvapen eller förvara skjutvapen åt någon annan,
- att de godtagbara ändamålen för tillstånd att inneha skjutvapen för skjutning ska framgå uttryckligen av vapenlagen och inte som nu endast indirekt av föreskrifter i vapenförordningen,
- ett klagörande av att tillstånd kan ges för udda ändamål som inte avser skjutning, och
- förtydliganden av vilka handhavandekrav som gäller för innehav för olika ändamål.

En fullständig reglering om innehavstillstånd för organisationer införs

Vapenlagen och vapenförordningen innehåller förhållandevis detaljerade bestämmelser om förutsättningarna för att enskilda personer ska få ges tillstånd att inneha skjutvapen. För organisationer, dvs. skyttesammanslutningar, auktoriserade bevakningsföretag och huvudmän för museer, regleras förutsättningarna däremot endast på ett mycket övergripande plan. Vissa av de villkor som i praktiken uppställs framgår endast indirekt av vapenregleringen. Vi menar att detta inte är förenligt med de grundläggande krav som bör ställas på en tillståndsreglering. En tydlig tillståndsreglering kan bidra till en rättssäker och förutsebar prövning och kortare handläggningstider. Vi lämnar därför förslag till ett fullständigt regelverk för organisationer, där det bl.a. framgår vilka ändamåls- och behovs krav som ska gälla. Vi föreslår även vissa ändringar i fråga om vem som ska ansvara för en organisations

vapen och lämnar också förslag till reglering i fråga om vem som självständigt ska få hantera dessa vapen.

Vapengarderoben för jakt utökas

Vi anser att det finns skäl att utöka vapengarderoben för jakt. Vi föreslår att en person med jägarexamen ska antas ha behov av sex kompletta skjutvapen för jakt, eller stommar eller lådor till sådana vapen. Detta innebär en ökning med två vapen i förhållande till vad som gäller i dag. En jägare föreslås därutöver kunna få tillstånd till innehav av ytterligare två kompletta skjutvapen för jakt eller stommar eller lådor till sådana vapen om personen visar att det finns ett behov av vapnen. För fler skjutvapen än så bör det krävas ett mycket kvalificerat behov. För att skapa förutsättningar för en enhetlig och förutsebar rättstillämpning föreslår vi förtydliganden av vilka omständigheter som särskilt ska beaktas vid prövningen av om det finns ett mycket kvalificerat behov.

När det gäller målskjutningsvapen är vår bedömning att det inte framkommit tillräckliga skäl för att höja gränsen för när det krävs ett mycket kvalificerat behov för innehav av fler sådana vapen. Gränsen bör alltså även i fortsättningen gå vid fler än tio enhandsvapen eller åtta andra målskjutningsvapen. Däremot bör innebörden av kravet på mycket kvalificerat behov förtydligas även när det gäller målskjutning. Även om kraven är och bör vara höga ska tillstånd ges när det är befogat.

Äldre hagelvapen ska kunna föras in i ett europeiskt skjutvapenpass

Svenska Jägareförbundet har till utredningen framfört att genomförandet av 2017 års ändringsdirektiv¹ medfört att det inte längre är möjligt att få ett europeiskt skjutvapenpass för vissa vapen som tidigare fick antecknas i skjutvapenpasset. Det rör sig om sådana äldre hagelvapen som i och för sig skulle kunna falla under kategori C punkten 7 i bilaga I till vapendirektivet, men som släppts ut på mark-

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/853 om ändring av rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen.

naden före den 14 september 2018. Vi föreslår att vapen av detta slag ska kunna föras in i skjutvapenpasset.

Det ska bli lättare för underåriga att få innehavstillstånd när det är befogat

Som utgångspunkt bör endast vuxna ges tillstånd att inneha skjutvapen. Det finns dock situationer där det är befogat att underåriga kan få eget innehavstillstånd för jakt eller målskjutning. Exempelvis bör den som behöver ett eget innehavstillstånd för att kunna tävla utomlands med landslaget ofta kunna ges sådant tillstånd. Innehavstillstånd bör också ofta kunna ges om den underåriga uppfyller de generella aktivitetskraven för innehavstillstånd för målskjutning i en skyttegren där förutsättningarna för uppsiktsutlåning är särskilt begränsade, såsom skidskytte. Det är önskvärt att underåriga ges tillstånd i något högre grad än vad Polismyndigheten i dag anser möjligt. Vi föreslår därför att ett sådant tillstånd ska kunna ges om det finns särskilda skäl med beaktande av bl.a. sökandens ålder och mognad, typen av vapen, om behovet annars kan tillgodoses genom lån av vapen och om vårdnadshavaren eller någon annan vuxen som har eget innehavstillstånd ser till att den unge har praktiska förutsättningar att förvara vapnet i enlighet med vapenregleringens krav.

Aktivitetskraven för målskjutning bör ses över

Den som vill inneha vapen för målskjutning måste leva upp till vissa krav på skytteaktivitet. Det är viktigt att de krav som ställs är rimliga och utformade med hänsyn till skyttesportens faktiska förutsättningar. Polismyndigheten bör därför se över aktivitetskraven i samråd med de auktoriserade skyttesammanslutningarna i syfte att säkerställa att kraven har en lämplig utformning.

Föreningsegna grenar ska finnas kvar

Föreningsintyg för innehav av målskjutningsvapen utfärdas inte bara av auktoriserade förbund utan också av sammanslutningar som är anslutna till dessa. I vissa anslutna föreningar utövas skyttegrenar som

inte har någon motsvarighet i huvudförbundets skyttereglemente, s.k. föreningsegna grenar. Det betyder att föreningen kan utfärda föreningsintyg åt en medlem för innehav av de vapen som behövs för den föreningsegna grenen. I vissa fall kan detta innebära att personer ges tillstånd att inneha skjutvapen som de annars inte hade kunnat få, eller att de ges tillstånd till innehav av särskilt farliga skjutvapen efter en kortare tids aktivitet än vad som annars hade gällt.

Vi har mot denna bakgrund övervägt om det finns anledning att generellt begränsa möjligheterna till tillstånd att inneha skjutvapen för föreningsegna grenar. Vår bedömning är dock att en generell begränsning inte är motiverad och skulle hämma skyttesportens utveckling. Däremot bör tillstånd att inneha enhandsvapen och helautomatiska vapen nekas för föreningsegna grenar, vilket är möjligt redan i dag. För att motverka att enskilda utnyttjar föreningsegna grenar för att snabbare få tillgång till särskilt farliga vapen bör Polismyndigheten överväga att meddela föreskrifter om aktivitetskrav också för vissa andra vapentyper än enhandsvapen, såsom vapen av typen AR-15. Detta bör i så fall ske efter samråd med de auktoriserade skyttesammanslutningarna.

Tydligare regler för vapensamlare

Enligt nuvarande ordning fattas inget bindande beslut i frågan om en vapensamlares samlingsområde är godtagbart. Det innebär att tillståndsmyndigheten i senare ärenden kan göra en annan bedömning än som gjorts tidigare i fråga om samlingsområdet. Detta innebär svårigheter för vapensamlarna. Vi föreslår därför att Polismyndigheten ska fatta för framtiden bindande beslut om att ett visst samlingsområde är godkänt. Samlingsområdet ska senare kunna utvidgas. Det ska också vara möjligt att under vissa förutsättningar ha mer än ett godkänt samlingsområde.

Vi föreslår samtidigt, i syfte att öka förutsebarheten, att vissa begränsningar av innehav för samlingsändamål av moderna skjutvapen och tyngre, utpräglat militära vapen ska komma till tydligare uttryck i vapenregleringen. Vidare redovisar vi vissa bedömningar när det gäller överföring av hela samlingar och innehav av ammunition för vapensamling.

Tydligare regler om enhandsvapen och helautomatiska vapen

Sedan länge gäller att tillstånd till innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen får ges endast om det finns synnerliga skäl. I flera fall föreslår vi att kravet ska ersättas med ett krav på särskilda skäl, vilket då ligger närmare hur kravet faktiskt tillämpas. Särskilda skäl bör således vara tillräckligt för innehav av enhandsvapen för jakt, målskjutning och avlivning av fällfångade djur. Däremot bör kravet på synnerliga skäl behållas för innehav av enhandsvapen för skydd och udda skjutningsändamål. Det bör vidare alltid krävas synnerliga skäl för att en enskild person ska få inneha helautomatiska vapen, i de fall sådana vapen över huvud taget får innehas. Vi föreslår att det av lag ska kunna utläsas vilka omständigheter man ska ta hänsyn till vid bedömningen av om särskilda eller synnerliga skäl föreligger.

För sådana organisationer som kan ges tillstånd att inneha skjutvapen föreslår vi att kravet på synnerliga skäl helt tas bort och ersätts med de krav som i praktiken tillämpas redan i dag.

Ett skjutvapen byggs som regel upp kring en del som kallas för stomme eller låda (även andra namn förekommer). Det bör inte vara möjligt att undgå de särskilda kraven för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen genom att skaffa sig ett vapen del för del. De särskilda kraven föreslås därför gälla även stommar och lådor som är avsedda för sådana vapen som omfattas av kraven. De förhöjda kraven bör däremot inte tillämpas på andra vapendelar, såsom pipor och mantlar.

Femårstillstånden avskaffas delvis och mildras i övrigt

Femårstillstånden bör finnas kvar för skjutningsändamål men de negativa effekterna bör effektivt motverkas

Tillstånd för en enskild person att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott ska enligt nuvarande ordning tidsbegränsas till att gälla i högst fem år om inte särskilda skäl talar emot en sådan begränsning. Vi har övervägt om dessa s.k. femårstillstånd bör avskaffas.

Vi anser att det även i fortsättningen bör ske regelbundna kontroller av att innehavarna fortfarande har behov av vapnen, i de fall

de innehas för skjutning. Detta innebär att systemet med femårs-tillstånd inte kan avskaffas utan att man ersätter det med något annat sätt att följa upp behovet av vapnen. Det alternativ som vi har identifierat går ut på en ordning med skärpt tillsyn avseende just behovet. En sådan skärpt tillsyn skulle kunna gå ut på att tillståndshavarna åläggs att se till att Polismyndigheten vart femte år får underlag till stöd för att behov av vapnet fortfarande föreligger. För målskyttar, som är den största kategorin innehavare av de aktuella vapnen, skulle det i princip vara fråga om en motsvarighet till föreningsintyg. Vår bedömning är att en övergång till ett sådant system medför begränsade fördelar, samtidigt som det skulle medföra en kostnadsökning och ett intäktsbortfall för det allmänna. Vi anser också att flertalet av de olägenheter som femårstillstånden innebär kan undanröjas på andra sätt än genom ett avskaffande. När det gäller vapen som innehas för skjutning gör vi därför bedömningen att tidsbegränsningen bör behållas. Vi lämnar i stället ett antal förslag som syftar till att undanröja de olägenheter som systemet med femårstillstånd medför för de legala vapeninnehavarna. Förslagen innebär bl.a. följande.

- Olovligt innehav sedan ett tidsbegränsat tillstånd löpt ut införs som ett eget brott med en egen rubricering och mildare straffskala. I ringa fall ska inte dömas till ansvar.
- Det ska inte längre krävas att ansökan gjorts fyra veckor före tillståndstidens utgång för att tillståndet ska fortsätta gälla tills ansökan prövats. Det ska i stället vara tillräckligt att ansökan gjorts innan tillståndstiden löpt ut. Vidare ska tillståndet när ansökan gjorts i rätt tid inte upphöra att gälla vid laga kraft. I stället ska man, om ansökan avslås, ha tre veckor på sig att göra sig av med vapnet.
- Vid ansökan om förnyelse av ett femårstillstånd ska det tas större hänsyn till om oförmågan att uppfylla vissa förutsättningar för tillstånd är tillfällig.
- Det ska vara obligatoriskt för Polismyndigheten att påminna tillståndshavaren om att tillståndet håller på att löpa ut.

Femårstillstånden bör avskaffas för andra ändamål än skjutning

När ett skjutvapen ska innehas för samling, prydnad eller minne krävs inte att sökanden har behov av vapnet. Femårstillstånden fyller därför inte något syfte när det gäller sådana ändamål, och bör avskaffas. Det finns inte heller tillräckliga skäl för en obligatorisk tidsbegränsning avseende vapen som innehas för udda ändamål som inte avser skjutning.

Innehav regleras uttryckligen och inte indirekt genom användningsreglering

Vissa centrala regler om vapeninnehav framgår endast indirekt av föreskrifter om vilka vapen som får användas för vissa ändamål. Det viktigaste exemplet är att vissa begränsningar av vilka vapen som får innehas för jakt endast framgår av Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt (NFS 2023:8). Föreskrifterna handlar om användning av vapen för jakt. Samtidigt syftar vissa bestämmelser i föreskrifterna uteslutande till att begränsa vilka vapen som får innehas för jaktändamål. Detta gör regleringen otydlig. Av större vikt är dock att denna regleringsteknik får till följd att riksdag och regering i praktiken frånhänder kontrollen över vilka vapen som får innehas för jakt. Det är naturligtvis inte lämpligt. Vi föreslår därför att bestämmelser som syftar till att reglera innehav som huvudregel bör tas in i vapenlagstiftningen.

Tydligare möjligheter att beakta risker för allmän ordning och säkerhet

Vissa typer av vapen innebär risker för allmän ordning och säkerhet som är oproportionerligt stora i förhållande till nyttan för ändamålet. Det handlar då inte bara om risken för att skjutvapen stjäls eller på något annat sätt hamnar på den illegala vapenmarknaden – och konsekvenserna av detta – utan också om risken för att enskilda missbrukar vapenregleringen för att skaffa sig särskilt farliga vapen i syfte att begå våldsdåd. Det bör därför tydliggöras i vapenlagen att tillståndsmyndigheten ska neka tillstånd om vapnet är oproportionerligt farligt med hänsyn till nyttan för ändamålet.

Det finns vissa typer av vapen och annan utrustning som är så pass farliga att de inte bör få innehas för civila ändamål, eller enbart bör få innehas för vissa ändamål. Ett exempel på det är vissa halv-automatiska gevär, såsom AR-10 och AR-15, som är kompatibla med stora militära vapenmagasin. Vi föreslår ett uttryckligt förbud mot innehav av sådana vapen för jakt. I syfte att minska spridningen av dessa vapen i samhället och för att begränsa vissa olägenheter för legala vapeninnehavare, bör förbudet träda i kraft så snart som möjligt. Vi föreslår därför att förbudet införs redan genom en ändring i den nuvarande vapenförordningen. Vi föreslår även ett generellt förbud i den nya vapenlagen mot bl.a. studskolvar, switchar och fjärrstyrda och självstyrande vapen liksom utrustning som kan användas för att fjärrstyra och självstyra vapen.

När det skapas ett tydligare utrymme för att förbjuda särskilt farliga skjutvapen för civilt innehav kan också övriga förutsättningar för tillstånd att inneha skjutvapen renodlas. Vi föreslår därför att skjutvapen som får användas för jakt också ska anses lämpliga för jakt enligt den nya vapenregleringen.

Tillståndsplikt för luftvapen och andra effektbegränsade vapen av Brocock-typ

Effektbegränsade vapen som kan användas med krut är farligare än andra sådana vapen. Om vapnen är tillståndsfria finns en risk att de kommer till användning i kriminella sammanhang. Vi föreslår därför att ett skjutvapen inte ska kunna anses vara effektbegränsat om avfyrningen sker med slagstift och vapnet är konstruerat för patroner där drivämnet ingår. Detta innebär att bl.a. luftvapen av Brocock-typ blir tillståndspliktiga.

Innehav av vapenmagasin och ljuddämpare vid vapenbyte

Den som har rätt att inneha ett visst vapen får under vissa förutsättningar tillståndsfritt inneha även ljuddämpare och vapenmagasin som passar till vapnet. Om vapnet överläts får innehavaren behålla vapenmagasinet under en viss tid. Vi föreslår att tidsfristen förlängs från tre till sex månader. Vi föreslår samtidigt att motsvarande möjlighet införs för ljuddämpare och, för båda typerna av vapentillbehör, vissa

andra ändringar som syftar till att ge innehavaren tid att rätta sig efter ett eventuellt avslag på en tillståndsansökan.

Elektroniska tillståndsbevis

Ett tillståndsbevis kan försvinna, stjälas eller bli förstört. Dagens tillståndsbevis kan också kopieras. Det sagda medför olägenheter för vapeninnehavarna och underlättar för missbruk av tillståndsbevisen. Reglerna om att polisen ska samla in tillståndsbevisen i olika situationer orsakar vidare merarbete och fördröjningar. Vi föreslår därför att de fysiska tillståndsbevisen när det gäller innehavstillstånd ska fasas ut och ersättas av elektroniska tillståndsbevis. Systemet bör byggas upp så att den enskilde genom en säker inloggning i en e-tjänst ges tillgång till de uppgifter om sina giltiga tillstånd som i dag finns i de fysiska tillståndsbevisen.

En tydligare reglering för överlåtelser

Den som ges tillstånd att inneha ett bestämt skjutvapen som ska förvärvas, registreras i dag omedelbart vid tillståndsbeslutet som innehavare. Samtidigt avregistreras överlåtaren som innehavare. I praktiken kan det dock dröja innan överlåtelserna verkligen sker. För överlåtaren är det en otrygghet att inte längre vara registrerad som innehavare, särskilt som han eller hon förväntas lämna ifrån sig sitt tillståndsbevis när förvärvarens ansökan görs. Det innebär vidare att vapenregistren inte korrekt avspeglar vem som faktiskt innehar och är ansvarig för vapnet. Det finns inte heller någon möjlighet att följa när vapnet faktiskt byter händer. Vi föreslår därför bl.a. att överlåtaren ska fortsätta att vara registrerad som innehavare till dess vapnet lämnats ut, och att förvärvarens innehavstillstånd fram till dess ska betecknas förvärvstillstånd. Vidare föreslår vi bl.a. att alla överlåtelser som inte involverar en vapenhandlare ska anmälas till Polismyndigheten.

Anpassningar av krigsmaterielregelverket

Ändringarna av vapenlagstiftningen när det gäller ljuddämpare och vapenmagasin har resulterat i oklarheter när det gäller tillämpligheten av vissa bestämmelser i lagen (1992:1300) om krigsmateriel och förordningen (1992:1303) om krigsmateriel på sådana föremål. Vi lämnar därför förslag som syftar till att tydliggöra vad som gäller och vissa förslag till ändringar. Avsikten är bl.a. att enskilda inte ska drabbas av omotiverade tillståndskrav.

Det saknas anledning att tydliggöra eller ändra tillståndsprövningens omfattning

Enligt ett av de tillkännagivanden som ligger till grund för vårt uppdrag bör det tydliggöras att Polismyndighetens tillståndsprövning endast ska omfatta tillståndspliktiga vapendelar. Vår bedömning är dock att prövningen av om ett vapen är lämpat för sitt ändamål måste avse hela vapnet. Även sådana vapendelar som inte omfattas av tillståndsplikt bör därför även fortsättningsvis beaktas vid tillståndsprövningen av kompletta skjutvapen.

Bättre ansökningsregler

Vapenregleringen omfattar ett betydande antal olika ansökningsärenden. Tydliga och fullständiga ansökningsbestämmelser är viktiga för att säkerställa att så många ansökningar som möjligt är fullständiga från början och att polisen får ett tillräckligt underlag för sin prövning. Det saknas i flera fall regler om vad en ansökan ska innehålla. I andra fall är bestämmelserna otydliga eller bristfälliga. Vi föreslår ett flertal ändringar och nya bestämmelser i detta avseende. Vidare följer det av våra övriga förslag att det tillkommer nya ärendetyper, såsom godkännande av vapenhanterare och föreståndare för vapenreparatörer. I dessa fall föreslår vi bestämmelser om ansökningens innehåll.

Tydligare utlåningsregler

Vi föreslår att bestämmelserna om utlåning av skjutvapen ska förtydligas i ett antal avseenden och ges en bättre disposition.

Den som har lånat ett skjutvapen enligt de allmänna bestämmelserna om korttidsutlåning föreslås få låna ut vapnet för innehav och användning under långgivarens uppsikt. Samtidigt förtydligas att det i övrigt är förbjudet att låna ut ett lånat vapen.

Skyttesammanslutningar ska få låna ut vapen vid upprepade tillfällen

Utlåning får i dag bara ske vid enstaka tillfällen. Begränsningen är inte ändamålsenlig för skyttesammanslutningars verksamhet. Vi föreslår därför att en sammanslutning för målskytte vid upprepade tillfällen ska få låna ut ett skjutvapen, om vapnet ska innehas och användas vid övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får ges tillstånd att inneha skjutvapen.

Utökade möjligheter för bevakningsföretag att inneha och låna ut skjutvapen

Auktoriserade bevakningsföretag föreslås få inneha och låna ut skjutvapen inte bara till väktare utan också till annan bevakningspersonal. Det föreslås även bli tillåtet för sådana företag att inneha och låna ut skjutvapen för utbildning under företagets uppsikt. Företagen föreslås också få inneha startvapen för hundträning. Vi lämnar även förslag som syftar till att det ska bli lättare för bevakningsföretag att få inneha tårgasanordningar.

Flexiblare förvaringsregler

Vi lämnar flera förslag som innebär en ökad flexibilitet för enskilda i fråga om förvaring av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare. Vi föreslår bl.a. att enskilda personer ska kunna ges tillstånd att förvara egendomen någon annanstans än i eller i anslutning till sin stadigvarande bostad, om en lika säker förvaring anordnas. Vi föreslår också

utökade möjligheter till förvaring hos någon annan, och ett klagörande av att sådan förvaring får ske hos vissa juridiska personer.

Vi föreslår vidare att kravet på förvaring i säkerhetsskåp ska utvidgas till att omfatta även stommar och lådor till skjutvapen. Polismyndigheten får möjlighet att utöva tillsyn över förvaringen hos t.ex. dödsbon.

Hjälp med transport vid skrotning eller inlösen

Skrotning och inlösen av skjutvapen, ammunition och vapentillbehör aktualiseras bl.a. i situationer där vapeninnehavaren har avlidit eller av någon annan anledning inte får, kan eller vill inneha egendomen. För att underlätta för den som har hand om egendomen föreslår vi en möjlighet att ge någon annan i uppdrag att transportera och överlämna egendomen till Polismyndigheten.

Införsel med stöd av skjutvapenpasset ska tillåtas för målskjutning

Vi anser att en variant av det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet bör införas för målskjutning. Således föreslår vi att enskilda personer som har ett giltigt europeiskt skjutvapenpass utan införseltillstånd ska få medföra vissa kategorier av tävlingsskjutvapen som är införda i skjutvapenpasset vid vistelse i Sverige för tillfällig användning vid tävling här. Tillhörande ammunition och ljuddämpare ska få föras in med vapnet. Personen ska medföra dokumentation som styrker att föremålen ska användas vid tävling i Sverige. Den som med stöd av det nya förfarandet har fört in skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare i Sverige ska utan tillstånd få inneha egendomen i Sverige under högst tre månader från dagen för införandet.

Om våra förslag genomförs bör det krävas att skjutvapnen visas upp vid gränsen både vid in- och utförsel, och att tullen ska anmäla införseln till polisen.

Det saknas tillräckliga skäl för att införa det förenklade förfarandet för jakt och återskapande av historiska händelser.

Vapenhandlare och vapenreparatörer

Tillstånd att bedriva handel med skjutvapen kan ges endast om verksamheten bedrivs yrkesmässigt. I praktiken krävs bl.a. att vapenhandlaren genomför ett visst antal transaktioner per år. Vi bedömer att kravet på antal transaktioner utgör en väl avvägd huvudregel, men att det kan finnas skäl till en mer nyanserad bedömning i vissa fall. Vi föreslår därför att det ska vara möjligt ge vapenhandlartillstånd även till den som inte lever upp till kravet på antal transaktioner, om det finns särskilda skäl. Ett exempel kan vara vapenhandlare som specialiserar sig på mycket exklusiva och dyrbara vapen. En sådan handlare kan ha en relativt hög omsättning men få transaktioner per år.

Vi föreslår att bestämmelserna om inlösen av skjutvapen, ammunition och vapentillbehör ska förtydligas så att det klart framgår att även egendom som innehas med stöd av ett vapenhandlartillstånd omfattas. För att undvika att inlösenreglerna missbrukas bör det dock föreskrivas att staten inte är skyldig att lösa in vapenhandlares vapen om återkallelsen sker på handlarens eget initiativ.

När det gäller reparatorer föreslår vi ett förtydligande i förordning av vad som avses med yrkesmässig verksamhet. Vi föreslår vidare att de krav på lämplighet m.m. som ställs på vapenhandlare ska gälla även för yrkesmässiga vapenreparatörer. De bör också omfattas av motsvarande krav på föreståndare och ersättare. Vi föreslår vidare vissa förtydliganden om innehållet i tillståndet och möjligheten att meddela förvaringsvillkor. Polismyndighetens tillsynsmöjligheter utökas.

Reparatörer föreslås få en uttrycklig möjlighet att provskjuta vapen som de har tagit emot och att, under tiden de har vapnet, inneha ammunition som kan användas för ändamålet.

Regler om vem som får utföra ändring och ombyggnad av någon annans skjutvapen

Vi föreslår att det klargörs att den som får ta emot ett vapen för reparation eller översyn även får ta emot och tillfälligt inneha skjutvapen för ändring eller ombyggnad, förutsatt att även det ändrade vapnet omfattas av tillståndet eller rätten att ta emot vapnet. Om ändringen av skjutvapnet innebär att det till funktions- eller verkningsgrad blir ett väsentligt annorlunda vapen, bör skjutvapnet inte få

lämnas ut utan att innehavaren visar upp bevis om tillstånd att inneha det ändrade vapnet.

Handläggningstiderna

Aktuell statistik visar en stadig nedgång av handläggningstiderna i ärenden om innehavstillstånd. De insatser som gjorts för att korta ner handläggningstiderna har alltså gett effekt. Handläggningstiderna framstår i dagsläget som godtagbara. Det är inte motiverat och inte heller lämpligt att införa krav på en särskilt skyndsam handläggning, en särskild tidsgräns eller s.k. servicegarantier. De åtgärder som vidtas och planeras inom ramen för Polismyndighetens utvecklingsarbete förväntas – tillsammans med våra förslag – på både kort och lång sikt skapa förutsättningar för Polismyndigheten att leva upp till förvaltningslagens krav på en effektiv handläggning.

Uppgiften att bedöma om ett vapenbyte får göras bör inte lämnas över till vapenhandlare. Det bör inte heller införas ett förenklat förfarande hos tillståndsmyndigheten för ärenden om vapenbyten. Polismyndigheten bör i stället fortsätta sitt arbete med ökad digitalisering och automatisering, förbättrade handläggningsrutiner och förbättrat stöd för handläggningen.

En förbättrad samverkan

Det finns ett starkt önskemål från intresseorganisationerna på vapenområdet om en förbättrad dialog med Polismyndigheten och att det ska vara lättare att komma i kontakt med någon som kan besvara frågor. Även Polismyndigheten har bejakat värdet av en dialog med de aktörer som berörs av vapenlagstiftningen. Vi anser att Polismyndigheten bör initiera en regelbunden dialog med ledande sportskytte-, jägare- och samlarorganisationer och med företrädare för vapenhandlarna, reparatörerna, bevakningsföretagen och museihuvudmännen. Polismyndigheten bör vidare inrätta en särskild kontaktkanal som enskilda kan använda för att komma i kontakt med polisen i vapenfrågor som inte rör pågående ärenden.

En tydligare straffrättslig uppdelning

Vår bedömning är att det inte är lämpligt att göra någon generell uppdelning av vapenbrott som begås av legala vapeninnehavare och andra typer av vapenbrott. Den omständigheten att risken för brottslig eller annan skadlig användning av vapnet är särskilt låg bör dock kunna beaktas vid bedömningen av om brottet är ringa och när man bestämmer påföljden. Vidare bör man genom införande av ett flertal nya brottsrubriceringar tydligare skilja på sådana överträdelse som typiskt sett begås av legala vapeninnehavare och andra brott mot vapenlagen.

Kvalifikationsgrunderna för grovt vapenbrott behöver inte ändras

Vi har analyserat om det krävs några ändringar i vapenlagen och lagen om brandfarliga och explosiva varor för att omständigheten att vapen och explosiva varor påträffas med avslipade serienummer särskilt ska kunna beaktas vid bedömningen av om ett brott är grovt. Vår bedömning är att omständigheten redan kan beaktas i tillräcklig utsträckning och att det därför inte krävs någon lagändring.

Vapenregistren

Vi föreslår att registreringsskyldigheten utvidgas jämfört med i dag. Bland annat föreslår vi att det uttryckligen ska framgå att den som lagligen innehar skjutvapen utan tillstånd och den som lagligen förvarar vapen för någon annans räkning ska registreras. Vidare lämnar vi ett antal förslag om krav på registrering avseende vissa personer som har ett betydande inflytande över en organisation eller annars ansvarar för eller självständigt hanterar en organisations skjutvapen, ammunition och ljuddämpare. Uppgifter om sådana personer föreslås antecknas i ett nytt register, kallat det utökade vapeninnehavarregistret.

En ändrad forumregel

I dag gäller olika bestämmelser om vilken domstol som är behörig om en enskild person överklagar Polismyndighetens beslut enligt vapenlagen jämfört med om personen överklagar myndighetens beslut

enligt vapenförordningen. Skillnaden är inte motiverad och bör tas bort. Vi föreslår därför att vapenförordningens forumregler ska motsvara vapenlagens.

Skyldighet att anmäla förlust av skjutvapen

När en legal vapeninnehavare blir av med ett skjutvapen är det viktigt att Polismyndigheten snarast får kännedom om detta. Vi föreslår därför att det införs en skyldighet för innehavaren att så snart som möjligt anmäla förlusten till Polismyndigheten, om ett skjutvapen har förkommit eller stulits.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026. Bestämmelserna om elektroniska tillståndsbevis bör dock träda i kraft den dag regeringen bestämmer. Förbudet mot innehav av vissa halvautomatiska gevär för jakt bör träda i kraft så snart som möjligt.

Tidigare meddelade tillstånd, auktorisationer och godkännanden ska fortsätta att gälla och anses som meddelade enligt den nya lagen. Detta gäller dock inte sådana halvautomatiska gevär med löstagbara militära magasin som vi föreslår att man inte ska få inneha för jakt. Sådana tillstånd föreslås upphöra automatiskt den 1 januari 2027. Innehavarna ska underrättas i god tid och ha möjlighet att antingen söka tillstånd för något annat ändamål, göra sig av med vapnet eller få det inlöst till 80 procent av marknadsvärdet vid inköpstillfället.

Den som utan tillstånd innehar ett effektbegränsat vapen som inte längre kommer anses vara effektbegränsat ska få fyra månader på sig att ansöka om tillstånd eller göra sig av med vapnet.

Vid prövning av ansökningar om bl.a. tillstånd ska den nya regleringen tillämpas i materiellt hänseende även om ansökan gjorts före ikraftträdandet.

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till vapenlag (2025:00)

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens innehåll

1 § Lagen innehåller följande kapitel.

- 1 kap. Inledande bestämmelser
- 2 kap. Allmänt om tillstånd
- 3 kap. Gemensamma bestämmelser om innehav
- 4 kap. Enskilda personers innehav
- 5 kap. Organisationers innehav
- 6 kap. Innehav av ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin
- 7 kap. Vapenhandlare, vapenmäklare och vapenreparatörer
- 8 kap. Införsel av skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare
- 9 kap. Utlåning av skjutvapen
- 10 kap. Skjutvapen, ammunition och vapentillbehör i dödsbon och konkursbon
- 11 kap. Ändring, reparation och skrotning av skjutvapen
- 12 kap. Förvaring och transport av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare
- 13 kap. Återkallelse och omhändertagande
- 14 kap. Inlösen av skjutvapen, ammunition och vapentillbehör
- 15 kap. Märkning
- 16 kap. Vapenregister
- 17 kap. Behandling av personuppgifter i vapenregister och vapenärenden
- 18 kap. Straff och förverkande

- 19 kap. Överklagande
- 20 kap. Bemyndiganden

Lagens tillämpningsområde

2 § Denna lag gäller skjutvapen, vissa föremål som i lagen jämföras med skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin.

3 § Med skjutvapen förstås i denna lag vapen med vilka kulor, hagel, harpuner eller andra projektiler kan skjutas ut med hjälp av krutladdningar, kolsyrebelastningar, komprimerad luft eller andra liknande utskjutningsmedel.

4 § Vad som sägs om skjutvapen gäller också

- a) anordningar som till verkan och ändamål är jämförbara med skjutvapen,
- b) obrukbara vapen som i brukbart skick skulle räknas som skjutvapen,
- c) start- och signalvapen som laddas med patroner,
- d) armborst,
- e) tårgasvapen och andra gasvapen,
- f) tårgasanordningar och andra till verkan och ändamål jämförbara anordningar,
- g) slutstycken, eldrör, pipor, stommar, lådor, trummor och mantlar till skjutvapen, eller armborststommar med avfyrningsanordningar,
- h) anordningar som kan bäras i handen och är avsedda att med elektrisk ström bedöva människor eller tillfoga dem smärta,
- i) anordningar som gör att skjutvapen kan användas med annan ammunition än de är avsedda för,
- j) anordningar som medför att ett skjutvapen som inte är helautomatiskt kan avfyras mer än en gång per avtryckning (*flerskottsanordningar*),
- k) anordningar eller programvara som är särskilt utformade eller modifierade för att styra, avfyra eller på något annat sätt kontrollera ett skjutvapen utan att någon tar fysisk befattning med vapnet i skottögonblicket, och
- l) obrukbara föremål som i brukbart skick skulle räknas som sådana anordningar som avses i j) eller k) och obrukbar programvara som i brukbart skick skulle räknas som sådan programvara som avses i k).

5 § Vad som sägs om skjutvapen gäller inte

- a) salutkanoner som inte kan laddas med gastäta enhetspatroner,
- b) skjutvapen som har tillverkats före år 1890 och som inte är avsedda för gastäta enhetspatroner,
- c) bultpistoler avsedda för byggnadsarbete,
- d) andra arbetsverktyg avsedda för slakt eller för industriellt eller liknande bruk, och
- e) skjutanordningar avsedda för livräddning eller liknande ändamål.

6 § Med ammunition förstås i denna lag patroner och projektiler till handvapen som lagen tillämpas på samt tändhattar och andra tändmedel till sådana patroner och projektiler.

7 § Bestämmelser om ammunition som räknas till explosiva varor finns även i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

8 § Denna lag gäller inte

- a) hagel och andra massiva kulor,
- b) projektiler avsedda för armborst eller för luft-, kolsyre-, fjäder- eller harpunvapen,
- c) kolsyrepatroner,
- d) patronhylsor utan tändhatt avsedda för handvapen som lagen tillämpas på, och
- e) patroner avsedda för start- eller signalvapen.

9 § Med vapenmagasin avses i denna lag löstagbara magasin för halv-automatiska skjutvapen med centralantändning, under förutsättning att magasinet kan innehålla

- fler än 20 patroner, eller
- fler än 10 patroner, om magasinet är möjligt att sätta in i ett skjutvapen vars pipas längd överstiger 30 cm eller vars totala längd överstiger 60 cm.

10 § I fråga om skjutvapen som innehas av staten gäller endast 15 kap. 5 §, 16 kap. 1–6, 8–10 §§ och 17 kap. 7 §. Lagen gäller inte ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin som innehas av staten.

I fråga om skjutvapen och ammunition som tillverkas för staten gäller endast 15 kap. 1–4 och 6 §§.

Avgifter

11 § Polismyndigheten får ta ut avgifter för prövning av ansökningar enligt denna lag eller föreskrifter som meddelas med stöd av denna lag.

2 kap. Allmänt om tillstånd

Krav på tillstånd

1 § Tillstånd krävs för att

- a) inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin (*innehavstillstånd*),
- b) bedriva handel med skjutvapen (*vapenhandlartillstånd*),
- c) yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition (*vapenmäklartillstånd*),
- d) yrkesmässigt ta emot skjutvapen för reparation eller översyn (*reparatörstillstånd*), eller
- e) föra in skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare till Sverige (*införseltillstånd*).

Krav på tillstånd kan även gälla i andra fall om det är särskilt föreskrivet.

Undantag från kraven på tillstånd

2 § Tillstånd enligt 1 § krävs inte

1. för den som har fyllt 18 år om vapnet har en begränsad effekt i förhållande till andra jämförliga skjutvapen (effektbegränsade vapen) och vapnet är

- a) ett kolsyre-, luft- eller fjädervapen eller ett vapen med ett annat liknande utskjutningsmedel och är avsett för målskjutning, eller
- b) ett harpunvapen,

2. för verksamhet som omfattas av tillstånd enligt 3 eller 4 § lagen (1992:1300) om krigsmateriel, eller

3. om det är särskilt föreskrivet.

Förbudna skjutvapen

3 § Tillstånd enligt 1 § får inte ges för

- a) helautomatiska enhandsvapen,
- b) flerskottsanordningar eller sådana föremål som i brukbart skick skulle räknas som flerskottsanordningar,
- c) skjutvapen som är särskilt utformade eller modifierade för att styras, avfyras eller på något annat sätt kontrolleras utan att någon tar fysisk befattning med vapnet i skottögonblicket,
- d) anordningar eller programvara som är särskilt utformade eller modifierade för att styra, avfyra eller på något annat sätt kontrollera ett skjutvapen utan att någon tar fysisk befattning med vapnet i skottögonblicket, eller
- e) obrukbara föremål som i brukbart skick skulle räknas som sådana anordningar som avses i d) eller obrukbar programvara som i brukbart skick skulle räknas som sådan programvara som avses i d).

Tillståndsmyndighet

4 § Polismyndigheten prövar frågor om tillstånd enligt denna lag.

3 kap. Gemensamma bestämmelser om innehav

Vem som kan få tillstånd

1 § Tillstånd att inneha skjutvapen får ges till

1. enskilda personer,
2. sammanslutningar för målskytte som har auktoriserats enligt 5 kap. 5 § eller är anslutna till en auktoriserad sammanslutning,
3. huvudmän för museer, om museet får statsbidrag enligt särskilda föreskrifter eller om museet ägs av en kommun, en region eller en stiftelse som står under länsstyrelsens tillsyn, och
4. bevakningsföretag som har auktoriserats enligt lagen (1974:191) om bevakningsföretag.

Grundläggande förutsättningar för tillstånd

2 § Tillstånd att inneha skjutvapen får ges endast om det skäligen kan antas att vapnet inte kommer att missbrukas.

Tillstånd får ges endast för särskilt angivna ändamål. Tillstånd till innehav av skjutvapen för skjutning får ges endast om vapnet är lämpat för det ändamål som tillståndet ska avse.

Tillstånd till innehav av ett skjutvapen får inte ges om innehav för det avsedda ändamålet av den sortens vapen innebär en risk för allmän ordning och säkerhet som är oproportionerlig i förhållande till nyttan för ändamålet.

Villkor och tidsbegränsade tillstånd

3 § Ett tillstånd att inneha skjutvapen får förenas med villkor att vapnet ska förvaras på ett visst sätt eller att vapnet ska göras varaktigt obrukbart. Tillståndet får tidsbegränsas, om det med hänsyn till särskilda omständigheter kan förutses att vapnet inte kommer att behövas varaktigt.

4 § Om ett tillstånd att inneha skjutvapen ges någon som ska förvärva ett sådant vapen betecknas tillståndet förvärvstillstånd. Förvärvstillståndet gäller under förutsättning att förvärvet görs och vapnet lämnas ut till förvärvaren inom sex månader från dagen för tillståndet eller den längre tid som Polismyndigheten bestämmer.

När vapnet lämnats ut till förvärvaren ska förvärvarens tillstånd att inneha vapnet betecknas innehavstillstånd.

Överlåtelse och förmedling

5 § Skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin får överlätas eller yrkesmässigt förmedlas endast till den som har tillstånd eller rätt att inneha egendomen. Om ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin överläts genom ett ombud ska ombudet ha eget tillstånd att inneha skjutvapen.

Upphörande av innehavstillstånd

6 § Vid överlåtelse av skjutvapen upphör överlåtarens innehavstillstånd att gälla när egendomen lämnats ut till förvärvaren, om inte annat är föreskrivet.

4 kap. Enskilda personers innehav

Lämplighetskrav

1 § En enskild person får ges tillstånd att inneha skjutvapen endast om han eller hon med hänsyn till ålder, kunskap och färdigheter, laglydnad och övriga omständigheter är lämplig att för det sökta ändamålet inneha ett sådant vapen som ansökan avser.

Innehav för skjutning

2 § En enskild person får ges tillstånd att inneha skjutvapen för skjutning endast om personen

1. har behov av vapnet för jakt, målskjutning, skydd eller avlivning av fällfångade djur, eller

2. för ett annat godtagbart ändamål som avser skjutning (*udda skjutningsändamål*) har ett behov av vapnet som inte kan tillgodoses på något annat sätt.

Trots det som sägs i första stycket 2 får en enskild person ges tillstånd att inneha start- och signalvapen för udda skjutningsändamål om personen har behov av vapnet för ett sådant ändamål.

3 § Rätt att använda skjutvapen för jakt innefattar, om inte annat anges, rätt att använda vapnet även till övning eller tävling samt till avlivning av djur. Rätt att använda skjutvapen för skyddsändamål innefattar, om inte annat anges, rätt att använda vapnet även till övning eller tävling.

Innehav för andra ändamål än skjutning

Allmänna förutsättningar

4 § En enskild person får ges tillstånd att inneha skjutvapen för andra ändamål än skjutning endast om

1. skjutvapnet huvudsakligen har samlarvärde, prydnadsvärde eller särskilt affektionsvärde för personen, eller

2. personen för ett annat godtagbart ändamål (*udda ändamål som inte avser skjutning*) har ett behov av vapnet som inte kan tillgodoses på något annat sätt.

Om det är särskilt föreskrivet får tillstånd till innehav av skjutvapen för ändamål som avses i första stycket 2 ges endast om det finns synnerliga skäl.

I de fall som avses i denna paragraf får vapnet inte utan särskilt tillstånd användas för skjutning.

Särskilda förutsättningar för samling

5 § En enskild person får ges tillstånd att inneha skjutvapen för samling endast om vapnet ska ingå i en samling som har ett godkänt samlingsområde. Om tillstånd ges ska Polismyndigheten samtidigt besluta om godkännande av samlingsområdet, om personen inte tidigare har meddelats ett sådant beslut.

Ett samlingsområde får godkännas endast om samlingen har en tydlig inriktning och avgränsning. Av godkännandet ska framgå samlingens inriktning och avgränsning och vilka föremål som samlingsområdet omfattar. Ett föremål får omfattas av godkännandet endast om det kan antas att innehavstillstånd för samling kommer att ges för föremålet.

6 § På sökandens begäran får Polismyndigheten i samband med ett tillstånd att inneha skjutvapen för samling besluta att ett godkänt samlingsområde ändras eller utvidgas.

För att mer än ett samlingsområde ska få godkännas för en person krävs särskilda skäl.

Krav på att vissa vapen görs obrukbara eller har deaktiverats

7 § Tillstånd att för andra ändamål än skjutning inneha skjutvapen som huvudsakligen har prydnads- eller särskilt affektionsvärde får ges endast om vapnet görs varaktigt obrukbart. Samma sak gäller i fråga om tillstånd att inneha skjutvapen för udda ändamål som inte avser skjutning.

Trots det som anges i första stycket får tillstånd ges om det finns särskilda skäl för att vapnet ska få behållas i brukbart skick.

När det är särskilt föreskrivet, får tillstånd som avses i första stycket ges endast om vapnet har deaktiverats enligt kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/2403 av den 15 december 2015 om fastställande av gemensamma riktlinjer om standarder och metoder för deaktivering i syfte att se till att deaktiverade skjutvapen görs irreversibelt funktionsodugliga.

Enhandsvapen och helautomatiska vapen

Särskilda förutsättningar för tillstånd

8 § En enskild person får ges tillstånd att inneha enhandsvapen och stommar som är avsedda för sådana vapen

1. för jakt, målskjutning, avlivning av fällfångade djur och andra ändamål än skjutning endast om det finns särskilda skäl, och

2. för skydd och udda skjutningsändamål endast om det finns synnerliga skäl.

9 § En enskild person får ges tillstånd att inneha helautomatiska vapen och lådor som är avsedda för sådana vapen endast för målskjutning, skydd och udda skjutningsändamål och när det finns synnerliga skäl.

10 § Vid bedömningen av om det finns särskilda eller synnerliga skäl enligt 8 eller 9 § ska särskilt beaktas

1. det ändamål tillståndet ska avse,

2. personens ålder och kunskaper, och

3. det behov personen har av vapnet, stommen eller lådan eller det samlarvärde, prydnadsvärde eller särskilda affektionsvärde föremålet har för personen.

Om vapnet, stommen eller lådan ska innehåsa för skjutning ska även personens färdigheter och vapnets lämplighet för ändamålet särskilt beaktas.

Avser ansökan ett helautomatiskt vapen ska även särskilt beaktas om det är av betydelse för totalförsvaret eller ett annat angeläget allmänt intresse att tillstånd ges.

Undantag från de särskilda tillståndskraven

11 § Bestämmelserna i 8 och 9 §§ gäller inte start- och signalvapen, under förutsättning att de har tillverkats som sådana vapen. Bestämmelserna gäller inte heller sådana effektbegränsade vapen som den som fyllt 18 år får innehåsa utan tillstånd enligt 2 kap. 2 § 1.

Vad som sägs i första stycket om startvapen, signalvapen och effektbegränsade vapen gäller även stommar och lådor som är avsedda för sådana vapen.

Tidsbegränsade tillstånd

12 § Tillstånd för en enskild person att för skjutning innehåsa helautomatiska vapen eller enhandsvapen för flerskott eller lådor och stommar som är avsedda för sådana vapen ska tidsbegränsas till att gälla i högst fem år om inte särskilda skäl talar emot en sådan begränsning.

Har en ansökan om förnyat tillstånd getts in innan giltighetstiden för det gällande tillståndet går ut, ska detta gälla till dess ansökan prövats slutligt, eller om ansökan avslås, till dess tre veckor förflutit sedan beslutet fått laga kraft.

Halvautomatiska gevär som inte får innehåsa för jakt

13 § Tillstånd att innehåsa skjutvapen för jakt får inte avse halvautomatiska gevär och lådor som är avsedda för sådana gevär, om

1. vapnet är utformat för centralantänd gevärsmmunition eller centralantänd pistolammunition i grövre kaliber än 9 millimeter, och

2. ett löstagbart vapenmagasin av militär typ med kapacitet för mer än 10 patroner kan sättas in i vapnet utan särskild utrustning eller modifiering av vapnet.

5 kap. Organisationers innehav

Sammanslutningar för målskytte

Allmänna krav

1 § En sammanslutning för målskytte får ges tillstånd att inneha skjutvapen endast om sammanslutningen

1. uppfyller höga krav på säkerhet i fråga om handhavande av vapen,
2. har behov av vapnet för den skytteverksamhet som sammanslutningen bedriver, och
3. är lämplig att inneha skjutvapen med hänsyn till de personer som har ett betydande inflytande över sammanslutningen.

Vid lämplighetsprövningen enligt första stycket 3 ska laglydnad och övriga omständigheter avseende de angivna personerna beaktas.

Om sammanslutningen inte är auktoriserad får tillstånd enligt första stycket ges endast om sammanslutningen har en stabil organisation och kontinuerlig skytteverksamhet.

2 § Om det sker en förändring av vem som har ett betydande inflytande över en sammanslutning för målskytte som har tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin ska sammanslutningen så snart som möjligt anmäla förändringen till Polismyndigheten.

Enhandsvapen och helautomatiska vapen

3 § En sammanslutning för målskytte får ges tillstånd att inneha helautomatiska vapen eller lådor som är avsedda för sådana vapen endast om föremålet behövs för verksamhet som är av betydelse för totalförsvaret. Om sammanslutningen inte är auktoriserad får tillstånd att inneha enhandsvapen eller helautomatiska vapen eller stommar och lådor som är avsedda för sådana vapen ges endast om sammanslutningen bedriver målskytte med enhandsvapen eller helautomatiska vapen enligt huvudförbundets skyttereglemente.

4 § Bestämmelserna i 3 § gäller inte start- och signalvapen, under förutsättning att de har tillverkats som sådana vapen. Bestämmelserna gäller inte heller sådana effektbegränsade vapen som den som fyllt 18 år får inneha utan tillstånd enligt 2 kap. 2 § 1.

Vad som sägs i första stycket om startvapen, signalvapen och effektbegränsade vapen gäller även stommar och lådor som är avsedda för sådana vapen.

Auktorisation

5 § En sammanslutning för målskytte får auktoriseras om den har en stabil organisation, kontinuerlig skytteverksamhet och ordning för säker vapenhantering.

Polismyndigheten prövar frågor om auktorisation.

Tillsyn

6 § Polismyndigheten utövar tillsyn över auktoriserade sammanslutningar för målskytte.

Vid tillsynen ska Polismyndigheten kontrollera att förutsättningarna för auktorisation som anges i 5 § fortfarande är uppfyllda.

En auktoriserad sammanslutning ska på begäran lämna Polismyndigheten de upplysningar om verksamheten som myndigheten behöver för sin tillsyn.

Huvudmän för museer

Allmänna krav

7 § En huvudman för ett museum får ges tillstånd att inneha skjutvapen som ska ingå i museets samlingar. Tillstånd får ges endast om huvudmannen har en godkänd vapenföreståndare enligt 10 §. Vapnen får inte utan särskilt tillstånd användas för skjutning.

Enhandsvapen och helautomatiska vapen

8 § En huvudman för ett museum får ges tillstånd att inneha enhandsvapen och helautomatiska vapen och stommar och lådor som är avsedda för sådana vapen för museets samlingar endast om särskilt höga krav på en säker förvaring kan tillgodoses.

9 § Bestämmelserna i 8 § gäller inte start- och signalvapen, under förutsättning att de har tillverkats som sådana vapen. Bestämmelserna gäller inte heller sådana effektbegränsade vapen som den som fyllt 18 år får inneha utan tillstånd enligt 2 kap. 2 § 1.

Vad som sägs i första stycket om startvapen, signalvapen och effektbegränsade vapen gäller även stommar och lådor som är avsedda för sådana vapen.

Föreståndare och ersättare

10 § Den som har tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare för ett museums samlingar ska ha en vapenföreståndare som utövar kontroll enligt 17 §.

Om vapenföreståndaren är förhindrad att ansvara för föremålen, får han eller hon sätta en ersättare i sitt ställe.

Vapenföreståndaren och ersättaren ska ha godkänts av Polismyndigheten. Endast den som med hänsyn till kunskap, laglydnad och övriga omständigheter är lämplig att ansvara för skjutvapen, ammunition och ljuddämpare för huvudmannens räkning får godkännas som vapenföreståndare eller ersättare.

Auktoriserade bevakningsföretag

Allmänna krav

11 § Ett auktoriserat bevakningsföretag får ges tillstånd att inneha skjutvapen endast om företaget har en godkänd föreståndare enligt 16 §.

Tillstånd för ett auktoriserat bevakningsföretag att inneha skjutvapen får endast ges den som med hänsyn till laglydnad och övriga omständigheter är lämplig att inneha skjutvapen. I fråga om en juridisk person ska prövningen dessutom avse de fysiska personer som har ett betydande inflytande över företaget.

Om det sker en förändring av vem som har ett betydande inflytande över ett auktoriserat bevakningsföretag som är en juridisk person och som har tillstånd att inneha skjutvapen, ska företaget så snart som möjligt anmäla förändringen till Polismyndigheten.

12 § Ett auktoriserat bevakningsföretag får ges tillstånd att inneha skjutvapen för utlåning till bevakningspersonal som har getts tillstånd att som lån inneha ett sådant vapen, om bevakningsföretaget för bevakningsuppdrag har ett behov av skjutvapnet som inte kan tillgodoses på något annat sätt. Rätt att använda skjutvapen för utlåning till bevakningspersonal innefattar, om inte annat anges, rätt att använda vapnet för utbildning av sådan personal.

Ett auktoriserat bevakningsföretag får även ges tillstånd att inneha skjutvapen för utbildning av sådan bevakningspersonal som kan få beväpnas med skjutvapen, om vapnet behövs för utbildningsändamål.

13 § Ett auktoriserat bevakningsföretag får ges tillstånd att inneha startvapen som behövs för träning av hundar som ska användas vid bevakningsuppdrag.

Enhandsvapen och helautomatiska vapen

14 § Ett auktoriserat bevakningsföretag får ges tillstånd att inneha enhandsvapen eller stommar som är avsedda för sådana vapen för utbildningsändamål endast om behovet inte kan tillgodoses på något annat sätt. Ett auktoriserat bevakningsföretag får inte ges tillstånd att inneha helautomatiska vapen eller lådor som är avsedda för sådana vapen för utbildningsändamål.

15 § Bestämmelserna i 14 § gäller inte start- och signalvapen, under förutsättning att de har tillverkats som sådana vapen. Bestämmelserna gäller inte heller sådana effektbegränsade vapen som den som fyllt 18 år får inneha utan tillstånd enligt 2 kap. 2 § 1.

Vad som sägs i första stycket om startvapen, signalvapen och effektbegränsade vapen gäller även stommar och lådor som är avsedda för sådana vapen.

Föreståndare och ersättare

16 § Ett auktoriserat bevakningsföretag som har tillstånd att inneha skjutvapen ska ha en vapenföreståndare som utövar kontroll enligt 17 §.

Om vapenföreståndaren är förhindrad att ansvara för föremålen, får han eller hon sätta en ersättare i sitt ställe.

Vapenföreståndaren och ersättaren ska ha godkänts av Polismyndigheten. Endast den som med hänsyn till kunskap, laglydnad och övriga omständigheter är lämplig att ansvara för skjutvapen, ammunition och ljuddämpare för bevakningsföretagets räkning får godkännas som föreståndare eller ersättare.

Kontroll och hantering av tillståndspliktiga föremål

Kontrollansvar

17 § Styrelsen för en skyttesammanslutning, vapenföreståndaren för ett museum eller vapenföreståndaren för ett auktoriserat bevakningsföretag (*den kontrollansvariga*) ska utöva kontroll över sammanslutningens respektive museets eller bevakningsföretagets innehav av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare och över att föremålen förvaras riktigt.

Den kontrollansvariga har rätt att hantera tillståndshavarens vapenmagasin.

Vapenhanterare

18 § Den kontrollansvariga enligt 17 § får ge en fysisk person (*vapenhanterare*) i uppdrag att inom ramen för verksamheten självständigt hantera skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin för en skyttesammanslutning, ett museums eller ett bevakningsföretags räkning. Ett sådant uppdrag får ges endast till den som har tillräckliga kunskaper och färdigheter för uppdraget och

1. har tillstånd att inneha skjutvapen eller egendom av det slag som uppdraget avser, eller

2. har godkänts av Polismyndigheten.

Endast den som med hänsyn till laglydnad och övriga omständigheter är lämplig för uppdraget får godkännas som vapenhanterare.

Ett uppdrag enligt första stycket får inte avse förvaring.

19 § Om en godkänd vapenhanterare inte längre har uppdrag som vapenhanterare ska den kontrollansvariga så snart som möjligt anmäla detta till Polismyndigheten.

6 kap. Innehav av ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin

Innehav utan särskilt tillstånd

1 § Den som har tillstånd eller rätt att inneha ett visst vapen för skjutning får utan särskilt tillstånd inneha

1. ammunition till vapnet, om ammunitionen är avsedd för samma ändamål som tillståndet eller rätten till innehav av vapnet avser, och
2. ljuddämpare som passar till vapnet.

Den som har tillstånd eller rätt att inneha ett visst vapen för skjutning eller samling får även utan särskilt tillstånd inneha vapenmagasin som passar till vapnet.

Den som tagit emot ett skjutvapen för reparation, översyn, ändring eller ombyggnad får utan tillstånd enligt denna lag inneha ammunition under den tid som han eller hon innehar vapnet.

Särskilt tillstånd till innehav

2 § Den som samlar skjutvapen får ges tillstånd att inneha ammunition och ljuddämpare till sådana vapen som han eller hon har tillstånd att inneha.

Sådana huvudmän för museer som avses i 3 kap. 1 § 3 och den som samlar ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin får ges tillstånd att inneha sådan egendom. För att en huvudman för ett museum ska få ges tillstånd att inneha ammunition eller ljuddämpare krävs att huvudmannen har en godkänd vapenföreståndare enligt 5 kap. 10 §.

Om det finns särskilda skäl får tillstånd att inneha ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin även i andra fall ges till enskilda personer samt sådana sammanslutningar som får ges tillstånd att inneha skjutvapen.

Tillstånd enligt denna paragraf får ges endast om det skäligen kan antas att egendomen inte kommer att missbrukas.

Rätt att i vissa fall behålla vapenmagasin eller ljuddämpare utan särskilt tillstånd

3 § Den som innehar vapenmagasin eller ljuddämpare utan särskilt tillstånd enligt 1 § och som överlåter det skjutvapen som vapenmagasinen eller ljuddämparna passar till, får utan särskilt tillstånd fort-

sätta att inneha vapenmagasinen eller ljuddämparna under sex månader från dagen då vapnet lämnas ut till förvärvaren.

Om överlåtaren inom samma tid har gett in en ansökan om tillstånd att inneha vapenmagasinen eller ljuddämparna får han eller hon utan särskilt tillstånd fortsätta att inneha vapenmagasinen eller ljuddämparna till dess ansökan prövats slutligt, eller om ansökan avslås, till dess tre veckor förflutit sedan beslutet fått laga kraft. Samma sak gäller

1. i fråga om vapenmagasin, om innehavaren inom den tid som anges i första stycket har gett in en ansökan om tillstånd att inneha ett nytt vapen för skjutning eller samling som vapenmagasinet passar till, och

2. i fråga om ljuddämpare, om innehavaren inom samma tid har gett in en ansökan om tillstånd att inneha ett nytt vapen för skjutning som ljuddämparna passar till.

7 kap. Vapenhandlare, vapenmäklare och vapenreparatörer

Förutsättningar för tillstånd

1 § Vapenhandlartillstånd, vapenmäklartillstånd eller reparatörstillstånd får endast ges till den som med hänsyn till kunskap, laglydnad och övriga omständigheter är lämplig att bedriva sådan verksamhet. Tillstånd får ges endast för handel som ska bedrivas yrkesmässigt.

I fråga om en juridisk person ska prövningen enligt första stycket, utom när det gäller kravet på kunskap, dessutom avse de fysiska personer som har ett betydande inflytande över den juridiska personen. En juridisk person får ges vapenhandlartillstånd, vapenmäklartillstånd eller reparatörstillstånd endast om den juridiska personen har en godkänd föreståndare enligt 2 §.

Om det sker en förändring av vem som har ett betydande inflytande över en juridisk person, ska tillståndshavaren så snart som möjligt anmäla förändringen till Polismyndigheten.

Krav på föreståndare

2 § En juridisk person med vapenhandlartillstånd, vapenmäklartillstånd eller reparatörstillstånd ska ha en föreståndare som ansvarar för verksamheten.

Föreståndaren ska ha godkänts av Polismyndigheten.

Ersättare för tillståndshavare eller föreståndare

3 § Om den som har vapenhandlartillstånd eller reparatörstillstånd eller, i fråga om en juridisk person, föreståndaren för sådan verksamhet är förhindrad att ansvara för verksamheten, ska han eller hon sätta en ersättare i sitt ställe.

Om föreståndaren för en juridisk person som har vapenmäklartillstånd är förhindrad att ansvara för verksamheten, får han eller hon sätta en ersättare i sitt ställe.

Ersättaren ska ha godkänts av Polismyndigheten.

Krav på föreståndare eller ersättare

4 § Endast den som uppfyller de krav som anges i 1 § första stycket får godkännas som föreståndare eller ersättare.

Tillståndens innehåll

5 § I ett vapenhandlartillstånd ska det anges vilka typer av skjutvapen och vilket antal av varje typ av skjutvapen tillståndet avser. Tillståndet ger rätt att inneha de skjutvapen som anges där. Tillståndet ger dock inte rätt att inneha andra helautomatiska skjutvapen än sådana som har tagits in för en viss köpare.

Tillståndet får förenas med villkor om hur skjutvapnen ska förvaras.

Ett vapenhandlartillstånd ger rätt att inneha ljuddämpare och vapenmagasin.

Den som har vapenhandlartillstånd får inneha ammunition utan tillstånd enligt denna lag. Bestämmelser om krav på tillstånd för hantering av ammunition som utgör en explosiv vara finns i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

6 § I ett reparatörstillstånd ska det anges vilka typer av skjutvapen och vilket antal skjutvapen tillståndet ger rätt att inneha i verksamheten. Tillståndet får förenas med villkor om hur skjutvapnen ska förvaras.

Underrättelse om tvivelaktiga förvärv

7 § En vapenhandlare eller yrkesmässig förmedlare av skjutvapen eller ammunition ska underrätta Polismyndigheten om varje förvärv eller försök till förvärv av ammunition som han eller hon anser ha varit tvivelaktigt på grund av transaktionens karaktär eller omfattning.

8 kap. Införsel av skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare

Förutsättningar för införseltillstånd

1 § För tillstånd att föra in skjutvapen till Sverige gäller samma förutsättningar som för tillstånd att inneha vapnen enligt 3–5 kap.

Tillstånd att föra in ammunition eller ljuddämpare får ges till den som har rätt att inneha egendomen i Sverige, om det skäligen kan antas att egendomen inte kommer att missbrukas.

Införseltillståndet ger rätt till innehav under viss tid

2 § Införseltillstånd ger rätt att under den begränsade tid och för det ändamål som anges i tillståndet i Sverige inneha de skjutvapen, den ammunition och de ljuddämpare som förts hit med stöd av tillståndet. Tillståndet gäller under förutsättning att egendomen förs in inom sex månader från dagen för tillståndet eller den längre tid som Polismyndigheten bestämmer.

Undantag från kravet på införseltillstånd

3 § Enskilda personer får utan särskilt tillstånd till Sverige föra in de skjutvapen, den ammunition och de ljuddämpare som de i Sverige har rätt att inneha för personligt bruk. Detta gäller också sådana sammanslutningar, huvudmän för museer och bevakningsföretag som får ges tillstånd att inneha skjutvapen.

4 § Enskilda personer som har permanent tillstånd från en behörig myndighet i Danmark, Finland eller Norge att där inneha jakt- eller tävlingsskjutvapen för eget bruk, får, utan särskilt tillstånd, föra med dessa vapen med tillhörande ammunition och ljuddämpare

- vid vistelse i Sverige för tillfällig användning vid jakt eller tävling här,
- vid resa genom Sverige till Danmark, Finland eller Norge i anslutning till tillfällig användning vid jakt eller tävling i något av dessa länder.

Den som har fört in vapen, ammunition och ljuddämpare för sådan jakt eller tävling i Sverige som avses i första stycket får utan tillstånd inneha egendomen i Sverige under högst tre månader från dagen för införandet.

5 § När det är särskilt föreskrivet får enskilda personer som har ett giltigt europeiskt skjutvapenpass, utan särskilt tillstånd, medföra tävlingsskjutvapen som är införda i skjutvapenpasset med tillhörande ammunition och ljuddämpare vid vistelse i Sverige för tillfällig användning vid tävling här. Personen ska medföra dokumentation som styrker att föremålen ska användas vid tävling i Sverige.

Den som med stöd av första stycket har fört in vapen, ammunition och ljuddämpare i Sverige får utan tillstånd inneha egendomen i Sverige under högst tre månader från dagen för införandet.

Förvar på tullager eller i frizon

6 § Skjutvapen, ammunition och ljuddämpare får inte förvaras på tullager eller i frizon utan medgivande av Polismyndigheten.

Utförelse av vapen som inte får föras in

7 § Skjutvapen, ammunition och ljuddämpare som en resande fört med till Sverige för personligt bruk men inte haft rätt att föra in, får föras ut om egendomen anmäls i behörig ordning för Tullverket. Egendomen tillfaller staten om den inte förs ut inom antingen fyra månader efter en sådan anmälan eller inom den längre tid som Tullverket i det enskilda fallet bestämmer. I ett sådant fall ska egendomen behandlas som om den hade förklarats förverkad.

Införel av den som har vapenhandlartillstånd

8 § Den som har rätt att bedriva handel med skjutvapen får ges tillstånd att till Sverige föra in sådana skjutvapen som omfattas av vapenhandlartillståndet. I fråga om helautomatiska skjutvapen krävs tillstånd för införel i varje särskilt fall.

Den som har vapenhandlartillstånd får utan tillstånd enligt denna lag föra in ammunition eller ljuddämpare till Sverige.

9 kap. Utlåning av skjutvapen

Inledande bestämmelser om utlåning

1 § Ett tillståndspliktigt skjutvapen får lånas ut endast när det är särskilt föreskrivet. Vid tillåten utlåning har låntagaren rätt att inneha skjutvapnet.

2 § Ett skjutvapen får inte lånas ut till den som kan antas komma att missbruka vapnet.

3 § Den som har lånat ett skjutvapen får inte låna ut vapnet till någon annan förutom i de fall som anges i 5 §.

Korttidsutlåning

När korttidsutlåning får ske

4 § Den som har rätt att inneha ett skjutvapen får vid enstaka tillfällen låna ut vapnet om

1. utlåningen sker för samma ändamål som utlånarens tillstånd avser,
2. utlåningen avser en tid om högst två veckor, och
3. låntagaren har lånetillstånd enligt 7 §.

Lånetillstånd krävs dock inte om

1. låntagaren har tillstånd att inneha vapen av samma typ som lånet avser,

2. vapnet innehas och används under långgivarens uppsikt eller under uppsikt av en sådan sammanslutning som får ges tillstånd att inneha skjutvapen, eller

3. lånet avser ett start- eller signalvapen.

5 § Den som har lånat ett skjutvapen enligt 4 § får låna ut vapnet till någon annan endast om vapnet innehas och används under långgivarens uppsikt.

6 § En skyttesammanslutning som har tillstånd att inneha skjutvapen får låna ut skjutvapen vid upprepade tillfällen om förutsättningarna i 4 § är uppfyllda och vapnet ska innehas och användas vid övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får ges tillstånd att inneha skjutvapen.

Lånetillstånd

7 § Tillstånd att låna skjutvapen (*lånetillstånd*) får ges till fysiska personer. Lånetillstånd får ges endast till den som

1. skäligen kan antas inte komma att missbruka sådana vapen som ansökan avser, och

2. behöver låna vapnet för ett godtagbart ändamål.

Lånetillstånd får ges endast om det kan antas att 8 och 9 §§ inte kommer att utgöra hinder mot utlåning.

Lånetillstånd får ges endast för särskilt angivna ändamål.

Utlåning till underåriga

8 § Ett skjutvapen får lånas ut till den som är under 18 år endast om

- a) vapnet ska användas vid en övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får ges tillstånd att inneha skjutvapen,

- b) låntagaren har fyllt 15 år, vapnet ska innehas och användas under långgivarens uppsikt och det inte är fråga om ett enhandsvapen eller helautomatiskt vapen,

- c) utlåningen avser ett effektbegränsat vapen och vapnet ska innehas och användas under långgivarens uppsikt,

- d) utlåningen avser start- eller signalvapen som ska användas vid tävling eller övning, eller

- e) låntagaren har tillstånd att inneha ett vapen av samma typ.

Särskilda lämplighetskrav

9 § Om innehavet av ett skjutvapen kräver att den enskilde ska ha avlagt skytteprov eller genomgått en viss utbildning eller på annat sätt visat sig vara lämplig att inneha vapnet, får ett sådant vapen lånas ut endast till den som uppfyller samma krav.

Detta gäller dock inte när vapnet ska användas enbart för provskjutning, övning eller tävling på skjutbana eller vid jakt under långgivarens uppsikt.

Enhandsvapen och helautomatiska vapen

10 § Enhandsvapen och helautomatiska vapen får lånas ut endast för användning under långgivarens uppsikt eller för övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får ges tillstånd att inneha skjutvapen.

Detta gäller inte om låntagaren själv har rätt att inneha ett sådant vapen eller i fråga om start- eller signalvapen.

Vapenhandlares utlåning för provskjutning

11 § Vapenhandlare får under en tid om högst två veckor låna ut skjutvapen till den som fyllt 18 år för sådan provskjutning på skjutbana som äger rum under uppsikt av

1. en sådan sammanslutning som får ges tillstånd att inneha skjutvapen,
2. vapenhandlaren, eller
3. någon annan person som har godkänts av Polismyndigheten att närvara vid provskjutning.

Endast den som med hänsyn till laglydnad och övriga omständigheter är lämplig för uppgiften får ges ett sådant godkännande som avses i första stycket 3. Ett uppdrag att närvara vid provskjutning i vapenhandlares ställe får ges endast till den som har tillräckliga kunskaper och färdigheter.

Kravet på uppsikt gäller inte om låntagaren själv har rätt att inneha ett vapen av den typ som lånet avser eller i fråga om start- eller signalvapen.

Utlåning till bevakningspersonal

12 § Ett auktoriserat bevakningsföretag får i samband med bevakningsuppdrag som kräver bevapning låna ut skjutvapen till företagets bevakningspersonal. Företaget får dock endast låna ut vapen till den som har getts särskilt tillstånd att som lån inneha skjutvapen för sådant ändamål (*bevakningslånetillstånd*).

Bevakningslånetillstånd får ges endast till bevakningspersonal som

1. skäligen kan antas inte kommer att missbruka sådana vapen som ansökan avser, och
2. behöver låna skjutvapen i samband med bevakningsuppdrag som kräver bevapning.

Ett bevakningslånetillstånd får tidsbegränsas, om det med hänsyn till särskilda omständigheter kan förutses att behovet av att låna skjutvapen inte kommer vara varaktigt.

13 § Ett auktoriserat bevakningsföretag får låna ut skjutvapen för utbildning under företagets uppsikt till sådan bevakningspersonal som kan få beväpnas med skjutvapen.

Förbud mot utlåning i vissa fall

14 § Skjutvapen får inte lånas ut till den som har fått ett skjutvapen förklarat förverkat eller ett tillstånd att inneha skjutvapen återkallat, om inte låntagaren ändå är berättigad att inneha vapen av den typ som lånet avser. Har någon fått ett skjutvapen omhändertaget, får vapen av den typ som omhändertagits inte lånas ut till honom eller henne.

Trots första stycket får ett vapen, efter särskilt tillstånd av Polismyndigheten, lånas ut för övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får ges tillstånd att inneha skjutvapen.

Ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin

15 § Den som har tillstånd eller rätt att låna skjutvapen får under den tid som han eller hon innehar ett vapen som lån för skjutning även utan särskilt tillstånd inneha

- a) ammunition till vapnet, om ammunitionen är avsedd för samma ändamål som tillståndet eller rätten att låna skjutvapen avser, och

b) ljuddämpare eller vapenmagasin som passar till vapnet.

Den som har tillstånd eller rätt att låna skjutvapen för samling får under den tid som han eller hon innehar ett vapen som lån utan särskilt tillstånd inneha vapenmagasin som passar till vapnet.

10 kap. Skjutvapen, ammunition och vapentillbehör i dödsbon och konkursbon

1 § Skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin som ingår i ett dödsbo eller ett konkursbo, får utan särskilt tillstånd innehas av den som har tagit hand om boet till dess

a) egendomen har överlåtits till någon som är berättigad att inneha den,

b) egendomen ska överlämnas enligt 2 § eller, i fråga om dödsbon, 14 kap. 3 §, eller

c) i fråga om konkursbon, konkursen har avslutats.

2 § Om skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin ingår i ett dödsbo eller ett konkursbo, får Polismyndigheten besluta att egendomen tills vidare ska förvaras av myndigheten eller någon annan som myndigheten anvisar, när det finns särskild anledning till det. Den som har hand om boet är skyldig att efter Polismyndighetens beslut lämna över egendomen till den som ska förvara den.

3 § Bestämmelser om inlösen av skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin i dödsbon finns i 11 kap.

11 kap. Ändring, reparation och skrotning av skjutvapen

1 § Ett tillstånd att inneha ett skjutvapen upphör att gälla, om vapnet ändras så att det till funktions- eller verkningsgrad blir ett väsentligt annorlunda vapen. Detta gäller dock inte om innehavaren har tillstånd att bedriva handel med skjutvapen och även det ändrade vapnet omfattas av tillståndet.

2 § Vid reparation av ett skjutvapen får, utan särskilt tillstånd, en försliten eller på annat sätt oanvändbar vapendel bytas ut mot en ny likadan.

Den som har särskilt tillstånd att inneha slutstycken, eldrör, pipor, stommar, lådor, trummor eller mantlar till skjutvapen eller armborststommar med avfyrningsanordningar får utan tillstånd byta ut en sådan del mot en ny likadan, om den utbytta delen lämnas för skrotning och bytet genast anmäls till Polismyndigheten.

3 § För reparation eller översyn får skjutvapen lämnas till och tillfälligt innehas av den som får bedriva handel med sådana vapen eller den som har tillstånd att ta emot sådana vapen för sådana åtgärder. För reparation eller översyn får ett vapen också lämnas till den som skulle ha rätt att låna och självständigt handha vapnet.

Den som med stöd av första stycket har tagit emot skjutvapen får provskjuta vapnet.

4 § Den som får ta emot ett vapen för reparation eller översyn får även ta emot och tillfälligt inneha skjutvapen för ändring eller ombyggnad, förutsatt att även det ändrade vapnet omfattas av tillståndet eller rätten att ta emot vapnet. Om åtgärden innebär att skjutvapnet till funktions- eller verkningsgrad blir ett väsentligt annorlunda vapen får vapnet lämnas ut endast om innehavaren visar upp bevis om ett sådant tillstånd som avses i 1 §.

Ändring eller ombyggnad av skjutvapen kan kräva tillstånd enligt lagen (1992:1300) om krigsmateriel.

Den som med stöd av första stycket har tagit emot skjutvapen får provskjuta vapnet.

5 § Skjutvapen som ska skrotas ska lämnas till Polismyndigheten. Den som lämnar ett vapen för skrotning ska bifoga tillståndsbeviset om det finns ett sådant.

12 kap. Förvaring och transport av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare

Allmänna aktsamhetskrav

1 § Den som innehar skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare är skyldig att ta hand om egendomen och hålla den under sådan uppsikt att det inte finns risk för att någon obehörig kommer åt den.

Förvaring

2 § När skjutvapen inte används ska de förvaras i säkerhetsskåp eller i något annat lika säkert förvaringsutrymme.

Effektbegränsade skjutvapen samt sådana föremål som enligt 1 kap.

4 § jämställs med skjutvapen får dock, med undantag för stommar och lådor, förvaras på annat betryggande sätt så att det inte finns risk för att någon obehörig kommer åt dem. Ammunition och ljuddämpare ska förvaras under säkert lås eller på något annat lika betryggande sätt.

3 § Förvaring enligt 2 § av egendom som innehas av en enskild person ska ske i

1. innehavarens stadigvarande bostad,
2. en byggnad som är sammanbyggd med och tillgänglig från bostaden, eller
3. en separat byggnad som är väl synlig från bostaden, i vilken det finns ett larm eller motsvarande anordning som varnar om intrång.

Om en lika säker förvaring anordnas i någon annan bostad eller lokal som personen har tillgång till, får egendomen även förvaras där. För förvaring på en sådan plats krävs tillstånd. Vid bedömningen av om förvaringen är lika säker ska beaktas möjligheterna att övervaka den plats där egendomen förvaras.

4 § En innehavare får lämna över sina skjutvapen, sin ammunition eller sina ljuddämpare till någon annan för förvaring, om han eller hon inte själv kan ta hand om egendomen, det framstår som mer lämpligt eller om det annars finns särskilda skäl. För sådan förvaring krävs tillstånd om inte utlåning i motsvarande fall är tillåten enligt 9 kap. Tillstånd får ges endast om mottagaren med hänsyn till laglydnad och övriga omständigheter är lämplig och kan erbjuda en säker förvaring. Tillståndet ska tidsbegränsas.

Den som förvarar vapnet får använda det endast om han eller hon har tillstånd att inneha vapen av samma typ.

5 § När det finns särskild anledning till det får Polismyndigheten även i annat fall än som avses i 3 kap. besluta att tillstånd att inneha skjutvapen ska förenas med villkor att vapnet ska förvaras på visst sätt.

Säkerhetsåtgärder vid förflyttning av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare

6 § Den som skickar eller transporterar ett skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare ska vidta betryggande åtgärder för att förhindra att någon obehörig kommer åt egendomen. Vapnet ska vara oladdat och, i den utsträckning det är lämpligt, isärtaget och nerpackat.

Medförande av skjutvapen på vissa platser

7 § Skjutvapen får medföras på allmän plats endast om vapnet enligt särskilda föreskrifter ingår i utrustning för en viss tjänst eller ett visst uppdrag eller om det annars med hänsyn till vapnets art, syftet med innehavet och övriga omständigheter är att anse som befogat. Detsamma gäller i fråga om skjutvapen inom skolområde, där grundskole- eller gymnasieundervisning bedrivs, eller i fordon på allmän plats.

Transport i samband med skrotning eller inlösen

8 § Den som ska lämna in ett skjutvapen för skrotning enligt 11 kap. 5 § eller som ska lämna in skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin för inlösen enligt 14 kap. får låta den som har eget tillstånd att inneha skjutvapen transportera och överlämna egendomen till Polismyndigheten.

Skyldighet att ge tillträde för kontroll

9 § Den som har tillstånd eller rätt att inneha skjutvapen är skyldig att låta Polismyndigheten få tillträde för att kontrollera att förvaringsbestämmelserna följs.

13 kap. Återkallelse och omhändertagande

Återkallelse av tillstånd

1 § Ett tillstånd att inneha skjutvapen eller att föra in skjutvapen till Sverige ska återkallas av Polismyndigheten om

- a) tillståndshavaren visat sig vara olämplig att inneha skjutvapen,

- b) tillståndshavaren utan godtagbar anledning vägrat Polismyndigheten tillträde för att kontrollera att förvaringsbestämmelserna följs,
- c) förutsättningarna för tillståndet inte längre finns, eller
- d) det annars finns någon skälig anledning att återkalla tillståndet.

Första stycket gäller också i fråga om tillstånd att förvara skjutvapen hos någon annan.

2 § Ett tillstånd att inneha ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin ska återkallas av Polismyndigheten om

- a) förutsättningarna för tillståndet inte längre finns,
- b) tillståndshavaren har missbrukat den egendom som tillståndet gäller, eller
- c) det annars finns någon skälig anledning att återkalla tillståndet.

3 § Ett tillstånd att bedriva handel med skjutvapen eller yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition ska återkallas av Polismyndigheten om

- a) tillståndshavaren inte längre bedriver verksamheten yrkesmässigt,
- b) förutsättningarna för tillståndet inte längre finns, eller
- c) det annars finns någon skälig anledning att återkalla tillståndet.

Tillståndet får också återkallas om tillståndshavaren har åsidosatt en bestämmelse i denna lag eller en föreskrift eller ett villkor som meddelats med stöd av lagen.

Första och andra styckena gäller på motsvarande sätt i fråga om tillstånd att ta emot skjutvapen för reparation eller översyn.

4 § Ett tillstånd att låna skjutvapen ska återkallas av Polismyndigheten om

- a) innehavaren har visat sig vara olämplig att inneha skjutvapen,
- b) förutsättningar för tillståndet inte längre finns, eller
- c) det annars finns någon skälig anledning att återkalla tillståndet.

Återkallelse av godkännande

5 § Ett godkännande som föreståndare, vapenföreståndare, ersättare, person som i en vapenhandlares ställe får närvara vid provskjutning eller vapenhanterare ska återkallas av Polismyndigheten om förutsättningarna för godkännandet inte längre finns.

Om godkännandet återkallas ska godkännandebeviset lämnas in till Polismyndigheten om ett sådant bevis finns.

Återkallelse av auktorisation

6 § En auktorisation enligt 5 kap. 5 § ska återkallas av Polismyndigheten om förutsättningarna för auktorisationen inte längre finns.

Om auktorisationen återkallas ska auktorisationsbeviset lämnas in till Polismyndigheten om ett sådant bevis finns.

Omhändertagande av skjutvapen, ammunition, vapentillbehör och tillståndsbevis

7 § Polismyndigheten ska besluta att ett skjutvapen med tillhörande ammunition, ljuddämpare, vapenmagasin och tillståndsbevis ska tas om hand om

a) det finns risk att vapnet missbrukas, eller

b) det är sannolikt att tillståndet att inneha vapnet kommer att återkallas och särskilda omständigheter inte talar emot ett omhändertagande.

Om risken för missbruk är överhängande, får egendomen tas om hand även utan ett sådant beslut. En sådan åtgärd får vidtas av polismän, jakttillsynsmän som länsstyrelsen förordnat, personal vid Kustbevakningen och Tullverket eller särskilt förordnade tjänstemän vid länsstyrelsen. Åtgärden ska skyndsamt anmälas till Polismyndigheten, som omedelbart ska pröva om omhändertagandet ska bestå.

8 § Om Polismyndigheten har beslutat om omhändertagande enligt 7 §, ska frågan om återkallelse av tillståndet prövas skyndsamt.

Tillståndet är ogiltigt till dess att frågan om återkallelse har prövats.

Återkallas inte tillståndet ska tillståndsbeviset omedelbart lämnas tillbaka.

9 § Medför någon ett skjutvapen utan att kunna visa att han eller hon har rätt att inneha vapnet, får vapnet omhändertas. En sådan åtgärd får vidtas av en polisman, jakttillsynsman som länsstyrelsen förordnat eller av personal vid Kustbevakningen eller Tullverket.

Sedan en vecka förflutit efter omhändertagandet ska vapnet återställas, om det inte har tagits i beslag eller det tillstånd som medfört

rätt att inneha vapnet har återkallats. Detsamma gäller dessförinnan, om den som medförde vapnet kan styrka sin rätt att ha detta med sig.

10 § Om det finns någon som har rätt att inneha och förfoga över skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin som tagits om hand, ska egendomen lämnas tillbaka så snart det skäligen kan antas att det inte längre finns någon risk för missbruk.

Anmälningsskyldighet

11 § En läkare som bedömer att en patient av medicinska skäl är olämplig att inneha skjutvapen ska omedelbart anmäla detta till Polismyndigheten. Anmälan behöver inte göras om det med hänsyn till omständigheterna står klart för läkaren att patienten inte har tillstånd att inneha skjutvapen.

Den anmälningsskyldighet som läkare har enligt första stycket gäller även i fråga om en person som genomgår rättspsykiatrisk undersökning eller utredning enligt 7 § lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m.

12 § Om Polismyndigheten får kännedom om omständigheter som kan medföra att en person som tillhör hemvärnets personal är olämplig att inneha skjutvapen, ska myndigheten omedelbart underrätta Försvarsmakten om dessa omständigheter. Om Säkerhetspolisen får kännedom om sådana omständigheter ska myndigheten i så stor utsträckning som dess verksamhet medger det underrätta Försvarsmakten om dessa.

14 kap. Inlösen av skjutvapen, ammunition och vapentillbehör

1 § Skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin ska lösas in av staten om

- a) tillståndet *som medför rätt* att inneha egendomen har återkallats utan att den samtidigt har förklarats förverkad eller tagits i beslag,
- b) innehavaren har avlidit,
- c) ansökan har avslagits i fråga om tillstånd att inneha vapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin som förvärvats genom arv, testamente eller bodelning, eller

d) en domstol har beslutat att vapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin, som någon innehar utan att ha rätt till det, inte ska förverkas eller åklagaren i ett sådant fall har beslutat att inte föra talan om förverkande.

Vid återkallelse av ett vapenhandlartillstånd på handlarens eget initiativ är staten inte skyldig att lösa in vapenhandlarens vapen enligt första stycket a.

2 § Skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin ska inte lösas in om egendomen lämnas för skrotning eller överläts till någon som har rätt att inneha den och om detta görs inom

a) ett år från det att innehavaren avled, eller

b) tre månader från det att tillståndet som medför rätt att inneha egendomen återkallades, ansökan om tillstånd avslogs, beslut i förverkandefrågan meddelades av en domstol eller en åklagare eller be-
slaget hävdades.

Vapnen, ammunitionen, ljuddämparna eller vapenmagasinen ska inte heller lösas in om ansökan om tillstånd att inneha egendomen görs inom samma tid. Om ansökan avslås ska egendomen lösas in, om den inte inom tre månader från dagen för beslutet i tillståndsärendet överläts till någon som har rätt att inneha den.

Polismyndigheten får medge förlängning av tidsfristerna, varje gång med högst sex månader.

3 § En innehavare av skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin som ska lösas in är skyldig att enligt Polismyndighetens beslut lämna över egendomen till myndigheten eller den som myndigheten bestämmer. Om det finns ett tillståndsbevis eller någon annan motsvarande handling, ska även den lämnas över till Polismyndigheten.

4 § För skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin som löses in ska en ersättning betalas med ett belopp som motsvarar marknadsvärdet.

5 § Polismyndigheten prövar frågor om inlösen enligt denna lag.

15 kap. Märkning

Vid tillverkning och vissa överlåtelser

1 § Med tillverkning förstås i denna lag framställning av sådana vapen och vapendelar som anges i 2 och 3 §§. Med tillverkning förstås även sådan ändring eller ombyggnad av ett vapen som medför att det till funktions- eller verkningsgrad blir ett väsentligt annorlunda vapen.

2 § Den som tillverkar ett skjutvapen som är avsett att skjuta ut hagel, kulor eller andra projektiler med hjälp av ett antändbart drivämne, ska förse vapnet med en unik märkning som omfattar tillverkarens namn, landet eller platsen för tillverkningen, serienummer och tillverkningsår, om tillverkningsåret inte framgår av serienumret. Detta gäller inte den som tillverkar ett skjutvapen av vapendelar som redan är märkta på föreskrivet sätt.

Märkningen ska vara placerad på skjutvapnets

1. slutstycke eller trumma,
2. eldrör eller pipa, och
3. stomme, låda och mantel.

Märkningen ska om möjligt även innefatta uppgift om modell.

Kravet på märkning gäller inte om en vapendel är för liten för att kunna märkas på föreskrivet sätt. Vapendelen ska då märkas med åtminstone ett serienummer eller liknande.

3 § Vad som anges i 2 § gäller också den som tillverkar ett obrukbart vapen, om vapnet i brukbart skick skulle utgöra ett sådant skjutvapen som omfattas av nämnda paragraf.

4 § Den som tillverkar någon av de vapendelar som anges i 2 § andra stycket ska förse vapendelen med en märkning av det slag som föreskrivs i 2 §. Detta gäller dock inte om tillverkaren ska infoga vapendelen i ett vapen som ska märkas vid tillverkningen.

5 § När vapen eller vapendelar som anges i 2 och 3 §§ överläts från staten till någon annan för permanent civilt bruk ska den myndighet som överlåter föremålet se till att det är märkt på det sätt som anges i 2 §. Föremålet ska också ha en märkning av vilken det framgår att en svensk myndighet har överlåtit det.

Första stycket gäller inte vapen som staten har löst in enligt 14 kap.

6 § Den som tillverkar ammunition till ett sådant skjutvapen som anges i 2 § ska märka varje förpackning med komplett ammunition med uppgift om ammunitionstyp, kaliber, varupartiets identifikationsnummer och tillverkarens namn.

Första stycket gäller inte ammunition som anges i 3 § 2 förordningen (1992:1303) om krigsmateriel.

Vid införsel

7 § Den som för in vapen eller vapendelar som anges i 2 och 3 §§ till Sverige från en stat utanför Europeiska unionen ska senast inom en månad efter införseln se till att föremålet är märkt på det sätt som anges i 2 §. Märkningen ska också visa att föremålet har förts in till Sverige och året för införseln.

Första stycket gäller inte den som tillfälligt, under högst tre månader från dagen för införseln, för in vapen eller vapendelar till Sverige för

1. användning vid jakt eller tävlingsskytte,
2. reparation, översyn, service eller värdering,
3. utställning eller mässa,
4. resa genom landet, eller
5. användning av företrädare för en annan stats myndighet vid tillfällig tjänstgöring i landet.

8 § Polismyndigheten får efter ansökan medge undantag från skyldigheten enligt 7 § att märka ett vapen eller en vapendel, om föremålet är av särskilt stort historiskt värde och det finns särskilda skäl.

Kommer ansökan in till Polismyndigheten inom en månad efter införseln gäller inte skyldigheten att märka föremålet enligt 7 § första stycket.

Om Polismyndigheten eller domstol avslutar ärendet på annat sätt än genom att bifalla ansökan, ska föremålet märkas inom en månad från det att beslutet eller domen fått laga kraft.

16 kap. Vapenregister

Vapenregistren

1 § Polismyndigheten ska med hjälp av automatiserad behandling föra de separata register som anges i 2–6 §§.

2 § *Vapeninnehavarregistret* ska innehålla uppgift om

1. personer och organisationer som enligt denna lag har getts tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin,

2. personer som enligt denna lag getts tillstånd att låna skjutvapen,

3. personer som tillhör hemvärnets personal och som av Försvarsmakten har tilldelats skjutvapen för förvaring i bostaden,

4. personer som utan särskilt tillstånd får inneha skjutvapen som ingår i ett dödsbo eller konkursbo och som inte är effektbegränsade, och

5. personer och organisationer som för någon annans räkning får förvara skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare samt, om förvaringen sker hos en skola, den person som ansvarar för förvaringen.

Av vapeninnehavarregistret får det inte framgå vilka vapen som Försvarsmakten har tilldelat någon som tillhör hemvärnets personal. Registret får inte användas för att göra automatiserade sammanställningar över personer som tillhör hemvärnets personal.

3 § Det *utökade vapeninnehavarregistret* ska innehålla uppgift om

1. fysiska personer som har ett betydande inflytande över en skyttesammanslutning som har tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin,

2. fysiska personer som har ett betydande inflytande över ett auktoriserat bevakningsföretag som är en juridisk person och som har tillstånd att inneha skjutvapen,

3. personer som har godkänts att som vapenföreståndare eller ersättare svara för skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare som huvudmannen för ett museum eller ett auktoriserat bevakningsföretag har tillstånd eller annan rätt att inneha, och

4. personer som har godkänts som vapenhanterare för en skyttesammanslutning, huvudmannen för ett museum eller ett auktoriserat bevakningsföretag.

4 § *Vapenregistret* ska innehålla uppgift om de skjutvapen för vilka tillstånd till innehav har getts enligt denna lag samt skjutvapen som upphittats eller anmälts stulna eller försvunna.

5 § *Vapenhandlarregistret* och *vapenmäklarregistret* ska innehålla uppgift om

1. personer och organisationer som har getts vapenhandlartillstånd, reparatörstillstånd eller vapenmäklartillstånd,
2. fysiska personer som har ett betydande inflytande över en juridisk person som har tillstånd att bedriva sådan verksamhet,
3. personer som har godkänts att som föreståndare eller ersättare svara för sådan verksamhet, och
4. personer som har godkänts att i en vapenhandlares ställe närvara vid provskjutning.

6 § *Registret över auktoriserade sammanslutningar för målskytte* ska innehålla uppgift om sammanslutningar som har auktoriserats enligt denna lag.

7 § Om ett tillstånd att inneha skjutvapen är ett förvärvstillstånd enligt 3 kap. 4 § ska detta framgå av vapeninnehavarregistret. Om tillståndet avser ett bestämt vapen ska det framgå av vapenregistret att vapnet är under överlåtelse.

Vapenregistrens ändamål

8 § Vapenregistren ska ha till ändamål att

1. underlätta handläggningen av frågor om tillstånd enligt denna lag, och
2. ge information om sådana uppgifter som behövs för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller för att utreda eller beivra brott med anknytning till skjutvapen.

Bevarande och gallring av uppgifter i vapenregister

9 § Uppgifter om sådana skjutvapen och vapendelar som avses i 15 kap. ska bevaras i vapenregister i 30 år efter det att skjutvapnet eller vapendelen har skrotats. Om skjutvapnet eller vapendelen har över-

förts till en mottagare i utlandet ska uppgifterna i stället bevaras i 30 år efter utförelsen, om skjutvapnet eller vapendelen inte dessförinnan har återförts.

Uppgifter om namn, adress och organisations- eller personnummer avseende den som har getts tillstånd att inneha sådana skjutvapen eller vapendelar ska bevaras under samma tid.

När perioden om 30 år har löpt ut ska personuppgifter i vapenregister raderas.

10 § Uppgifter i vapeninnehavarregistret om personer som tillhör hemvärnets personal ska gallras när Försvarmakten har meddelat att uppgiften inte längre är aktuell.

Utlämnande av uppgifter i vapenregister

11 § Personuppgifter som behandlas i vapenregister och som är nödvändiga för att framställa rättsstatistik ska lämnas till den myndighet som ansvarar för att framställa sådan statistik.

12 § Om det är förenligt med svenska intressen, får personuppgifter som behandlas i vapenregister lämnas till

1. Interpol eller Europol, eller till en polismyndighet eller åklagarmyndighet i en stat som är ansluten till Interpol, om det behövs för att myndigheten eller organisationen ska kunna förebygga, förhindra, upptäcka, utreda eller beivra brott, eller

2. utländsk underrättelse- eller säkerhetstjänst.

Uppgifter får vidare lämnas till en utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation, om utlämnandet följer av en internationell överenskommelse som Sverige efter riksdagens godkännande har tillträtt.

13 § Säkerhetspolisen, Tullverket och Kustbevakningen får medges direktåtkomst till vapenregister.

En myndighet som har beviljats direktåtkomst ansvarar för att tillgången till personuppgifter begränsas till vad varje tjänsteman behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter.

Ytterligare föreskrifter

14 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om

1. förande av vapenregister,
2. åtkomst till uppgifter i vapenregistren,
3. digital arkivering, och
4. att personuppgifter som behandlas i vapenregister får lämnas ut även i andra fall än som avses i 10–13 §§.

17 kap. Behandling av personuppgifter i vapenregister och vapenärenden

Förhållandet till annan reglering

1 § Bestämmelserna i detta kapitel kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), här benämnd EU:s dataskyddsförordning.

Vid behandling av personuppgifter som omfattas av EU:s dataskyddsförordning gäller lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen, om inte annat följer av detta kapitel eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till kapitlet.

2 § Vid behandling av personuppgifter som omfattas av brottsdatalagen (2018:1177) gäller bestämmelserna i detta kapitel utöver den lagen.

Personuppgiftsansvar

3 § Polismyndigheten är personuppgiftsansvarig för behandling av personuppgifter i vapenregister och vapenärenden.

Behandling av känsliga personuppgifter

4 § Om uppgifter om en person behandlas, får de kompletteras med känsliga personuppgifter när detta är absolut nödvändigt för syftet med behandlingen. Känsliga personuppgifter får också behandlas om det är nödvändigt för diarietföring eller om uppgifterna har lämnats till Polismyndigheten i en anmälan eller liknande och behandlingen är nödvändig för handläggningen.

Vad som avses med känsliga personuppgifter framgår av artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning och 2 kap. 11–13 §§ brottsdatalagen (2018:1177).

5 § Det är förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter.

Tillgång till personuppgifter

6 § Tillgången till personuppgifter ska begränsas till vad varje tjänsteman behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter.

Skadestånd vid personuppgiftsbehandling som omfattas av brottsdatalagen

7 § Bestämmelsen om skadestånd i 7 kap. 1 § brottsdatalagen (2018:1177) ska tillämpas om behandling av personuppgifter som omfattas av brottsdatalagen skett i strid med detta kapitel eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till kapitlet.

18 kap. Straff och förverkande

Vapenbrott

1 § Den som uppsåtligt innehar ett skjutvapen utan att ha rätt till det eller överlåter, yrkesmässigt förmedlar eller lånar ut ett skjutvapen till någon som inte har rätt att inneha vapnet döms för *vapenbrott* till fängelse i högst fem år.

Om brottet med hänsyn till risken för att vapnet skulle komma till otillåten eller annan skadlig användning och övriga omständigheter

är att anse som ringa, döms till böter eller fängelse i högst sex månader. Till böter eller fängelse i högst sex månader döms också om gärningen har begåtts av oaktsamhet.

Till ansvar för vapenbrott döms inte om gärningen är sådan som avses i 3 §.

2 § Om brott som avses i 1 § första stycket är grovt, döms för *grovt vapenbrott* till fängelse i lägst fyra och högst sju år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om

1. vapnet har innehafts på allmän plats eller på en annan plats där människor brukar samlas eller har samlats eller i ett fordon på en sådan plats,

2. vapnet har varit av särskilt farlig beskaffenhet,

3. innehavet, överlåtelsen, förmedlingen eller utlåningen har avsett flera vapen,

4. vapnet har innehafts i en sådan miljö att det typiskt sett kan befaras komma till brottslig användning, eller

5. gärningen annars har varit av särskilt farlig art.

Om brott som avses i 1 § första stycket är synnerligen grovt, döms för *synnerligen grovt vapenbrott* till fängelse i lägst sex och högst tio år. Vid bedömningen av om brottet är synnerligen grovt ska det särskilt beaktas om innehavet, överlåtelsen, förmedlingen eller utlåningen har avsett ett stort antal vapen eller flera vapen av särskilt farlig beskaffenhet.

Vid bedömningen enligt första och andra styckena ska ett enhandsvapen anses vara av särskilt farlig beskaffenhet, om det är kraftfullt eller har en särskilt farlig konstruktion eller utformning.

Överträdelse av ett tidsbegränsat tillstånd att inneha skjutvapen

3 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet olovligen innehar ett skjutvapen sedan ett tidsbegränsat tillstånd att inneha vapnet löpt ut, döms om det olovliga innehavet pågått i mindre än tre månader för *överträdelse av ett tidsbegränsat tillstånd att inneha skjutvapen* till böter eller fängelse i högst sex månader.

I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

Vapenmärkningsbrott

4 § Den som uppsåtligen bryter mot bestämmelserna om märkning i 15 kap. 2 § första, andra och fjärde styckena, 3, 4, 7 eller 8 § döms för *vapenmärkningsbrott* till böter eller fängelse i högst ett år. Detsamma gäller den som uppsåtligen förfalskar eller utan lov utplånar, avlägsnar eller ändrar sådan märkning.

Till ansvar för brott mot bestämmelserna om märkning i 15 kap. 7 eller 8 § döms det inte om gärningen är belagd med straff enligt 1 eller 2 §.

Missbruk av rätt att inneha skjutvapen

5 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet missbrukar rätten att inneha ett skjutvapen genom att använda det för något annat ändamål än det som han eller hon är berättigad till, döms för *missbruk av rätt att inneha skjutvapen* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Olovlig befattning med ammunition och vapentillbehör

6 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

- innehär ammunition utan att ha rätt till det, eller
- överlåter eller yrkesmässigt förmedlar ammunition till någon som inte har rätt att inneha egendomen,

döms för *olovlig befattning med ammunition* till böter eller fängelse i högst sex månader.

För det fall att en gärning som avses i första stycket avser ljuddämpare eller vapenmagasin döms för *olovlig befattning med vapentillbehör* till böter eller fängelse i högst sex månader.

I ringa fall ska det inte dömas till ansvar för otillåtet innehav av ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin.

Olovlig handel och förmedling

7 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bedriver handel med skjutvapen utan tillstånd, döms för *olovlig vapenhandel* till böter eller fängelse i högst sex månader.

8 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet yrkesmässigt förmedlar skjutvapen utan tillstånd, döms för *olovlig vapenförmedling* till böter eller fängelse i högst sex månader.

För det fall att en gärning som avses i första stycket avser ammunition döms för *olovlig förmedling av ammunition* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Andra överträdelser av vapenlagen

9 § Till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

a) bryter mot bestämmelserna om överlämnande till förvaring hos någon annan i 12 kap. 4 § första stycket eller om transport i 12 kap. 6 § eller mot villkor i fråga om förvaring av vapen som meddelats med stöd av denna lag,

b) bryter mot bestämmelserna om förvaring i 12 kap. 1, 2 och 4 §§ i fråga om skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare som innehas av sammanslutningar, huvudmän för museer eller auktoriserade bevakningsföretag eller i fråga om skjutvapen som innehas av vapenhandlare,

c) förvarar skjutvapen eller ljuddämpare åt någon annan utan att ett föreskrivet tillstånd till förvaringen finns, eller bryter mot bestämmelserna om användning vid förvaring i 12 kap. 4 § andra stycket,

d) medför skjutvapen i strid med bestämmelserna i 12 kap. 7 §, eller

e) bryter mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 20 kap. 7 § genom att olovligen överföra vapen eller ammunition till ett annat land.

I ringa fall ska det inte dömas till ansvar för överträdelse av bestämmelserna i 12 kap. 7 §.

Till ansvar för otillåten förvaring av skjutvapen åt någon annan döms det inte om gärningen är belagd med straff enligt 1 eller 2 §.

10 § Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 20 kap. 8 § a) genom att underlåta att på föreskrivet sätt anmäla utförelse eller utlåning av skjutvapen.

Brottskonkurrens

11 § Bestämmelser om straff för olovlig införsel av vapen, ammunition eller ljuddämpare och för försök till sådant brott finns i lagen (2000:1225) om straff för smuggling.

Förverkande och beslag

12 § Ett skjutvapen som har varit föremål för brott som avses i 1–5 §§ ska förklaras förverkat om det inte är uppenbart oskäligt. Detsamma gäller ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin som har varit föremål för brott som avses i 6 § första och andra stycket. I stället för att förklara egendomen förverkad kan dess värde förklaras förverkat. Om ett vapen förklaras förverkat får även ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin som hör till vapnet förklaras förverkade.

Utbyte av brott enligt denna lag ska förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt.

13 § Jakttillsynsmän som förordnats av länsstyrelsen samt personal vid Kustbevakningen och Tullverket eller särskilt förordnade tjänstemän vid länsstyrelsen har samma befogenhet som polismän att ta sådan egendom i beslag som skäligen kan antas vara förverkad enligt denna lag.

Åtal

14 § Om någon frivilligt lämnar in skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin till Polismyndigheten, får åtal för olovligt innehav av egendomen väckas mot honom eller henne av åklagaren endast om det är motiverat från allmän synpunkt.

Försök, förberedelse och stämpling

15 § För försök, förberedelse eller stämpling till grovt vapenbrott eller synnerligen grovt vapenbrott döms det till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

19 kap. Överklagande

1 § Polismyndighetens beslut enligt denna lag som gäller en fysisk person får överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets han eller hon var folkbokförd vid tidpunkten för beslutet.

I övriga fall överklagas beslut enligt denna lag till den förvaltningsrätt inom vars domkrets det första beslutet fattades.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

2 § Polismyndighetens eller en domstols beslut enligt denna lag ska gälla omedelbart, om inte annat beslutas.

Polismyndighetens beslut om återkallelse av vapenhandlartillstånd, återkallelse av vapenmäklartillstånd, återkallelse av reparatörstillstånd eller återkallelse av auktorisation ska dock gälla omedelbart endast om Polismyndigheten anger det i beslutet. Polismyndigheten får bestämma att beslutet ska gälla omedelbart om det finns särskilda skäl för det.

Polismyndighetens eller en domstols beslut som rör märkning av vapen eller vapendelar av särskilt stort historiskt värde ska, trots vad som anges i första stycket, inte gälla omedelbart.

20 kap. Bemyndiganden

Föreskrifter som rör lagens och vissa bestämmelsers tillämpningsområde

Utvidgning av lagens tillämpningsområde

1 § Regeringen får meddela föreskrifter om att denna lag eller vissa föreskrifter i lagen ska tillämpas även i fråga om andra föremål än sådana som anges i 1 kap. 3 och 4 §§, om föremålen är särskilt ägnade att användas vid brott mot någons liv, hälsa eller personliga säkerhet.

Inskränkning av lagens tillämpningsområde

2 § Regeringen får meddela föreskrifter om att denna lag inte ska gälla i fråga om skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin som en företrädare för en annan stats myndighet eller för Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån medför vid tillfällig tjänstgöring i Sverige eller vid resa för tjänsteändamål genom Sverige.

3 § Regeringen eller, efter regeringens bestämmande, Försvarsmakten får i enskilda fall besluta att lagen inte ska gälla skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin som innehåller av en främmande stats militära styrka som befinner sig i Sverige inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering.

Undantag från bestämmelser om tillstånd

4 § Regeringen får meddela föreskrifter om

a) att bestämmelserna om tillstånd i 2 kap. 1 och 2 §§ inte ska gälla innehav av skjutvapen, ljuddämpare eller vapenmagasin som lämnats över från staten till

- statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen,
- den som för statens räkning tillverkar krigsmateriel, eller
- frivilliga försvarsorganisationer,

b) att bestämmelserna om tillstånd i 2 kap. 1 och 2 §§ inte ska gälla införsel av skjutvapen som lämnats över från staten till statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen, eller ammunition eller ljuddämpare till sådana vapen, och

c) att bestämmelserna om tillstånd i 2 kap. 1 § inte ska gälla införsel av skjutvapen som medförs till Sverige enligt bestämmelserna i 8 kap. 5 §, eller ammunition eller ljuddämpare till sådana vapen.

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från kravet på tillstånd för att inneha start- eller signalvapen.

Effektbegränsade skjutvapen

6 § Regeringen får meddela föreskrifter om att anslagsenergin eller utgångshastigheten hos en projektil från ett skjutvapen ska understiga ett visst värde eller att vapnet ska vara konstruerat på ett visst sätt för att vapnet ska anses vara effektbegränsat enligt 2 kap. 2 §.

Föreskrifter om krav på tillstånd i vissa fall

7 § Regeringen får meddela föreskrifter om att tillstånd ska krävas för överföring av skjutvapen eller ammunition från Sverige till ett annat land.

Föreskrifter om krav på anmälan i vissa fall

8 § Regeringen får meddela föreskrifter om

a) att den som avser att föra ut ett skjutvapen från Sverige eller låna ut ett skjutvapen till någon som är fast bosatt i ett annat land och inte ska använda vapnet endast i Sverige, ska anmäla detta till Polismyndigheten,

b) skyldighet att till Polismyndigheten anmäla förlust av skjutvapen, och

c) skyldighet att anmäla att skjutvapen ingår i tillgångarna i ett dödsbo eller konkursbo.

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

a) skyldighet att till Polismyndigheten anmäla överlåtelser och hur en sådan anmälan ska göras, och

b) skyldighet att till Polismyndigheten anmäla att förvärv av skjutvapen inte skett inom föreskriven tid och hur en sådan anmälan ska göras.

Föreskrifter om innehavstillstånd, lånetillstånd och därmed sammanhängande frågor

Förutsättningar för tillstånd

10 § Regeringen får meddela föreskrifter om

a) att tillstånd att inneha vissa skjutvapen som huvudsakligen har prydnads- eller särskilt affektionsvärde eller för udda ändamål, för andra ändamål än skjutning, får ges endast om vapnet har deaktiverats enligt kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/2403 av den 15 december 2015 om fastställande av gemensamma riktlinjer om standarder och metoder för deaktivering i syfte att se till att deaktiverade skjutvapen görs irreversibelt funktionsodugliga,

b) att tillstånd att inneha vissa skjutvapen för udda ändamål som inte avser skjutning får ges endast om det finns synnerliga skäl, och.

c) undantag från de förutsättningar som ska vara uppfyllda för tillstånd att inneha skjutvapen vid ansökan om förnyelse av ett tidsbegränsat tillstånd.

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om krav på skjutskicklighet, utbildning, ålder och de förutsättningar i övrigt som ska vara uppfyllda för tillstånd att inneha eller låna skjutvapen.

Varaktigt obrukbara skjutvapen

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om de krav på tekniska åtgärder som ska vidtas för att ett skjutvapen ska anses vara varaktigt obrukbart i den mening som avses i 3 kap. 3 § och 4 kap. 7 §.

Förvärv i en annan stat än där förvärvaren bor

13 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

a) förutsättningar för och förfaringssätt vid medgivande av att personer bosatta i Sverige ska få tillstånd att förvärva skjutvapen i ett annat land, och

b) krav på att den som förvärvat ett skjutvapen i Sverige och som är bosatt i ett främmande land ska underrätta den staten om förvärvet.

Europeiskt skjutvapenpass

14 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om utfärdande av europeiska skjutvapenpass till dem som har tillstånd att inneha skjutvapen i Sverige.

Auktorisation av sammanslutningar för målskytte

15 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om kraven för auktorisation enligt 5 kap. 5 §.

Vapenföreståndare och ersättare för museer och bevakningsföretag

16 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om krav på kunskap för godkännande av vapenföreståndare eller ersättare för en huvudman för ett museum eller ett auktoriserat bevakningsföretag.

Föreskrifter om vapenhandlar-, vapenmäklar- och reparatörstillstånd och därmed sammanhängande frågor

17 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

a) krav på kunskap för att få vapenhandlartillstånd, reparatörstillstånd eller vapenmäklartillstånd och vad som i övrigt ska gälla vid sådan verksamhet, och

b) villkoren för att en verksamhet som rör handel med skjutvapen eller reparation eller översyn av skjutvapen ska anses bedrivas yrkesmässigt.

18 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om krav på vapenhandlare och vapenmäklare att

a) föra förteckningar och hålla dem tillgängliga för Polismyndigheten,

b) lämna Polismyndigheten upplysningar om inköpta och sålda vapen, befintligt vapenlager och andra förhållanden som är av betydelse för Polismyndighetens tillsyn, och

c) anmäla transaktioner.

Föreskrifter om övriga förutsättningar för tillstånd

19 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får också i övrigt meddela föreskrifter om de förutsättningar som ska vara uppfyllda för tillstånd enligt denna lag.

Föreskrifter om ändring och reparation av skjutvapen

20 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som ska iakttas utöver bestämmelserna i 11 kap. vid ändring och reparation av skjutvapen.

Föreskrifter om förvaring och transport

21 § Regeringen får meddela närmare föreskrifter om förutsättningarna för tillstånd till överlämnande för förvaring enligt 12 kap. 4 § till juridiska personer.

22 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

a) krav på vapensamlares, sammanslutningars, museers, vapenhandlares, vapenreparatörers och gymnasieskolors förvaring av tillståndspliktiga skjutvapen och på sammanslutningars förvaring av ammunition eller ljuddämpare, och

b) vad som ska iakttas utöver bestämmelserna i 12 kap. i fråga om transport av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare.

Föreskrifter om avgifter

23 § Regeringen får meddela föreskrifter om storleken på de avgifter som får tas ut enligt 1 kap. 11 §.

Föreskrifter om vissa bevis och intyg

24 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

a) krav på att intyg om uppdrag som vapenhanterare, lån av skjutvapen eller om uppdrag enligt 2 kap. 8 § ska lämnas eller visas upp, och

b) krav på att bevis om tillstånd eller godkännande enligt denna lag ska medföras, visas upp eller ges in till Polismyndigheten.

Föreskrifter om böter

25 § Regeringen får meddela föreskrifter om att den som bryter mot föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag ska dömas till böter.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.
 2. Genom lagen upphävs vapenlagen (1996:67).
 3. Den som vid lagens ikraftträdande har tillstånd som beslutats enligt vapenlagen (1996:67) anses ha tillstånd också enligt denna lag.
 4. Den som den 1 april 1996 hade tillstånd att förvärva, inneha, föra in eller handla med skjutvapen eller ammunition ska anses ha tillstånd till det också enligt denna lag, om tillståndet har beviljats enligt kungörelsen (1927:338) med vissa bestämmelser angående skjutvapen och ammunition, vapenkungörelsen (1934:315), vapenförordningen (1949:340) eller vapenlagen (1973:1176).
 5. Den som före den 1 juli 2000 av polismyndigheten har godkänts att ta emot skjutvapen för reparation, översyn eller skrotning ska anses ha tillstånd till det enligt denna lag.
 6. Den som den 1 april 1996 var berättigad enligt andra punkten i övergångsbestämmelserna till lagen (1987:1008) om ändring i vapenlagen (1973:1176) att inneha ett start- eller signalvapen utan tillstånd får även fortsättningsvis inneha vapnet utan tillstånd.
 7. En sammanslutning för målskytte som auktoriserats enligt 2 kap. 17 § vapenlagen (1996:67) eller som anses auktoriserad enligt andra punkten i övergångsbestämmelserna till lagen (2014:895) om ändring i vapenlagen (1996:67) ska anses vara auktoriserad också enligt denna lag.
 8. Den som vid lagens ikraftträdande är godkänd som föreståndare eller ersättare för en vapenhandlare eller vapenmäklare eller som är godkänd att i en vapenhandlares ställe närvara vid provskjutning ska anses vara godkänd också enligt denna lag.
 9. Bestämmelserna i 4 kap. 7 § första stycket om tillstånd att inneha skjutvapen för prydads- eller minnesändamål tillämpas endast i fråga om tillstånd som ges efter den 1 juli 2000. Detsamma gäller bestämmelserna i 4 kap. 12 § om tidsbegränsning av tillstånd att inneha helautomatiskt vapen eller enhandsvapen för flerskott.
 10. Den som vid lagens ikraftträdande har rätt att inneha vapenmagasin utan tillstånd med stöd av andra punkten i övergångsbestäm-

melserna till lagen (2023:372) om ändring i vapenlagen (1996:67) får inneha vapenmagasinen utan tillstånd till dess ansökan om tillstånd prövats slutligt.

11. Den som vid lagens ikraftträdande har rätt att yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition utan tillstånd med stöd av tredje punkten i övergångsbestämmelserna till lagen (2023:372) om ändring i vapenlagen (1996:67) får bedriva sådan verksamhet utan tillstånd till dess ansökan om tillstånd prövats slutligt.

12. I ärenden som gäller ansökan enligt vapenlagen (1996:67) tillämpas den nya lagen vid prövning efter ikraftträdandet.

13. Bestämmelsen i 3 kap. 2 § tredje stycket om att tillstånd till innehav av ett skjutvapen inte får ges om innehav för det avsedda ändamålet av den sortens vapen innebär en risk för allmän ordning och säkerhet som är oproportionerlig i förhållande till nyttan för ändamålet tillämpas endast i fråga om tillstånd som ges efter ikraftträdandet.

14. Bestämmelserna i 4 kap. 5 § om att tillstånd att inneha skjutvapen för samling får ges endast om vapnet ska ingå i en samling som har ett av Polismyndigheten godkänt samlingsområde tillämpas endast i fråga om tillstånd som ges efter ikraftträdandet.

15. Bestämmelsen i 4 kap. 7 § första stycket om att tillstånd att inneha skjutvapen för udda ändamål som inte avser skjutning tillämpas endast i fråga om tillstånd som ges efter ikraftträdandet.

16. Bestämmelsen i 4 kap. 9 § om att tillstånd att inneha helautomatiska vapen får ges endast för målskjutning, skydd och udda skjutningsändamål tillämpas endast i fråga om tillstånd som ges efter ikraftträdandet.

17. Bestämmelserna om stommar och lådor i 4 kap. 8 och 9 §§ och 5 kap. 3, 8 och 14 §§ tillämpas endast i fråga om tillstånd som ges efter ikraftträdandet.

18. Den som vid lagens ikraftträdande innehar sådana föremål eller programvara som avses i 2 kap. 3 § b, d eller e har rätt att inneha egendomen till utgången av april 2026.

19. Registrering enligt 16 kap. 5 § 2 av fysiska personer som har ett betydande inflytande över en juridisk person med tillstånd att driva handel med skjutvapen behöver endast ske om lämplighetsprövningen har skett efter den 1 juli 2012.

20. Registrering enligt 16 kap. 3 § 1 och 2 och 16 kap. 5 § 2 av fysiska personer som har ett betydande inflytande över en skyttesammanslutning, ett auktoriserat bevakningsföretag eller en organi-

sation som har getts reparatörstillstånd behöver endast ske om lämplighetsprövningen har skett efter ikraftträdandet.

21. Registrering enligt 16 kap. 2 § 5 av den person som ansvarar för förvaringen hos en skola behöver endast ske om tillstånd till förvaring hos skolan ges efter ikraftträdandet.

22. Tillstånd att för jakt inneha ett sådant skjutvapen som avses i 4 kap. 13 § upphör att gälla den 1 januari 2027. Polismyndigheten ska senast den 1 juli 2026 skicka en skriftlig underrättelse till den som innehar sådan egendom om att tillståndet upphör att gälla. Underrättelsen ska delges enligt bestämmelserna i delgivningslagen (2010:1932). Har en ansökan om förnyat tillstånd getts in innan giltighetstiden för det gällande tillståndet går ut, ska detta gälla till dess ansökan prövats slutligt, eller om ansökan avslås, till dess tre veckor förflutit sedan beslutet fått laga kraft. Den som före tillståndets upphörande lämnar in egendomen till Polismyndigheten har rätt att få den inlöst av staten. Ersättning ska betalas med ett belopp som motsvarar 80 procent av egendomens marknadsvärde vid förvärvstillfället. Om tillståndsbeviset finns i behåll ska det ges in tillsammans med egendomen.

1.2 Förslag till vapenförordning (2025:00)

Härmed föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

Förordningens innehåll

1 § Förordningen innehåller följande kapitel.

- 1 kap. Inledande bestämmelser
- 2 kap. Undantag från krav på innehavstillstånd
- 3 kap. Ansökningar om innehavstillstånd
- 4 kap. Enskilda personers innehav
- 5 kap. Organisationers innehav
- 6 kap. Bevis om innehavstillstånd och vissa andra bevis
- 7 kap. Enskilda personers och organisationers förvärv av skjutvapen
- 8 kap. Vapenhandlare och vapenmäklare
- 9 kap. Vapenreparatörer
- 10 kap. Införsel av skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare
- 11 kap. Överföring av skjutvapen och ammunition till ett annat land
- 12 kap. Utlåning av skjutvapen
- 13 kap. Skjutvapen, ammunition och vapentillbehör i dödsbon och konkursbon
- 14 kap. Skyldighet att visa upp bevis och intyg
- 15 kap. Förvaring och transport av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare
- 16 kap. Återkallelse och omhändertagande
- 17 kap. Inlösen av skjutvapen, ammunition och vapentillbehör
- 18 kap. Vapenregister
- 19 kap. Straffbestämmelser
- 20 kap. Överklagande
- 21 kap. Avgifter
- 22 kap. Särskilda bestämmelser
- 23 kap. Övriga bemyndiganden

2 § Med skjutvapen, ammunition och vapenmagasin förstås i denna förordning sådana skjutvapen och andra föremål samt sådan ammunition och sådana vapenmagasin som omfattas av bestämmelserna i vapenlagen (2025:00).

Termer och uttryck som används i vapenlagen har även i övrigt samma betydelse i denna förordning.

I bilagan till denna förordning delas skjutvapen och ammunition in i de kategorier som behövs för tillämpning av vissa bestämmelser som meddelas för att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2021/555 av den 24 mars 2021 om kontroll av förvärv och innehav av vapen.

Vapenlagen gäller inte i vissa fall

3 § Företrädare för en annan stats myndighet som tillfälligt tjänstgör i Sverige enligt lagen (2000:1219) om internationellt tullsamarbete eller lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete undantas från lagens bestämmelser om skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin. Detsamma gäller företrädare för polisen i Danmark som befinner sig i Sverige enligt överenskommelsen av den 11 maj 2020 mellan Konungariket Sveriges regering och Konungariket Danmarks regering i syfte att möjliggöra danska gränskontroller på tåg över Öresund.

Första stycket gäller också den som tillfälligt tjänstgör i Sverige enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1896 av den 13 november 2019 om den europeiska gräns- och kustbevakningen och om upphävande av förordningarna (EU) nr 1052/2013 och (EU) 2016/1624.

4 § Företrädare för polisen i Danmark, Finland, Island och Norge som i tjänsten reser genom Sverige från ett nordiskt land till en annan del av det landet eller till ett annat nordiskt land och medför skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin för tjänsteändamål undantas från vapenlagens (2025:00) bestämmelser om skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin.

5 § Försvarsmakten får i enskilda fall besluta att vapenlagen (2025:00) inte ska gälla skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin som innehas av en främmande stats militära styrka som

befinner sig i Sverige inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering.

Effektbegränsade skjutvapen

6 § Ett kolsyre-, luft- eller fjädervapen ska anses ha sådan begränsad effekt som avses i 2 kap. 2 § vapenlagen (2025:00) om en projektil från vapnet fyra meter från pipans mynning har en anslagsenergi som är mindre än 10 joule.

Ett helautomatiskt kolsyre-, luft- eller fjädervapen ska anses ha sådan begränsad effekt om en projektil från vapnet fyra meter från pipans mynning har en anslagsenergi som är mindre än 3 joule.

Trots det som föreskrivs i första eller andra stycket ska ett kolsyre-, luft- eller fjädervapen som är avsett för att med färg markera träffar på deltagare i stridsspel (paintballvapen) anses ha sådan begränsad effekt som avses i 2 kap. 2 § vapenlagen, om vapnet är konstruerat för att laddas med färgampuller med en minsta diameter om 16 millimeter.

Det som föreskrivs i första–tredje styckena ska också gälla för ett vapen med ett annat liknande utskjutningsmedel.

Ett skjutvapen som avses i första–fjärde styckena ska inte anses vara effektbegränsat om avfyrningen sker med slagstift och vapnet är konstruerat för patroner där drivämnet ingår.

7 § Ett harpunvapen ska anses ha en sådan begränsad effekt som avses i 2 kap. 2 § vapenlagen, om harpunen är avsedd att drivas ut med endast en gummikabel och avståndet mellan vapnets framkant och uttag för harpunens upphakning i vapnets stomme inte är längre än 50 centimeter.

Tillståndsmyndighet

8 § Frågor om tillstånd, förordnande, godkännande och övriga åtgärder enligt denna förordning prövas av Polismyndigheten, om inte annat anges.

Bemyndigande

9 § Polismyndigheten får meddela föreskrifter om förvaring av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare vid transitering enligt 4 §.

2 kap. Undantag från krav på innehavstillstånd

1 § Krav på innehavstillstånd enligt 2 kap. 1 § vapenlagen (2025:00) gäller inte innehav av skjutvapen, ljuddämpare och vapenmagasin som har överlämnats från staten till

1. statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen, om de är skyldiga att inneha egendomen för tjänsten, eller

2. organisationer som anges i förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet och deras läns- och lokalavdelningar.

2 § Tillstånd för innehav av start- eller signalvapen krävs inte för

a) Sveriges Riksidrottsförbund och förbund och föreningar som är anslutna till Riksidrottsförbundet,

b) Svenska Brukshundklubben och Svenska Kennelklubben och klubbar som är anslutna till dessa organisationer, och

c) flygplatsoperatör som driver flygplats där personal utövar flygtrafikledningstjänst.

3 kap. Ansökningar om innehavstillstånd

Skjutvapen

Generella krav på ansökan

1 § En ansökan om tillstånd att inneha skjutvapen ska vara skriftlig. Ansökan ska innehålla uppgift om

1. sökandens namn, person- eller organisationsnummer och hemvist eller säte, och

2. skjutvapnets typ, fabrikat, modell, kaliber och pipplängd,

3. ändamålet med innehavet,

4. det antal och slag av skjutvapen som sökanden redan innehar,

5. vilka omständigheter sökanden åberopar till stöd för sin ansökan, och

6. den plats där vapnet och tillhörande ammunition och ljuddämpare ska förvaras och förvaringsutrymmets beskaffenhet.

Om ansökan avser ett visst bestämt skjutvapen, ska ansökan även innehålla uppgift om

1. överlåtarens eller upplåtarens namn, person- eller organisationsnummer och hemvist,

2. vapnets tillverkningsnummer, eller om vapnet saknar uppgift om tillverkningsnummer, annan uppgift som tillåter identifiering, och

3. i förekommande fall, vapnets märkning.

Om ansökan avser förnyelse av ett tidsbegränsat tillstånd är det tillräckligt att ansökan innehåller de uppgifter som framgår av första stycket 1 och 5 och andra stycket 2 och i förekommande fall uppgift om nytt ändamål med innehavet.

2 § Den utredning som sökanden åberopar till stöd för sin ansökan om innehavstillstånd ska ges in tillsammans med ansökningen.

Om ansökan avser skjutvapen för målskjutning ska sökanden se till att styrelsen för skyttesammanslutningen snarast lämnar föreningsintyg eller skytteborgen enligt 4 kap. 11 §.

3 § Om en ansökan om innehavstillstånd avser ändring av ett skjutvapen som sökanden redan har tillstånd att inneha, eller av vad tillståndet omfattar, ska ansökan innehålla

1. uppgifter som anges i 1 § första stycket och andra stycket 2 och 3,

2. uppgift om den ändring avseende skjutvapnet eller tillståndet som sökanden önskar göra.

Om sökanden har ett tillståndsbevis ska det bifogas ansökan.

Särskilda krav när ansökan gäller stommar eller lådor

4 § En ansökan om tillstånd att inneha stommar eller lådor ska, utöver de uppgifter som anges i 1 §, innehålla uppgift om vilken typ av komplett skjutvapen som vapendelen är avsedd för.

Särskilda krav när ansökan gäller vapensamling

5 § En enskild persons ansökan om tillstånd att inneha skjutvapen för samling ska, utöver de uppgifter som anges i 1 §, även innehålla uppgift om

1. samlingens inriktning och avgränsning,
2. vilka föremål som omfattas av samlingsområdet och
3. om samlingsområdet har godkänts av Polismyndigheten enligt 4 kap. 5 § vapenlagen (2025:00).

Föremål som omfattas av samlingsområdet ska så långt det är möjligt anges med uppgift om skjutvapnets typ, fabrikat, modell, variant av modell och kaliber.

Särskilda krav när ansökan görs av en sammanslutning för målskytte

6 § En ansökan om innehavstillstånd för skjutvapen från en sammanslutning för målskytte ska, utöver de uppgifter som anges i 1 §, även innehålla uppgift om

1. vem som är ansvarig för förvaringen,
2. namn, personnummer och hemvist för de fysiska personer som har ett betydande inflytande över sammanslutningen, och
3. i förekommande fall, till vilken auktoriserad sammanslutning som sammanslutningen är ansluten.

Särskilda krav när ansökan görs av ett auktoriserat bevakningsföretag

7 § En ansökan om innehavstillstånd för skjutvapen från ett auktoriserat bevakningsföretag som är en juridisk person ska, utöver de uppgifter som anges i 1 §, innehålla uppgift om namn, personnummer och hemvist för de fysiska personer som har ett betydande inflytande över den juridiska personen.

Ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin

8 § En ansökan om tillstånd att inneha ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin ska vara skriftlig. Ansökan ska innehålla uppgift om

1. sökandens namn, person- eller organisationsnummer och hemvist eller säte,

2. det slag och den mängd egendom som sökanden vill ha tillstånd att inneha,
3. ändamålet med innehavet,
4. de omständigheter sökanden åberopar till stöd för sin ansökan, och
5. den plats där ammunitionen eller ljuddämparen ska förvaras och förvaringsutrymmets beskaffenhet.

Den utredning som sökanden åberopar till stöd för sin ansökan ska ges in tillsammans med ansökningen.

Förnyelse av flera tidsbegränsade tillstånd

9 § Om en person innehar flera skjutvapen med tidsbegränsade tillstånd, ska frågan om förnyelse av tillstånden prövas i ett sammanhang om sökanden begär det.

Ansökan om tillstånd att använda samlarvapen för skjutning

10 § En ansökan om tillstånd från en enskild person eller huvudmannen för ett museum att för skjutning använda ett vapen som innehas för samling ska vara skriftlig. Ansökan ska innehålla uppgift om

1. sökandens namn, person- eller organisationsnummer och hemvist eller säte,
2. skjutvapnets tillverkningsnummer,
3. namn och personnummer för den som ska genomföra skjutningen samt personens kvalifikationer när det gäller att praktiskt handha vapnet,
4. syftet med skjutningen,
5. när och var skjutningen ska äga rum, och
6. övriga omständigheter sökanden åberopar till stöd för sin ansökan.

Den utredning som sökanden åberopar till stöd för sin ansökan ska ges in tillsammans med ansökningen.

4 kap. Enskilda personers innehav

Allmänna bestämmelser om enskilda personers innehav

Ålderskrav

1 § Endast den som har fyllt 18 år får ges tillstånd att inneha skjutvapen. Det gäller dock inte start- eller signalvapen eller vapen som gjorts varaktigt obrukbara.

Tillstånd till innehav av helautomatiska vapen får ges endast om sökanden har fyllt 20 år. Det gäller dock inte om vapnet är ett sådant effektbegränsat vapen som den som fyllt 18 år får inneha utan tillstånd enligt 2 kap. 2 § vapenlagen (2025:00). I sådana fall gäller i stället första stycket.

Undantag från ålderskraven i första och andra stycket får göras för jakt eller målskjutning om det finns särskilda skäl. Vid bedömningen av om särskilda skäl föreligger ska särskilt beaktas

1. sökandens ålder och mognad,
2. vilken typ av skjutvapen som ansökan avser,
3. om sökanden har ett behov av vapnet som inte kan tillgodoses genom bestämmelserna om utlåning i 9 kap. vapenlagen (2025:00), och
4. om någon som har fyllt 18 år och som antingen är sökandens vårdnadshavare eller har tillstånd att inneha skjutvapen ser till att sökanden har praktiska förutsättningar att förvara skjutvapnet i enlighet med vapenregleringens krav.

Förmyndares och förvaltares samtycke

2 § Tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin får inte ges den som är underårig eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan att förmyndaren eller förvaltaren har samtyckt till innehavet.

Grundläggande handhavandekrav

3 § En enskild person som ansöker om innehavstillstånd för skjutvapen ska, om inte ansökan uteslutande avser annat ändamål än skjutning, visa att han eller hon kan handha ett sådant vapen som ansökan avser.

För tillstånd till innehav av tårgasanordningar och andra till verkan och ändamål jämförliga anordningar måste sökanden kunna hantera anordningen och ha kunskap om dess verkningar.

Utöver de krav som följer av denna paragraf gäller särskilda krav för innehav av skjutvapen för jakt och målskjutning.

Särskilda bestämmelser om innehav för jakt

Jägarexamen

4 § För tillstånd till innehav av skjutvapen för jakt krävs att sökanden avlagt prov som visar att han eller hon har grundläggande kännedom om jakt och viltvård och kan handha vapnet (jägarexamen).

Naturvårdsverket får i enskilda fall besluta om undantag från kravet på jägarexamen, utom när det gäller enhandsvapen.

5 § Jägarexamen ska avläggas inför en provledare som förordnats av Polismyndigheten efter förslag av Svenska jägareförbundet/Landsbygdens jägare och Jägarnas Riksförbund.

Kostnaderna för provtagningen ska betalas av den som avlägger provet enligt en taxa som fastställs av Naturvårdsverket.

Behov av skjutvapen för jakt

6 § Den som har jägarexamen enligt 4 § ska vid prövning enligt 4 kap. 2 § vapenlagen (2025:00) anses ha behov av skjutvapen för jakt, om inte särskilda skäl föranleder annat. Det som har sagts nu gäller inte i fråga om vapen som avses i 15 §.

Vid tillämpning av första stycket ska behovet anses motsvara sex kompletta skjutvapen, stommar eller lådor för jakt, om inte sökanden visar att han eller hon behöver fler skjutvapen än så.

Tillstånd till fler än åtta kompletta skjutvapen, stommar eller lådor för jakt, får ges endast om sökanden visar att det finns ett mycket kvalificerat behov av ytterligare skjutvapen. Vid bedömningen av om ett mycket kvalificerat behov föreligger ska särskilt beaktas

1. sökandens behov av de skjutvapen han eller hon redan innehar,
2. om behovet av skjutvapnet kan tillgodoses genom befintligt vapeninnehav, och
3. om jakten bedrivs yrkesmässigt eller annars i större omfattning.

Skjutvapen som är lämpade för jakt

7 § Sådana skjutvapen som enligt jaktlagen (1987:259) eller föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen får användas för jakt ska vid tillämpning av 3 kap. 2 § andra stycket vapenlagen (2025:00) anses vara lämpade för jakt.

Särskilda bestämmelser om innehav för målskjutning*Krav på lämplighet och behov*

8 § Tillstånd till innehav för målskjutning av andra skjutvapen än effektbegränsade vapen, enhandsvapen eller helautomatiska vapen får ges endast om sökanden är

1. ordinarie hemvärnssoldat, eller
2. är aktiv medlem i en sammanslutning
 - som inom ramen för sin verksamhet bedriver skytte med sådant vapen som ansökan avser, och som
 - har auktoriserats enligt vapenlagen (2025:00) eller är ansluten till en auktoriserad sammanslutning.

9 § Tillstånd till innehav för målskjutning av enhandsvapen som inte är effektbegränsade får ges endast om sökanden

1. har visat prov på särskild skjutskicklighet, och
2. är aktiv medlem i en sammanslutning
 - som inom ramen för sin verksamhet bedriver skytte med sådant vapen som ansökan avser, och som
 - har auktoriserats enligt vapenlagen (2025:00) eller är ansluten till en auktoriserad sammanslutning.

10 § Tillstånd till innehav av helautomatiska vapen för målskjutning får ges endast om sökanden

1. har visat prov på särskild skjutskicklighet, och
2. är aktiv medlem i en sammanslutning
 - vars verksamhet Försvarsmakten förklarar vara av betydelse för totalförsvaret,
 - som inom ramen för sin verksamhet bedriver skytte med sådant vapen som ansökan avser, och som
 - har auktoriserats enligt vapenlagen (2025:00) eller är ansluten till en auktoriserad sammanslutning.

Vad som sägs i första stycket gäller inte om vapnet är ett sådant effektbegränsat vapen som den som fyllt 18 år får inneha utan tillstånd enligt 2 kap. 2 § vapenlagen (2025:00).

Föreningsintyg och skytteborgen

11 § I fall som avses i 8 § 2 och 9 och 10 §§ ska intyg över aktivitet (*föreningsintyg*) lämnas av styrelsen i sammanslutningen. Om ansökan avser ett enhandsvapen som inte är effektbegränsat eller ett helautomatiskt vapen ska intyget även avse skjutskicklighet.

Om sökanden inte har fyllt 18 år och ansökan gäller ett skjutvapen som anges i 8 § ska styrelsen i sammanslutningen även intyga skjutskicklighet och personlig lämplighet (*skytteborgen*).

Tillåtet antal vapen

12 § För tillstånd till innehav av fler än tio enhandsvapen för målskjutning, eller stommar till sådana vapen, krävs att sökanden visar att han eller hon har ett mycket kvalificerat behov av ytterligare vapen. Detsamma gäller för tillstånd till innehav av fler än åtta andra vapen för målskjutning, eller stommar eller lådor till sådana vapen.

Vid bedömningen av om ett mycket kvalificerat behov föreligger ska särskilt beaktas

1. sökandens behov av de skjutvapen han eller hon redan innehar,
2. om behovet av skjutvapnet kan tillgodoses genom befintligt vapeninnehav, och
3. om sökanden tävlar i målskjutning på lägst nationell nivå.

Särskilda bestämmelser om innehav för vissa ändamål som inte avser skjutning

13 § Tillstånd att inneha skjutvapen som i brukbart skick hör till kategori A i bilagan till denna förordning för prydnads- eller minnesändamål eller udda ändamål som inte avser skjutning, får ges endast om vapnet har deaktiverats enligt kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/2403 av den 15 december 2015 om fastställande av gemensamma riktlinjer om standarder och metoder för deaktiver-

ing i syfte att se till att deaktiverade skjutvapen görs irreversibelt funktionsodugliga.

Trots det som sägs i första stycket får tillstånd att inneha skjutvapen som inte har deaktiverats och som tillhör i kategori A i bilagan till denna förordning ges för udda ändamål som inte avser skjutning om det finns synnerliga skäl.

Undantag från särskilda krav när vapnet behövs i tjänsten

14 § Trots det som sägs 3 § andra stycket, 4 och 8–11 §§ får tillstånd att inneha skjutvapen, utom enhandsvapen för jakt, ges till sökande som behöver vapnet i sin tjänst eller som för sin tjänst behöver annat skjutvapen än tjänstevapen för att behålla eller utveckla sin skjutskicklighet. Är det fråga om utländsk säkerhetspersonal som medföljer vid statsbesök eller liknande eller som ansvarar för personers säkerhet vid internationell luftfart, ska Polismyndigheten samråda med Regeringskansliet (Utrikesdepartementet).

Särskilda bestämmelser om vissa skjutvapen

15 § Behov att inneha skjutvapen kan i fråga om nedan angivna vapentyper anses finnas endast för följande ändamål.

Vapentyp

1. Enhandsvapen för jakt eller avlivning av djur
 - a) enskottsvapen,

- b) flerskottsvapen.

2. Vapen som av Polismyndigheten efter samråd med Naturvårdsverket klassificeras som salongsgevär.

Ändamål

Omfattande grytjakt, omfattande jakt med ställande av hund enligt jaktlagen (1987:259) eller förskrifter som meddelats med stöd av den lagen eller avlivning av fällfångade djur.

Yrkesmässigt bedriven jakt- eller viltvård eller annat kvalificerat behov.

Avlivning av fällfångade djur.

3. Tårgasanordningar eller andra till verkan och ändamål jämförbara anordningar. Tjänst eller annan särskild omständighet som medför ett synnerligt behov av anordningen för personligt skydd eller utlåning till bevakningspersonal enligt 9 kap. 12 och 13 §§ vapenlagen (2025:00).
4. Injektionsvapen. Jakt enligt tillstånd som meddelats av Naturvårdsverket eller veterinärarbete som avser tamdjur, om sökanden visar att han eller hon genomgått utbildning enligt föreskrifter som meddelats av Statens jordbruksverk, i fråga om jakt i samråd med Naturvårdsverket.
5. Eldrör eller pipa eller annan anordning som möjliggör att till ett skjutvapen använda annan ammunition än vapnet är avsett för.
- a) Målskjutning.
 - b) Yrkesmässigt bedriven jakt eller viltvård eller annat kvalificerat behov.
 - c) Övrig jakt med ammunition som Naturvårdsverket delat in i klass 2–4.

16 § Tillstånd att inneha skjutvapen för jakt får inte avse

1. sådana skjutvapen som avses i kategori A punkten 8 i bilagan till denna förordning, eller
2. enhandsvapen med centralantändning.

17 § En enskild person får ges tillstånd att inneha moderna skjutvapen för samling endast om vapnet ska ingå i en samling som till klart största delen består av skjutvapen tillverkade före 1946.

En enskild person får ges tillstånd att inneha pansarskott, granatgevär och andra tyngre, utpräglat militära vapen för samling endast om föremålet är av särskilt stort historiskt värde och personen sedan minst fem år innehar skjutvapen för samling.

Särskilda krav vid bosättning i annan stat inom Europeiska unionen

18 § Tillstånd att inneha skjutvapen i kategori B i bilagan till denna förordning eller ammunition till ett sådant vapen får inte ges någon som är bosatt i ett annat land inom Europeiska unionen, om inte en behörig myndighet i det landet har samtyckt till innehavet.

19 § Tillstånd att inneha skjutvapen i kategori A, B eller C i bilagan till denna förordning får ges en person som är bosatt i ett annat land inom Europeiska unionen endast om denna person

a) beviljats tillstånd enligt 11 kap. 1–4 §§ att föra över vapnet till det land som personen är bosatt i, eller

b) skriftligt intygat och motiverat sin avsikt att inneha vapnet endast i Sverige.

Förnyelse av tidsbegränsade tillstånd

20 § Om sökanden har godtagbar anledning och inom överskådlig tid kan antas uppfylla samtliga förutsättningar för innehavstillstånd får ett tidsbegränsat tillstånd att inneha skjutvapen förnyas även om sökanden inte uppfyller samtliga sådana förutsättningar.

Bemyndiganden

21 § Polismyndigheten får meddela föreskrifter om

1. de krav på skjutskicklighet och aktivt medlemskap som gäller för tillstånd till innehav av skjutvapen för målskjutning,

2. vilka kunskapskrav som gäller för tillstånd till innehav av tårgas-anordningar och andra till verkan och ändamål jämförliga anordningar, och

3. de krav på tekniska åtgärder som ska vidtas för att ett skjutvapen ska anses vara varaktigt obrukbart i den mening som avses i 3 kap. 3 § och 4 kap. 7 § vapenlagen (2025:00).

22 § Naturvårdsverket får meddela närmare föreskrifter om provet för jägarexamen och om övriga frågor som avses i 4 § första stycket och 5 § första stycket.

5 kap. Organisationers innehav

Innehavstillstånd för skyttesammanslutningar och bevakningsföretag

1 § Bestämmelserna i 4 kap. 15 § ska tillämpas även i fråga om tillstånd att inneha skjutvapen för skyttesammanslutningar och auktoriserade bevakningsföretag.

Auktorisation av sammanslutningar för målskytte

2 § En ansökan om auktorisation enligt 5 kap. 5 § vapenlagen (2025:00) ska vara skriftlig. Ansökan ska innehålla uppgift om

1. sammanslutningens namn, organisationsnummer och var styrelsen har sitt säte, och
2. vilka omständigheter sammanslutningen åberopar för utredning av sammanslutningens stabilitet, kontinuerliga skytteverksamhet och ordning för säker vapenhantering.

Polismyndigheten utfärdar ett bevis om auktorisationen.

När det gäller auktorisation av sådana organisationer som anges i förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet och deras läns- och lokalavdelningar ska Polismyndigheten samråda med Försvarsmakten.

Vapenföreståndare och ersättare för museer och bevakningsföretag

3 § En ansökan om godkännande som vapenföreståndare eller ersättare för huvudmannen för ett museum eller ett auktoriserat bevakningsföretag ska vara skriftlig. Ansökan ska innehålla uppgift om

1. sökandens namn, personnummer och hemvist,
2. uppdragsgivarens namn, person- eller organisationsnummer, hemvist eller säte, och
3. vilka omständigheter sökanden åberopar till stöd för sin ansökan.

Den utredning som sökanden åberopar till stöd för sin ansökan ska ges in tillsammans med ansökningen.

Polismyndigheten ska utfärda bevis om sådant godkännande som avses i första stycket. Beviset ska innehålla sådana uppgifter om den godkända personen och uppdragsgivaren som anges i första stycket 1 och 2.

Polismyndigheten ska skicka en underrättelse om beslutet i ärendet till uppdragsgivaren.

Vapenhanterare

4 § En ansökan om godkännande som vapenhanterare för en skytte-sammanslutning, huvudman för ett museum eller ett auktoriserat bevakningsföretag ska vara skriftlig. Ansökan ska innehålla uppgift om

1. sökandens namn, personnummer och hemvist,
2. tillståndshavarens namn, person- eller organisationsnummer, hemvist eller säte,

3. vilken hantering av skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin uppdraget omfattar, och

4. vilka omständigheter sökanden åberopar till stöd för sin ansökan.

Den utredning som sökanden åberopar till stöd för sin ansökan ska ges in tillsammans med ansökningen.

Polismyndigheten ska utfärda bevis om sådant godkännande som avses i första stycket. Beviset ska innehålla sådana uppgifter om den godkända personen och uppdragsgivaren som anges i första stycket 1 och 2 och sådana uppgifter om uppdraget som anges i 3.

Polismyndigheten ska skicka en underrättelse om beslutet i ärendet till uppdragsgivaren.

5 § Den kontrollansvariga enligt 5 kap. 17 § vapenlagen (2025:00) ska lämna ett intyg om uppdraget (*vapenhanterarintyg*) till den som ges ett uppdrag som vapenhanterare.

Intyget ska innehålla uppgift om

1. tillståndshavarens namn, personnummer eller organisationsnummer, hemvist eller säte,

2. namn, personnummer och hemvist för den eller de personer som gett uppdraget,

3. namn, personnummer och hemvist för vapenhanteraren,

4. vilken hantering av skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin som omfattas av uppdraget,

5. i förekommande fall fabrikat, modell, kaliber och tillverkningsnummer för de skjutvapen som omfattas av uppdraget, och

6. datum då uppdraget getts och i förekommande fall uppgift om tidsbegränsning av uppdraget.

Bemyndiganden

6 § Polismyndigheten får meddela föreskrifter om

1. kraven enligt 5 kap. 5 § vapenlagen (2025:00) för auktorisation av en sammanslutning på stabil organisation, kontinuerlig skytteverksamhet och ordning för säker vapenhantering, och

2. kraven enligt 5 kap. 1 § vapenlagen på säkerhet i fråga om handhavande av vapen, stabil organisation och kontinuerlig skytteverksamhet avseende tillstånd för en sammanslutning för målskytte att inneha skjutvapen.

7 § Polismyndigheten får meddela närmare föreskrifter om krav på kunskap för godkännande av vapenföreståndare eller ersättare för en huvudman för ett museum eller ett auktoriserat bevakningsföretag.

6 kap. Bevis om innehavstillstånd och vissa andra bevis

Polismyndighetens skyldigheter

1 § Polismyndigheten ska utfärda bevis över tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin och, om tillståndet avser innehav av vapen, en kopia av beviset.

Om tillståndet avser innehav av ett skjutvapen som ska förvärfvas ska Polismyndigheten utfärda ett bevis om förvärvstillstånd som ersätts med ett tillståndsbevis enligt första stycket när förvärvet har skett.

2 § Om ett tillstånd enligt 1 § avser en person som är bosatt i en annan stat inom Europeiska unionen ska Polismyndigheten vidarebefordra de uppgifter som krävs för att kunna identifiera vapnet och förvärvaren till den staten. Detta gäller dock endast skjutvapen som hör till kategori C i bilagan till denna förordning och ammunition som är avsedd för sådana vapen.

Uppgifter i ett bevis om innehavstillstånd

3 § Bevis om tillstånd att inneha skjutvapen ska innehålla de uppgifter om tillståndshavaren och om vapnet som anges i 3 kap. 1 och 6 §§ samt om tidsbegränsning eller villkor som har meddelats med stöd av vapenlagen (2025:00). Om tillståndet avser stommar eller

lådor till skjutvapen ska det av beviset även framgå uppgift om vilken typ av komplett skjutvapen som vapendelen är avsedd för.

Beviset ska vidare innehålla uppgift om för vilket ändamål ägaren är berättigad att inneha skjutvapnet.

4 § Bevis om tillstånd att inneha ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin ska innehålla de uppgifter om tillståndshavaren som anges i 3 kap. 8 § och uppgift om för vilket ändamål egendomen får innehas. I beviset ska det slag och den mängd egendom som tillståndet avser anges.

Villkorade tillstånd

5 § Om ett bevis om tillstånd att inneha skjutvapen innehåller villkor om hur vapnet ska förvaras eller att vapnet ska göras varaktigt obrukbart, får beviset inte lämnas till sökanden förrän sökanden visar att han eller hon uppfyller villkoren.

Ersättningsbevis

6 § Om ett tillståndsbevis har förstörts, förkommit eller förändrats så att det inte lämpligen kan användas, får ett nytt bevis (*ersättningsbevis*) utfärdas efter ansökan.

Om beviset inte finns i behåll ska ansökan innehålla en förklaring på heder och samvete om förlusten av beviset. I annat fall ska det ges in tillsammans med ansökan.

Kommer beviset senare till rätta ska det genast överlämnas till Polismyndigheten.

En ansökan om ersättningsbevis ska innehålla uppgift om sökandens namn, person- eller organisationsnummer och hemvist eller säte. Om beviset avser ett skjutvapen ska ansökan även innehålla uppgift om

1. vapnets typ, fabrikat, modell och kaliber,
2. vapnets tillverkningsnummer, eller om vapnet saknar uppgift om tillverkningsnummer, annan uppgift som tillåter identifiering, och
3. i förekommande fall, vapnets märkning.

Bevis om godkänt samlingsområde

7 § Polismyndigheten ska utfärda bevis om godkännande av samlingsområde enligt 4 kap. 5 § vapenlagen (2025:00).

Beviset ska innehålla uppgift om

1. vem godkännandet avser,
2. samlingens inriktning och avgränsning,
3. vilka föremål som omfattas av det godkända samlingsområdet, och
4. om det för några av föremålen gäller särskilda krav för att innehavstillstånd ska få ges.

Av beviset ska framgå att godkännandet inte medför någon rätt att inneha eller ta annan befattning med de föremål som omfattas av godkännandet.

Bevis om tillstånd att skjuta med samlingsvapen

8 § Polismyndigheten ska utfärda bevis om tillstånd att skjuta med samlingsvapen.

Beviset ska innehålla de uppgift om tillståndshavaren, skjutvapnet och skjutningen som anges i 3 kap. 10 §. Om tillståndshavaren är huvudman för ett museum ska beviset också innehålla uppgift om namn och personnummer för den som ska genomföra skjutningen.

Europeiskt skjutvapenpass

9 § Polismyndigheten ska efter ansökan utfärda ett europeiskt skjutvapenpass till en enskild person som har tillstånd att i Sverige inneha ett skjutvapen som avses i bilagan till denna förordning.

Vid tillämpningen av första stycket ska enkelskotts långa skjutvapen med slätborrade lopp som innehavaren har tillstånd att inneha anses omfattas av kategori C punkten 7 i bilagan till denna förordning även om vapnen släppts ut på marknaden före den 14 september 2018.

Skjutvapenpasset ska ha en begränsad giltighetstid. Det får återkallas av Polismyndigheten om det finns särskilda skäl för det.

Ett europeiskt skjutvapenpass ska omedelbart lämnas in till Polismyndigheten om innehavarens tillstånd att inneha något av de skjutvapen som omfattas av passet återkallas, om innehavaren avhänder sig något av dessa vapen eller om skjutvapenpasset återkallas. Om passet

inte längre ska gälla ska det makuleras. I annat fall ska Polismyndigheten göra en anteckning i passet om de ändrade förhållandena och återlämna det till innehavaren.

Bemyndiganden

10 § Polismyndigheten får meddela ytterligare föreskrifter om det europeiska skjutvapenpasset.

7 kap. Enskilda personers och organisationers förvärv av skjutvapen

Överlåtelse från någon annan än en vapenhandlare

1 § Vid överlåtelse av skjutvapen där varken överlåtaren eller förvärvaren är vapenhandlare, ska överlåtaren och den som förvärvat vapnet anmäla överlåtelsen till Polismyndigheten. Överlåtelseanmälan ska göras så snart som möjligt och ska ha kommit in till Polismyndigheten senast tio dagar efter det att förvärvaren tog emot skjutvapnet. Om det finns ett tillståndsbevis ska det ges in i samband med anmälan. I annat fall ska överlåtaren i samband med anmälan intyga att beviset förkommit.

Om endast överlåtaren eller förvärvaren har anmält överlåtelsen ska den andra parten ges tillfälle att yttra sig över anmälan.

Förvärvstillstånd som inte utnyttjas

2 § Om någon som getts förvärvstillstånd inte har förvärvat skjutvapnet före utgången av den tid som anges i 3 kap. 4 § vapenlagen (2025:00), ska han eller hon anmäla detta till Polismyndigheten. Anmälan ska ha kommit in till Polismyndigheten senast tio dagar efter fristens utgång.

Förvärv i utlandet

3 § Om ett innehavstillstånd gäller ett skjutvapen som sökanden avser att förvärva i en annan stat, får Polismyndigheten i förekommande fall utfärda ett intyg om att förvärvet godkänns av svensk myndighet som kan krävas av myndigheterna i den andra staten.

4 § I annat fall än som avses i 3 §, får Polismyndigheten godkänna att en person som är bosatt i Sverige får förvärva skjutvapen i en annan stat, om det med hänsyn till sökandens personliga förhållanden kan antas att han eller hon inte kommer att missbruka vapnet. Ett sådant godkännande medför inte någon rätt att inneha vapnet i Sverige.

Bemyndigande

5 § Polismyndigheten får meddela närmare föreskrifter om hur en anmälan enligt 1 eller 2 § ska göras och vilka uppgifter den ska innehålla.

8 kap. Vapenhandlare och vapenmäklare

Ansökan om vapenhandlartillstånd

1 § En ansökan om vapenhandlartillstånd ska vara skriftlig. Ansökan ska innehålla uppgift om

1. sökandens namn, person- eller organisationsnummer, hemvist eller säte,
2. uppskattad omfattning av rörelsen,
3. vilka typer av skjutvapen och vilket antal av varje typ av skjutvapen som ska innehas på en gång,
4. lokalerna där verksamheten ska bedrivas, och
5. den utredning sökanden åberopar till stöd för att han eller hon har tillräckliga kunskaper för att bedriva handel med skjutvapen.

Om sökanden är en juridisk person ska ansökan dessutom innehålla uppgift om namn, personnummer och hemvist för de fysiska personer som har ett betydande inflytande över den juridiska personen.

Bevis om vapenhandlartillstånd

2 § Polismyndigheten utfärdar bevis om vapenhandlartillstånd. Beviset ska innehålla de uppgifter om tillståndshavaren som anges i 1 §, och uppgifter om vilka typer av skjutvapen och vilket antal av varje typ av skjutvapen som får innehas på en gång och den plats där rörelsen får bedrivas.

Kravet på yrkesmässighet för vapenhandlare

3 § En vapenhandlares verksamhet ska anses bedrivas yrkesmässigt endast om

1. verksamheten bedrivs varaktigt,
2. verksamheten har vinstsyfte, och
3. handlaren årligen genomför minst 20 transaktioner med skjutvapen.

Om det finns särskilda skäl ska verksamheten dock anses yrkesmässig även om kravet i första stycket 3 inte är uppfyllt.

Ansökan om vapenmäklartillstånd

4 § En ansökan om vapenmäklartillstånd ska vara skriftlig. Ansökan ska innehålla de uppgifter som anges i 1 §, med undantag för uppgift om vilka typer av skjutvapen och vilket antal av varje typ av skjutvapen som ska innehas på en gång och uppgift om lokalerna där verksamheten ska bedrivas.

Bevis om vapenmäklartillstånd

5 § Polismyndigheten utfärdar bevis om vapenmäklartillstånd. Beviset ska innehålla de uppgifter om tillståndshavaren som anges i 1 § och uppgifter om vilka typer av skjutvapen och ammunition som tillståndet avser.

Föreståndare, ersättare och person som får närvara vid provskjutning

6 § En ansökan om godkännande som föreståndare eller ersättare eller om godkännande av en person som i en vapenhandlares ställe ska närvara vid provskjutning, ska vara skriftlig. Ansökan ska innehålla uppgift om

1. sökandens namn, personnummer och hemvist
2. uppdragsgivarens namn, person- eller organisationsnummer, hemvist eller säte, och
3. vilka omständigheter sökanden åberopar till stöd för sin ansökan.

Den utredning som sökanden åberopar till stöd för sin ansökan ska ges in tillsammans med ansökningen.

Polismyndigheten ska utfärda bevis om sådant godkännande som avses i första stycket. Beviset ska innehålla sådana uppgifter om den godkända personen och uppdragsgivaren som anges i första stycket 1 och 2.

Polismyndigheten ska skicka en underrättelse om beslutet i ärendet till uppdragsgivaren.

Startgodkännande

7 § Handelsrörelse får inte påbörjas förrän Polismyndigheten har godkänt de lokaler och andra utrymmen som är anordnade för förvaring av vapnen.

Handlares skjutvapenförvärv

8 § Handlares förvärv av skjutvapen ska ske efter skriftlig rekvisition.

9 § En handlare som i ett särskilt fall önskar förvärva skjutvapen av någon annan än den som har rätt att tillverka eller yrkesmässigt handla med skjutvapen ska kontrollera att överlåtaren har tillstånd att inneha vapnet. Handlaren ska inom en månad ge in överlåtarens tillståndsbevis, om det finns ett sådant.

Förteckningar

Försäljningsförteckning och inköpsförteckning

10 § En handlare är skyldig att föra en särskild inköpsförteckning över samtliga rekvisitioner och alla skjutvapen som tagits emot för försäljning för någon annans räkning. En handlare är även skyldig att föra anteckningar i särskild försäljningsförteckning över skjutvapen som sålts för egen eller någon annans räkning.

Förmedlingsförteckning

11 § En vapenmäklare ska föra en förteckning över de transaktioner och överföringar avseende skjutvapen som förmedlaren har medverkat till (*förmedlingsförteckning*).

Skyldighet att bevara förteckningar

12 § Inköpsförteckningar, försäljningsförteckningar, förmedlingsförteckningar och bilagor till dessa ska bevaras under tio år från den dag sista anteckningen gjordes. Om rörelsen läggs ner, ska förteckningarna och bilagorna överlämnas till Polismyndigheten.

Anmälan om transaktioner med skjutvapen

13 § En vapenhandlare ska löpande anmäla genomförda transaktioner med skjutvapen till Polismyndigheten.

En vapenmäklare ska löpande anmäla till Polismyndigheten de transaktioner och överföringar avseende skjutvapen som förmedlaren har medverkat till.

Anmälningarna ska göras elektroniskt utan dröjsmål.

Tillsyn

Vapenhandlare

14 § Polismyndigheten ska se till att skjutvapen som innehas av vapenhandlare förvaras på föreskrivet sätt.

Polismyndigheten ska minst en gång årligen granska vapenhandlarens inköpsförteckningar och försäljningsförteckningar med bilagor. När det finns anledning till det ska Polismyndigheten även granska vapenhandlarens lager av skjutvapen.

15 § Vapenhandlare är skyldiga att hålla inköps- och försäljningsförteckningarna med bilagor tillgängliga för Polismyndigheten och att lämna myndigheten begärda upplysningar om inköpta och sålda vapen, om befintligt vapenlager och om andra förhållanden, som är av betydelse för Polismyndighetens tillsyn.

Vapenförmedlare

16 § Polismyndigheten ska minst en gång årligen granska vapenmäklares förmedlingsförteckning med bilagor.

17 § En vapenmäklare är skyldig att hålla sin förmedlingsförteckning med bilagor tillgänglig för Polismyndigheten. Förmedlaren ska också lämna begärda upplysningar om genomförda transaktioner eller överföringar avseende skjutvapen och om andra förhållanden som är av betydelse för Polismyndighetens tillsyn.

Dödsfall och konkurs

18 § Om en tillståndshavare har avlidit eller försatts i konkurs, får rörelsen fortsättas för dödsboets eller konkursboets räkning under högst ett år från dödsfallet eller edgångssammanträdet i konkursen, under förutsättning att anmälan görs till Polismyndigheten inom en månad från nämnda tidpunkt och att rörelsen förestås av en godkänd föreståndare eller ersättare.

Bemyndiganden

19 § Polismyndigheten får meddela föreskrifter om

1. krav på kunskap för vapenhandlartillstånd eller vapenmäklartillstånd,
2. innehållet i en rekvisition,
3. vilka uppgifter som ska införas i en inköpsförteckning, försäljningsförteckning och förmedlingsförteckning,
4. hur förteckningarna ska föras och vilka handlingar som ska bifogas sådana förteckningar, och
5. krav på uppmärkning av vapnen i vapenhandlares lager.

20 § Polismyndigheten får meddela närmare föreskrifter om hur en anmälan enligt 13 § ska göras och vilka uppgifter den ska innehålla.

9 kap. Vapenreparatörer

Ansökan om reparatörstillstånd

1 § En ansökan om reparatörstillstånd ska vara skriftlig.

Ansökan ska innehålla uppgift om

1. sökandens namn, person- eller organisationsnummer, hemvist eller säte,
2. vilka typer av skjutvapen och vilket antal av varje typ av skjutvapen som ska innehas på en gång,
3. uppskattad omfattning av rörelsen,
4. hur sökanden avser att förvara mottagna skjutvapen, och
5. den utredning sökanden åberopar till stöd för att han eller hon har tillräckliga kunskaper för att bedriva reparatörsverksamhet.

Om sökanden är en juridisk person ska ansökan dessutom innehålla uppgift om namn, personnummer och hemvist för de fysiska personer som har ett betydande inflytande över den juridiska personen.

Bevis om reparatörstillstånd

2 § Polismyndigheten utfärdar bevis om reparatörstillstånd. Beviset ska innehålla de uppgifter om tillståndshavaren som anges i 1 § och uppgifter om vilka typer av skjutvapen och vilket antal av varje typ av skjutvapen som ska innehas på en gång och om villkor som meddelats med stöd av vapenlagen (2025:00).

Föreståndare och ersättare

3 § En ansökan om godkännande som föreståndare eller ersättare ska vara skriftlig. Ansökan ska innehålla uppgift om

1. sökandens namn, personnummer och hemvist,
2. uppdragsgivarens namn, person- eller organisationsnummer, hemvist eller säte, och
3. vilka omständigheter sökanden åberopar till stöd för sin ansökan.

Den utredning som sökanden åberopar till stöd för sin ansökan ska ges in tillsammans med ansökningen.

Polismyndigheten ska utfärda bevis om sådant godkännande som avses i första stycket. Beviset ska innehålla sådana uppgifter om den

godkända personen och uppdragsgivaren som anges i första stycket 1 och 2.

Polismyndigheten ska skicka en underrättelse om beslutet i ärendet till uppdragsgivaren.

Yrkesmässighet

4 § En vapenreparatörs verksamhet ska anses bedrivas yrkesmässigt endast om verksamheten bedrivs varaktigt och har vinstsyfte.

Startgodkännande

5 § Verksamhet som innebär att skjutvapen yrkesmässigt tas emot för reparation eller översyn får inte påbörjas förrän Polismyndigheten har godkänt de lokaler och andra utrymmen som är anordnade för förvaring av vapen.

Reparationsförteckning

6 § Yrkesmässiga reparatörer och vapenhandlare som tar emot skjutvapen för reparation eller översyn är skyldiga att föra anteckningar i en särskild reparationsförteckning över mottagna vapen. Förteckningen ska omfatta även skjutvapen som tas emot för ändring eller ombyggnad.

Förteckningen och bilagor till denna ska bevaras under tio år från den dag sista anteckningen gjordes. Om rörelsen läggs ner, ska förteckningen och bilagorna överlämnas till Polismyndigheten.

Tillsyn

7 § Polismyndigheten ska se till att den yrkesmässiga vapenreparatör eller vapenhandlare som tar emot skjutvapen för reparation eller översyn förvarar vapnen föreskrivet sätt.

Polismyndigheten ska minst en gång årligen granska reparationsförteckningar med bilagor. När det finns anledning till det ska Polismyndigheten även granska innehavet av skjutvapen som tagits emot för reparation, översyn, ändring eller ombyggnad.

8 § Den som har tagit emot skjutvapen för reparation eller översyn är skyldig att hålla reparationsförteckningen tillgänglig för Polismyndigheten och på begäran lämna upplysningar till myndigheten om mottagna vapen och om andra förhållanden som är av betydelse för Polismyndighetens tillsyn.

Bemyndiganden

9 § Polismyndigheten får meddela föreskrifter om vilka uppgifter en reparationsförteckning ska innehålla och hur förteckningen ska föras.

10 § Polismyndigheten får meddela närmare föreskrifter om krav på kunskap för reparatörstillstånd.

10 kap. Införsel av skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare

Införseltillstånd

1 § I fråga om tillstånd till införsel av skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare gäller för enskilda personer

- bestämmelserna om ansökan i 3 kap. 1, 4 och 8 §§, och
- bestämmelserna om förutsättningarna för tillstånd i 4 kap. 1–12 och 14–17 §§.

Avser ett tillstånd enligt första stycket egendom som tillfälligt ska användas vid jakt eller tävling här i landet, får de förutsättningar som motsvarar dem som anges i 4 kap. 3, 4, 8–11 och 15 §§ visas genom intyg från den som anordnar jakten eller tävlingen.

I fråga om tillstånd till införsel av skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare gäller för sådana sammanslutningar för målskytte, huvudmän för museer och auktoriserade bevakningsföretag som enligt 3 kap.

- 1 § vapenlagen (2025:00) kan ges tillstånd att inneha skjutvapen
- bestämmelserna om ansökan i 3 kap. 1, 4 och 8 §§, och
 - bestämmelserna om förutsättningar för tillstånd i 5 kap. 1 §.

2 § Polismyndigheten ska utfärda bevis över tillstånd att föra in skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin och, om tillståndet avser införsel av vapen, en kopia av beviset.

Bevis om tillstånd att införa skjutvapen ska innehålla de uppgifter om tillståndshavaren och om vapnet som anges i 3 kap. 1 och 6 §§ samt om tidsbegränsning eller om villkor som har meddelats med stöd av vapenlagen (2025:00). Om tillståndet avser stommar eller lådor till skjutvapen ska det av beviset även framgå uppgift om vilken typ av komplett skjutvapen som vapendelen är avsedd för.

Bevis om tillstånd att införa ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin ska innehålla de uppgifter om tillståndshavaren som anges i 3 kap. 8 §. I beviset ska det slag och den mängd egendom som tillståndet avser anges.

Beviset ska innehålla uppgift om för vilket ändamål ägaren är berättigad att föra in egendomen.

3 § Om ett bevis om tillstånd avseende skjutvapen innehåller villkor om hur vapnet ska förvaras eller att vapnet ska göras varaktigt obrukbart, får beviset inte lämnas till sökanden förrän sökanden visar att han eller hon uppfyller villkoren.

4 § Om ett tillståndsbevis har förstörts, förkommit eller förändrats så att det inte lämpligen kan användas, får ett nytt bevis (*ersättningsbevis*) utfärdas efter ansökan.

Om beviset inte finns i behåll ska ansökan innehålla en förklaring på heder och samvete om förlusten av beviset. I annat fall ska det ges in tillsammans med ansökan.

Kommer beviset senare till rätta ska det genast överlämnas till Polismyndigheten.

En ansökan om ersättningsbevis ska innehålla uppgift om sökandens namn, person- eller organisationsnummer och hemvist eller säte. Om beviset avser ett skjutvapen ska ansökan även innehålla uppgift om

1. vapnets typ, fabrikat, modell och kaliber,
2. vapnets tillverkningsnummer, eller om vapnet saknar uppgift om tillverkningsnummer, annan uppgift som tillåter identifiering, och
3. i förekommande fall, vapnets märkning.

5 § Om en införsel enligt 1 § innefattar transitering, ska Polismyndigheten före införseln vidarebefordra uppgifterna i tillståndet till en behörig myndighet i transiteringsstaterna.

6 § Rätten att här i landet inneha skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare som följer av tillstånd till införsel ska i tillståndet begränsas till viss tid.

7 § Ett tillstånd till införsel av skjutvapen som förs med vid resa av en person bosatt i ett land inom Europeiska unionen får ges för en eller flera resor under högst ett år och ska anses omfatta rätt att inneha vapnet i Sverige under denna tid. Ett beslut om sådant tillstånd ska skrivas in i tillståndshavarens europeiska skjutvapenpass.

Ett tillstånd enligt första stycket ska även anses omfatta rätt till införsel av ammunition och ljuddämpare som är avsedd för vapnet och som innehavaren kan antas behöva under vistelsen i Sverige.

Undantag från krav på införseltillstånd

8 § Krav på införseltillstånd enligt 2 kap. 1 § vapenlagen (2025:00) gäller inte införsel av skjutvapen som har överlämnats från staten till statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen, om de är skyldiga att inneha vapnet för tjänsten. Kravet på tillstånd gäller inte heller ammunition eller ljuddämpare till vapnen.

9 § Enskilda personer får under de förutsättningar som anges i 8 kap. 5 § första stycket vapenlagen (2025:00) utan särskilt tillstånd till Sverige föra in tävlingsskjutvapen i kategori A punkten 7, B eller C i bilagan till denna förordning med tillhörande ammunition och ljuddämpare.

Skyldighet att medföra och visa upp europeiskt skjutvapenpass eller tillstånd från Danmark, Finland eller Norge

10 § Den som fört in ett skjutvapen till Sverige med stöd av 8 kap. 4 § vapenlagen (2025:00) ska under vistelsen i Sverige med vapnet medföra tillstånd från en behörig myndighet i Danmark, Finland eller Norge att där inneha vapnet. I stället för ett sådant tillstånd får medföras ett europeiskt skjutvapenpass som meddelats i något av dessa länder och i vilket vapnet är inskrivet.

Den som fört in ett skjutvapen till Sverige med stöd av 8 kap. 5 § vapenlagen (2025:00) ska under vistelsen i Sverige med vapnet medföra det europeiska skjutvapenpasset.

Den som fört in ett skjutvapen till Sverige med stöd av ett införseltillstånd som skrivits in i ett europeiskt skjutvapenpass ska medföra passet under vistelsen i Sverige med vapnet.

11 kap. Överföring av skjutvapen och ammunition till ett annatland

Tillstånd till överföring

1 § Tillstånd krävs för att föra över skjutvapen som omfattas av bilagan till denna förordning från Sverige till en annan stat inom Europeiska unionen.

Ansökan om tillstånd till överföring ska göras skriftligen på formulär som fastställs av Polismyndigheten och innehålla de uppgifter som anges på formuläret.

Om det krävs tillstånd till införsel av vapnet i den stat dit vapnet ska föras, ska ett sådant tillstånd bifogas ansökan. Innefattar utförseln transitering ska, i de fall det krävs, tillstånd från transiteringsstaterna bifogas ansökan.

2 § Vid prövning av en ansökan enligt 1 § ska Polismyndigheten kontrollera att det finns nödvändigt tillstånd till införsel och transitering av vapnet och att överföringen uppfyller godtagbara krav på säkerhet.

Om tillstånd till överföring ges ska Polismyndigheten i förekommande fall bifoga införseltillstånd från mottagarstaten och transiteringstillstånd från transiteringsstaterna till beslutet.

Polismyndigheten ska senast vid överföringen vidarebefordra uppgifterna i beslutet till en behörig myndighet i den stat dit vapnet ska föras och i förekommande fall i transiteringsstaterna.

3 § En kopia av ett beslut enligt 2 § ska medfölja vapnet till dess destinationsort. Kopian ska på begäran visas upp för myndigheterna i de länder som berörs av överföringen.

4 § Den som har vapenhandlartillstånd får beviljas generellt tillstånd att föra över sådana vapen som omfattas av vapenhandlartillståndet från Sverige till en vapenhandlare som är bosatt i en annan stat inom

Europeiska unionen. Ett sådant tillstånd får beviljas för en tid av högst tre år åt gången.

Vid överföring av skjutvapen med stöd av tillstånd enligt första stycket ska avsändaren senast fjorton dagar före överföringen lämna upplysningar till Polismyndigheten om

a) namn och adress på den som säljer eller överlåter skjutvapnet och på den som köper eller förvärvar det eller i förekommande fall ägaren,

b) den adress som skjutvapnet ska transporteras till,

c) antalet skjutvapen som ska transporteras, och

d) uppgifter som möjliggör identifiering av skjutvapnet.

Polismyndigheten ska omedelbart vidarebefordra uppgifterna till Tullverket, en behörig myndighet i destinationsstaten och i förekommande fall i transiteringsstaterna.

5 § Tillstånd krävs för att föra över ammunition från Sverige till ett annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. För ett sådant tillstånd tillämpas bestämmelserna i 1–4 §§ på motsvarande sätt.

Undantag från krav på överföringstillstånd

6 § Utan tillstånd enligt 1–4 §§ får ett skjutvapen som avses i bilagan till denna förordning medföras vid en resa från Sverige till något annat land inom Europeiska unionen endast om tillstånd getts av en behörig myndighet i vart och ett av de berörda länderna. Ett sådant tillstånd kan avse en eller flera resor under högst ett år och ska föras in i ett europeiskt skjutvapenpass. Tillstånd behöver dock inte begäras in från ett land som tillåter införsel av vapnet utan tillstånd under de förutsättningar som gäller för resan. Det europeiska skjutvapenpasset ska alltid medföras på resan och på begäran visas upp för de behöriga myndigheterna i respektive land.

Den som medför ett skjutvapen vid en resa enligt första stycket får utan särskilt tillstånd även medföra ammunition till vapnet för personligt bruk.

12 kap. Utlåning av skjutvapen

Låneintyg

1 § Vid utlåning av skjutvapen ska långivaren lämna ett intyg om lånet (*låneintyg*) till låntagaren, om inte vapnet innehåller utslutande i upplåtarens närvaro. Låneintyg behöver inte upprättas vid utlåning till bevakningspersonal enligt 9 kap. 12 § vapenlagen (2025:00).

Vid utlåning från en enskild vapeninnehavare till en medlem av vapeninnehavarens familj eller hushåll eller, beträffande gasvapen, till en anställd i och för dennes tjänst får vapeninnehavarens tillståndsbevis överlämnas i stället för ett låneintyg, om ett sådant bevis finns.

2 § Ett låneintyg enligt 1 § ska innehålla uppgift om

1. långivarens och låntagarens namn, person- eller organisationsnummer, hemvist eller säte,
2. skjutvapnets fabrikat, modell, kaliber och tillverkningsnummer,
3. ändamålet med utlåningen, och
4. tidpunkt för utlåningstidens början och slut.

Lånetillstånd

3 § Lånetillstånd enligt 9 kap. 7 § vapenlagen (2025:00) får ges för jakt eller målskjutning.

Om det finns synnerliga skäl, får tillstånd att låna skjutvapen ges för skjutning även för annat ändamål än som anges i första stycket.

4 § En ansökan om lånetillstånd ska vara skriftlig. Ansökan ska innehålla uppgift om

1. sökandens namn, personnummer och hemvist,
2. för vilket ändamål sökanden vill låna skjutvapen,
3. vilken typ av skjutvapen tillståndet ska avse, och
4. vilka omständigheter sökanden åberopar till stöd för sin ansökan.

Den utredning som sökanden åberopar till stöd för sin ansökan om lånetillstånd ska ges in tillsammans med ansökningen.

5 § Den som ansöker om tillstånd att låna skjutvapen ska visa sig kunna handha den typ av vapen som ansökan avser. Därvid gäller i tillämpliga delar vad som anges i 4 kap. 3, 4, 9–11 och 14 §§. Om ansökan avser tillstånd att låna skjutvapen för målskjutning ska även

kraven på aktivt medlemskap och föreningsintyg i 4 kap. 8–11 §§ gälla, med det undantag som anges i 4 kap. 14 §.

Vid prövningen av om tillstånd att låna skjutvapen ska ges ska även det som anges i 4 kap. 15 § om ändamål och vapentyper gälla i tillämpliga delar.

6 § Tillstånd att låna skjutvapen får inte ges den som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan att förvaltaren har lämnat samtycke.

7 § Polismyndigheten utfärdar bevis om lånetillstånd. Ett bevis ska innehålla de uppgifter om tillståndshavaren som anges i 4 §, för vilket ändamål han eller hon är berättigad att låna vapen och vilken typ av skjutvapen som tillståndet avser.

8 § Om ett bevis om lånetillstånd har förstörts, förkommit eller förändrats så att det inte lämpligen kan användas, får ett nytt bevis (*ersättningsbevis*) utfärdas efter ansökan.

Om beviset inte finns i behåll ska ansökan innehålla en förklaring på heder och samvete om förlusten av beviset. I annat fall ska det ges in tillsammans med ansökan.

Kommer beviset senare till rätta ska det genast överlämnas till Polismyndigheten.

En ansökan om ersättningsbevis ska innehålla uppgift om sökandens namn, person- eller organisationsnummer och hemvist eller säte och om vilket tillstånd som avses.

Bevakningslånetillstånd

9 § En ansökan om bevakningslånetillstånd ska vara skriftlig. Ansökan ska innehålla uppgift om

1. sökandens namn, personnummer och hemvist,
2. namn, person- eller organisationsnummer, hemvist eller säte för det bevakningsföretag där sökanden är anställd,
3. vilken typ av skjutvapen tillståndet ska avse, och
4. vilka omständigheter sökanden åberopar till stöd för sin ansökan.

Den utredning som sökanden åberopar till stöd för sin ansökan om bevakningslånetillstånd ska ges in tillsammans med ansökningen.

10 § Polismyndigheten ska utfärda bevis om bevakningslånetillstånd. Ett bevis ska innehålla uppgift om

1. de uppgifter om tillståndshavaren och bevakningsföretaget som anges i 9 §,
2. för vilket ändamål tillståndshavaren är berättigad att låna vapen
3. vilken typ av skjutvapen som tillståndet avser, och
4. tidsbegränsning som har meddelats med stöd av vapenlagen (2025:00).

Polismyndigheten ska skicka en underrättelse om beslutet i ärendet till bevakningsföretaget.

Om ett bevis har förstörts eller förkommit eller förändrats så att det inte lämpligen kan användas gäller vad som anges i 8 §.

Bemyndiganden

13 § Polismyndigheten får meddela föreskrifter om de krav på skjutskicklighet, utbildning, ålder och de förutsättningar i övrigt som ska vara uppfyllda för att någon ska få ges bevakningslånetillstånd enligt 9 kap. 12 § vapenlagen (2025:00).

14 § Polismyndigheten får meddela närmare föreskrifter i fråga om vad en ansökan om bevakningslånetillstånd ska innehålla.

13 kap. Skjutvapen, ammunition och vapentillbehör i dödsbon och konkursbon

1 § Om skjutvapen ingår bland tillgångarna i ett dödsbo, ska den som har vård om boet göra en skriftlig anmälan om det till Polismyndigheten senast tre månader efter dödsfallet.

Om skjutvapen ingår bland tillgångarna i ett konkursbo, ska konkursförvaltaren så snart som möjligt göra en skriftlig anmälan om det till Polismyndigheten.

En anmälan enligt första eller andra stycket ska innehålla uppgift om fabrikat, modell, kaliber och tillverkningsnummer för varje vapen och om art och mängd av tillhörande ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin. Är det fråga om vapen som saknar uppgift om tillverkningsnummer ska någon annan uppgift som möjliggör identifiering lämnas. Anmälan ska också innehålla uppgift om vem som har hand om vapnet för boets räkning och om hur det förvaras.

Första–tredje styckena gäller inte effektbegränsade vapen.

14 kap. Skyldighet att visa upp bevis och intyg

Överlåtelse och upplåtelse

1 § En överlåtare eller upplåtare får inte lämna ut ett skjutvapen till den som fått tillstånd att inneha vapnet förrän han eller hon av denne har fått ta del av tillståndsbeviset.

Byte av del av skjutvapen

2 § Vid utbyte av en försliten eller på annat sätt obrukbar del av ett skjutvapen ska vapeninnehavaren visa tillståndsbeviset för vapnet eller vapendelen.

Medförande av skjutvapen

3 § Den som har tillstånd att inneha skjutvapen är skyldig att kunna visa upp tillståndsbeviset när han eller hon själv medför vapnet eller när någon annan som har lånat vapnet medför det i tillståndshavarens närvaro.

Om det är fråga om vapen som är avsett för jakt eller målskjutning, får tillståndshavaren i stället ha med sig jaktkort eller medlemskort som intygar medlemskap i en sådan sammanslutning som avses i 3 kap. 1 § 2 vapenlagen (2025:00). Kortet ska vara försett med en anteckning av en tjänsteman vid Polismyndigheten eller av två trovärdiga personer som intygar att det tillståndsbevis som gäller för vapnet har visats upp för dem.

När en vapenhanterare enligt 5 kap. 18 § vapenlagen (2025:00) medför organisationens skjutvapen ska han eller hon i stället för det som sägs i första stycket kunna visa upp vapenhanterarintyg enligt 5 kap. 6 §. Vapenhanteraren ska även kunna visa upp godkännandebervis enligt 5 kap. 5 § eller eget tillståndsbevis för innehav av skjutvapen.

Den som medför ett lånat skjutvapen i annat fall än som avses i första stycket är skyldig att kunna visa upp sådant intyg eller bevis som enligt 12 kap. 1 § ska lämnas till honom eller henne. Han eller hon ska även kunna visa upp eget tillståndsbevis för innehav av vapen av samma typ som det lånade vapnet eller, om lånetillstånd eller bevakningslånetillstånd krävs för lån av vapnet, tillståndsbevis enligt 12 kap. 7 respektive 10 § för lån av ett sådant vapen.

4 § Vid transport och överlämnande av egendom till Polismyndigheten enligt 12 kap. 8 § vapenlagen (2025:00) för skrotning eller inlösen ska transportintyg enligt 15 kap. 5 § denna förordning kunna visas upp.

15 kap. Förvaring och transport av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare

Förvaring på annan plats än i eller i anslutning till bostaden

1 § En ansökan om tillstånd att förvara skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare på någon annan plats än i eller i anslutning till den stadigvarande bostaden enligt 12 kap. 3 § vapenlagen (2025:00) ska vara skriftlig. Ansökan ska innehålla uppgifter om

1. sökandens namn, personnummer och hemvist,
2. varje vapens typ, fabrikat, modell och kaliber,
3. förvaringsplatsens adress, och
4. en närmare redogörelse för skälen för förvaring på platsen och möjligheten till säker förvaring där.

Förvaring hos någon annan

2 § Tillstånd till förvaring hos någon annan enligt 12 kap. 4 § vapenlagen (2025:00) hos en juridisk person får ges endast om den juridiska personen är

1. någon som har tillstånd att bedriva handel med skjutvapen,
2. en skyttesammanslutning som har tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin, eller
3. en gymnasieskola där jakt eller målskjutning ingår i undervisningen och som uppfyller höga krav på säkerhet i fråga om förvaring och handhavande av skjutvapen, beträffande sådan egendom som elever behöver för deltagande i undervisningen.

3 § En ansökan om tillstånd att förvara skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare hos någon annan ska vara skriftlig. Ansökan ska innehålla uppgifter om

1. sökandens namn, person- eller organisationsnummer, hemvist eller säte,
2. varje vapens typ, fabrikat, modell och kaliber,

3. förvararens namn, person- eller organisationsnummer,
4. förvaringsplatsens adress, och
5. en närmare redogörelse för skälen för förvaring hos mottagaren och möjligheten för förvararen att erbjuda en säker förvaring.

En ansökan som avser tillstånd till förvaring hos en juridisk person ska också innehålla uppgift om vem som är ansvarig för förvaringen.

4 § Polismyndigheten utfärdar bevis om tillstånd till förvaring hos någon annan. I beviset ska det anges hur länge tillståndet gäller och eventuella villkor som har meddelats med stöd av vapenlagen (2025:00). En kopia av beviset ska lämnas till mottagaren.

Transport i samband med skrotning eller inlösen

5 § Den som låter någon annan transportera och överlämna skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin till Polismyndigheten enligt 12 kap. 8 § vapenlagen (2025:00) ska lämna ett intyg om uppdraget (*transportintyg*) till den som ska utföra transporten och överlämnandet.

Ett transportintyg ska innehålla uppgift om

1. namn, personnummer och hemvist för vapeninnehavaren,
2. namn, personnummer och hemvist för den som ska transportera och överlämna egendomen,
3. i förekommande fall skjutvapnets fabrikat, modell, kaliber och tillverkningsnummer,
4. övrig egendom som omfattas av uppdraget,
5. datum för när egendomen överlämnas till den som ska transportera och överlämna egendomen.

Bemyndiganden

6 § Polismyndigheten får meddela föreskrifter om vapensamlares, sammanslutningars, museers, vapenhandlars, vapenreparatörers och gymnasieskolors förvaring av tillståndspliktiga skjutvapen och sammanslutningars förvaring av ammunition eller ljuddämpare.

I fråga om förvaring av ammunition som räknas till explosiva varor finns bestämmelser även i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor och i föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

7 § Polismyndigheten får meddela närmare föreskrifter om

1. hur skjutvapen, ammunition och ljuddämpare ska förvaras för att uppfylla föreskrifterna i 12 kap. 2 § vapenlagen (2025:00), och

2. vad som ska gälla utöver bestämmelserna i 12 kap. vapenlagen (2025:00) i fråga om transport av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare.

16 kap. Återkallelse och omhändertagande

1 § Närmare föreskrifter om anmälan som avses i 13 kap. 11 § vapenlagen (2025:00) meddelas av Socialstyrelsen.

2 § Vid återkallelse av ett bevakningslånetillstånd eller ett godkännande enligt vapenlagen ska en underrättelse om beslutet skickas till uppdragsgivaren.

17 kap. Inlösen av skjutvapen, ammunition och vapentillbehör

1 § Länsstyrelsen ska utse en eller flera värderingsmän som ska biträda Polismyndigheten vid värdering av skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin som ska lösas in. Till värderingsman bör den utses som har god kännedom om egendomens marknadsvärde och vapenhandlares pris vid inköp av begagnade skjutvapen.

En värderingsman har rätt till ersättning av allmänna medel för sitt uppdrag.

Polismyndigheten bör försöka komma överens med ägaren om till vilket värde egendomen ska lösas in.

2 § Skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin som har tillfallit staten ska skrotas eller säljas. Innan egendomen skrotas eller säljs ska Nationellt forensiskt centrum vid Polismyndigheten erbjudas att få egendomen. Om egendomen överlämnas till försäljning, ska Statens försvarshistoriska museer först erbjudas att köpa den.

18 kap. Vapenregister

Vapenregistrets innehåll

1 § Det vapenregister som anges i 16 kap. 4 § vapenlagen (2025:00) ska, utöver det som anges där, innehålla uppgifter om

1. skjutvapnets typ, fabrikat, modell, kaliber, tillverkningsnummer och märkning, och

2. deaktivering och skrotning.

Tillståndspliktiga vapendelar ska registreras på motsvarande sätt. Även skjutvapen som upphittats eller anmäls stulna eller försvunna ska om möjligt registreras på motsvarande sätt.

Samkörning av vapenregister

2 § Polismyndigheten får samköra vapenregister om det i ett enskilt fall behövs för kontroll av en vapenhandlare eller en vapenmäklare.

Myndigheten får också samköra vapenregister om det behövs för att i ett enskilt fall utreda brott med anknytning till vapen om det för brottet är föreskrivet fängelse i två år eller däröver. Samkörning får även göras för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, om brottsligheten har anknytning till vapen och innefattar brott för vilket är föreskrivet fängelse i två år eller däröver.

3 § Polismyndigheten får även samköra vapenregister om det behövs för uppföljning av ärendehandläggningen eller för att framställa sådan statistik som regeringen, en svensk myndighet som behöver statistiken för att fullgöra sina uppgifter eller en mellanfolklig organisation begär.

4 § Endast särskilt angivna tjänstemän får samköra vapenregister enligt 2 eller 3 §.

Polismyndigheten ska löpande föra en förteckning över de tjänstemän som anges i första stycket.

Tillgången till uppgifter

5 § Följande kategorier av anställda vid Polismyndigheten får ges tillgång till uppgifter i vapenregister som regleras i 16 kap. vapenlagen (2025:00):

1. anställda som handlägger vapenärenden,
2. anställda som arbetar vid myndighetens ledningscentraler, och
3. de särskilt angivna tjänstemän vid myndigheten som avses i 3 kap. 6 § andra stycket lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

Anställda vid Polismyndigheten som upprätthåller allmän ordning och säkerhet, bistår med handräckning eller utreder brott får ges tillgång till uppgift om huruvida någon har tillstånd att inneha vapen.

Elektroniskt utlämnande av uppgifter

6 § Direktåtkomst till vapenregister får inte medges innan Polismyndigheten har försäkrat sig om att den mottagande myndigheten uppfyller de krav som gäller i fråga om behörighet och säkerhet.

Bemyndigande

7 § Polismyndigheten får meddela närmare föreskrifter om vad som krävs i fråga om behörighet och säkerhet för att myndigheten ska kunna medge direktåtkomst till vapenregister för de myndigheter som anges i 16 kap. 13 § vapenlagen (2025:00).

19 kap. Straffbestämmelser

1 § Till böter döms den som bryter mot

a) bestämmelserna rörande vapenhandlare och vapenmäklare i 8 kap. 7–10, 12, eller 15 §,

b) bestämmelserna rörande vapenreparatörer i 9 kap. 6 eller 8 §, eller

c) bestämmelserna om skyldigheten att visa upp tillståndsbevis i 14 kap. 1 §.

Till penningböter döms den som bryter mot

a) bestämmelserna om att ge in tillståndsbevis i 6 kap. 6 § tredje stycket eller 10 kap. 4 § tredje stycket,

b) bestämmelserna om överlåtelseanmälan i 7 kap. 1 §,

c) bestämmelserna om anmälan om uteblivet förvärv i 7 kap. 2 §,

d) bestämmelserna om skyldighet att medföra tillstånd från en behörig myndighet i Danmark, Finland eller Norge respektive det europeiska skjutvapenpasset i 10 kap. 10 §,

e) bestämmelserna om skyldighet att lämna låneintyg i 12 kap. 1 och 2 §§,

f) bestämmelserna om anmälningsskyldighet för dödsbo och konkursbo i 13 kap. 1 §,

g) bestämmelserna om skyldighet att kunna visa upp bevis och intyg i 14 kap. 3 och 4 §§, eller

h) bestämmelserna om skyldighet att lämna transportintyg i 15 kap. 5 §.

2 § Den som har ertappats med att medföra skjutvapen utan att kunna visa upp de handlingar som anges i 10 kap. 10 § och 14 kap. 3 § döms inte till ansvar, om

1. personen inom en vecka styrker för Polismyndigheten att han eller hon vid tiden för överträdelsen hade rätt att inneha vapnet, och

2. omständigheterna ger vid handen att överträdelsen berott på ett tillfälligt förbiseende.

Det som sägs i första stycket gäller även den som ertappats med att medföra skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin utan att kunna visa upp den handling som anges i 14 kap. 4 §.

20 kap. Överklagande

1 § Polismyndighetens beslut enligt denna förordning som gäller en fysisk person får överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets han eller hon var folkbokförd vid tidpunkten för beslutet.

I övriga fall överklagas beslut enligt denna förordning till den förvaltningsrätt inom vars domkrets det första beslutet fattades.

2 § Polismyndighetens eller en domstols beslut enligt denna förordning ska gälla omedelbart, om inte annat beslutas.

21 kap. Avgifter

1 § Polismyndigheten tar ut avgifter för prövning av ansökningar enligt vapenlagen (2025:00) eller enligt denna förordning i de fall som framgår av andra stycket.

För ansökningsavgiftens storlek m.m. gäller bestämmelserna i 9–14 §§ avgiftsförordningen (1992:191), varvid följande avgiftsklasser tillämpas.

Ärendeslag	Avgiftsklass
Tillstånd att inneha skjutvapen (3 kap. 1 §), med den begränsning som anges i 4 §, – första vapnet för vilket tillstånd söks – varje ytterligare vapen	2 1
Tillstånd att inneha ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin (3 kap. 8 §)	1
Tillstånd att skjuta med skjutvapen som innehas för samling (3 kap. 10 §)	1
Lånetillstånd (12 kap. 4 §)	1
Bevakningslånetillstånd (12 kap. 9 §)	1
Tillstånd att förvara skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare hos någon annan (15 kap. 3 §)	1
Tillstånd att förvara skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare på annan plats än i eller i anslutning till bostaden (15 kap. 1 §)	1
Tillstånd till ändring av ett befintligt innehavstillstånd (3 kap. 3 §)	1
Tillstånd till införsel av skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare (10 kap. 1 §)	2
Tillstånd till överföring av skjutvapen eller ammunition till ett annat land (11 kap. 1–5 §§)	1
Utfärdande av ett europeiskt skjutvapenpass (6 kap. 9 §)	2
Förnyande av eller införande av ytterligare skjutvapen i ett europeiskt skjutvapenpass	1
Vapenhandlartillstånd (8 kap. 1 §)	5
Vapenmäklartillstånd (8 kap. 4 §)	5
Reparatörstillstånd (9 kap. 1 §)	4

Ändring i ett vapenhandlar-, vapenmäklar- eller reparatörstillstånd	2
Godkännande av vapenföreståndare, föreståndare eller ersättare (5 kap. 3 §, 8 kap. 6 § och 9 kap. 3 §)	2
Godkännande av vapenhanterare eller av person som i vapenhandlares ställe får närvara vid provskjutning (5 kap. 4 § och 8 kap. 6 §)	1
Auktorisation av sammanslutning för målskytte (5 kap. 2 §)	8
Undantag från skyldigheten att märka ett skjutvapen eller en vapendel (15 kap. 8 § vapenlagen [2025:00])	2
Kontroll av och intyg om deaktivering (22 kap. 5 §)	3

2 § Avgift tas ut för utlämnande av ersättningsbevis enligt 6 kap. 7 §, 10 kap. 4 § och 12 kap. 8 §. I fråga om avgiftens storlek m.m. gäller bestämmelserna i 20–24 §§ avgiftsförordningen (1992:191), varvid avgiftsklass A tillämpas.

3 § För ansökan enligt 3 kap. 9 § tas endast en avgift ut per sökande oavsett hur många vapen ansökan omfattar.

4 § För tillstånd till innehav av tårgasanordningar och andra till verkan och ändamål jämförliga anordningar, tas en avgift ut endast om det finns behov enligt 4 kap. 15 § 3 att inneha anordningen till följd av tjänst.

22 kap. Särskilda bestämmelser

Anmälan av förkomna skjutvapen

1 § Om ett skjutvapen har förkommit eller stulits ska den som förlorat vapnet så snart som möjligt anmäla förlusten till Polismyndigheten.

Bestämmelser om anmälan av förlust av explosiva varor finns i 10 § förordningen (2010:1075) om brandfarliga och explosiva varor.

Andra myndigheters skyldighet att underrätta Polismyndigheten

2 § Har en domstol funnit någon skyldig till brott mot vapenlagen (2025:00) eller denna förordning eller till något annat brott där skjutvapen använts eller har högre rätt avgjort mål vari sådan dom meddelats, ska en kopia av domen eller beslutet samma dag sändas till Polismyndigheten.

Samma underrättelseskyldighet gäller när en domstol helt eller delvis har avslagit ett yrkande om förverkande enligt vapenlagen.

3 § Bestämmelser om Tullverkets skyldighet att lämna uppgifter till Polismyndigheten om skjutvapen som förs in i eller ut ur Sverige finns i förordningen (2006:527) om uppgiftsskyldighet för Tullverket om införsel eller utförsel av skjutvapen.

Polismyndighetens underrättelseskyldighet

4 § Polismyndigheten ska underrätta tillståndshavaren när tre månader återstår av tillståndstiden för ett tidsbegränsat tillstånd. Underrättelsen ska innehålla upplysning om att skjutvapnet inte får innehas sedan tillståndet upphört och att vapnet i sådana fall kan tas i beslag och ansvar för olagligt innehav aktualiseras. I förekommande fall ska underrättelsen också innehålla upplysning om vad som krävs enligt 4 kap. 12 § andra stycket vapenlagen (2025:00) för att tillståndet ska fortsätta att gälla under prövningen av en ansökan om förnyat tillstånd.

Kontrollorganisation för deaktivering

5 § Polismyndigheten ska ansvara för utförandet av de uppgifter som en kontrollorganisation har enligt kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/2403 av den 15 december 2015 om fastställande av gemensamma riktlinjer om standarder och metoder för deaktivering i syfte att se till att deaktiverade skjutvapen görs irreversibelt funktionsodugliga och de uppgifter som en medlemsstat har enligt artiklarna 3.6 och 4 samma förordning.

Informationsutbyte inom Europeiska unionen

6 § Polismyndigheten ska underrätta behöriga myndigheter inom Europeiska unionen om avslag på ansökningar om tillstånd att inneha sådana skjutvapen och sådan ammunition som avses i kategori A och B i bilagan till denna förordning, om avslaget grundas på säkerhetsskäl eller sökandens bristande pålitlighet. Detsamma gäller beslut om återkallelse av sådana tillstånd, om återkallelsen grundas på säkerhetsskäl eller tillståndshavarens bristande pålitlighet.

Närmare bestämmelser om utbyte av information finns i kommissionens delegerade förordning (EU) 2021/1423 av den 21 maj 2021 om fastställande i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2021/555 av de närmare formerna för det systematiska utbytet av information på elektronisk väg om avslag på ansökningar om tillstånd att förvärva eller inneha vissa skjutvapen. När Polismyndigheten lämnar information enligt första stycket ska myndigheten, utöver de uppgifter som framgår av kommissionens delegerade förordning (EU) 2021/1423, lämna uppgift om personens namn.

Anmälan om utlåning eller utförelse i vissa fall

7 § Den som med stöd av bestämmelserna i 9 kap. vapenlagen (2025:00) lånar ut ett skjutvapen till någon som är fast bosatt i en stat som har tillträtt den europeiska konventionen av den 28 juni 1978 om kontroll av enskilda personers införskaffande och innehav av skjutvapen (den europeiska vapenkonventionen), ska omedelbart anmäla utlåningen till Polismyndigheten, om inte vapnet ska innehas och användas av låntagaren endast i Sverige.

En sådan anmälan ska också göras av den som avser att för personligt bruk föra ut skjutvapen ur Sverige till en stat som har tillträtt den europeiska vapenkonventionen, om vistelsen i den andra staten ska vara mer än tre månader. Anmälan ska göras före utförelsen.

Till den europeiska vapenkonventionen är, förutom Sverige, följande stater anslutna. Azerbajdzjan, Cypern, Danmark med undantag av Färöarna och Grönland, Island, Italien, Luxemburg, Moldavien, Nederländerna, Polen, Portugal, Rumänien, Slovenien, Tjeckien och Tyskland.

8 § Föreskrifterna om anmälningsskyldighet i 7 § gäller inte

1. långa skjutvapen med slätborrade pipor, om bara ett skott kan avskjutas från varje pipa utan omladdning,
2. kolsyre-, luft-, fjäder- och harpunvapen,
3. varaktigt obrukbara vapen, som i brukbart skick skulle räknas som skjutvapen, och
4. särskilda anordningar som gör det möjligt att använda annan ammunition till ett skjutvapen än det är avsett för.

9 § Anmälan som avses i 7 § ska göras till Polismyndigheten. Anmälan ska innehålla uppgift om namn och hemort samt nummer på pass eller identitetskort i fråga om den person som ska inneha skjutvapnet. Dessutom ska de uppgifter om vapnet som anges i 3 kap. 1 § lämnas.

Polismyndigheten ska underrätta behörig myndighet i den andra staten.

23 kap. Övriga bemyndiganden

1 § Polismyndigheten får meddela föreskrifter om vilka offentliga eller privata organisationer eller individer som får utföra deaktivering av skjutvapen enligt kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/2403 av den 15 december 2015 om fastställande av gemensamma riktlinjer om standarder och metoder för deaktivering i syfte att se till att deaktiverade skjutvapen görs irreversibelt funktionsodugliga och de uppgifter som en medlemsstat har enligt artiklarna 3.6 och 4 samma förordning.

2 § Polismyndigheten får meddela ytterligare föreskrifter för verkställigheten av vapenlagen (2025:00) och denna förordning.

-
1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2026.
 2. Genom förordningen upphävs vapenförordningen (1996:70).
 3. Den som vid förordningens ikraftträdande får inneha ett luft- eller fjädervapen utan tillstånd med stöd av sjätte punkten i övergångsbestämmelserna till vapenförordningen (1996:70) får inneha det utan tillstånd även fortsättningsvis.
 4. Den som har sådant bevis som före den 1 januari 1985 har meddelats enligt dåvarande Statens naturvårdsverks anvisningar för prov

för innehav av jaktvapen ska vid tillämpningen av denna förordning anses uppfylla kravet på jägarexamen i 4 kap. 4 §.

5. Den som vid utgången av 1984 hade tillstånd att inneha skjutvapen för jakt behöver inte uppfylla kravet på jägarexamen i 4 kap. 4 §, om han eller hon inom ett år efter det att det tidigare tillståndet upphörde att gälla ansöker om nytt tillstånd att inneha

a) hagelvapen, om det tidigare tillståndet omfattade sådant vapen,

b) kulvapen, om det nya tillståndet avser ett vapen som enligt Naturvårdsverkets föreskrifter är avsett för kulpatroner med samma användningsområde som eller ett mera begränsat användningsområde än det vapen som avsågs med det tidigare tillståndet eller kräver samma utbildning som detta.

6. Bestämmelsen i 4 kap. 14 § tillämpas inte vid förnyelse av tidsbegränsade tillstånd att inneha skjutvapen för prydnads- eller minnesändamål som avser sådana vapen som anges i kategori A, punkterna 6–8 i bilagan till denna förordning och som har registrerats i vapenregistret före den 13 juni 2017.

7. Den som vid förordningens ikraftträdande utan tillstånd innehar ett skjutvapen som anses effektbegränsat enligt 1 kap. 2 § vapenförordningen (1996:70) men inte enligt denna förordning, får inneha vapnet utan tillstånd till utgången av april 2026. Om innehavaren före utgången av april 2026 har gett in en ansökan om tillstånd att inneha vapnet, får han eller hon inneha vapnet utan tillstånd till dess ansökan om tillstånd prövats slutligt, eller om ansökan avslås, till dess tre veckor förflutit sedan beslutet fått laga kraft.

8. Bestämmelserna i 4 kap. 17 § om att tillstånd att inneha vissa skjutvapen för samling tillämpas endast i fråga om tillstånd som ges efter ikraftträdandet.

9. I fråga om tillstånd att inneha skjutvapen som ska förvärfvas och som getts enligt vapenlagen (1996:67) gäller 3 kap. 5 § vapenförordningen (1996:70) i stället för 7 kap. 2 § denna förordning.

10. I ärenden som gäller ansökan enligt vapenlagen (1996:67) eller vapenförordningen (1996:70) tillämpas denna förordning vid prövning efter ikraftträdandet. I fråga om ansökningsavgift gäller dock 16 kap. 1 § vapenförordningen (1996:70) i stället för 21 kap. 1 § denna förordning.

11. I fråga om överklagande gäller äldre föreskrifter, om Polismyndighetens beslut getts före ikraftträdandet.

Bilaga

För tillämpningen av vissa bestämmelser i denna förordning delas skjutvapen och ammunition in i kategorier enligt följande.

Kategori A

1. Explosiva militära missiler och startlavetter.
2. Automatiska skjutvapen.
3. Skjutvapen maskerade som andra föremål.
4. Ammunition med kroppsskyddspenetrerande projektiler, explosions- eller brandprojektiler och projektiler för sådan ammunition.
5. Pistol- och revolverammunition med utvidgande projektiler och projektiler för sådan ammunition, med undantag för de fall då de ska användas till sådana vapen avsedda för jakt eller målskjutning som innehas av personer med rätt att bruka dem.
6. Automatiska skjutvapen som omvandlats till halvautomatiska skjutvapen.
7. Följande halvautomatiska skjutvapen med centralantändning:
 - a) Korta skjutvapen med vilka fler än 21 patroner kan avfyras utan omladdning, om
 - i) en laddningsanordning med kapacitet för fler än 20 patroner utgör en del av det skjutvapnet, eller
 - ii) en löstagbar laddningsanordning med kapacitet för fler än 20 patroner sätts in i det,
 - b) Långa skjutvapen med vilka fler än 11 patroner kan avfyras utan omladdning, om
 - i) en laddningsanordning med kapacitet för fler än 10 patroner utgör en del av det skjutvapnet, eller
 - ii) en löstagbar laddningsanordning med kapacitet för fler än 10 patroner sätts in i det.
8. Halvautomatiska långa skjutvapen, dvs. skjutvapen som ursprungligen är avsedda att avfyras från axeln, vars längd kan minskas till mindre än 60 cm utan att funktionaliteten går förlorad genom en vikbar kolv eller en kolv av teleskopisk typ eller genom en kolv som kan avlägsnas utan användning av verktyg.
9. Varje skjutvapen i denna kategori som har omvandlats till att avfyra lösa skott, retande ämnen, andra verksamma ämnen eller pyroteknisk ammunition, eller till ett salutvapen eller ett akustiskt vapen.

Kategori B

1. Repeterande korta skjutvapen.
2. Korta skjutvapen med enkelskott med centralantändning.
3. Korta vapen med enkelskott med kantantändning, vars totala längd är mindre än 28 cm.
4. Halvautomatiska långa skjutvapen vars laddningsanordning och patronläge tillsammans kan innehålla fler än tre patroner då det rör sig om skjutvapen med kantantändning och fler än tre men mindre än tolv patroner då det rör sig om skjutvapen med centralantändning.
5. Andra halvautomatiska korta skjutvapen än de som är upptagna i kategori A punkt 7 a.
6. Halvautomatiska långa skjutvapen som är upptagna i kategori A punkt 7 b vars laddningsanordning och patronläge tillsammans inte kan innehålla fler än tre patroner och där laddningsanordningen kan tas bort eller det inte är uteslutet att vapnet med hjälp av vanliga verktyg kan omändras på sådant sätt att laddningsanordning och patronläge tillsammans kan innehålla fler än tre patroner.
7. Repeterande och halvautomatiska långa skjutvapen med slätborrade lopp som inte överstiger 60 cm längd.
8. Varje skjutvapen i denna kategori som har omvandlats till att avfyra lösa skott, retande ämnen, andra verksamma ämnen eller pyroteknisk ammunition, eller till ett salutvapen eller ett akustiskt vapen.
9. Halvautomatiska skjutvapen för civilt bruk som liknar vapen med automatisk mekanism andra än de som är upptagna i kategori A punkt 6, 7 eller 8.

Kategori C

1. Repeterande långa skjutvapen andra än de som är upptagna i kategori B punkt 7.
2. Långa skjutvapen med räfflade lopp för enkelskott.
3. Halvautomatiska långa skjutvapen andra än de som är upptagna i kategori A eller B.
4. Korta vapen för enkelskott med kantantändning vars totala längd inte är mindre än 28 cm.

5. Varje skjutvapen i denna kategori som har omvandlats till att avfyra lösa skott, retande ämnen, andra verksamma ämnen eller pyroteknisk ammunition, eller till ett salutvapen eller ett akustiskt vapen.

6. Skjutvapen i kategori A eller B eller den här kategorin som har deaktiverats i enlighet med genomförandeförordning (EU) 2015/2403.

7. Enkelskotts långa skjutvapen med slätborrade lopp som släppts ut på marknaden den 14 september 2018 eller senare.

Undantag

Ovan angivna kategorier ska inte omfatta föremål som stämmer med beskrivningen i dessa men som

a) är gjorda för larm, signalering, livräddning, djurslakt eller harpunfiske eller för industriellt eller tekniskt bruk, förutsatt att de bara kan användas i ett sådant syfte, eller

b) betraktas som antika vapen, om dessa inte har inkluderats i de föregående kategorierna.

Definitioner

I denna bilaga avses med

a) Korta vapen: ett skjutvapen med en pipa som inte överstiger 30 cm eller vars totala längd inte överstiger 60 cm.

b) Långa vapen: alla skjutvapen som inte är korta vapen.

c) Automatvapen: ett skjutvapen som laddar om automatiskt varje gång ett skott avfyras och som kan avfyra mer än ett skott med ett tryck på avtryckaren.

d) Halvautomatiskt skjutvapen: ett skjutvapen som laddar om automatiskt varje gång ett skott avfyras och som bara kan avfyra ett skott med ett tryck på avtryckaren.

e) Repeterande skjutvapen: ett skjutvapen som efter att ett skott har avfyrats är avsett att laddas om från ett magasin eller cylinder med hjälp av ett manuellt tillvägagångssätt.

f) Skjutvapen för enkelskott: ett skjutvapen utan magasin som laddas för varje skott genom att man manuellt sätter in ett skott i patronläget eller i ett laddningsutrymme där pipan bryts.

g) Ammunition med kroppsskyddspenetrerande kulor: ammunition för militärt bruk där kulan är försedd med mantel och har en massiv hård kärna.

h) Ammunition med explosiva projektiler: ammunition för militärt bruk där projektilen innehåller en laddning som exploderar när den stöter emot något.

i) Ammunition med brandprojektiler: ammunition för militärt bruk där projektilen innehåller en kemisk blandning som börjar brinna vid kontakt med luften eller vid anslaget.

1.3 Förslag till förordning om ändring i vapenförordningen (2025:00)

Härigenom föreskrivs i fråga om vapenförordningen (2025:00)

dels att rubriken före 6 kap. 3 § ska utgå,

dels att 6 kap. 1, 3–6 och 11 §§ och 21 kap. 2 § ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt förslag i 1.2

Föreslagen lydelse

6 kap.

1 §

Polismyndigheten ska utfärda bevis över tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin och, om tillståndet avser innehav av vapen, en dubblett av beviset.

När någon fått tillstånd att inneha skjutvapen ska Polismyndigheten ge tillståndshavaren tillgång till ett elektroniskt tillståndsbevis. Beviset ska innehålla en sammanställning av följande uppgifter i vapenregistren.

1. De uppgifter om tillståndshavaren och om vapnet som anges i 3 kap. 1 §.

2. Uppgift om för vilket ändamål tillståndshavaren får inneha vapnet.

3. Uppgift om tidsbegränsning eller villkor som har meddelats med stöd av vapenlagen (2025:00).

Om tillståndet avser innehav av ett skjutvapen som ska förvärvas ska Polismyndigheten utfärda ett bevis om förvärvstillstånd som ersätts med ett tillståndsbevis enligt första stycket när förvärvet har skett.

Om tillståndet avser stommar eller lådor till skjutvapen ska det av det elektroniska tillståndsbeviset även framgå uppgift om för vilken typ av komplett skjutvapen som vapendelen är avsedd.

3 §

Bevis om tillstånd att inneha skjutvapen ska innehålla de uppgifter om tillståndshavaren och om vapnet som anges i 3 kap. 1 och 6 §§ samt om tidsbegränsning eller

När någon fått tillstånd att inneha ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin ska Polismyndigheten ge tillståndshavaren tillgång till ett elektroniskt till-

villkor som har meddelats med stöd av vapenlagen (2025:00). Om tillståndet avser stommar eller lådor till skjutvapen ska även uppgift om vilken typ av komplett skjutvapen som vapendelen är avsedd för framgå.

Beviset ska vidare innehålla uppgift om för vilket ändamål ägaren är berättigad att inneha vapnet.

Bevis om tillstånd att inneha ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin ska innehålla de uppgifter om tillståndshavaren som anges i 3 kap. 8 § och uppgift om för vilket ändamål egendomen får innehas. I beviset ska det slag och den mängd egendom som tillståndet avser anges.

Om ett *bevis* om tillstånd att inneha skjutvapen innehåller villkor om hur vapnet ska förvaras eller att vapnet ska göras varaktigt obrukbart, får *beviset* inte lämnas till sökanden förrän sökanden visar att han eller hon uppfyller villkoren.

Har ett tillståndsbevis förstörts, förkommit eller förändrats så att det inte lämpligen kan

ståndsbevis. Beviset ska innehålla en sammanställning av följande uppgifter i vapenregistren.

1. *De uppgifter om tillståndshavaren som anges i 3 kap. 8 §.*

2. *Uppgift om för vilket ändamål tillståndshavaren får inneha egendomen.*

3. *Det slag och den mängd egendom som tillståndet avser.*

Polismyndigheten meddelar närmare föreskrifter om tillhandahållandet av det elektroniska tillståndsbeviset.

4 §

Efter ansökan från tillståndshavaren får Polismyndigheten ersätta ett fysiskt tillståndsbevis med ett elektroniskt tillståndsbevis. Det fysiska tillståndsbeviset ska bifogas ansökan, om det finns i behåll.

5 §

Om ett *beslut* om tillstånd att inneha skjutvapen innehåller villkor om hur vapnet ska förvaras eller att vapnet ska göras varaktigt obrukbart, får *tillståndsbeviset* inte göras *tillgängligt* för sökanden förrän sökanden visar att han eller hon uppfyller villkoren.

6 §

Har ett *fysiskt* tillståndsbevis förstörts, förkommit eller förändrats så att det inte lämpligen

användas, får ett nytt bevis (ersättningsbevis) utfärdas efter ansökan.

kan användas, får *tillståndshavaren i stället efter ansökan ges tillgång till ett elektroniskt tillståndsbevis.*

Om beviset inte finns i behåll ska ansökan innehålla en förklaring på heder och samvete om förlusten av beviset. I annat fall ska det ges in tillsammans med ansökan.

Kommer beviset senare till rätta ska det genast överlämnas till Polismyndigheten.

En ansökan om ersättningsbevis ska innehålla uppgift om sökandens namn, person- eller organisationsnummer och hemvist eller säte. Om beviset avser ett skjutvapen ska ansökan även innehålla

1. vapnets typ, fabrikat, modell och kaliber,
2. vapnets tillverkningsnummer, eller om vapnet saknar uppgift om tillverkningsnummer, annan uppgift som tillåter identifiering, och
3. i förekommande fall, vapnets märkning.

10 §

Polismyndigheten får meddela ytterligare föreskrifter om det europeiska skjutvapenpasset.

Polismyndigheten får meddela ytterligare föreskrifter om

1. det europeiska skjutvapenpasset, och
2. *tillhandahållandet av det elektroniska tillståndsbeviset.*

21 kap.

2 §

Avgift tas ut för utlämnande av ersättningsbevis enligt 6 kap. 7 §, 10 kap. 4 § och 12 kap. 8 §. I fråga om avgiftens storlek m.m. gäller bestämmelserna i 20–24 §§ avgiftsförordningen (1992:191), varvid avgiftsklass A tillämpas.

Avgift tas ut för *ersättande av ett fysiskt tillståndsbevis enligt 6 kap. 4 § och utlämnande av ersättningsbevis enligt 10 kap. 4 § och 12 kap. 8 §.* I fråga om avgiftens storlek m.m. gäller bestämmelserna i 20–24 §§ avgiftsförordningen (1992:191), varvid avgiftsklass A tillämpas.

Denna förordning träder i kraft den xx.

1.4 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 27 kap. 18 b § rättegångsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

27 kap.

18 b §¹

Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation får även användas i syfte att utreda vem som skäligen kan misstänkas för brott som avses i andra stycket, om åtgärden är av synnerlig vikt för utredningen.

Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation enligt denna paragraf får användas vid en förundersökning om

1. ett brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i fyra år,

2. grovt dataintrång enligt 4 kap. 9 c § andra stycket brottsbalken, om det kan antas att brottets straffvärde överstiger fängelse i ett år,

3. våldtäkt eller våldtäkt mot barn enligt 6 kap. 1 § första stycket eller 4 § första eller andra stycket brottsbalken,

4. grovt bedrägeri enligt 9 kap. 3 § brottsbalken, om gärningen har begåtts med hjälp av elektronisk kommunikation och det kan antas att brottets straffvärde överstiger fängelse i ett år,

5. utpressning enligt 9 kap. 4 § första stycket brottsbalken, om det kan antas att brottets straffvärde överstiger fängelse i ett år,

6. grov utpressning enligt 9 kap. 4 § andra stycket brottsbalken,

7. allmänfarlig ödeläggelse eller grovt sabotage enligt 13 kap. 3 § första stycket eller 5 § brottsbalken,

8. krigsanstiftan eller grovt utlandsspioneri enligt 19 kap. 2 eller 6 b § brottsbalken,

9. grovt narkotikabrott enligt 3 § första stycket narkotikastrafflagen (1968:64),

10. grovt vapenbrott enligt 9 kap. 1 a § första stycket vapenlagen (1996:67),

10. grovt vapenbrott enligt 18 kap. 2 § första stycket vapenlagen (2025:00),

¹ Senaste lydelse 2023:534.

11. grov narkotikasmuggling, grov vapensmuggling eller grov smuggling av explosiv vara enligt 6 § tredje stycket, 6 a § tredje stycket eller 6 b § tredje stycket lagen (2000:1225) om straff för smuggling,

12. grovt brott enligt 29 a § första stycket lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor,

13. grovt penningtvåtsbrott eller näringspenningtvätt, grovt brott, enligt 5 § eller 7 § andra stycket lagen (2014:307) om straff för penningtvåtsbrott, om det kan antas att brottets straffvärde överstiger fängelse i ett år,

14. terroristbrott enligt 4 § terroristbrottslagen (2022:666),

15. ett brott som avses i 18 a § andra stycket 3, 4, 7, 8, 10, 13, 14, 17 eller 18,

16. försök, förberedelse eller stämpling till ett brott som avses i 1, 3, 6–12, 14 eller 15, om en sådan gärning är belagd med straff,

17. försök, förberedelse eller stämpling till ett brott som avses i 2, 4, 5 eller 13, om en sådan gärning är belagd med straff och det kan antas att gärningens straffvärde överstiger fängelse i ett år,

18. ett annat brott, om det kan antas att brottets straffvärde överstiger fängelse i fyra år, eller

19. flera brott, om

a) det kan antas att samtliga brott har begåtts av en och samma person,

b) det kan antas att den samlade brottslighetens straffvärde överstiger fängelse i fyra år,

c) det kan antas att vart och ett av brotten har utgjort ett led i en brottslighet som har utövats i organiserad form eller systematiskt, och

d) det för vart och ett av brotten inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i sex månader eller det är fråga om försök, förberedelse eller stämpling till ett sådant brott, om en sådan gärning är belagd med straff.

Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation enligt denna paragraf får endast avse ett telefonnummer eller en annan adress eller en viss elektronisk kommunikationsutrustning som

1. det finns särskild anledning att anta att gärningsmannen eller någon annan som har medverkat till brottet eller brotten under den tid som tillståndet avser har använt eller kommer att använda, eller

2. det finns synnerlig anledning att anta att gärningsmannen eller någon annan som har medverkat till brottet eller brotten under den tid som tillståndet avser har kontaktat eller kommer att kontakta.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.
 2. I fråga om brott före den 1 januari 2026 gäller 27 kap. 18 b § andra stycket tionde punkten i sin äldre lydelse.

1.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1988:254) om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1988:254) om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

I fråga om vapen och andra föremål som vapenlagen (1996:67) är tillämplig på gäller föreskrifterna där i stället för denna lag.

3 §¹

I fråga om vapen och andra föremål som vapenlagen (2025:00) är tillämplig på gäller föreskrifterna där i stället för denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

¹ Senaste lydelse 1996:69.

1.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1300) om krigsmateriel

Härigenom föreskrivs att 1 b, 3, 4 och 6 §§ lagen (1992:1300) om krigsmateriel ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 b §¹

I 2 a kap. vapenlagen (1996:67) finns bestämmelser om märkning av vapen och vapendelar vid tillverkning och införsel samt om märkning av förpackning med ammunition vid tillverkning.

I 15 kap. vapenlagen (2025:00) finns bestämmelser om märkning av vapen och vapendelar vid tillverkning och införsel samt om märkning av förpackning med ammunition vid tillverkning.

3 §²

Krigsmateriel får inte tillverkas här i landet utan tillstånd.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från detta tillståndskrav för

1. ändring eller ombyggnad av skjutvapen i de fall som avses i 4 kap. 1 § vapenlagen (1996:67),

1. ändring eller ombyggnad av skjutvapen i de fall som avses i 11 kap. 1 § vapenlagen (2025:00),

2. tillverkning av enstaka skjutvapen och av ammunition för tillverkarens eget bruk,

3. årlig tillverkning för medicinska eller farmaceutiska ändamål eller för forskningsändamål av högst 100 gram kemiska produkter som klassificeras som krigsmateriel.

4 §³

Verksamhet som avser tillhandahållande av krigsmateriel, uppfinningar rörande krigsmateriel och metoder för framställning av sådan materiel samt verksamhet som avser tillhandahållande av tekniskt bistånd till någon i utlandet får inte bedrivas här i landet utan tillstånd.

¹ Senaste lydelse 2011:469.

² Senaste lydelse 2018:135.

³ Senaste lydelse 2023:371.

Svenska myndigheter, svenska företag samt den som är bosatt eller stadigvarande vistas här får inte heller utom landet bedriva sådan verksamhet utan tillstånd.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet enligt första och andra styckena i fråga om sådan handel med skjutvapen eller yrkesmässig förmedling av skjutvapen eller ammunition som regleras i vapenlagen (1996:67) eller sådan hantering av ammunition eller annan explosiv vara som regleras i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet enligt första och andra styckena i fråga om

1. sådan handel med skjutvapen, *ljuddämpare eller vapenmagasin* eller yrkesmässig förmedling av skjutvapen eller ammunition som regleras i vapenlagen (2025:00), eller

2. sådan hantering av ammunition eller annan explosiv vara som regleras i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

6 §⁴

Krigsmateriel får inte föras ut ur landet och tekniskt bistånd får inte lämnas till någon utanför landet utan tillstånd, om inte annat följer av denna lag eller annan författning. I fråga om programvara och tekniskt bistånd likställs med utförsel en överföring till utlandet genom telekommunikation eller på annat liknande sätt.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från kravet på tillstånd enligt första stycket, när det gäller utförsel av krigsmateriel ur landet eller lämnande av tekniskt bistånd utanför landet till ett annat land inom EES

1. om det är fråga om transitering,

2. om den som för ut krigsmaterielen ur landet eller lämnar det tekniska biståndet utanför landet eller mottagaren är en del av ett statligt organ eller en del av försvarsmakten,

3. om det är fråga om leveranser som Europeiska unionen, Nato, Internationella atomenergiorganet (IAEA) eller andra mellanstatliga organisationer gör i syfte att fullgöra sina uppdrag,

⁴ Senaste lydelse 2011:849.

4. om utförseln eller lämnandet är nödvändigt för att genomföra ett samverkande program för krigsmateriel och tekniskt bistånd mellan EES-länder,

5. om utförseln eller lämnandet är kopplat till humanitär hjälp vid en katastrof eller som gåva i en nödsituation, och

6. om utförseln eller lämnandet är nödvändigt för eller efter reparation, underhåll, utställning eller demonstration.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om utförsel av

1. skjutvapen och tillhörande ammunition för enskild persons räkning samt skjutvapen och därtill hörande ammunition för användning vid jakt, tävling eller övning utom riket,

2. skjutvapen för reparation, översyn eller annan liknande åtgärd,

3. skjutvapen som förts in i landet för åtgärd som avses i 2,

4. sådana jakt- och tävlings-skjutvapen och tillhörande ammunition som har förts in i landet i enlighet med bestämmelserna i 2 kap. 13 § b vapenlagen (1996:67)

1. skjutvapen, och tillhörande ammunition *och ljuddämpare* för enskild persons räkning samt skjutvapen och därtill hörande ammunition *och ljuddämpare* för användning vid jakt, tävling eller övning utom riket,

2. skjutvapen *och ljuddämpare* för reparation, översyn eller annan liknande åtgärd,

3. skjutvapen *och ljuddämpare* som förts in i landet för åtgärd som avses i 2,

4. sådana jakt- och tävlings-skjutvapen och tillhörande ammunition *och ljuddämpare* som har förts in i landet i enlighet med bestämmelserna i 8 kap. 4 eller 5 §§ vapenlagen (2025:00).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

1.7 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen

Härigenom föreskrivs att 3, 11 och 12 §§ lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Lagen är tillämplig endast på följande varor:

1. krigsmateriel som avses i lagen (1992:1300) om krigsmateriel, och produkter som avses i lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd,
2. narkotika som avses i narkotikastrafflagen (1968:64),
3. skjutvapen, ammunition och ljuddämpare som avses i vapenlagen (1996:67) samt sådana vapen och andra föremål som anges i 1 kap. 3 § samma lag,
4. injektionssprutor och kanyler,
5. dopningsmedel som avses i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel,
6. springstiletter, springknivar, knogjärn, kaststjärnor, riv- eller nithandskar, batonger, karatepinnar, blydaggas, spikklubbor och liknande,
7. kulturföremål som avses i 5 kap. kulturmiljölagen (1988:950),
8. hundar och katter för annat ändamål än handel,
9. spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker, teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat enligt alkohollagen (2010:1622), tobaksvaror och elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare vid kontroll av åldersgränsen i 5 kap. 19 § lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter samt tobaksfria nikotinprodukter vid kontroll av åldersgränsen i 21 § lagen (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter,
10. nötkreatur, svin, får, getter, fjäderfän, fisk och reptiler,

¹ Senaste lydelse 2022:1259.

11. andra djur än sådana som anges ovan och produkter av djur, om det finns särskild anledning att misstänka att smittsam sjukdom förekommer, att djuret eller djurprodukten på annat sätt utgör en allvarlig hälsorisk för människor eller djur, att medföljande dokument är ofullständiga eller felaktiga, att erforderliga dokument saknas eller att de villkor som i övrigt gäller för införseln inte är uppfyllda,

12. barnpornografi enligt lagen (1998:1443) om förbud mot införsel och utförsel av barnpornografi,

13. varor som avses i lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor,

14. varor som ska beskattas enligt lagen (2014:1470) om beskattning av viss privatinförsel av cigaretter,

15. sprängämnesprekursorer enligt artikel 5.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1148 av den 20 juni 2019 om saluföring och användning av sprängämnesprekursorer, om ändring av förordning (EG) nr 1907/2006 och om upphävande av förordning (EU) nr 98/2013, i den ursprungliga lydelsen och 3 § lagen (2014:799) om sprängämnesprekursorer,

16. explosiva varor som avses i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

11 §²

En chefstjänsteman som förordnats för uppgiften av chefen för Tullverket får, när det gäller en försändelse som kommer från ett annat EU-land, besluta att en postförsändelse eller en motsvarande försändelse som förmedlas av ett kurirföretag ska hållas kvar av befordringsföretaget, om

1. det finns anledning att anta att försändelsen innehåller något av följande som kan tas i beslag enligt lagen (2000:1225) om straff för smuggling:

- | | |
|--|--|
| a) narkotika, | b) skjutvapen eller ammunition |
| c) sådana vapen eller andra föremål som anges i 1 kap. 3 § vapenlagen, eller | b) skjutvapen eller ammunition som avses i vapenlagen (2025:00),
c) sådana vapen eller andra föremål som anges i 1 kap. 4 § vapenlagen, eller |

2. det är nödvändigt för att beslag ska kunna ske.

² Senaste lydelse 2021:44.

Ett beslut om kvarhållande ska gälla en viss tid, högst en månad, från den dag då beslutet delgavs befodringsföretaget. Beslutet får verkställas omedelbart, men ska snarast prövas av chefen för Tullverket eller chefen för Tullverkets rättsavdelning.

Befodringsföretaget är skyldigt att på begäran av Tullverket till verket överlämna en försändelse som hållits kvar enligt första stycket.

12 §³

Polismyndigheten och Kustbevakningen är skyldiga att medverka i kontrollverksamheten enligt denna lag. Vad som sägs i 5–7 och 13 §§ om Tullverket och en tulltjänsteman gäller vid sådan medverkan också Polismyndigheten och en polisman samt Kustbevakningen och en kustbevakningstjänsteman.

Ett befodringsföretag är skyldigt att till Tullverket anmäla om det i företagets verksamhet uppkommer misstanke om att en försändelse innehåller något av följande som kan tas i beslag enligt lagen (2000:1225) om straff för smuggling:

- | | |
|--|-----------------------------------|
| 1. narkotika, | |
| 2. skjutvapen eller ammunition | 2. skjutvapen eller ammunition |
| som avses i vapenlagen (1996:67), | som avses i vapenlagen (2025:00), |
| 3. sådana vapen eller andra | 3. sådana vapen eller andra |
| föremål som anges i 1 kap. 3 § | föremål som anges i 1 kap. 4 § |
| vapenlagen, eller | vapenlagen, eller |
| 4. sådana explosiva varor som avses i 4 § lagen (2010:1011) om | |
| brandfarliga och explosiva varor. | |

Befodringsföretaget är skyldigt att på begäran av Tullverket överlämna försändelsen till verket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

³ Senaste lydelse 2021:44.

1.8 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:1219) om internationellt tullsamarbete

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 6 § lagen (2000:1219) om internationellt tullsamarbete ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

6 §¹

Utländska tjänstemän *skall*, när de utövar befogenheter enligt denna lag, Utländska tjänstemän *ska*, när de utövar befogenheter enligt denna lag,

1. följa svensk lag och annan författning samt instruktioner som meddelas av behörig svensk myndighet,
2. alltid kunna styrka sin behörighet och identitet, och
3. kontakta Tullverket och rapportera vilka åtgärder som vidtagits och de omständigheter som förelegat.

Under gränsöverskridande förföljande eller övervakning får utländska tjänstemän inte bereda sig tillträde till bostäder eller andra platser som inte är öppna för allmänheten. Tjänstevapen får användas endast i nödvärnssituationer.

Av 11 kap. 1 § f vapenlagen (1996:67) framgår att undantag kan göras från lagens bestämmelse i fråga om rätt för utländska tjänstemän att medföra skjutvapen och ammunition vid tillfällig tjänstgöring i Sverige.

Av 20 kap. 2 § vapenlagen (2025:00) framgår att undantag kan göras från lagens bestämmelse i fråga om rätt för utländska tjänstemän att medföra skjutvapen och ammunition vid tillfällig tjänstgöring i Sverige.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

¹ Senaste lydelse 2000:1219.

1.9 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:1225) om straff för smuggling

Härigenom föreskrivs att 1, 2, 12 och 27 §§ lagen (2000:1225) om straff för smuggling ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag innehåller bestämmelser om ansvar m.m. för gärningar som rör införsel till eller utförsel från landet av varor. Har det i lag eller annan författning föreskrivits straff för den som bryter mot ett förbud mot eller villkor för att föra in eller ut en vara, gäller i stället bestämmelserna i den författningen om inget annat är föreskrivet.

I 19–22, 25 a–27, 29 a och 32 §§ finns särskilda bestämmelser om befogenheter för att förhindra, utreda och beivra brott enligt denna lag eller brott, som rör införsel till eller utförsel från landet av varor, enligt någon av de författningar som nämns i tredje stycket. Befogenheterna gäller även vid sådana brott enligt narkotikastrafflagen (1968:64), vapenlagen (1996:67) och lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor som avses i 12 § tredje stycket samt vid sådana terroristbrott enligt 4 § terroristbrottslagen (2022:666) som begås genom smuggling, grov smuggling, vapensmuggling, grov vapensmuggling, synnerligen grov vapensmuggling, smuggling av explosiv vara, grov smuggling av explosiv vara eller synnerligen grov smuggling av explosiv vara eller

I 19–22, 25 a–27, 29 a och 32 §§ finns särskilda bestämmelser om befogenheter för att förhindra, utreda och beivra brott enligt denna lag eller brott, som rör införsel till eller utförsel från landet av varor, enligt någon av de författningar som nämns i tredje stycket. Befogenheterna gäller även vid sådana brott enligt narkotikastrafflagen (1968:64), vapenlagen (2025:00) och lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor som avses i 12 § tredje stycket samt vid sådana terroristbrott enligt 4 § terroristbrottslagen (2022:666) som begås genom smuggling, grov smuggling, vapensmuggling, grov vapensmuggling, synnerligen grov vapensmuggling, smuggling av explosiv vara, grov smuggling av explosiv vara eller synnerligen grov smuggling av explosiv vara eller

¹ Senaste lydelse 2022:1777.

försök till sådana brott. Befogenheten enligt 32 § att väcka åtal eller besluta om förverkande gälljer dock inte vid brott enligt narkotikastrafflagen, vapenlagen, lagen om brandfarliga och explosiva varor eller terroristbrottslagen.

försök till sådana brott. Befogenheten enligt 32 § att väcka åtal eller besluta om förverkande gälljer dock inte vid brott enligt narkotikastrafflagen, vapenlagen, lagen om brandfarliga och explosiva varor eller terroristbrottslagen.

De författningar som avses i andra stycket är lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen, lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och energiprodukter, lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd, tullagen (2016:253) samt lagen (2006:1329) om handel med vissa varor som kan användas till dödsstraff eller tortyr, m.m.

Bestämmelserna i 19–22, 25 a–26 a §§ samt 27 § första och tredje styckena, när det gäller kroppsvisitation, och bestämmelserna i 32 § gäller också vid brott som avses i 2–4 §§ skattebrottslagen (1971:69), om brottet rör underlåtenhet att lämna deklaration enligt 26 kap. 37 § första stycket skatteförfarandelagen (2011:1244).

2 §²

Vid tillämpning av denna lag ska en vara anses ha förts in till eller ut från landet när den har förts över gränsen för svenskt territorium.

I denna lag förstås med

1. narkotika: sådana varor som anges i 8 § narkotikastrafflagen (1968:64),

2. vapen: sådana skjutvapen som avses i vapenlagen (1996:67) samt sådana vapen och andra föremål som anges i 1 kap. 3 § vapenlagen,

2. vapen: sådana skjutvapen som avses i vapenlagen (2025:00) samt sådana vapen och andra föremål som anges i 1 kap. 4 § vapenlagen,

3. explosiva varor: sådana varor som anges i 4 § lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor, och

4. tullbehandling: vad som föreskrivs i tullagstiftningen om att en vara ska läggas upp på en anläggning för tillfällig lagring, hänföras till

² Senaste lydelse 2020:901.

ett tullförfarande eller återexporteras eller åtgärder enligt 3 kap. 1 § tullagen (2016:253), då varan förs in till eller ut från landet.

12 §³

Den som uppsåtligen emballerar, transporterar, förvarar, döljer, bearbetar, förvärvar, överlåter eller ingår avtal om upplåtelse av pant-rätt i en vara som varit föremål för brott enligt 3–11 §§, döms för olovlig befattning med smuggelgods till böter eller fängelse i högst två år. Gärningen ska inte medföra ansvar, om den är ringa med hänsyn till befattningen, omständigheterna kring denna, egendomens beskaffenhet och värde samt övriga omständigheter.

Om gärningsmannen inte inser men har skälig anledning att anta att varan varit föremål för brott, döms till böter. Om gärningen är ringa, ska den inte medföra ansvar.

Ansvar enligt första eller andra stycket ska inte dömas ut, om gärningen är belagd med straff i

- 1 § första stycket 1, 3 eller 4 narkotikastrafflagen (1968:64) eller i 2 eller 3 a § narkotikastrafflagen jämförd med dessa bestämmelser,
- 9 kap. 1 eller 1 a § vapenlagen (1996:67), eller
- 18 kap. 1 eller 2 § vapenlagen (2025:00), eller
- 29 § andra stycket 2 eller 29 a § lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

27 §⁴

En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen har i fråga om brott enligt denna lag eller andra brott som avses i 1 § andra stycket samma befogenhet som en polisman att

1. enligt 28 kap. 13 § rättegångsbalken besluta om kroppsvisitation och kroppsbesiktning utan förordnande enligt 28 kap. 4 och 13 §§ rättegångsbalken, och

2. enligt 28 kap. 13 a § rättegångsbalken

a) hålla kvar den som ska kroppsvisiteras eller kroppsbesiktigas, och

b) ta med den som ska kroppsvisiteras eller kroppsbesiktigas till den plats där åtgärden ska genomföras.

Om det finns anledning att anta att en person, som i omedel-

Om det finns anledning att anta att en person, som i omedel-

³ Senaste lydelse 2020:901.

⁴ Senaste lydelse 2021:761.

bart samband med inresa till eller utresa från landet uppehåller sig i trakterna invid Sveriges landgräns eller kuster eller i närheten av eller inom en flygplats eller något annat område som har direkt förbindelse med utlandet, har med sig egendom som kan tas i beslag på grund av brott enligt denna lag eller sådana brott mot narkotikastrafflagen (1968:64), vapenlagen (1996:67) eller lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor som avses i 12 § tredje stycket, får kroppsvisitation, ytlig kroppsbesiktning eller urinprovstagnning utföras på honom eller henne. På den som är under femton år får ytlig kroppsbesiktning utföras endast om det finns särskilda skäl. Ingen får hållas kvar för urinprovstagnning. Åtgärder enligt detta stycke får beslutas av en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen. En sådan tjänsteman får besluta om åtgärden utan förordnande enligt 28 kap. 4 och 13 §§ rättegångsbalken.

En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen som ingriper mot någon med stöd av denna lag får i anslutning till ingripandet i den utsträckning som är nödvändig av säkerhetsskäl

1. ta hand om vapen eller andra farliga föremål medan ingripandet pågår, och

2. kroppsvisitera personen för att sådana föremål ska kunna tas om hand.

bart samband med inresa till eller utresa från landet uppehåller sig i trakterna invid Sveriges landgräns eller kuster eller i närheten av eller inom en flygplats eller något annat område som har direkt förbindelse med utlandet, har med sig egendom som kan tas i beslag på grund av brott enligt denna lag eller sådana brott mot narkotikastrafflagen (1968:64), vapenlagen (2025:00) eller lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor som avses i 12 § tredje stycket, får kroppsvisitation, ytlig kroppsbesiktning eller urinprovstagnning utföras på honom eller henne. På den som är under femton år får ytlig kroppsbesiktning utföras endast om det finns särskilda skäl. Ingen får hållas kvar för urinprovstagnning. Åtgärder enligt detta stycke får beslutas av en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen. En sådan tjänsteman får besluta om åtgärden utan förordnande enligt 28 kap. 4 och 13 §§ rättegångsbalken.

En tjänsteman vid Tullverket som griper någon med stöd av denna lag får i anslutning till gripandet i den utsträckning som är nödvändig även kroppsvisitera personen för att fastställa hans eller hennes identitet.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.
2. I fråga om brott före den 1 januari 2026 gäller 1 § andra stycket, 12 § tredje stycket andra punkten och 27 § andra stycket i sin äldre lydelse.

1.10 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott

Härigenom föreskrivs att 1 a § lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 a §¹

Ett tillstånd till sådana tvångsmedel som avses i 1 § första stycket får också beviljas om

1. det med hänsyn till omständigheterna finns en påtaglig risk för att det inom en organisation eller grupp kommer att utövas brottslig verksamhet som innefattar

a) mord, människorov, allmänfarlig ödeläggelse eller grov allmänfarlig ödeläggelse enligt 3 kap. 1 §, 4 kap. 1 § första stycket eller 13 kap. 3 § första eller tredje stycket brottsbalken,

b) grovt narkotikabrott eller synnerligen grovt narkotikabrott enligt 3 § narkotikastrafflagen (1968:64),

c) grovt vapenbrott eller synnerligen grovt vapenbrott enligt 9 kap. 1 a § vapenlagen (1996:67),

d) grov narkotikasmuggling, synnerligen grov narkotikasmuggling, grov vapensmuggling, synnerligen grov vapensmuggling, grov smuggling av explosiv vara eller synnerligen grov smuggling av explosiv vara enligt 6 § tredje eller fjärde stycket, 6 a § tredje eller fjärde stycket eller 6 b § tredje eller fjärde stycket lagen (2000:1225) om straff för smuggling, eller

e) grovt brott eller synnerligen grovt brott enligt 29 a § lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor, och

2. det kan befaras att en person som tillhör eller verkar för organisationen eller gruppen medvetet kommer att främja denna verksamhet.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

2. I fråga om brott före den 1 januari 2026 gäller 1 a § 1 c i sin äldre lydelse.

¹ Senaste lydelse 2023:537.

1.11 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att 18 kap. 16 och 16 a §§ och 35 kap. 23 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 kap.

16 §¹

Sekretess gäller för uppgift som hänför sig till vapenregister enligt vapenlagen (1996:67), om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att skjutvapen enligt vapenlagen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin kommer till brottslig användning.

Sekretess gäller för uppgift som hänför sig till vapenregister enligt vapenlagen (2025:00), om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att skjutvapen enligt vapenlagen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin kommer till brottslig användning.

Sekretess gäller, under motsvarande förutsättning som anges i första stycket, hos

1. Kammarkollegiet och Naturvårdsverket för uppgift som hänför sig till jaktkortsregistret, och

2. Naturvårdsverket för uppgift som hänför sig till jägarexamensregistret.

Sekretessen enligt första stycket gäller inte för uppgift i vapenregister om namn och adress för den som har tillstånd att driva handel med skjutvapen, yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition eller ta emot skjutvapen för översyn eller reparation eller för uppgifter i registret över auktoriserade sammanslutningar för jakt eller målskytte. Sekretess gäller inte heller för uppgift i vapenregister om vilka typer av vapen som omfattas av ett tillstånd att driva handel med skjutvapen, yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition eller att ta emot skjutvapen för översyn eller reparation.

¹ Senaste lydelse 2023:373.

16 a §²

Sekretess gäller hos Polismyndigheten för uppgift i ärende enligt vapenlagen (1996:67), om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att skjutvapen enligt vapenlagen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin kommer till brottslig användning.

Sekretess gäller hos Polismyndigheten för uppgift i ärende enligt vapenlagen (2025:00), om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att skjutvapen enligt vapenlagen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin kommer till brottslig användning.

35 kap.

23 §³

Sekretess gäller hos Polismyndigheten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden i ärende enligt vapenlagen (1996:67), om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider men om uppgiften röjs.

Sekretess gäller hos Polismyndigheten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden i ärende enligt vapenlagen (2025:00), om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider men om uppgiften röjs.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande uppgifter som hänförs till vapenregister enligt vapenlagen (1996:67).
 3. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för ärenden enligt den upphävda vapenlagen (1996:679)

² Senaste lydelse 2023:373.

³ Senaste lydelse 2014:633.

1.12 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 23 § skollagen (2010:800) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap. 23 §¹

Ett föremål som har omhändertagits enligt 22 § ska återlämnas till eleven senast vid den tidpunkt skoldagen är slut för eleven. Om eleven vid upprepade tillfällen tagit med sig föremål som omfattas av 22 § eller om det med hänsyn till föremålets beskaffenhet finns särskild anledning att inte återlämna det, behöver dock inte föremålet lämnas tillbaka förrän elevens vårdnadshavare har informerats om omhändertagandet. Ett omhändertagande får inte bestå längre än till och med fjärde dagen efter verkställandet av omhändertagandet.

Om ett föremål som har omhändertagits enligt 22 § kan antas bli förverkat enligt 36 kap. 2 och 3 §§ brottsbalken, 6 § narkotikastrafflagen (1968:64), 5 § lagen (1988:254) om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål, 5 § lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel, 9 kap. 5 § vapenlagen (1996:67) eller 5 § lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor, ska rektorn eller den som rektorn har bestämt skyndsamt anmäla omhändertagandet till Polismyndigheten. Omhändertagandet får i dessa fall bestå tills frågan om föremålet ska tas i beslag har prövats.

Om ett föremål som har omhändertagits enligt 22 § kan antas bli förverkat enligt 36 kap. 2 och 3 §§ brottsbalken, 6 § narkotikastrafflagen (1968:64), 5 § lagen (1988:254) om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål, 5 § lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel, 18 kap. 12 § vapenlagen (2025:00) eller 5 § lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor, ska rektorn eller den som rektorn har bestämt skyndsamt anmäla omhändertagandet till Polismyndigheten. Omhändertagandet får i dessa fall bestå tills frågan om föremålet ska tas i beslag har prövats.

¹ Senaste lydelse 2022:940.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.
 2. I fråga om omhändertaganden som skett före den 1 januari 2026 gäller 5 kap. 23 § andra stycket i sin äldre lydelse.

1.13 Förslag till lag om ändring i postlagen (2010:1045)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 6 § postlagen (2010:1045) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

6 §¹

Den som bedriver postverksamhet ska trots 1 § bistå Tullverket vid kontroll av en postförsändelse enligt tullagen (2016:253) eller lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen. Detta gäller dock endast vid misstanke om att postförsändelsen innehåller något av följande som kan tas i beslag enligt lagen (2000:1225) om straff för smuggling:

- | | |
|---|--|
| 1. narkotika, | |
| 2. skjutvapen eller ammunition
som avses i vapenlagen (1996:67), | 2. skjutvapen eller ammunition
som avses i vapenlagen (2025:00), |
| 3. sådana vapen eller andra
föremål som anges i 1 kap. 3 §
vapenlagen, eller | 3. sådana vapen eller andra
föremål som anges i 1 kap. 4 §
vapenlagen, eller |
| 4. sådana explosiva varor som avses i 4 § lagen (2010:1011) om
brandfarliga och explosiva varor. | |

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

¹ Senaste lydelse 2022:1493.

1.14 Förslag till lag om ändring i lagen (2013:283) om bevakning ombord på svenskt fartyg

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (2013:283) om bevakning ombord på svenskt fartyg ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag gäller för bevakning med beväpnad säkerhetspersonal ombord på svenskt fartyg i syfte att skydda fartyget, besättningen, passagerarna och lasten mot angrepp av utomstående personer. Lagen gäller i fråga om fartyg som omfattas av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 725/2004 av den 31 mars 2004 om förbättrat sjöfartsskydd på fartyg och i hamnanläggningar och som befinner sig utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

I fråga om bevakning och innehav av skjutvapen och ammunition som kräver tillstånd enligt denna lag, tillämpas inte lagen (1974:191) om bevakningsföretag eller vapenlagen (1996:67).

Med skjutvapen och ammunition avses i denna lag detsamma som i 1 kap. 2 och 5 §§ vapenlagen.

I fråga om bevakning och innehav av skjutvapen och ammunition som kräver tillstånd enligt denna lag, tillämpas inte lagen (1974:191) om bevakningsföretag eller vapenlagen (2025:00).

Med skjutvapen och ammunition avses i denna lag detsamma som i 1 kap. 3 och 6 §§ vapenlagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

¹ Senaste lydelse 2013:283.

1.15 Förslag till lag om ändring i lagen (2014:341) om beslut i särskilda regeringsärenden

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (2014:341) om beslut i särskilda regeringsärenden ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Beslut enligt denna lag får fattas i frågor om

- | | |
|--|--|
| 1. Försvarsmaktens krigsorganisering och mobilisering, | 1. Försvarsmaktens krigsorganisering och mobilisering, |
| 2. totalförsvarspliktigas inkallelse och tjänstgöring i Försvarsmakten, | 2. totalförsvarspliktigas inkallelse och tjänstgöring i Försvarsmakten, |
| 3. utbildning i utlandet enligt lagen (1994:588) om utbildning inom ramen för internationellt militärt samarbete, | 3. utbildning i utlandet enligt lagen (1994:588) om utbildning inom ramen för internationellt militärt samarbete, |
| 4. svenska örlogsbesök i utlandet och flygningar till utlandet med svenska militära luftfartyg, | 4. svenska örlogsbesök i utlandet och flygningar till utlandet med svenska militära luftfartyg, |
| 5. tillträde till svenskt territorium för utländska statsfartyg, statsluftfartyg och militära fordon samt uppehåll på svenskt territorium för utländska statsfartyg, och | 5. tillträde till svenskt territorium för utländska statsfartyg, statsluftfartyg och militära fordon samt uppehåll på svenskt territorium för utländska statsfartyg, och |
| 6. övningar av en främmande stats militära styrka på svenskt territorium samt undantag från vapenlagen (1996:67) enligt 11 kap. 3 § vapenlagen. | 6. övningar av en främmande stats militära styrka på svenskt territorium samt undantag från vapenlagen (2025:00) enligt 20 kap. 3 § vapenlagen. |

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

¹ Senaste lydelse 2016:648.

1.16 Förslag till lag om ändring i tullagen (2016:253)

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 18 och 22 §§ tullagen (2016:253) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

18 §¹

Ett befordringsföretag ska anmäla till Tullverket, om det i företagets verksamhet uppkommer en misstanke om att en försändelse innehåller något av följande som kan tas i beslag enligt lagen (2000:1225) om straff för smuggling:

- | | | |
|--|--|--|
| 1. narkotika, | 2. skjutvapen eller ammunition | 2. skjutvapen eller ammunition |
| 2. skjutvapen eller ammunition | 3. sådana vapen eller andra föremål som anges i 1 kap. 3 § vapenlagen, eller | 3. sådana vapen eller andra föremål som anges i 1 kap. 4 § vapenlagen, eller |
| 3. sådana vapen eller andra föremål som anges i 1 kap. 3 § vapenlagen, eller | 4. sådana explosiva varor som avses i 4 § lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor. | |

Försändelsen ska överlämnas till Tullverket om verket begär det. Befordringsföretaget ska också på annat sätt medverka i kontrollverksamhet enligt tullagstiftningen i fråga om varor som befordras med post, på järnväg eller med luftfartyg.

För befordringsföretaget gäller inte 2 och 9–17 §§.

22 §²

En chefstjänsteman som förordnats för uppgiften av chefen för Tullverket får, när det gäller en försändelse som kommer från tredjeland, besluta att en postförsändelse eller en motsvarande försändelse som förmedlas av ett kurirföretag ska hållas kvar av befordringsföretaget, om

1. det finns anledning att anta att försändelsen innehåller något av följande som kan tas i beslag enligt lagen (2000:1225) om straff för smuggling:

¹ Senaste lydelse 2021:45.

² Senaste lydelse 2021:45.

- a) narkotika,
b) skjutvapen eller ammunition som avses i vapenlagen (1996:67),
c) sådana vapen eller andra föremål som anges i 1 kap. 3 § vapenlagen, eller
d) sådana explosiva varor som avses i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor, och
- b) skjutvapen eller ammunition som avses i vapenlagen (2025:00),
c) sådana vapen eller andra föremål som anges i 1 kap. 4 § vapenlagen, eller

2. det är nödvändigt för att beslag ska kunna ske.

Ett beslut om kvarhållande ska gälla en viss tid, högst en månad, från den dag då beslutet delgavs befodringsföretaget. Beslutet får verkställas omedelbart, men ska snarast prövas av chefen för Tullverket eller chefen för Tullverkets rättsavdelning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

1.17 Förslag till lag om ändring i lagen (2018:649) om förbud mot innehav av berusningsmedel m.m. vid hem för vård eller boende

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (2018:649) om förbud mot innehav av berusningsmedel m.m. vid hem för vård eller boende ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Om egendom som har omhändertagits enligt 3 § kan antas bli förverkad enligt 36 kap. 3 § brottsbalken, 6 § narkotikastrafflagen (1968:64), 5 § lagen (1988:254) om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål, 5 § lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel, 9 kap. 5 § vapenlagen (1996:67) eller 5 § lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor, ska den som förestår verksamheten vid hemmet skyndsamt anmäla omhändertagandet till Polismyndigheten. Beslutet att omhänderta egendomen får bestå tills frågan om huruvida egendomen ska tas i beslag har prövats.

Föreslagen lydelse

4 §¹

Om egendom som har omhändertagits enligt 3 § kan antas bli förverkad enligt 36 kap. 3 § brottsbalken, 6 § narkotikastrafflagen (1968:64), 5 § lagen (1988:254) om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål, 5 § lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel, 18 kap. 13 § vapenlagen (2025:00) eller 5 § lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor, ska den som förestår verksamheten vid hemmet skyndsamt anmäla omhändertagandet till Polismyndigheten. Beslutet att omhänderta egendomen får bestå tills frågan om huruvida egendomen ska tas i beslag har prövats.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.
2. I fråga om omhändertaganden som skett före den 1 januari 2026 gäller 4 § i sin äldre lydelse.

¹ Senaste lydelse 2018:649.

1.18 Förslag till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 2 § lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §¹

Denna lag gäller inte vid behandling av personuppgifter enligt

1. vapenlagen (1996:67), 1. vapenlagen (2025:00),
2. lagen (1998:620) om belastningsregister,
3. lagen (1998:621) om misstankeregister,
4. lagen (2006:444) om passagerarregister,
5. lagen (2014:400) om Polismyndighetens elimineringsdatabas,
6. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1860 av den 28 november 2018 om användning av Schengens informationssystem för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna,
7. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1861 av den 28 november 2018 om inrättande, drift och användning av Schengens informationssystem (SIS) på området in- och utresekontroller, om ändring av konventionen om tillämpning av Schengenavtalet och om ändring och upphävande av förordning (EG) nr 1987/2006,
8. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1862 av den 28 november 2018 om inrättande, drift och användning av Schengens informationssystem (SIS) på området polissamarbete och straffrättsligt samarbete, om ändring och upphävande av rådets beslut 2007/533/RIF och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1986/2006 och kommissionens beslut 2010/261/EU, eller
9. lagen (2021:1187) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordningar om Schengens informationssystem och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

¹ Senaste lydelse 2021:1192.

1.19 Förslag till lag om ändring i kustbevakningslagen (2019:32)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 2 § kustbevakningslagen (2019:32) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

2 §¹

Kustbevakningens direkta brottsbekämpning omfattar brott som rör

1. skyddslagstiftning i

a) lagen (2004:487) om sjöfartsskydd,

b) skyddslagen (2010:305), och

c) lagen (2016:319) om skydd för geografisk information,

2. sjötrafik och sjösäkerhet i

a) lagen (1983:293) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn,

b) lagen (1983:294) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän flottled,

c) mönstringslagen (1983:929),

d) sjölagen (1994:1009),

e) lagen (1994:1776) om skatt på energi,

f) lagen (1998:958) om vilotid för sjömän,

g) fartygssäkerhetslagen (2003:364),

h) lagen (2006:263) om transport av farligt gods,

i) barlastvattenlagen (2009:1165), och

j) lagen (2021:626) om förarbevis för vattenskoter,

3. vattenförorening och miljö i

a) 10 kap. 1 § lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg, och

b) 29 kap. 1 § första stycket 1 miljöbalken i fråga om utsläpp från fritidsfartyg, samt 29 kap. 2–2 b §§, 4 § första stycket 1 j i fråga om otillåten hantering av ammunition som innehåller bly, 4 a § och 8 § första stycket 12 och 13 samma balk,

4. överträdelser av fiske- och jaktlagstiftning i

a) jaktlagen (1987:259),

¹ Senaste lydelse 2021:627).

- b) fiskelagen (1993:787),
- c) lagen (1994:1709) om EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken, och
- d) vapenlagen (1996:67), d) vapenlagen (2025:00),
- 5. fornminnen och vrak i
 - a) 2 kap. kulturmiljölagen (1988:950), och
 - b) lagen (1995:732) om skydd för gravfriden vid vraket efter passagerarfartyget Estonia, och
- 6. Sveriges maritima zoner i
 - a) lagen (1966:314) om kontinentalsockeln, och
 - b) lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon.

Brott som har begåtts i Sveriges maritima zoner omfattas alltid av den direkta brottsbekämpningen.

Regeringen får meddela föreskrifter om att ytterligare brott med endast böter i straffskalan ska ingå i den direkta brottsbekämpningen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

1.20 Förslag till lag om ändring i lagen (2022:244) om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 2 § lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område i stället för lydelsen enligt lagen (2022:244) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2022:244

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §¹

Denna lag gäller inte vid behandling av personuppgifter enligt

1. vapenlagen (1996:67),
1. vapenlagen (2025:00),
2. lagen (1998:620) om belastningsregister,
3. lagen (1998:621) om misstankeregister,
4. lagen (2006:444) om passagerarregister,
5. lagen (2014:400) om Polismyndighetens elimineringsdatabas,
6. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1860 av den 28 november 2018 om användning av Schengens informations-system för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna,
7. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1861 av den 28 november 2018 om inrättande, drift och användning av Schengens informationssystem (SIS) på området in- och utresekontroller, om ändring av konventionen om tillämpning av Schengenavtalet och om ändring och upphävande av förordning (EG) nr 1987/2006,
8. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1862 av den 28 november 2018 om inrättande, drift och användning av Schengens informationssystem (SIS) på området polissamarbete och straffrättsligt samarbete, om ändring och upphävande av rådets beslut 2007/533/RIF och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1986/2006 och kommissionens beslut 2010/261/EU,
9. lagen (2021:1187) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordningar om Schengens informationssystem och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen, eller

¹ Senaste lydelse 2022:244.

10. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2226 av den 30 november 2017 om inrättande av ett in- och utresesystem för registrering av in- och utreseuppgifter och av uppgifter om nekad inresa för tredjelandsmedborgare som passerar medlemsstaternas yttre gränser, om fastställande av villkoren för åtkomst till in- och utresesystemet för brottsbekämpande ändamål och om ändring av konventionen om tillämpning av Schengenavtalet och förordningarna (EG) nr 767/2008 och (EU) nr 1077/2011.

Denna lag träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

1.21 Förslag till lag om ändring i lagen (2023:339) om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 2 § lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område i stället för lydelsen enligt lagen (2023:339) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2023:339

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §¹

Denna lag gäller inte vid behandling av personuppgifter enligt

1. vapenlagen (1996:67),
1. vapenlagen (1996:67),
2. lagen (1998:620) om belastningsregister,
3. lagen (1998:621) om misstankeregister,
4. lagen (2006:444) om passagerarregister,
5. lagen (2014:400) om Polismyndighetens elimineringsdatabas,
6. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1860 av den 28 november 2018 om användning av Schengens informationssystem för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna,
7. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1861 av den 28 november 2018 om inrättande, drift och användning av Schengens informationssystem (SIS) på området in- och utresekontroller, om ändring av konventionen om tillämpning av Schengenavtalet och om ändring och upphävande av förordning (EG) nr 1987/2006,
8. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1862 av den 28 november 2018 om inrättande, drift och användning av Schengens informationssystem (SIS) på området polissamarbete och straffrättsligt samarbete, om ändring och upphävande av rådets beslut 2007/533/RIF och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1986/2006 och kommissionens beslut 2010/261/EU,
9. lagen (2021:1187) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordningar om Schengens informationssystem och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen,

¹ Senaste lydelse 2023:339.

10. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2226 av den 30 november 2017 om inrättande av ett in- och utresesystem för registrering av in- och utreseuppgifter och av uppgifter om nekad inresa för tredjelandsmedborgare som passerar medlemsstaternas yttre gränser, om fastställande av villkoren för åtkomst till in- och utresesystemet för brottsbekämpande ändamål och om ändring av konventionen om tillämpning av Schengenavtalet och förordningarna (EG) nr 767/2008 och (EU) nr 1077/2011, eller

11. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1240 av den 12 september 2018 om inrättande av ett EU-system för reseuppgifter och resetillstånd (Etias) och om ändring av förordningarna (EU) nr 1077/2011, (EU) nr 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/1624 och (EU) 2017/2226.

Denna lag träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

1.22 Förslag till förordning om ändring i utsökningsförordningen (1981:981)

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 24 § utsökningsförordningen (1981:981) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

24 §¹

Kronofogdemyndigheten ska genast underrätta Polismyndigheten när ett skjutvapen har utmätts. Underrättelseskyldigheten gäller inte vapen som enligt 1 kap. 2 § vapenförordningen (1996:70) ska anses ha en begränsad effekt.

Kronofogdemyndigheten ska genast underrätta Polismyndigheten när ett skjutvapen har utmätts. Underrättelseskyldigheten gäller inte vapen som enligt 1 kap. 6 och 7 §§ vapenförordningen (2025:00) ska anses ha en begränsad effekt.

Underrättelsen ska innehålla uppgift om fabrikat, modell, kaliber och tillverkningsnummer för varje vapen och om art och mängd av tillhörande ammunition. Är det fråga om vapen som saknar uppgift om tillverkningsnummer ska någon annan uppgift som möjliggör identifiering lämnas. Underrättelsen ska också innehålla uppgift om var och hur vapnet förvaras.

1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2026.
2. I fråga om skjutvapen som har utmätts före den 1 januari 2026 gäller 6 kap. 24 § i sin äldre lydelse.

¹ Senaste lydelse 2014:1194.

1.23 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1990:415) om tillstånd till införsel av vissa farliga föremål

Härigenom föreskrivs att 4 § förordningen (1990:415) om tillstånd till införsel av vissa farliga föremål ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

I fråga om föremål som omfattas av denna förordning ska det som föreskrivs om skjutvapen i följande paragrafer i vapenlagen (1996:67) gälla i tillämpliga delar:

- 1 kap. 8 §,
- 1 a kap. 7 §,
- 2 kap. 11 §, 12 § andra meningen, 14 och 15 §§,
- 10 kap. 1 och 2 §§, och
- 11 kap. 2 §f.

Dessutom ska det som föreskrivs om skjutvapen i följande paragrafer i vapenförordningen (1996:70) gälla i tillämpliga delar:

- 2 kap. 6 och 11 §§,
- 3 kap. 1 § första stycket och 2 §, och
- 4 kap. 4 och 6 §§.

I fråga om föremål som omfattas av denna förordning ska det som föreskrivs om skjutvapen i följande paragrafer i vapenlagen (2025:00) gälla i tillämpliga delar:

- 1 kap. 10 §,
- 16 kap. 1–6 §§,
- 8 kap. 1 §, 2 § andra meningen, 6 och 7 §§,
- 19 kap. 1 och 2 §§, och
- 20 kap. 19 §.

Dessutom ska det som föreskrivs om skjutvapen i följande paragrafer i vapenförordningen (2025:00) gälla i tillämpliga delar:

- 3 kap. 1 § och 4 kap. 2 §,
- 6 kap. 1 § första stycket och 3 §, och
- 1 kap. 3 § och 10 kap. 8 §.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2026.

¹ Senaste lydelse 2020:83.

1.24 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1992:1303) om krigsmateriel

Härigenom föreskrivs att 3, 4, 9, 11, 13 och 14 §§ förordningen (1992:1303) om krigsmateriel ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Tillstånd enligt 3 § lagen (1992:1300) om krigsmateriel behövs inte för

1. ändring eller ombyggnad av handeldvapen som inte är hel-automatiska eller för tillverkning av enstaka sådana vapen,

2. laddning av ammunition för eget bruk för den som enligt vapenlagen (1996:67) är berättigad att inneha jakt- eller sportskyttevapen,

2. laddning av ammunition för eget bruk för den som enligt vapenlagen (2025:00) är berättigad att inneha jakt- eller sportskyttevapen,

3. årlig tillverkning av högst 100 gram kemiska produkter som klassificeras som krigsmateriel och som behövs för medicinska eller farmaceutiska ändamål eller för forskningsändamål.

4 §²

Bestämmelserna i 4 § lagen (1992:1300) om krigsmateriel om krav på tillstånd gäller inte handel med handeldvapen eller delar till sådana vapen. *Bestämmelserna gäller inte heller för yrkesmässig förmedling av sådan egendom eller av ammunition till handeldvapen. Tillstånd för sådan handel eller förmedling regleras i vapenlagen (1996:67).*

Bestämmelserna i 4 § lagen (1992:1300) om krigsmateriel om krav på tillstånd gäller inte

1. handel med handeldvapen eller delar till sådana vapen,

2. *handel med sådana ljuddämpare, vapenmagasin eller ammunition till handeldvapen, som en vapenhandlare får inneha, eller*

3. yrkesmässig förmedling av *handeldvapen, delar till handeldvapen* eller av ammunition till *sådana vapen.*

¹ Senaste lydelse 1997:690.

² Senaste lydelse 2023:375.

Sådan handel eller förmedling som avses i första stycket regleras i vapenlagen (2025:00) samt, vad gäller ammunition, i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

9 §³

En enskild person får för personligt bruk vid utresa från Sverige utan tillstånd enligt lagen (1992:1300) om krigsmateriel föra med sig handeldvapen och ammunition till vapnet, om han enligt vapenlagen (1996:67) är berättigad att inneha vapnet här i landet och vapnet *skall* återinföras.

En enskild person får för personligt bruk vid utresa från Sverige utan tillstånd enligt lagen (1992:1300) om krigsmateriel föra med sig handeldvapen och ammunition *och ljuddämpare* till vapnet, om han enligt vapenlagen (2025:00) är berättigad att inneha vapnet här i landet och vapnet *ska* återinföras.

En enskild person som har fört in ett skjutvapen och tillhörande ammunition och ljuddämpare till Sverige med stöd av bestämmelserna i 8 kap. 4 eller 5 § vapenlagen får utan tillstånd enligt lagen om krigsmateriel återutföra föremålen från landet.

Ytterligare bestämmelser om utförsel av handeldvapen m.m. finns i vapenlagen.

11 §⁴

Om en utförsel inte omfattas av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 258/2012 av den 14 mars 2012 om genomförande av artikel 10 i FN:s protokoll om olaglig tillverkning av och handel med eldvapen, delar

Om en utförsel inte omfattas av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 258/2012 av den 14 mars 2012 om genomförande av artikel 10 i FN:s protokoll om olaglig tillverkning av och handel med eldvapen, delar

³ Senaste lydelse 1997:690.

⁴ Senaste lydelse 2013:708.

till eldvapen och ammunition, bifogat till Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet (FN:s protokoll om skjutvapen), och om införande av exporttillstånd, import- och transiteringsåtgärder för skjutvapen, delar till skjutvapen och ammunition gäller följande. Polismyndigheten prövar frågor om utförsel av sådana handeldvapen och delar till dem som utgör övrig krigsmateriel och i förekommande fall tillhörande ammunition, om den sökande är berättigad att inneha vapnet här i landet enligt vapenlagen (1996:67) och

till eldvapen och ammunition, bifogat till Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet (FN:s protokoll om skjutvapen), och om införande av exporttillstånd, import- och transiteringsåtgärder för skjutvapen, delar till skjutvapen och ammunition gäller följande. Polismyndigheten prövar frågor om utförsel av sådana handeldvapen och delar till dem *inklusive ljuddämpare* som utgör övrig krigsmateriel och i förekommande fall tillhörande ammunition, om den sökande är berättigad att inneha vapnet här i landet enligt vapenlagen (2025:00) och

1. vill föra ut vapnet vid flyttning till utlandet,
2. vill föra ut vapnet för användning vid jakt, tävling eller övning utomlands, om vapnet ska återinföras,
3. vill överföra vapnet till en enskild person eller vapenhandlare i ett land som är medlem i OECD,
4. vill föra ut vapnet eller delar av det för reparation, översyn eller någon annan liknande åtgärd, om materielen ska återinföras, eller
5. vill återutföra vapnet eller delar av det efter reparation, översyn eller någon annan liknande åtgärd, om utförseln ska ske till en mottagare i det land som vapnet eller delarna förts in från.

Utförsel av handeldvapen till en enskild person enligt 3 får medges endast om den sökande kan visa att mottagaren är berättigad att inneha vapnet i det land dit utförseln ska ske.

Första stycket gäller dock inte om sökandens rätt att inneha vapnet grundas på 3 § lagen (1992:1300) om krigsmateriel.

13 §⁵

Meddelas tillstånd till utförsel av handeldvapen enligt 11 § ska Polismyndigheten underrätta behörig myndighet i berörd stat om utförseln, om

1. utförseln ska ske till en stat som har tillträtt den europeiska vapenkonventionen och vapnen inte är avsedda för en statlig myndighet i mottagarlandet,

2. vapnen ska föras ut för en tid som överstiger tre månader, och

3. det inte är fråga om vapen eller vapendelar som anges i 13 kap. 5 § vapenförordningen (1996:70). 3. det inte är fråga om vapen eller vapendelar som anges i 22 kap. 8 § vapenförordningen (2025:00).

14 §⁶

Tullverket får meddela föreskrifter om utförsel av sådana handeldvapen med tillhörande ammunition som

1. har förts in i landet enligt bestämmelserna i 2 kap. 13 § b vapenlagen (1996:67),

2. har förts genom landet av en resande i enlighet med bestämmelserna i lagen (1973:980) om transport, förvaring och förstöring av införselreglerade varor, m.m. i anslutning till jakt, tävling eller övning i ett annat land.

Tullverket får meddela föreskrifter om utförsel av sådana handeldvapen med tillhörande ammunition och *ljuddämpare* som

1. har förts in i landet enligt bestämmelserna i 8 kap. 4 eller 5 § vapenlagen (2025:00),

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2026.

⁵ Senaste lydelse 2014:1301.

⁶ Senaste lydelse 1999:515.

1.25 Förslag till förordning om ändring i vapenförordningen (1996:70)

Härigenom föreskrivs att det i vapenförordningen (1996:70) ska införas en ny bestämmelse, 2 kap. 5 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

5 b §

Tillstånd att inneha skjutvapen för jakt får inte avse halvautomatiska gevär och lådor som är avsedda för sådana gevär, om

1. vapnet är utformat för centralantänd gevärsammunition eller centralantänd pistolammunition i grövre kaliber än 9 millimeter, och

2. ett löstagbart vapenmagasin av militär typ med kapacitet för mer än 10 patroner kan sättas in i vapnet utan särskild utrustning eller modifiering av vapnet.

Denna förordning träder i kraft xx.

1.26 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet

Härigenom föreskrivs att bilagan till förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet ska ha följande lydelse.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2026.

Nuvarande lydelse

Bilaga

2 Justitiedepartementet
2.1 Förvaltningsärenden

europabolag, aktiebolag, handelsbolag, enkla bolag och ekonomiska föreningar, i den mån sådana ärenden inte hör till något annat departement, stiftelselagen (1994:1220), i den mån sådana ärenden inte hör till något annat departement,

vapenlagen (1996:67),

passlagen (1978:302) när det gäller passmyndighet inom riket,

flyktingar, mottagande av asylsökande och utlänningars rätt att vistas i landet, i den mån sådana ärenden inte hör till något annat departement,

säkerhetsskyddslagen (2018:585), i den mån sådana ärenden inte hör till något annat departement,

svenskt medborgarskap.

Föreslagen lydelse

2 Justitiedepartementet
2.1 Förvaltningsärenden

europabolag, aktiebolag, handelsbolag, enkla bolag och ekonomiska föreningar, i den mån sådana ärenden inte hör till något annat

departement, stiftelselagen (1994:1220), i den mån sådana ärenden inte hör till något annat departement,
vapenlagen (2025:00),
passlagen (1978:302) när det gäller passmyndighet inom riket,
flyktingar, mottagande av asylsökande och utlänningars rätt att vistas i landet, i den mån sådana ärenden inte hör till något annat departement,
säkerhetsskyddslagen (2018:585), i den mån sådana ärenden inte hör till något annat departement,
svenskt medborgarskap.

1.27 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1999:272) om handel med begagnade varor

Härigenom föreskrivs att 2 § förordningen (1999:272) om handel med begagnade varor ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Lagen (1999:271) om handel med begagnade varor tillämpas på handel med

1. naturpärlor, naturliga och syntetiska ädelstenar samt föremål som helt eller till väsentlig del består av guld, silver eller platina,
2. mopeder, cyklar och motorsågar,
3. fritidsbåtar, utombordsmotorer, kanoter, windsurfingbrädor och liknande,
4. kameror och videokameror med fototeknisk kringutrustning samt ur och kikare,
5. datorer, komponenter till datorer och kringutrustning till datorer,
6. radio- och televisionsapparater, videobandspelare, musikanläggningar och musikinstrument,
7. föremål som helt eller till väsentlig del består av koppar, mässing, tenn eller brons,
8. vapen med undantag av sådana skjutvapen som omfattas av vapenlagen (1996:67),
8. vapen med undantag av sådana skjutvapen som omfattas av vapenlagen (2025:00),
9. mobiltelefoner och telefaxapparater,
10. navigationsinstrument och kommunikationsradioapparater,
11. skidutrustning med undantag för kläder,
12. målningar, teckningar, grafik och skulpturer,
13. konstalster av glas, porslin och annan keramik.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2026.

¹ Senaste lydelse 1999:272.

1.28 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1999:1134) om belastningsregister

Häriigenom föreskrivs att 14, 15 och 22 §§ förordningen (1999:1134) om belastningsregister ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2023:806

Föreslagen lydelse

14 §¹

Uppgifter ur belastningsregistret om brott mot 3, 4, 6, 8–11, 13–15 eller 17 kap. brottsbalken, skattebrottslagen (1971:69), tullagen (2016:253), lagen (2000:1225) om straff för smuggling, narkotikastrafflagen (1968:64), lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter eller motsvarande äldre lagar, lagen (2022:155) om tobaksskatt eller motsvarande äldre lag, lagen (2022:156) om alkoholskatt eller motsvarande äldre lag, alkohollagen (2010:1622), lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel, lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor, lagen (1994:1776) om skatt på energi, 9 kap. 1–2 §§ vapenlagen (1996:67) eller dess motsvarighet enligt äldre lag, lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och energiprodukter eller lagen (2014:307) om straff för penningtvåtsbrott ska lämnas ut om det begärs av Skatteverket.

Uppgifter ur belastningsregistret om brott mot 3, 4, 6, 8–11, 13–15 eller 17 kap. brottsbalken, skattebrottslagen (1971:69), tullagen (2016:253), lagen (2000:1225) om straff för smuggling, narkotikastrafflagen (1968:64), lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter eller motsvarande äldre lagar, lagen (2022:155) om tobaksskatt eller motsvarande äldre lag, lagen (2022:156) om alkoholskatt eller motsvarande äldre lag, alkohollagen (2010:1622), lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel, lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor, lagen (1994:1776) om skatt på energi, 18 kap. 1–9 §§ vapenlagen (2025:00) eller dess motsvarighet enligt äldre lag, lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och energiprodukter eller lagen (2014:307) om straff för penningtvåtsbrott ska lämnas ut om det begärs av Skatteverket.

¹ Senaste lydelse 2023:806.

Uppgifterna ska lämnas ut för prövning av

1. upplagshavare, skatteupplag och registrerade varumottagare enligt lagen om tobaksskatt, lagen om alkoholskatt eller lagen om skatt på energi,

2. skattebefriade förbrukare enligt lagen om alkoholskatt eller lagen om skatt på energi,

3. lagerhållare enligt lagen om tobaksskatt, lagen om skatt på energi, lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik eller lagen (2018:696) om skatt på vissa nikotinhaltiga produkter,

4. frivilligt skattskyldiga enligt lagen om skatt på energi,

5. registrerade mottagare enligt lagen om skatt på kemikalier i viss elektronik, och

6. registrerade EU-handlare enligt lagen om skatt på kemikalier i viss elektronik.

Om den påföljd som dömts ut även avser något annat brott än de som anges i första stycket, ska också uppgifter om det brottet lämnas ut.

15 §²

Uppgifter ur belastningsregistret om brott mot 3, 4 eller 6 kap., 8 kap. 1, 4–7 §§, 9 kap. 1, 3, 4 eller 6 §, 10 kap. 1 eller 3 §, 12 kap. 3 §, 13 kap., 14 kap. 1, 3 eller 6 §, 16 kap. 1, 2, 5 eller 8 §, 17–19 kap. brottsbalken, narkotikastrafflagen (1968:64), lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel, lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor, 9 kap. 1–2 §§ vapenlagen (1996:67) eller dess motsvarighet enligt äldre lag eller 3–5 eller 7 § första eller andra stycket lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott ska lämnas ut om det begärs av Försvarsmakten, i fråga om dels totalförsvarspliktiga som är inskrivna för värnplikt enligt lagen (1994:1809)

Uppgifter ur belastningsregistret om brott mot 3, 4 eller 6 kap., 8 kap. 1, 4–7 §§, 9 kap. 1, 3, 4 eller 6 §, 10 kap. 1 eller 3 §, 12 kap. 3 §, 13 kap., 14 kap. 1, 3 eller 6 §, 16 kap. 1, 2, 5 eller 8 §, 17–19 kap. brottsbalken, narkotikastrafflagen (1968:64), lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel, lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor, 18 kap. 1–9 §§ vapenlagen (2025:00) eller dess motsvarighet enligt äldre lag eller 3–5 eller 7 § första eller andra stycket lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott ska lämnas ut om det begärs av Försvarsmakten, i fråga om dels totalförsvarspliktiga som är inskrivna för värnplikt enligt lagen (1994:1809)

² Senaste lydelse 2023:524.

om totalförsvarsplikt, dels dem som Försvarsmakten avser att anta eller som är antagna till militär utbildning inom myndigheten.

Om uppgifter om sådan brottslighet som avses i första stycket förekommer, ska också uppgifter om annan brottslighet som lett till någon annan påföljd än penningböter lämnas ut.

22 §³

Ett registerutdrag enligt 9 § andra stycket 1 lagen (1998:620) om belastningsregister ska endast innehålla uppgifter om domar, beslut eller strafförelägganden där

1. någon annan påföljd än böter har dömts ut,

2. dagsböter har dömts ut för brott mot 3 kap. 5 §, 4 kap. 4 och 5 §§, 8, 9 och 14 kap. samt 17 kap. 1, 2 och 4 §§ brottsbalken eller lagen (2014:307) om straff för penningtvåtsbrott, eller

3. böter har dömts ut för brott som avses i 6 kap. 8 och 10 §§ samt 16 kap. 11 § brottsbalken, narkotikastrafflagen (1968:64), lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel, vapenlagen (1996:67), vapenförordningen (1996:70) och äldre vapenlagstiftning.

3. böter har dömts ut för brott som avses i 6 kap. 8 och 10 §§ samt 16 kap. 11 § brottsbalken, narkotikastrafflagen (1968:64), lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel, vapenlagen (2025:00), vapenförordningen (2025:00) och äldre vapenlagstiftning.

Om påföljden även avser något annat brott än de som anges i första stycket 2 och 3, ska också uppgifter om det brottet lämnas ut.

Ett registerutdrag enligt 9 § andra stycket 2 lagen om belastningsregister som den enskilde begär med hänvisning till bestämmelser i skollagen (2010:800) ska endast innehålla uppgifter om domar, beslut eller strafförelägganden där påföljd har dömts ut eller åtalsunderlåtelse meddelats för brott mot 3 kap. 1, 2 och 6 §§, 4 kap. 1 §, 6 kap., 8 kap. 6 § och 16 kap. 10 a § brottsbalken. Om påföljden eller åtalsunderlåtelsen även avser något annat brott, ska också uppgifter om det brottet lämnas ut.

Ett registerutdrag enligt 9 § andra stycket 4 lagen om belastningsregister som den enskilde begär med hänvisning till bestämmelser i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid vissa boenden

³ Senaste lydelse 2017:526.

som tar emot barn ska endast innehålla uppgifter om domar, beslut eller strafförelägganden där påföljd har dömts ut eller åtalsunderlåtelse meddelats för brott mot 3 kap. 1, 2, 5 och 6 §§, 4 kap. 12 och 4–5 §§, 6 kap., 8 kap. 5 och 6 §§, 16 kap. 8, 9 och 10 a §§ brottsbalken, narkotikastrafflagen, lagen om förbud mot vissa dopningsmedel, lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor, 6 § lagen (2000:1225) om straff för smuggling och 11 kap. 4 § alkohollagen (2010:1622) samt medverkan och försök till sådana brott. I fråga om brott som avses i 6 kap. brottsbalken, narkotikastrafflagen och lagen om förbud mot vissa dopningsmedel ska utdraget också innehålla uppgifter om domar, beslut och strafförelägganden där påföljd har dömts ut eller åtalsunderlåtelse meddelats för förberedelse, stämpling och underlåtenhet att avslöja brott. Om påföljden eller åtalsunderlåtenheten även avser något annat brott, ska också uppgifter om det brottet lämnas ut.

Ett registerutdrag enligt 9 § andra stycket 5 lagen om belastningsregister som den enskilde begär med hänvisning till bestämmelser i lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder ska endast innehålla uppgifter om domar, beslut eller strafförelägganden där påföljd har dömts ut eller åtalsunderlåtelse meddelats för brott mot 3 kap. 1, 2 och 6 §§, 4 kap. 1 §, 6 kap., 8 kap. 6 § och 16 kap. 10 a § brottsbalken. Om påföljden eller åtalsunderlåtenheten även avser något annat brott, ska också uppgifter om det brottet lämnas ut.

Ett registerutdrag enligt 9 § andra stycket 6 lagen om belastningsregister som den enskilde begär med hänvisning till bestämmelser i lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn ska endast innehålla uppgifter om domar, beslut eller strafförelägganden där påföljd har dömts ut eller åtalsunderlåtelse meddelats för brott mot 3 kap. 1, 2 och 6 §§, 4 kap. 1 §, 6 kap., 8 kap. 6 § och 16 kap. 10 a § brottsbalken. Om påföljden eller åtalsunderlåtenheten även avser något annat brott, ska också uppgifter om det brottet lämnas ut.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2026.

1.29 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2006:527) om uppgiftsskyldighet för Tullverket om införsel eller utförsel av skjutvapen

Härigenom föreskrivs att 2 § förordningen (2006:527) om uppgiftsskyldighet för Tullverket om införsel eller utförsel av skjutvapen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Uppgiftsskyldighet enligt 1 § föreligger då ett skjutvapen som omfattas av bestämmelserna i vapenlagen (1996:67) förs in i eller ut ur landet.

Uppgifter behöver inte lämnas om ändamålet med införseln eller utförseln av skjutvapnet är att det *skall* användas tillfälligt för jakt eller tävling.

Föreslagen lydelse

2 §¹

Uppgiftsskyldighet enligt 1 § föreligger då ett skjutvapen som omfattas av bestämmelserna i vapenlagen (2025:00) förs in i eller ut ur landet.

Uppgifter behöver inte lämnas om ändamålet med införseln eller utförseln av skjutvapnet är att det *ska* användas tillfälligt för jakt eller tävling *och, i fråga om uppgifter om införsel, införseln sker med stöd av ett införseltillstånd.*

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2026.

¹ Senaste lydelse 2006:527.

1.30 Förslag till förordning om ändring i offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641)

Härigenom föreskrivs att bilagan till offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641) ska ha följande lydelse.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2026.

Nuvarande lydelse

Bilaga

Verksamheten består i	Särskilda begränsningar i sekretessen
89. tillståndsgivning och tillsyn som rör handel med skjutvapen enligt vapenlagen (1996:67)	sekretessen gäller inte beslut i ärenden

Föreslagen lydelse

Verksamheten består i	Särskilda begränsningar i sekretessen
89. tillståndsgivning och tillsyn som rör handel med skjutvapen enligt vapenlagen (2025:00)	sekretessen gäller inte beslut i ärenden

1.31 Förslag till förordning om ändring i vägdatatrafikförordningen (2019:382)

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 3 § vägdatatrafikförordningen (2019:382) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

3 §¹

Polismyndigheten ska underrätta Transportstyrelsen om dom, beslut, strafföreläggande eller föreläggande av ordningsbot som har antecknats i det register som avses i lagen (1998:620) om belastningsregister, om den registrerade har gjort sig skyldig till brott som avses i följande bestämmelser:

1. 3 kap. 1, 2, 5, 6, 7, 8, 9 eller 10 § brottsbalken eller någon av dessa paragrafer och 3 kap. 11 § brottsbalken,

2. 4 kap. brottsbalken,

3. 6 kap. 1, 1 a, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 10 a, 11 eller 12 § brottsbalken eller någon av dessa paragrafer och 6 kap. 15 § brottsbalken,

4. 8 kap. 1, 4, 4 a, 5, 6 eller 7 § brottsbalken eller någon av dessa paragrafer och 8 kap. 12 § brottsbalken,

5. 9 kap. 1, 3, 4, 5, 6 eller 9 § brottsbalken eller någon av dessa paragrafer och 9 kap. 11 § brottsbalken,

6. 10 kap. 1, 3 eller 5 § brottsbalken eller någon av dessa paragrafer och 10 kap. 9 § brottsbalken,

7. 11 kap. brottsbalken,

8. 12 kap. 3 § brottsbalken eller 12 kap. 3 och 5 §§ brottsbalken,

9. 13 kap. brottsbalken,

10. 14 kap. 1, 2, 3 eller 10 § brottsbalken eller någon av dessa paragrafer och 14 kap. 13 § brottsbalken,

11. 15 kap. 1, 10, 11 eller 12 § brottsbalken eller 15 kap. 1 och 15 §§ brottsbalken,

12. 16 kap. 10 a § eller 16 kap. 10 a och 17 §§ brottsbalken,

13. 17 kap. 1, 2, 4, 5 eller 10 § brottsbalken eller någon av dessa paragrafer och 17 kap. 16 § brottsbalken,

14. 29 kap. 1 eller 4 a § miljöbalken,

15. lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott,

¹ Senaste lydelse 2022:1482.

16. narkotikastrafflagen (1968:64),
17. skattebrottslagen (1971:69),
18. lagen (1971:965) om straff för trafikbrott som har begåtts utomlands,
19. 30 § första, andra, tredje eller fjärde stycket lagen (1990:1157) om säkerhet vid tunnelbana och spårväg,
20. 3 eller 3 a § lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel eller någon av dessa paragrafer och 4 § samma lag,
21. 20 kap. 3, 4, 5 eller 7 § sjölagen (1994:1009),
22. 9 kap. 1 eller 1 a § vapenlagen (1996:67),
22. 18 kap. 1, 2 eller 3 § vapenlagen (2025:00) eller dess motsvarighet enligt äldre lag,
23. 9 kap. 2 eller 3 § körkortslagen (1998:488),
24. 20 eller 21 § lagen (1998:492) om biluthyrning,
25. 5 kap. 1, 1 a eller 1 b § lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och energiprodukter,
26. 4 § lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor,
27. 45 h § lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare,
28. lagen (2000:1225) om straff för smuggling,
29. 5 kap. 1 § fordonslagen (2002:574),
30. 25, 26 eller 26 a § lagen (2005:395) om arbetstid vid visst vägtransportarbete,
31. 20 kap. 8 eller 9 § utlänningslagen (2005:716),
32. 16 § lagen (2006:263) om transport av farligt gods,
33. 2 eller 3 § bidragsbrottslagen (2007:612),
34. 11 kap. lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens,
35. 13 kap. 1, 2 eller 3 § luftfartslagen (2010:500),
36. 11 kap. 1, 3, 4 eller 6 § alkohollagen (2010:1622),
37. 5 kap. yrkestrafiklagen (2012:210),
38. 5 kap. taxitrafiklagen (2012:211),
39. 3, 4, 5, 6, 7 eller 8 § lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott,
40. lagen (2014:406) om straff för vissa internationella brott,
41. 10 kap. 1, 3, 4 eller 5 § djurskyddslagen (2018:1192),
42. 23 eller 24 § lagen (2019:370) om fordons registrering och användning,
43. 7 kap. 2 eller 3 § järnvägssäkerhetslagen (2022:367),
44. 8 kap. 2 eller 3 § lagen (2022:368) om nationella järnvägssystem,
45. terroristbrottslagen (2022:666),

- 46. 19, 19 a eller 20 § förordningen (1993:185) om arbetsförhållanden vid vissa internationella vägtransporter,
- 47. 12 § förordningen (1994:1297) om vilotider vid vissa vägtransporter inom landet,
- 48. 14 § förordningen (1998:780) om biluthyrning,
- 49. 4, 6 eller 6 a § förordningen (1998:786) om internationella vägtransporter inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES),
- 50. trafikförordningen (1998:1276),
- 51. 9 kap. 1, 2, 3, 4 eller 5 § förordningen (2004:865) om kör- och vilotider samt färdskrivare, m.m.,
- 52. 8 kap. 5, 6, 7, 8 eller 9 § fordonsförordningen (2009:211),
- 53. 6 kap. 1 § yrkestrafikförordningen (2012:237),
- 54. 7 kap. 1, 2 eller 3 § taxitrafikförordningen (2012:238), eller
- 55. 12 kap. 1–4 §§ förordningen (2019:383) om fordonsregistrering och användning.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2026.

2 Utredningens uppdrag och arbete

2.1 Utredningens uppdrag

Utredningens uppdrag består av två delar. I en första del har det övervägts vilka författningsändringar som krävs i svensk rätt för att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/853 om ändring av rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen och kommissionens direktiv (EU) 2019/68 om fastställande av tekniska specifikationer för märkning av skjutvapen och deras väsentliga delar enligt rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen. I den första delen av uppdraget har utredningen även övervägt om det behövs några författningsändringar för att kommissionens delegerade förordning (EU) 2021/1423 om fastställande i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2021/555 av de närmare formerna för det systematiska utbytet av information på elektronisk väg om avslag på ansökningar om tillstånd att förvärva eller inneha vissa skjutvapen ska kunna tillämpas. Dessa frågor har behandlats i delbetänkandet EU:s vapendirektiv – genomförande av 2017 års ändringsdirektiv på miniminivå (SOU 2022:62).

Den andra delen av uppdraget, som redovisas genom detta slutbetänkande, består i en generell översyn av vapenlagstiftningen. Det huvudsakliga syftet med översynen är att skapa ett regelverk som inte i onödan försvårar för legala vapeninnehavare som jägare och sportskyttar samt att göra regelverket mer överskådligt och lättillgängligt. En utgångspunkt för uppdraget ska vara att – så långt det bedöms ändamålsenligt – upprätthålla nuvarande skyddsnivå i lagstiftningen. I översynen ska relevanta tillkännagivanden från riksdagen beaktas.

Utredningen ska bl.a.

- lämna förslag på ändringar som bedöms nödvändiga för att göra vapenlagstiftningen mer överskådlig och lättillgänglig,
- ta ställning till om reglerna för tillståndsgivning och innehav av vapen och vapendelar behöver ändras för att inte vara onödigt betungande för legala vapeninnehavare, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

I direktiven framhålls ett antal olika frågor som särskilt ska övervägas inom ramen för översynen.

Genom tilläggsdirektiv som beslutades den 30 mars 2023 utvidgades uppdraget samtidigt som utredningstiden förlängdes. Enligt tilläggsdirektiven ska utredningen även bl.a.

- föreslå en uppdelning av vapenlagens straffbestämmelser för att tydligare skilja på överträdelser som typiskt sett begås av legala vapeninnehavare och den organiserade brottslighetens användning av illegala vapen,
- föreslå hur en utökning av vapengarderoben för jakt kan utformas,
- överväga om kravet på synnerliga skäl för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen kan förtydligas eller ersättas med särskilda skäl,
- överväga om processen vid vapenbyte kan förenklas,
- ta ställning till om systemet med tidsbegränsade tillstånd för helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott bör avskaffas,
- ta ställning till om det förenklade förfarande för tillfällig införsel av skjutvapen som avses i artikel 17.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2021/555 om kontroll av förvärv och innehav av vapen (kodifiering),
- föreslå en ordning som innebär att en vapenägare som överlåter sitt vapen utan tillhörande ljuddämpare ska ha rätt att behålla ljuddämparen under en viss tid,
- ta ställning till om de krav som gäller för att skjutvapen ska få innehas för samlingsändamål bör förtydligas, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Om det bedöms ändamålsenligt och ryms inom tiden för uppdraget får utredningen ta upp och lämna förslag i andra frågor som aktualiseras med anledning att uppdraget.

Direktiven finns i *bilaga 1* och *2*.

2.2 Hur utredningsarbetet har bedrivits

Utredningen har under den andra delen av uppdraget hållit ett flertal möten med utredningens sakkunniga och experter samt tre möten med deltagarna i en till utredningen knuten och politiskt sammansatt referensgrupp.

Utredningen har haft flera särskilda möten med företrädare för Polismyndigheten, och i behövliga delar stämt av textavsnitt med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap respektive Säkerhetspolisen.

Utredningen har träffat företrädare för Jägarnas Riksförbund, Svenska Jägareförbundet, Svenska Dynamiska Sportskytteförbundet, Svenska Pistolskytteförbundet, Svenska Skidskytteförbundet, Svenska Skyttesportförbundet, Svenska vapensamlarföreningen, Sveriges Vapenhandlareförening, Säkerhetsföretagen genom Bevakningsbranchens Yrkes- och Arbetsmiljönämnd, Bevakningsföretagens Intresseförening, Stiftelsen Beredskapsmuseet, Statens försvarshistoriska museer, Armémuseum, och Svenska Vapenhistoriska Sällskapet. Utredningen har mottagit synpunkter från bl.a. Svenska Svartkruts Skytte Federationen.

Utredningen har fått hjälp att granska de avsnitt som rör utländsk rätt av kontakter som erhållits via Regeringskansliet. Utredningen har vidare haft kontakt med företrädare för finska och danska tullen och den danska rikspolisens i vissa frågor.

2.3 Vårt förhållningssätt till vissa frågor som väckts av brottsbekämpande myndigheter

Under arbetets gång har Polismyndigheten, Tullverket och Åklagarmyndigheten fört fram ett antal önskemål om förtydliganden och ändringar i vapenregleringen. Vi har så långt det varit möjligt behandlat sådana frågor som handlar om förtydliganden eller att fylla ut luckor i regleringen. Några av de frågor som lyfts, såsom önskemål om vissa

straffrättsliga skärpningar, har främst betydelse för brottsbekämpningen. Vi har bedömt att det inte vore ändamålsenligt att behandla frågor av detta slag inom ramen för det här uppdraget. Myndigheterna har informerats om att frågorna inte kommer att tas upp av utredningen.

2.4 Vårt förhållningssätt till vissa andra utredningar

Utredningen om inrättande av en ny jakt- och viltvårdsmyndighet

En särskild utredare har fått i uppdrag att göra en översyn av fördelningen av de uppgifter som de statliga förvaltningsmyndigheterna ansvarar för inom jakt- och viltvårdsområdet (dir. 2023:108). I uppdraget ingår att analysera om det statliga åtagandet inom jakt- och viltvårdsområdet bör omprövas och utreda formerna för samt föreslå en ny jakt- och viltvårdsmyndighet som ska ansvara för viltförvaltningen på nationell nivå.

Utredaren ska bland annat utreda formerna för bildandet av en ny jakt- och viltvårdsmyndighet och ta ställning till vilka uppgifter som kan föras över till en sådan myndighet. I uppdraget ingår frågan om vapentillstånd bör hanteras av den nya myndigheten. Utredaren ska därför kartlägga Polismyndighetens handläggning av vapentillstånd, analysera och ta ställning till om ansvaret för hantering av tillstånd enligt vapenlagen bör flyttas och – oavsett bedömning i sak – lämna förslag som innebär att ansvaret lämnas till den nya jakt- och viltvårdsmyndigheten. Vidare ska utredaren bedöma om och i vilken utsträckning Polismyndigheten behöver få tillgång till uppgifter från vapenärenden och vapenregister från den nya jakt- och viltvårdsmyndigheten, och lämna nödvändiga författningsförslag. Utredningen ska även överväga frågan om ansvaret för tillstånd till och tillsyn av skjutbanor. Uppdraget ska redovisas senast den 31 januari 2025.

Det sagda innebär att ansvaret för hantering av tillstånd enligt vapenlagen kan komma att flyttas över till en ny jakt- och viltvårdsmyndighet. Vi har övervägt om detta bör innebära att vi i våra överväganden och förslag bör använda exempelvis ordet ”tillståndsmyndigheten” i stället för Polismyndigheten. Vilka uppgifter i vapenlagen som tillkommer Polismyndigheten i rollen som tillståndsmyndighet och vilka uppgifter som hänger samman med Polismyndighetens allmänna uppdrag som brottsförebyggande och brottsutredande myndighet är

emellertid inte självklart. Vår bedömning är därför att det inte är möjligt att, utan en klar bild av vilka uppgifter kopplade till tillståndshandlingen som avses flyttas över till en ny myndighet, ta ställning till vilket ord som är lämpligt att använda och i vilket sammanhang.

Utredningen om en modern exportkontroll av krigsmateriel i ljuset av ett svenskt Natomedlemskap

Frågan om en reglering i vapenlagstiftningen om tillverkning av civila skjutvapen och vapendelar omfattas av kommittédirektiven för Utredningen om en modern exportkontroll av krigsmateriel i ljuset av ett svenskt Natomedlemskap (UD 2023:02). Vi berör därför inte frågan om en sådan reglering.

2.5 Föreskriftsändringar som beslutats före den 15 mars 2024 har beaktats

Med hänsyn till den tid som åtgår för färdigställande av det tryckta betänkandet har vi endast haft möjlighet att beakta föreskriftsändringar som beslutats före den 15 mars 2024.

EU-parlamentet och rådet har nyligen nått en politisk överenskommelse om en omarbetning av EU:s skjutvapenförordning¹. Det är osäkert när den kommer att träda i kraft.

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 258/2012 om genomförande av artikel 10 i FN:s protokoll om olaglig tillverkning av och handel med eldvapen, delar till eldvapen och ammunition, bifogat till Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet (FN:s protokoll om skjutvapen), och om införande av exporttillstånd, import- och transiteringsåtgärder för skjutvapen, delar till skjutvapen och ammunition.

3 Bakgrund och allmänna utgångspunkter

3.1 Vapenlagstiftningen

Den nu gällande vapenlagen (1996:67) trädde i kraft den 1 april 1996. Den innehåller föreskrifter om bl.a. enskilda personers och organisationers befattnings med skjutvapen och vissa föremål som i lagen jämföras med skjutvapen samt med ammunition, vissa vapenmagasin och ljuddämpare. Endast vissa bestämmelser är tillämpliga på skjutvapen som innehas av eller tillverkas för staten och den gäller inte alls ammunition eller ljuddämpare som innehas av staten. Lagen kompletteras av vapenförordningen (1996:70) och av föreskrifter som utfärdats av Polismyndigheten. Huvudsyftet med regleringen är att motverka missbruk av och olyckor med skjutvapen, samtidigt som det anses viktigt att man inte i onödan försvårar för legitimt innehav och legitim användning av skjutvapen (se t.ex. Landgren & Åberg, Vapenlagen [31 jan. 2024, version 2A, JUNO], Inledningen).

Bestämmelser om ammunition som räknas till explosiva varor finns även i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor och förordningen (2010:1075) om brandfarliga och explosiva varor. Vad gäller tillverkning, tillhandahållande och utförelse av krigsmateriel finns bestämmelser i lagen (1992:1300) om krigsmateriel och förordningen (1992:1303) om krigsmateriel.

Vapenlagens reglering i korthet

Med skjutvapen förstås i vapenlagen vapen med vilka kulor, hagel, harpuner eller andra projektiler kan skjutas ut med hjälp av krutladdningar, kolsyreladdningar, komprimerad luft eller andra liknande

utskjutningsmedel (1 kap. 1 §). Vad som sägs om skjutvapen gäller också

- a) anordningar som till verkan och ändamål är jämförliga med skjutvapen,
- b) obrukbara vapen som i brukbart skick skulle räknas som skjutvapen,
- c) start- och signalvapen som laddas med patroner,
- d) armborst,
- e) tårgasanordningar och andra till verkan och ändamål jämförliga anordningar,
- f) slutstycken, eldrör, pipor, stommar, lådor, trummor och mantlar till skjutvapen, eller armborststommar med avfyringsanordningar,
- g) anordningar som kan bäras i handen och är avsedda att med elektrisk ström bedöva människor eller tillfoga dem smärta, och
- h) anordningar som gör att skjutvapen kan användas med annan ammunition än de är avsedda för.

Reglerna om skjutvapen gäller inte för bl.a. vissa salutkanoner och antika vapen (1 kap. 4 §).

Vapenlagen innehåller även vissa bestämmelser om behandling av personuppgifter i vapenregister och vapenärenden, som kompletterar EU-lagstiftningen på området (1 a kap.).

Enligt vapenlagen krävs det tillstånd för att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vissa vapenmagasin. Tillstånd krävs vidare för att driva handel med skjutvapen, yrkesmässigt ta emot skjutvapen för reparation eller översyn, yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition, eller föra in skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare till Sverige. (2 kap. 1 §.)

I 2 kap. 3 § framgår vilka som kan få tillstånd att inneha skjutvapen, nämligen enskilda personer, vissa sammanslutningar för jakt- eller målskytte, vissa huvudmän för museer för vapen som ska ingå i samlingarna och auktoriserade bevakningsföretag för utlåning till väktare under vissa förutsättningar.

Förutsättningarna för meddelande av tillstånd till innehav av skjutvapen finns i 2 kap. 4–6 §§. Bestämmelserna redogörs närmare för i

kapitel 5–9 och 11–13. Bestämmelser om innehav av ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin finns i 8 och 8 a §§. En närmare redogörelse för bestämmelserna finns i kapitel 17.

Bestämmelserna om tillstånd till handel med skjutvapen och yrkesmässig förmedling av skjutvapen eller ammunition finns i 2 kap. 10–10 d §§. Tillstånd får ges endast för handel som ska bedrivas yrkesmässigt. En närmare redogörelse för bestämmelserna finns i kapitel 22.

Regler om införsel finns i 2 kap. 11–16 §§. Av bestämmelserna framgår i korthet att det för tillstånd att föra in skjutvapen till Sverige gäller samma förutsättningar som för tillstånd att inneha vapnen. Av 13 § följer att det i vissa fall inte krävs särskilt tillstånd. En närmare redogörelse finns i kapitel 23.

Lagen innehåller även bestämmelser om bl.a. auktorisation och tillsyn av sammanslutningar för jakt- eller målskytte (2 kap. 17 och 18 §§), om krav på märkning av vapen och vapendelar (2 a kap.), utlåning av skjutvapen (3 kap.), ändring, reparation och skrotning av skjutvapen (4 kap.), förvaring och transport av skjutvapen och ammunition (5 kap.), återkallelse av tillstånd, omhändertagande av vapen och ammunition, m.m. (6 kap.), inlösen av vapen och ammunition (7 kap.) och vapen och ammunition i dödsbon och konkursbon (8 kap.). I 9 kap. finns bestämmelser om straff och förverkande. En närmare redogörelse för bestämmelserna i relevanta delar finns i övervägandekapiteln. I 10 kap. finns bestämmelser om överklagande av beslut enligt lagen och i 11 kap. finns bemyndiganden till regeringen, eller i vissa fall den myndighet som regeringen bestämmer, att meddela vissa föreskrifter.

3.2 Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd

Vapenlagen och vapenförordningen kompletteras i hög utsträckning av de föreskrifter och allmänna råd som Polismyndigheten har meddelat på området. Föreskrifterna och de allmänna råden är föremål för en pågående och genomgripande översyn. I vissa delar har de ändrats eller upphävts under utredningens arbete. I andra delar gäller föreskrifterna och de allmänna råden fortfarande men ändringar kan väntas inom kort. Gällande rätt på området är alltså under förändring. Vi har inte haft möjlighet att beakta föreskriftsändringar och

annat material som tillkommit efter den 15 mars 2024. Ändringar till och med PMFS 2024:2 har beaktats.

3.3 Om skjutvapen

3.3.1 Olika sorters skjutvapen

Det finns en uppsjö av olika slags skjutvapen och någon uttömmande redogörelse låter sig inte göras i detta sammanhang. För den läsare som inte har närmare kunskaper på vapenområdet kan det ändå vara av värde med en översiktlig redogörelse för vanligt förekommande ord och uttryck. Redogörelsen i det följande gör således inte anspråk på att vara fullständig och innehåller vissa i sammanhanget nödvändiga förenklingar.

När man pratar om skjutvapen i dagligt tal menar man ofta *handeldvapen*. Med handeldvapen avses sådana pistoler, revolverar, gevär, karbiner och kulsprutepistoler som kan tas med som personlig beväpning och användas utan lavett eller benstöd (2 § förordningen [1992:1303] om krigsmateriel). Begreppet kan i stort sägas motsvara det engelska begreppet *firearm*, som enligt FN:s vapenprotokoll avser varje bärbart vapen med pipa som avfyra, är avsett att avfyra eller kan omvandlas till att avfyra ett skott, en kula eller en projektil med hjälp av ett antändbart drivämne (undantaget antika vapen och repliker av sådana vapen). Definitionen av skjutvapen i vapendirektivet överensstämmer i allt väsentligt med begreppet *firearm* såsom det är definierat i FN:s vapenprotokoll.

Med *enhandsvapen* avses vapen med vilka det är möjligt att skjuta med användning av endast en hand, medan ett *tvåhandsvapen* kräver att man använder två händer. I många fall är tvåhandsvapen avsedda att stödjas mot axeln. Enhandsvapen är i första hand pistoler och revolverar. Exempel på tvåhandsvapen är gevär, karbiner och kulsprutepistoler.

En *revolver* har ett roterande magasin (trumma), vilket innebär att den kan avfyra flera skott utan omladdning medan en *pistol* kan vara avsedd för antingen enskott/enkelskott eller flerskott. Vissa pistolmodeller kräver att användaren gör en mantelrörelse för att en ny patron ska matas fram och kunna avfyra. Det är vanligt att pistoler är *halvautomatiska*, vilket innebär att de omladdas automatiskt efter avfyrning utan att användaren behöver göra någon mantelrörelse. Ett halvautomatiskt vapen avlossar ett skott varje gång vapnets avtryck-

are trycks in. Ett *helautomatiskt vapen* avlossar i stället skott efter skott så länge avtryckaren är intryckt tills ammunitionen är slut. Exempel på helautomatiska vapen är kulspruta, kulsprutepistol och automatkarbin. Det finns helautomatiska vapen som kan avfyras med en hand.

Gevär kan uppdelas i kulgevär och hagelgevär. Med kulgevär avfyras kulammunition, dvs. en sammanhållen projektil. Ett hagelgevär kan avfyra en svärm av flera mindre projektiler, s.k. hagelammunition. Vissa gevär rymmer bara en patron eller, om geväret har två pipor, en patron per pipa. Sådana gevär kan endast avfyras en gång per laddning (enskott/enkelskott). Andra gevär kan laddas med flera patroner och avfyras flera gånger per laddning (flerskott). Om det krävs någon form av manöver för att en ny patron ska matas fram brukar vapnet kallas för repetergevär. Ett gevär kan även vara hel- eller halvautomatiskt (se ovan).

Ett vapens *patronkapacitet* kan variera. För revolverar är patronkapaciteten det antal patroner som ryms i trumman. För pistoler och gevär utgörs patronkapaciteten av det antal patroner som ryms i magasinet. Vapenmagasin kan antingen vara fasta eller lösa. I det senare fallet kan vapnet laddas om genom att det tomma magasinet avlägsnas från vapnet och ett nytt magasin sätts in med ett enkelt handgrepp. Om lösa magasin används kan det i vissa fall vara möjligt att sätta in ett större magasin än det som är standard för vapnet och på det sättet utöka vapnets patronkapacitet.

Skjutvapen för civil användning brukar lite grovt delas in i *jaktvapen* och *målskjutningsvapen*. Indelningen är inte helt rättvisande eftersom vapen som typiskt sett är avsedda för jakt även kan användas för målskjutning inklusive tävlingar i målskytte. Någon klar gräns mellan jaktvapen och målskjutningsvapen går alltså inte att dra enbart utifrån vapnets egenskaper. Tillstånd till innehav av typiska jakt- eller målskjutningsvapen kan dessutom ges för andra ändamål än jakt och målskytte.

I vapenlagen jämföras vissa föremål som inte egentligen är skjutvapen med skjutvapen. Det innebär att alla lagens bestämmelser om skjutvapen ska tillämpas på dem.

Till sådana föremål som i vapenlagen jämföras med skjutvapen hör bl.a. gasvapen, tårgasordningar, startvapen och signalvapen. Med *gasvapen* eller *tårgasvapen* avses pistoler, revolverar och andra ordningar som kan laddas med patroner utan projektil men innehållande ett tårretande ämne som drivs ut med krutladdning. Gasutström-

ningen sker i pipans riktning och det finns någon typ av hinder i pipans lopp för att förhindra utskjutning av projektiler. Gasvapen och tårgasvapen ska skiljas från *tårgasanordningar* och liknande anordningar, som också jämföras med skjutvapen i vapenregleringen men som har en annan konstruktion (vanligen rör det sig om en sprayanordning). *Startvapen* är pistoler, revolverar och andra anordningar som kan laddas med patroner utan projektil och vars enda syfte är att avge en mynningsknall. Gasutströmningen sker inte i pipans riktning. Med *signalvapen* avses anordningar som kan användas för att skjuta ut projektiler för signalgivning i olika sammanhang.

Andra föremål som i vapenregleringen jämföras med skjutvapen är bl.a. vissa vapendelar.

Som utvecklas närmare i avsnitt 3.6 avser alla hänvisningar i detta betänkande till ”skjutvapen” även sådana föremål som enligt vapenregleringen jämföras med skjutvapen, om inte annat anges. Detta innebär bl.a. att den statistik rörande skjutvapen vi redovisar i följande avsnitt avser inte bara skjutvapen i snäv bemärkelse utan också bl.a. vissa vapendelar.

3.3.2 Registrerade vapeninnehav

Sökningar i Polismyndighetens vapenregister visar att det den 1 januari 2024 fanns drygt 660 000 registrerade vapeninnehavare som tillsammans innehade drygt 2 miljoner skjutvapen, föremål som jämföras med skjutvapen och tillståndspliktiga vapendelar. Av innehavarna var drygt 850 skytteorganisationer, drygt 130 huvudmän för museer och 25 auktoriserade bevakningsföretag. Övriga var enskilda personer.

Drygt 80 procent av alla registrerade skjutvapen och med skjutvapen jämförda föremål innehas för jakt (drygt 1,6 miljoner). Den näst största kategorin är vapen för målskjutning med något mindre än 10 procent (ca 176 000). Därefter kommer vapen som innehas som minne (drygt 100 000), för udda ändamål (drygt 50 000), samling, inklusive museers samlingar (närmare 19 000) och prydnad (drygt 16 000). Övriga ändamål är betydligt mindre vanliga.

De flesta tillståndsgivna vapen är någon form av gevär eller annat tvåhandsvapen. Enhandsvapnen uppgår till ca 130 000 stycken, eller ca 6 procent. Av alla tillståndsgivna vapen är ca 1 000 helautomatiska.

3.3.3 Statligt ägda skjutvapen

Även staten innehar skjutvapen. De största statliga innehavarna är Försvarsmakten och Polismyndigheten (inklusive Nationellt forensiskt centrum). Skjutvapen innehas även av Försvarets materielverk, Kustbevakningen, Tullverket, Försvarets forskningsanstalt, Luftfartsverket och Sveriges lantbruksuniversitet, Statens försvarshistoriska museer och vissa andra statliga museer. Som nämns i det föregående omfattas statens innehav av skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin i huvudsak inte av vapenregleringen.

3.3.4 Illegala skjutvapen

Hur hamnar skjutvapen på den illegala marknaden?

Med illegala skjutvapen avses i detta betänkande ett vapen som innehas av någon som inte har rätt att inneha det. Vapen kan hamna på den illegala marknaden på i huvudsak tre sätt.¹

Det vanligaste scenariot är *smuggling*. Ofta har smugglade vapen sitt ursprung i postkonfliktområden i vilka ett stort antal militära skjutvapen och tjänstevapen hamnat på en illegal marknad efter att striderna har upphört eller avklingat. Spårbarheten är i sådana fall begränsad. Smuggling kan även vara resultatet av avledning eller ombyggnation av vapen. Med avledning av legala vapen förstås att ett legalt skjutvapen exempelvis stjäls eller överläts så att det inte längre innehas av någon som har rätt att inneha det. Ett vapen som har sålts legalt i USA kan skickas vidare till en kriminell aktör i Sverige och en tårgaspistol som har inhandlats fritt i Tyskland kan smugglas till Sverige och här byggas om till ett skarpt vapen.

Den absoluta merparten av de vapen som påträffas i kriminella miljöer bedöms ha smugglats in i landet vid något tillfälle. Enligt en rapport från Polismyndigheten, Tullverket och Åklagarmyndigheten 2023 framgår att det finns åtskilliga exempel på vapensmuggling som är systematisk och välorganiserad och sannolikt utgör en betydande inkomstkälla för dem som är involverade. Vapensmugglingens modus varierar, liksom vapens ursprung. Vapen har smugglats i personbilar,

¹ Framställningen i avsnittet bygger till stor del på uppgifter i Delredovisning av uppdraget att stärka arbetet för att minska tillgång till illegala vapen och motverka vapensmuggling till Sverige [Ju2023/00189/PO] och Slutredovisning av uppdraget att stärka arbetet för att minska tillgången till illegala vapen och motverka vapensmuggling till Sverige (Ju2023/01560-1).

lastbilar eller gömda i andra varor och har haft sitt ursprung i västra Balkan, Bulgarien eller Turkiet. Under de kommande decennierna bedöms även Ukraina bli ett område ifrån vilket vapen smugglas och till vilket kriminella kan resa för att köpa vapen (delredovisning av uppdraget att stärka arbetet för att minska tillgång till illegala vapen och motverka vapensmuggling till Sverige [Ju2023/00189/PO]). I tidigare rapporter har Brå beskrivit att vapenfabrikat från Östeuropa eller Balkan oftast förekom i de uppklarade skjutvapenmord med enhandsvapen där vapnet återfanns under perioden 2011–2013 (Brå 2015:24 och 2016:12).

Ett illegalt vapen kan vidare *konstrueras eller byggas* med vapen eller vapendelar som inte klassats som tillståndspliktiga i det land där de införskaffas. I detta fall kan vapnen eller vapendelarna anskaffas lagligt. Det är först när vapnet byggs om eller passerar en gräns till ett land där tillstånd krävs som en straffbelagd handling begås. Eftersom varan inte är tillståndspliktig i inköpslandet finns färre krav på dokumentation, vilket innebär att spårbarheten blir sämre än för vapen som avleds från en legal marknad. Bilden kompliceras av att det numera är möjligt att med hjälp av bl.a. 3D-skrivare i det närmaste konstruera skjutvapen från grunden. Sådan tillverkning är ännu svårare att upptäcka eftersom inköp från den kommersiella marknaden kan begränsas till teknisk apparatur med flera användningsområden och materiel för tillverkningen. Under detta paraply kan man även räkna situationer där vapen som deaktiverats eller på annat sätt gjorts obrukbara återigen görs brukbara, att vapen modifieras till en grövre kaliber samt konvertering av icke-skarpa vapen (främst start- och tårgasvapen) så att de kan avfyra skarp ammunition. Europol har rapporterat att reaktiverade vapen och konverterade start- och tårgasvapen utgör en av huvudkällorna till illegala vapen inom EU (Europol, European Union serious and organised crime threat assessment, crime in the age of technology. Publications Office of the European Union, Luxembourg. 2017). Det har anförts att de konverterade vapnen är billiga, lättillgängliga och svåra att spåra bakåt, vilket gör vapnen attraktiva för individer inom den organiserade brottsligheten och kriminella nätverk (Florquin, N., & King, B. From legal to lethal: Converted firearms in Europe. Small Arms Survey with support from the French Ministry for Europe and Foreign Affairs and the German Federal Foreign Office. 2018.).

Ett stort inflöde av illegala vapen till Sverige anges bestå av pluggade och deaktiverade vapen som inhandlas legalt från länder som Slovakien, Tjeckien och Tyskland. När vapnen illegalt har förts in i landet modifieras de till skarpa vapen. Detsamma gäller gasvapen och startvapen som är licensfria i många länder och som enkelt kan konverteras till skarpa vapen. Under 2020 var drygt en tredjedel av de skarpa pistoler som beslagtogs i Stockholmsregionen ombyggda start- eller gasvapen. Polismyndigheten och Tullverket identifierade under 2022 en större mängd vapen som består av en mix av fabriks-tillverkade och egentillverkade vapendelar. Dessa vapen, som kan betecknas som en form av hybridvapen, konstrueras genom att vapendelar som kan köpas tillståndsfritt i Sverige eller utomlands sätts ihop till fungerande vapen med delar som tillverkats av 3D-skrivare eller så kallade CNC-maskiner. Fenomenet innebär särskilda utmaningar för myndigheterna när det gäller att spåra källan eftersom dessa vapen aldrig har existerat på en kommersiell marknad i sin färdiga form. Risken för att helt och hållet 3D-printade vapen letar sig in på den kriminella marknaden bedöms också öka. Polismyndigheten gjorde under 2022 ett flertal sådana fynd, inklusive beslag av FGC-9, dvs. ett 3D-printat fullt fungerande automatvapen (delredovisning av uppdraget att stärka arbetet för att minska tillgång till illegala vapen och motverka vapensmuggling till Sverige [Ju2023/00189/PO]). Under januari och februari 2023 togs lika många 3D-printade vapen i beslag som under hela 2022, vilket var sammanlagt drygt tio vapen (Nationell lägesbild gällande skjutvapen i kriminella miljöer [Ju2023/01560-1]).

Det finns vidare vapen som avleds från en legal marknad till den illegala. Ett exempel på det kan vara att en vapenhandlare eller privatperson med vapentillstånd säljer ett vapen till någon som saknar tillstånd att inneha ett sådant vapen. Ett annat exempel är att ett vapen stjäls från den legala innehavaren och på så vis hamnar hos någon som inte har rätt att inneha det. Dessa vapen utgör en liten andel av den totala mängd vapen som figurerar på den illegala marknaden i Sverige i dag (Polisen, Tullverket, Åklagarmyndigheten, Slutredovisning av regeringsuppdrag, Uppdrag att stärka arbetet för att minska tillgången till illegala vapen och motverka vapensmuggling till Sverige [Ju2022/02633]). Detta innebär dock inte att avledda vapen inte förekommer i kriminella miljöer. Tullverket och Polismyndigheten har i en myndighetsgemensam rapport angett att det under 2021 beslag-

togs 593 hel- eller halvautomatiska skjutvapen i kriminella miljöer, varav totalt nio kunde spåras bakåt till en tidigare legal ägare i Sverige (Ju2023/01560-1). Enskottsvapen, jaktvapen, attrapper samt start- och tårgasvapen ingick inte i kartläggningen. De 593 vapnen var enligt rapporten förkomna från 2008 och framåt med en övervikt på åren 2020 och 2021 då 2 vapen per år förkommit. Data inhämtades också från 2021 när det kom till hur många legala vapen som förkommit totalt det året och som riskerade att dyka upp i kriminella miljöer. Totalt identifierades 32 hel- och halvautomatiska vapen som under 2021 förkommit under sådana omständigheter att det finns en risk för att de kommer att dyka upp i en kriminell miljö.

I den nationella lägesbilden gällande skjutvapen i kriminella miljöer från 2023 uppskattas vidare att cirka tre procent av de beslagtagna hel- och halvautomatiska vapnen härrör från den inhemska legala marknaden, med en osäkerhetsfaktor på två procent uppåt och nedåt. Utöver detta tillkommer tidigare legala militära vapen från Sverige, som dock är ovanliga i polisiära beslag numera och vapen som eventuellt kommer från vapenhandlarna men som myndigheterna inte spårat. I lägesbilden anges att det finns underrättelseuppgifter som tyder på att antalet vapen som avleds från vapenhandlare troligen är större än vad som tidigare har befarats. (Nationell lägesbild gällande skjutvapen i kriminella miljöer [Ju2023/01560-1]).

Förekomsten av illegala skjutvapen

Det är av naturliga skäl inte möjligt att med säkerhet bedöma hur många illegala skjutvapen som är i omlopp i Sverige. Den sammantagna bedömningen från Nationellt skjutvapencenter i dagsläget är att antalet vapen på den illegala marknaden i Sverige varierar från 3 000 till 7 000 vapen med en bästa bedömning som torde ligga i paritet med mellan 4 000 och 5 000 vapen. Vidare uppskattas att omkring 600 till 800 hel- och halvautomatiska vapen årligen tillförs den illegala vapenmarknaden i Sverige. (Nationell lägesbild gällande skjutvapen i kriminella miljöer [Ju2023/01560-1]).

3.4 Vapen användning vid brott

Under lång tid har kniv varit den vanligaste våldsmetoden vid dödligt våld i Sverige. Användningen av skjutvapen har dock ökat stadigt sedan mitten av 00-talet och är i dag nästan lika vanligt som kniv. Sedan 2017 är det vanligare att män avlider av skjutvapenskador än av knivskador till följd av att det dödliga skjutvapenvåldet ökat. Bland kvinnor, som oftare drabbas av dödligt våld inom ramen för nära relationer, är dock kniv och övriga våldsmetoder fortfarande vanligare. Ökningen av skjutvapen som våldsmetod har kopplats till att det dödliga våldet har ändrat karaktär på så sätt att de familjerelaterade fallen har minskat samtidigt som allt fler fall sker som ett resultat av konflikter i den kriminella miljön. (Brottsförebyggande rådet, Dödligt våld i Sverige 1990–2017. Omfattning, utveckling och karaktär. Brå rapport 2019:6 och Knivvåldets utveckling i Sverige från 2010 till 2022, Brå, kortanalys 6/2023). Studier visar att illegala vapen typiskt sett används inom kriminella miljöer, medan lagligt ägda vapen oftare är aktuella vid självmord och vid dödligt våld inom familjen (Brottsförebyggande rådet, Dödligt skjutvapenvåld i Sverige och andra europeiska länder. Brå rapport 2021:8 s. 27 med där gjorda hänvisningar).

Brå undersökte i den nyss nämnda rapporten Dödligt skjutvapenvåld i Sverige och andra europeiska länder trender och nivåer av dödligt våld med skjutvapen och andra våldsmetoder i Sverige och jämförde dessa med motsvarande uppgifter från andra länder i Europa. Rapporten visade bl.a. följande.

I två tredjedelar av fallen av dödligt våld med skjutvapen under 2014–2017 användes pistoler, revolverar eller andra enhandsvapen. I vart femte fall under perioden användes automatvapen, och denna andel hade ökat väsentligt de senaste åren. Vapen som hagelgevär, studsare och andra tvåhandsvapen förekommer mer sällan. Jämförelsevis få kvinnor föll offer för dödligt skjutvapenvåld under denna period. I drygt hälften av fallen där kvinnor dödas användes ett tvåhandsvapen som gärningspersonen haft tillstånd för, och som var avsett för jakt. När brottsoffret var en man rörde det sig i stället om illegala enhandsvapen eller automatvapen. Med andra ord förekommer illegala vapen oftare vid dödligt våld mot män. Förhållandet ansågs rimligtvis spegla det faktum att när män skjuts till döds sker det typiskt sett inom ramen för den kriminella miljön, medan när kvinnor faller offer för sådant våld, vilket i sig är ovanligt, handlar det oftast om relationsvåld med

legalt ägda vapen. Att kvinnor dödas med skjutvapen i samband med en konflikt i kriminell miljö tillhör undantagen; händer det så är det sällan de som varit den tänkta måltavlan.

När dödligt våld utövas vid konflikter i den kriminella miljön är skjutvapen den i särklass vanligaste våldsmetoden (Brottsförebyggande rådet, Dödligt våld i den kriminella miljön, 2005–2017, Brå rapport 2020:4 s. 29). Den ökning av dödligt våld vid konflikter i den kriminella miljön som skett under senare år avser i stort sett uteslutande skjutvapenvåld (Brå 2020:4 s. 29). Pistoler, revolverar och andra enhandsvapen är de slags vapen som oftast förekommer vid dödligt våld vid konflikter i den kriminella miljön (Brå 2020:4 s. 31). En tydlig förändring under senare år är att det blivit allt vanligare att helautomatiska vapen används. Det kan t.ex. handla om olika typer av kulsprutepistoler och automatkarbiner av militärt ursprung. Helautomatiska vapen förekommer nu i närmare en fjärdedel av fallen av dödligt våld. Gevär, studsare och andra typer av tvåhandsvapen förekommer i stort sett inte alls vid konflikter i den kriminella miljön (Brå 2020:4 s. 31).

Polismyndigheten, polisregion Stockholm, undersökte i rapporten *Illegal vapenanvändning i polisregion Stockholm* hur många illegala vapen som använts vid skjutningar under åren 2015–2019, vad det är för slags vapen som använts, hur ofta vapnen återanvänds vid andra skjutningar och hur knutna de enskilda vapnen är till ett visst kriminellt nätverk. Undersökningen visade bl.a. att ett och samma vapen som använts vid brott ofta återanvändes minst en gång, att halvautomatiska pistoler var den vanligast förekommande vapentypen, att helautomatiska vapen utgjorde närmare en femtedel medan ombyggda start- eller gaspistoler utgjorde omkring 8 procent. I rapporten uppskattas att vapnen i underlaget i genomsnitt är runt 35 år gamla. Enligt samma uppskattning skulle runt 60 procent vara tillverkade före 1989, ca 15 procent på 1990-talet, ca 18 procent på 2000-talet och resterande ca 7 procent efter 2010. Den i särklass vanligaste ammunitionstypen var 9 mm Luger.

I rapporten *Skjutningar och beslag i Polisregion Stockholm under 2020* (Polismyndigheten, polisregion Stockholm, 2021) ges en färskare regional lägesbild gällande fenomenet skjutvapenvåld. Rapporten baserades på 269 beslag av skarpa vapen i kriminella miljöer och 166 skjutningar i Region Stockholm under 2020. Av rapporten framgår i korthet följande. Totalt beslagtogs 221 pistoler, 28 kulsprute-

pistoler och 20 automatkarbiner i 195 ärenden under 2020, av dessa var 56 helautomatiska vapen. Det vanligaste var att ett vapen beslagtogs enskilt (58 procent av vapnen) men större beslag såsom två vapen (19 procent), 3 till 9 vapen (17 procent) och 10 eller fler vapen (6 procent) förekom också. De länder där de flesta vapnen hade tillverkats var Turkiet och f.d. Jugoslavien. Endast beträffande 14 procent av vapnen hade man försökt att göra en internationell bakåtspårning. Över en tredjedel av pistolerna var konverterade start- och tårgaspistoler. Den andelen hade alltså ökat. Den vanligaste förekommande kalibern i skjutningarna var 9×19 som förekom i 40 procent av skjutningarna. Vidare användes två eller fler vapen i över en femtedel av skjutningarna och totalt stod konverterade start- och tårgasvapen för en femtedel av de vapen som kunde kopplas till skjutningar under 2020. Det hade skett en minskning i andelen skjutningar som utförts med automatkarbiner jämfört med åren 2015 till 2019. Traditionella äldre vapnen som oftast kommer från tidigare konfliktzoner var vanligast. Dessa bedömdes utgöra 40 procent av beslagen, följt av konverterade tårgasvapen och startvapen som alltså bedömdes utgöra något över en tredjedel, samt nyare vapen som nyligen gått från den legala marknaden i Sverige eller i annat land (mellan 10 och 20 procent).

Brå ställer i rapporten Dödligt skjutvapenvåld i Sverige och andra europeiska länder frågan om i vilken grad skjutvapenrelaterat dödligt våld handlar om tillfällesstrukturen. Med andra ord frågar man sig om frånvaro av skjutvapen skulle innebära att vissa våldshändelser med dödlig utgång skulle förhindras eller om skjutvapen då skulle ersättas med andra våldsmetoder. Brå konstaterar att en del studier har funnit att begränsad tillgång till vapen har en hämmande effekt på dödligt våld medan andra inte ser några samband. I någon studie kom man fram till att tillgång till skjutvapen kan förklara skillnader mellan olika länder men inte nationella trender. En del skillnader i slutsatserna om effekter av vapentillgång kan dessvärre, enligt forskare, förklaras av de starka intressen som ligger bakom vissa studier, med tendentiösa resultat som följd. Brå framhåller dock vidare att studierna typiskt sett utgår från lagstiftning som reglerar ägandet av skjutvapen och analyserar skillnader mellan olika länder eller effekter av lagskärpningar inom ett land. Analyserna beaktar mer sällan tillgång till illegala vapen (dvs. främst stulna och insmugglade vapen), som är svårare att skatta. I den mån de finner några effekter avser de

(förutom ett minskat antal självmord) främst minskat dödligt våld mot kvinnor och/eller inom familjen – det vill säga händelser där det oftare är lagligt ägda vapen som används. (Brå 2021:8 s. 67 och 68.)

3.5 Allmänna utgångspunkter

3.5.1 Målet med översynen

En första fråga vid varje översyn av vapenlagstiftningen är vilket eller vilka mål som eftersträvas med översynen. Vårt uppdrag har enligt kommittédirektiven som huvudsakligt syfte att skapa ett regelverk som inte i onödan försvårar för legala vapeninnehavare. Vi har även ett övergripande uppdrag att göra regelverket mer överskådligt och lättillgängligt. Målet med denna översyn är alltså inte är att åstadkomma en minskning av antalet vapentillstånd eller på annat sätt göra skärpningar av vapenlagstiftningen i form av exempelvis straffskärpningar. Tvärtom är målet att underlätta för de legala vapenanvändarna så långt det är möjligt med bibehållande av en tillräckligt hög skyddsnivå. Enligt vår mening innebär detta dock inte att inga nya krav eller begränsningar kan föreslås, om detta bedöms lämpligt för bibehållande av skyddsnivån eller för att regelverket ska hänga ihop och vara lätt att tillämpa. Det är av stor betydelse för legala vapeninnehavare att rättstillämpningen är enhetlig och förutsebar och att tillståndshandläggningen är effektiv. Det krävs då att regleringen är så heltäckande och begriplig som möjligt.

3.5.2 Intresseavvägningen

Enskilda har ett befogat intresse av att kunna ägna sig åt t.ex. jakt eller målskjutning (jfr prop. 1999/2000:27 s. 29). Det ligger även i samhällets intresse att jakt och målskjutning kan utövas, inom lämpliga ramar. Jakt är nödvändig för att begränsa bl.a. trafikskador och skador på skog och grödor. Som exempel kan nämnas vildsvin som ökat lavinartat till antalet och som inte bara orsakar betydande skador på grödor utan även andra materiella skador på bl.a. jordbruksmaskiner. Viltet, och i synnerhet det ökande antalet vildsvin, orsakar stora samhällsekonomiska kostnader genom skador på jordbruk. Utöver skador på jordbruk orsakar vilt också skador på annan egendom, som skog,

hustomter och golfbanor. Viltet är också inblandat i ett stort antal trafikolyckor. (Se t.ex. prop. 2020/21:183 Utfodring av vilt, s. 7.) Jakt bidrar vidare i någon mån till den inhemska livsmedelsförsörjningen, som kan vara särskilt viktig vid krig och andra krissituationer.

Målskytteverksamheten handlar inte enbart om sportutövning med lång tradition utan också att det civila skyttet har betydelse för Sveriges försvarsförmåga. Svenska Pistolskytteförbundet och Svenska Skyttesportförbundet utgör frivilliga försvarsorganisationer enligt förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet och bidrar till Försvarsmaktens verksamhet genom utbildningsinsatser och den allmänna övnings- och tävlingsverksamheten. De frivilliga försvarsorganisationerna utgör en del av det civila försvaret som, tillsammans med det militära försvaret, bildar Sveriges totalförsvaret. Försvarsmakten har i andra sammanhang framhållit att de civila skytteorganisationerna på sikt bidrar till svensk totalförsvarsförmåga eftersom det dels ger Försvarsmakten möjlighet att rekrytera personer som redan har kunskap och erfarenhet av skytte och vapenhantering, dels ger anställda inom Försvarsmakten möjlighet att på fritiden kunna träna, tävla och utveckla sin skjutskicklighet. Enligt Försvarsmakten är det därför viktigt att de civila skytteorganisationerna tillåts att bedriva skytte med vapen som liknar dem som används inom försvaret. (Jfr Ds 2018:1 Genomförande av 2017 års ändringsdirektiv till EU:s vapendirektiv, s. 176 och 177.) Regeringen har i den senaste totalförsvarspropositionen framhållit de frivilliga försvarsorganisationernas stora betydelse för samhällets krisberedskap och Sveriges totalförsvaret och att deras möjlighet att bidra till det långsiktigt bör säkerställas (prop. 2020/21:30 Totalförsvaret 2021–2025, s. 156 och 157).

Som framgår av vapenlagstiftningen finns det även andra legitima ändamål med civilt vapeninnehav, såsom exempelvis behov av vapen för skyddsändamål. När det gäller sådana ändamål som innebär att vapnen inte används för skjutning bör det framhållas att privata vapensamlingar kan vara av stort värde ur ett vapenhistoriskt perspektiv och att enskilda vapensamlare ofta bistår offentliga museer med information om skjutvapen.

Av det sagda framgår att det finns ett samhällsintresse av att jakt och annat civilt skytte kan bedrivas och att innehav av skjutvapen inte onödigt försvåras. Detta ligger i den ena vågskålen. I den andra vågskålen ligger samhällets intresse av att förebygga brott och olycksfall med skjutvapen.

Regeringen har i samband med skärpningar av vapenlagstiftningen uttalat att det är det de illegala vapnen som utgör den största samhällsfaran (se prop. 1999/2000:27 s. 27 och 28). Uttalandena har fortfarande giltighet och mycket talar för att de illegala vapnen sedan dess fått en allt större betydelse för våldsbrottsligheten. När det gäller den på senare år ökande våldsbrottsligheten med anknytning till kriminella gäng och kriminella uppgörelser är det i huvudsak illegala – förmodligen ofta insmugglade – vapen som används. Det är därför mycket viktigt att förhindra smuggling av vapen, ammunition och vapendelar. Det är också mycket viktigt att förhindra att legalt innehavda vapen och vapendelar och legalt innehavd ammunition kommer i orätta händer. I det sammanhanget bör det framhållas att enskilda och organisationer med ett särskilt stort vapeninnehav – och speciellt innehav av vissa typer av vapen och vapendelar och ammunition till sådana vapen – kan vara ett intressant mål för kriminella som vill stjäla vapen. En enda sådan stöld kan bidra till spridning av ett betydande antal vapen m.m. till kriminella grupperingar som sedan kan använda dem för att begå grova våldsbrott och öka sitt våldskapital. Det finns bl.a. därför ett intresse av att antalet vapen som finns hos en viss vapeninnehavare begränsas till det antal som vapeninnehavaren verkligen har behov av (jfr prop. 1999/2000:27 s. 30 och 38–40). Vidare är det av stor vikt att det ställs stränga krav i fråga om säker förvaring och transport (se prop. 1999/2000:27 s. 30).

Det förekommer också att våldsbrott begås med vapen som gärningsmannen har rätt att inneha. Det handlar dock, sedan länge, om en relativt liten del av det totala antalet allvarliga våldsbrott som förövas med skjutvapen (se bl.a. prop. 1999/2000:27 s. 28). Det handlar då oftast om våld mot närstående. Det finns dock även exempel på mycket allvarliga våldsdåd som begåtts mot utomstående personer med användning av skjutvapen som gärningsmannen lagligen innehar. Både terrordådet på Utöya 2011 och skolmassakern i Jokela skola 2007 begicks med vapen som gärningsmannen innehade lagligt. Detsamma gäller Peter Mangs som dömdes för två mord och åtta mordförsök i Malmö under åren 2003 och 2010 med skjutvapen som han hade tillstånd att inneha. Risken för att legala vapen används vid våldsbrott visar på vikten av att det ställs stränga krav på personer och organisationer som vill inneha eller innehar vapen, att kontrollen av dessa personer och organisationer är noggrann och att den sker löpande. Som vi kommer att utveckla närmare i avsnitt 20.6 bör vapen-

lagstiftningen också utformas med beaktande av risken för att t.ex. ensamradikaliserade personer kan missbruka regelverket för att få tillgång till särskilt farliga vapen som kan användas vid terroråd och andra allvarliga våldsdåd, såsom massskjutningar.

För en noggrann och löpande kontroll talar även risken för att mindre nogräknade personer, om de beviljas tillstånd att inneha vapen, medverkar till att kriminella kan få tillgång till vapen, vapendelar och ammunition. Det finns inget som talar för att detta skulle vara något vanligt förekommande problem i nuläget, men det kan finnas en risk för att sådana problem uppstår om man genomför lättnader i tillståndsregleringen utan en noggrann analys av konsekvenserna.

Vapenregleringen syftar också till att minska risken för olyckor med vapen. Även detta intresse motiverar att det ställs höga krav på kunskaper och personlig lämplighet för den som hanterar vapen och att tillräckligt höga säkerhetskrav gäller i fråga om förvaring och transport.

Alla ändringar som görs i vapenlagstiftningen måste vara resultatet av en avvägning mellan de olika intressen som beskrivits i det föregående. Regleringen bör inte vara strängare än vad som är motiverat utifrån skyddsintressena. Kravet på intresseavvägning innebär samtidigt att lättnader i regleringen inte bör genomföras om de kan förväntas leda till ökade risker för att skjutvapen missbrukas, kommer till brottslig användning eller medför olyckor.

3.5.3 Regleringen måste hänga ihop och vara lätt att tillämpa

Som framhållits i SOU 2022:62 EU:s vapendirektiv – genomförande av 2017 års ändringsdirektiv på miniminivå (s. 121) är det viktigt att vapenregleringen är konsekvent och konsistent. Detta innebär bl.a. att omotiverade skillnader i regleringen av likartade situationer och luckor i lagstiftningen inte bör förekomma. Vi bedömer att det ligger i vårt uppdrag att föreslå de författningsändringar som behövs för att undanröja inkonsekvenser och luckor.

Det är även viktigt att regleringen har en tydlig struktur som underlättar tillgängligheten och en enhetlig och tydlig begreppsapparat. Brister i sådana avseenden kan nämligen leda till svårigheter för tillämparen och en inkonsekvent rättstillämpning och även bidra till onödigt långa handläggningstider.

3.6 Hänvisningar och näraliggande frågor

Hur utredningen hänvisar till artiklar i vapendirektivet

Bestämmelser om kontroll av förvärv och innehav av skjutvapen finns i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2021/555 om kontroll av förvärv och innehav av vapen (kodifiering). Direktivet utgör en sammanläggning av det ursprungliga vapendirektivet och de två ändringsdirektiven² och ersätter de tidigare direktiven. Liksom i delbetänkandet (se s. 87) hänvisar vi i detta slutbetänkande genomgående till artikelnumreringen i det kodifierade vapendirektivet, som vanligen enbart omnämns som vapendirektivet. En redogörelse för de olika direktiven finns delbetänkandet (s. 81–83).

Begreppet skjutvapen används på samma sätt som i vapenregleringen

Med skjutvapen förstås enligt vapenlagen vapen med vilka kulor, hagel, harpuner eller andra projektiler kan skjutas ut med hjälp av krutladdningar, kolsyreladdningar, komprimerad luft eller andra liknande utskjutningsmedel (1 kap. 2 § vapenlagen). En övergripande beskrivning av olika typer av skjutvapen ges i avsnitt 3.3.1. Som framgår i avsnitt 3.1 jämföras i vapenlagen flera andra föremål med skjutvapen (1 kap. 3 § vapenlagen). Detsamma gäller enligt vapenförordningen (1 kap. 1 § vapenförordningen).

I detta betänkande avses med begreppet skjutvapen också sådana föremål som jämföras med skjutvapen enligt vapenregleringen, om inget annat särskilt sägs.

3.7 Några ord om statistikuppgifter i betänkandet

I betänkandet hänvisar vi i ett flertal sammanhang till statistik från Polismyndigheten. Denna statistik kan antingen vara hämtad från vapenregistren eller från myndighetens ärendehanteringssystem. Det bör framhållas att det finns ett antal möjliga felkällor eller osäker-

² Rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen, Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/51/EG om ändring av rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/853 om ändring av rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen.

heter avseende denna statistik. Om det är möjligt redovisas statistiken med avrundade tal.

Till att börja med finns det alltid en risk för att handläggare gör felaktiga registreringar i enskilda fall. När det handlar om t.ex. vapen eller vapendelar som förekommer i stort antal rubbar detta inte den bild som statistiken ger. När det är fråga om små antal kan dock även fåtaliga misstag ge ett utslag.

I vissa andra fall är statistiken svårtolkad. Detta gäller exempelvis vapendelar som kan ingå i s.k. modulvapen. I sådana fall kan vapendelarna antingen registreras var för sig eller sammanlagda som ett komplett vapen. Den nuvarande ordningen innebär att det är svårt att dra säkra slutsatser om både hur många modulvapen som finns och hur många extra vapendelar som legala vapeninnehavare har.

När det gäller statistik över handläggningstider finns ett antal faktorer som innebär att statistiken kan uppfattas som missvisande. Detta utvecklas närmare i kapitel 24.

När det gäller sådan statistik som hämtats från vapenregistren finns ytterligare felkällor. Vapenregistren är inte enkelt sökbara utan varje statistikförfrågan måste programmeras. Om sökningen inte avgränsas på exakt rätt sätt blir svaret missvisande. Tänkbara felkällor här är dels missförstånd mellan den som ställer frågan om statistik och programmeraren, dels förbiseenden vid kodning. Genom att de svar som utredningen fått på olika frågor jämförts med varandra och kontrollerats särskilt vid inkonsekvenser bör felmarginalen dock inte vara betydande.

4 En mer lättillgänglig och överskådlig vapenlagstiftning

4.1 Uppdraget

En del av vårt uppdrag är att lämna förslag till ändringar som bedöms nödvändiga för att göra vapenlagstiftningen mer överskådlig och lättillgänglig. I detta kapitel redovisar vi våra mer övergripande överväganden i denna del. Övervägandena är inriktade på lagtekniska, systematiska och språkliga frågor.

4.2 En ny vapenlag och vapenförordning

Förslag: Vapenlagen och vapenförordningen ska ersättas av en ny vapenlag och vapenförordning.

Skälen för förslaget

Den nuvarande vapenlagen (1996:67) trädde i kraft 1996 (prop. 1995/96:52, bet. 1995/96:JuU12, rskr. 1995/96:146). I materiellt hänseende byggde lagen till stora delar på vapenlagen (1973:1176, omtryckt 1991:1181). I den nya lagen togs det in sådana materiella ändringar som bedömts nödvändiga vid ett svenskt inträde i EU.

En genomgripande översyn av vapenlagstiftningen med inriktning på att förebygga våldsbrott gjordes av 1995 års vapenutredning som lade fram delbetänkandet Förbud mot vapen på allmän plats m.m. (SOU 1996:50) och slutbetänkandet En samlad vapenlagstiftning (SOU 1998:44). Slutbetänkandet innehöll en översyn av vapenlagen i både materiellt och systematiskt hänseende. Flera av de materiella förslagen genomfördes men regeringen ansåg det inte motiverat att

vid den tidpunkten göra några mer omfattande systematiska förändringar i den nyligen införda vapenlagstiftningen (prop. 1999/2000:27 En skärpt vapenlagstiftning, s. 72 och 73). Sedan dess har vapenlagen ändrats ett flertal gånger, bl.a. i syfte att anpassa den till tillkommande EU-reglering. Två nya kapitel (1 a och 2 a kap.) har skjutits in och ett flertal inskjutna paragrafer har tillkommit. Det har även gjorts ett betydande antal ändringar i vapenförordningen.

Vapenregleringen berör många enskilda. År 2023 var antalet inkomna vapenärenden hos Polismyndigheten ca 140 000 stycken. Det är därför viktigt att regelverket är så tydligt, fullständigt och lättillgängligt som möjligt. Både vapenlagen och vapenförordningen har med tiden blivit alltmer svåröverskådliga. Det krävs omfattande ändringar för att man ska åstadkomma en modern, lättillgänglig och överskådlig vapenlagstiftning. Vi bedömer att det bästa sättet att åstadkomma en reglering som lever upp till de krav som ställs på modern lagstiftning är att införa en helt ny vapenlag med tillhörande ny vapenförordning. Vi föreslår därför att den nuvarande vapenlagen och vapenförordningen ersätts med en ny vapenlag och vapenförordning.

4.3 Den nya lagen

Förslag: Merparten av vapenlagens bestämmelser ska flyttas över till den nya vapenlagen. Den nya lagen ska göras tydligare och mer användarvänlig bl.a. genom att

- det tas in en innehållsförteckning som gör att det går snabbt att orientera sig i lagen,
- tillståndsbestämmelserna delas upp i fler kapitel,
- bestämmelserna om vapenregister respektive personuppgiftsbehandling läggs i separata kapitel,
- kapitlen förses med fler underrubriker,
- långa och svårlästa paragrafer delas upp i flera kortare paragrafer,
- de olika tillståndstyperna ges egna benämningar, och
- ord och uttryck används enhetligt.

Skälen för förslagen

En tydligare och mer lättillgänglig lag

I den nya lagen bör språk och struktur ses över och moderniseras. Även kapitelindelningen bör ses över. För att förbättra överskådligheten och göra det lättare för läsaren att orientera sig bör det vidare införas betydligt fler och informativa underrubriker. Det krävs även ändringar för att åstadkomma en enhetlig och konsekvent användning av uttryck och begrepp. Tillståndsregleringen behöver enligt vår mening en genomgripande översyn eftersom den i dag är svår att förstå. Som vi kommer att återkomma till finns det dessutom enligt vår mening ett behov av ett flertal nya bestämmelser för att fylla ut luckor i den nuvarande vapenregleringen, inte minst när det gäller innehavstillstånd för skyttesammanslutningar och andra organisationer.

I det följande presenterar vi de nya kapitel vi menar att den nya vapenlagen bör innehålla.

Inledande bestämmelser

Bestämmelserna i nuvarande 1 kap. vapenlagen om lagens tillämpningsområde bör föras över till den nya lagens första kapitel. För att göra det lättare för läsaren att orientera sig i lagen bör det inledande kapitlet därutöver innehålla en innehållsförteckning. I kapitlet bör det även framgå att Polismyndigheten får ta ut avgifter för prövning av ansökningar (jfr 2 kap. 19 § vapenlagen). Eftersom kapitlet innehåller även andra bestämmelser än sådana som gäller lagens tillämpningsområde föreslår vi att kapitlet ska benämnas ”Inledande bestämmelser”.

Förslag till materiella ändringar lämnas i kapitel 20 och 27.

Allmänt om tillstånd

Bestämmelserna om tillstånd till olika slags befattning med skjutvapen m.m. finns i 2 kap. vapenlagen. Där regleras inte bara tillstånd till innehav utan också bl.a. tillstånd att bedriva vapenhandel och att föra in skjutvapen, ammunition och ljuddämpare till Sverige. Tillståndsbestämmelserna är centrala och bör därför i den nya lagen följa omedelbart efter det inledande kapitlet. Våra förslag i detta slutbetänkande innebär att lagens tillståndsreglering blir mer omfattande.

För att regleringen om tillstånd ska bli lättillgänglig bör den delas upp på flera kapitel.

Lagens andra kapitel bör innehålla allmänna bestämmelser om tillstånd. Till detta kapitel, som bör benämnas ”Allmänt om tillstånd”, bör i huvudsak föras över den nuvarande vapenlagens bestämmelser om vilket slags befattning med skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin som kräver tillstånd och om undantag från tillståndskraven. I kapitlet bör det även framgå att Polismyndigheten är tillståndsmyndighet. (Jfr 2 kap. 1 och 2 §§ nuvarande vapenlag).

I vissa avseenden finns det anledning att ändra i bestämmelserna för att göra dem tydligare.

De nuvarande bestämmelserna i 2 kap. 1 § första stycket vapenlagen om vilken sorts befattning med skjutvapen m.m. som kräver tillstånd är inte uttömmande. Som exempel kan nämnas att det, utöver de tillståndspliktiga förfaranden som räknas upp i paragrafen, kan gälla krav på lånetillstånd och krav på tillstånd för överföring till ett annat land. För tydlighetens skull bör det framgå av paragrafen att tillståndskrav kan gälla även i andra fall än de som räknas upp. Vi föreslår därför att det efter uppräkningsen av vad som kräver tillstånd bör läggas till en upplysning om att krav på tillstånd kan gälla även i andra fall om det är särskilt föreskrivet.

Vidare anser vi att regleringen skulle vinna i tydlighet om de olika tillstånden ges specifika benämningar som sedan konsekvent kan användas såväl i lagen som i kompletterande föreskrifter på lägre normhierarkisk nivå. Vissa begrepp, såsom införseltillstånd, förekommer redan (se t.ex. 2 kap. 12 § vapenlagen) men används inte konsekvent och är inte definierade i lag. I andra fall förekommer olika benämningar för samma sak. Exempelvis benämns tillstånd att handla med skjutvapen i vissa bestämmelser för ”handelstillstånd” (se 2 kap. 16 § vapenlagen) medan det i den praktiska verksamheten ofta kallas ”vapenhandlartillstånd”.

Vi föreslår att tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin benämns ”innehavstillstånd”. Tillstånd att driva handel med skjutvapen bör benämnas ”vapenhandlartillstånd”, vilket är den benämning som vanligen används. Tillstånd att yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition bör benämnas ”vapenmäklartillstånd”, tillstånd att yrkesmässigt ta emot skjutvapen för reparation eller översyn bör benämnas ”reparatörstillstånd” och till-

stånd att föra in skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare till Sverige bör benämnas ”införseltillstånd”.

I 2 kap. 1 § vapenlagen regleras både tillståndsplikt och undantag från tillståndsplikt. Paragrafen är relativt omfattande, och vårt förslag om förtydligande av bestämmelserna om tillståndsplikt kräver införande av ännu ett stycke. Vi föreslår därför att bestämmelserna om undantag från tillståndsplikt placeras i en egen paragraf som läggs direkt efter tillståndsparagrafen. Bestämmelserna om undantag för vissa effektbegränsade vapen (nuvarande 1 § andra stycket) och verksamhet som omfattas av tillstånd enligt 3 eller 4 § lagen (1992:1300) om krigsmateriel (nuvarande 1 § fjärde stycket) bör i sak föras över till den nya paragrafen.

Bestämmelsen i nuvarande 2 kap. 1 § tredje stycket vapenlagen kräver särskilda överväganden. Av bestämmelsen framgår att tillstånd enligt paragrafen inte krävs om innehavaren har lånat vapnet enligt bestämmelserna i 3 kap. 1 a eller 7 §. Bestämmelsen är något svår att förstå, dels eftersom den inte specificerar vilket slags tillstånd som undantaget gäller – det kan rimligen bara handla om innehavstillstånd – dels eftersom innehavstillstånd till vapen av samma typ är en möjlig grund för lån (3 kap. 1 a § andra stycket 1 vapenlagen). Vidare framstår det som svårbegripligt att i paragrafen ange endast detta undantag från krav på tillstånd. Det finns nämligen ett antal andra sådana undantag, t.ex. enligt reglerna i nuvarande 8 kap. vapenlagen om skjutvapen i döds- och konkursbon. Med hänsyn till det anförda bör bestämmelsen i den nya lagen ersättas med en bestämmelse som går ut på att tillstånd enligt den föregående paragrafen inte krävs om det är särskilt föreskrivet. Vi föreslår i kapitel 18 en bestämmelse som förtydligar att den som lånar ett skjutvapen i enlighet med bestämmelserna om lån har rätt att inneha vapnet som lån.

Innehavstillstånd

Vapenlagen innehåller ett flertal bestämmelser om innehavstillstånd. Våra materiella förslag för med sig att ytterligare bestämmelser tillkommer. Det finns därför anledning att dela upp bestämmelserna om innehavstillstånd på flera kapitel.

Gemensamma bestämmelser om innehav som gäller alla kategorier av tillståndshavare bör samlas i den nya lagens tredje kapitel, som

lämpligen kan benämnas ”Gemensamma bestämmelser om innehav”. Här bör man i huvudsak ta in den nuvarande vapenlagens bestämmelser om vilka aktörer som kan få tillstånd, grundläggande förutsättningar för tillstånd och generella villkor för tillstånd. Även bestämmelser om överlåtelse och förmedling bör tas in i tredje kapitlet. Vi föreslår i betänkandet vissa materiella ändringar om bl.a. innehavstillstånd till vapen som ska förvärfvas och om upphörande av innehavstillstånd i samband med en överlåtelse (se bl.a. kapitel 16). Också dessa bestämmelser bör föras in i tredje kapitlet.

I fjärde kapitlet bör man samla bestämmelserna om enskilda personers innehav av skjutvapen. I materiellt hänseende bör bestämmelserna till stor del föras över från den nuvarande vapenlagen. Vi föreslår även omfattande förtydliganden och redaktionella ändringar samt vissa materiella ändringar, se kapitel 5–10 och 20. Kapitlet bör benämnas ”Enskilda personers innehav”.

Bestämmelser om organisationers innehav bör tas in i den nya lagens femte kapitel. Med organisationer avses skyttesammanslutningar, huvudmän för museer och auktoriserade bevakningsföretag. Här föreslår vi vissa ändringar och ett stort antal nya bestämmelser (se kapitel 11–14). I femte kapitlet bör även bestämmelserna om auktorisation och tillsyn av skyttesammanslutningar tas in. En lämplig benämning på kapitlet är ”Organisationers innehav”.

Bestämmelserna om innehav av ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin bör i huvudsak föras över från den nuvarande vapenlagen och samlas i lagens sjätte kapitel. Förslag till materiella ändringar lämnas i kapitel 12 och 17.

Vapenhandlare, vapenmäklare och vapenreparatörer

Bestämmelser om handel och yrkesmässig förmedling finns i 2 kap. 10–10 e §§ vapenlagen. Bestämmelserna bör i huvudsak föras över från den nuvarande lagen och samlas i den nya lagens sjunde kapitel, som enligt våra förslag i kapitel 22 även bör omfatta vapenreparatörer. Kapitlet bör benämnas ”Vapenhandlare, vapenmäklare och vapenreparatörer”. I kapitel 22 lämnar vi vissa materiella förslag angående vapenhandlare, vapenmäklare och vapenreparatörer, som i den nya vapenlagen bör benämnas på detta sätt.

Införel av skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare

Bestämmelser om tillstånd att föra in skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare till Sverige finns i 2 kap. 11–16 §§ vapenlagen. Bestämmelserna bör i huvudsak föras över till åttonde kapitlet i den nya lagen, som lämpligen kan benämnas ”Införel av skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare”. Vi lämnar förslag till materiella ändringar i kapitel 17 och 23.

Utlåning av skjutvapen

Utlåning av skjutvapen regleras i 3 kap. vapenlagen. Vi anser att reglerna om utlåning av skjutvapen har ett naturligt samband med tillståndsreglerna och att de även i den nya lagen bör placeras omedelbart efter dessa. Bestämmelserna bör i huvudsak föras över till nionde kapitlet i den nya vapenlagen. I kapitel 18 föreslår vi dock ett antal redaktionella ändringar och vissa materiella ändringar. Kapitlet bör ha samma benämning som 3 kap. nuvarande lag.

Skjutvapen, ammunition och vapentillbehör i dödsbon och konkursbon

Bestämmelser om vad som gäller i fråga om vapen, ammunition och vapentillbehör i dödsbon och konkursbon finns i 8 kap. vapenlagen. Bestämmelserna bör utan materiella ändringar föras över till den nya vapenlagen och samlas i lagens tionde kapitel, som bör ha samma benämning som 8 kap. nuvarande lag.

Ändring, reparation och skrotning av skjutvapen

Bestämmelser om ändring, reparation och skrotning av skjutvapen finns i 4 kap. vapenlagen. Bestämmelserna bör i sak föras över till den nya vapenlagen. De bör även i den nya lagen placeras omedelbart efter bestämmelserna om dödsbon och konkursbon, dvs. i lagens elfte kapitel. Förslag till vissa materiella ändringar finns i kapitel 15 och 22. Kapitlet bör i den nya lagen ha samma benämning som 4 kap. i den nuvarande lagen.

Förvaring och transport av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare

Bestämmelser om förvaring och transport av skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare finns i 5 kap. vapenlagen. Bestämmelserna bör i huvudsak föras över till den nya vapenlagen. Den nuvarande placeringen efter reglerna om ändring, reparation och skrotning är lämplig. Bestämmelserna bör alltså placeras i den nya lagens tolfte kapitel, som bör ha samma benämning som 5 kap. i den nuvarande lagen. I kapitel 19 och 27 föreslår vi vissa materiella ändringar.

Återkallelse och omhändertagande

I 6 kap. vapenlagen finns det bestämmelser om återkallelse av tillstånd, godkännanden och auktorisation. Där finns även bestämmelser omhändertagande av skjutvapen och ammunition, vapentillbehör och tillståndsbevis, m.m. Bestämmelserna bör föras över till den nya lagen och även där placeras efter bestämmelserna om förvaring och transport. Vi föreslår vissa materiella ändringar i kapitel 11, 12, 13, 14 och 22. Kapitlet bör benämnas ”Återkallelse och omhändertagande”.

Inlösen av skjutvapen, ammunition och vapentillbehör

Efter bestämmelserna om återkallelse och omhändertagande finns det i vapenlagen bestämmelser om inlösen (7 kap. vapenlagen). Så bör det vara även i den nya vapenlagen. Bestämmelserna i sjunde kapitlet bör därför föras över till den nya lagen och där placeras i fjortonde kapitlet, som bör ha samma benämning som 7 kap. i den nuvarande lagen. Vi lämnar förslag till vissa materiella ändringar i kapitel 22.

Märkning

Bestämmelserna om märkning av skjutvapen, vapendelar och förpackningar av ammunition finns i 2 a kap. vapenlagen. Bestämmelserna bör utan ändringar föras över till den nya lagen. Vi anser dock att de mest naturligt hör hemma i slutet av lagen och i nära anslutning till bestämmelserna om vapenregister, som också delvis handlar om vapens spårbarhet. Vi föreslår därför att bestämmelserna om märk-

ning ska tas in i den nya lagens femtonde kapitel, som bör ha samma benämning som 2 a kap. i den nuvarande lagen.

Vapenregister och personuppgiftsbehandling

Bestämmelserna om märkning bör följas av ett särskilt kapitel om vapenregister och därefter ett kapitel om personuppgiftsbehandling. Till skillnad från vad som gäller enligt den nuvarande vapenlagen bör alltså frågor om behandling av personuppgifter behandlas för sig. De bestämmelserna handlar nämligen inte enbart om uppgifter i vapenregistren utan också om uppgifter som hanteras i vapenärenden.

Det är enligt vår mening mest naturligt att man först reglerar vilka register som ska föras och vad de ska innehålla och därefter reglerar frågor om behandling av personuppgifter. Vi föreslår därför att bestämmelserna om vapenregister (nuvarande 1 a kap. 7–14 §§ vapenlagen) förs över till sextonde kapitlet i den nya lagen. Kapitlet bör benämnas ”Vapenregister”. Kapitlet bör alltså innehålla bestämmelser om vilka register som ska föras och vad dessa ska innehålla, registrens ändamål, bevarande, gallring och utlämnande av uppgifter i vapenregister. Vi föreslår ett antal redaktionella och materiella ändringar. Övervägandena finns i kapitel 11, 12, 13, 14, 19, 22 och 27.

Bestämmelserna om personuppgiftsbehandling (nuvarande 1 a kap. 1–6 §§ vapenlagen) bör utan ändringar föras över till nya lagens sjuttonde kapitel. Kapitlet bör benämnas ”Behandling av personuppgifter i vapenregister och vapenärenden”.

Straff och förverkande

Bestämmelser om straff och förverkande finns i 9 kap. vapenlagen. I kapitel 26 överväger vi om samtliga bestämmelser bör föras över till den nya vapenlagen eller om vissa bestämmelser bör tas in i annan lag. Våra överväganden där utmynnar i att bestämmelserna bör föras över till den nya lagen, med ett antal ändringar som bl.a. syftar till att åstadkomma en tydligare uppdelning mellan sådana överträdelser som typiskt sett begås av legala vapeninnehavare och andra brott mot vapenlagen. I kapitel 26 föreslår vi också vissa förtydliganden och materiella ändringar. Kapitlet med straff- och förverkandebestämmelser bör i den nya lagen ha samma benämning som 9 kap. i den nuvarande lagen.

Överklagande

I 10 kap. vapenlagen finns bestämmelser om överklagande. Bestämmelserna bör utan ändringar föras över till den nya vapenlagens nittonde kapitel, som bör ha samma benämning som 10 kap. i den nuvarande lagen.

Bemyndiganden

I vapenlagen finns bemyndiganden i lagens avslutande kapitel. Bestämmelserna bör ha motsvarande placering i den nya lagen och således finnas tjugonde kapitlet.

Paragraferna med bemyndiganden är redan i nuvarande vapenlag omfattande och svåröverskådliga. Därutöver lämnar vi förslag till ett antal nya bemyndiganden. Bemyndigandena bör därför delas upp på fler paragrafer och ordnas under informativa underrubriker utifrån vad de handlar om. Därigenom ökas överskådligheten. Kapitlet bör även i den nya lagen benämnas ”Bemyndiganden”.

4.4 Den nya förordningen

Förslag: Merparten av vapenförordningens bestämmelser ska flyttas över till den nya vapenförordningen. Den nya förordningen ska göras tydligare och mer användarvänlig bl.a. genom att

- det tas in en innehållsförteckning som gör att det går snabbt att orientera sig i förordningen,
- tillståndsbestämmelserna delas upp i fler kapitel,
- kapitlen förses med fler underrubriker,
- långa och svårlästa paragrafer delas upp i flera kortare paragrafer,
- de olika tillståndstyperna och aktörerna benämns på samma sätt som i den nya vapenlagen, och
- ord och uttryck används enhetligt.

Skälen för förslagen

Om inte annat framgår av våra överväganden bör vapenförordningens bestämmelser föras över till den nya vapenförordningen utan materiella ändringar. Den nya förordningen bör delvis ges en annan kapitelindelning. Den främsta skillnaden är att bestämmelserna om innehavstillstånd för överskådlighetens skull bör delas upp på flera kapitel. I likhet med den nya vapenlagen bör förordningen inledas med en innehållsförteckning och det bör genomgående införas fler och informativa underrubriker. Användning av ord och uttryck bör göras enhetliga och överensstämna med den terminologi som används i den nya lagen. Materiella ändringar föreslås i ett flertal av betänkandets kapitel.

5 Utgångspunkter för övervägandena om innehavstillstånd

5.1 Uppdraget

I detta och de nästkommande kapitlen behandlas förutsättningarna för tillstånd att inneha bl.a. skjutvapen och de särskilda frågor som utredningen ska ta ställning till i den delen. Utredningen har i uppdrag att

- ta ställning till om reglerna för tillståndsgivning och innehav av vapen och vapendelar behöver ändras för att inte vara onödigt betungande för legala vapeninnehavare,
- se över de krav som gäller för att enskilda ska meddelas tillstånd att inneha skjutvapen, och
- föreslå de författningsändringar som bedöms nödvändiga för att förtydliga regleringen.

Vi är oförhindrade att även i andra avseenden överväga ändringar utifrån den allmänna inriktningen på uppdraget.

I detta kapitel behandlas de frågor som har generell betydelse för alla aktörer som kan ges innehavstillstånd och alla vapentyper.

Flera intressenter har framfört att det är angeläget att utvidga kretsen aktörer som kan ges tillstånd att inneha skjutvapen. Exempelvis har det framförts att auktoriserade utbildningsföretag och skytte- och lantbruksgymnasier har behov av att få inneha egna skjutvapen. Frågan om det finns skäl att utvidga kretsen aktörer som kan ges innehavstillstånd har övervägts i promemorian Vissa frågor om vapenlagen (Ds 2010:6 s. 109–114) och promemorian Tillståndsprövning av vapen-

delar m.m. (Ds 2018:30 s. 69–90). Frågan nämns inte i kommittédirektiven och behandlas inte vidare i det följande.

5.2 Förutsättningar för innehavstillstånd enligt nuvarande ordning

Enligt 2 kap. 1 § vapenlagen (1996:67) krävs tillstånd för att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin. Vi föreslår i avsnitt 4.3 att ett sådant tillstånd ska benämnas innehavstillstånd.

Av 1 kap. 3 § vapenlagen framgår att det som sägs om skjutvapen i lagen också gäller bl.a. anordningar som till verkan och ändamål är jämförliga med skjutvapen. Tillstånd att inneha skjutvapen får meddelas enskilda personer, vissa sammanslutningar för jakt- eller mål-skytte, huvudmän för vissa museer och auktoriserade bevakningsföretag (2 kap. 3 § vapenlagen).

De generella förutsättningarna för meddelande av tillstånd att inneha skjutvapen finns i 2 kap. 4–6 §§ vapenlagen, som kompletteras av bestämmelser i 2 kap. vapenförordningen (1996:70) och Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd (RPSFS 2009:13) om vapenlagstiftningen, FAP 551-3 (senast ändrad genom PMFS 2024:2). Några förutsättningar för innehavstillstånd gäller för alla tillståndshavare, medan vissa förutsättningar endast gäller för enskilda personer.

En grundläggande förutsättning för att någon ska ges tillstånd att inneha skjutvapen är att det skäligen kan antas att vapnet inte kommer att missbrukas (2 kap. 5 § första stycket vapenlagen). Vid den prövningen görs en bedömning av om sökanden är lämplig att inneha det aktuella vapnet. När ansökan avser en auktoriserad skyttesammanslutning eller ett auktoriserat bevakningsföretag har lämplighetsprövningen i huvudsak dock redan gjorts inom ramen för auktoriseringsförfarandet.

En enskild person får ges tillstånd att inneha ett skjutvapen endast om den enskilde behöver vapnet för ett godtagbart ändamål (2 kap. 4 § vapenlagen). Av vapenregleringen framgår indirekt att de godtagbara ändamålen för skjutning är jakt, målskytte, skydd, avlivning av fällfångande djur och s.k. udda ändamål (jfr 2 kap. 5 a § vapenförordningen). Tillstånd att inneha ett skjutvapen som huvudsakligen har samlarvärde, prydnadsvärde eller särskilt affektionsvärde för sökanden, får meddelas även för andra ändamål än skjutning. I sådana fall

krävs särskilt tillstånd för att vapnet ska få användas till skjutning. (2 kap. 4 § vapenlagen.) Tillstånd för prydnads- eller minnesändamål förutsätter som huvudregel att vapnet görs varaktigt obrukbart. I vissa fall krävs även att vapnet deaktiverats i enlighet med EU-rättens krav. (2 kap. 5 a § vapenlagen och 2 kap. 17 § vapenförordningen.)

För andra än enskilda personer saknas ett uttryckligt krav på att sökanden ska behöva vapnet för ett godtagbart ändamål. I praktiken tillämpas dock ett sådant krav när vapnet ska innehas för skjutning (se vidare avsnitt 11.5 och 13.6).

Tillstånd får endast ges för särskilt angivna ändamål. För tillstånd till innehav av skjutvapen för skjutning krävs att vapnet är lämpat för det ändamål tillståndet avser. (2 kap. 5 § andra stycket vapenlagen.) Skjutvapen får i regel användas endast för det ändamål som anges i tillståndet (se 9 kap. 2 § första stycket a vapenlagen). Skjutvapen som innehas för jakt eller skydd får dock användas även för bl.a. övning (3 kap. 3 § vapenförordningen).

Det gäller en särskild restriktivitet i fråga om tillstånd till innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen. För att tillstånd ska ges för sådana vapen krävs att det finns synnerliga skäl. Detta gäller dock inte för start- eller signalvapen. (2 kap. 6 § vapenlagen.)

Under vissa förutsättningar kan tillstånd förenas med villkor eller tidsbegränsas (2 kap. 5 § andra stycket och 2 kap. 6 a § vapenlagen). Om innehavstillstånd meddelas någon som ska förvärva ett skjutvapen är tillståndet alltid villkorat av att förvärvet görs inom en viss tid (2 kap. 7 § vapenlagen).

I 2 kap. vapenförordningen finns kompletterande bestämmelser om bl.a. ansökan och de närmare krav som ställs för tillstånd att inneha skjutvapen. Bestämmelserna om förutsättningarna för tillstånd rör i första hand enskilda personer och behandlas närmare i kapitel 6.

Den som har tillstånd eller rätt att inneha ett visst vapen för skjutning får utan särskilt tillstånd inneha ammunition till vapnet, om ammunitionen är avsedd för samma ändamål som tillståndet eller rätten till innehav av vapnet avser, samt ljuddämpare eller vapenmagasin som passar till vapnet. Den som har tillstånd eller rätt att inneha ett visst vapen för samling får utan särskilt tillstånd inneha vapenmagasin som passar till vapnet. (2 kap. 8 § första och andra stycket vapenlagen.) Om det vapen ett vapenmagasin passar till överläts får innehavaren behålla magasinet under en övergångsperiod (2 kap. 8 a § vapenlagen). Med vapenmagasin avses i vapenlagens mening endast vissa större

magasin (se 1 kap. 7 a § vapenlagen). Mindre magasin får alltså innehas utan tillstånd.

Tillstånd att i andra fall inneha ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin får ges enskilda personer samt sådana sammanslutningar och huvudmän för museer som kan ges tillstånd att inneha skjutvapen, om det skäligen kan antas att egendomen inte kommer att missbrukas. (2 kap. 8 § tredje stycket vapenlagen.) Av vapenförordningen framgår att det i många fall krävs särskilda skäl för sådant tillstånd (2 kap. 8 § vapenförordningen).

De krav som gäller för att en enskild person ska få ges tillstånd att inneha skjutvapen utvecklas i kapitel 6–9. Kraven för att andra än enskilda personer ska få ges sådant tillstånd behandlas i kapitel 11–13.

5.3 Krav på en tillståndsreglering

Offentlighetsrättsliga föreskrifter som medför skyldigheter för enskilda eller som annars avser ingrepp i enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden ska enligt 8 kap. 2 § första stycket 2 regeringsformen som utgångspunkt meddelas i lag. Riksdagen kan dock i hög utsträckning bemyndiga regeringen att meddela sådana föreskrifter (8 kap. 3 § regeringsformen). Hur föreskrifter bör utformas anges inte i regeringsformen. Föreskrifter ska dock vara klara, begripliga och lättillgängliga.

Regler om tillståndsplikt är för enskilda betungande föreskrifter. Huvuddragen i en sådan reglering bör enligt vår mening enkelt gå att utläsa av lag. Den enskilde ska också lätt kunna avgöra vilka bestämmelser som har betydelse för just honom eller henne. Bestämmelserna kan sedan preciseras och utvecklas i förordning och myndighetsföreskrifter. Regelverket bör vara lättläst, tydligt och i övrigt lättillgängligt.

Vapenlagstiftningens tillståndsreglering är i nuläget inte så klar och tydlig som man kan önska. Vissa grundläggande förutsättningar för och rättsverkningar av innehavstillstånd framgår endast av förordning. Vissa förutsättningar går inte heller att utläsa av förordningen eller Polismyndighetens föreskrifter utan gäller underförstått. Till detta kommer att både lagen och förordningen är uppbyggd så att det i många fall inte direkt går att utläsa vem en bestämmelse avser.

Vidare är vissa av vapenregleringens tillståndsbestämmelser uppbyggda på ett missvisande sätt. Som exempel kan nämnas den lista på

handhavandekrav som anges 2 kap. 3 § första stycket vapenförordningen och som enligt sin lydelse skulle kunna avse både samtliga aktörer som kan ges tillstånd att inneha skjutvapen och samtliga ändamål för vilka skjutvapen får innehas. I praktiken tillämpas bestämmelserna emellertid enbart för enskilda personer och endast avseende vissa ändamål.

Enligt vår mening är det angeläget att vapenregleringens tillståndsbestämmelser uppfyller de allmänna krav som kan ställas på en tillståndsreglering. En klar och tydlig tillståndsreglering innebär ur den enskildes perspektiv att regelverket blir överskådligt och utgången av ett ärende förutsebar. Detta är av vikt inte bara för den som ansöker om tillstånd, utan kan ha betydelse även för andra aktörer. På vapenlagstiftningens område kan det exempelvis ha betydelse för vapenhandlare att kunna förutse vilka vapen som deras kunder kan få tillstånd att inneha. En klar och tydlig tillståndsreglering kan också bidra till en rättssäker och snabb handläggning.

5.4 Tillståndsbestämmelser som bör föras över till den nya vapenlagen

Förslag: Merparten av vapenlagens bestämmelser om innehavstillstånd ska flyttas över till den nya vapenlagen utan ändringar eller med enbart redaktionella ändringar eller förtydliganden.

Sammanslutningar för jakt- eller målskytte ska i den nya lagen betecknas sammanslutningar för målskytte.

Vapenförordningens bestämmelser om rätt att i vissa fall använda ett skjutvapen för ett annat ändamål än det tillståndet avser ska flyttas till lag. Även vapenförordningens bestämmelser om tillstånd att inneha ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin ska flyttas till lag.

Skälen för förslagen

Som anges redan i avsnitt 4.3 bör flertalet bestämmelser om innehavstillstånd i den nuvarande vapenlagen flyttas över till den nya lagen utan ändringar eller med enbart redaktionella ändringar eller förtydliganden. I det följande utvecklas våra överväganden om detta.

Vem som kan ges tillstånd att inneha skjutvapen

Bestämmelserna i 2 kap. 3 § vapenlagen, där det anges vilka kategorier av personer och organisationer som kan ges innehavstillstånd, ska i materiellt hänseende föras över till den nya vapenlagen. Det finns dock anledning att delvis dela upp bestämmelserna, vilket berörs närmare i kapitel 11–13.

I dag anges i 2 kap. 3 § 2 vapenlagen att sammanslutningar för jakt- eller målskytte kan ges innehavstillstånd. Då jaktskytte är en form av målskytte bedömer vi att det är tillräckligt att det i den nya vapenlagen anges att sammanslutningar för målskytte kan ges sådant tillstånd.

Missbruksrisk

Det kanske mest grundläggande kravet för att någon ska ges innehavstillstånd är att det skäligen kan antas att vapnet inte kommer att missbrukas (2 kap. 5 § första stycket vapenlagen). Kravet framstår som nödvändigt att ställa och det har inte från något håll efterfrågats någon ändring av detta krav. En bestämmelse med detta innehåll bör därför finnas även i den nya lagens tillståndskapitel.

Behov, ändamål och vapnets lämplighet för ändamålet

En annan grundläggande bestämmelse som bör föras över till den nya lagen är att tillstånd får ges endast för särskilt angivna ändamål (2 kap. 5 § andra stycket första meningen vapenlagen). I avsnitt 6.5 föreslår vi att de godtagbara ändamålen för enskilda personer ska framgå av lagen. Där föreslår vi även att det av lagen bör framgå att innehavstillstånd för annat än skjutning kan ges även för s.k. udda ändamål, vilket i praxis redan ansetts gälla.

Vidare bör det även fortsättningsvis gälla att tillstånd till innehav för skjutning får ges endast om vapnet är lämpat för det ändamål som tillståndet avser (2 kap. 5 § tredje stycket vapenlagen). I avsnitt 6.6.2 redovisar vi överväganden i fråga om vissa förtydliganden av kravet på att vapnet ska vara lämpat för ändamålet jakt.

För att innehavstillstånd ska ges en enskild person bör det även i fortsättningen krävas att personen behöver vapnet för ett godtagbart

ändamål eller att vapnet ska ingå i en samling eller innehas för prydnad eller minne (2 kap. 4 § vapenlagen). Det bör dock göras tydligare att det i samlings-, prydnads- och minnesfallen inte handlar om något krav på behov. Detta motsvarar gällande rätt men framgår inte alldeles tydligt av 2 kap. 4 § vapenlagen (jfr Landgren & Åberg, Vapenlagen [31 jan. 2024, version 2A, JUNO], kommentaren till 2 kap. 4 §). I stället för ett krav på behov i samlings-, prydnads- och minnesfallen bör även fortsättningsvis gälla att vapnet ska ha samlarvärde, prydnadsvärde eller särskilt affektionsvärde för sökanden. Även fortsättningsvis bör gälla att vapnet i ett sådant fall får användas för skjutning endast om särskilt tillstånd ges. (2 kap. 4 § vapenlagen.)

Obrukbarhet och deaktivering

För att innehavstillstånd ska ges för andra ändamål än skjutning gäller för vapen som huvudsakligen har prydnads- eller särskilt affektionsvärde som huvudregel att vapnet görs varaktigt obrukbart. Undantag från detta krav får göras om det finns särskilda skäl för att vapnet ska få behållas i brukbart skick. (2 kap. 5 a § vapenlagen.)

I fråga om vapen som hör till kategori A enligt vapendirektivet, dvs. särskilt farliga vapen som i princip ska vara förbjudna för civilt innehav, ställs ett mer långtgående krav. För sådana vapen – som räknas upp i bilagan till såväl vapendirektivet som vapenförordningen – krävs att vapnet har deaktiverats enligt kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/2403 om fastställande av gemensamma riktlinjer om standarder och metoder för deaktivering i syfte att se till att deaktiverade skjutvapen görs irreversibelt funktionsodugliga (2 kap. 5 a § vapenlagen och 2 kap. 17 § vapenförordningen). Regleringen syftar till att svensk rätt ska vara förenlig med de bestämmelser i vapendirektivet som innebär att medlemsstaterna inte får tillåta innehav av A-vapen för prydnads- och minnesändamål. Genom att vapnet deaktiveras blir det att anse som ett vapen i kategori C enligt såväl vapendirektivet som bilagan till vapenförordningen. (Se prop. 2022/23:102 Genomförande av ändringarna i vapendirektivet, s. 37 och 38.)

Bestämmelserna om varaktig obrukbarhet respektive deaktivering bör föras över till den nya vapenlagen och vapenförordningen. Frågan om det är möjligt att använda endast ett av begreppen behandlas i avsnitt 6.10.

Helautomatiska vapen och enhandsvapen

För tillstånd att inneha helautomatiska vapen eller enhandsvapen krävs synnerliga skäl, om det inte är fråga om ett start- eller signalvapen (2 kap. 6 § vapenlagen). I kapitel 9 och avsnitt 11.6, 12.6 och 13.8 föreslår vi att kravet på synnerliga skäl ska förtydligas eller i vissa fall ersättas eller utgå.

Villkorade tillstånd

Enligt 2 kap. 5 § vapenlagen får ett tillstånd att inneha skjutvapen förenas med villkor att vapnet ska förvaras på ett visst sätt eller att vapnet ska göras varaktigt obrukbart. Vi bedömer att möjligheten till sådana villkor bör finnas även i fortsättningen. Av samma paragraf framgår att tillståndet får tidsbegränsas, om det med hänsyn till särskilda omständigheter kan förutses att vapnet inte kommer att behövas varaktigt. Med hänsyn till principen att endast den som har ett behov av vapen ska ha innehavstillstånd bör även denna möjlighet finnas kvar.

Enligt 2 kap. 6 a § ska tillstånd att inneha helautomatiska vapen eller enhandsvapen för flerskott som huvudregel tidsbegränsas. Frågan om de s.k. femårslicenserna ska finnas kvar behandlas i kapitel 10.

Om ett tillstånd att inneha skjutvapen ges någon som ska förvärva ett sådant vapen, gäller tillståndet under förutsättning att förvärvet görs inom sex månader från dagen för tillståndet eller den längre tid som Polismyndigheten bestämmer (2 kap. 7 § vapenlagen). Bestämmelsen bör i materiellt hänseende föras över till den nya lagen. I avsnitt 16.4 föreslår vi dock att sådana tillstånd som avser ett vapen som ska förvärvas ska benämnas förvärvstillstånd fram till dess att förvärvet skett.

Ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin

Även bestämmelserna i 2 kap. 8 § vapenlagen om tillstånd och rätt att i vissa fall inneha ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin bör föras över till den nya lagen. Det krävs dock vissa särskilda överväganden (se avsnitt 17.2 och 17.3).

Auktorisation och tillsyn

Bestämmelserna om auktorisation av sammanslutningar för jakt- och målskytte och om tillsyn över sådana sammanslutningar i 2 kap. 17 och 18 §§ vapenlagen bör föras över till den nya lagen. Sammanslutningarna bör i den nya lagen benämnas sammanslutningar för målskytte.

Bestämmelser som bör flyttas från förordning till lag

Vapenförordningen innehåller i 2 kap. 8 § kompletterande bestämmelser om förutsättningarna för tillstånd att inneha ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin. Bestämmelserna innebär att det i flera fall uppställs krav på särskilda skäl för tillstånd att inneha sådan egendom. Vi anser att bestämmelserna bör flyttas till lag, eftersom de innebär att högre krav gäller än vad som framgår av lagen. Bestämmelserna bör också förtydligas språkligt och strukturellt.

I 3 kap. 3 § vapenförordningen finns det bestämmelser som innebär att den som har rätt att använda skjutvapen för jakt även får använda vapnet till övning eller tävling samt till avlivning av djur. Det krävs alltså inte något särskilt tillstånd för att vapnet ska få användas för sådana ändamål. Den som har rätt att använda ett vapen för skyddsändamål får, om inte något annat anges, även använda vapnet till övning eller tävling. Vi anser att bestämmelserna bör flyttas till lag, eftersom det handlar om grundläggande rättsverkningar av ett tillstånd eller annan rätt att inneha skjutvapen.

5.5 Vapenförordningens bestämmelser om förutsättningar för tillstånd att inneha skjutvapen bör förtydligas

Förslag: Merparten av vapenförordningens bestämmelser om innehavstillstånd ska flyttas över till den nya vapenförordningen. Bestämmelserna ska omarbetas språkligt och redaktionellt.

Det ska av den nya vapenförordningen klart framgå att de särskilda handhavandekraven för s.k. målskjutningsvapen endast ska tillämpas när ett skjutvapen ska innehas för målskjutning.

Skälen för förslagen

Vapenförordningen innehåller flera bestämmelser om förutsättningar för tillstånd att inneha skjutvapen (se 2 kap. 3–5 a, 11–13 och 17 §§ vapenförordningen). I de kommande kapitlen föreslår vi vissa justeringar av bestämmelserna och även vissa nya bestämmelser.

Merparten av vapenförordningens bestämmelser om innehavstillstånd ska, med de justeringar som föreslås i följande kapitel, flyttas till den nya vapenförordningen. Våra förslag i 6.5 och 6.8 innebär dock att förordningens bestämmelser om s.k. udda ändamål kommer att ersättas av bestämmelser i lag. Bestämmelserna i 2 kap. 5 a § vapenförordningen bör därför inte föras över till den nya vapenförordningen.

Vapenförordningens bestämmelser, som till stora delar härrör 1974 års vapenförordning (vapenförordningen [1974:123]) är i vissa delar svårbegripliga. Enligt vår mening finns det därför behov av att genom språkliga och strukturella ändringar klargöra bestämmelsernas närmare innebörd.

Det bör klart framgå vem bestämmelserna avser

Merparten av vapenförordningens bestämmelser om innehavstillstånd skulle enligt ordalydelsen kunna avse samtliga de aktörer som enligt 2 kap. 3 § vapenlagen kan ges tillstånd att inneha skjutvapen, dvs. enskilda personer, skyttesammanslutningar, huvudmän för museer och auktoriserade bevakningsföretag. Utifrån de krav som ställs och vad bestämmelserna rör kan 2 kap. 3–4 a, 11–13 och 17 §§ vapenförordningen emellertid endast avse enskilda personer. Vi föreslår att detta ska klargöras genom att det skapas ett särskilt kapitel för enskilda personer där de bestämmelserna placeras.

Begreppen jaktvapen och målskjutningsvapen bör utmönstras

I vapenförordningen används begreppen jaktvapen och målskjutningsvapen (se t.ex. 2 kap. 3 § vapenförordningen). En användning av dessa begrepp riskerar att leda till missförstånd eftersom vapen som typiskt sett är avsedda för jakt även kan användas för målskjutning. Tillstånd till innehav av typiska jakt- eller målskjutningsvapen kan också ges för andra ändamål än jakt och målskjutning. Enligt vår

mening bör dessa begrepp därför inte användas i vapenregleringen. I stället ska det tydligt anges vilka villkor som gäller i förhållande till det ändamål för vilket vapnet ska innehas.

Vi föreslår därför att begreppen jaktvapen och målskjutningsvapen i den nya vapenregleringen i möjligaste mån ska ersättas med ”skjutvapen för jakt” och ”skjutvapen för målskjutning”. I de allra flesta fall torde detta motsvara hur begreppen tolkas enligt gällande rätt. När det gäller regleringen av den s.k. vapengarderoben för jakt i 2 kap. 4 § vapenförordningen kan begreppet jaktvapen dock endast anses avse kompletta skjutvapen och inte sådana föremål som avses i 1 kap. 3 § vapenlagen. I de bestämmelserna bör begreppet jaktvapen därför bytas ut mot ”kompletta skjutvapen för jakt” (se avsnitt 7.5.1).

Det bör klart framgå vilka förutsättningar som gäller för vilka ändamål

I 2 kap. 3 § första stycket vapenförordningen anges i fem punkter vissa särskilda villkor för innehavstillstånd avseende vissa vapentyper. Något förenklat avser första punkten jaktvapen, andra punkten enhandsvapen, tredje punkten helautomatiska vapen, fjärde punkten andra målskjutningsvapen och femte punkten tårgasanordningar. Så som paragrafen är formulerad är det oklart om de punkter som avser innehav av enhandsvapen, helautomatiska vapen och övriga målskjutningsvapen är tillämpliga när en enskild person ansöker om tillstånd att få inneha ett skjutvapen för skydd, avlivning av fällfångade djur eller udda ändamål för skjutning. Sett till ordalydelsen och paragrafens uppbyggnad torde punkterna vara tillämpliga. Sett till de krav som faktiskt ställs upp, som bl.a. inkluderar aktivt medlemskap i en skyttesammanslutning, framstår kraven dock inte som ändamålsenliga i förhållande till andra syften än målskjutning. Enligt uppgift från Polismyndigheten tillämpas kraven inte heller när ansökan avser innehav för annat än målskjutning. Polismyndighetens nyligen beslutade handbok ger dock intryck av att Polismyndigheten avser en ändrad rättstillämpning såvitt avser innehav för ändamålet skydd (se Rättsavdelningens handbok för handläggning av vapenärenden, RA 2024:1, avsnitt 4.4.2).

Vi har i uppdrag att överväga lättnader för legala vapeninnehavare där det är möjligt. Handhavandekraven för innehav av enhandsvapen, helautomatiska vapen och andra målskjutningsvapen i 2 kap. 3 §

första stycket 2–4 i den nuvarande vapenförordningen framstår som onödigt betungande för ändamålen skydd, avlivning av fällfångade djur och udda skjutningsändamål. Kraven har i praktiken inte heller tillämpats avseende dessa ändamål. Vi föreslår därför att det av den nya vapenförordningen klart ska framgå att kraven enbart avser innehav för målskjutning.

Det absoluta kravet på jägarexamen för innehav av enhandsvapen för jakt bör förtydligas

Förutsättningarna för innehavstillstånd är även i vissa andra avseenden svåra att utläsa. Av 2 kap. vapenförordningen framgår indirekt att det för innehav av enhandsvapen för jakt gäller ett absolut krav på jägarexamen, medan det i andra fall är möjligt att besluta om undantag. (Se 2 kap. 3 § första stycket 1 och andra–tredje stycket läst tillsammans med 2 kap. 4 § vapenförordningen. Se också Landgren & Åberg, Vapenlagen [31 jan 2024, version 2A, JUNO], inledande anmärkningar angående förutsättningarna för tillstånd att inneha skjutvapen [2 kap. 4–6 §§].) Polismyndigheten har emellertid tolkat bestämmelserna som att det inte gäller något krav på jägarexamen för innehav av enhandsvapen för jakt (se de allmänna råden i 4 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3, som nyligen upphävts genom PMFS 2024:2, och Rättsavdelningens handbok för handläggning av vapenärenden, RA 2024:1, avsnitt 4.2.4). Polismyndighetens tolkning kan inte anses ha fått något egentligt genomslag, eftersom det är sällsynt att någon som inte har jägarexamen ansöker om tillstånd att inneha enhandsvapen för jakt. Vi föreslår att det av den nya vapenförordningen klart ska framgå att jägarexamen utgör ett absolut krav för tillstånd att inneha enhandsvapen för jaktändamål. En annan sak är att jägarexamen inte behöver vara tillräckligt för att sökanden ska anses ha visat att handhavandekraven är uppfyllda (jfr Rättsavdelningens handbok för handläggning av vapenärenden, RA 2024:1, avsnitt 4.2.4).

Vissa bestämmelser bör renodlas

I 2 kap. 3 § första stycket vapenförordningen finns bestämmelser som, utifrån paragrafens uppbyggnad, ger intryck av att avse handhavandekrav. Bestämmelserna innefattar emellertid också krav på bl.a.

ålder och bevis om kunskaper och skjutskicklighet, såsom jägarexamen. Vi föreslår att ålderskraven för innehavstillstånd ska placeras i en särskild paragraf, liksom de generella handhavandekraven för tillstånd att inneha skjutvapen för skjutning. I avsnitt 6.4 finns vissa särskilda överväganden rörande ålderskraven. Vi återkommer till kraven på underlag för tillståndsprövningen i avsnitt 5.7.

Även bestämmelserna i 2 kap. 5 § vapenförordningen, där det anges att behov av att inneha vissa vapentyper endast kan anses föreligga för vissa ändamål, kan i någon mån sägas sammanblanda skilda saker. Paragrafen reglerar i praktiken dels förbud mot att inneha vissa vapentyper för vissa ändamål, dels krav på ett kvalificerat behov i vissa andra fall. Det skulle kunna övervägas om paragrafen bör brytas upp så att förbud och behov regleras var för sig. Vi bedömer dock att en sådan ordning skulle leda till att regelverket blir mer oöverskådligt. En sådan uppdelning bör därför i inte göras.

5.6 Mer om de grundläggande tillståndskraven

De grundläggande kraven för att någon ska få ges tillstånd att inneha ett skjutvapen för skjutning är följande.

1. Det ska skäligen kunna antas att vapnet inte kommer att missbrukas.
2. Sökanden ska ha behov av vapnet för ett godtagbart ändamål.
3. Vapnet ska vara lämpat för ändamålet.

Hur vi uppfattar dessa krav – som i vissa delar även är tillämpliga när ett skjutvapen ska innehas för någon annat ändamål än skjutning – är av betydelse för hur man ska förstå våra överväganden. Vi redovisar därför detta i det följande.

5.6.1 Skäligt antagande om att vapnet inte kommer att missbrukas

Tillstånd att inneha skjutvapen får endast ges om det skäligen kan antas att vapnet inte kommer att missbrukas (2 kap. 5 § första stycket vapenlagen). Bestämmelsen utgör sedan länge en del av vapenregleringen och fick sin nuvarande lydelse genom en lagändring 1991. Före lag-

ändringen avsåg bestämmelsen enligt sin lydelse enbart enskilda personer, som fick ges tillstånd att inneha skjutvapen endast om det skäligen kunde antas att personen inte skulle komma att missbruka det (se 9 § vapenlagen [1973:1176], i det följande 1973 års vapenlag, i dess lydelse före SFS [1991:1181]). Syftet med lagändringen var att tydliggöra att risken för missbruk ska beaktas oavsett ändamålet med innehavet (jfr prop. 1990/91:130 Ändringar i vapenlagen [1973:1176], s. 32–33 och 57–58). Bestämmelsen fördes över till den nu gällande vapenlagen utan annat än språkliga ändringar (jfr prop. 1995/96:52 En ny vapenlag, s. 78).

Mot denna bakgrund måste bestämmelsen om att innehavstillstånd endast får ges om det skäligen kan antas att vapnet inte kommer att missbrukas förstås på så vis att det är den konkreta missbruksrisken i det enskilda fallet som ska beaktas. Mera abstrakta risker, som exempelvis de risker som är förknippade med att vissa vapentyper är särskilt begärliga för kriminell användning, bör i princip inte kunna leda till att en ansökan om innehavstillstånd avslås på denna grund. En annan sak är att en ansökan om tillstånd att inneha ett skjutvapen som på grund av sin eldkraft, konstruktion eller andra omständigheter kan sägas vara särskilt farligt i vissa fall kan indikera en konkret missbruksrisk, särskilt när det är tveksamt om vapnet är lämpat för ändamålet. Exempelvis kan det finnas anledning att ifrågasätta sökandens syfte med vapeninnehavet när någon för ändamålet jakt ansöker om tillstånd att inneha ett skjutvapen som är konstruerat för att kunna fjärrstyras eller ett vapen som i första hand är avsett för att förstöra materiel på långa avstånd eller för ammunitionsröjning.

Numera torde det inte enbart vara risken för att sökanden själv kan komma att missbruka vapnet som ska beaktas vid bedömningen av om det skäligen kan antas att vapnet inte kommer att missbrukas, utan även risken för att personer i sökandens omgivning kan komma att missbruka vapnet (jfr bl.a. Landgren & Åberg, Vapenlagen [31 jan 2024, version 2A, JUNO], kommentaren till 2 kap. 5 §). Om detta innebär att det också är möjligt att beakta omständigheter som talar för att det i det enskilda fallet finns en särskilt hög risk för att vapnet kommer att tillgripas och missbrukas av någon utan koppling till tillståndshavaren är oklart. En person vars personliga förhållanden är sådana att det står klart att han eller hon inte kan ordna med en säker förvaring av skjutvapen, eller som inte har för avsikt att ordna sådan förvaring, ges emellertid inte tillstånd att inneha sådana vapen.

Med missbruk i bestämmelsens mening förstås i första hand missbruk till fara för tillståndshavaren själv eller annan, eller för allmän ordning och säkerhet eller stats- och rättsordningen (jfr de ursprungliga förarbetsuttalandena i prop. 1934:181 Förslag till vapenkungörelse, s. 25). Missbruksbegreppet torde tolkas relativt brett och inte bara innefatta förbjuden användning utan också andra former av olämplig eller skadlig användning.

5.6.2 Behov av skjutvapnet

Enligt 2 kap. 4 § vapenlagen gäller ett uttryckligt krav på behov för att en enskild person ska få ges tillstånd att inneha ett skjutvapen för skjutning. För andra än enskilda personer gäller ett underförstått krav på behov när vapen innehas för skjutningsändamål (se vidare avsnitt 11.5 och 13.6).

Kravet på behov utgör sedan länge en del av vapenregleringen. 1995 års vapenutredning föreslog i sitt slutbetänkande att kravet på behov skulle utmönstras ur vapenlagstiftningen och ersättas med ett krav på giltigt skäl att inneha skjutvapen. Ställningstagandet motiverades bl.a. med att det är oklart vad som förstås med ”behov” i vapenregleringen och att begreppet i allmänhet har en subjektiv innebörd. (Se SOU 1998:44 En samlad vapenlagstiftning, s. 24, 120–121 och 287.) Förslaget ledde inte till lagstiftning. Regeringen uttalade att begreppet behov sedan länge är väl inarbetat i svensk vapenlagstiftning och fyller en viktig avgränsande funktion vid tillståndsprövningen för vapen som ska användas för skjutning. En person som inte har behov av ett vapen bör inte heller kunna beviljas tillstånd till det. Regeringen uttalade vidare att begreppet vid tillämpningen torde ges en objektiv innebörd och att den enskildes subjektiva uppfattning alltså inte är avgörande för om ett behov kan anses föreligga eller inte. (Se prop. 1999/2000:27 En skärpt vapenlagstiftning, s. 32.)

Vi delar uppfattningen att kravet på behov ska behållas och att det har en objektiv innebörd. Med detta sagt finns det dock anledning att fundera närmare på vad som förstås med behov enligt vapenlagstiftningen.

Bedömningen av om ett behov av skjutvapen föreligger ska alltid göras i relation till ett godtagbart ändamål (2 kap. 4 § vapenlagen). Lagstiftaren har gett uttryck för att en enskild person kan ha behov

av skjutvapen för jakt, målskjutning, skydd och avlivning av fällfångade djur (2 kap. 5 a § vapenförordningen). I allmänhet ligger i kravet på behov att vapnet ska användas för skjutning (jfr Landgren & Åberg, Vapenlagen [31 jan 2024, version 2A, JUNO], kommentaren till 2 kap. 4 §). Behov av ett skjutvapen för andra ändamål än skjutning skulle emellertid kunna föreligga för exempelvis forskning eller undervisning (se vidare avsnitt 6.8.2).

Får sökanden inte använda skjutvapnet för det avsedda ändamålet kan något behov av vapnet inte anses föreligga. Som exempel kan nämnas att det för jakt i Sverige inte kan anses finnas behov av sådana vapen som inte får användas för jakt (se vidare avsnitt 6.2 och 9.2). I vapenlagstiftningens krav på behov ligger vidare att behovet inte kan tillgodoses genom befintligt vapeninnehav.

I vissa fall gäller krav på ett kvalificerat behov. Ett behov kan vara kvalificerat på olika sätt. Det kan röra sig om ett stort behov i den meningen att sökanden ofta använder vapnet. Ett sådant kvalificerat behov kan exempelvis sägas gälla för innehav av enhandsvapen för målskjutning (se vidare avsnitt 9.2). Det kan också röra sig om behov för en mycket specifik användning (jfr 2 kap. 5 § vapenförordningen). Slutligen kan det röra sig om ett oundgängligt behov, dvs. ett behov som inte kan tillgodoses på något annat sätt. Det innebär att behovet varken kan tillgodoses utan skjutvapen eller med mindre farliga skjutvapen.

5.6.3 Vapnets lämplighet för ändamålet

Tillstånd till innehav av skjutvapen för skjutning får ges endast om vapnet är lämpat för det ändamål som tillståndet ska avse (2 kap. 5 § vapenlagen). Bestämmelsen infördes 2000 i vapenlagen mot bakgrund av att det förekommit att tillstånd gavs för innehav av vapen som inte var lämpliga för det avsedda ändamålet. I förarbetena angavs som exempel att hagelgevär vars utförande liknar militära helautomatiska vapen och med vilka det inte går att uppnå samma skottprecision som med ordinära hagelgevär inte kan anses vara lämpliga för jakt, eftersom strävan i jaktsammanhang bör vara att minimera risken för skadskjutning av viltet (se prop. 1999/2000:27 En skärpt vapenlagstiftning, s. 33). I övrigt ger förarbetena ingen närmare vägledning om bestämmelsens tolkning.

I Polismyndighetens nyligen upphävda allmänna råd anges bl.a. att vapen vars utförande är sådant att det i jakt- och målskyttesammanhang inte går att uppnå samma precision som med ordinära vapen bör anses som direkt olämpliga för jakt och målskytte (se 2 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3, som nyligen upphävts genom PMFS 2024:2).

Enligt vår mening kan ett skjutvapen anses lämpat för ändamålet endast om det är väl ägnat att åstadkomma det avsedda resultatet samtidigt som risken för oönskade bieffekter är låg.

I praxis har förekommit att domstolarna inom ramen för bedömningen av om vapnet är lämpat för ändamålet även beaktat om vapnets utformning medför en särskild risk för missbruk (se vidare avsnitt 6.6.2). Frågan om det finns en konkret risk för att ett vapen kan komma att missbrukas bör enligt vår mening i sig sakna betydelse för bedömningen av om ett vapen är lämpat för ett visst ändamål. Den frågan ska i stället bedömas inom ramen för prövningen av om det skäligen kan antas att vapnet inte kommer att missbrukas (se avsnitt 5.6.1). Vi menar att det bör handla om två olika bedömningsgrunder, som inte ska sammanblandas.

En annan sak är att man inom ramen för bedömningen av om ett vapen är lämpat för ändamålet bör ta hänsyn till om vapnet över huvud taget kan anses lämpat för civilt innehav och användning. I sammanhanget kan noteras att krigsmaterielregleringen i princip medför att endast handeldvapen får säljas till enskilda personer (jfr 1 och 4 §§ lagen om krigsmateriel [1992:1300] och 4 § förordningen [1992:1303] om krigsmateriel).

Vissa äldre förarbeten ger stöd för att frågan om ett skjutvapen är lämpligt för civilt innehav kan beaktas inom ramen för frågan om vapnet är lämpat för ändamålet. När startvapen fördes in under vapenregleringen anmärktes sålunda att sådana startvapen som är vanligast i kriminella kretsar, nämligen vissa startrevolvrar som är synnerligen enkla att omändra för skjutning med skarp ammunition, över huvud taget inte bör komma i fråga för tillstånd (se prop. 1986/87:154 Ändring i vapenlagen [1973:1176], s. 15). I praxis finns exempel på att skjutvapen inte ansetts lämpade för målskytte trots att de i och för sig får användas i s.k. föreningsegna grenar (se om föreningsegna grenar vidare avsnitt 6.7.2). Så har exempelvis ansetts vara fallet när ett skjutvapen varit lätt att dölja och konstruerat för närstrid eller har varit av en mycket kraftfull kaliber (se exempelvis Förvaltningsrätten i Stockholms dom den 19 juni 2023 i mål nr 24769-22 och Förvaltnings-

rätten i Stockholms dom den 27 januari 2023 i mål nr 16255-22). Skjutvapen av en kraftfull kaliber som inte är lämpade för civilt innehav kan exempelvis vara vapen som är avsedda för att förstöra materiel på långa avstånd eller för ammunitionsröjning. Enskilda bör alltså inte ges tillstånd att inneha sådana skjutvapen.

Den närmare innebörden av kravet på att ett skjutvapen ska vara lämpat för ändamålet varierar med det avsedda ändamålet. Kravet kan också ha en annan innebörd vid tillämpning av vapenregleringen än enligt annan författning.

5.7 Ansökningar om innehavstillstånd

Förslag: Följande tillägg och förändringar ska göras i fråga om krav på en ansökan om innehavstillstånd.

- En ansökan om tillstånd att inneha skjutvapen ska innehålla uppgift om vapnets piplängd.
- Ansökan ska alltid innehålla uppgifter om tänkt förvaring.
- Sökanden ska ge in de handlingar som åberopas till stöd för en ansökan tillsammans med ansökningen.
- Bevis om jägareexamen ska inte behöva ges in.
- Om ansökan avser skjutvapen för målskjutning ska sökanden se till att styrelsen för en skyttesammanslutning snarast lämnar föreskrivna intyg. Sådana intyg ska i den nya vapenförordningen betecknas föreningsintyg respektive skytteborgen.
- Föreningsintyg ska ges in också när ansökan avser ett helautomatiskt vapen som inte är effektbegränsat.
- Det ska införas bestämmelser om innehållet i en ansökan om ändring av ett befintligt innehavstillstånd.

Bestämmelser om detta ska tas in i den nya vapenförordningen.

Skälen för förslagen

Bestämmelser om vad en ansökan om innehavstillstånd ska innehålla finns i 2 kap. 6 § vapenförordningen. Våra förslag i avsnitt 4.4 innebär att bestämmelserna ska föras över till den nya vapenförordningen med vissa redaktionella och språkliga förtydliganden.

I samband med våra överväganden i materiellt hänseende föreslår vi vissa nya bestämmelser om ansökans innehåll för särskilda ändamål och aktörer (se bl.a. avsnitt 8.5.3 och 9.14).

En ansökan om innehavstillstånd bör innehålla uppgift om piplängd

Enligt 2 kap. 6 § vapenförordningen ska den som ansöker om tillstånd att inneha skjutvapen ange vapnets typ, fabrikat, modell och kaliber. Polismyndigheten har anfört att myndigheten för att kunna pröva en ansökan om innehavstillstånd därutöver behöver veta vapnets piplängd, om vapnet ska innehas för skjutning. Också när vapnet ska innehas för annat än skjutning är det fördelaktigt om piplängd anges i ansökan. Redan i dag finns det därför ett fält för piplängd i Polismyndighetens ansökningsblanketter.

Att piplängd inte anges i ansökan är en vanlig orsak till att en ansökan om innehavstillstånd inte kan prövas direkt. Tillståndsmyndighetens handläggningstider kan alltså påverkas positivt om det av författning framgår att piplängd ska anges i ansökan. En bestämmelse om detta bör därför tas in i den nya vapenförordningen.

Polismyndigheten anger i dag på sin hemsida att piplängd bör mätas från bakkant patronläge fram till pipmynning. Detta får anses korrespondera med Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt (NFS 2023:8). Enligt föreskrifterna ska piplängd mätas från stötbotten till pipans mynning (1 kap. 5 §).

Uppgifter om förvaring

Enligt 2 kap. 6 § vapenförordningen ska en ansökan om innehavstillstånd för skjutvapen från en skyttesammanslutning innehålla uppgift om bl.a. den plats där vapnet ska förvaras och förvaringsutrymmets beskaffenhet. För andra aktörer som kan ges innehavstillstånd uppställs inte några motsvarande krav. Inte heller krävs enligt vapen-

förordningen att uppgifter om förvaring av ammunition eller ljuddämpare ska anges vid ansökan om innehavstillstånd. Däremot innehåller Polismyndighetens blanketter för ansökan om innehavstillstånd fält där uppgift ska lämnas om var och hur vapen och ammunition ska förvaras.

Att sökanden kan ordna en godtagbar förvaring är en förutsättning för att tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition och ljuddämpare ska ges. För att kunna pröva en ansökan måste tillståndsmyndigheten därför ha uppgifter om den tänkta förvaringen. En bestämmelse om att sådana uppgifter ska anges i ansökan bör därför tas in i den nya vapenförordningen.

Underlag för ansökan

Ju mer komplett en ansökan om innehavstillstånd är redan när den ges in desto snabbare kan den egentliga handläggningen av ärendet börja. Av den nya vapenförordningen bör därför framgå att de underlag som åberopas till stöd för en ansökan om innehavstillstånd ska ges in med ansökningen.

Som framgår i avsnitt 5.5 anges vissa krav på underlag i 2 kap. 3 § vapenförordningen. Det rör sig dels om intyg från styrelsen i en skyttesammanslutning om att sökanden uppfyller vissa krav på aktivitet och skjutskicklighet eller om att en person under 18 år är lämplig att inneha skjutvapen (s.k. föreningsintyg respektive skytteborgen), dels om bevis om jägarexamen. Av paragrafen framgår att sådana underlag i vissa fall är förutsättningar för innehavstillstånd.

Polismyndigheten har i tillståndsärenden numera direkt tillgång till erforderliga uppgifter i Naturvårdsverkets register över vem som har jägarexamen. Enligt vår mening saknas det därför anledning att kräva att bevis om jägarexamen ska ges in till myndigheten. Kravet på sådant underlag bör därför inte föras över till den nya vapenförordningen.

Med avseende på sådana intyg som ska lämnas av styrelsen för en skyttesammanslutning så bör de intygen i den nya vapenförordningen betecknas föreningsintyg och skytteborgen. Sådana intyg ges i dag ofta in av skyttesammanslutningen, i vissa fall efter begäran från Polismyndigheten. Det förekommer dock också att sökanden själv ger in intyget. Att föreningsintyg saknas är en vanligt bidragande orsak till

att handläggningen av tillståndsärenden drar ut på tiden (se avsnitt 24.3.1).

Vi menar att sökanden bör ha det huvudsakliga ansvaret för att de handlingar som behövs för tillståndsprövningen ges in till Polismyndigheten. Det finns dock ett intresse av att föreningsintyg och skytteborgen i framtiden kan lämnas digitalt. Intresset av en teknikneutral reglering talar för att sökanden inte ska åläggas att ge in erforderliga intyg i samband med ansökan. I stället ska det av författning framgå att det ankommer på sökanden att se till att styrelsen för skyttesammanslutningen snarast lämnar erforderliga intyg.

Av vapenförordningen framgår inte att föreningsintyg ska lämnas när en enskild person ansöker om tillstånd att inneha ett helautomatiskt vapen för målskjutning. I praktiken krävs emellertid redan i dag ett sådant intyg, om inte vapnet är effektbegränsat. Vi föreslår att detta ska förtydligas i den nya vapenförordningen.

Ansökan om ändring av ett befintligt tillstånd

I vissa fall avser en ansökan om innehavstillstånd inte ett skjutvapen som ska förvärfvas utan en ändring avseende ett vapen som sökanden redan har tillstånd att inneha. Det vanligaste exemplet är en ansökan om att få ändra ett skjutvapen så att det till funktions- eller verkningsgrad blir ett väsentligt annorlunda vapen (4 kap. 1 § vapenlagen). Ett annat exempel är att sökanden har tillstånd till innehav av ett komplett modulvapen men i stället vill ha tillstånd till innehav av de tillståndspliktiga vapendelar som vapnet består av (normalt stomme/ låda, pipa och slutstyckshuvud). Ett sådant önskemål kan exempelvis vara föranlett av att sökanden har för avsikt att överlåta någon av vapendelarna. Man kan även tänka sig den motsatta situationen, dvs. att sökanden har tillstånd att inneha vapendelarna och önskar att i stället ha ett tillstånd till det kompletta modulvapnet. Några särskilda bestämmelser om vad en ansökan om innehavstillstånd ska innehålla i de nu angivna fallen finns inte.

Det bör vara tydligt för såväl enskilda som Polismyndigheten vad en ansökan ska innehålla. De nu aktuella fallen skiljer sig delvis från ansökningar om innehavstillstånd som avser vapen som sökanden ska förvärva. Dels finns det ingen överlåtare som kan anges i ansökan (jfr 2 kap. 6 § andra stycket vapenförordningen), dels behöver det i an-

sökan finnas uppgift om hur skjutvapnet eller tillståndet ska ändras. Bestämmelser om ansökan bör därför tas in i den nya vapenförordningen. Av skäl som utvecklas i avsnitt 15.7 bör tillståndsbeviset avseende det tillstånd som ska ändras ges in tillsammans med ansökningen.

6 Innehavstillstånd för enskilda personer

6.1 Uppdraget

Det övergripande uppdraget i fråga om innehavstillstånd framgår av kapitel 5. I detta kapitel behandlar vi vissa frågor om tillståndskraven för enskilda personer, som aktualiseras av det övergripande uppdraget.

- Inom ramen för uppdraget att förtydliga regleringen behandlas frågor om en kodifiering av den lämplighetsprövning av sökanden som sker redan i dag (avsnitt 6.3), en tydligare reglering av de godtagbara ändamålen för innehavstillstånd (avsnitt 6.5), undvikande av förbud mot tillstånd genom användningsreglering i annan lagstiftning (avsnitt 6.6.1), tydligare förutsättningar för tillstånd att inneha skjutvapen för s.k. udda ändamål (avsnitt 6.8) och frågor som rör krav på att ett skjutvapen ska göras varaktigt obrukbart eller deaktiveras (avsnitt 6.10).
- Flera auktoriserade skyttesammanslutningar har lyft att dagens rättstillämpning i fråga om när underåriga ges innehavstillstånd är alltför restriktiv. Inom ramen för vårt uppdrag att underlätta för legala vapeninnehavare behandlar vi frågan i avsnitt 6.4.
- Flera auktoriserade sportskyttesammanslutningar har lyft att de s.k. aktivitetskraven för innehavstillstånd för målskjutning är dåligt anpassade till skyttesportens faktiska förutsättningar. Inom ramen för vårt uppdrag att underlätta för legala vapeninnehavare behandlar vi frågan i avsnitt 6.7.1.

I detta kapitel behandlas även frågan om tydligare bestämmelser i fråga om när ett skjutvapen kan anses vara lämpat för jakt, och frågan om vilka vapendelar som bör beaktas vid bedömningen. Frågorna pekas särskilt ut i kommittédirektiven, där följande anges. För att få tillstånd att inneha ett skjutvapen för skjutning krävs bl.a. att vapnet är lämpat för det ändamål som tillståndet ska avse (2 kap. 5 § andra stycket vapenlagen [1996:67]). Vid jakt får endast sådana vapen som uppfyller de krav som Naturvårdsverket föreskriver användas. Polismyndigheten ska göra en självständig bedömning av om ett visst vapen är lämpat för jakt utifrån de krav som uppställs i såväl Naturvårdsverkets föreskrifter som i vapenlagen. Kritik har riktats mot att Polismyndigheten har för stort tolkningsutrymme när det gäller att avgöra om ett visst vapen är lämpat för sitt ändamål. Riksdagen har tillkännagett för regeringen att reglerna behöver förtydligas för att minska risken för att lika fall behandlas olika och för att jägare felaktigt nekas tillstånd att inneha vapen. Enligt tillkännagivandet bör det särskilt tydliggöras att Polismyndighetens tillståndsprövning endast ska omfatta tillståndspliktiga vapendelar. Utredningen har mot denna bakgrund i uppdrag att se över de krav som gäller för att enskilda ska meddelas tillstånd att inneha skjutvapen och föreslå de författningsändringar som bedöms nödvändiga för att förtydliga regleringen. Frågan om en tydligare reglering i fråga om när ett skjutvapen kan anses lämpat för jakt behandlas i avsnitt 6.6.2. I avsnitt 6.9 behandlas frågan om vilka vapendelar som bör beaktas vid bedömningen.

I kommittédirektiven framhålls att vapenlagstiftningen bör vara utformad så att den i möjligaste mån förhindrar att vapen kommer till brottslig användning. Samtidigt får lagstiftningen inte vara onödigt betungande för legala vapeninnehavare som jägare och sportskyttar. Polismyndigheten har uttryckt att det finns risker med att skjutvapen får innehas för s.k. föreningsegna grenar. Vi bedömer det ändamålsenligt att ta upp frågan om förekomsten av föreningsegna grenar medför behov av nya bestämmelser. Frågan behandlas i avsnitt 6.7.2.

Vissa frågor som rör innehavstillstånd för enskilda personer är alltför omfattande för att behandlas i detta kapitel. Den s.k. vapengarde-roben behandlas i kapitel 7. Frågan om förutsättningarna för innehavstillstånd för samling behandlas i kapitel 8. Innehavstillstånd för helautomatiska vapen och enhandsvapen behandlas i kapitel 9.

6.2 Gällande rätt

I avsnitt 5.2 beskrivs på ett övergripande plan vad som krävs för att någon ska ges tillstånd att inneha skjutvapen och därmed jämställda föremål. Grovt sammanfattat krävs för att en enskild person ska få ges tillstånd att inneha skjutvapen för skjutning att det skäligen kan antas att vapnet inte kommer att missbrukas, att personen har behov av vapnet för ett legitimt ändamål och att vapnet är lämpat för ändamålet. Om innehavet inte avser skjutning gäller delvis andra krav. För tillstånd till innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen krävs att det finns synnerliga skäl. Det kravet berörs vidare i kapitel 9.

De nyss nämnda kraven framgår av vapenlagen (2 kap. 4–6 §§). Kraven specificeras delvis i 2 kap. vapenförordningen (1996:70). Av förordningen framgår bl.a. att en enskild person som ansöker om tillstånd till innehav av skjutvapen ska visa att han eller hon kan handha ett sådant vapen som ansökan avser, om inte ansökan uteslutande avser annat ändamål än skjutning (t.ex. samling). Därutöver ställs det upp särskilda krav för vissa vapentyper och ändamål. De uppräknade vapentyperna omfattar såväl sådana vapen som inte omfattas av något krav på synnerliga skäl för tillstånd (t.ex. vapen för jakt som inte är enhandsvapen) som enhandsvapen och helautomatiska vapen, som omfattas av detta strängare krav. De särskilda kraven berörs närmare i det följande. Trots de kraven får tillstånd i allmänhet ges till sökande som behöver vapnet i sin tjänst eller som för sin tjänst behöver annat skjutvapen än tjänstevapen för att behålla eller utveckla sin skjutskicklighet. (2 kap. 3 § första och andra stycket vapenförordningen.)

Vapenregleringen innehåller inget generellt ålderskrav som gäller för alla de ändamål för vilka innehavstillstånd kan ges. Däremot finns det ålderskrav för vissa ändamål och vapentyper, vilket utvecklas i det följande. En enskild person som är underårig eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte ges tillstånd att inneha skjutvapen utan att förmyndaren eller förvaltaren har samtyckt till innehavet (2 kap. 11 § vapenförordningen).

För den som är bosatt i ett annat land inom Europeiska unionen gäller vissa särskilda krav för tillstånd (2 kap. 12 och 13 §§ vapenförordningen).

I vapenförordningen finns även vissa bestämmelser om behov av vapen (2 kap. 4 och 5 §§ vapenförordningen, jfr också 4 a §).

I det följande utvecklas vilka tillståndskrav som gäller för olika ändamål.

Jakt

Enligt 30 § jaktlagen (1987:259) får vid jakt endast de vapen som regeringen föreskriver användas. Denna föreskriftsrätt har av regeringen vidaredelegerats till Naturvårdsverket (se 10 § jaktförordningen [1987:905]). Naturvårdsverket har utfärdat föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt (se Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt, NFS 2023:8, som har ersatt vissa bestämmelser i NFS 2002:18). Naturvårdsverkets föreskrifter har betydelse vid tillståndsprövningen i fråga om jaktvapen dels eftersom sökanden endast kan anses ha behov av vapen som är tillåtna för jakt, dels eftersom endast sådana vapen kan anses lämpade för jaktändamål (se bl.a. Ds 2018:30 Tillståndsprövning av vapendelar m.m., s. 32).

För att någon ska få tillstånd att inneha skjutvapen för jakt krävs, utöver de allmänna förutsättningarna för att få inneha ett vapen avsett för skjutning, som huvudregel att sökanden har avlagt prov som visar att han eller hon har grundläggande kännedom om jakt och viltvård samt kan handha vapnet (s.k. jägarexamen) (2 kap. 3 och 4 §§ vapenförordningen). Det finns inget uttryckligt krav på att sökanden ska ha uppnått en viss ålder. I praktiken ges innehavstillstånd dock huvudsakligen till den som fyllt 18 år (se vidare avsnitt 6.4).

Den som har avlagt jägarexamen anses ha behov av jaktvapen, om inte särskilda skäl föranleder annat. Behovet ska anses motsvara fyra jaktvapen, stommar eller lådor till sådana vapen, om det inte finns omständigheter som talar för att sökanden behöver fler vapen än så. Detta är den s.k. vapengarderoben. Tillstånd till fler än sex jaktvapen, stommar eller lådor till sådana vapen, får beviljas endast om sökanden visar att det finns ett mycket kvalificerat behov av ytterligare vapen. (2 kap. 4 § jaktförordningen.) Vapengarderoben för jakt behandlas vidare i kapitel 7.

Presumtionen att den som har jägarexamen behöver jaktvapen gäller inte i fråga om alla typer av jaktvapen. Från det presumerade behovet undantas bl.a. enhandsvapen och injektionsvapen. För innehav av sådana vapen gäller särskilda krav. (2 kap. 5 § vapenförordningen.)

Det bör observeras att de krav som i vapenlagstiftningen uppställs för innehav av vapen för jaktändamål inte omfattar innehav av vapen för avlivning av fällfångade djur, som i vapenlagstiftningen är ett annat ändamål än jakt (jfr 2 kap. 5 a § vapenförordningen). Där emot innefattar innehavstillstånd för jakt en rätt att även använda vapnet för avlivning av djur (3 kap. 3 § vapenförordningen).

Målskjutning

För att en enskild person ska få tillstånd att inneha skjutvapen för målskjutning krävs, utöver de allmänna förutsättningarna för att få inneha ett vapen avsett för skjutning, i regel att sökanden är aktiv medlem i en skyttesammanslutning som uppfyller vissa krav. Också den som är ordinarie hemvärnsman kan få tillstånd att inneha vissa typer av skjutvapen för målskjutning. (2 kap. 3 § första stycket 2–4 vapenförordningen.)

För innehav av enhandsvapen och helautomatiska vapen ställs särskilda krav. Dessa behandlas vidare i kapitel 9. Till kraven hör att sökanden ska ha visat prov på särskild skjutskicklighet och ha uppnått en viss ålder. För andra vapentyper uppställs inga uttryckliga ålderskrav. I praktiken ges innehavstillstånd dock huvudsakligen till den som fyllt 18 år (se vidare avsnitt 6.4).

Det finns inga uttryckliga bestämmelser i vapenlagen eller vapenförordningen om vad som kan anses utgöra behov av vapen för målskjutning. Behov av att inneha skjutvapen för målskjutning anses dock i princip endast föreligga för den som är medlem i en skytteförening (jfr prop. 1990/91:130 Ändringar i vapenlagen [1973:1176], s. 47). Polismyndighetens allmänna råd ger vägledning rörande när behov av skjutvapen för målskjutning har ansetts föreligga i Polismyndighetens praxis. I allmänhet krävs att sammanslutningen, inom ramen för sitt reglemente, bedriver skytte med ett sådant vapen som ansökan avser och har tillgång till en godkänd skjutbana. (5 kap. Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd [RPSFS 2009:13] om vapenlagstiftningen, FAP 551-3.)

För att en hemvärnsman ska anses ha behov av skjutvapen krävs enligt Polismyndigheten att personen inte kan låna vapnet av Försvarsmakten. Polismyndigheten brukar därför begära att sökanden i sådana ärenden ger in ett yttrande från Försvarsmakten.

Hur många vapen en enskild person behöver för målskjutning kan inte besvaras generellt. Olika tävlingsgrenar kan ställa skilda krav på vapen i fråga om riktmedel, avtryck, vapenvikt, ammunition, kolvutformning, balans m.m. En omställning av ett vapen från tävling till tävling är inte alltid möjlig eller lämplig. (5 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3.) För tillstånd till innehav av fler än tio enhandsvapen för målskjutning, eller stommar till sådana vapen, krävs att sökanden visar att han eller hon har ett mycket kvalificerat behov av ytterligare vapen. Detsamma gäller för fler än åtta andra vapen eller stommar eller lådor till sådana vapen. (2 kap. 4 a § vapenförordningen.) Den s.k. vapengarderoben för målskjutning behandlas vidare i kapitel 7.

Av 2 kap. 5 § vapenförordningen framgår att det för målskjutning inte kan anses finnas behov av vissa vapentyper, exempelvis salongsgevär, tårgasanordningar och injektionsvapen. Av samma paragraf framgår att det för målskjutning kan anses finnas behov av eldrör eller pipa eller annan anordning som möjliggör att till ett skjutvapen använda annan ammunition än vapnet är avsett för.

Andra skjutningsändamål

Utöver jakt och målskjutning får skjutvapen också innehas för vissa andra skjutningsändamål, nämligen skydd, avlivning av fällfångade djur och s.k. udda ändamål (jfr 2 kap. 5 a § vapenförordningen). För sådant innehav krävs att sökanden har fyllt 18 år. Den som är yngre än 18 år får dock ges tillstånd att inneha start- och signalvapen. (2 kap. 3 § fjärde stycket vapenförordningen.) Därutöver gäller krav på att sökanden ska visa att han eller hon kan handha ett sådant vapen som ansökan avser (2 kap. 3 § första stycket vapenförordningen). För tårgasanordningar och andra till verkan och ändamål jämförliga anordningar krävs att sökanden ska kunna hantera anordningen och ha kunskap om dess verkningar (2 kap. 3 § första stycket 5 vapenförordningen). Enligt uppgift från Polismyndigheten tillämpas de övriga specifika handhavandekraven i 2 kap. 3 § första stycket 1–4 vapenförordningen inte när ansökan avser annat ändamål än jakt eller målskjutning (jfr dock Rättsavdelningens handbok för handläggning av vapenärenden, RA 2024:1, avsnitt 4.4.2). I stället gör Polismyndigheten en fri bedömning av om sökanden visat att han eller hon kan handha det vapen

som ansökan avser. I avsnitt 5.5 föreslår vi att detta ska komma till tydligare uttryck i den nya vapenförordningen.

För skjutning för udda ändamål gäller att innehavstillstånd endast får beviljas om det finns synnerliga skäl (2 kap. 5 a § vapenförordningen). Kravet på synnerliga skäl synes dock inte tillämpas för start- och signalvapen (se vidare i avsnitt 6.8.1).

Det finns inga generella bestämmelser i vapenlagen eller vapenförordningen om vad som kan anses utgöra behov av att inneha skjutvapen för annat ändamål än jakt eller målskjutning. Polismyndighetens allmänna råd, som i vissa delar nyligen upphävs, ger viss vägledning rörande när behov av skjutvapen för annat ändamål än jakt eller målskytte har ansetts föreligga i Polismyndighetens praxis (se 2 och 6 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3, delvis i dess lydelse före PMFS 2024:2). De allmänna råden har i vissa delar nyligen ersatts med en handbok (se Rättsavdelningens handbok för handläggning av vapenärenden, RA 2024:1).

Av 2 kap. 5 § vapenförordningen framgår att bl.a. skydd och avlivning av fällfångade djur i vissa fall kan anses grunda ett kvalificerat behov av innehav av vissa skjutvapen. Exempelvis kan behov av tår-gasanordningar etc. endast anses föreligga när det finns ett synnerligt behov av anordningen för personligt skydd.

Innehav för annat än skjutning

En enskild person kan ges tillstånd att inneha skjutvapen för annat än skjutning om vapnet huvudsakligen har samlarvärde, prydnadsvärde eller särskilt affektionsvärde för sökanden (2 kap. 4 § vapenlagen). I praxis har tillstånd även getts för innehav av ett obrukbart vapen som teaterrekvisita (se RÅ 2007 ref. 46 som berörs närmare i avsnitt 6.8.2).

För innehav av skjutvapen för annat ändamål än skjutning krävs att sökanden har fyllt 18 år. Det gäller dock inte start- eller signalvapen eller skjutvapen som har gjorts varaktigt obrukbara. (2 kap. 3 § fjärde stycket vapenförordningen.)

Som huvudregel gäller att tillstånd för prydnads- eller minnesändamål förutsätter att vapnet görs varaktigt obrukbart (2 kap. 5 a § vapenlagen). I vissa fall krävs att vapnet deaktiverats i enlighet med EU-rättens krav (2 kap. 5 a § vapenlagen och 2 kap. 17 § vapenförord-

ningen). Vad som förstås med deaktivering utvecklas nedan i avsnitt 6.10.

Vapenlagen och vapenförordningen ger utöver det nu sagda ingen närmare vägledning rörande när tillstånd kan ges för innehav för annat än skjutning. Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd, som i vissa delar nyligen ersatts med en handbok, ger viss vägledning angående vad som krävs för att någon ska få inneha skjutvapen för samling, prydnad eller minne (se 6 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3, delvis i dess lydelse före PMFS 2024:2, och Rättsavdelningens handbok för handläggning av vapenärenden, RA 2024:1, avsnitt 4.5).

Frågan om vad som gäller för innehavstillstånd för samling berörs närmare i kapitel 8.

6.3 Lämplighetsprövning av enskilda personer

Förslag: I den nya vapenlagen ska föreskrivas att en enskild person får ges tillstånd att inneha skjutvapen endast om han eller hon med hänsyn till ålder, kunskap och färdigheter, laglydnad och övriga omständigheter är lämplig att för det sökta ändamålet inneha ett sådant vapen som ansökan avser.

Skälen för förslaget

Nuvarande ordning

Av vapenlagen framgår inte uttryckligen att det ska göras en prövning av om en enskild person som ansöker om tillstånd att inneha skjutvapen är lämplig att för det sökta ändamålet inneha ett sådant vapen som ansökan avser. En sådan prövning görs emellertid redan i dag och då med stöd av den allmänna bestämmelsen i 2 kap. 5 § vapenlagen om att tillstånd att inneha skjutvapen endast får meddelas om det skäligen kan antas att vapnet inte kommer att missbrukas. Vid bedömningen beaktas bl.a. sökandens ålder, laglydnad och sköt-samhet i nykterhetskänseende (jfr 3 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3, i dess lydelse före PMFS 2024:2, och 3 kap. Rättsavdelningens handbok för handläggning av vapenärenden, RA 2024:1). Som framgår i avsnitt 6.2 uppställs därutöver i vapenförordningen särskilda handhavandekrav och krav på sökandens ålder (2 kap. 3 § vapenförord-

ningen). Vissa av kraven preciseras i Polismyndighetens föreskrifter (se RPSFS 2009:13, FAP 551-3, senast ändrad genom PMFS 2024:2).

Enligt 11 kap. 2 § vapenlagen får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om krav på skjutskicklighet, utbildning, ålder och de förutsättningar i övrigt som ska vara uppfyllda för tillstånd att inneha eller låna skjutvapen. Bestämelsen ger viss vägledning i fråga om vilka omständigheter som kan vara av betydelse för bedömningen av om tillstånd bör ges.

Av 6 kap. 1 § första stycket a) vapenlagen framgår att ett tillstånd att inneha skjutvapen ska återkallas om tillståndshavaren visat sig olämplig att inneha skjutvapen. Återkallelse med stöd av den bestämmelsen kan exempelvis ske om tillståndshavaren gjort sig skyldig till brott (jfr bl.a. HFD 2015 ref. 20). Återkallelse med stöd av den bestämmelsen kan också ske bl.a. om tillståndshavaren av medicinska skäl inte längre kan anses lämplig att inneha skjutvapen (jfr 6 kap. 6 § vapenlagen) eller på grund av misskötsamhet i nykterhethänseende (jfr bl.a. RÅ 1991 ref. 34 och HFD 2011 ref. 84).

Frågans tidigare behandling

Frågan om de lämplighetskrav som ställs på en enskild person som ansöker om tillstånd att inneha vapen ska framgå av vapenlagen har övervägts tidigare.

Vapenlagsutredningen föreslog i sitt betänkande att det i 2 kap. 4 § vapenlagen skulle införas ett förtydligande tillägg om att tillstånd att inneha ett skjutvapen får meddelas den som har den skjutskicklighet och utbildning som behövs (se SOU 1994:4 Vapenlagen och EG, s. 15 och 120). Förslaget ledde inte till lagstiftning. Det är något oklart om detta berodde på att utredningsunderlaget bedömdes otillräckligt eller om det ansågs riskabelt att i lag endast delvis ange kraven på personliga kvalifikationer för vapentillstånd (se prop. 1995/96:52 En ny vapenlag, s. 55 och 56).

Frågan togs upp på nytt av 1995 års vapenutredning, som gjorde bedömningen att de mera personliga lämplighetskraven var svåra att precisera och därför inte borde komma till uttryck i lag. Utredningen föreslog däremot att det i vapenlagen skulle anges vissa ålders- och kunskapskrav, vilket huvudsakligen innebar en systematisk omfördelning mellan vad som framgår av vapenlagen och vapenförordningen.

Förslaget innebar dock också att en minimiålder om 18 år som utgångspunkt skulle gälla även för innehav av skjutvapen för jakt och målskjutning. (Se SOU 1998:44 En samlad vapenlagstiftning, s. 25–26, 122, 124–125, 288 och 289.) Förslaget ledde inte till lagstiftning. Regeringen bedömde att det inte fanns tillräckligt starka skäl för att införa en helt ny lagstiftning med omfattande systematiska förändringar så kort efter att vapenlagen trätt i kraft (se prop. 1999/2000:27 En skärpt vapenlagstiftning, s. 73).

Det bör införas uttryckliga bestämmelser om lämplighetsprövningen av enskilda personer

Att tillstånd till innehav av skjutvapen förutsätter att sökanden är lämplig att inneha ett sådant vapen som ansökan avser framgår i dag endast indirekt av vapenlagen. Det är enligt vår mening inte tillfredsställande. Vidare är det svårt att ur vapenregleringen utläsa vilka omständigheter som har betydelse för lämplighetsprövningen.

Enskilda personer är en stor grupp tillståndshavare. För att underlätta både för den som ansöker om tillstånd och för tillståndsmyndigheten är det önskvärt att de grundläggande krav, bl.a. på lämplighet, som gäller för att en enskild person ska ges tillstånd att inneha vapen tydligt framgår av lag. Som framhålls i avsnitt 5.3 kan en sådan ordning förväntas leda till större transparens och rättssäkerhet och kan också bidra till kortare handläggningstider hos tillståndsmyndigheten. Detta innebär inte att man i lag exakt bör ange vilka omständigheter som ska beaktas vid lämplighetsbedömningen av en enskild person. Detaljregler bör inte finnas i lagen utan i kompletterande föreskrifter på lägre nivå. Däremot är det enligt vår mening både lämpligt och möjligt att formulera allmänt hållna grundläggande bestämmelser om de krav som ställs i fråga om lämplighet. Några övertygande skäl mot införande av sådana bestämmelser kan vi inte finna. Vi föreslår därför att det i den nya vapenlagen tas in en bestämmelse av vilken det dels framgår att en lämplighetsprövning ska göras, dels vilka omständigheter som ska beaktas vid en sådan bedömning.

Den bestämmelse som tas in i lagen bör alltså vara allmänt hållen och endast ange de omständigheter som ska beaktas vid prövningen på ett övergripande plan. Den kan lämpligen utformas med 2 kap. 10 § vapenlagen som förebild. Enligt den paragrafen får tillstånd att driva handel med skjutvapen eller yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller

ammunition endast meddelas den som med hänsyn till kunskap, laglydnad och övriga omständigheter är lämplig att driva sådan verksamhet. Motsvarande krav ställs i praktiken på den som ansöker om tillstånd att inneha skjutvapen. Därutöver ställs krav på sökandens ålder och vissa handhavandekrav som kan betecknas färdigheter.

Vi föreslår därför att det av den nya vapenlagen ska framgå att ålder, kunskap och färdigheter, laglydnad och övriga omständigheter ska beaktas vid lämplighetsprövningen när en enskild person ansöker om tillstånd att inneha skjutvapen. Med övriga omständigheter bör förstås bl.a. skötsamhet i nykterhetshänseende och vissa medicinska omständigheter. Det kan också ha viss betydelse om sökanden befinner sig i allvarliga ekonomiska svårigheter. Polismyndigheten avses dock inte aktivt efterforska om denna typ av omständigheter är för handen.

Kunskapskravet för vapenhandlare i 2 kap. 10 § vapenlagen kan anses innefatta vissa begränsade handhavandekrav. Främst rör det sig dock om rena kunskapskrav (se prop. 1990/91:130 s. 38 och prop. 1995/96:52 s. 79). Att vi nu föreslår att färdigheter särskilt ska beaktas vid lämplighetsprövningen av enskilda personer är inte avsett att åstadkomma någon förändring i tillämpningen av kunskapskravet för vapenhandlare. Även det kunskapskrav vi föreslår för vapenreparatörer i avsnitt 22.3.3 kan innefatta vissa färdighetskrav.

Vid bedömningen av om en enskild person ska ges tillstånd att inneha ett visst vapen bör lämplighetsprövningen göras i relation både till det vapen som ansökan avser och det ändamål för vilket vapnet ska innehas. Det ligger i sakens natur att olika höga krav kan komma att uppställas beroende på vilken typ av vapen som ansökan avser. Ju farligare vapen, desto mer krävs för att sökanden ska anses lämplig att inneha vapnet. Med avseende på det avsedda ändamålet kan olika omständigheter ha olika betydelse beroende på syftet med innehavet. Exempelvis finns det anledning att beakta sökandens skjutskicklighet när en ansökan avser innehav för skjutning medan skjutskicklighet saknar betydelse när ansökan avser samling.

Syftet med förslaget är inte att åstadkomma någon ändring av kraven för innehavstillstånd utan endast att tydliggöra vad som redan gäller. Liksom i dag bör regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer få meddela föreskrifter om lämplighetskravens närmare innehåll. De ålders-, kunskaps- och färdighetskrav som i dag framgår av vapenförordningen bör även fortsättningsvis framgå av förordning.

Vi återkommer i avsnitt 6.4 till om det finns anledning att föreskriva ålderskrav också för ändamålen jakt och målskjutning.

Vid sidan av lämplighetsprövningen bör det generella kravet på att det skäligen kan antas att vapnet inte kommer att missbrukas fortsätta gälla också för enskilda personer. Det kravet innefattar nämligen även andra omständigheter än sökandens personliga lämplighet. Exempelvis bör det även fortsättningsvis finnas möjlighet att vid tillståndsprövningen beakta om sökanden bor tillsammans med någon som är grovt kriminellt belastad eller svårt psykiskt sjuk (se t.ex. SOU 1998:44 s. 122). Några egentliga konflikter mellan bestämmelserna torde i princip inte kunna uppstå, eftersom det rör sig om två separata krav som båda ska vara uppfyllda för att tillstånd ska få ges.

6.4 Större möjlighet för den som är under 18 år att få innehavstillstånd för jakt och målskjutning

6.4.1 Bakgrund

För innehav av enhandsvapen och helautomatiska vapen för målskjutning gäller som huvudregel att sökanden ska ha fyllt 18 respektive 20 år (2 kap. 3 § vapenförordningen). I övrigt saknas författningsreglerade ålderskrav för ändamålen jakt och målskjutning. I praktiken tillämpas dock en generell åldersgräns om 18 år, vilket överensstämmer med det ålderskrav som gäller för innehav för andra skjutningsändamål (2 kap. 3 § fjärde stycket vapenförordningen). Intyg om sökandens personliga lämplighet krävs när en underårig ansöker om tillstånd att inneha målskjutningsvapen som inte är effektbegränsade (2 kap. 3 § 4 vapenförordningen).

För att den som är under 18 år ska ges tillstånd att inneha skjutvapen ställs höga krav på bl.a. personlig lämplighet och mognad. I Polismyndighetens allmänna råd angavs fram till helt nyligen följande. Avser innehavet målskjutning ska sökanden därutöver visa att han eller hon har ett för sin ålder påfallande och varaktigt intresse för målskjutning, stor skjutskicklighet och goda utvecklingsmöjligheter i skyttekarriären. Den som ska fylla 18 år i nära anslutning till jakt-säsongens början kan få tillstånd att inneha jaktvapen. Därutöver kan en elev som genomgår utbildning vid exempelvis ett skyttegymnasium eller en yrkesutbildning inom jakt och viltvård få tillstånd att inneha jakt- eller målskjutningsvapen. Om ansökan avser ett annat

vapen än kolsyre-, luft- eller fjädervapen krävs då i allmänhet ett yttrande från skolans rektor, studierektor eller skjutinstruktör. Tillstånd att inneha skjutvapen brukar inte ges till den som är under 15 år. (Se 3 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3, som nyligen upphävts i berörda delar genom PMFS 2024:2.)

Enligt Polismyndighetens nyligen antagna handbok om vapenärenden saknar sökandens behov av vapnet betydelse vid bedömningen av om det finns förutsättningar att göra undantag från tillämpade ålderskrav. Avgörande för om tillstånd kan ges är enligt handboken att utredningen utvisar att sökanden har den personliga mognadsgrad som motsvarar åldersgränsen. (Se Rättsavdelningens handbok för handläggning av vapenärenden, RA 2024:1, avsnitt 2.5.3.1.)

Enligt EU:s vapendirektiv ska medlemsstaterna som huvudregel endast tillåta förvärv och innehav av skjutvapen för den som fyllt 18 år. Undantag får dock göras i ett par fall. Såvitt nu är av intresse gäller, något förenklat, att innehav för jakt eller målskytte får tillåtas om den underårige har föräldrarnas tillstånd eller får vägledning av förälder eller en vuxen med innehavstillstånd eller befinner sig på ett godkänt träningscenter. Därutöver krävs att föräldern eller en vuxen med innehavstillstånd ansvarar för lämplig förvaring av vapnet. (Se artikel 6.1 i vapendirektivet.)

Från flera auktoriserade sportskytteförbund har framförts att Polismyndighetens praxis i fråga om när någon som är under 18 år ges innehavstillstånd är alltför restriktiv. Underåriga kan endast träna och tävla med föreningens vapen så länge träning och tävling sker under uppsikt av en föreningsfunktionär (jfr 3 kap. vapenlagen). Enligt Svenska Skidskytteförbundet innebär det att unga skidskyttar behöver inneha egna vapen från 15 års ålder, eftersom de därefter behöver kunna åka själva med vapen på ryggen i spåren. Tillstånd ges enligt förbundet inte i tillräcklig omfattning i dessa fall. Skytteförbunden har även pekat på att skolor som bedriver skytteundervisning inte kan ges innehavstillstånd (jfr 2 kap. 3 § vapenlagen). Det innebär att unga som har skytte på schemat i flera fall kan ha behov av att egna innehavstillstånd för att kunna delta i skolundervisningen. Vidare har framförts att Polismyndighetens nuvarande praxis inte tar hänsyn till att unga, lovande skyttar behöver egna innehavstillstånd för att kunna tävla utomlands med landslaget. Det är svårt att tävla utomlands med föreningsvapen, eftersom endast fysiska personer kan få europeiska skjutvapenpass. Detta beaktas inte i tillräckligt hög grad vid tillstånds-

givningen. I praktiken är därför många unga beroende av att ha en förälder med innehavstillstånd och möjlighet att följa med på resor för att kunna tävla utomlands.

Polismyndigheten har å sin sida anfört att den åldersgräns om 18 år för innehavstillstånd för jakt och målskytte som i praktiken tillämpas redan i dag bör komma till uttryck i författning.

6.4.2 Det bör tydliggöras när den som inte fyllt 18 år får ges innehavstillstånd

Bedömning: Praxis i fråga om när underåriga kan ges innehavstillstånd för jakt och målskjutning är alltför restriktiv. Det bör därför tydliggöras när den som inte fyllt 18 år får ges innehavstillstånd.

Skälen för bedömningen

Den som är under 18 år är inte myndig och alltså inte vuxen i lagens mening. Goda skäl talar för att den som är under 18 år som huvudregel inte ska ges tillstånd att inneha skjutvapen. Detta motsvarar gällande rätt och är i överensstämmelse med vapendirektivets krav.

Det finns emellertid fall där det framstår som befogat att den som är under 18 år ges eget tillstånd att inneha skjutvapen. Det rör sig huvudsakligen om sådana fall där den underåriga uppfyller höga krav på lämplighet och personlig mognad och har ett behov av vapnet som inte kan tillgodoses genom utlåningsbestämmelserna i 3 kap. vapenlagen. Enligt vår mening bör tillstånd kunna ges i flera av de fall som skyttesammanslutningarna lyft fram som exempel på där unga i dag nekas tillstånd, under förutsättning att vapendirektivets krav är uppfyllda. Exempelvis bör den som behöver ett eget innehavstillstånd för att kunna tävla utomlands med landslaget ofta kunna ges innehavstillstånd. Sådant tillstånd bör också ofta kunna ges om den underåriga uppfyller de generella aktivitetskraven för innehavstillstånd för målskjutning i en skyttegren där förutsättningarna för uppsiktsutlåning är särskilt begränsade, såsom skidskytte. Det är alltså önskvärt att underåriga ges tillstånd i högre grad än vad Polismyndigheten i dag anser möjligt.

Det sagda skulle kunna utvecklas i författningskommentaren till den nya vapenlagen och beaktas inom ramen för den bestämmelse om personlig lämplighet som vi i avsnitt 6.3 föreslår ska tas in i lagen. Frågan är emellertid om en sådan ordning skulle leda till att praxis förändras på ett sådant sätt att underåriga ges innehavstillstånd i de fall där det är berättigat. Vidare kan en ordning där ett ålderskrav och förutsättningarna för undantag från det kravet endast kan läsas ut ur förarbetsuttalanden kritiserats för att brista i fråga om tydlighet, förutsebarhet och transparens. Grundläggande krav för tillstånd, och undantag från sådana krav, bör framgå av författning (jfr avsnitt 5.3). Ett bättre alternativ är därför att införa en bestämmelse om att innehavstillstånd för jakt eller målskjutning som huvudregel endast får ges till den som har fyllt 18 år och tydligt föreskriva när undantag från ålderskravet får göras.

6.4.3 Den som är under 18 år ska kunna få innehavstillstånd för jakt eller målskjutning om det finns särskilda skäl

Förslag: Som huvudregel ska gälla en 18-årsgräns för innehav av skjutvapen för jakt eller målskjutning. Om det finns särskilda skäl ska också den som är under 18 år få ges tillstånd att inneha skjutvapen för de ändamålen.

Vid bedömningen av om särskilda skäl föreligger ska särskilt beaktas

1. sökandens ålder och mognad,
2. vilken typ av skjutvapen som ansökan avser,
3. om sökanden har ett behov av vapnet som inte kan tillgodoses genom bestämmelserna om utlåning i vapenlagen, och
4. om någon som fyllt 18 år och som antingen är sökandens vårdnadshavare eller har tillstånd att inneha skjutvapen ser till att sökanden har praktiska förutsättningar att förvara skjutvapnet i enlighet med vapenregleringens krav.

Skälen för förslagen

Som framgår i det föregående bör huvudregeln även fortsättningsvis vara att endast den som fyllt 18 år ska få ges tillstånd att inneha skjutvapen. Huvudregeln bör dock inte gälla start- eller signalvapen (eller skjutvapen som gjorts varaktigt obrukbara) (jfr 2 kap. 3 § fjärde stycket vapenförordningen).

För att den som inte fyllt 18 år ska få ges tillstånd att inneha skjutvapen för jakt eller målskjutning bör det krävas särskilda skäl. Vid bedömningen av om sådana skäl föreligger bör särskilt beaktas sökandens ålder och mognad. Den som är under 15 år bör endast i mycket speciella undantagsfall ges innehavstillstånd. Ju närmare sökanden kommer sin artonårsdag desto mindre bör krävas för att undantag från åldersgränsen ska göras.

Vidare bör det vid bedömningen särskilt beaktas vilken typ av skjutvapen som ansökan avser. Kraven för innehav av effektbegränsade vapen, som får innehas utan tillstånd av den som fyllt 18 år (2 kap. 1 § vapenlagen), bör ställas lägre än för innehav av andra vapentyper. Motsatsvis bör högre krav gälla för innehav av sådana vapen som kan ses som särskilt farliga ur ett samhällsperspektiv.

Vid bedömningen av om särskilda skäl föreligger bör också särskilt beaktas om sökanden har ett behov av vapnet som inte kan tillgodoses genom vapenlagens bestämmelser om utlåning. Som framgår i det föregående kan detta vara fallet när en underårig tagits ut till landslaget eller tränar och tävlar i grenar där uppsiktsutlåning är förordat med särskilda svårigheter. Så kan också vara fallet när den underårige går på exempelvis ett skyttegymnasium, eftersom skolor inte hör till de aktörer som får ges tillstånd att inneha skjutvapen (se 2 kap. 3 § vapenlagen). Vid prövningen bör dock beaktas om skolan indirekt har tillgång till vapen för undervisningen på grund av att t.ex. vissa lärare har beviljats tillstånd att inneha skjutvapen för det ändamålet.

Vid bedömningen bör också särskilt beaktas sådana omständigheter som är av betydelse för att Sverige även i fortsättningen ska leva upp till vapendirektivet. Som anförts i det föregående gäller enligt vapendirektivet, såvitt nu är av intresse, att den som är under 18 år kan få tillåtas att inneha skjutvapen för jakt eller målskytte bl.a. om den underårige har föräldrarnas tillstånd och föräldern eller en vuxen med innehavstillstånd ansvarar för lämplig förvaring av vapnet (artikel 6.1 i vapendirektivet).

Redan i dag gäller krav på förmyndares samtycke för att en underårig ska ges tillstånd att inneha skjutvapen (2 kap. 11 § vapenförordningen). Vi föreslår i avsnitt 5.5 att den bestämmelsen ska föras över till den nya vapenförordningen. Förmyndare är i regel den som är förälder till den underårige (6 kap. 2 § och 10 kap. 2 § föräldrabalken). Någon särskild bestämmelse om att förälders samtycke ska beaktas vid prövningen av om det finns särskilda skäl att ge en underårig innehavstillstånd behövs alltså inte.

Med avseende på förvaring så har utredningen i delbetänkandet gjort bedömningen att vapendirektivets krav på förvaring av en underårigs vapen inte kan ges en vidare innebörd än att en förälder eller annan vuxen ska se till att den underårige ges praktiska förutsättningar att förvara sitt vapen på föreskrivet sätt. Utredningen har vidare gjort bedömningen att svensk rätt redan utan författningsändringar lever upp till vapendirektivets krav och har därvid förutsatt att Polismyndigheten beaktar förvaringsmöjligheterna vid tillståndsgivningen. (Se SOU 2022:62 EU:s vapendirektiv – genomförande av 2017 års ändringsdirektiv på miniminivå, s. 105 och 106.) Regeringen har godtagit bedömningen (jfr prop. 2022/23:102 Genomförande av ändringarna i vapendirektivet). Vi föreslår nu vad som i praktiken är en utvidgning av möjligheten att ge underåriga innehavstillstånd. Det är då lämpligt att det av bestämmelserna uttryckligen framgår att det vid tillståndsprövningen särskilt ska beaktas om en sådan person som avses i vapendirektivet ser till att den underårige har praktiska förutsättningar att förvara skjutvapnet i enlighet med vapenregleringens krav. Vid bedömningen av om det kravet är uppfyllt kan exempelvis beaktas om den underårige bor med den vuxne och denne har åtagit sig att se till att det finns ett säkerhetsskåp i hemmet där vapnet ska förvaras (jfr 5 kap. 2 § vapenlagen). Det kan också beaktas om det finns förutsättningar att ge tillstånd till förvaring hos annan enligt 5 kap. 3 § vapenlagen (se vidare avsnitt 19.6).

Även andra omständigheter än de som särskilt pekas ut i de nya bestämmelserna bör beaktas vid bedömningen av om det finns anledning att göra undantag från ålderskravet. En helhetsbedömning bör alltså göras i det enskilda fallet. Därvid bör bl.a. beaktas styrkan i sökandens legitima behov av att få inneha ett eget skjutvapen. Vid den bedömningen har det betydelse exempelvis hur länge sökanden har ägnat sig åt jakt eller målskytte och hur lovande skytt den unge är. Inom ramen för helhetsbedömningen bör också, i någon mån,

kunna beaktas om vapnet har ett särskilt värde för sökanden exempelvis för att han eller hon har ärvt det av en nära anhörig.

I vapenförordningen finns redan i dag bestämmelser om ålderskrav för innehavstillstånd. Även de föreslagna bestämmelserna bör lämpligen placeras i förordning. Något nytt bemyndigande till regeringen krävs inte (se 11 kap. 2 § b vapenlagen).

6.4.4 Samma omständigheter bör alltid beaktas vid bedömningen av om det finns skäl att göra undantag från vapenregleringens ålderskrav

Förslag: Vid bedömningen av om det finns särskilda skäl att göra undantag från ålderskraven för innehav av enhandsvapen och helautomatiska vapen ska samma omständigheter beaktas som när frågan avser undantag från ålderskravet för jakt och målskjutning.

Skälen för förslaget

För innehav av enhandsvapen och helautomatiska vapen för målskjutning gäller, som anmärks i det föregående, redan i dag som huvudregel att sökanden ska ha fyllt 18 respektive 20 år. Undantag från de ålderskraven får göras om det finns särskilda skäl. (2 kap. 3 § vapenförordningen.) Frågan är då hur de bestämmelserna förhåller sig till de bestämmelser vi nu föreslår.

Enhandsvapen och helautomatiska vapen anses vara särskilt samhällsfarliga vapen (se vidare kapitel 9). För att den som är under 20 år ska ges tillstånd att inneha ett helautomatiskt vapen har tidigare krävts att personen är en mycket framstående tävlingsskytt och tillhör åtminstone länseliten (3 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3, som nyligen upphävts i berörda delar genom PMFS 2024:2). Numera anser Polismyndigheten det avgörande vara om personen har den personliga lämplighet och mognadsgrad som kännetecknar den som uppfyller ålderskraven (se Rättsavdelningens handbok för handläggning av vapenärenden, RA 2024:1, avsnitt 2.5.3.1).

De omständigheter som beaktas vid bedömningen av om det finns skäl att göra undantag från vapenregleringens ålderskrav bör enligt vår mening alltid vara desamma. Kärnan i bedömningen måste näm-

ligen alltid vara vilken ålder och mognad sökanden uppnått, vilken typ av vapen som ansökan avser, om sökanden kan tillgodose sitt behov av vapnet utan att innehavstillstånd ges och om sökanden kan tillgodose vapenlagens krav på en säker förvaring. Vi föreslår därför att de omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om det finns särskilda skäl att göra undantag för ålderskravet för jakt och målskjutning också ska beaktas särskilt vid bedömningen av om det finns särskilda skäl att göra undantag från ålderskraven för enhandsvapen och helautomatiska vapen. En annan sak är detta i praktiken bör leda till en mer restriktiv tillståndsprövning för enhandsvapen och helautomatiska vapen, eftersom det är särskilt samhällsfarliga vapen och vapnets typ ska beaktas vid prövningen.

6.5 Godtagbara ändamål för innehavstillstånd

Förslag: Det ska av den nya vapenlagen framgå vilka som är de godtagbara ändamålen för innehav av skjutvapen för skjutning. De godtagbara ändamålen ska även i fortsättningen vara jakt, målskjutning, skydd, avlivning av fällfångade djur och s.k. udda ändamål.

Det ska klargöras att tillstånd kan ges för udda ändamål som inte avser skjutning.

Udda ändamål ska betecknas ”udda skjutningsändamål” respektive ”udda ändamål som inte avser skjutning”.

Skälen för förslagen

Nuvarande ordning

Enligt 2 kap. 4 § vapenlagen får en enskild person ges tillstånd att inneha skjutvapen för skjutning endast om han eller hon behöver vapnet för ett godtagbart ändamål.

Av 2 kap. 5 a § vapenförordningen framgår indirekt att tillstånd för skjutning kan ges för jakt, målskytte, skydd eller avlivning av fällfångade djur. Om det finns synnerliga skäl får tillstånd därutöver beviljas för annat ändamål, s.k. ”udda ändamål”. Udda ändamål kan vara exempelvis räddningstjänstens punktering av gasbehållare vid eldsvåda. Vad som förstås med udda ändamål berörs vidare i avsnitt 6.8.

Tillstånd till innehav av skjutvapen för annat ändamål än skjutning får enligt 2 kap. 4 § vapenlagen meddelas om skjutvapnet har samlarvärde, prydnadsvärde eller särskilt affektionsvärde för sökanden. I praxis har tillstånd även beviljats för innehav av ett obrukbart vapen som teaterrekvisita (se RÅ 2007 ref. 46). Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade i avgörandet att bestämmelsen i 2 kap. 5 a § vapenförordningen inte är tillämplig när ett vapen inte ska användas för skjutning och att frågan om tillstånd i stället får bedömas med utgångspunkt i de förutsättningar som allmänt sett gäller för tillstånd enligt vapenlagen. I avgörandet nämndes att användning av vapen i en teaterföreställning var ett sådant udda ändamål som godtagits i praxis innan 2 kap. 5 a § vapenförordningen infördes. Högsta förvaltningsdomstolen hänvisade i det avseendet till vissa förarbetsuttalanden (prop. 1999/2000:27 s. 42 och 43).

Frågans tidigare behandling

1995 års vapenutredning föreslog att de ändamål för vilka någon kan ha rätt att inneha skjutvapen skulle framgå av lagtexten (se SOU 1998:44 s. 24 och jfr s. 120–121 och 287). Förslaget ledde inte till lagstiftning men däremot till införandet av 2 kap. 5 a § vapenförordningen. Syftet med införandet var, som det får förstås, att klargöra att tillstånd kan ges för s.k. udda ändamål (jfr prop. 1999/2000:27 s. 42 och 43).

De godtagbara ändamålen bör framgå av lag

En enskild person får ges tillstånd att inneha ett skjutvapen för skjutning endast om han eller hon behöver vapnet för ett godtagbart ändamål (2 kap. 4 § vapenlagen). Den nu gällande regleringen avseende vad som utgör ett godtagbart ändamål är svårtillgänglig. Enligt vår mening är det otillfredsställande att så grundläggande krav för innehavstillstånd inte enkelt kan utläsas av vapenlagen. Detta kan försvåra för både sökande och för tillståndsmyndigheten. Vi föreslår därför att de godtagbara ändamålen ska framgå av den nya vapenlagen.

Frågan har lyfts om avlivning av fällfångade djur även fortsättningsvis ska utgöra ett eget ändamål i vapenregleringen. Ett argument mot att så ska vara fallet kan vara att avlivningen utgör ett naturligt led i jakt med fällor och att avlivning av fällfångade djur därmed skulle

kunna ingå i ändamålet jakt. För innehav för jakt och innehav för avlivning av fällfångade djur uppställs emellertid olika krav (se avsnitt 6.2). Tillstånd att inneha skjutvapen för jakt innefattar visserligen en rätt att också använda vapnet för avlivning av djur, men ett tillstånd att inneha vapen för avlivning medför inte en rätt att använda vapnet för jakt (jfr 3 kap. 3 § vapenförordningen). Vi kan inte se några principiella eller praktiska fördelar med att avskaffa avlivning av fällfångade djur som ett särskilt ändamål och bedömer därför att det ändamålet även fortsättningsvis bör anges särskilt.

Av den nya vapenlagen bör det alltså framgå att en enskild person får ges tillstånd att inneha skjutvapen för ändamålen jakt, målskjutning, skydd, avlivning av fällfångade djur och andra godtagbara ändamål, dvs. s.k. udda ändamål. De udda ändamålen bör i lagen benämnas ”udda skjutningsändamål”.

De godtagbara ändamålen när ett skjutvapen ska innehas för annat än skjutning – dvs. i första hand för samling, prydnad eller minne – framgår enligt vår mening i huvudsak tillräckligt tydligt av den nuvarande vapenlagen. Det saknas emellertid författningsstöd för att bevilja tillstånd att inneha skjutvapen för udda ändamål när vapnet inte ska användas för skjutning. I praxis och förarbeten finns dock, som framgår i det föregående, stöd för att tillstånd kan ges för udda ändamål även i sådana fall. Enligt vår mening bör den möjligheten framgå av lagen. De udda ändamålen bör benämnas ”udda ändamål som inte avser skjutning”.

I avsnitt 6.8 återkommer vi till förutsättningarna för att ge tillstånd att inneha ett skjutvapen för udda ändamål.

6.6 Innehavstillstånd för jaktändamål

Som framgår i avsnitt 6.2 har Naturvårdsverkets föreskrifter om vilka vapen som får användas för jakt stor betydelse för när innehavstillstånd kan ges för det ändamålet. I detta avsnitt berörs vissa frågor med anknytning till de föreskrifterna.

6.6.1 Förbud och begränsningar som avser innehav bör framgå av vapenregleringen

Bedömning: Bestämmelser som har som enda syfte att begränsa möjligheterna till innehav av vissa vapen för vissa ändamål bör så långt det är möjligt finnas i vapenlagen och föreskrifter som meddelas med stöd av denna.

Förslag: De bestämmelser i Naturvårdsverkets föreskrifter som enbart syftar till att uppfylla kraven i vapendirektivet ska flyttas till den nya vapenförordningen och avse innehav för jakt i stället för användning för jakt.

Skälen för bedömningen och förslaget

I avsnitt 5.3 har vi utvecklat de krav som bör ställas på en tillståndsgregering och även gjort bedömningen att dagens vapenreglering i vissa avseenden inte är så tydlig och lättillgänglig som den bör vara. Vi har därför bl.a. i avsnitt 5.5 föreslagit vissa förtydliganden. En otydlighet som har uppmärksammats i olika sammanhang är att viss reglering som syftar till att begränsa möjligheterna till innehav av vissa slags skjutvapen inte finns i vapenregleringen utan i stället följer indirekt av reglering som handlar om rätten att använda skjutvapen. Det sagda gäller i första hand rätten att inneha skjutvapen för ändamålet jakt.

Av 27 § jaktlagen framgår att jakt ska bedrivas så att viltet inte utsätts för onödigt lidande och så att människor och egendom inte utsätts för fara. Vid jakt i Sverige får därför endast sådana vapen och andra jaktmedel användas som uppfyller de krav som Naturvårdsverket föreskriver (30 § jaktlagen och 10 a § jaktförordningen). Med stöd av bemyndigandet har Naturvårdsverket meddelat föreskrifter, se Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt (NFS 2023:8). Naturvårdsverkets bemyndigande att meddela föreskrifter om vapen för jakt handlar om jaktens bedrivande och tar enbart sikte på vilka vapen som får användas vid jakten och alltså inte vilka vapen som får innehas. Det förhåller sig visserligen så att det inte kan föreligga något behov av ett visst vapen för ändamålet jakt om vapen inte får användas vid jakt. Ett sådant vapen

kan inte heller anses lämpligt för ändamålet jakt. Det innebär dock inte att Naturvårdsverket har i uppgift att ta ställning till vilka vapen som ska förekomma i samhället. Det ankommer inte på Naturvårdsverket att göra ställningstaganden utifrån exempelvis brottsförebyggande synpunkter.

Trots det sagda finns det i Naturvårdsverkets föreskrifter vissa bestämmelser som egentligen syftar till att begränsa innehav av en viss vapentyp snarare än användningen av vapentypen vid jakt. Bestämmelserna har alltså utformats som ett förbud mot att använda vapentypen vid jakt. Sålunda följer, lite förenklat, av föreskrifterna att man inte vid jakt får använda halvautomatiska kul- och hagelgevär som kan minskas till mindre än 60 cm utan att funktionaliteten går förlorad genom en bl.a. en vikbar kolv (2 kap. 6 § och 3 kap. 7 § NFS 2023:8). Bestämmelserna är avsedda att införliva det förbud mot innehav av sådana vapen för jakt som följer 2017 års ändringsdirektiv och saknar alltså jaktliga skäl (se artikel 9 och kategori A8 i bilaga I till vapendirektivet). Nackdelarna med en sådan regleringslösning uppmärksammades vid genomförandet av ändringsdirektivet men ansågs ändå godtagbar med hänsyn till överträdelseärendet mot Sverige och tidspresen att genomföra ändringsdirektivet (se SOU 2022:62 s. 134). Även bestämmelsen i 5 kap. 2 § föreskrifterna om att endast sådana enhandsvapen som har kantantändning får användas vid jakt är avsedd att genomföra ändringsdirektivet.

Att helautomatiska vapen inte får innehas för jakt framgår inte uttryckligen av vapenregleringen utan endast indirekt av att det enligt jaktregelverket inte finns något tillåtet användningsområde för sådana vapen för jakt. Förbudet mot att använda helautomatiska vapen vid jakt har jaktliga skäl medan det indirekta förbudet mot innehav även har brottsförebyggande skäl. Det hör till saken att det följer av vapendirektivet att medlemsstaterna inte får tillåta innehav av helautomatiska skjutvapen för jakt (se artikel 9 och kategori A2 i bilaga I till vapendirektivet), varför det dessutom är fråga om uppfyllande av vapendirektivets krav som i huvudsak har brottsförebyggande motiv. I kapitel 9 återkommer vi till frågan om det av den nya vapenlagen uttryckligen bör framgå att helautomatiska vapen inte får innehas för jakt.

Vi anser att den beskrivna regleringstekniken där begränsningar eller förbud mot innehav av vissa vapen framgår endast indirekt av Naturvårdsverkets användningsreglering är mindre lämplig och inte

bör väljas i den nya vapenreglering som vi föreslår. Till att börja med bidrar den till att göra vapenregleringen svårtillgänglig. Vidare är det principiellt tveksamt att Naturvårdsverket meddelar föreskrifter som inte syftar till att omhänderta de intressen som ligger inom myndighetens ansvarsområde utan som enbart syftar till att begränsa innehav av en viss sorts vapen, oberoende av om vapnen i och för sig skulle kunna vara lämpliga från jaktlig synpunkt. Bestämmelser av detta slag bör finnas i vapenlagen och föreskrifter som meddelas med stöd av den lagen. Det är en annan sak att det i vissa fall kan finnas skäl både till användningsreglering och innehavsreglering. Det finns flera exempel på att det i vapenregleringen finns särskilda begränsningar i fråga om innehav av vapen som i och för sig är tillåtna för jakt enligt Naturvårdsverkets föreskrifter. Sådana begränsningar gäller bl.a. för enhandsvapen och instickspipor (se 2 kap. 5 § vapenförordningen).

Med hänsyn till det anförda bör bestämmelser som har som enda syfte att begränsa möjligheten till innehav av vissa vapen för vissa ändamål så långt det är möjligt finnas i vapenlagen och föreskrifter som meddelas med stöd av denna. Det bör alltså inte förekomma att sådana begränsningar och förbud endast framgår indirekt av användningsreglering, såsom i Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen för jakt.

Bedömningen innebär bl.a. att bestämmelser i Naturvårdsverkets föreskrifter som syftar till att uppfylla kraven i vapendirektivet bör tas in i den nya vapenreglering som vi föreslår och ta sikte på innehav för jakt i stället för användning. Det bör således regleras i vapenförordningen att halvautomatiska gevär, vars längd kan minskas till mindre än 60 cm utan att funktionaliteten går förlorad genom en vikbar kolv, en kolv av teleskopisk typ eller genom en kolv som kan avlägsnas utan användning av verktyg, inte får innehas för jakt (2 kap. 6 § och 3 kap. 7 § NFSF 2023:8). Bestämmelsen bör dock ges en delvis annan utformning när den tas in i vapenförordningen, som än tydligare anknyter till vapendirektivet. Det bör vidare föreskrivas att enhandsvapen med centralantändning inte får innehas för jakt (5 kap. 2 § NFSF 2023:8).

6.6.2 Skjutvapens lämplighet för ändamålet jakt

Förslag: Ett skjutvapen som enligt jaktlagen eller föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen får användas för jakt ska också vid tillämpning av vapenregleringen anses lämpat för jakt. En föreskrift om detta ska tas in i den nya vapenförordningen.

Bedömning: Om våra förslag i avsnitt 20.8 inte genomförs bör ett vapen som enligt jaktregleringen får användas för jakt inte anses lämpat för det ändamålet om det finns särskilda skäl med hänsyn till allmän ordning och säkerhet.

Skälen för förslaget och bedömningen

Nuvarande ordning

Tillstånd till innehav av skjutvapen för skjutning får ges endast om vapnet är lämpat för det ändamål som tillståndet ska avse (2 kap. 5 § vapenlagen). Vår tolkning av bestämmelsen redovisas i avsnitt 5.6.3. Som anges där framgår av förarbetena inte mycket mer än att hagelgevär vars utförande liknar militära helautomatiska vapen och med vilka det inte går att uppnå samma skottprecision som med ordinära hagelgevär inte kan anses vara lämpliga för jakt, eftersom strävan i jaktsammanhang bör vara att minimera risken för skadskjutning av viltet (se prop. 1999/2000:27 s. 33). Vi menar att bestämmelsen bör tolkas så att ett skjutvapen endast kan anses vara lämpat för ett visst ändamål om det är väl ägnat att åstadkomma det avsedda resultatet, samtidigt som risken för oönskade bieffekter är låg. Vid bedömningen bör hänsyn också tas till om vapnet över huvud taget kan anses lämpat för civilt innehav och användning.

Endast sådana vapen som enligt Naturvårdsverkets föreskrifter är tillåtna för jakt får användas vid jakt i Sverige (30 § jaktlagen, 10 § jaktförordningen och NFS 2023:8). Högsta förvaltningsdomstolen har i rättsfallet RÅ 2010 ref. 71 uttalat att Naturvårdsverkets föreskrifter ska beaktas vid bedömningen av om ett visst vapen är lämpat för jakt. Polismyndigheten har emellertid enligt rättsfallet att göra en självständig bedömning av om vapnet uppfyller kraven i såväl Naturvårdsverkets föreskrifter som vapenlagen.

Kammarrätterna har i flera avgöranden kommit fram till att skjutvapen, som i och för sig uppfyller kraven i Naturvårdsverkets föreskrifter, inte är lämpliga för jakt när vapnen haft vikbar kolv eller pistolgrepp. Avgörandena har motiverats med att sådana egenskaper fyller rent militära behov samt ökar risken för att vapnen missbrukas. (Se bl.a. Kammarrätten i Göteborgs dom den 12 december 2019 i mål nr 4382-19, Kammarrätten i Stockholms dom den 6 juli 2020 i mål nr 1816-20, Kammarrätten i Jönköpings dom den 30 april 2019 i mål nr 2861-18 och Kammarrätten i Sundsvalls dom den 8 maj 2020 i mål nr 2511-19.) Praxis är dock inte enhetlig. Bland annat har Kammarrätten i Stockholm i dom den 2 mars 2023 i mål nr 6936-22 ansett ett skjutvapen lämpat för jakt trots att det hade vikbar kolv och pistolgrepp. Kammarrätten konstaterade att den omständigheten att vissa egenskaper är lämpliga även för militära vapen inte påverkar ett vapens lämplighet för jakt. Kammarrätten konstaterade vidare att det inte fanns någon utredning som gav stöd för uppfattningen att vapnets egenskaper eller utseende skulle kunna leda till en förhöjd risk att för att det skulle komma till brottslig användning. Domen har fått laga kraft.

Polismyndigheten har tidigare intagit en restriktiv hållning vid bedömningen av om ett skjutvapen är lämpat för jakt. Utöver att vapnet ska vara tillåtet för jakt enligt Naturvårdsverkets föreskrifter har Polismyndigheten uppställt följande krav. Ammunition laddad med röksvagt krut bör finnas att tillgå i handeln eller genom hemladdning i sådan omfattning att övningskytte med vapnet kan bedrivas i tillräcklig omfattning. Vapen vars utförande är sådant att det inte går att uppnå samma precision som med ordinära vapen bör anses som direkt olämpliga för jakt. Vad som nu sagts bör exempelvis gälla i fråga om korta vapen, vapen som saknar traditionell kolv eller som inte har för ändamålet lämpliga riktmedel, t.ex. militära närstridsvapen. Även andra vapen kan, med hänsyn till sin konstruktion eller vikt, anses olämpliga för jakt. (Se 2 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3, som nyligen upphävts genom PMFS 2024:2.)

Polismyndighetens nyligen beslutade handbok för handläggning av vapenärenden ger intryck av att en något annan tillämpning är avsedd för framtiden. Enligt handboken ska myndigheten vid bedömningen av om ett skjutvapen är lämpat för jakt – utöver att vapnet uppfyller Naturvårdsverkets krav för att få användas vid jakt – beakta att vapnet inte har egenskaper som är primärt motiverade av rent militära behov och att vapnet har nödvändig skottprecision och en

konstruktion som inte innebär risker för skytten eller omgivningen. Skjutvapen som har egenskaper primärt motiverade av rent militära behov är, enligt handboken, sådana som är avsedda att fjärrstyras, monteras på fordon eller i fasta installationer etc. Att en vapentyp har ett militärt användningsområde, vilket enligt handboken gäller t.ex. vapen av typen AR-15, innebär enligt handboken inte att de kan anses ha egenskaper som är primärt motiverade av rent militära behov. Att skjutvapen tillhandahålls av vapenhandlare, marknadsförs som jaktvapen och normalt förekommer som jaktvapen på marknaden innebär enligt handboken en tydlig indikation på att vapnet inte har egenskaper som är primärt motiverade av rent militära behov. Skjutvapen som tillhandahålls av vapenhandlare och skjutvapen som normalt förekommer på marknaden får enligt handboken också anses ha en fullt tillräcklig skottprecision samt vara funktionella och säkra att använda. Däremot kan antika vapen som inte kan användas med modern ammunition, vapen med ett helt annat syfte än jakt eller egentillverkade vapen (t.ex. 3D-printade vapen) anses medföra risker för olyckshändelser med skjutvapen. (Se Rättsavdelningens handbok för handläggning av vapenärenden, RA 2024:1, avsnitt 4.2.1.)

Skjutvapen som får användas för jakt bör också anses lämpade för det ändamålet

I jaktlagen finns vissa grundläggande regler om hur jakt får bedrivas och om hur viltet ska vårdas. Av 27 § jaktlagen framgår att jakten ska bedrivas så att viltet inte utsätts för onödigt lidande och så att människor och egendom inte utsätts för fara. Det är mot denna bakgrund bestämmelsen i 30 § jaktlagen, enligt vilken endast de vapen och jaktmedel i övrigt som regeringen föreskriver får användas vid jakt, måste förstås. Regeringen har vidaredelegerat sin föreskriftsrätt till Naturvårdsverket. Naturvårdsverket har alltså i uppdrag att avgöra vilka vapen som får användas för jakt och är därmed primärt ansvarig för att bedöma vilken typ av vapen som är lämpliga för jaktändamål. Mot denna bakgrund skulle det kunna framstå som naturligt att tillerkänna Naturvårdsverkets föreskrifter ett bestämmande inflytande när det gäller att avgöra om ett vapen är lämpat för jakt.

Polismyndigheten har emellertid ansvaret för säkerheten i samhället när det gäller den civila förekomsten och användningen av skjutvapen. Att Polismyndigheten är tillståndsmyndighet i vapenärenden

får ses i ljuset av att polisens arbete ska syfta till att upprätthålla allmän ordning och säkerhet, och att detta utgör ett led i samhällets verksamhet för att främja rättvisa och trygghet (se 1 § polislagen [1984:387]). Det innebär att Polismyndigheten kan ha anledning att se på frågan om ett vapen är lämpat för jakt från ett bredare perspektiv än Naturvårdsverket. Polismyndigheten har exempelvis anledning att ta hänsyn till om det över huvud taget är lämpligt att ett visst vapen får innehas för civila ändamål, medan Naturvårdsverkets bedömning inskränker sig till jaktliga hänsyn. Vidare bör noteras att Naturvårdsverkets föreskrifter avser användning medan vapenlagens regler gäller innehav. I sammanhanget bör också noteras att Naturvårdsverkets föreskrifter endast anger vilka vapen som får användas för jakt men inte vilka vapen som är lämpligast för ändamålet. Bestämmelsen i 2 kap. 5 § vapenlagen om att vapnet måste vara lämpat för ändamålet synes ha tillkommit mot bakgrund av att de vapen som var tillåtna för jakt enligt Naturvårdsverkets föreskrifter vid den tidpunkten inte alltid kunde anses lämpliga för jakt (jfr prop. 1999/2000:27 s. 33 och SOU 1998:44 s. 122–124).

I kapitel 20 gör vi bedömningen att innehavstillstånd inte bör få ges när den nytta en viss vapentyp har för ett visst ändamål inte är tillräcklig för att uppväga de risker det innebär för allmän ordning och säkerhet om tillstånd ges för det ändamålet. Det sagda gäller inte minst mot bakgrund av det ökade skjutvapenvåldet och det försämrade nationella säkerhetsläget. Vi föreslår därför i kapitel 20 att tillstånd till innehav av ett skjutvapen inte får ges om innehav för det avsedda ändamålet av den sortens vapen innebär en risk för allmän ordning och säkerhet som är oproportionerlig i förhållande till nyttan för ändamålet. Vidare föreslår vi att tillstånd att inneha skjutvapen för jakt inte ska få avse halvautomatiska gevär och lådor som är avsedda för sådana gevär, om vapnet är utformat för centralantänd gevärskammunition eller centralantänd pistolammunition i grövre kaliber än 9 millimeter, och ett löstagbart vapenmagasin av militär typ med kapacitet för mer än 10 patroner kan sättas in i vapnet utan särskild utrustning eller modifiering av vapnet. Vi föreslår också vissa andra förbud mot vapen som enligt vår mening inte bör få innehas av enskilda.

Förslagen i kapitel 20 utgör delvis en kodifiering av den prövning som Polismyndigheten i dag kan göra inom ramen för bedömningen av om ett vapen är lämpat för ändamålet. Om förslagen genomförs minskar därför behovet av att hänsyn till allmän ordning och säker-

het kan beaktas inom ramen för den bedömningen. Bedömningen av om ett skjutvapen är lämpat för ändamålet skulle då kunna begränsas till frågan om vapnet är ägnat att åstadkomma det avsedda resultatet, samtidigt som risken för oönskade bieffekter är låg. Något annorlunda uttryckt skulle bedömningen kunna inriktas på frågan om det är lämpligt att vapnet används för det avsedda ändamålet.

Naturvårdsverkets föreskrifter reglerar vilka vapen som får användas för jakt. Myndigheten har det primära ansvaret för att avgöra vilka vapen som är lämpliga för jakt ur ett rent jaktligt perspektiv. Under förutsättning att de förslag vi lämnar i kapitel 20 genomförs anser vi att Polismyndigheten får tillräckliga verktyg för att ingripa mot sådana vapen som inte bör få innehas för jakt utifrån de intressen Polismyndigheten ska bevaka. Vi ser då inget hinder mot att jaktregleringen tillåts bli avgörande för frågan om ett vapen är lämpat för jaktändamål. En sådan ordning överensstämmer med hur många jägare redan i dag uppfattar regelverket och kan bidra till att tillståndsmyndighetens och domstolarnas beslut uppfattas som mer legitima.

Vi föreslår därför att det i den nya vapenförordningen föreskrivs att ett vapen som enligt jaktlagen eller föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen får användas för jakt också ska anses lämpat för jakt. Regeringen bör kunna föreskriva om detta i vart fall med stöd av det tämligen vidsträckta bemyndigandet i 11 kap. 2 § f vapenlagen, som ger en möjlighet att meddela föreskrifter om de förutsättningar som i övrigt ska vara uppfyllda för tillstånd enligt denna lag.

Om de förslag vi lämnar i kapitel 20 inte genomförs bör den nya föreskriften ges en delvis annan utformning. Förslaget till 4 kap. 7 § nya vapenförordningen bör då ges följande lydelse.

Sådana skjutvapen som enligt jaktlagen (1987:259) eller föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen får användas för jakt ska vid tillämpning av 3 kap. 2 § vapenlagen (2025:00) anses vara lämpade för jakt, om det inte finns särskilda skäl med hänsyn till allmän ordning och säkerhet.

Det bör framhållas att ett yttrande från Naturvårdsverket inte heller framöver bör vara bindande för Polismyndigheten när myndigheten prövar om ett vapen är tillåtet för jakt enligt Naturvårdsverkets föreskrifter, utan Polismyndigheten ska göra en självständig prövning av om så är fallet (jfr RÅ 2010 ref. 71). En annan ordning skulle innebära att Naturvårdsverkets yttrande tillerkänns ett legalt bevisvärde, vilket är främmande för svensk rätt.

Den föreslagna bestämmelsen om att ett vapen som enligt jaktlagen eller föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen får användas för jakt ska anses lämpat för jaktändamål bör inte förstås motsatsvis. Även ett skjutvapen som inte får användas för jakt i Sverige kan undantagsvis anses vara lämpat för jakt, om jakten ska ske i ett annat land med en annan viltstam. Det bör ankomma på sökanden att visa att vapnet ska användas utomlands och att vapnet är lämpat för jakt där. Helautomatiska vapen torde aldrig vara lämpade för jakt (se avsnitt 9.2). I avsnitt 9.10.1 föreslår vi att det inte ska vara möjligt att få tillstånd att inneha helautomatiska vapen för jaktändamål.

6.7 Innehavstillstånd för målskjutning

I detta avsnitt berörs vissa frågor om innehavstillstånd för målskjutning.

6.7.1 Aktivitetskraven för målskjutning

Bedömning: Polismyndigheten bör se över aktivitetskraven för innehav av skjutvapen för målskjutning för att säkerställa att kraven är utformade med hänsyn till skyttesportens faktiska förutsättningar. Myndigheten bör under arbetet samråda med de auktoriserade skyttesammanslutningarna.

Skälen för bedömningen

Aktivitetskraven i snäv bemärkelse

För att en enskild person ska få ges tillstånd att inneha skjutvapen för målskjutning krävs, utöver de allmänna förutsättningarna för tillstånd att inneha ett vapen avsett för skjutning, att sökanden är aktiv medlem i en skyttesammanslutning som uppfyller vissa krav. Kravet på aktivt medlemskap gäller alla de vapentyper som kan innehas för målskjutning utom effektbegränsade vapen. (2 kap. 3 § första stycket 2–4 vapenförordningen.)

Med avseende på *enhandsvapen* finns tämligen detaljerade föreskrifter rörande aktivitetskravet. För tillstånd att inneha ett sådant vapen krävs att sökanden under minst sex månader har varit medlem

i en skyttesammanslutning som uppfyller vissa krav och – om sökanden inte tidigare innehar enhandsvapen – under de senaste sex månaderna har deltagit i sammanslutningens skjutningar eller representerat sammanslutningen i externa tävlingar i genomsnitt minst två gånger per månad. Om sökanden sedan tidigare innehar ett enhandsvapen gäller i stället som utgångspunkt ett krav på en genomsnittlig aktivitet minst en gång per månad under de senaste sex månaderna. Undantag från det kravet får dock göras vid ansökan om förnyat tillstånd att inneha vapen om det finns särskilda skäl, såsom uppehåll på grund av sjukdom, graviditet eller utlandstjänstgöring. (Se 5 kap. 5 och 6 §§ RPSFS 2009:13, FAP 551-3, i dess lydelse enligt PMFS 2016:4.)

För *andra vapentyper* än enhandsvapen gäller enligt Polismyndighetens allmänna råd att sökanden ska ha varit aktiv medlem i en skyttesammanslutning som uppfyller vissa krav under minst sex månader och under denna tid regelmässigt ha deltagit i organisationens skjutningar (5 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3). Enligt uppgift från Polismyndigheten gör myndigheten inte någon närmare kontroll av aktiviteten, utan den bedömning som görs av en skyttesammanslutnings styrelse i ett föreningsintyg godtas regelmässigt. Detta gäller även helautomatiska vapen.

Utredningen har i delbetänkandet gjort bedömningen att Polismyndigheten bör införa ytterligare aktivitetskrav för vissa vapentyper, nämligen för vissa halvautomatiska vapen som utgör A-vapen enligt vapendirektivets kategorisering (se SOU 2022:62 s. 139). Regeringen har angett att det kan behövas sådana ändringar för att Sverige ska leva upp till vapendirektivet (se prop. 2022/23:102 s. 36 och 37).

Aktivitetskravet i vidare bemärkelse

Utöver de aktivitetskrav som framgår eller följer av 2 kap. 3 § vapenförordningen tillämpar Polismyndigheten också andra aktivitetskrav vid tillståndsprovningen. Sökandens skytteaktivitet har nämligen betydelse för vilket behov sökanden anses ha av ett visst vapen.

Behov av ett första *enhandsvapen* anses i regel föreligga om sökanden uppfyller föreskrifterna om aktivt medlemskap (se 5 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3 i dess lydelse enligt PMFS 2016:4). Behov av ytterligare enhandsvapen förutsätter emellertid enligt Polismyndighetens allmänna råd att sökanden därutöver kan visa att han

eller hon inom ramen för sitt aktiva medlemskap har tränat eller tävlat minst två gånger under de senaste sex månaderna med de enhandsvapen som han eller hon redan innehar. Hänsyn bör enligt de allmänna råden också tas till sökandens motivering av sitt framtida behov av sökt vapen. (Se 5 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3 i dess lydelse enligt PMFS 2016:4.)

Vid förnyelse av ett tillstånd att inneha enhandsvapen som tidsbegränsats med stöd av 2 kap. 6 a § vapenlagen (s.k. femårslicens) krävs, utöver att de grundläggande aktivitetskraven är uppfyllda, att sökanden tränat eller tävlat med sökt vapen minst fyra gånger per år de senaste två åren för att behov av vapnet ska anses föreligga. Vid behovsbedömningen bör hänsyn tas till speciella förhållanden såsom sjukdom, graviditet och utlandstjänstgöring. (Se 5 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3 i dess lydelse enligt PMFS 2016:4.)

För *andra skjutvapen* än enhandsvapen granskar Polismyndigheten inte aktivitet med befintliga vapen när en vapeninnehavare ansöker om tillstånd att inneha ytterligare skjutvapen för målskjutning (jfr dock avsnitt 7.6.2).

Vid förnyelse av en femårslicens som avser ett helautomatiskt vapen uppställs inga specifika aktivitetskrav. En annan sak är att sökandens användning av vapnet ändå beaktas inom ramen för tillståndsprövningen.

Polismyndigheten bör se över aktivitetskraven

Flera auktoriserade sportskytteförbund har anfört att de aktivitetskrav som tillämpas av Polismyndigheten har en utformning som inte tar hänsyn till skyttesportens faktiska förutsättningar. Det har bl.a. gjorts gällande att aktivitetskraven medför att den som innehar ett skjutvapen med en s.k. femårslicens, dvs. ett tillstånd som tidsbegränsats enligt 2 kap. 6 a § vapenlagen (se vidare kapitel 10), tvingas planera sin träning och sitt tävlande utifrån när tillståndet löper ut. Det har vidare framförts att aktivitetskraven inte tar tillräcklig hänsyn till att en tävlingsskytt på en viss nivå för en och samma gren i allmänhet behöver mer än ett vapen, men använder de vapnen i mycket varierande utsträckning. Det har också framförts att aktivitetskraven inte i tillräcklig utsträckning möjliggör för en sportskytt att under olika perioder prioritera olika grenar.

Kravet på aktivt medlemskap i 2 kap. 3 § vapenförordningen får huvudsakligen antas syfta till att endast den som har behov av ett skjutvapen för målskjutning ska få inneha ett sådant vapen för det ändamålet. Därutöver medför kravet på aktivt medlemskap en viss social kontroll och kan också bidra till att tillståndshavaren uppehåller sin skjutskicklighet och en säker vapenhantering. (Jfr 5 kap. 3 § RPSFS 2009:13, FAP 551-3, i dess lydelse enligt PMFS 2016:4.) Med avseende på aktivitetskraven i vidare bemärkelse, det vill säga de krav på aktivitet som ställs för att en målskytt ska ges tillstånd att inneha ytterligare vapen, syftar de kraven till att endast den som har behov av skjutvapen för målskjutning ska få inneha sådana vapen för det ändamålet (jfr avsnitt 5.6.2 och 7.6.2).

Frågan om vilka aktivitetskrav som bör uppställas för att en person ska ges tillstånd att inneha skjutvapen för målskjutning är komplex. Å ena sidan bör de intressen som ligger bakom kravet på aktivt medlemskap i 2 kap. 3 § vapenförordningen och behovskravet i 2 kap. 4 § vapenlagen få genomslag. Å andra sidan bör kraven utformas på ett sådant sätt att skyttesportens faktiska förutsättningar beaktas.

I sammanhanget är av intresse att de auktoriserade sportskytteförbunden i vissa fall tillämpar strängare krav på aktivt medlemskap än Polismyndigheten. Exempelvis gäller enligt Svenska Skyttesportförbundets handlingsregler för utfärdande av föreningsintyg att sådant intyg får ges tidigast efter tolv månaders aktivt medlemskap för vapen till grovpistolgrenen. Enligt Svenska Dynamiska Sportskytteförbundets policy för föreningsintyg krävs för utfärdande av ett föreningsintyg för gevär att sökanden varit aktiv medlem under minst 24 sammanhängande månader räknat från godkänd IPSC-licens. Det finns också andra exempel på att skytterörelsen ställer högre aktivitetskrav än Polismyndigheten.

Mot bakgrund av det anförda finns det anledning för Polismyndigheten att efter samråd med de centrala auktoriserade sportskyttesammanslutningarna se över aktivitetskraven för innehav av målskjutningsvapen för att säkerställa att dessa har en adekvat utformning. Detta gäller både de aktivitetskrav som svarar mot kraven i 2 kap. 3 § vapenförordningen och de krav som indirekt följer av Polismyndighetens praxis i fråga om behov av vapen. I kapitel 25 bedömer vi att Polismyndigheten bör initiera en regelbunden dialog med ledande sportskytteorganisationer.

6.7.2 Föreningsegna grenar

Bedömning: Det saknas anledning att generellt begränsa möjligheterna till tillstånd att inneha skjutvapen för föreningsegna grenar, dvs. sådana skyttegrenar som utövas av en ansluten skyttesammanslutning utan att ha en motsvarighet i huvudförbundets skytte-reglemente. Detta gäller dock endast om man genomför våra förslag i avsnitt 20.8 om att tillstånd till innehav av en viss sorts skjutvapen ska kunna nekas om innehav för det avsedda ändamålet medför oproportionerliga risker.

Tillstånd att inneha enhandsvapen och helautomatiska vapen bör inte ges för föreningsegna grenar. Någon särskild föreskrift om detta behövs inte, utan det kan beaktas inom ramen för de särskilda tillståndskraven för sådana vapen.

Polismyndigheten bör överväga att efter samråd med de auktoriserade skyttesammanslutningarna meddela föreskrifter om aktivitetskrav också för vissa andra vapentyper än enhandsvapen.

Skälen för bedömningarna

Bakgrund och nuvarande ordning

För att en enskild person ska få ges tillstånd att inneha skjutvapen för målskjutning krävs, som nämns i det föregående, i regel att sökanden är aktiv medlem i en skyttesammanslutning som uppfyller vissa krav. Kraven på skyttesammanslutningen varierar beroende på vilken typ av skjutvapen som ansökan gäller. För innehav av andra målskjutningsvapen än helautomatiska vapen krävs, om vapnet inte är effektbegränsat, att sammanslutningen antingen auktoriserats enligt vapenlagen eller är ansluten till en sådan sammanslutning och att sammanslutningen inom ramen för sin verksamhet bedriver skytte med sådant vapen som ansökan avser. (2 kap. 3 § första stycket 2 och 4 vapenförordningen.) I praktiken tillämpas detta krav även för helautomatiska vapen, vilket vi föreslår ska förtydligas i den nya vapenförordningen (se avsnitt 9.2 och 9.10.2). För att en sammanslutning ska auktoriseras krävs att den har en stabil organisation, kontinuerlig skytteverksamhet och ordning för säker vapenhantering (2 kap. 17 § vapenlagen).

Vapenlagens auktorisationsförfarande för sammanslutningar för jakt- eller målskytte infördes 2015. Den prövning som ska göras vid

en ansökan om auktorisation motsvarar den som tidigare skedde i samband med att en sammanslutning ansökte om vapentillstånd. I kravet på kontinuerlig skytteverksamhet ligger bl.a. att en sammanslutning för målskytte för att bli auktoriserad bör bedriva tävlingsverksamhet med viss regelbundenhet och på åtminstone nationell nivå inom den skyttegren som sammanslutningen ägnar sig åt (se prop. 2013/14:226 Skärpningar i vapenlagstiftningen, s. 20).

I förarbetena framhölls den egenkontroll som skytterörelsen utövar. Det betonades att en lokal sammanslutning som ansluter sig till en sammanslutning på central nivå vid anslutningen åtar sig att följa den centrala sammanslutningens stadgar och att den kan uteslutas om den inte följer stadgarna. (Se prop. 2013/14:226 s. 20.)

Regeringen förutspådde att det främst torde bli sammanslutningar på central nivå, de s.k. förbunden, som skulle komma att ansöka om auktorisation (se prop. 2013/14:226 s. 21). Så har det också blivit. De auktoriserade förbunden är Svenska Pistolskytteförbundet, Svenska Skyttesportförbundet, Svenska Skidskytteförbundet, Svenska Mångkampsförbundet, Svenska Svartkruts Skytte Federationen, Svenska Armborst Unionen, Svenska Jägareförbundet, Jägarnas Riksförbund, Svenska Dynamiska Sportskytteförbundet, Svenska Western Skytteförbund och Sveriges Metallsiluet Förbund.

Högsta förvaltningsdomstolen har i rättsfallet HFD 2018 ref. 53 prövat frågan om en enskild person kan vägras tillstånd att inneha skjutvapen för målskjutning på den grunden att det skytte som bedrivs av den sammanslutning som sökanden är medlem i inte utövas i enlighet med den auktoriserade sammanslutningens skyttereglemente. Bakgrunden var följande. En enskild person ansökte hos Polismyndigheten om tillstånd för innehav av två halvautomatiska kulgevär för ändamålet målskjutning inom grenen "fritt gevär". Skytteföreningen hade utfärdat intyg om att den enskilde var aktiv medlem i föreningen och att föreningen var ansluten till den auktoriserade sammanslutningen Svenska Skyttesportförbundet. I intygen uppgav föreningen att Svenska Skyttesportförbundet i sitt skyttereglemente inte hade en tävlingsform för det slag av vapen som intygen avsåg.

Polismyndigheten gjorde gällande att det inte är tillräckligt att den anslutna sammanslutningen bedriver skytte med sådant vapen som en ansökan om innehavstillstånd avser utan att det också krävs att det vapen som ansökan avser ska användas enligt den auktoriserade sammanslutningens skyttereglemente.

Högsta förvaltningsdomstolen uttalade att utformningen av 2 kap. 3 § första stycket 4 vapenförordningen inte ger stöd för Polismyndighetens tolkning och att det inte heller i övrigt finns något rättsligt stöd för att uppställa ett sådant krav. Enligt Högsta förvaltningsdomstolen krävs det alltså inte att det vapen som ansökan avser ska användas enligt den auktoriserade sammanslutningens skyttereglemente.

Av rättsfallet går inte att utläsa om bedömningen hade blivit densamma om ansökan i stället hade gällt ett enhandsvapen eller ett helautomatiskt vapen, dvs. ett sådant vapen för vilket det gäller krav på synnerliga skäl för tillstånd till innehav (se 2 kap. 6 § vapenlagen). Högsta förvaltningsdomstolens uttalanden i rättsfallet HFD 2013 ref. 22 måste dock förstås som att bedömningen då hade blivit en annan. Rättsfallet, som är äldre än nuvarande bestämmelser om aktivt medlemskap i 2 kap. 3 § vapenförordningen, avsåg frågan om en enskild person skulle ges tillstånd att inneha ett enhandsvapen för en skyttegren som utövades inom den skyttesammanslutning som sökanden var medlem i, men som inte hade någon motsvarighet hos en sammanslutning som kunde ges eget tillstånd att inneha skjutvapen. Enligt vapenförordningen var det vid den tiden tillräckligt att sökanden var aktiv medlem i en skytteförening eller motsvarande organisation, såvitt avsåg krav på aktivt medlemskap för tillstånd att inneha enhandsvapen för målskjutning. Polismyndigheten hade, grundat på Rikspolisstyrelsens allmänna råd, angett att en enskild person inte kan anses ha behov av ett vapen om detta inte kan användas för målskytte i regi av en godkänd huvudorganisation eller en förening som är ansluten till och bedriver verksamhet enligt det reglemente som gäller för någon av de godkända huvudorganisationerna. Högsta förvaltningsdomstolen fann att kraven inte kunde anses gå utöver den mycket restriktiva bedömning som följer av det krav på synnerliga skäl som gäller för tillstånd att inneha enhandsvapen. Synnerliga skäl för innehavstillstånd ansågs alltså inte föreligga.

Faktiska förhållanden

Enligt uppgift från Polismyndigheten har rättsfallet HFD 2018 ref. 53 lett till att ett antal anslutna skyttesammanslutningar inrättat s.k. föreningsegna grenar, dvs. tävlingsgrenar som inte har någon motsvarighet i huvudförbundets skyttereglemente. Föreningsegna grenar

kan vara antingen grenar där man använder samma sorts skjutvapen som huvudförbundet men tävlar på ett annat sätt, eller grenar där man använder andra typer av skjutvapen. Det är ovanligt att någon ansöker om tillstånd att inneha enhandsvapen eller helautomatiska vapen för föreningsegna grenar. Någon etablerad praxis i fråga om hur sådana ansökningar hanteras finnas alltså inte.

Flera auktoriserade sportskytteförbund har bekräftat att det bland landets aktiva skyttar finns ett stort intresse för föreningsegna grenar. De auktoriserade skyttesammanslutningar som utredningen har träffat har varit tydliga med att en ansluten förening kan uteslutas om den i ett föreningsintyg intyggar att ett skjutvapen, som enbart kan användas i föreningsegna grenar, överensstämmer med tekniska bestämmelser för en vapengrupp/skytteform som är reglerad i huvudförbundets skyttereglemente. I Polismyndighetens blankett för föreningsintyg finns en särskild ruta där detta ska intygas. Ett föreningsintyg kan emellertid utfärdas utan att den rutan kryssas i på blanketten.

Synen på föreningsegna grenar varierar mellan de auktoriserade skyttesammanslutningarna. Något förbund har anfört att anslutna föreningar som tränar och tävlar med vapen som inte omfattas av huvudförbundets skyttereglemente bör ansluta sig till ett annat förbund. Det har emellertid inte framkommit att de auktoriserade skyttesammanslutningarna generellt vill att lagstiftaren ska ingripa mot föreningsegna grenar. Det har framförts att föreningsegna grenar kan ha värde för skyttesportens utveckling. Detta gäller dock inte jaktsskytte, där utrymmet för utveckling av sporten är mer begränsat.

Utgångspunkter för våra överväganden

Skyttesporten utvecklas ständigt. I de auktoriserade skyttesammanslutningarnas skyttereglementen finns exempel på grenar som inte fanns där vid millennieskiftet. Utvecklingen hänger samman både med den tekniska utvecklingen och nya idéer kring hur man kan tävla i målskytte.

Vi anser att det är viktigt att man inte begränsar skyttesportens utveckling. Det går dock inte att bortse från att det finns en risk för att det regelverk som är till för skötsamma legala vapeninnehavare kan missbrukas av den som har andra syften med sitt vapeninnehav än målskjutning. Det går inte heller att bortse från att risken för av-

ledning av legala vapen, dvs. risken att skjutvapen stjäls eller på andra sätt kommer i orätta händer, påverkas både av hur många skjutvapen som finns i omlopp i samhället och hur många av dessa vapen som är av sådant slag att de är särskilt attraktiva för kriminella. (Se vidare kapitel 7 och 20.)

Polismyndigheten lyfte i sitt remissvar över delbetänkandet frågan om vilken betydelse vapeninnehav för föreningsegna grenar har för svensk rätts överensstämmelse med vapendirektivet. Regeringen uttalade att synpunkten fick övervägas inom ramen för det fortsatta förordningsarbetet (se prop. 2022/23:102 s. 36).

Sammanfattningsvis bör enskilda kunna få inneha skjutvapen för föreningsegna grenar om det inte finns starka skäl som talar emot det.

Innehav av skjutvapen som inte omfattas av något huvudförbunds skyttereglemente

Föreningsegna grenar skulle kunna öppna upp för innehav av skjutvapen som inte får användas enligt något auktoriserat förbunds skyttereglemente. Det skulle i så fall innebära en risk för att sådana skjutvapen som över huvud taget inte bör få innehas av enskilda personer sprids i samhället. Som vi utvecklar i kapitel 20 finns det flera typer av skjutvapen som är särskilt samhällsfarliga. Sådana vapen kan exempelvis vara skjutvapen som är konstruerade för barriärbrytande ammunition eller för minröjning.

Redan i dag har Polismyndigheten möjlighet att neka tillstånd till innehav av sådana vapen som inte bör få innehas av civila. Sådana vapen kan nämligen i allmänhet inte anses lämpade för något legitimt ändamål (se vidare avsnitt 5.6.3). Genom de förslag vi lämnar i kapitel 20 förtydligas möjligheten att neka tillstånd till sådana vapen som med hänsyn till allmän ordning och säkerhet inte bör förekomma i samhället. Om de förslagen genomförs saknas därutöver behov av att begränsa vilka vapen som får innehas för målskjutning till de vapen som omfattas av de auktoriserade skytteförbundens skyttereglementen. Enligt vår mening får det alltså accepteras att en enskild person kan ges tillstånd att inneha skjutvapen som inte omfattas av en auktoriserad skyttesammanslutnings skyttereglemente. Detta förutsätter dock att vapnet är lämpat för målskjutning och att innehav för målskjutning av den sortens vapen inte innebär en risk för allmän ord-

ning och säkerhet som är oproportionerlig i förhållande till nyttan för målskjutningsändamål.

Helautomatiska vapen och enhandsvapen

Med avseende på helautomatiska vapen och enhandsvapen får tillståndsmyndigheten anses ha möjlighet att neka en enskild person innehavstillstånd för föreningsegna grenar redan enligt gällande rätt (jfr HFD 2013 ref. 22). Vi gör i avsnitt 9.7 bedömningen att det fortfarande är befogat att kategorisera enhandsvapen och helautomatiska vapen som särskilt samhällsfarliga vapen och att sådana vapen även i fortsättningen bör vara föremål för en strängare reglering än vad som gäller för andra skjutvapen. I avsnitt 9.10 föreslår vi visserligen att kravet på synnerliga skäl för innehav av enhandsvapen för målskjutning ska ersättas med ett krav på särskilda skäl. Även inom ramen för det kravet menar vi dock att det bör vara möjligt att neka innehavstillstånd med hänvisning till att den förening i vilken sökanden är aktiv medlem inte bedriver målskytte med vapnet enligt huvudförbundets skyttereglemente. Sammanfattningsvis menar vi att helautomatiska vapen och enhandsvapen inte bör få innehas för föreningsegna grenar och att detta kan anses följa redan av gällande rätt.

Kraven för föreningsintyg

De auktoriserade skyttesammanslutningarna uppställer ofta höga krav för att föreningsintyg ska få utfärdas för sådana vapen som omfattas av förbundets skyttereglemente. Om en ansluten förening bryter mot de kraven kan det leda till att föreningen utesluts. Detta utgör en del av skytterörelsens egenkontroll.

Föreningsegna grenar öppnar upp för att en ansluten förening utfärdar föreningsintyg för vapen som inte omfattas av huvudförbundets skyttereglemente. Huvudförbundet har i sådana fall av naturliga skäl ingen policy för när föreningsintyg får utfärdas. Den anslutna föreningen kan då uppställa lägre krav för att utfärda föreningsintyg för en viss vapentyp än de krav som gäller hos ”rätt” huvudförbund, utan att riskera uteslutning. Som exempel har nämnts att Svenska Dynamiska Sportskytteförbundet kräver att en medlem har varit aktiv medlem i två år för att utfärda ett föreningsintyg för skjutvapen av

typen AR-15 medan det förekommer att föreningar anslutna till andra förbund utfärdar ett sådant intyg redan efter sex månader.

Polismyndigheten får enligt 2 kap. 3 § sista stycket vapenförordningen meddela föreskrifter om de krav på aktivt medlemskap som gäller för tillstånd att inneha skjutvapen. I nuläget har den föreskriftsrätten endast utnyttjats för enhandsvapen. En möjlig orsak är att Polismyndigheten har bedömt att de auktoriserade skyttesammanslutningarnas krav för att utfärda föreningsintyg medför tillräckligt högt ställda aktivitetskrav. I den mån Polismyndigheten bedömer att aktivitetskraven för vissa föreningsegna grenar ställs för lågt av anslutna föreningar bör Polismyndigheten utnyttja möjligheten att utfärda föreskrifter om den närmare innebörden av kravet på aktivt medlemskap. Kraven bör utformas efter samråd med de auktoriserade skytteförbunden (jfr avsnitt 6.7.1).

I avsnitt 20.7.4 gör vi bedömningen att Polismyndigheten bör överväga att meddela föreskrifter om skärpta aktivitetskrav för tillstånd till innehav för målskjutning avseende skjutvapen av typen AR-15 och vissa andra liknande vapen, och lådor som är avsedda för sådana gevärs.

Oseriösa föreningar

Möjligheten att få inneha skjutvapen för föreningsegna grenar kan medföra en risk för att det bildas skyttesammanslutningar vars främsta syfte är att medlemmarna ska få inneha vissa vapentyper som de annars inte hade kunnat få tillstånd att inneha. Genom de förslag som nämns i det föregående motverkas dock denna risk. Om förslagen genomförs är risken enligt vår mening inte högre än motsvarande risk för att en skyttesammanslutning bildas i syfte att ge medlemmarna möjlighet att inneha skjutvapen som omfattas av huvudförbundets skyttereglemente. Det saknas därför anledning att begränsa möjligheten till föreningsegna grenar med hänsyn till risken för oseriösa föreningar.

Slutsatser

Vi ser inte anledning att generellt begränsa möjligheterna att inneha skjutvapen för föreningsegna grenar. Däremot menar vi att följande bör gälla.

- En enskild person bör endast anses ha behov av och få tillstånd till innehav av ett helautomatiskt vapen eller ett enhandsvapen om den förening i vilken han eller hon är aktiv medlem bedriver målskytte med sådant vapen enligt huvudförbundets skyttereglemente. Ett sådant skärpt behovskrav följer av de krav på synnerliga respektive särskilda skäl som vi i avsnitt 9.10 föreslår ska gälla för innehav av sådana vapen för målskjutning, och som avser att utgöra en kodifiering av gällande rätt.
- Om ett skjutvapen är oproportionerligt farligt sett i relation till den nytta det medför för ändamålet målskjutning bör innehavstillstånd inte ges. Inte heller bör innehavstillstånd ges om vapnet inte kan anses lämpat för ändamålet. Detta följer av våra förslag i avsnitt 20.8 och 2 kap. 5 § nuvarande vapenlag.
- Om anslutna föreningar tillämpar lägre krav på aktivt medlemskap för innehav av vissa vapentyper än de auktoriserade skyttesammanslutningarna bör Polismyndigheten överväga att införa föreskrifter om krav på aktivt medlemskap. Polismyndigheten kan meddela sådana föreskrifter med stöd av det befintliga bemyndigandet i 2 kap. 3 § vapenförordningen.

6.8 Innehavstillstånd för udda ändamål

I avsnitt 6.5 föreslår vi att det av den nya vapenlagen uttryckligen ska framgå att innehavstillstånd kan ges för udda skjutningsändamål och udda ändamål som inte avser skjutning. I detta avsnitt berörs förutsättningarna för tillstånd att inneha skjutvapen för sådana ändamål.

6.8.1 Udda skjutningsändamål

Förslag: För att någon ska få ges innehavstillstånd för udda skjutningsändamål ska krävas att personen för ett godtagbart ändamål som avser skjutning har ett behov av skjutvapnet som inte kan tillgodoses på något annat sätt. För innehav av start- och signalvapen ska det dock vara tillräckligt att personen har behov av vapnet för ett godtagbart skjutningsändamål.

Skälen för förslagen

Udda skjutningsändamål är skjutning för annat än jakt, målskytte, skydd och avlivning av fällfångade djur. Udda ändamål kan vara exempelvis räddningstjänstens punktering av gasbehållare vid eldsvåda, företags testning eller utveckling av produkter som t.ex. skottsäkra västar, bönders och slakteripersonals avlivning av tamboskap, eller utlån för övning i samband med utbildning för jägarexamen.

För innehavstillstånd avseende udda skjutningsändamål krävs i dag synnerliga skäl. (2 kap. 5 a § vapenförordningen.) I förarbetena anges att tillstånd bör ges endast undantagsvis. Inte bara bör ändamålet framstå som klart legitimt utan det bör i varje enskilt fall göras en bedömning av om det finns några godtagbara alternativ till att använda skjutvapen. (Se prop. 1999/2000:27 s. 42 och 43.) Polismyndigheten synes också ha tillämpat bestämmelsen om udda ändamål på detta sätt. (Se 2 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3, som nyligen upphävts genom PMFS 2024:2. Jfr även Rättsavdelningens handbok för handläggning av vapenärenden, RA 2024:1, avsnitt 4.7.)

Uttrycket synnerliga skäl används i lagtext då lagstiftaren avser att framhålla att det krävs något alldeles speciellt i något avseende för att bestämmelsen ska vara tillämplig. Tanken är som regel att en sådan bestämmelse ska tillämpas restriktivt och endast i rena undantagsfall.

De fall där tillstånd ges att inneha skjutvapen för udda skjutningsändamål utgör inte sådana utpräglade undantagssituationer som begreppet synnerliga skäl vanligtvis syftar på. I stället handlar det om undantagssituationer endast i den meningen att det rör sig om innehav för vitt skilda legitima ändamål, som är svåra att på förhand inordna i en övergripande uppräkningslista. Enligt vår uppfattning handlar det om situationer som snarast kan sägas motsvara ett krav på särskilda skäl.

Det kan mot denna bakgrund övervägas om begreppet ”synnerliga skäl” bör bytas ut mot ett krav på ”särskilda skäl”. Det går dock inte att komma ifrån att en sådan lösning skulle innebära att de krav som gäller i dag sänks, vilket inte är avsikten. Ett bättre alternativ är enligt vår mening att det nuvarande kravet ersätts med de krav som rent faktiskt uppställs enligt nuvarande ordning. En sådan lösning har fördelen den ger tydligare vägledning för när tillstånd får ges. Vi föreslår därför att det av den nya vapenlagen ska framgå att tillstånd att inneha skjutvapen för udda skjutningsändamål förutsätter att per-

sonen för ett godtagbart ändamål har ett behov av vapnet, som inte kan tillgodoses på något annat sätt. Med godtagbart ändamål bör förstås ett klart legitimt ändamål. Tidigare praxis bör även fortsättningsvis vara vägledande.

Lägre krav för innehav av start- och signalvapen för udda skjutningsändamål

Enligt Polismyndighetens nyligen upphävda allmänna råd bör tillstånd att inneha start- och signalvapen kunna ges den som uppger ett godtagbart ändamål med innehavet. Godtagbara ändamål kan vara att vapnet ska användas som startvapen vid idrottstävlingar eller idrottsutövningar, inom lantbruk eller dylikt eller som skrämskottsvapen gentemot skadevållande vilt samt vid hundträning för att träna skottfasthet. Innehar en idrottsförening eller hundklubb startvapen bör enskilda medlemmar normalt inte beviljas tillstånd för sådana vapen, som det får förstås för att de då kan låna vapen av föreningen (jfr 3 kap. 1 a § sista stycket 3 vapenlagen). Nödsignalering till sjöss eller i fjällen bör i första hand klaras med pyrotekniska varor och inte med skjutvapen. (6 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3, som nyligen upphävts i berörda delar genom PMFS 2024:2.)

Kravet på synnerliga skäl i 2 kap. 5 a § vapenförordningen synes i praktiken alltså inte tillämpas när en enskild person ansöker om tillstånd att för udda skjutningsändamål inneha ett start- eller signalvapen. I kammarrättspraxis finns exempel på att kravet på synnerliga skäl i 2 kap. 5 a § vapenförordningen inte ansetts gälla när någon vill inneha ett start- eller signalvapen för udda skjutningsändamål (se Kammarrätten i Sundsvalls dom den 4 juli 2005 i mål nr 751-05, Kammarrätten i Stockholms dom den 12 maj 2021 i mål nr 7693-20 och Kammarrätten i Stockholms dom den 29 september 2023 i mål nr 6239-22). Högsta förvaltningsdomstolen har gett uttryck för att det inte är givet att kravet på synnerliga skäl omfattar start- och signalvapen (se RÅ 2005 not 23). Också Polismyndighetens nyligen beslutade handbok för handläggning av vapenärenden ger stöd för att kravet på synnerliga skäl inte tillämpas när någon ansöker om tillstånd att inneha start- eller signalvapen för de ändamål som nyss nämnts (se Rättsavdelningens handbok för handläggning av vapenärenden, RA 2024:1, avsnitt 4.6 och 4.7).

Frågan är då om det finns anledning att införa en särskild reglering, med lägre krav, för innehav av start- och signalvapen för udda skjutningsändamål.

Möjligheten att inneha start- och signalvapen för udda skjutningsändamål har funnits ända sedan sådana vapen genom en lagändring 1987 fördes in under vapenlagstiftningens regelsystem genom att de jämställdes med skjutvapen (se lagen [1987:1008] om ändring i vapenlagen [1973:1176]). Typiskt för start- och signalvapen är att de i allmänhet anses som mindre farliga vapen, vilket i den nuvarande vapenregleringen har kommit till uttryck i bl.a. 2 kap. 6 § vapenlagen och 2 kap. 3 § vapenförordningen. Typiskt för start- och signalvapen är också att tillståndshavaren i allmänhet har behov av vapnet för just udda ändamål.

I förarbetena till 1987 års lagändring uttalades bl.a. följande. Polismyndighetens prövning bör inte vara mer omfattande än vad sakens beskaffenhet kräver. När det gäller *startvapen* bör det vara tillräckligt att sökanden inte visar sig olämplig att inneha vapnet och att personen lämnar uppgift om ett legitimt ändamål med innehavet vars riktighet det saknas anledning att betvivla. Godtagbara ändamål kan i första hand vara användning i samband med idrottstävlingar och idrotts träningar, men också användning inom lantbruket som skrämskottsvapen mot skadevällande vilt eller vid hundträning bör kunna godtas. Däremot bör tillstånd i princip inte ges om det avsedda ändamålet uppges vara personligt skydd. Tillstånd att inneha *signalvapen* bör på motsvarande sätt beviljas den som kan anses lämplig som vapeninnehavare och som påvisar ett legitimt skäl för behov av att kunna avge nödsignal exempelvis vid segling. (Se prop. 1986/87:154 Ändring i vapenlagen [1973:1176], s. 15 och 16.)

Avsikten när start- och signalvapen infördes under vapenlagstiftningen var alltså inte att innehavstillstånd ska ges endast när sökanden har ett tvingande behov av vapnet som inte rimligen kan tillgodoses på annat sätt än genom skjutvapen. Senare förarbeten ger inte stöd för att lagstiftaren ändrat uppfattning (jfr prop. 1999/2000:27 s. 42 och 43). Det bör dock noteras att det i förarbetena till 1987 års lagändring anfördes att sådana startvapen som är vanligast i kriminella sammanhang – vid den tidpunkten vissa startrevolver som är synnerligen enkla att göra om till skjutning med skarp ammunition – över huvud taget inte bör komma i fråga för tillstånd (se prop. 1986/87:154 s. 15).

Även i dag förekommer att start- och signalvapen byggs om till skarpa vapen. Detta gäller främst startvapen, som i statistiken ofta behandlas tillsammans med tårgasvapen. Det finns en ökande trend med att start- och tårgasvapen konverteras till skarpa vapen och används i kriminella sammanhang (se avsnitt 3.3.4 och 3.4). Det bör dock noteras att det främst är tårgasvapen, dvs. inte start- eller signalvapen, som byggs om till skarpa vapen. Nationellt Forensiskt Center (NFC), som är en avdelning inom Polismyndigheten som utför forensiska undersökningar, har utifrån sin statistik för 2021–2022 angett att endast ca 15–20 procent av de modifierade start- och tårgasvapen som undersöktes ursprungligen var startvapen. Nationella operativa avdelningen (Noa), som är en annan avdelning inom Polismyndigheten, har i samråd med Tullverket bekräftat bilden att det är tårgasvapen som är det dominerande problemet. Enligt NFC kan det dock vara i stort sett lika lätt att bygga om ett startvapen som ett tårgasvapen till ett skarpt vapen. Från Tullverket har det framförts att man i Storbritannien sett en ökning av antalet konverterade start- och signalvapen när problematiken med konverterade tårgasvapen pressats tillbaka.

Det finns alltså anledning att vara vaksam på utvecklingen i fråga om konvertering av start- och signalvapen. Det kan också finnas anledning till en sträng syn på sådana vapen när de innehas illegalt (jfr ”De insmugglade tårgaspistolerna” NJA 2021 s. 759, som dock avsåg tårgasvapen). Som anförs i det föregående är start- och signalvapen emellertid typiskt sett mindre farliga vapen än vanliga skjutvapen. Vidare är det främst skjutvapen som innehas illegalt som används vid brott (se avsnitt 3.4).

Om det för att en enskild person ska få inneha start- eller signalvapen för udda ändamål skulle uppställas motsvarande krav som för andra typer av skjutvapen skulle det i praktiken innebära att enskilda personer förbjuds att inneha start- och signalvapen. Kraven innebär nämligen, som utvecklas i det föregående, bl.a. att behovet av vapnet inte ska kunna tillgodoses utan vapnet. Ett så starkt behov torde i princip aldrig föreligga för sådana ändamål för vilka start- och signalvapen används. Det går exempelvis att träna och tävla utan sådana vapen, skadevållande vilt kan skrämmas bort på annat sätt och hundar kan i hög utsträckning skottränas på annat vis. Vi har svårt att se att det är befogat att förbjuda innehav av start- och signalvapen för dessa legitima ändamål samtidigt som enskilda personer kan ges tillstånd att inneha vanliga skjutvapen, som är farligare, för andra legitima ändamål.

Sammanfattningsvis menar vi att det bör gälla ett lägre behovskrav när en enskild person ansöker om tillstånd att inneha ett start- eller signalvapen för udda skjutningsändamål än när en enskild person vill inneha en annan typ av skjutvapen för sådant ändamål. Vi menar att det bör vara tillräckligt att sökanden har behov av start- eller signalvapnet för ett godtagbart ändamål. Förslaget överensstämmer med den praktiska tillämpningen av nuvarande reglering.

6.8.2 Udda ändamål som inte avser skjutning

Förslag: För innehavstillstånd för udda ändamål som inte avser skjutning ska krävas att personen har ett behov av vapnet för ett godtagbart ändamål och att behovet inte kan tillgodoses på något annat sätt. Vidare ska i allmänhet krävas att vapnet görs varaktigt obrukbart. Om vapnet är ett sådant vapen som omfattas av kategori A i bilaga I till vapendirektivet ska därutöver krävas antingen att vapnet deaktiveras eller att det finns synnerliga skäl.

Vapnet ska inte utan särskilt tillstånd få användas för skjutning.

Skälen för förslagen

I avsnitt 6.8.1 föreslår vi att det för innehavstillstånd för udda skjutningsändamål ska krävas att sökanden har ett behov av vapnet för ett godtagbart ändamål och att behovet inte kan tillgodoses på något annat sätt. Kraven avser att återspegla gällande rätt.

Frågan är om lika höga krav bör ställas för innehav av skjutvapen för udda ändamål när vapnet inte ska användas för skjutning. Som utvecklas nedan bör vapnet i sådana fall i allmänhet göras varaktigt obrukbart och i vissa fall deaktiveras. I rättsfallet RÅ 2007 ref. 46, som redovisas närmare i avsnitt 6.5 och där innehavstillstånd gavs för ett udda ändamål som inte avsåg skjutning, synes det inte ha uppställts något krav på att sökande hade ett behov av vapnet som inte rimligen kunde tillgodoses på annat sätt.

Att ett vapen görs varaktigt obrukbart i vapenlagens mening innebär dock inte nödvändigtvis att det inte är möjligt för den som har tillräckliga kunskaper och verktyg att återställa vapnet i brukbart skick. Det är vidare tveksamt om lagstiftaren avsett att olika krav ska gälla

för innehavstillstånd för udda ändamål beroende på om vapnet ska innehas för skjutning eller inte (jfr prop. 1999/2000:27 s. 42 och 43). Vi menar därför att samma krav bör gälla oavsett om vapnet ska innehas för skjutning eller inte. Också vid ansökan om tillstånd att inneha ett skjutvapen för ett udda ändamål som inte avser skjutning bör alltså krävas att sökanden för ett godtagbart ändamål har ett behov av vapnet som inte kan tillgodoses på något annat sätt. Ett sådant behov kan i vissa fall föreligga exempelvis för forskning eller undervisning.

När tillstånd ges att inneha ett skjutvapen för samling, prydnad eller minnesändamål får vapnet inte utan särskilt tillstånd användas för skjutning (2 kap. 4 § vapenlagen). Detsamma bör gälla när tillstånd ges att inneha ett skjutvapen för udda ändamål som inte avser skjutning. Förslaget innebär en lättnad jämfört med gällande rätt, eftersom ett skjutvapen som innehas för udda ändamål som inte avser skjutning enligt nuvarande ordning aldrig får användas för skjutning (se 9 kap. 2 § a vapenlagen).

För tillstånd att inneha skjutvapen för prydnads- eller minnesändamål krävs som utgångspunkt att vapnet görs varaktigt obrukbart (2 kap. 5 a § vapenlagen). Enligt vår mening framstår det som rimligt uppställa samma krav för tillstånd till innehav för udda ändamål som inte avser skjutning (jfr prop. 1999/2000:27 s. 37).

I vissa fall krävs för tillstånd att inneha skjutvapen för prydnads- eller minnesändamål att vapnet deaktiverats i enlighet med EU-rättens krav (se 2 kap. 5 a § vapenlagen och 2 kap. 17 § vapenförordningen). Regleringen syftar till att svensk rätt ska vara förenlig med bestämmelser i vapendirektivet som innebär att det inte är tillåtet för medlemsstaterna att tillåta innehav av A-vapen för prydnads- och minnesändamål (se prop. 2022/23:102 s. 37 och 38.) Innehav av A-vapen för s.k. udda ändamål som inte avser skjutning torde i vissa fall vara förenligt med vapendirektivet även om vapnet inte deaktiverats, exempelvis om innehavet motiveras av utbildnings- eller forskningsändamål (jfr artikel 9.2 i vapendirektivet). Enligt vår mening bör en enskild person kunna ges tillstånd att inneha A-vapen för udda ändamål för annat än skjutning dels om vapnet deaktiveras (eftersom vapnet då blir ett C-vapen), dels om det finns synnerliga skäl. I båda de situationerna bör tillstånd alltså kunna ges. Med synnerliga skäl bör förstås sådana situationer där tillstånd är förenligt med artikel 9 i vapendirektivet. Artikel 9 berörs närmare i avsnitt 9.6.

I avsnitt 6.8.1 föreslår vi att det ska gälla lägre krav än för andra vapentyper för tillstånd att inneha ett start- eller signalvapen för udda skjutningsändamål. Avgörande för det ställningstagandet är att ett krav på ett tvingande behov av vapnet i praktiken skulle medföra att enskilda personer förbjuds att inneha start- och signalvapen, vilket framstår som oproportionerligt. När någon vill inneha ett start- eller signalvapen för exempelvis forskningsändamål framstår det däremot inte som omöjligt att uppfylla ett krav på ett tvingande behov. Kraven för innehav av start- och signalvapen för udda ändamål som inte avser skjutning bör därför vara desamma som för andra vapentyper.

6.9 Det saknas anledning att tydliggöra eller ändra tillståndsprövningens omfattning

Bedömning: Redan i dag gäller att tillståndsprövningen inte kan avse föremål för vilka det inte krävs tillstånd. Det har inte framkommit något behov av att tydliggöra detta. Icke-vitala vapendelar bör även fortsättningsvis beaktas vid tillståndsprövningen av kompletta skjutvapen.

Skälen för bedömningen

Enligt 2 kap. 1 § vapenlagen krävs tillstånd för att bl.a. inneha skjutvapen. Av 1 kap. 3 § f vapenlagen framgår att vad som i lagen sägs om skjutvapen också gäller vissa vapendelar, nämligen slutstycken, eldrör, pipor, stommar, lådor, trummor och mantlar till skjutvapen, eller armborststommar med avfyringsanordningar. Det rör sig om s.k. vitala vapendelar, dvs. sådana vapendelar som är nödvändiga för ett vapens funktion. För ljuddämpare och större vapenmagasin gäller i stället en särskild tillståndsplikt för de fall att de innehas av någon som inte har rätt att för skjutning inneha ett skjutvapen som vapendelarna/vapentillbehören passar till (se 1 kap. 7 a §, 2 kap. 1 och 8 §§ vapenlagen). För andra vapendelar, exempelvis kolvar, saknas helt krav på tillstånd för innehav.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att det bör tydliggöras att Polismyndighetens tillståndsprövning endast ska omfatta tillståndspliktiga vapendelar. Bakgrunden synes vara missnöje med att Polis-

myndigheten vid prövning av om någon ska ges tillstånd att inneha skjutvapen inte bara beaktar vitala vapendelar utan också sådana vapendelar som i sig inte omfattas av krav på tillstånd.

Det ligger i sakens natur att en tillståndsprövning inte får avse föremål som inte omfattas av tillståndskrav. En annan sak är att ett komplett skjutvapen innefattar också sådana vapendelar som inte är tillståndspliktiga om de innehas separat. När frågan om tillstånd till innehav av ett helt skjutvapen prövas avser prövningen vapnet som helhet och alltså inte enbart vapnets vitala delar.

Som framgår i avsnitt 6.6.2 kan Polismyndigheten vid sin prövning av om ett skjutvapen är lämpat för ett visst ändamål ta hänsyn till bl.a. vilken kolv vapnet har. Att Polismyndigheten vid sin tillståndsprövning tar hänsyn till även icke vitala delar av vapnet innebär inte att tillståndsprövningen avser delar som inte är tillståndspliktiga, eftersom det är vapnet som helhet som är tillståndspliktigt. Vapnets utformning i dess helhet kan vara av betydelse för att bedöma om vapnet är lämpligt för sitt ändamål och om det skäligen kan antas att vapnet inte kommer att missbrukas (jfr 2 kap. 5 § vapenlagen). Exempelvis skulle ett gevär som helt saknar kolv både kunna anses vara olämpligt för skjutning och vara sådant att det kan antas bli föremål för missbruk.

Sammanfattningsvis är det vår bedömning att det redan enligt gällande rätt saknas förutsättningar att tillståndspröva föremål som inte omfattas av krav på tillstånd. Det har inte framkommit att Polismyndigheten tillämpar regelverket på något annat sätt.

Det nu sagda svarar emellertid inte på frågan om det också är rimligt och lämpligt att vapendelar som i sig inte är tillståndspliktiga ska kunna inverka på prövningen av om ett helt skjutvapen är lämpat för det avsedda ändamålet. I sammanhanget måste beaktas att sådana vapendelar kan köpas och innehas fritt. Ändringar av ett vapen kan visserligen medföra att ett innehavstillstånd upphör att gälla, men endast om vapnet ändras så att det till funktions- eller verkningsgrad blir ett väsentligt annorlunda vapen (4 kap. 1 § vapenlagen). Det kan ifrågasättas om utbyte eller tillägg av icke-vitala vapendelar som exempelvis kolv och riktmedel kan anses medföra att vapnet ändrats på ett sådant sätt (jfr 16 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3, som nyligen upphävts i berörda delar genom PMFS 2024:2). Det finns exempel i rättspraxis på att montering av en vikbar kolv med pistolgrepp på ett jakt-

vapen inte ansetts utgöra en sådan ändring (se Norrköpings tingsrätts dom den 17 september 2015, mål nr B 891-15).

Det kan visserligen framstå som märkligt att vapendelar som kan innehas och monteras fritt ska kunna förhindra att innehavstillstånd ges för ett visst skjutvapen. Inte desto mindre bör tillstånd kunna nekas på grund av att ett skjutvapen i sin helhet har en sådan utformning att det t.ex. inte kan anses lämpat för ändamålet. Frågan är snarare om 4 kap. 1 § vapenlagen har en lämplig utformning eller om paragrafen bör ändras. Att föreslå en skärpning av de bestämmelserna ligger emellertid inte i linje med vårt uppdrag. Också med den utformning 4 kap. 1 § vapenlagen har i dag menar vi att det är befogat att tillstånd kan nekas pga. ett skjutvapens totala utformning. Även om vissa vapendelar kan bytas ut sedan innehavaren fått vapnet i sin hand kan en sådan ordning nämligen antas begränsa antalet vapen med en mindre önskvärd utformning i samhället. Det kan också övervägas om sådana ändringar som i och för sig inte medför att ett tillstånd automatiskt upphör att gälla i vissa fall kan medföra grund för att återkalla tillståndet (jfr 6 kap. 1 § c och d vapenlagen), låt vara att det i första hand är omständigheter kopplade till tillståndshavaren som ska beaktas vid den prövningen (se prop. 1990/91:130 s. 46–47 och 64).

6.10 Obrukbara skjutvapen

Bedömning: Det är inte möjligt att ersätta vapenlagens krav på att ett skjutvapen i vissa fall ska göras varaktigt obrukbart med ett krav på deaktivering utan att samtidigt åstadkomma en skärpning av regelverket. Det saknas tillräckliga skäl för en sådan skärpning.

Det bör inte införas en legaldefinition av vad som förstås med varaktigt obrukbara skjutvapen i den nya vapenlagen.

Förslag: Polismyndigheten ska bemyndigas att meddela föreskrifter om de krav på tekniska åtgärder som ska vidtas för att ett skjutvapen ska anses vara varaktigt obrukbart i den mening som avses i 2 kap. 5 och 5 a §§ i den nuvarande vapenlagen. Detta förutsätter att ett motsvarande bemyndigande införs för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer.

Skälen för bedömningarna och förslaget

Det bör inte införas en enhetlig terminologi för obrukbara skjutvapen

Polismyndigheten får i det enskilda fallet förena ett tillstånd att inneha skjutvapen med villkor om att vapnet ska göras varaktigt obrukbart (2 kap. 5 § vapenlagen). Om ett tillstånd villkoras på detta sätt får tillståndsbeviset inte lämnas till sökanden förrän han eller hon visar att villkoret är uppfyllt (3 kap. 4 § vapenförordningen).

När någon ansöker om tillstånd för prydnads- eller minnesändamål är huvudregeln att vapnet ska göras varaktigt obrukbart för att tillstånd ska få ges (2 kap. 5 a § vapenlagen). I vissa fall krävs också att vapnet har deaktiverats enligt kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/2403 om fastställande av gemensamma riktlinjer om standarder och metoder för deaktivering i syfte att se till att deaktiverade skjutvapen görs irreversibelt funktionsodugliga (se 2 kap. 5 a § vapenlagen och 2 kap. 17 § vapenförordningen).

Enligt den nyss nämnda genomförandeförordningen krävs bl.a. följande. Den som utför deaktivering ska vara bemyndigad att göra detta enligt nationell lagstiftning (artikel 2). Deaktiveringen ska utföras i enlighet med de särskilda tekniska specifikationer som framgår av bilaga I till förordningen och kontrolleras av en behörig myndighet som också ska utfärda intyg om deaktivering (artikel 3). Ett deaktiverat vapen ska ges en särskild märkning (artikel 5).

Vi har övervägt om bestämmelserna om att ett skjutvapen i vissa fall ska göras varaktigt obrukbart kan ersättas med ett krav på deaktivering. Detta hade inneburit en förenkling av regelverket, vilket i och för sig vore önskvärt. Eftersom ett krav på deaktivering i allmänhet är mer långtgående än ett krav på varaktig obrukbarhet kan en sådan ändring dock inte göras utan att det blir en skärpning i förhållande till sådana skjutvapen som inte redan nu omfattas av kravet på deaktivering. Något behov av en sådan skärpning har inte framkommit. Vår bedömning är därför att båda begreppen bör användas även fortsättningsvis.

Det bör inte införas en legaldefinition av ”varaktigt obrukbara vapen”

Som framgår i det föregående finns det en EU-förordning¹ där det anges vad som krävs för att ett skjutvapen ska anses vara deaktiverat. Vad som avses med att ett skjutvapen är varaktigt obrukbart är däremot mera oklart. Bedömningen av när ett skjutvapen uppfyller detta krav, som alltså anges i 2 kap. 5 och 5 a §§ i den nuvarande vapenlagen, försvåras av att det i princip inte är möjligt att göra ett skjutvapen varaktigt obrukbart i den meningen att det är fullständigt omöjligt för den som har tillräckliga kunskaper och verktyg att återställa vapnet i brukbart skick. Det rör sig alltså inte om ett absolut krav, utan om ett krav på att det ska vara mycket svårt att återställa vapnet till brukbart skick. Frågan har lyfts om det bör införas en legaldefinition av begreppet.

Bestämmelsen i 2 kap. 5 § vapenlagen om möjlighet att i det enskilda fallet föreskriva villkor om att vapnet ska göras varaktigt obrukbart är äldre än den nuvarande vapenlagen. I förarbetena till 1973 års vapenlag (vapenlagen [1973:1176]) anfördes – i samband med en redogörelse för verkställighetsföreskrifterna till 1949 års vapenförordning (vapenförordningen [1949:340]) – att det för att villkoret ska vara uppfyllt krävs att skott över huvud taget inte kan avlossas med vapnet. Så kan enligt förarbetena vara fallet exempelvis för att vapnets patronläge svetsas igen så att en patron inte kan föras in i det eller, om patronerna ligger i ett från pipan skilt magasin, vilket är fallet bl.a. med revolverar, att pipans bakre del svetsas ihop. För att hindra sprängning av patronläget bör – enligt förarbetena – i sistnämnda fall hanens slagstift avlägsnas och slagstiftshålet svetsas igen. Har vapnet lätt utbytbar pipa, bör denna svetsas samman med vapnet i övrigt. (Se prop. 1973:166 Förslag till vapenlag m.m., s. 56.)

Bestämmelserna i 2 kap. 5 a § vapenlagen infördes genom en lagändring 2000 (se lagen [2000:147] om ändring i vapenlagen [1996:67]). I förarbetena utvecklades inte vad som avses med att ett skjutvapen är varaktigt obrukbart (jfr prop. 1999/2000:27 s. 36–37 och 95).

Refererad överrättspraxis som tar sikte på frågan om vad som krävs för att ett skjutvapen ska anses ha gjorts varaktigt obrukbart saknas.

Polismyndigheten har utfärdat allmänna råd rörande vad som ska förstås under kravet på att ett vapen görs varaktigt obrukbart (se

¹ Se kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/2403 om fastställande av gemensamma riktlinjer om standarder och metoder för deaktivering i syfte att se till att deaktiverade skjutvapen görs irreversibelt funktionsodugliga.

16 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3, i dess lydelse före PMFS 2024:2.) De allmänna råden, som nyligen upphävts i berörda delar, återspeglar i huvudsak vad som anfördes i förarbetena till 1973 års vapenlag. Därutöver anges att ingreppet i princip ska vara bestående, dvs. det ska i praktiken vara omöjligt att återställa det åtgärdade vapnet i brukbart skick. I Polismyndighetens nyligen antagna handbok för vapenärenden anges att det för att ett skjutvapen ska anses ha gjorts varaktigt obrukbart krävs att det har gjorts permanent obrukbart för skjutning, dvs. att skott över huvud taget inte kan avlossas (se Rättsavdelningens handbok för handläggning av vapenärenden, RA 2024:1, avsnitt 4.5.3).

Vi uppfattar rättsläget på följande sätt. Ett skjutvapen bör anses vara varaktigt obrukbart i den mening som avses i 2 kap. 5 och 5 a §§ vapenlagen om det är så svårt och kostnadskrävande att återställa vapnet i brukbart skick att det är enklare för den som vill ha ett skjutvapen för skjutning att skaffa sig tillgång till ett vapen på annat sätt.

Det är förenat med vissa svårigheter att i en legaldefinition ange vad som avses med att ett skjutvapen är varaktigt obrukbart. För att en sådan definition ska bli praktiskt användbar krävs i princip att den kompletteras med långtgående tekniska specifikationer. Den tekniska utvecklingen innebär att det är mindre lämpligt att fastslå sådana specifikationer i lag. Samtidigt talar hänsynen till en snabb, enhetlig och rättssäker prövning för att det både för tillståndsmyndigheten och för enskilda ska stå klart vad som krävs för att ett skjutvapen ska anses vara varaktigt obrukbart i vapenlagens mening. Vi föreslår därför att Polismyndigheten ska bemyndigas att meddela föreskrifter om de krav på tekniska åtgärder som ska vidtas med ett skjutvapen för att det ska anses vara varaktigt obrukbart i den mening som avses i 2 kap. 5 och 5 a §§ vapenlagen. Regeringen kan möjligen föreskriva om ett sådant bemyndigande med stöd av 11 kap. 2 § b eller f i den nuvarande vapenlagen. För tydlighets skull bör dock ett särskilt bemyndigande tas in i den nya vapenlagen.

7 Vapengarderoben

7.1 Uppdraget

Den som har avlagt jägarexamen anses ha behov av vapen för jakt, om inte särskilda skäl föranleder annat. Behovet ska anses omfatta fyra jaktvapen, stommar eller lådor till sådana vapen om det inte finns omständigheter som talar för att sökanden behöver fler vapen än så. Tillstånd till fler än sex jaktvapen, stommar eller lådor till sådana vapen får beviljas endast om sökanden visar att det finns ett mycket kvalificerat behov av ytterligare vapen. (2 kap. 4 § fjärde och femte stycket vapenförordningen [1996:70].)

Vad gäller målskjutningsvapen finns det inte någon presumtion motsvarande vad som gäller för jaktvapen. En behovsprövning ska i stället göras vid varje ansökan om tillstånd. För tillstånd till fler än tio enhandsvapen, eller stommar till sådana vapen, krävs att sökanden visar att det finns ett mycket kvalificerat behov av ytterligare vapen. Ett sådant krav gäller även för tillstånd till innehav av fler än åtta andra vapen för målskjutning, eller stommar eller lådor till sådana vapen. (2 kap. 4 a § vapenförordningen.)

Utredningen har i uppdrag att

- ta ställning till om – och i så fall i vilken utsträckning – det finns behov av att utöka vapengarderoben för jakt med fler vapen eller vapendelar,
- ta ställning till om – och i så fall i vilken utsträckning – det finns behov av att ändra gränsen för när ett mycket kvalificerat behov av ytterligare vapen ska påvisas,
- oavsett bedömning i sak, föreslå hur en utökning av vapengarderoben för jakt kan utformas, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

7.2 Gällande rätt

7.2.1 Innehav av vapen och vapendelar för jakt

Vapengarderoben

För att en enskild person ska beviljas tillstånd till innehav av skjutvapen för jakt krävs, utöver att vapnet är lämpat för ändamålet, att personen har ett behov av vapnet för jakt och i övrigt uppfyller de krav på lämplighet som ställs för vapeninnehav (se avsnitt 6.2 och 9.2). Enligt 2 kap. 4 § första stycket vapenförordningen krävs att den sökande har avlagt ett prov som visar att han eller hon har grundläggande kunskaper om jakt och viltvård och kan handha vapnet, s.k. jägarexamen. Den som har avlagt jägarexamen ska anses ha behov av jaktvapen om inte särskilda skäl talar emot det (2 kap. 4 § fjärde stycket). Behovet ska anses motsvara fyra jaktvapen, om det inte finns omständigheter som talar för att sökanden behöver fler vapen än så. Tillstånd till fler än sex jaktvapen, stommar eller lådor till sådana vapen får beviljas endast om sökanden visar att det finns ett mycket kvalificerat behov. (2 kap. 4 § femte stycket vapenförordningen.) Detta är den s.k. vapengarderoben för jakt.

Enligt förarbetsuttalanden bör kraven på den enskilde inte ställas alltför högt när det gäller att visa att det finns ett behov av ett femte eller sjätte vapen. Det anges att det i normala fall torde räcka att sökanden på ett trovärdigt sätt kan motivera behovet med utgångspunkt i sina jaktvanor och sammansättningen av tidigare vapeninnehav. Det bör dock endast undantagsvis förekomma att tillstånd till innehav av fler än fyra jaktvapen beviljas någon som helt nyligen har tagit jägarexamen och som därför ännu inte hunnit etablera några jaktvanor. Om det finns skäl att ifrågasätta någon uppgift i sökandens motivering av behovet av ytterligare vapen bör sökanden föreläggas att styrka denna genom att ge in relevanta handlingar, såsom avtal om jakträtt, inbjudan till jakt, intyg från jaktlag eller dylikt. (Prop. 1999/2000:27 En skärpt vapenlagstiftning, s. 39 och 40.)

I Polismyndighetens nyligen antagna handbok för handläggningen av vapenären den ges vissa riktlinjer om vad som behöver framgå av sökandens motivering för det femte eller sjätte vapnet (Rättsavdelningens handbok för handläggning av vapenären, RA 2024:1, avsnitt 4.2.3.2). Enligt handboken ska framgå

- vilken jakt det sökta skjutvapnet ska användas till,
- varför befintligt vapeninnehav inte kan användas till denna jakt,
- varför det sökta skjutvapnet inte kan användas till den jakt som bedrivs med befintligt vapeninnehav och därmed ersätta ett befintligt skjutvapen, och
- varför befintligt vapeninnehav inte kan anpassas till den jakt som ska bedrivas.

Som framgått i det föregående ska något behov av jaktvapen inte anses föreligga om särskilda skäl talar emot det. Några närmare uttalanden om vad som kan konstituera särskilda skäl finns inte i förarbetena. Klart är i alla fall att presumtionen om behov av jaktvapen kan motbevisas.

Vapengarderoben omfattar endast kompletta jaktvapen och lådor eller stommar till jaktvapen

Vapenlagens regler om skjutvapen omfattar även vissa lösa vapendelar, nämligen slutstycken, eldrör, pipor, stommar, lådor, trummor och mantlar till skjutvapen (se 1 kap. 3 § f vapenlagen). Alla bestämmelser i vapenlagen och vapenförordningen om skjutvapen ska tillämpas även på sådana vapendelar. För sådana vapendelar gäller således samma förutsättningar för tillstånd till innehav som för skjutvapen. I 1 kap. 3 § h vapenlagen jämföras skjutvapen också anordningar som gör att skjutvapen kan användas med annan ammunition än de är avsedda för. Hit hör instickspipor, reduceringspatroner och liknande anordningar.

Det presumerade behovet enligt 2 kap. 4 § vapenförordningen avser fyra jaktvapen, stommar eller lådor till sådana vapen. Uttrycket "jaktvapen" anses här syfta på kompletta vapen för jakt, och således inte på alla föremål som i lagstiftningen jämföras med skjutvapen (jfr avsnitt 5.5). Ett skjutvapen byggs normalt upp runt en låda, baskyl, stomme eller liknande. Till denna ansluts regelmässigt såväl pipa, slutstycke som avfyrningsanordning. Som framgått omfattar det presumerade behovet även stommar och lådor till jaktvapen. Det presumerade behovet avser alltså fyra kompletta jaktvapen eller stommar eller lådor till jaktvapen. Detta innebär att ett vapen som ingår i vapen-

garderoben, t.ex. genom byte av pipa, kan ändra karaktär från hagelvapen till kombinationsvapen utan att antalet vapen i garderoben förändras. Det sagda innebär vidare att de tillståndspliktiga vapendelar som inte omnämns i bestämmelsen i 2 kap. 4 § femte stycket, och som således inte ingår i den s.k. vapengarderoben, ska behovsprövas i varje enskilt fall. (Se t.ex. Kammarrätten i Sundsvalls dom den 3 september 2014 i mål nr 3173-13 som avsåg innehav av pipa och slutstycke, och Kammarrätten i Sundsvalls dom den 2 april 2015 i mål nr 1679-14 som avsåg innehav av extra pipor.)

Vapen och föremål som är undantagna från vapengarderoben

Från vapengarderoben undantas uttryckligen vissa vapentyper och vissa föremål som jämställs med skjutvapen (2 kap. 4 § fjärde stycket och 5 § vapenförordningen). Det gäller enhandsvapen, salongsgevär, tårgasanordningar, injektionsvapen samt eldrör eller pipa eller annan anordning som möjliggör att till ett skjutvapen använda annan ammunition än vapnet är avsett för. Med det sistnämnda avses inte extra pipor till s.k. modulvapen, som är avsedda för att kunna anpassas till olika sorters ammunition, utan s.k. instickspipor och liknande adaptrar, som sätts in i den befintliga pipan. Bestämmelserna i 2 kap. 5 § vapenförordningen innebär dels att det alltid ska göras en behovsprövning när ansökan avser ett sådant vapen eller föremål som avses i paragrafen även om vapengarderoben inte är full, dels att behov endast bör anses föreligga för vissa särskilt angivna ändamål. Att föremålen undantas från vapengarderoben har vidare ansetts innebära att de inte ska inräknas i det antal vapen som ingår i jägarens vapengarderob.

Eftersom enhandsvapen är undantagna från vapengarderoben för jakt aktualiseras inte frågan om synnerliga skäl inom ramen för ansökningar inom garderoben. Helautomatiska vapen inte är tillåtna för jakt (se avsnitt 9.2).

Tillstånd till fler än sex vapen

Tillstånd till fler än sex jaktvapen, stommar eller lådor till sådana vapen får enligt 2 kap. 4 § femte stycket vapenförordningen ges endast om sökanden visar att det finns ett mycket kvalificerat behov av ytterligare vapen. Ordalydelsen ger närmast vid handen att bestämmelsen

omfattar även sådana vapen och föremål som inte omfattas av presumptionsregeln. Bestämmelsens placering i samma stycke som presumptionsregeln skulle dock även kunna tolkas som att vapen och föremål som inte omfattas av någon behovspresumtion ligger utanför antalsbestämmelsens tillämpningsområde. I praktiken tillämpas bestämmelsen på det sistnämnda sättet, dvs. på så vis att endast vapen och vapendelar som omfattas av presumptionsregeln räknas in. Detta får anses vara gällande rätt och det ligger inte inom vårt uppdrag att överväga ändringar av vapengarderoben som leder till att jägare kan få inneha färre vapen. Denna tolkning av bestämmelsen ligger därför till grund för våra fortsatta överväganden.

Förarbetena till vapenlagen ger inte närmare besked om hur uttrycket ”mycket kvalificerat behov” i 2 kap. 4 § vapenförordningen ska tolkas. Det står dock klart att det vid behovsprövningen ska ställas höga krav. Som illustration av de höga kraven kan hänvisas till följande överrättsavgöranden.

I notisfallet RÅ 2007 not. 110 var sökanden VD för ett bolag som tillverkade ammunition för jakt och skytte. Bolaget anordnade i marknadsföringssyfte jakter i och utanför Sverige. Sökanden hade sedan tidigare fem kulgevär och ett hagelgevär för jaktändamål. Han ansökte om tillstånd att för jaktändamål inneha ytterligare två kulgevär. Avsikten var att vapnen skulle användas både av honom själv och för utlåning i bolagets verksamhet. Högsta förvaltningsdomstolen ansåg att sökanden inte visat ett mycket kvalificerat behov av att för jaktändamål inneha fler än sex vapen. Vidare uttalade Högsta förvaltningsdomstolen att det förhållandet att sökanden önskade använda vapnen inte endast för jakt utan också för utlåning inte var en omständighet som kunde beaktas vid prövningen av en ansökan om tillstånd till innehav av vapen för jaktändamål.

Kammarrätten i Jönköping prövade i dom den 15 augusti 2007 i mål nr 2508-06 frågan om behov av vapen utöver vapengarderoben. Sökanden hade tillstånd att inneha sex vapen för jakt och ansökte om tillstånd att inneha ytterligare ett vapen för jakt. Vapnet i fråga var ett halvautomatiskt hagelgevär, kaliber 12, med extra slugpipa. En slugpipa är en pipa avsedd för slugpatroner, vilka till skillnad från vanliga hagelpatroner innehåller en enda stor projektil. Sökanden var fritidsjägare och uppgav att han anlätades av olika uppdragsgivare för eftersök och hade en specialutbildad eftersökshund. Han anförde att han under en helg kunde genomföra 15 eftersök på olika sorters vilt

och att vapnet behövdes för eftersök av vildsvin. I hans vapengarderob fanns inget vapen för eftersök av bl.a. vildsvin nattetid. Han menade att han hade anpassat sitt vapeninnehav så långt det var möjligt, och att det sökta vapnet fyllde en lucka där hans vapeninnehav inte räckte till. Han anförde vidare att han, i egenskap av flitigt anlita jägare för eftersök i samband med jakt på storgods, behövde ett vapen som till 90 procent täckte eftersöksbehovet på vilt upp till vildsvins farlighetsgrad och till 10 procent täcker jaktbehovet, så att han vid långa resor endast behövde ha ett vapen med sig. Kammarrätten uttalade att det i ljuset av ändamålet med vapenlagstiftningen framstod som klart att det vid den behovsprövning som skulle göras i varje enskilt fall måste ställas höga krav. Kammarrätten konstaterade därefter att sökanden tidigare varit yrkesverksam som jägare och viltvårdare, att han bedrev jakt i ansenlig omfattning och att han i mycket stor utsträckning deltog i eftersök och för det ändamålet hade en specialutbildad hund. Kammarrätten slog också fast att annat inte var visat än att det sökta vapnet var lämpligt för den typ av eftersök som skulle bedrivas. Med hänsyn till detta fann kammarrätten att sökanden fick anses ha visat ett mycket kvalificerat behov av det aktuella vapnet i sig. Kammarrättens uttalade vidare att det mot bakgrund av vapenlagstiftningens syfte skulle krävas att behovet inte kunde fyllas genom ett innehav av sex vapen efter en anpassning inom den befintliga vapengarderoben. Kammarrätten ansåg att en anpassning av sökandens vapengarderob vad gäller hagelvapen gav utrymme för att täcka hans behov av det nu aktuella vapnet inom garderoben. Ansökan avslogs därför.

Kammarrätten i Sundsvall kom i dom den 29 april 2014 i mål nr 2947-13 fram till att det förelåg ett sådant mycket kvalificerat behov som krävs för ytterligare vapen utanför garderoben. Sökanden bedrev en omfattande och varierad jakt och hade ovanligt många jakt-dagar per år jämfört med en genomsnittsjägare. Han anlita dessutom regelbundet som eftersöksjägare. Sökanden kunde visa mer än 100 dagars varierad jakt samt eftersöksuppdrag på olika platser. Kammarrätten ansåg därför att han hade visat ett behov av vapnet. Med hänsyn till omfattningen av jakten bedömde Kammarrätten att det förelåg en sådan undantagssituation som avses i 2 kap. 4 § vapenförordningen.

I Polismyndighetens nyligen antagna handbok för handläggningen av vapenärenden anges bl.a. att det för att ett mycket kvalificerat be-

hov ska anses föreligga ska vara fråga om omfattande jaktlig aktivitet kopplat till sökandens person, såsom ett stort antal jakt dagar per år, jakt i andra länder eller i flera geografiska områden, mycket varierad jakt, uppdrag som jägare, jaktguide, skydds- eller eftersöksjägare, instruktör etc. (Rättsavdelningens handbok för handläggning av vapenärenden, RA 2024:1, avsnitt 4.2.3.5).

Sammanfattning

Sammanfattningsvis kan man säga att en jägare presumeras ha behov av fyra kompletta jaktvapen, lådor eller stommar till sådana vapen och att inte särskilt mycket krävs för tillstånd till ytterligare två kompletta jaktvapen, lådor eller stommar till sådana vapen. Den som vill ha fler än sex vapen, lådor eller stommar måste visa att det finns ett mycket kvalificerat behov av ytterligare vapen, vilket i praktiken innebär att sådana tillstånd endast ges i undantagsfall och förutsätter att jägaren inte kan tillgodose sitt behov av skjutvapen genom att anpassa sitt befintliga vapeninnehav inom ramen för vapengarderoben. För innehav av sådana vapen eller andra föremål som inte ingår i vapengarderoben krävs det en behovsprövning i varje enskilt fall, och i vissa fall dessutom att vapnet eller föremålet ska användas för vissa särskilt angivna ändamål. Vapen och föremål utanför vapengarderoben påverkar inte det antal skjutvapen en jägare kan ha inom garderoben.

7.2.2 Innehav av vapen och vapendelar för målskjutning

För att en enskild person ska få ges tillstånd att inneha vapen för målskjutning krävs, utöver de generella förutsättningarna för tillstånd att inneha ett vapen avsett för skjutning, att sökanden är aktiv medlem i en skyttesammanslutning som uppfyller vissa krav. Undantag från kravet på aktivt medlemskap gäller för ordinarie hemvärnsmän som utan sådant medlemskap kan beviljas tillstånd att inneha vapen som inte är enhandsvapen, helautomatiska vapen eller effektbegränsade vapen, om Forsvarsmakten intygar att det finns ett sådant behov. I praktiken förekommer detta endast i undantagsfall.

För innehav av enhandsvapen och helautomatiska vapen ställs krav både på aktivt medlemskap och på att sökanden uppnått viss ålder och visat prov på särskild skjutskicklighet. För innehav av helautomatiska

vapen krävs också att sökanden är medlem i en sammanslutning för skytte vars verksamhet Försvarsmakten har förklarat vara av betydelse för totalförsvaret. (Se 2 kap. 3 § vapenförordningen.) Tillstånd för en enskild att inneha helautomatiska vapen eller enhandsvapen för flerskott ska normalt tidsbegränsas till att gälla i högst fem år och för sådant tillstånd gäller krav på synnerliga skäl (2 kap. 6 och 6 a §§ vapenlagen). Kravet på synnerliga skäl behandlas vidare i kapitel 9.

Rätt att använda ett skjutvapen för jakt innefattar, om inte annat anges, även en rätt att använda vapnet till övning eller tävling eller avlivning av djur (3 kap. 3 § vapenförordningen). Målskjutningsvapen får däremot inte användas för jakt, om inte tillståndet omfattar jakt.

Till skillnad från vad som gäller för jägare finns det inte någon presumtion om vilket antal skjutvapen en målskytt anses behöva. I stället ska det göras en behovsprövning avseende varje vapen och tillståndspliktig vapendel som personen söker tillstånd för. Den målskytt som har tio enhandsvapen för målskjutning, eller stommar till sådana vapen, måste visa att han eller hon har ett mycket kvalificerat behov av ytterligare vapen för att tillstånd ska ges till ett större innehav. Samma sak gäller för den som har åtta andra vapen för målskjutning eller stommar eller lådor till sådana vapen. (2 kap. 4 a § vapenförordningen.) Förarbetena ger ingen vägledning om hur kravet på mycket kvalificerat behov ska tolkas. I Polismyndighetens allmänna råd anges bl.a. att tillstånd till innehav av fler vapen än vad som ingår i vapengarderoben bör meddelas endast undantagsvis (5 kap. Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd [RPSFS 2009:13] om vapenlagstiftningen, FAP 551-3).

Praxis är restriktiv.

7.2.3 Utbyte av förslitna vapendelar

Vid reparation av ett skjutvapen får, utan särskilt tillstånd, en försliten eller på annat sätt oanvändbar vapendel bytas mot en ny likadan. Det framgår av 4 kap. 2 § första stycket vapenlagen. Enligt andra stycket i samma paragraf får även den som med särskilt tillstånd innehar slutstycken, ljuddämpare, eldrör, pipor, stommar, lådor eller trummor (eller armborststommar med avfyringsanordningar) utan tillstånd byta ut en sådan del mot en ny likadan.¹ Den utbytta delen ska då

¹ Vi föreslår i avsnitt 22.6 att ljuddämpare tas bort från och mantlar läggs till i bestämmelsen.

lämnas för skrotning och bytet ska genast anmälas till Polismyndigheten, som utfärdar ett nytt tillståndsbevis. Den del som ska skrotas lämnas till Polismyndigheten som vidarebefordrar denna till Nationellt forensiskt centrum (NFC) för destruktion. Genom regleringen be- hålls myndighetens kontroll över vapeninnehavet och det säkerställs att uppgifterna i vapenregistret uppdateras (jfr prop. 1995/96:52 En ny vapenlag, s. 65).

7.2.4 Innehavstillståndet om vapnet ändras

Enligt 4 kap. 1 § vapenlagen upphör ett tillstånd att inneha ett skjutvapen att gälla om vapnet ändras så att det till funktions- eller verk- ningsgrad blir ett väsentligt annorlunda vapen. Det krävs då att inne- havaren ansöker om ett nytt tillstånd som avser det ändrade vapnet. I Polismyndighetens nyligen upphävda allmänna råd på området (16 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3) angavs närmare vilka ändringar som innebär att nytt tillstånd måste sökas. Där angavs bl.a. fallet att ändringen gjorts för att vapnet avses användas vid en skytteform som inte beaktats vid tillståndsgivningen, byte av pipa till annan kaliber, förkortning av pipan så att den efter ändringen blir kortare än 45 cm för kulgevär och 48 cm för hagelgevär, ändring av patronläge så att annan ammunition kan användas än den som vapnet är avsett för samt införande av repetersystem på ett vapen som inte tidigare haft detta. En ändring av patronläge på hagelgevär från 65 mm till 70 mm kräver dock enligt de upphävda allmänna råden inte tillstånd. För att till- stånd ska ges har krävts att ändringen är av varaktig karaktär. (Jfr även prop. 1973:166 Förslag till vapenlag m.m., s. 82 och 83.)

Vissa skjutvapen är konstruerade för att man ska kunna anpassa vapnet genom att byta ut exempelvis pipan. Denna egenskap har beak- tats vid tillståndsgivningen. Det anses därför inte att vapnet blir ett väsentligt annorlunda vapen genom att innehavaren använder en annan pipa än den som vapnet levererades med. Enligt praxis anses det inte heller som en väsentlig ändring att använda en s.k. instickspipa. Det kan då noteras att såväl instickspipan som de extra vapendelarna till ett modulvapen är tillståndspliktiga, och att det alltså har gjorts en prövning av om vapendelen får användas till det vapen som inne- havaren tänkt sig.

7.3 Bakgrund och tidigare överväganden

7.3.1 Vapengarderoben för jakt

Framväxten av vapengarderoben

Begreppet ”vapengarderob” myntades i ett samarbete mellan Svenska Jägareförbundet och dåvarande Rikspolisstyrelsen år 1979. Bestämmelserna togs ursprungligen in i dåvarande Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. I dessa angavs att behovet av jaktvapen för den som avlagt jägarexamen normalt skulle anses omfatta totalt högst sex skjutvapen. Det angavs också att enhandsvapen och salongsgevär inte räknades in i vapengarderoben och att inte heller extra pipor räknades in i antalet vapen.

I slutbetänkandet Översyn av vapenlagstiftningen (SOU 1989:44 s. 98–100) föreslog 1987 års vapenutredning bl.a. en minskning av antalet vapen i vapengarderoben för en nybliven jägare. En mängd remissinstanser ifrågasatte den brottsförebyggande effekten av en minskning av vapen hos jägare. Med beaktande av invändningarna avstod regeringen från att föreslå sådana ändringar (prop. 1990/91:130 Ändringar i vapenlagen, s. 31).

1995 års vapenutredning föreslog att jaktvapengarderoben skulle begränsas till tre skjutvapen (SOU 1998:44 En samlad vapenlagstiftning, s. 129 och 130). Regeringen gjorde emellertid bedömningen att vapengarderoben skulle behållas oförändrad, men att det skulle göras en något mer ingående prövning innan någon beviljades tillstånd för mer än fyra vapen. Enbart det förhållandet att någon hade avlagt jägarexamen skulle således inte innebära att han eller hon presumerades ha behov av så många som sex skjutvapen. Begränsningen gjordes mot bakgrund av att statistik visade att de flesta jägare skaffade endast två till tre jaktvapen. Den dåvarande ordningen med ett presumerat behov av sex vapen ansågs vidare stämma mindre väl överens med den i propositionen uttalade målsättningen att lagstiftningen inte bör medge att tillstånd beviljas för fler skjutvapen än det verkligen föreligger ett behov av. Det ansågs därför motiverat att i viss mån skärpa behovsprövningen. (Se prop. 1999/2000:27 s. 38–40.) Regleringen togs år 2000 in i vapenförordningen.

I januari 2007 ändrades bestämmelserna så att det angavs att behovet av jaktvapen ska anses motsvara fyra jaktvapen, stommar eller lådor till sådana vapen, om inte särskilda omständigheter talar för att

sökanden behöver fler vapen än så samt att tillstånd till fler än sex jaktvapen, stommar eller lådor till sådana vapen får beviljas endast om sökanden visar att det finns ett mycket kvalificerat behov av ytterligare vapen. Genom tillägget av lådor och stommar ville man förhindra möjligheten att av lösa vapendelar bygga ihop kompletta vapen som inte räknades in i vapengarderoben.

Överväganden om en särskild garderob för vissa vapendelar

I departementspromemorian Tillståndsprovning av vapendelar m.m. (Ds 2018:30) lämnades förslag om en utökning av vapengarderoben 47 ingår i garderoben, skulle anses motsvara två extra pipor eller slutstycken till varje vapen som sökanden innehar samt två pipor eller slutstycken till varje stomme eller låda som sökanden innehar. Det föreslogs att tillstånd till fler än tolv pipor eller slutstycken skulle få beviljas endast om sökanden visar att det finns ett behov av ytterligare sådana delar.

Bakgrunden till uppdraget att se över vapengarderoben för jakt var bl.a. att Svenska Jägareförbundet i skrivelser hade hemställt att tillståndsprovningen för vissa tillståndspliktiga vapendelar till jaktvapen skulle ändras. Ett argument var att den gällande ordningen innebär att en sökande alltid måste motivera behovet av en extra pipa till ett befintligt vapen medan innehav av ett komplett nytt vapen inte kräver någon behovsmotivering så länge vapnet ryms inom vapengarderoben. Jägareförbunden anförde att utvecklingen allt mer går mot att jägare anpassar sina vapen för olika typer av jakt genom att byta ut vapendelar i stället för att skaffa flera olika vapen. Vid ett pipbyte kan det även behöva bytas slutstycke, alternativt endast slutstyckshuvud om det är en separat enhet. Jägareförbunden hade vidare upplyst om att de jägare som innehar vapen med utbytbara pipor vanligtvis innehar en eller två extra pipor eller pipset, ibland med tillhörande slutstycken eller slutstyckshuvuden till respektive vapen. Det anförda ansågs innebära att behovet och intresset ökade av att enkelt kunna skaffa extra pipor och slutstycken till befintliga vapen.

I promemorian konstaterades att endast en mycket liten andel av ansökningar som avsåg extra pipor eller slutstycken avsågs och att tillståndsgivningen således var generös. Mot den bakgrunden ansågs det motiverat att förenkla tillståndsprovningen genom att låta vapen-

garderoben även omfatta ett extra antal pipor och slutstycken till redan innehavda vapen. Det ansågs att behovspresumtionen inte borde gälla för pipor eller slutstycken som innehas till sådana vapen, stommar eller lådor som omfattas av ett skärpt behovskrav.

Promemorian har remissbehandlats. Majoriteten av remissinstanserna tillstyrkte eller hade inte något att invända mot utredningens förslag när det gäller att vapengarderoben ska utökas till att omfatta vissa ytterligare vapendelar. Flera remissinstanser framförde emellertid synpunkter på utredarens förslag om att begränsa vapendelarna till ett visst antal per tillståndsgivet vapen eller per innehavd låda eller stomme. Med anledning av bl.a. vissa remissinstansers synpunkter på förslaget utarbetades ett nytt förslag till reglering. Förslaget lades fram i promemorian Fler vapendelar i jaktvapengarderoben (Ju2021/03744). Förslaget innebar att vapengarderoben för jaktvapen skulle utökas till att även omfatta sammanlagt tolv extra pipor eller slutstycken till de jaktvapen, stommar eller lådor som sökanden innehar. Tillstånd till fler än tolv pipor eller slutstycken skulle få beviljas endast om sökanden visar att det finns ett behov av ytterligare sådana delar.

Remissutfallet var blandat. Flera remissinstanser avstyrkte förslaget helt, nämligen Föreningen Sveriges Jägare, Svenska Dynamiska Sportskytteförbundet, Svenska Mångkampsförbundet, Svenskt Forum för jakt, skytte och vapenfrågor och Sveriges Vapenägars Förbund. Flera av de remissinstanser som avstyrkte förslaget menade att förslaget innebär en begränsning när det gäller extra pipor, eftersom det i dagens regelverk inte finns något tak för hur många sådana man kan inneha. Kritik riktades även mot att förslaget enbart tog sikte på det fåtal vapeninnehavare som har s.k. modulvapen. Kritik riktades vidare mot formuleringen ”tolv extra pipor eller slutstycken” som ansågs otydlig, bl.a. eftersom flertalet pipor kräver ett separat slutstyckshuvud per kaliber medan andra inte gör det. Flera remissinstanser lyfte kopplingen till förvaringsreglerna och betonade vikten av att förslaget inte leder till höjda krav på förvaring.

Polismyndigheten hade inga synpunkter på införande av en särskild vapendelsgarderob men avstyrkte förslaget såvitt avsåg antalet vapendelar. Myndigheten anförde följande. Förslaget motsvarar inte en jägares normalbehov. Förslaget kan antas leda till en ökad efterfrågan på vitala vapendelar och att fler sådana kommer att innehas i samhället när det blir lättare att få tillstånd för dem. En större ökning av antalet ansökningar om innehav av vapendelar skulle också påverka Polis-

myndighetens tillståndsverksamhet. En annan konsekvens av förslaget är att tillståndsbedömningen kan komma att påverkas för den som ansöker om att få tillstånd till innehav av fler än fyra jaktvapen, stommar eller lådor. Jägare som till följd av den utökade vapengarderoben redan innehar extra pipor till ett vapen kan få svårare att motivera behovet av ytterligare vapen.

Försvarsmakten tillstyrkte förslaget. Jägarnas Riksförbund, Naturvårdsverket och Svenska Jägareförbundet tillstyrkte i och för sig en vapengarderob för vissa vapendelar men hade synpunkter på förslagets konkreta utformning.

7.3.2 Vapengarderoben för målskytte

Frågan om en begränsning av antalet målskjutningsvapen diskuterades av såväl 1987 års som 1995 års vapenutredningar.

1987 års vapenutredning var inte främmande för att slå fast en ram för antalet målskjutningsvapen, förutsatt att det fanns en möjlighet till dispens i väl motiverade fall. För att få god genomslagskraft borde dock en sådan regel införas i samförstånd med de berörda skytteorganisationerna. Eftersom det inte förelåg något intresse från dessa organisationers sida valde utredningen att inte arbeta vidare med frågan, och konstaterade att denna, med hänsyn till antalet vapen som berördes, inte hade någon avgörande betydelse. (SOU 1989:44 s. 100.)

1995 års vapenutredning konstaterade att målskyttarnas vapenbehov är starkt individuellt och beror på hur många grenar den enskilde tränar och tävlar i samt vilken tid som avsätts för detta. Utredningen ansåg därför att det var svårt att fastställa generella riktlinjer i fråga om det antal vapen som en målskytt skulle få ha samtidigt. Utredningen konstaterade också att den genomsnittlige vapenägaren bara har två till tre vapen. Mot den bakgrunden ansåg utredningen att det inte skulle införas någon vapengarderob för målskyttar. Utredningen föreslog dock att bara den som varit aktiv skytt i tolv månader skulle få ges tillstånd att ha grovkalibriga enhandsvapen och helautomatiska vapen. Utredningen antog att en sådan bestämmelse skulle bidra till att hålla antalet målskjutningsvapen nere. Förslaget genomfördes inte. (SOU 1998:44 s. 132–135.)

Frågan togs upp på nytt i Ds 2004:32 Förstärkt kontroll av vapen m.m. Där framhölls intresset av en restriktivitet som skulle bidra till

att hålla antalet vapen i samhället på en oförändrad nivå. Man lyfte även fram förhållandet att enhandsvapen, som är vanliga målskjutningsvapen, är mer stöldbärliga än gevär och ofta används i samband med brott. Man konstaterade samtidigt att det är svårt att fastställa ett antal vapen som är lämpligt och rimligt för en tillräckligt stor del av målskyttekollektivet. Orsaken angavs vara att det finns många målskyttar som regelmässigt tävlar eller tränar i ett stort antal grenar för vilka det behövs olika sorters vapen. Målskytteorganisationerna hade också uppgett att man i tävlingar i samma gren kan behöva byta mellan olika vapen. Eftersom vapenlagstiftningen utgår ifrån att målskjutning är ett godtagbart ändamål för vapeninnehav ansågs det svårt att motivera att en målskytt skulle behöva begränsa sig till ett mindre antal grenar eller ens att en aktiv tävlingsskytt inte skulle kunna ha två vapen för någon gren. Man konstaterade även att de praktiska förutsättningarna skiljer sig i förhållande till jakt. I promemorian föreslogs att det för tillstånd till innehav av mer än ett enhandsvapen eller mer än sex andra vapen för målskjutning ska krävas att sökanden under den närmast föregående tolv månadersperioden har tävlat eller tränat aktivt med samtliga målskjutningsvapen som han eller hon redan innehar. Tillstånd till fler än sex målskjutningsvapen skulle få beviljas endast om sökanden dessutom visar att det finns ett mycket kvalificerat behov. Bestämmelser med denna innebörd infördes inte.

Den nuvarande bestämmelsen i 2 kap. 4 a § vapenförordningen infördes 2006. Vi har inte kunnat identifiera några förarbeten.

Frågan om tillståndsprövningen av vapendelar till målskjutningsvapen skulle ändras togs upp i departementspromemorian Tillståndsprövning av vapendelar m.m. (Ds 2018:30). I promemorian gjordes bedömningen att det inte hade framkommit skäl att ändra den nuvarande tillståndsprövningen för sådana tillståndspliktiga vapendelar som innehas för ändamålet målskytte. När det gällde rena reservdelar hade skyttesportförbunden uppgett att tillståndsgivningen fungerade tillfredsställande. När det gäller vapendelar som ändrar ett målskjutningsvapens egenskaper ansågs att tillståndsprövningen inte bör förenklas eftersom innehavaren då skulle kunna skapa ett vapen som denne vid en prövning utifrån sitt medlemskap och sin skytteaktivitet inte kunde anses ha behov av (s. 46).

7.4 Utblick

7.4.1 Norge

Allmänt

De norska bestämmelserna om innehav av skjutvapen och vapendelar finns i lov om våpen, skytevåpen, våpendelar og ammunisjon (våpenlova)² och forskrift om våpen, skytevåpen, våpendelar og ammunisjon (våpenforskrifta)³. I bestämmelserna ställs det för vapeninnehav upp allmänna krav på lämplighet och även vissa ålderskrav. Vidare finns det särskilda bestämmelser för innehav för olika ändamål.

Jakt

När det gäller vapeninnehav för jakt knyter bestämmelserna an till regelverket om jakt. För att man ska få jaga krävs att man har avlagt ett särskilt jägarprov. Den som har klarat provet blir automatiskt registrerad i det norska jägarregistret. Detta ger rätt att jaga och fälla småvilt självständigt, för den som har fyllt 16 år. Från 18 års ålder får den registrerade jägaren jaga storvilt självständigt. Man behöver inte vara aktiv jägare eller betala jaktavgift för att stå kvar i registret.

Personer som är införda i registret kan få tillstånd att förvärva och inneha upp till åtta kompletta tillståndspliktiga skjutvapen samt tillståndspliktiga skjutvapendelar och ammunition för jakt utan någon särskild behovsprövning (4 kap. § 11 våpenlova). Detta är den norska jaktvapengarderoben. Den som kan dokumentera ett särskilt behov kan få tillstånd att förvärva och inneha fler än åtta skjutvapen. Närmare bestämmelser om detta finns i våpenforskrifta (4 kap. § 4-2 våpenforskrifta). Där anges att Polisen kan ge tillstånd till förvärv och innehav av fler än åtta jaktvapen till personer som antingen ägnar sig åt jaktformer som kräver användning av skjutvapen med särskilda egenskaper, eller som regelbundet genomför eftersökningar efter skadat vilt.

Liksom i Sverige gäller det begränsningar i fråga om vilka skjutvapen som man kan få tillstånd att inneha för jaktändamål. Polisen kan i undantagsfall medge undantag från kravet på anteckning i Jägare-

² Lov om våpen, skytevåpen, våpendelar og ammunisjon (våpenlova), LOV-2018-04-20-7.

³ Forskrift om våpen, skytevåpen, våpendelar og ammunisjon (våpenforskrifta), FOR-2021-05-07-1452.

registret och kravet på typ av vapen, om vissa krav som närmare anges i våpenforskriftna är uppfyllda.

Tidigare omfattade den norska jaktvapengarderoben sex kompletta jaktvapen. För tillstånd att förvärva fler än sex jaktvapen behövde sökanden kunna visa ett mycket kvalificerat behov. I prop. 165 L (2016–2017) Lov om våpen, skytevåpen, våpendelar og ammunisjon (våpenlova) diskuterades ändringar av garderoben. I propositionen (s. 36) konstaterades att det varierar stort hur många vapen en jägare anser sig behöva för att bedriva jakt. Vidare angavs att förhållandevis många jägare inte årligen löser jägaravgift. Det gjordes jämförelser med den svenska regleringen, varvid det angavs att det i Norge finns ungefär samma möjligheter att driva varierad jakt som i Sverige. Departementet ansåg att en jaktvapengarderob på sex vapen skulle vara tillräcklig för de flesta jägare, och föreslog därför en oförändrad jaktvapengarderob. Departementet menade samtidigt att det bör vara möjligt för aktiva och allsidiga jägare att kunna förvärva fler skjutvapen om jägaren kan dokumentera ett sakligt behov av fler vapen. Departementet ansåg vidare att det i stället för ett ”mycket kvalificerat behov” skulle krävas ett ”särskilt behov”.

Vid behandlingen i Stortinget ändrades förslaget till att jaktvapengarderoben skulle omfatta åtta kompletta skjutvapen (Innst. 146L [2017–2018]). En majoritet i Justiskomiteen anförde att en jaktvapengarderob med åtta vapen skulle ge ökad flexibilitet för jägarna och lämna utrymme för de allra flesta jägare att kunna förvärva, sälja eller byta sitt lager av jaktvapen inom garderobens antal. Att öka storleken på jaktvapengarderoben bedömdes också bättre underlätta en enhetlig och förutsägbar ärendehantering, eftersom det blir mindre behov av att bedöma ”särskilda behov” för det enskilda vapnet. Majoriteten ansåg att ett specifikt antal om sex vapen kan vara för stelbent i vissa situationer och föreslog därför att antalet utökas till åtta vapen. Förslaget genomfördes.

Målskjutning

Kraven för att personer ska få tillstånd att inneha skjutvapen för målskjutning ligger nära de krav som gäller enligt svensk rätt. Tillstånd till innehav av tillståndspliktiga skjutvapen, vapendelar och ammunition kan ges till personer som är medlemmar i en godkänd skytteorgani-

sation och som uppfyller vissa i lagen uppställda krav på aktivitet och utbildning. Liksom enligt svensk rätt varierar de närmare kraven beroende på vilket slags vapen det är fråga om. Ju större skadepotential, desto högre krav i fråga om aktivitet (se prop. 165 L (2016–2017) Lov om vapen, skytevåpen, våpendelar og ammunisjon (våpenlova), s. 38). Strängast krav ställs för innehav och förvärv av halvautomatiska gevär som ursprungligen är konstruerade för helautomatisk funktion eller för militären eller polisen och vapenmagasin med stor patronkapacitet.

Det finns inte någon övre gräns för hur många målskjutningsvapen som en person kan få tillstånd att inneha. I stället knyts antalet vapen till antalet skjutprogram sökanden deltar i. Polisen kan ge tillstånd till förvärv och innehav av ett komplett skjutvapen, samt vapendelar till dessa skjutvapen, för varje godkänt skjutprogram. Polisen kan dock ge tillstånd till förvärv och innehav av upp till två kompletta skjutvapen för ett godkänt skjutprogram (reservvapen) till personer som under det senaste året har genomfört minst 10 tävlingar i det aktuella skjutprogrammet, varav fem är öppna skjuttävlingar, eller har deltagit i internationella mästerskap. (4 kap. § 4–8 våpenforskrifta.)

Som tidigare nämns är tillstånden inte tidsbegränsade. Dock ställs krav på sportskyttar som har tillstånd att inneha vapenmagasin med stor patronkapacitet eller halvautomatiska vapen som är konstruerade för helautomatisk funktion eller för militären eller polisen att vart femte år till Polisen skicka in en förteckning över genomförda tävlingar i den gren som ligger till grund för tillståndet.

7.4.2 Finland

Allmänt

I finsk rätt finns bestämmelserna om innehav av skjutvapen och vapendelar i skjutvapenlagen⁴ och skjutvapenförordningen⁵. För att tillstånd ska beviljas krävs att sökanden uppfyller vissa närmare angivna lämplighetskrav och ålderskrav (45 § skjutvapenlagen). Vapentillstånd kan endast meddelas för ett sådant skjutvapen eller en sådan vapendel som på basis av antalet patroner i magasinet, kaliber eller andra egenskaper inte är onödigt eldkraftigt och effektivt för det använd-

⁴ Skjutvapenlag (1/1998).

⁵ Skjutvapenförordning (145/1998).

ningssyfte som sökanden angett och som lämpar sig väl för det angivna syftet (44 §).

Vapentillståndet gäller som huvudregel tills vidare, om inte tillståndet av särskilda skäl ska ges för viss tid. I vissa särskilt angivna fall ska tillståndet dock vara tidsbegränsat (42 b § skjutvapenlagen). En fysisk person ska vidare vid innehav av vissa vapen (däribland bl.a. halvautomatiska vapen och s.k. särskilt farliga vapen), med fem års mellanrum, till tillståndsmyndigheten lämna in en utredning över att förutsättningarna för tillstånd fortfarande föreligger (53 a §). Utredningen ska visa att tillståndshavaren fortfarande aktivt utövar den verksamhet som ligger till grund för tillståndet eller någon annan sådan verksamhet för vilken tillståndet hade kunnat meddelas.

Vid tillståndsprövningen och vid övervakningen av att förutsättningarna för tillstånden fortfarande föreligger bedöms och övervakas lämpligheten kontinuerligt utifrån de uppgifter som kan hämtas ur de datasystem polisen har tillgång till och omständigheter som annars kommer till polisens kännedom. Den myndighet som meddelar ett tillstånd eller godkännande svarar för bedömningen och övervakningen av lämpligheten.

Jakt

Om ändamålet för tillståndet är jakt, ska vid bedömningen av skjutvapnets lämplighet dessutom jaktlagen (615/1993) iakttas. Vidare finns det vissa ytterligare begränsningar i lagen i fråga om vilka vapen som kan omfattas av ett tillstånd för jaktändamål. (44 § vapenlagen.)

När tillstånd söks för jakt ska sökanden lämna en tillförlitlig utredning om sin hobby, med vilket i praktiken avses Jaktkort och den faktiska möjligheten att jaga någonstans i Finland. Om ansökan gäller vissa miniatyrpistoler eller miniatyrrevolver krävs dessutom ett intyg som har utfärdats av en jaktvårdsförening över att sökanden aktivt utövar sin hobby. Det finns inga restriktioner avseende antalet jaktvapen. Dock måste sökanden kunna visa att han eller hon behöver vapnet.

Sport- eller hobbyskytte

När vapentillstånd söks för sport- eller hobbyskytte ska sökanden lämna en tillförlitlig utredning över sin hobby. För vissa särskilt farliga vapen ställs högre krav. Någon fastslagen gräns för antalet tillåtna vapen finns inte men sökanden måste visa att det finns ett behov av vapnet.

7.4.3 Tyskland

Allmänt

I Tyskland regleras innehav av skjutvapen i Waffengesetz (WaffG). Vapentillstånd krävs för innehav av alla skjutvapen som räknas upp i en bilaga till lagen (§ 2 WaffG). För att någon ska beviljas vapentillstånd krävs att personen har fyllt 18 år och uppfyller krav på personlig lämplighet, har nödvändiga kunskaper och färdigheter, har behov av vapnet och innehar en ansvarsförsäkring (§§ 4–8 WaffG).

Behov kan endast anses finnas för personliga eller ekonomiska intressen som förtjänar särskilt erkännande, däribland jakt och sport-skytte, och för ett vapen som är lämpligt för det angivna ändamålet (§ 8 WaffG).

Jakt

Särskilda bestämmelser om förvärv och innehav för jakt finns i 13 § WaffG. Där framgår att den som innehar ett giltigt jaktkort ska anses ha ett behov av att förvärva och inneha vapen och den ammunition som är avsedd för vapnen om

1. de på ett trovärdigt sätt kan visa att de behöver vapen och ammunition för jakt eller för träning i skytte för jaktändamål, inklusive jaktskyttetävlingar, och

2. vapnet och ammunitionen inte är förbjudna enligt jaktlagstiftningen.

Personer som har klarat jägarexamen och löst jägarlicens får, utan att bevisa att det föreligger ett behov enligt vad som nyss sagts, anskaffa ett obegränsat antal långa vapen och två korta vapen. Vapnen får inte vara förbjudna för jakt. Fler korta vapen kan anskaffas om jägaren på ett trovärdigt sätt kan visa att han eller hon behöver vapnen.

Sportskytte

Särskilda bestämmelser om förvärv och innehav av skjutvapen och ammunition för sportskytte finns i § 14 WaffG. Medlemmar i skytteföreningar som är anslutna till ett skytteförbund kan köpa två korta vapen för flerskott och tre halvautomatiska gevär. Liksom i Sverige uppställs vissa krav på aktivitet inom skyttesporten. Vidare krävs att det vapen som ska förvärvas är godkänt och nödvändigt för en sportdisciplin enligt skytteförbundets tävlingsreglemente. Som regel får inte mer än två vapen köpas inom loppet av en sexmånadersperiod.

Sportskyttar som vill förvärva och äga mer än tre halvautomatiska långa vapen och mer än två flerskottspistoler för enhetspatroner samt den nödvändiga ammunitionen till vapnen måste visa upp ett intyg från sökanden skytteförbund, enligt vilket det ytterligare vapnet behövs för att utöva ytterligare tävlingsgrenar eller är nödvändigt för att utöva tävlingssporten, och ansökaren regelbundet har deltagit i sport-skyttetävlingar. Sportskyttar som är medlemmar i en skytteförening ges ett permanent tillstånd att förvärva totalt upp till tio långa vapen för enkelskott med släta eller räfflade pipor, långa repetervapen med räfflade pipor, enpipiga korta enkelskottsvapen för enhetspatroner och långa och korta slaglås vapen för flerskott.

7.5 Jaktvapen

7.5.1 Jaktvapengarderoben bör utökas

Förslag: Den som har jägarexamen ska presumeras ha behov av sex kompletta skjutvapen, stommar eller lådor för jakt. Tillstånd till fler än sex kompletta skjutvapen, stommar eller lådor för jakt, får ges endast om sökanden visar att han eller hon behöver fler vapen än så. Tillstånd till fler än åtta kompletta skjutvapen, stommar eller lådor för jakt, får ges endast om sökanden visar att det finns ett mycket kvalificerat behov av ytterligare skjutvapen.

Skälen för förslaget

Avstamp

Den s.k. vapengarderoben för jakt består i dagsläget av sex jaktvapen. För de första fyra vapnen krävs inte någon utredning om behovet av vapnen, utan alla som har avlagt jägarexamen presumeras ha behov av detta antal jaktvapen, om inte särskilda skäl föranleder annat. Tillstånd till det femte och sjätte vapnet kräver däremot en behovsmotivering. I bestämmelsen uttrycks detta som att det ska finnas omständigheter som talar för att sökanden behöver fler vapen än de presumerade fyra. För fler än sex vapen krävs att sökanden visar att det finns ett mycket kvalificerat behov av ytterligare vapen. Det som sagts om jaktvapen gäller även för innehav av stommar eller lådor till sådana vapen. Frågan som behandlas i detta avsnitt är om jaktvapengarderoben bör utökas med ytterligare jaktvapen, stommar eller lådor till sådana vapen. Med jaktvapen menas i detta sammanhang kompletta skjutvapen för jakt. Sådana vapendelar som i vapenlagen jämföras med skjutvapen omfattas alltså inte, med undantag för stommar eller lådor (2 kap. 4 § femte stycket vapenförordningen). Av kommittédirektiven framgår att vi, oavsett om vi kommer fram till att en utökning bör ske eller inte, ska lägga fram förslag om hur en utökning av jaktvapengarderoben kan utformas. Frågan om en vapengarderob bör införas även för vissa andra tillståndspliktiga vapendelar behandlas i avsnitt 7.5.3.

Innebörden av vapengarderoben

Kravet på behovsmotivering för det femte och sjätte vapnet infördes enligt bedömningar i propositionen En skärpt vapenlagstiftning. Med stöd av viss inhämtad statistik om jägares vapeninnehav bedömde regeringen den gången att de flesta jägare inte har behov av så många som sex vapen för att kunna utöva den jakt de faktiskt bedriver. Det ansågs därför att det förhållandet att en person avlagt jägarexamen inte borde medföra en presumtion om behov av så många som sex skjutvapen. Samtidigt angavs att kravet på den enskilde inte skulle ställas alltför högt för att tillstånd skulle ges till fem eller sex vapen. För det femte och sjätte vapnet krävs i normalfallet endast att sökanden på ett trovärdigt sätt kan motivera behovet med utgångspunkt från sina jaktvanor och sammansättningen av sin vapengarderob. Enligt uttalan-

den i propositionen bör det endast undantagsvis förekomma att tillstånd till innehav av fler än fyra jaktvapen beviljas någon som helt nyligen har tagit jägarexamen och således ännu inte hunnit etablera några jaktvanor. (Jfr prop. 1999/2000:27 s. 39.)

Det har i olika sammanhang sagts att vapengarderoben är tänkt att avspegla ett normalbehov för en jägare. Detta skulle kunna tolkas som ett antagande om att den typiske jägaren behöver eller innehar fyra jaktvapen. Som kommer att utvecklas i det följande är det svårt att klarlägga om antagandet är korrekt. Dels är många personer med tillstånd att inneha jaktvapen inte aktiva jägare (se vidare under nästa rubrik), dels är det svårt att tala om en typisk jägare. Jägarkåren är inte homogen och rymmer både personer som jagar älg någon vecka om året och personer som ägnar sig åt omfattande och varierande jakt. Mer än hälften av de personer som har jaktvapen innehar färre än fyra sådana vapen. En rimligare tolkning är mot denna bakgrund att det presumerade behovet av fyra vapen är tänkt att avspegla det högsta antal vapen som en fiktiv normaljägare behöver. Sex vapen är enligt förarbetsuttalanden avsett att vara ett riktmärke för behovet av skjutvapen hos den som bedriver jakt i relativt stor skala (prop. 1999/2000:27 s. 39). Våra fortsatta överväganden bygger på denna tolkning av vapengarderobens innebörd.

Jägars vapeninnehav

Frågan är nu om bedömningarna från propositionen En skärpt vapenlagstiftning står sig i dag, eller om det finns anledning att utöka vapengarderoben. Det är då intressant att ta reda på hur många jaktvapen som svenska jägare innehar. Den 1 januari 2024 hade enligt sökningar i vapenregistret drygt 455 000 personer tillstånd till innehav av skjutvapen och med skjutvapen jämställda föremål för jakt. Enligt sökningar i Polismyndighetens vapenregister samma datum fördelade sig vapeninnehavet enligt följande.

Tabell 7.1 Antal skjutvapen per person med tillstånd att inneha vapen för jakt

Avser kompletta jaktvapen, stommar eller lådor för jakt. Vapen och andra föremål som inte ingår i vapengarderoben är inte inräknade

Antal vapen för ändamålet jakt	Antal personer med detta innehav
1	Ca 85 000
2	Ca 97 000
3	Ca 94 000
4	Ca 84 000
5	Ca 56 000
6	Ca 36 000
7	Ca 1 800
8	350
9	94
10	34

Källa: Polismyndighetens vapenregister den 1 januari 2024.

Det är något osäkert hur mycket det den angivna statistiken säger om behovet hos en aktiv normaljägare. Det förhåller sig nämligen så att långtifrån alla jaktvapeninnehavare löst statligt jaktkort under de senaste åren. Under kalenderåret 2023 löste ca 270 000 personer jaktkort, vilket motsvarar ca 60 procent av tillståndshavarna. Endast den som har löst jaktkort för ett visst år är berättigad att jaga i Sverige. En betydande andel av de personer som innehar jaktvapen är alltså inte aktiva jägare, eller i varje fall inte aktiva varje år. I gruppen som inte löser jaktkort finns det med största sannolikhet både personer som gör ett tillfälligt uppehåll, t.ex. på grund av småbarn och bristande tid, och personer som har lagt ner jakten på grund av ålder eller andra skäl. Det är möjligt att inaktiva jägare typiskt sett har färre vapen än personer som jagar aktivt och att det stora antalet inaktiva jägare drar ner genomsnittet. Det behöver dock inte förhålla sig på det viset. Den som gör ett uppehåll men planerar att återuppta sitt jaktintresse behåller förmodligen många gånger de skjutvapen man redan har. Vapen kan vara dyra och förlorar ofta i värde, varför det finns ekonomiska incitament för detta. Den som permanent slutar jaga kanske väljer att behålla något eller några vapen av sentimentala skäl men säljer andra. Man bör mot denna bakgrund vara försiktig med att dra alltför långtgående slutsatser av statistiken. Det kan dock konsta-

teras att närmare 80 procent av de personer som innehar skjutvapen för jakt har högst fyra vapen.

Förändrade förutsättningar för jakt

Den första frågan som måste besvaras när det gäller vapengarderoben för jakt är om det har skett några förändringar av förutsättningarna för jakt som innebär att den nuvarande garderoben inte svarar mot jägarnas befogade behov. Naturvårdsverket har i denna del upplyst att de svenska viltstammarna har förändrats. Det finns i dag mer jaktbart vilt och fler jaktbara arter än när vapengarderoben tillkom, och det har blivit vanligare att jägare ägnar sig åt olika sorters jakt. Den allra största förändringen är den stora ökningen av vildsvinsstammen, men det bedrivs även en mer omfattande jakt på bl.a. dov- och kronhjort, björn och vissa fåglar. Det finns många olika utformningar av och egenskaper hos skjutvapen som är olika väl lämpade för olika sorters jakt. Ett exempel kan vara jakt där jägaren rör sig och ändrar position i stor omfattning, där lätta och smidiga vapen är att föredra. Tyngre vapen med grövre pipor som ger bättre precision lämpar sig bättre för jakt där jägaren huvudsakligen är stilla. Om exempelvis en björn eller ett vildsvin går till anfall kan det vara av stor betydelse för jägarens säkerhet till person att han eller hon har ett vapen som är effektivt för sådana situationer, främst vapen i kraftigare kalibrar och vapen som medger snabba andraskott som halvautomatiska vapen eller dubbelstudsare. Det finns även andra exempel på att vissa specifika egenskaper hos ett vapen gör det betydligt mer lämpat för en viss sorts jakt än ett annat vapen som det i och för sig hade varit tillåtet att använda. Enligt uppgift från jaktorganisationerna har det, i takt med utvecklingen av viltstammarna samt nya jaktformer såsom jakt nattetid efter vildsvin, blivit vanligare med specialiserade vapen. Från ett jaktligt perspektiv är det en fördel om jägaren har tillgång till det vapen som är bäst lämpat till den jakt som han eller hon bedriver. Detta minskar nämligen risken för att viltet utsätts för onödigt lidande (jfr 27 § jaktlagen [1987:259]). Vidare kan det som nämnts minska risken för olyckshändelser vid jakt.

Det som anförts om förändrade viltstammar, jaktvanor och specialiserade vapen talar för en utökning av vapengarderoben. För detta talar även de utökade begränsningarna av möjligheten att använda

blyhagel vid jakt i våtmark. I Sverige gäller visserligen ett förbud mot användning av blyhagel i våtmark sedan ett antal år. Genom en ändring av Reach-förordningen har dock förbudet utvidgats dels till följd av hur våtmark definieras, dels till följd av en buffertzona på hundra meter från en våtmark, se Kommissionens förordning (EU) 2021/57 om ändring av bilaga XVII till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach) vad gäller bly i hagelammunition i eller kring våtmarker. Det har även blivit förbjudet att medha blyhagel vid skjutning i våtmarker eller på väg till eller från skjutning i våtmark. Det utvidgade blyförbudet kan bidra till ett behov av fler vapen.

En utökad vapengarderob förenklar handläggningen

Ett presumerat behov av ett visst antal vapen möjliggör en mer schabloniserad och därmed enklare prövning av ett tillståndsärende. Prövningen av ansökningar om rätt att inneha ett femte eller sjätte vapen förutsätter att det finns omständigheter som talar för att han eller hon har ett behov av vapnet. Polismyndigheten har upplyst att de tillståndsärenden som går snabbast att hantera är just sådana ärenden som avser det första till fjärde vapnet för jakt. En utökning av vapengarderoben kan därför leda till en minskad arbetsbelastning för Polismyndigheten och en snabbare handläggning. Detta är en fördel både för enskilda och för Polismyndigheten.

En balanserad utökning medför begränsade risker

Det som anförts hittills talar i huvudsak för en utökning av vapengarderoben för jakt. En mycket viktig fråga är dock om utökning skulle leda en risk för ökningar av skjutvapenvåldet.

Skjutvapenvåld begås oftast med illegala vapen och det är oftast fråga om enhandsvapen (se avsnitt 3.4), som inte omfattas av vapengarderoben. Det vanligaste är att illegala vapen smugglas in, eftersom tillgången på vapen som regel är störst utanför landets gränser. Antalet vapen som försvunnit från legala innehavare i Sverige och på så sätt hamnat på den illegala marknaden utgör en mycket liten andel i jämförelse med de vapen som kommit hit från illegala marknader i Europa. (Polisen,

Tullverket, Åklagarmyndigheten, Slutredovisning av regeringsuppdrag, Uppdrag att stärka arbetet för att minska tillgången till illegala vapen och motverka vapensmuggling till Sverige [Ju2022/02633], s. 7). I dagsläget har avledning från den inhemska legala marknaden alltså en mindre betydelse för tillgången till illegala vapen. Viss avledning förekommer dock.

Jaktvapen förefaller i dagsläget inte vara av något större intresse för kriminella. I nuläget kan gängkriminella och andra yrkeskriminella utan större svårigheter få tillgång till insmugglade vapen av de typer som är mest intressanta att använda i kriminella sammanhang. Risken för att en utökning av vapengarderoben för jakt leder till en ökning av skjutvapenvåldet med illegala vapen i sådana miljöer framstår därför som begränsad. Om vapengarderoben för jakt utökas påtagligt och detta leder till en stor ökning av antalet jaktvapen i landet kan det dock inte uteslutas att avledningen till den illegala marknaden ökar, och detta särskilt om de brottsbekämpande myndigheterna mer effektivt än i dag klarar av att strypa tillgången till illegala vapen. Det är väl känt att kriminella tenderar att snabbt anpassa sina metoder efter förändrade förutsättningar. En eventuell ökning av vapengarderoben bör därför balanseras mot sådana risker, särskilt med hänsyn till det pågående allvarliga läget avseende dödligt skjutvapenvåld. Som vi kommer att återkomma till har det också betydelse vilken sorts skjutvapen som får innehas för jakt.

Det finns vidare exempel på mycket allvarliga våldsdåd som begåtts med användning av skjutvapen som gärningsmannen lagligen innehar. Både terrordådet på Utöya 2011 och skolmassakern i Jokela skola 2007 begicks med vapen som gärningsmannen innehade lagligt. Detsamma gäller Peter Mangs som dömdes för två mord och åtta mordförsök i Malmö under åren 2003 och 2010 med skjutvapen som han hade tillstånd att inneha. Nyligen dömdes en man av för tre fall av försök till mord för att han under påverkan av en allvarlig psykisk störning skjutit mot fordon med sitt lagligt innehavda jaktgevär (Hovrätten för övre Norrland, dom den 15 januari 2024 i mål nr B 1230-23). Som vi utvecklar i avsnitt 20.2 är ensamagerande gärningsmän svåra att upptäcka innan de har begått ett våldsdåd och det finns därför alltid en risk för att de ges tillstånd att inneha vapen som de kan använda mot människor. Även detta bör beaktas vid en utvidgning av vapengarderoben för jakt.

Bedömningen att riskerna med en balanserad utökning av garderoben är begränsade vilar vidare på att man inte för jakt tillåter vapen som är särskilt farliga och högattraktiva för kriminella och andra våldsbejakande personer. Ett exempel är vapen av typen AR-15, som ofta i utlandet kommit till användning vid skolskjutningar och andra massskjutningar, t.ex. vid terrordådet i Belgien i oktober 2023. Vi föreslår avsnitt 20.8 att Polismyndigheten ska kunna neka tillstånd till vapen som medför en oproportionerlig risk för allmän ordning och säkerhet och i avsnitt 20.7.1 ett specifikt förbud mot innehav av den nyss nämnda typen av vapen för jakt. Om dessa förslag inte genomförs bör inte heller vapengarderoben för jakt utökas. Även om det i och för sig kan hävdas att antalet vapen inte har avgörande betydelse för den enskildes möjlighet att utöva skjutvapenvåld måste man nämligen beakta risken för att vederbörande förser likasinnade med vapen, liksom risken för att vapnen avleds till den illegala marknaden. Det är även viktigt att antalet vapen av detta slag som finns i samhället begränsas.

Vi har hittills i detta avsnitt fokuserat på våld i kriminella miljöer och våldsbejakande extremism. Det finns dock en annan typ av skjutvapenvåld som har vissa särskilda kännetecken, nämligen skjutvapenvåld mot närstående kvinnor. Vid sådant våld är det vanligt att gärningspersonen använder ett legalt innehavt jaktvapen (se avsnitt 3.4). För att man ska förebygga och förhindra denna form av skjutvapenvåld är det därför avgörande att samhället tar ansvar för att endast lämpliga personer innehar skjutvapen. Däremot torde antalet vapen som gärningspersonen innehar ha mindre betydelse för dennes möjligheter att utöva våld. Det är inte vanligt att dessa gärningspersoner har medbrottslingar. Vi ser därför inte att en utökning av vapengarderoben för jakt i sig skulle leda till en ökning av skjutvapenvåldet mot kvinnor. Det centrala är i stället en noggrann tillståndsprövning och uppföljande kontroll av att vapeninnehavare är lämpliga.

Olycksrisk talar inte emot en utökning

Vi kan inte se att en utökning av vapengarderoben för jakt skulle leda till någon ökad risk för olyckor med skjutvapen. Risken för olyckor talar därför inte emot en utökning.

Vissa principiella skäl kan anföras mot en utökning

Mot en utökning av vapengarderoben kan man i viss mån anföra att redan den nuvarande ordningen där en jägarexamen är tillräcklig och tillstånden som regel inte är tidsbegränsade står i viss motsättning till principen att lagstiftningen inte bör medge att tillstånd beviljas för fler skjutvapen än det verkligen föreligger ett behov av (se t.ex. prop. 1999/2000:27 s. 39). Som tidigare sagts talar statistiken för att det finns en ganska stor grupp personer som innehar jaktvapen med tillstånd trots att de faktiskt inte jagar aktivt och därför knappast kan anses ha något egentligt behov av de vapen de innehar. Detta kan anföras som ett argument mot att man utökar vapengarderoben till att omfatta fler vapen.

Vapengarderoben bör utökas

I det föregående har vi konstaterat att förutsättningarna för jakt har förändrats i flera avseenden och att det finns viktiga fördelar med att jägare kan använda vapen som är väl lämpade för olika slags jakt. Vi har i det sammanhanget noterat att jägare i Norge, som i jakthänseende är jämförbart med Sverige, kan inneha fler jaktvapen än jägare i Sverige. Vi har vidare gjort bedömningen att risken är begränsad för att en balanserad utökning av vapengarderoben skulle leda till en ökning av skjutvapenvåldet i samhället. Den bedömningen vilar dock på att man inte för jakt tillåter vapen som är högattraktiva för våldsbejakande personer, såsom vapen av AR15-typ. Förslag som syftar till att förhindra detta läggs fram i kapitel 20. Vi har som en fördel med utökning av garderoben lyft att detta kan förenkla handläggningen och därigenom bidra till att hålla handläggningstiderna nere. Vid en sammanvägning av de skäl som talar för en utökning och de skäl som kan anföras emot anser vi att skälen för en utökning överväger. Vi anser därför att vapengarderoben bör utökas.

Behovspresumtionen bör omfatta sex kompletta jaktvapen, stommar eller lådor

Nästa fråga är hur omfattande utökningen bör vara. Svenska Jägareförbundet har tidigare i bl.a. en skrivelse till regeringen (Ju 2016/02691) anfört att vapengarderoben bör utökas på så vis att kravet på visat

behov för det femte och sjätte vapnet ska slopas, dvs. i stort sett en återgång till det som gällde innan regleringen 2000 togs in i vapenförordningen (se prop. 1999/2000:27 s. 38–40). Vid kontakter med utredningen har jägareförbundet anfört att förbundets linje numera är att jägare bör presumeras ha ett behov av åtta skjutvapen för jakt. Jägarnas Riksförbund har anfört att det presumerade behovet bör omfatta tio skjutvapen för jakt.

Det finns ingen anledning att betvivla att vissa jägare som bedriver omfattande och varierad jakt kan ha behov av åtta eller tio vapen. Dock bedömer vi bl.a. mot bakgrund av den inhämtade statistiken att detta ligger utanför det maximala behovet hos normaljägaren, som får anses väl tillgodosedd genom ett presumerat behov av sex jaktvapen. Vi föreslår därför att kravet på att sökanden lägger fram omständigheter som talar för att det finns ett behov av vapnet tas bort även för vapen fem och sex, och att den som har jägarexamen alltså presumeras ha ett behov av sex jaktvapen.

Det bör förtydligas att bestämmelsen avser kompletta skjutvapen för jakt, vilket följer av praxis (se avsnitt 7.2.1). Liksom i dag bör bestämmelsen även omfatta stommar och lådor, som ju kan användas för att bygga ihop kompletta vapen. Andra lösa vapendelar, såsom pipor, bör inte heller i fortsättningen räknas in i jaktvapengarderoben. I avsnitt 7.5.3 överväger vi en särskild vapendelsgarderob för utbytbara pipor.

Vi har övervägt om vapengarderoben bör differentieras i förhållande till nyblivna jägare och mer erfarna jägare. Man kan argumentera för att den som nyss tagit sin jägarexamen vanligen inte har hunnit etablera sådana jaktvanor att han eller hon bör presumeras ha behov av så många som sex vapen (jfr prop. 1999/2000:27 s. 40). Man kan därför t.ex. tänka sig att presumptionen det första året eller de två första åren efter jägarexamen förblir fyra vapen och att en jägare först därefter presumeras ha ett behov av sex vapen. En differentiering av detta slag skulle emellertid innebära en komplicering av systemet, som inte bör göras om det inte finns mycket goda skäl. Något egentligt behov av en differentiering har inte framkommit med hänsyn bl.a. till de förslag vi i övrigt lämnar. Vi lämnar därför inte något sådant förslag.

Det bör krävas ett mycket kvalificerat behov för fler än åtta jaktvapen

För innehav av fler än sex jaktvapen, lådor eller stommar till sådana vapen krävs i dag att sökanden visar att det finns ett mycket kvalificerat behov av ytterligare vapen (2 kap. 4 § femte stycket vapenförordningen). Denna ordning gällde även innan kravet på behovsprövning infördes för det femte och sjätte vapnet inom vapengarderoben (jfr prop. 1999/2000:27 s. 38). I vårt uppdrag ingår frågan om vid vilket antal vapen det ska krävas ett mycket kvalificerat behov. Mot bakgrund av det som jägarorganisationerna anfört i fråga om vapengarderobens storlek anser vi att det som kan komma i fråga är en höjning av gränsen till åtta eller tio jaktvapen.

För en höjning av gränsen för när ett mycket kvalificerat behov krävs kan i huvudsak anföras samma skäl som i det föregående anförts till stöd för utökningen av det presumerade behovet. Även de skäl som kan anföras emot är i stora delar desamma. Med hänsyn till vad som framkommit om de förändrade förutsättningarna för jakt, ändrade jaktvanor och specialisering av vapen anser vi det rimligt att med två vapen höja gränsen för när det förhöjda behovskravet ska gälla, dvs. en höjning till åtta jaktvapen. Vi anser däremot inte befogat att höja gränsen till så många vapen som tio. En sådan höjning framstår som alltför drastisk i förhållande till det som i dag gäller och det har inte framkommit att det finns något behov av en så stor höjning. För bedömningen har det viss betydelse att det i dag finns större möjligheter att anskaffa vapen som kan modifieras för olika användningsområden, t.ex. genom byte av pipa.

Med hänsyn till det anförda gör vi bedömningen att gränsen för när det ska krävas ett mycket kvalificerat behov bör gå vid åtta kompletta jaktvapen, lådor eller stommar till sådana vapen.

Kravet på ett mycket kvalificerat behov bör även fortsättningsvis innebära att tillstånd ges endast i undantagsfall. Det är samtidigt viktigt att framhålla att det inte är fråga om något absolut tak och att kraven inte får ställas så högt att det i praktiken blir närmast omöjligt att nå upp till dem. Avsikten är inte att kravet ska ges en ändrad innebörd till följd av förslaget om utökning av vapengarderoben. Däremot ligger det i sakens natur att det i det enskilda fallet kan vara svårare ju fler vapen man har att visa att det behov man har inte kan uppfyllas genom anpassningar av det befintliga vapeninnehavet. Vi återkommer till detta i avsnitt 7.5.2.

Beviskravet för det sjunde och åttonde vapnet

Enligt den nuvarande bestämmelsen i 2 kap. 4 § femte stycket krävs endast att det finns *omständigheter som talar för* att sökanden behöver fler vapen än fyra. I normalfallet är det tillräckligt att sökanden på ett trovärdigt sätt kan motivera behovet med utgångspunkt i sina jaktvanor och sammansättningen av sitt tidigare vapeninnehav. Det krävs som regel inte att sökanden ger in någon utredning till stöd för sitt påstående om att det finns ett sådant behov. (Jfr prop. 1999/2000:27 s. 39 och 40).

När vapengarderoben utökas och kravet på ett mycket kvalificerat behov ställs först vid det nionde vapnet, anser vi att det bör ställas något högre krav på den enskilde för innehav av det sjunde och åttonde vapnet jämfört vad som i dag gäller för det femte och sjätte vapnet. Vårt förslag är att det ska krävas att sökanden *visar* att det finns ett behov av fler vapen. Det bör således inte vara tillräckligt att sökanden motiverar sitt behov utan det bör också krävas att sökanden ger in utredning som tillsammans med det han eller hon anfört ger stöd för behovet. Det kan t.ex. handla om att sökanden genom ingivande av ett avtal om jakträtt visar att han eller hon har tillgång till en jaktmark där det går att bedriva jakt av det slag som det nya vapnet är avsett för. Avsikten med förslaget är inte att det ska ställas starkare krav på behovet eller sökandens motivering, utan endast att det ska krävas utredning till stöd för det som påstås.

I vissa fall gäller inte presumtionen

Som framgår i det föregående innebär vapengarderoben för jakt att det ska antas att den som har jägarexamen också har behov av skjutvapen för jakt. Antagandet om behov gäller dock inte om särskilda skäl föranleder något annat. (2 kap. 4 § fjärde stycket vapenförordningen.) Ett exempel på när särskilda skäl föranleder en annan bedömning bör enligt vår mening vara om ansökan gäller ett skjutvapen som typiskt sett används vid storviltsjakt i Afrika eller liknande, men som det inte finns behov av för fällande av i Sverige förekommande vilt. Eftersom en svensk jägare i normalfallet inte har behov av sådana vapen bör det i sådana fall krävas att sökanden företer utredning om behovet av vapnet. Detta överensstämmer med hur bestämmelserna

hitills har tillämpats (jfr Rikspolisstyrelsens nyligen upphävda allmänna råd i 4 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3).

Om tillståndet beviljas bör det inte föranleda att tillståndshavaren får tillstånd till fler skjutvapen än annars utan att det är motiverat. Vapnet bör därför uppta en plats i vapengarderoben. Samtidigt kan det naturligtvis beaktas vid bedömningen av om sökanden behöver vapen utanför garderoben att vapnet inte är anpassat för jakt i Sverige.

7.5.2 Kravet på ett mycket kvalificerat behov bör förtydligas

Förslag: Vid bedömningen av om ett mycket kvalificerat behov föreligger ska särskilt beaktas

1. sökandens behov av de skjutvapen han eller hon redan innehar,
2. om behovet av vapnet kan tillgodoses genom befintligt vapeninnehav, och
3. om jakten bedrivs yrkesmässigt eller annars i större omfattning.

En föreskrift om detta bör tas in i den nya vapenförordningen.

Skälen för förslaget

För den jägare som vill ha fler än åtta jaktvapen ska det enligt våra förslag inte vara tillräckligt att visa att det föreligger ett behov, utan det ska krävas att detta behov är mycket kvalificerat. Som framgår i avsnitt 7.2.1 ger förarbetena till vapenlagen inte närmare besked om hur uttrycket ”mycket kvalificerat behov” i 2 kap. 4 § vapenförordningen ska tolkas. Det vore fördelaktigt både för enskilda och för tillståndsmyndigheten att i den nya vapenförordningen ge vissa förtydligande anvisningar om hur kravet ska förstås. I avsnitt 7.6.2 lämnar vi sådana förslag beträffande målskjutningsvapen.

I avsnitt 7.2.1 lämnas en redogörelse för vissa överrättsavgöranden som belyser hur kravet på ett mycket kvalificerat behov tillämpas enligt gällande rätt. Från dessa kan man utläsa vissa omständigheter som särskilt beaktas. Ett grundkrav är att behovet inte kan täckas genom det befintliga vapeninnehavet eller genom anpassningar av detta. Detta bör enligt vår mening komma till uttryck genom att det i vapenförord-

ningen anges att man särskilt ska beakta dels sökandens behov av de skjutvapen han eller hon redan innehar, dels om behovet av vapnet kan tillgodoses genom befintligt vapeninnehav. Redogörelsen visar vidare att det vid bedömningen beaktas om sökanden bedriver en omfattande och varierad jakt och om jakten bedrivs yrkesmässigt. Redan i att behovet av det nya vapnet inte ska kunna täckas genom befintligt vapeninnehav eller anpassningar inom vapengarderoben ligger att jakten måste vara varierad. Det behöver därför inte anges särskilt i den nya bestämmelsen. Däremot bör det anges att man vid bedömningen särskilt ska beakta om jakten bedrivs yrkesmässigt eller annars i större omfattning.

Bestämmelser med angiven innebörd bör tas in i den nya vapenförordningen. Något nytt bemyndigande krävs inte (se 11 kap. 2 § b vapenlagen).

Uppräkningen av de omständigheter vi föreslår ska beaktas särskilt vid bedömningen av om ett mycket kvalificerat behov föreligger bör inte uppfattas som uttömmande. Det måste alltid vara fråga om en helhetsbedömning. Man måste dock hålla i åtanke att det över huvud taget inte kan anses föreligga ett behov av vapnet i vapenlagens mening om behovet kan tillgodoses genom befintligt vapeninnehav eller genom att något av de vapen som innehas med stöd av ett presumerat behov byts ut.

7.5.3 En särskild vapendelsgarderob bör inte införas

Bedömning: Det bör inte införas en särskild vapendelsgarderob.

Skälen för bedömningen

Vapendelar och andra föremål som jämföras med skjutvapen

Enligt 1 kap. 3 § vapenlagen ska det som i lagen sägs om skjutvapen tillämpas på vissa väsentliga vapendelar, däribland slutstycken, eldrör och pipor. Vidare jämföras med skjutvapen också bl.a. anordningar som gör att skjutvapen kan användas med annan ammunition än de är avsedda för. Hit hör instickspipor, reduceringspatroner och liknande anordningar. Bestämmelserna om tillstånd till innehav av skjutvapen ska alltså tillämpas även på sådana vapendelar och anordningar som

jämställs med skjutvapen. Av 2 kap. 4 § vapenlagen framgår att en enskild person får ges tillstånd att inneha ett skjutvapen för skjutning endast om den enskilde behöver vapnet för ett godtagbart ändamål. Bestämmelsen är tillämplig även på andra föremål som jämställs med skjutvapen. Tillstånd förutsätter också bl.a. att vapnet eller föremålet är lämpat för det ändamål som tillståndet ska avse (se 2 kap. 5 § vapenlagen).

Utbytbara pipor

På vissa vapenmodeller är piporna utbytbara, vilket innebär att vapnet kan anpassas för olika typer av jakt (s.k. kombinationsvapen eller modulvapen). Sådana vapen kan användas med pipor i olika kalibrar och därmed användas för jakt i olika ammunitionsklasser. Vilken typ av pipor som passar styrs av infästningarna i systemet. Stötbotten måste också överensstämma med patronerna, vilket innebär att man vid ett pipbyte också kan behöva byta slutstycket, alternativt endast slutstyckshuvudet, om det är en separat enhet. Vapnen kan även anpassas på andra sätt.

Särskilt tillstånd kan ges för den enskilda vapendelen men även för en s.k. växelsats som helhet. Med växelsats avses en samling delar till ett vapen som tillsammans gör det möjligt att skjuta med en annan kaliber. Växelsatser är särskilt vanliga inom sportskytte men finns även för många jaktgevär. I sådana fall består växelsatsen vanligen av pipa och slutstycke.

Enligt uppgift från Polismyndigheten fanns det den 1 januari 2024 drygt 62 000 särskilda tillstånd till innehav av pipor eller pipset för ändamålet jakt. Motsvarande antal för slutstycken var drygt 5 000 och slutstyckshuvud drygt 9 000. Färre än 200 tillstånd gällde växelsatser för ändamålet jakt.

2023 avslogs 23 ansökningar om pipor och pipset för ändamålet jakt. En ansökan om tillstånd till innehav av växelsats för jaktändamål avslogs.

Enligt sökningar i Polismyndighetens vapenregister avseende den 1 januari 2024 fördelade sig innehavet av pipor eller pipset enligt följande.

Tabell 7.2 Antal pipor eller pipset för jakt per person¹

Omfattar inte instickspipor

Antal pipor eller pipset	Antal personer med detta innehav
1	Ca 39 000
2	Ca 7 400
3	Ca 1 800
4	Ca 550
5	Ca 200
6	Ca 100
7	Ca 50
8	20
9	10
10	5

¹ Det bör noteras att det i de refererade siffrorna även kan ingå pipor till sådana kompletta modulvapen som registrerats del för del. Det är därför troligt att antalet extra pipor är lägre än det angivna.

Källa: Polismyndighetens vapenregister den 1 januari 2024.

Frågan om införande av en särskild vapengarderob för pipor och slutstycken har varit aktuell i promemoriorna Tillståndsprövning av vapendelar m.m. (Ds 2018:30) och Fler vapendelar i jaktvapengarderoben (Ju2021/03744). En redogörelse för förslagen och remissutfallet finns i avsnitt 7.3.1. Förslagen har inte genomförts.

En vapendelsgarderob har vissa fördelar

En huvudtanke bakom de förslag som tidigare lagts fram om en särskild vapendelsgarderob, är att det ska bli lättare för jägare att kunna anpassa sina befintliga vapen genom byte av pipa och, vid behov, slutstycke alternativt slutstyckeshuvud, och att jägaren därigenom ska slippa införskaffa fler kompletta vapen. Förslagen tar alltså sikte på vapen som är konstruerade för att man ska kunna använda olika sorters pipor. Enligt nuvarande reglering ska de tillståndspliktiga vapendelar som inte ingår i vapengarderoben behövsprövas i varje enskilt fall. Enligt praxis anses sökanden normalt uppfylla behovskravet om denne hävdar att en sökt pipa, med eller utan slutstycke, ska användas till annan typ av jakt än de pipor som sökanden redan innehar. Pipan måste vidare anses lämplig för jaktändamål och passa till ett vapen som sökanden innehar. (Ds 2018:30 s. 40 och 41.) Det är ovanligt att en ansökan om

tillstånd att inneha en pipa eller ett slutstycke för jaktändamål avslås. Den förenkling som en särskild vapendelsgarderob skulle innebära skulle gå ut på att jägaren slipper motivera varför det finns ett behov av den aktuella vapendelen. Detta kan förväntas underlätta tillståndsprövningen och medverka till en snabbare handläggning.

En ordning med ett presumerat behov av ett visst antal pipor kan också upplevas som mer logisk och kongruent med andra regler, eftersom en jägare med exempelvis tre vapen enligt dagens regler kan införskaffa ett fjärde vapen utan behovsmotivering, men måste behovsmotivera sin ansökan om han eller hon i stället vill anskaffa en extra pipa till det tredje vapnet. Det anförda talar för att man inför en ”vapendelsgarderob” för de nu nämnda vapendelarna.

Från ett jaktligt perspektiv kan det vara en fördel för den enskilda jägaren om han eller hon kan skjuta in sig på ett visst vapen och ändra kalibern genom byte av pipa i stället för att behöva byta vapen.

En vapendelsgarderob skulle utgöra en lättnad jämfört med dagsläget

En farhåga som uttryckts av vissa remissinstanser är att en vapendelsgarderob i själva verket blir en begränsning jämfört med dagens reglering. Om så blir fallet beror dock på hur regleringen utformas. När det gäller vapengarderoben för jaktvapen krävs att sökanden visar att det finns ett mycket kvalificerat behov för att tillstånd ska ges till innehav av fler än sex sådana vapen. Uttrycket ”mycket kvalificerat behov” ger uttryck för ett rejält förhöjt krav när det gäller behovet, som innebär att tillstånd endast ska ges i undantagsfall. De tidigare framlagda förslagen avseende en vapendelsgarderob för pipor och slutstycken innehåller dock inte något sådant förhöjt behovskrav. Förslagen går ut på att den som vill inneha fler pipor eller slutstycken än de som ingår i garderoben ska behöva uppfylla samma behovskrav som gäller i dag. Tanken har alltså inte varit att det i förslagen angivna antalet vapendelar ska utgöra ett tak för det antal vapendelar som kan innehas, utan endast att man inom garderoben inte ska pröva behovet. Förutsatt att regleringen utformas efter denna modell delar vi därför inte farhågan att införande av en vapengarderob för vapendelar skulle leda till en begränsning jämfört med vad som gäller i dag eller till några förhöjda krav.

Starka skäl talar emot införande av en vapendelsgarderob

Det som hittills anförts talar för införande av en särskild vapendelsgarderob för utbytespipor och sådana slutstycken eller slutstyckshuvuden som behövs för dessa pipor. Det finns dock även starka skäl som talar emot införande av en sådan vapendelsgarderob. Först och främst visar statistiken att endast en minoritet av jägarna över huvud taget har några lösa pipor. Den stora majoriteten av de jägare som har lösa pipor har endast en sådan pipa eller ett pipset. Därefter faller antalet lösa pipor per innehavare kraftigt. Redan med hänsyn till statistiken är det svårt att hävda att det skulle vara rimligt att införa regler om en behovspresumtion.

Behovet måste även ses mot bakgrund av våra förslag till utökning av vapengarderoben för jakt, som kan förväntas innebära att betydligt fler jägare än i dag kommer att ha möjlighet att anskaffa så många som åtta vapen. Det framstår som tveksamt att därutöver göra det möjligt att ytterligare utöka sitt vapeninnehav genom anskaffande av lösa pipor utan att sökanden behöver motivera sitt behov. Till saken hör att lösa pipor kan vara stöldbegärliga för den som vill tillverka ett illegalt vapen, t.ex. med hjälp av en 3D-skrivare. De brottsbekämpande myndigheterna har framhållit att tillverkning av illegala vapen med 3D-skrivare är ett ökande problem (se Polisen, Tullverket, Åklagarmyndigheten, Slutredovisning av regeringsuppdrag, Uppdrag att stärka arbetet för att minska tillgången till illegala vapen och motverka vapensmuggling till Sverige [Ju2022/02633], s. 7 och 8). Med tanke på att dagens praxis är generös borde visserligen inte sannolikheten vara överhängande för att införande av en behovspresumtion skulle leda till en större ökning av antalet pipor till jaktvapen. Vidare torde pipor till jaktvapen inom vapengarderoben i dagsläget vara av begränsat intresse för kriminella, av de skäl som utvecklats i avsnitt 7.5.1. Samtidigt måste man, som tidigare sagts, ha i åtanke att de kriminella tenderar att snabbt anpassa sitt beteende och sina metoder vid ändrade förutsättningar. Det finns därför alltid skäl till viss försiktighet.

Även principiella skäl talar emot ett införande av en vapendelsgarderob. Våra förslag till utökning av vapengarderoben för jakt innebär att var och en som har tagit jägarexamen kommer att kunna inneha så många som sex jaktvapen utan behovsmotivering. Om man därutöver gör det möjligt för en jägare att utan behovsmotivering anskaffa utbytespipor blir den sammantagna effekten svår att överblicka. Ju

fler utbytespipor en presumtionsregel omfattar, desto svårare blir det att förutse effekten. En presumtionsregel avseende utbytespipor skulle dessutom innebära att den som innehar s.k. modulvapen eller kombinationsvapen i praktiken får möjlighet att inneha fler jaktvapen än den som inte innehar sådana vapen. Det kan ifrågasättas om det är lämpligt att införa regler som slår på det viset.

Vi anser att de skäl som talar emot införande av en vapendelsgarderob väger betydligt tyngre än de skäl som talar för. Vår bedömning är därför att någon vapendelsgarderob inte bör införas.

7.5.4 En alternativ lösning avseende vapendelsgarderob

Vi har gjort bedömningen att det inte bör införas någon särskild vapendelsgarderob. I syfte att åstadkomma ett fullständigt beredningsunderlag har vi ändå övervägt hur en vapendelsgarderob skulle kunna utformas. Våra överväganden om detta redovisas i det följande.

En eventuell vapendelsgarderob bör omfatta en eller högst två utbytespipor

I de förslag som lagts fram tidigare har behovspresumtionen omfattat både pipor och slutstycken, varvid båda dessa vapendelar har ingått i det antal som omfattats av presumtionen. Kärnan i frågan är dock enligt vår mening hur många utbytespipor en jägare kan presumeras behöva. Det är nämligen genom att byta pipa som en jägare kan anpassa vapnet från hagelammunition till kulammunition, eller ändra kaliber. Vapnen i fråga är ofta konstruerade på det sättet att ett extra slutstycke eller slutstyckeshuvud är nödvändigt för att pipan ska kunna användas med tänkt ammunition. I vissa fall köper man pipan och slutstycket tillsammans i form av en s.k. växelsats. Slutstycket eller slutstyckeshuvudet har dock inte någon egentlig självständig betydelse utan kan i sammanhanget snarast ses som ett nödvändigt tillbehör till den extra pipan. Fokus bör med hänsyn till det sagda i första hand läggas på behovet av utbytespipan.

Det kan till att börja med konstateras att den tidigare redovisade statistiken visar att de flesta jägare inte har några utbytespipor. Den som inte innehar något vapen som är konstruerat för utbytbara pipor, eller någon separat stomme eller låda, har normalt inte heller något

behov av lösa pipor eller slutstycken. Det är därför inte helt lätt att tala om ett normalbehov eller ett maximalt behov för normaljägaren. I dagsläget har de flesta jägare inget behov alls. Statistiken visar att de jägare som har extra pipor i allmänhet har en eller högst två lösa pipor. Om en presumtionsregel ska ha någon förankring i det verkliga behovet bör regeln därför inte omfatta mer än så. Med pipor avses här även pipset. Vi kan därför inte ställa oss bakom tidigare framlagda förslag (jfr Ds 2018:30 och promemorian Fler vapendelar i jaktvapengarderoben). Till detta kommer att den sammantagna effekten av dessa förslag tillsammans med vårt förslag om en utökning av vapengarderoben skulle leda till en stor ökning av det antal kompletta vapen som en jägare kan inneha utan någon behovsprövning. Om man, trots vår bedömning ovan, vill införa en särskild vapendelsgarderob bör den därför omfatta en eller högst två extra pipor.

Slutstycken och slutstyckeshuvuden bör vara accessoriska

Slutstycken eller slutstyckeshuvuden har som sagt inte någon självständig betydelse utan behövs i många fall för att utbytetspipan ska fungera för en viss kaliber och vapnet vara funktionsdugligt. Utan en lös pipa finns det normalt inget behov av ett löst slutstycke. Med hänsyn till detta anser vi – till skillnad från tidigare framlagda förslag – att en eventuell vapendelsgarderoben bör utformas för att avspegla enbart ett presumerat behov av lösa pipor. Slutstycken och slutstyckeshuvuden som är nödvändiga för att pipan ska fungera för den tänkta ammunitionen bör däremot inte räknas in i garderoben. Detta bör gälla oavsett om slutstycket eller slutstyckeshuvudet anskaffas separat eller ingår i en växelsats. Den som söker tillstånd för innehav av en pipa inom vapendelsgarderoben som kräver ett löst slutstycke eller slutstyckeshuvud bör i stället presumeras ha behov av ett sådant men utan att antalet påverkar det antal lösa pipor som vederbörande kan inneha. Ett annat skäl för en sådan ordning, som vissa remissinstanser pekat på, är antalet lösa pipor inom garderoben annars blir beroende av om piporna är konstruerade på så sätt att det krävs ett extra slutstycke eller slutstyckeshuvud, eller om piporna är konstruerade på ett sådant sätt att ett sådant inte krävs. Det är inte en tillfredsställande ordning. Om man inför en presumtion bör den därför även omfatta för funktionen nödvändiga slutstycken och slutstyckeshuvuden.

Detta innebär att om någon ansöker om tillstånd till innehav av en utbytespipa och ett slutstycke till denna pipa, bör slutstycket och slutstyckeshuvudet omfattas av denna presumtion men inte påverka antalet vapendelar i garderoben.

Pipan ska passa till ett skjutvapen som sökanden har tillstånd att inneha

I tidigare förslag avgränsades presumtionen till extra pipor till vapen som sökanden *innehar*. Vid remitteringen anfördes att presumtionen även bör omfatta vapendelar till vapen som sökanden *samtidigt söker tillstånd för*. Fördelen med en sådan ordning är att Polismyndigheten kan pröva båda tillståndsärendena samtidigt och bevilja tillstånd till den extra pipan i samband med att tillstånd ges till innehav av det vapen som pipan är avsett för. En invändning mot denna regleringslösning skulle kunna vara att det inte finns någon garanti för att den som får tillstånd till innehav av ett visst vapen också anskaffar vapnet. Så förhåller det sig dock redan i dag, när någon ansöker om tillstånd att inneha en pipa till ett vapen som vederbörande har innehavstillstånd till men ännu inte har förvärvat. Polismyndigheten har upplyst att man i många fall ger tillstånd till inköp av pipor även när sökanden endast har ett s.k. inköpstillstånd till ett vapen av en viss typ, modell, fabrikat och kaliber. Detta kan t.ex. inträffa om sökanden planerar att införskaffa ett modulvapen men hittar en billig pipa hos någon annan säljare innan vapnet införskaffats. Det bör därför inte krävas att personen innehar vapnet, men däremot att tillstånd har beviljats.

Den mest rationella lösningen är mot denna bakgrund att en eventuell presumtion avgränsas till extra pipor till vapen som sökanden *har tillstånd att inneha*, dvs. oberoende av om vapnet har anskaffats. Med en sådan reglering kan Polismyndigheten omedelbart när tillstånd att inneha vapnet beviljats ge tillstånd till innehav av pipan och eventuellt slutstycket. Det skulle alltså göra det möjligt att pröva de två tillståndsärendena i ett sammanhang. Därigenom tillmötesgår det önskemål som framförts om samtidigt prövning.

En vapendelsgarderob bör inte påverka de sex första vapnen

I dag gäller att innehav av utbytespipor inte påverkar de första fyra vapnen i vapengarderoben. Vi har föreslagit att garderoben ska utökas på ett sådant sätt att presumtionen omfattar de första sex vapnen. Införandet av en särskild vapendelsgarderob för utbytespipor bör inte påverka det antal som behovspresumtionen gäller. Utanför det presumerade behovet om sex vapen bör det däremot beaktas om jägaren kan täcka ett beskrivet behov av ytterligare skjutvapen genom att använda de utbytespipor som han eller hon redan har.

Något behov ska inte anses finnas om särskilda skäl föranleder annat

Den nuvarande vapengarderoben för jakt innebär att jägaren anses ha behov av jaktvapen, om inte särskilda skäl föranleder annat. Presumtionen innebär alltså inte att det under alla omständigheter ska anses finnas ett behov. Samma sak bör gälla om det införs en vapendelsgarderob.

Motsvarande undantag bör gälla

I vapengarderoben ingår inte sådana vapen som avses i 2 kap. 5 § vapenförordningen. Motsvarande undantag bör gälla i fråga om vapendelar, om en vapendelsgarderob införs. Instickspipor bör alltså inte omfattas. En vapendelsgarderob bör inte heller göra det möjligt att utan behovsprövning anskaffa lösa pipor till sådana vapen som inte ingår i vapengarderoben, t.ex. enhandsvapen.

7.6 Målskjutningsvapen

7.6.1 Gränsen för kravet på mycket kvalificerat behov bör inte ändras

Bedömning: Gränsen för när det krävs ett mycket kvalificerat behov för innehav av ytterligare målskjutningsvapen bör vara oförändrad.

Förslag: Det ska förtydligas att bestämmelserna om antal skjutvapen för målskjutning tar sikte på kompletta skjutvapen samt stommar och lådor.

Skälen för bedömningen och förslaget

Avstamp

Den som ansöker om tillstånd till innehav av ett målskjutningsvapen eller tillståndspliktiga vapendelar till ett sådant vapen måste i varje enskilt fall visa att det föreligger ett behov av vapnet eller vapendelen. För målskjutningsvapen gäller inte något presumerat behov av ett visst antal vapen. Huvudregeln är att en målskytt får inneha högst tio enhandsvapen eller stommar till sådana vapen samt högst åtta andra vapen, eller stommar eller lådor till sådana vapen. Allt innehav därutöver för målskjutningsändamål kräver att sökanden visar att han eller hon har ett mycket kvalificerat behov av ytterligare vapen. (2 kap. 4 a § vapenförordningen.) Sådana tillstånd ges endast i undantagsfall.

I detta avsnitt tar vi ställning till om – och i så fall i vilken utsträckning – det finns behov av att ändra gränsen för när ett mycket kvalificerat behov av ytterligare målskjutningsvapen ska påvisas. Flera centrala skytteförbund har till utredningen anfört att gränsen bör höjas, dock utan att ange var gränsen bör gå.

En regel om presumerat behov är inte aktuell

Frågan om införande av en presumtion om behov av ett visst antal vapen är inte aktuell i detta uppdrag. Det förtjänar ändå att sägas att vi är mycket tveksamma till införande av en sådan presumtion, efter-

som variationen mellan målskyttar är så stor att det knappast kan talas om något normalbehov. Det finns personer som enbart tränar och tävlar i någon enstaka gren och i andra änden av spektrumet personer som tränar och tävlar i ett flertal grenar. Den som tävlar på hög nivå kan ha behov av ett reservvapen, för det fall tävlingsvapnet skulle gå sönder under en tävling. Det bör noteras att inte enbart vapentyp och kaliber är av intresse när det gäller att avgränsa olika skyttegrenar, utan även egenskaper såsom typ av riktmedel kan ha betydelse. Den som med samma slags vapen vill tävla i olika klasser för olika riktmedel – t.ex. en klass för öppna riktmedel och en för rödpunktssikte – kan behöva olika vapen för detta eftersom vapnet efter byte av riktmedel behöver noggrann inskjutning för att fungera optimalt. Det anförda illustrerar svårigheten med att presumera ett normalbehov för målskyttar. Det är dessutom svårt att se till vilken omständighet presumptionen skulle knytas.

Motsvarande skäl kan anföras mot införande av regler om ett presumerat behov av extra pipor eller andra vapendelar för målskjutning.

Målskyttars vapeninnehav

Den fråga som ligger på vårt bord beträffande målskjutningsvapen är om gränsen bör höjas för när det ska ställas krav på ett mycket kvalificerat behov för innehav av ytterligare målskjutningsvapen. Enligt statistik inhämtad från vapenregistren fanns det den 1 januari 2024 drygt 73 000 personer med tillstånd att inneha skjutvapen och därmed jämställda föremål för målskjutning. Sammanlagt hade de tillstånd till innehav av ca 160 000 kompletta skjutvapen, stommar och lådor för ändamålet målskytte. Detta innebär att den genomsnittliga målskytten har lite drygt 2 skjutvapen. År 2022 avslogs färre än 300 ansökningar om innehav av skjutvapen för målskytte. En manuell genomgång av dessa avslagsbeslut visar att endast ett fåtal ansökningar avslogs på grund av att kravet på mycket kvalificerat behov inte var uppfyllt. Rättsfallsgenomgångar visar vidare att sådana beslut är ovanliga i domstol.

Det finns inte tillräckliga skäl för att höja gränsen

Den inhämtade statistiken och våra ärende- och rättsfallsgenomgångar ger inte vid handen att det finns något utbrett behov av en högre gräns än i dag för när det ska ställas ett förhöjt behovskrav för vilket antal vapen en enskild målskytt ska få ha. Endast ett fåtal målskyttar ”slår i taket” antalsmässigt och avslagsbeslut på grund av att det anses sakna ett mycket kvalificerat behov är ovanliga.

Det begränsade behovet måste vägas mot de risker som en ökning av antalet målskjutningsvapen i samhället kan innebära. Många målskjutningsvapen är enhandsvapen. Som utvecklats i bl.a. kapitel 9 anses sådana vapen särskilt farliga, och man bör därför vara restriktiv med att utöka möjligheterna att inneha sådana vapen. Även andra målskjutningsvapen, såsom halvautomatiska vapen som har eller kan förse med stora magasin, kan vara särskilt attraktiva för våldsbejakande personer (jfr avsnitt 20.4 och 20.7.1). Man kan inte bortse från risken för att kriminella och andra våldsbejakande personer som vill komma åt skjutvapen ger sig på målskyttar som har många vapen och i synnerhet målskyttar som har många vapen av det nyssnämnda slaget. Detta talar för en särskild försiktighet med att höja gränsen för när det ska ställas ett förhöjt behovskrav.

Vi kan inte se att det finns tillräckliga skäl för att höja gränserna för när det ska ställas ett förhöjt behovskrav för målskyttars innehav av enhandsvapen och andra målskjutningsvapen. Vår bedömning vilar särskilt på det faktum att en sådan höjning endast skulle påverka ett begränsat antal målskyttar. Något förslag om det lämnas alltså inte. Däremot finns det anledning att förtydliga vad som avses med kravet på mycket kvalificerat behov. Vi återkommer till den frågan i avsnitt 7.6.2.

Endast kompletta målskjutningsvapen samt stommar och lådor omfattas av antalsbegränsningen

I likhet med vad vi föreslagit beträffande jaktvapen bör det förtydligas att bestämmelserna om antal vapen för målskjutning tar sikte på kompletta skjutvapen samt stommar och lådor. Därigenom klargörs att de angivna behovsgränserna inte omfattar andra föremål som enligt vapenlagen ska jämföras med skjutvapen, såsom pipor. Den som innehar tio pipor och vill inneha en elfte pipa behöver alltså inte visa

ett mycket kvalificerat behov utan det är för tillstånd tillräckligt att sökanden har behov av vapendelen.

7.6.2 Kravet på mycket kvalificerat behov bör förtydligas

Förslag: Vid bedömningen av om ett mycket kvalificerat behov föreligger ska särskilt beaktas

1. sökandens behov av de skjutvapen han eller hon redan innehar
2. om behovet av vapnet kan tillgodoses genom befintligt vapeninnehav, och
3. om sökanden tävlar i målskjutning på lägst nationell nivå

En föreskrift om detta bör tas in i den nya vapenförordningen.

Skälen för förslaget

Det framgår såväl av våra kontakter med skytteorganisationerna som av våra ärendegenomgångar att praxis inte är enhetlig i fråga om vad som krävs för att kravet på ett mycket kvalificerat behov i 2 kap. 4 a § vapenförordningen ska anses uppfyllt. Polismyndighetens prövning måste vara enhetlig och förutsebar. Vidare måste kraven i fråga om vad som utgör ett mycket kvalificerat behov vara rimliga. Även om det är meningen att tillståndsgivningen ska vara restriktiv bör det alltså inte vara omöjligt att få tillstånd när det är motiverat. Med hänsyn till det anförda bör det i författning förtydligas vad som ligger i kravet på mycket kvalificerat behov.

För innehav av alla skjutvapen för målskjutning gäller ett krav på behov (2 kap. 4 § vapenlagen). Det ligger i sakens natur att behovsprövningen ter sig olika beroende på om det är fråga om ett första vapen eller om ytterligare vapen utöver det första. Vid prövningen avseende behov av det första vapnet behöver man endast pröva om sökanden uppfyller kravet på aktivt medlemskap och – i förekommande fall – de särskilda krav som gäller för innehav av ett enhandsvapen eller ett helautomatiskt vapen (se vidare kapitel 9). Om det handlar om ytterligare vapen utöver det första krävs det därutöver att det inte kan begäras att sökanden anpassar sitt vapeninnehav. Det är alltså inte till-

räckligt att sökanden uppfyller aktivitetskraven (och övriga krav) för innehav av det nya vapnet. Sökanden måste också ha behov av vapnet med beaktande av de vapen som sökanden redan innehar (se avsnitt 5.6.2). Om sökanden inte har behov av de skjutvapen han eller hon redan innehar, kan sökanden inte anses ha behov av fler vapen för målskjutning, även om sökanden i och för sig behöver vapnet för att exempelvis tävla i en ny gren. I ett sådant fall anses sökanden i stället kunna anpassa sitt vapeninnehav genom att göra sig av med vapen som han eller hon inte har behov av. Den redovisade tolkningen av vapenlagens behovskrav har fått starkt genomslag i praxis. Tolkningen rimmar också väl med kravet på att en tillståndshavare ska uppfylla kraven för innehavstillstånd under hela tillståndstiden (se 6 kap. 1 § första stycket c vapenlagen).

Det sagda bör gälla också när någon ansöker om tillstånd att inneha ett elfte enhandsvapen eller ett nionde målskjutningsvapen av annat slag. Eftersom kravet på mycket kvalificerat behov är ett förhöjt behovskrav måste det därutöver krävas något ytterligare. Det framstår då som rimligt att ställa krav på att sökanden tävlar aktivt på åtminstone nationell nivå.

Vid bedömningen av behovet av de befintliga vapnen bör Polismyndigheten ta hänsyn till att den som tävlar på hög nivå kan ha vissa vapen som enbart är tänkta som reservvapen på tävling. I sådana fall bör inte krävas att även dessa vapen har använts vid tävling.

Mot denna bakgrund menar vi att det vid bedömningen av om någon har ett mycket kvalificerat behov av ytterligare målskjutvapen särskilt ska beaktas

1. sökandens behov av de skjutvapen han eller hon redan innehar,
2. om behovet av vapnet kan tillgodoses genom befintligt vapeninnehav, och
3. om sökanden tävlar i målskjutning på lägst nationell nivå.

En föreskrift om detta bör tas in i den nya vapenförordningen. Något nytt bemyndigande krävs inte (se 11 kap. 2 § b vapenlagen).

Uppräkningen av de omständigheter vi föreslår särskilt ska beaktas vid bedömningen bör inte uppfattas som uttömmande. Man måste dock hålla i åtanke att sökandens aktivitet med de skjutvapen han eller hon redan innehar och frågan om behovet av vapnet kan tillgodoses

med befintligt vapeninnehav har betydelse för frågan om ett behov av vapnet över huvud taget kan anses föreligga.

Förhållandet till de särskilda kraven för innehav av enhandsvapen- och helautomatiska vapen

Många målskjutningsvapen är enhandsvapen och vissa är helautomatiska vapen. För innehav av sådana vapen ställs särskilt höga krav och tillståndsprövningen är avsedd att vara restriktiv. Vi föreslår i kapitel 9 att kraven för innehav av enhandsvapen och helautomatiska vapen ska förtydligas. Kravet på synnerliga skäl ska enligt våra förslag behållas för helautomatiska vapen medan det för innehav av enhandsvapen för målskjutning endast ska krävas särskilda skäl. Vi föreslår vidare att samma krav ska gälla för innehav av stommar och lådor till sådana vapen. Vid bedömningen av om det föreligger särskilda eller synnerliga skäl föreslår vi att det ska särskilt beaktas 1) det ändamål tillståndet ska avse, 2) personens ålder och kunskaper och 3) det behov personen har av vapnet, stommen eller lådan eller det samlarvärde, prydnavärde eller särskilda affektionsvärde föremålet har för personen. Om vapnet, stommen eller lådan ska innehåsa för skjutning ska även personens färdigheter och vapnets lämplighet för ändamålet särskilt beaktas. Avser ansökan ett helautomatiskt vapen ska även särskilt beaktas om det är av betydelse för totalförsvaret eller ett annat angeläget allmänt intresse att tillstånd ges. Förtydligandet är avsett att återspegla gällande rätt och innebär att en helhetsbedömning ska göras med särskilt beaktande av de uppräknade kriterierna.

Som framgått tidigare måste den som vill ha ytterligare målskjutningsvapen utöver sitt första bl.a. visa att behovet av de befintliga vapnen består. När det gäller ytterligare enhandsvapen brukar Polismyndigheten i detta avseende kräva att sökanden kan visa att han eller hon inom ramen för aktivt medlemskap i en skyttesammanslutning har tränat eller tävlat minst två gånger under de senaste sex månaderna med de enhandsvapen som han eller hon redan har. Vid behovsbedömningen tas även hänsyn till sökandens motivering av hans eller hennes framtida behov av sökt vapen. (Se 5 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3, i dess lydelse enligt PMFS 2016:4.)

Av det sagda framgår att de särskilda kraven för innehav av enhandsvapen eller helautomatiska vapen och kravet på ett mycket kvalificerat behov gäller parallellt. När ansökan avser ett elfte enhands-

vapen eller ett nionde helautomatiskt vapen, innebär bestämmelserna alltså att sökandens behov ska prövas både som en del av frågan om det finns särskilda eller synnerliga skäl och som en del av frågan om det finns ett mycket kvalificerat behov. I praktiken menar vi dock att bedömningen av behovet normalt bör sammanfalla i dessa fall. Uttrycket ”mycket kvalificerat behov” bör nämligen rymma alla de situationer då behovskriteriet är uppfyllt enligt reglerna om särskilda respektive synnerliga skäl. Om tillståndsmyndigheten anser att sökanden har ett mycket kvalificerat behov av ett ytterligare enhands- eller automatvapen bör det alltså inte krävas något ytterligare i fråga om just behovet för att det ska anses föreligga särskilda respektive synnerliga skäl. En annan sak är att särskilda eller synnerliga skäl för innehav av ytterligare enhands- eller automatvapen ändå kan saknas för att det brister i något annat avseende. Det förtjänar att framhållas att det är sällsynt att en enskild person ges tillstånd att inneha mer än ett helautomatiskt vapen.

8 Innehavstillstånd för vapensamlare

8.1 Uppdraget

Enligt 2 kap. 4 § vapenlagen (1996:67) får tillstånd att inneha ett skjutvapen som huvudsakligen har samlarvärde meddelas för andra ändamål än skjutning. Därutöver har Polismyndigheten utfärdat relativt detaljerade allmänna råd om vad som bör gälla för att vapen ska få innehas för samlingsändamål (se 6 kap. Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd [RPSFS 2009:13] om vapenlagstiftningen, FAP 551-13). De allmänna råden är föremål för översyn men har i nuläget varken upphävts eller ändrats.

De nuvarande författningsbestämmelserna om innehav för vapensamling är få och ger ingen närmare vägledning om vad som krävs för att ett vapen ska få innehas för samlingsändamål. Utredningen har därför fått i uppdrag att ta ställning till om de krav som gäller för att skjutvapen ska få innehas för samling bör förtydligas, och föreslå de författningsändringar som bedöms nödvändiga för att förtydliga regleringen.

Utredningen har också, som framgår bl.a. av kapitel 5, i uppdrag att ta ställning till om reglerna för tillståndsgivning och innehav av vapen och vapendelar behöver ändras för att inte vara onödigt betungande för legala vapeninnehavare.

Detta kapitel rör grundläggande frågor rörande vapensamlare. Innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen för samlingsändamål och tidsbegränsning av tillstånd att inneha sådana vapen behandlas i kapitel 9 och 10. Frågor om vapensamlares förvaring av skjutvapen m.m. berörs i kapitel 19.

8.2 Gällande rätt

8.2.1 Bestämmelserna och deras bakgrund

Innehav av skjutvapen

En enskild person får ges tillstånd att inneha skjutvapen för andra ändamål än skjutning bl.a. om vapnet har samlarvärde för sökanden (2 kap. 4 § vapenlagen). Innehav av skjutvapen som har tillverkats före 1890 och som inte är avsedda för gastäta enhetspatroner kräver inte tillstånd (jfr 1 kap. 4 § b vapenlagen).

Att en enskild person kan få inneha skjutvapen för samling har gällt under en längre tid. I förarbetena till vapenlagen (1973:1176), i det följande 1973 års vapenlag, anfördes med avseende på gällande rätt bl.a. följande. Enligt tillämpningsföreskrifterna till 1949 års vapenförordningen får ett legitimt intresse av att inneha skjutvapen anses föreligga för vapensamlare. Det bör krävas att personen har en mer betydande samling eller att det av omständigheterna framgår att personen har för avsikt att åstadkomma en samling. Enligt föreskrifterna bör även samlingar för privat bruk godtas och det bör alltså inte krävas att samlingen hålls tillgänglig för visning för allmänheten eller i övrigt tjäna ett allmänt intresse. (Se prop. 1973:166 Förslag till vapenlag m.m., s. 55 och 56.)

Departementschefen anförde i förarbetena till 1973 års vapenlag bl.a. följande. Tillståndsmyndigheten ska normalt inte pröva vilket värde som det aktuella vapnet har från ren samlarsynpunkt. Däremot finns det inget hinder mot att i tveksamma fall begära in uppgifter eller dokumentation från sökanden som visar att det verkligen är fråga om ett seriöst intresse och att det aktuella vapnet har sin naturliga plats i samlingen. De säkerhetsrisker som hänger samman med vapensamlingar bör lösas snarare genom att samlingarna får ett lämpligt avpassat skydd mot tillgrepp än genom att det antal vapen som ska få ingå i en privat vapensamling generellt begränsas. (Se prop. 1973:166 s. 112 och 114–115.)

Uttryckligt stöd för att samling är ett godtagbart ändamål för enskilda personers vapeninnehav infördes i 1973 års vapenlag först genom en lagändring 1991 (se lagen [1991:1181] om ändring i vapenlagen [1973:1176]). I förarbetena till lagändringen anfördes att sökandens uppfattning ska tillmätas stor betydelse vid bedömningen av om ett skjutvapen har samlingsvärde. Det anfördes dock också att det måste

accepteras att olika bedömningar kan göras i fråga om ett vapens samlarvärde och att sökandens blotta påstående om att ett sådant värde föreligger för honom eller henne givetvis inte bör godtas. Sökanden måste enligt förarbetena ange de omständigheter som enligt hans eller hennes mening innebär att vapnet har ett samlarvärde. (Se prop. 1990/91:130 Ändringar i vapenlagen [1973:1176] m.m., s. 57.)

Bestämmelsen om att en enskild person får ges tillstånd att inneha skjutvapen som huvudsakligen har samlarvärde för sökanden överfördes utan ändringar från 1973 års vapenlag till den nuvarande vapenlagen (jfr prop. 1995/96:52 En ny vapenlag, s. 77).

När ett vapen innehas för samling får vapnet inte utan särskilt tillstånd användas för skjutning (2 kap. 4 § vapenlagen). Förutsättningarna för att få sådant tillstånd berörs närmare i avsnitt 8.9.

För innehavstillstånd för samling gäller, liksom för alla andra typer av innehavstillstånd, att tillstånd får ges endast om det skäligen kan antas att vapnet inte kommer att missbrukas (2 kap. 5 § vapenlagen). Vi föreslår i avsnitt 6.3 att det av den nya vapenlagen därutöver uttryckligen ska framgå att en enskild person får ges tillstånd att inneha ett skjutvapen endast om han eller hon med hänsyn till ålder, kunskap och färdigheter, laglydnad och övriga omständigheter är lämplig att för det sökta ändamålet inneha ett sådant vapen som ansökan avser.

Ett innehavstillstånd för samling får, liksom tillstånd för andra ändamål, förenas med villkor om att vapnet ska förvaras på visst sätt eller att det ska göras varaktigt obrukbart (2 kap. 5 § vapenlagen). Till skillnad från när skjutvapen innehas för prydnad eller minne finns det däremot inte något krav på att vapnet i allmänhet ska göras varaktigt obrukbart (jfr 2 kap. 5 a § vapenlagen). I förarbetena till 1973 års vapenlag uttalades att villkor om varaktig obrukbarhet när ett vapen ska innehas för samling i första hand bör meddelas när säkerhetsaspekterna är beaktansvärda och det är fråga om moderna vapen till vilka man förhållandevis lätt kan anskaffa ammunition. Sökanden bör ges möjlighet att uttala sig angående om han eller hon föredrar särskilda förvaringsföreskrifter eller villkor om att vapnet görs varaktigt obrukbart. (Se prop. 1973:166 s. 113 och 114.)

Ett innehavstillstånd för samling får tidsbegränsas, om det med hänsyn till särskilda omständigheter kan förutses att vapnet inte kommer behövas varaktigt (2 kap. 5 § vapenlagen). Det torde vara sällsynt att det finns förutsättningar att tidsbegränsa innehavstillstånd som avser

samling, om det inte är fråga om helautomatiska vapen eller enhandsvapen.

För helautomatiska vapen och enhandsvapen, som inte är start- eller signalvapen, får innehavstillstånd ges endast om det finns synnerliga skäl (2 kap. 6 § vapenlagen). Kravet på synnerliga skäl behandlas närmare i kapitel 9. Där föreslår vi att helautomatiska vapen inte ska få innehas för samling. Enhandsvapen ska enligt vårt förslag få innehas för samling endast om det finns särskilda skäl. (Se avsnitt 9.11.)

Innehavstillstånd för helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott ska tidsbegränsas att gälla i högst fem år om inte särskilda skäl talar emot en sådan begränsning (2 kap. 6 a § vapenlagen). Tillstånd att inneha sådana skjutvapen för samling tidsbegränsas i allmänhet om vapnen inte gjorts varaktigt obrukbara. I avsnitt 10.6 föreslår vi att huvudregeln om tidsbegränsade tillstånd inte längre ska gälla när skjutvapen innehas för samling.

I vapenförordningen (1996:70) finns vissa kompletterande föreskrifter om innehavstillstånd för samling. Där framgår att endast den som fyllt 18 år får ges tillstånd att inneha skjutvapen för det ändamålet. Ålderskravet gäller dock inte för start- och signalvapen eller om vapnet gjorts varaktigt obrukbart. (2 kap. 3 § fjärde stycket vapenförordningen.)

Det bör observeras att 2 kap. 5 § vapenförordningen, där det anges att behov av att inneha vissa typer av skjutvapen endast kan anses finnas för vissa specifika ändamål, inte hindrar att de vapentyper som anges i paragrafen innehas för samling. För samling gäller nämligen inte något krav på behov (se avsnitt 5.4).

Polismyndigheten har inte getts bemyndigande att besluta om föreskrifter om villkor för innehavstillstånd för samling.

I avsnitt 19.9 föreslår vi att Polismyndigheten ska ges rätt att meddela generella föreskrifter om villkor för vapensamlares förvaring av tillståndspliktiga skjutvapen.

Innehav av ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin

Den som har tillstånd eller rätt att inneha ett visst vapen för samling får utan särskilt tillstånd inneha vapenmagasin som passar till vapnet. Den som samlar på skjutvapen får vidare ges tillstånd att inneha ammunition och ljuddämpare till sådana vapen som han eller hon har

tillstånd att inneha. Vidare får den som samlar på ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin ges tillstånd att inneha sådan egendom även till andra vapen. Tillstånd förutsätter att det skäligen kan antas att egendomen inte kommer att missbrukas. (2 kap. 8 § vapenlagen och 2 kap. 8 § vapenförordningen.)

8.2.2 Överrättspraxis

Det saknas avgöranden från Högsta förvaltningsdomstolen som tar sikte på vad som krävs för att ett skjutvapen ska få innehas för samling.

Enligt kammarrättspraxis gäller bl.a. följande. Vid bedömningen av om innehavstillstånd ska beviljas för samlingsändamål är det nödvändigt att beakta den avsedda inriktningen för samlingen och om vapnet i fråga kan anses ha sin plats inom denna. Frågan om hur samlingen ska avgränsas ingår alltså som en del i tillståndsprövningen. Samlingsinriktningen måste formuleras på ett sådant tydligt och avgränsat sätt att det vid en objektiv bedömning är möjligt att avgöra om ett vapen har sin plats i samlingen. Avgränsningen ska även möjliggöra för Polismyndigheten att senare kunna avgöra om ett vapen passar in i samlingen. Den omständigheten att samlingsinriktningen godtas i ett tillståndsärende binder dock inte Polismyndigheten vid senare prövningar. (Se t.ex. Kammarrätten i Stockholms dom den 20 juni 2022 i mål nr 2477-22, Kammarrätten i Sundsvalls dom den 11 februari 2022 i mål nr 1063-21, Kammarrätten i Jönköpings dom den 16 april 2020 i mål nr 2827-19 och Kammarrätten i Göteborgs dom den 24 februari 2014 i mål nr 3265-13.)

8.2.3 Polismyndighetens allmänna råd

Polismyndigheten har utfärdat allmänna råd avseende innehavstillstånd för samling (se 6 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3). Råden återspeglar i stora delar förarbetena till 1973 års vapenlag och har i hög utsträckning godtagits i överrättspraxis. I detta avsnitt återges huvuddragen i de allmänna råden.

Polismyndigheten har upplyst att vissa av de allmänna råden inte längre tillämpas utan anses föråldrade. Detta gäller särskilt de exempel på godtagbara samlingsområden som anges i råden, eftersom det

i praktiken är omöjligt för en privatperson att åstadkomma en något så när komplett samling i vissa av de angivna fallen.

Polismyndigheten har också upplyst att man i fråga om förvaring inte längre tillämpar råden för samling utan i stället de generella råden rörande särskilda förvaringsvillkor (17 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3). Frågor om förvaring behandlas i kapitel 19 och berörs därför inte vidare i det följande.

Krav på samlingen

För att något ska kunna hänföras till begreppet samling bör samlingsområdet vara någorlunda avgränsat. Det innebär bl.a. att det ska finnas rimliga möjligheter att åstadkomma en något så när komplett samling. Begränsningen bör också vara så klart angiven att det är möjligt att senare avgöra vilka vapen som har sin givna plats inom en viss samlingsinriktning.

Exempel på avgränsade samlingsområden som bör godtas är ”Vapen av viss typ tillverkade vid Husqvarna vapenfabrik under viss tidsperiod” eller vapen tillverkade vid någon annan in- eller utländsk fabrik eller grupp av fabriker med anknytning till varandra. Andra områden kan vara en viss historisk epok, såsom ”Brittiska handeldvapen före andra världskriget”. Det kan även vara en vapentekniskt sammanhållen grupp, såsom ”Dubbelstudsare och kombinationsvapen för jakt under en viss tidsperiod” eller ”Halvautomatiska pistoler med förreglat slutstycke”. En enda vapenkonstruktion kan ha intressanta varianter. Ett sådant samlingsområde är ”Parabellumpistoler”, vilka har tillverkats under lång tid och vid minst sex fabriker.

För en privatperson lär det inte vara möjligt att åstadkomma en komplett samling om området beskrivs som t.ex. ”jaktvapen”, ”militärvapen” eller ”halvautomatiska vapen”. Antalet vapen inom dessa områden är alltför stort.

Något krav på att vapensamlingen ska hållas tillgänglig för visning för allmänheten eller annars tjäna ett allmänt intresse bör inte ställas upp.

Utökning av samlingsområdet

En seriös samlare som under lång tid har visat ett starkt intresse och goda kunskaper bör, när hans eller hennes samling är i stort sett komplett, ges möjlighet att utöka sitt samlingsområde med någon annan inriktning.

Behov

Sedan en samlares samlingsinriktning eller samlingsområde har prövats och befunnits uppfylla de krav som kan ställas, bör någon ytterligare behovsprövning inte göras så länge de anskaffade vapnen har sin plats inom det angivna området.

Ett flertal äldre vapenmodeller är föremål för reproduktion. Det torde vara tveksamt om en vapenreplik har något värde för en seriös vapensamlare i annat fall än då sökanden visar att han eller hon har en serie av originalvapen som han eller hon inte har lyckats få fullständig och vill komplettera den med någon enstaka vapenreplik. Detta bör gälla även s.k. jubileumsvapen.

Antal vapen

I fråga om det antal vapen som en samlare totalt sett bör få inneha gäller inte någon bestämd övre gräns, under förutsättning att samlingen är naturligt avgränsad. Det är i regel lämpligare att myndigheten meddelar särskilda villkor för att den aktuella samlingen ska ges ett väl avpassat skydd mot tillgrepp än att myndigheten begränsar antalet vapen i samlingen.

Vissa vapentyper bör inte få ingå i en privat vapensamling

Vapensamlingar medför i många fall särskilda risker från säkerhetsynpunkt. Att bygga upp en samling som till stor del består av moderna vapen bör inte medges. Inte heller bör kulsprutepistoler eller andra helautomatiska skjutvapen i regel få ingå i en privat vapensamling. Tillstånd till innehav av tunga, utpräglat militära vapen, t.ex. pjäser, bör endast ges museer eller liknande.

Krav på personliga kvalifikationer

Särskilda krav bör ställas på en vapensamlares personliga kvalifikationer. Det bör vidare stå klart att sökanden har ett seriöst intresse för verksamheten. Vid tvekan om seriositeten hos en vapensamlare kan information inhämtas hos en sammanslutning av vapensamlare eller hos ett museum. Medlemskap i en samlarorganisation kan vara ett tecken på ett seriöst samlarintresse.

Villkor om varaktig obrukbarhet

Frågan om att som villkor för innehavet ställa krav på att ett vapen ska göras varaktigt obrukbart måste avgöras som en avvägning mellan säkerhetsaspekterna och samlarintresset. Det bör härvid uppmärksammas att möjligheten till en betryggande förvaring av ett vapen inte sällan kan göra det onödigt med ett villkor om obrukbarhet.

Myndigheten bör inte regelmässigt och utan ingående prövning av sökandens förhållanden och inställning till saken ställa som villkor för tillstånd att ett samlarvapen görs varaktigt obrukbart.

8.2.4 Vapendirektivet

Med en samlare i vapendirektivets mening förstås varje fysisk eller juridisk person som samlar in och bevarar skjutvapen, väsentliga delar eller ammunition för historiska, kulturella, vetenskapliga, tekniska eller utbildnings- eller kulturarvsrelaterade ändamål, och som erkänns som samlare av den berörda medlemsstaten (se artikel 1.8 i vapendirektivet). För att vapensamlare ska få inneha s.k. A-vapen, dvs. särskilt farliga vapen som i princip ska vara förbjudna för civilt innehav, krävs, något förenklat, att strikta säkerhetsvillkor är på plats (se artikel 9.3 i vapendirektivet). I övrigt innehåller vapendirektivet inga bestämmelser som särskilt tar sikte på vapensamlare. Utredningen har i delbetänkandet gjort bedömningen att den svenska vapenregleringen för samlare är förenlig med vapendirektivets bestämmelser om A-vapen (se SOU 2022:62 EU:s vapendirektiv – genomförande av 2017 års ändringsdirektiv på miniminivå, s. 133). Regeringen har gjort samma bedömning (jfr prop. 2022/23:102 Genomförande av ändringarna i vapendirektivet, s. 31-38).

8.3 Frågans tidigare behandling

Frågan om det finns anledning att förtydliga förutsättningarna för tillstånd att inneha skjutvapen för samling har behandlats tidigare. 1995 års vapenutredning föreslog i sitt slutbetänkande att tillstånd att inneha skjutvapen för samlingsändamål endast skulle få ges den som har ett klart definierat och avgränsat samlarområde. Förslaget innebar att Rikspolisstyrelsen tidigare allmänna råd i denna del skulle upphöjas till lag. (Se SOU 1998:44 En samlad vapenlagstiftning, s. 26, 140 och 290.) Förslaget berördes inte i propositionen En skärpt vapenlagstiftning (prop. 1999/2000:27), som behandlade flera andra av utredningens förslag.

8.4 Förutsättningarna för samling bör förtydligas

Bedömning: Förutsättningarna för samling bör förtydligas.
--

Skälen för bedömningen

Per den 1 januari 2024 hade drygt 2 600 personer tillstånd att inneha skjutvapen för samling. Tillsammans hade de tillstånd att inneha nästan 17 000 skjutvapen eller sådana föremål som enligt 1 kap. 3 § vapenlagen jämställs med skjutvapen. I snitt innehade de alltså mellan sex och sju skjutvapen per person.

Förutsättningarna för innehavstillstånd för samling följer i dag till stora delar av annat än författning. Vi menar att detta inte är förenligt med de grundläggande krav som bör ställas på en tillståndsreglering. En tydlig tillståndsreglering kan bidra till en rättssäker och förutsebar prövning och kortare handläggningstider. Det är därför angeläget att den nuvarande regleringen förtydligas (jfr bet. 2021/22:JuU28 p. 17, rskr. 2021/22:275 och avsnitt 5.3).

8.5 Godkänt samlingsområde

8.5.1 Kravet på samlingsvärde bör förtydligas i den del som avser samlingsområde

Förslag: Av den nya vapenlagen ska framgå att en enskild person får ges tillstånd att inneha skjutvapen för samling endast om vapnet ska ingå i en samling som har ett godkänt samlingsområde.

Skälen för förslaget

För att samling ska anses vara ett godtagbart ändamål i vapenlagens mening krävs att vapnet har ett samlingsvärde för sökanden (se 2 kap. 4 § vapenlagen). Med det avses inte att vapnet måste ha ett ekonomiskt eller historiskt värde, utan sökandens uppfattning i frågan har stor betydelse. Från att ett vapen har ett samlingsvärde för sökanden måste dock skiljas att sökanden, utan att ha något egentligt samlingsintresse, vill inneha skjutvapen på grund av ett allmänt intresse för vapen. Inom ramen för bedömningen av om ett skjutvapen har samlingsvärde bör beaktas om personen kan antas ha ett seriöst samlarintresse. Någon särskild föreskrift om detta behövs inte.

I kravet på att skjutvapnet ska ha ett samlingsvärde ligger dock mer än detta. Enligt etablerad överrättspraxis utgör frågan om hur samlingen ska avgränsas en del av tillståndsprövningen när någon ansöker om tillstånd att inneha ett skjutvapen för samling. Samlingsinriktningen ska formuleras på ett sådant tydligt och avgränsat sätt att det vid en objektiv bedömning är möjligt att avgöra om ett vapen har sin plats i samlingen. I kravet på att samlingen ska vara avgränsad får vidare anses ligga att det ska finnas rimliga möjligheter att åstadkomma en något så när komplett samling.

Kravet på att samlingen har en tydlig inriktning och avgränsning utgör ett grundläggande krav för att en enskild person ska ges tillstånd att inneha skjutvapen för samling. Kravet bidrar till att särskilja ett sådant seriöst samlande som bör vara tillåtet enligt vapenlagstiftningen från ett sådant samlande som enbart handlar om att en enskild person vill inneha en stor mängd skjutvapen, utan att ha någon egentlig användning för dem. Enligt vår mening bör kravet på att vapnet ska ingå i en samling som har ett godkänt samlingsområde framgå av lag.

8.5.2 Samlingsområdet bör inte prövas i varje tillståndsärende

Bedömning: Man bör kunna få ett bindande beslut i fråga om en samling har ett godkänt samlingsområde.

Skälen för bedömningen

Enligt nuvarande ordning prövas frågan om en samling har en godtagbar inriktning och avgränsning endast som en del i prövningen av om en enskild person ska ges tillstånd att inneha ett visst skjutvapen för samling. Det innebär att det inte fattas något beslut som får rättskraft i frågan. Det ges alltså inte något beslut som blir bindande vid senare prövningar.

Svenska vapensamlarföreningen (SVEVAP) har anfört att nuvarande ordning är otillfredsställande. Föreningen har gjort gällande att det förekommer att samlare sedan ett tidsbegränsat tillstånd löpt ut får avslag på en ansökan om förnyat tillstånd avseende samma vapen med motiveringen att samlingsinriktningen är för vid. Med hänsyn till de kostnader en vapensamlare kan ha lagt ner för att ordna en säker förvaring kan det utgöra ett hårt slag att bli av med innehavstillståndet för vissa vapen. Kostnaderna för en säker förvaring kan vara avsevärda och i undantagsfall uppgå till hundratusentals kronor. Föreningen önskar att begreppet erkänd samlare ska införas i den svenska vapenlagen och att en sådan samlare ska kunna samla på alla vapen som hör hemma i hans eller hennes samling.

Det skulle enligt vår mening innebära flera fördelar om frågan om en samling har en godtagbar inriktning och avgränsning kan bli rättskraftigt avgjord. En sådan ordning skulle lösa den problematik som SVEVAP redogjort för. Den enskilde skulle vidare slippa risken att investera i en samling som aldrig kan bli fullständig på grund av att tillståndsmyndigheten i ett senare tillståndsärende gör en annan bedömning i frågan om samlingen har en godtagbar inriktning och avgränsning. För framtiden bindande beslut om godkännande av samlingsområdet skulle också förenkla tillståndsmyndighetens prövning, eftersom frågan inte skulle behöva prövas på nytt varje gång samlaren ansöker om tillstånd att få inneha ett skjutvapen för samlingen. Detta kan bidra till korta handläggningstider och även innebära att

särskilt kvalificerade handläggare endast behöver tas i anspråk för frågan om samlingsområdet kan godtas.

Ett argument mot att låta ett beslut i frågan om godtagbart samlingsområde bli bindande för senare prövningar är möjligen att synen på vilka vapen som är särskilt samhällsfarliga kan förändras över tid. Vissa vapen som i dag anses lämpade att ingå i samlingar kommer inte nödvändigtvis anses lämpade för det ändamålet längre fram. Under förutsättning att innehavstillstånd fortfarande krävs för varje enskilt vapen framstår detta dock som mindre besvärande. Tillstånd kan nämligen då nekas på allmänna grunder (se t.ex. 2 kap. 5 § vapenlagen). Vidare kan tillståndsmyndigheten förena ett tillståndsbeslut med stränga förvaringsvillkor eller med villkor om att vapnet ska göras varaktigt obrukbart.

Ett annat argument mot att låta ett beslut i frågan om godtagbart samlingsområde bli bindande för senare prövningar är att det skulle kunna leda till en mindre flexibel prövning där en samlare exempelvis är förhindrad att utvidga sitt samlingsområde vid nya forskningsrön. Beroende på hur regleringen utformas kan sådana olägenheter dock motverkas. Vi återkommer till detta i det följande.

Att låta ett beslut i frågan om godtagbart samlingsområde bli bindande för senare prövningar skulle innebära en nyordning. I exempelvis Finland prövas frågan om godtagbart samlingsområdet dock inte i det enskilda tillståndsärendet utan inom ramen för prövningen av om någon kan erkännas som vapensamlare (43 och 57 §§ skjutvapenlagen¹). Också i den svenska vapenlagen finns exempel på att ett beslut enligt lagen är en förutsättning för tillstånd. Exempelvis är det i praktiken en förutsättning för att en juridisk person ska ges vapenhandlartillstånd att denna har en godkänd föreståndare (jfr 2 kap. 10 a § vapenlagen). Vi föreslår i avsnitt 22.5.1 att detta uttryckligen ska framgå i den nya vapenlagen.

Enligt vår mening talar övervägande skäl för att frågan om en samling har en godtagbar inriktning och avgränsning bör kunna avgöras på ett sätt som blir bindande för framtida prövningar.

Ett alternativ skulle kunna vara att, som SVEVAP förespråkat, införa en ordning med erkända samlare. Inom ramen för prövningen av om någon kan erkännas som vapensamlare skulle då samlingsområdet kunna prövas. I likhet med vad som gäller exempelvis i Finland skulle prövningen dock behöva avse även frågan om samlaren är lämp-

¹ Skjutvapenlag (1/1998).

lig att få inneha skjutvapen för vapensamling (jfr 57 § skjutvapenlagen). En sådan ordning skulle strida mot den väl etablerade systematiken i den svenska vapenregleringen, där frågan om en person är lämplig att inneha skjutvapen prövas i varje enskilt tillståndsärende. SVEVAP har angett att det är den löpande omprövningen av samlingsområdet som orsakar problem för vapensamlare, medan det är ovanligt att Polismyndigheten plötsligt ifrågasätter samlarens lämplighet att samla på skjutvapen. Något egentligt behov av att införa en ordning med erkända vapensamlare finns alltså inte. Detta talar emot en sådan lösning.

Ett bättre alternativ är enligt vår mening att göra det möjligt att få ett bindande beslut i fråga om godkännande av samlingsområdet. Ett sådant godkännande skulle vara bindande för senare prövningar avseende ansökan om innehav av skjutvapen för samling.

8.5.3 Godkännande av samlingsområde

Förslag: Om en person ges tillstånd att inneha ett skjutvapen för samling ska Polismyndigheten samtidigt besluta om godkännande av samlingsområdet, om personen inte tidigare har meddelats ett sådant beslut.

Ett samlingsområde ska få godkännas endast om samlingen har en tydlig inriktning och avgränsning. Av godkännandet ska framgå samlingens inriktning och avgränsning och vilka föremål som samlingsområdet omfattar. Ett föremål ska få omfattas av godkännandet endast om det kan antas att innehavstillstånd för samling kommer att ges för föremålet.

På sökandens begäran ska Polismyndigheten i samband med ett tillstånd att inneha skjutvapen för samling få besluta att ett godkänt samlingsområde ändras eller utvidgas. För att mer än ett samlingsområde ska få godkännas för en person ska krävas särskilda skäl.

Polismyndigheten ska utfärda bevis om godkännande av samlingsområde. Vapenförordningens bestämmelser om vad en ansökan om tillstånd att inneha skjutvapen för samling ska innehålla ska kompletteras.

Skälen för förslagen

Utgångspunkter

Vi menar alltså att det ska vara möjligt att få ett bindande beslut i fråga om godkännande av samlingsområde. Ett godkännande bör inte grunda någon rätt att inneha skjutvapen, utan endast avse frågan om samlingen har en godtagbar inriktning och avgränsning.

Ett godkännande bör vidare vara individuellt. Andra samlare bör alltså inte med stöd av beslutet kunna göra gällande någon rätt att få samla på vapen inom det godkända samlingsområdet. En annan sak är att ett beslut kan få viss prejudicerande verkan i andra ärenden.

Frågan om godkännande av samlingsområde kan vara komplex. Det är olyckligt om tillståndsmyndigheten måste lägga resurser på att pröva frågan också i sådana fall där det är uppenbart att sökanden inte kommer kunna ges tillstånd att inneha skjutvapen för samling, exempelvis på grund av kriminell belastning. Det sagda talar för att frågan om godkännande av samlingsområde enbart bör kunna prövas i samband med en ansökan om tillstånd att inneha skjutvapen för samling. I avsnitt 8.5.1 föreslår vi att en enskild person ska få ges tillstånd att inneha skjutvapen för samling endast om vapnet ska ingå i en samling som har ett godkänt samlingsområde. Om innehavstillstånd ges bör Polismyndigheten samtidigt besluta om godkännande av samlingsområdet, om personen inte tidigare har meddelats sådant beslut. Om ansökan om innehavstillstånd avslås bör något särskilt beslut i fråga om samlingsområde inte ges.

Sammanfattningsvis föreslår vi att godkännande av samlingsområde ska ske genom ett individuellt beslut som ges i samband med tillstånd att inneha skjutvapen.

Grundläggande förutsättningar för godkännande av samlingsområde

Liksom i dag bör ett samlingsområde godkännas endast om samlingen har en tydlig inriktning och avgränsning. I det ligger bl.a. att det ska vara möjligt att åstadkomma en i stort sett komplett samling. Tidigare praxis i fråga om vad som krävs för att en samling ska anses ha en tillräckligt tydlig inriktning och avgränsning bör även fortsättningsvis vara vägledande.

Frågan om en samling har en tillräckligt tydlig inriktning och avgränsning kan vara svårbedömd. Polismyndigheten bör vid behov kunna inhämta yttrande från exempelvis Armémuseum. En sådan möjlighet följer av 26 § förvaltningslagen (2017:900). Det saknas därför behov att införa särskilda föreskrifter om detta i vapenlagen.

Sammanfattningsvis föreslår vi att ett samlingsområde ska få godkännas endast om samlingen har en tydlig inriktning och avgränsning.

Godkännandet bör avse särskilda föremål

En särskild fråga är hur detaljerat ett godkännande av samlingsområdet bör vara. Enligt finsk rätt ska det i ett godkännande som vapensamlare nämnas vilka skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler som godkännandet gäller (58 § skjutvapenlagen). Enligt norsk rätt ska ett samlingsområde vara avgränsat till närmare bestämda vapenmodeller (4 kap. § 9 vapenforskrifta²). I svensk rätt krävs enligt nuvarande ordning däremot inte att sökanden i ett ärende om innehavstillstånd för samling presenterar en förteckning av de vapen m.m. som avses ingå i samlingen. Det förekommer dock att en sådan förteckning ges in i tillståndsärendet, ibland efter krav från Polismyndigheten.

Ett krav på att samlingsområdet ska preciseras så att det framgår vilka föremål det avser att omfatta skulle utgöra en skärpning i förhållande till gällande rätt. Vidare kan en ordning där det godkända samlingsområdet enbart omfattar särskilt angivna föremål uppfattas som stelbent. En samlare kan ha ett legitimt intresse av att kunna lägga till andra föremål till samlingen, exempelvis om forskningsläget förändras. Det anförda talar emot att man inför ett krav på precisering av de föremål som samlingen avser att omfatta.

Det har samtidigt flera fördelar om det framgår vilka föremål ett godkänt samlingsområde omfattar. För den enskilde samlaren skulle ett sådant beslut innebära att han eller hon kan känna sig trygg i att de föremål som tas upp i beslutet omfattas av samlingsområdet. Vidare underlättas tillståndsmyndighetens prövning både i ärendet om godkännande av samlingsområde och i de därpå följande ärendena om innehavstillstånd om samlingsområdet preciseras på detta sätt. Att sök-

² Forskrift om vapen, skytevapen, vapendelar og ammunisjon (vapenforskrifta), FOR 2021 05 07 1452.

anden tvingas att i detalj ange vilka vapen som samlingen avser att omfatta bidrar även till att möjliggöra en granskning av hur seriöst hans eller hennes samlarintresse är.

Svenska vapensamlarföreningen (SVEVAP) har angett att det kan vara svårt för en ny samlare att redan från början veta exakt vilka föremål en samling ska omfatta. Om samlingsområdet enkelt kan utvidgas till att avse fler föremål är det enligt SVEVAP dock godtagbart att ställa krav på att sökanden presenterar en förteckning över de skjutvapen som avses ingå i samlingen. Beträffande vissa samlingsinriktningar, exempelvis graverade vapen, kan det dock vara svårt att göra en förteckning över vilka vapen som samlingen avser att omfatta.

Enligt vår mening talar övervägande skäl för att det av ett beslut om godkännande av samlingsområde bör framgå vilka föremål som samlingsområdet omfattar. Samlaren bör dock kunna begära att samlingsområdet ändras eller utvidgas. Ändring och utvidgning bör kunna avse både samlingsområdets övergripande inriktning och avgränsning och de enskilda föremål som omfattas av området. Ändring eller utvidgning bör regelmässigt medges om samlingen fortfarande har en tillräckligt tydlig inriktning och avgränsning trots förändringen av samlingsområdet. Ändring bör dock inte medges om det skulle innebära att skjutvapen som samlaren redan innehar inte längre skulle omfattas av det godkända samlingsområdet.

De föremål som omfattas av det godkända samlingsområdet bör i godkännandet tas upp med angivande av skjutvapnets typ, fabrikat, modell och kaliber. I förekommande fall bör också variant av modell anges. Motsvarande uppgifter bör anges in ansökan om tillstånd att inneha skjutvapen för samling. I sådana fall där det ligger i sakens natur att sökanden inte kan ange sådana uppgifter i ansökan bör föremålen dock kunna beskrivas mera översiktligt, både i ansökan och i beslutet. Så kan exempelvis vara fallet när sökanden vill samla på graverade vapen.

Det bör framhållas att en samling inte kan anses ha en tydlig inriktning och avgränsning enbart för att den avser vissa särskilt angivna föremål. I kravet på tydlig inriktning och avgränsning ligger nämligen att de föremål som avses omfattas av samlingen har ett tydligt inbördes samband.

Sammanfattningsvis föreslår vi att det av ett godkännande av samlingsområde inte bara ska framgå vilken inriktning och avgränsning

samlingsområdet har, utan också vilka föremål som samlingsområdet omfattar. Ett godkänt samlingsområde ska kunna ändras eller utvidgas.

Sammlaren bör kunna antas få tillstånd att inneha föremålen

Som framgår i det föregående är syftet med bindande beslut i fråga om godkänt samlingsområde att skapa ökad förutsebarhet för vapensamlare. En vapensamlare bör därför i princip kunna utgå från att han eller hon också kommer att ges tillstånd att inneha de föremål som omfattas av beslutet om godkännande av samlingsområde, under förutsättning att övriga villkor för innehavstillstånd är uppfyllda.

Avseende vissa vapentyper gäller särskilda restriktioner för innehavstillstånd. Det kan röra sig om direkta eller indirekta förbud mot att inneha en viss vapentyp för samling. Det kan också röra sig om bestämmelser om att vissa skjutvapen får innehas för samling endast om särskilda villkor är uppfyllda.

Om det redan vid provningstillfället står klart att samlingsområdet innefattar skjutvapen som sökanden inte kan antas få tillstånd att inneha för samling bör samlingsområdet endast godkännas om det har en tillräckligt tydlig inriktning och avgränsning också om de vapnen utelämnas. Sådana vapen för vilka innehavstillstånd för samling inte kan antas ges bör inte heller tas upp bland de föremål som godkännandet avser.

I avsnitt 8.7.1 föreslår vi att en enskild person ska få ges tillstånd att inneha moderna skjutvapen för samling endast om vapnet ska ingå i en samling som till klart största delen består av skjutvapen tillverkade före 1946. Av detta följer att ett samlingsområde endast kan godkännas om samlingen till största delen består av vapen tillverkade före 1946.

I avsnitt 8.7.2 föreslår vi att en förutsättning för att en enskild person ska få ges tillstånd att inneha pansarskott, granatgevär och andra tyngre, utpräglat militära vapen för samling ska vara att föremålet är av särskilt stort historiskt värde. Om ett sådant vapen inte kan antas vara av särskilt stort historiskt värde bör det inte omfattas av det godkända samlingsområdet. Om frågan om historiskt värde inte går att avgöra utan att bedöma den i relation till ett visst bestämt vapen bör föremålet inte omfattas av samlingsområdet, utan detta får i sådana fall utvidgas senare om sökanden kan presentera ett bestämt vapen.

I avsnitt 9.11 föreslår vi en kodifiering av dagens förbud mot tillstånd att inneha helautomatiska vapen för samling. Sådana vapen bör alltså inte omfattas av ett godkänt samlingsområde. I samma avsnitt föreslår vi att enhandsvapen enbart bör få innehas för samling om det finns särskilda skäl. Vid bedömningen av om särskilda skäl föreligger ska, såvitt nu är av intresse, särskilt beaktas 1) det ändamål tillståndet ska avse, 2) personens ålder och kunskaper och 3) vapnets samlarvärde. Om det inte kan antas att kravet på särskilda skäl kan uppfyllas bör enhandsvapen inte omfattas av det godkända samlingsområdet. Skulle bedömningen i ett senare skede visa sig vara felaktig kan samlingsområdet utvidgas.

I avsnitt 20.8 föreslår vi att tillstånd till innehav av ett skjutvapen får inte ges om innehav för det avsedda ändamålet av den sortens vapen innebär en risk för allmän ordning och säkerhet som är oproportionerlig i förhållande till nyttan för ändamålet. Om det utbildas en praxis enligt vilken tillstånd inte ges att inneha vissa typer av skjutvapen för samling bör de vapnen inte omfattas av ett godkänt samlingsområde. Vi återkommer i det följande till förhållandet mellan vårt förslag i avsnitt 20.8 och bestämmelserna om godkänt samlingsområde.

När en ansökan om godkännande av samlingsområde omfattar otillåtna föremål bör tillståndsmyndigheten ta en kontakt med sökanden innan beslut ges.

Sammanfattningsvis föreslår vi att godkännandet av ett samlingsområde endast ska få omfatta föremål för vilka innehavstillstånd för samling kan antas ges.

En samlare bör kunna ha mer än ett samlingsområde

Polismyndighetens inställning har hittills varit att endast den som redan har en vapensamling som är i stort sett komplett bör ges möjlighet att utöka sitt samlingsområde med någon annan inriktning. För en sådan ordning talar främst att det inte ska vara möjligt att under angivande av ett samlarintresse inneha ett stort antal skilda vapen utan inbördes sammanhang, dvs. det ska inte vara möjligt att inneha ett stort antal ”samlingar” som var och en endast innehåller ett fåtal vapen.

Många samlingsområden är dock sådana att de föremål som platser i samlingen endast med långa mellanrum blir tillgängliga på marknaden. En hängiven vapensamlare kan i sådana fall hämmas i utövan-

det av sin hobby om han eller hon inte tillåts samla vapen även för en samling med en annan inriktning och avgränsning. En enskild person bör enligt vår mening därför kunna få ha mer än en pågående samling.

För att mer än ett samlingsområde ska godkännas för en person bör dock krävas särskilda skäl. Sådana skäl bör anses föreligga om en samlare under lång tid har visat ett starkt vapensamlarintresse och har goda kunskaper. Det bör också krävas att det redan ingår flera skjutvapen i den första samlingen. För att en person ska få ha mer än två godkända samlingsområden bör därutöver krävas att personen visar att de föremål som platsar i de befintliga samlingarna endast med långa mellanrum blir tillgängliga på marknaden eller att någon av de första samlingarna är i stort sett komplett.

Sammanfattningsvis föreslår vi att mer än ett samlingsområde ska kunna godkännas för en person om det finns särskilda skäl.

Bevis om godkännande

Enskilda ges i många fall underrättelse om gynnande beslut enligt vapenlagen genom att Polismyndigheten utfärdar ett bevis om innehållet i beslutet (se t.ex. 2 kap. 1 §, 3 kap. 1 §, 5 kap. 1 och 12 §§ vapenförordningen). Enligt vår mening är det lämpligt att Polismyndigheten utfärdar bevis också om godkännande av samlingsområde.

Beviset bör innehålla uppgift om vem godkännandet avser, samlingsinriktning och avgränsning och vilka föremål som omfattas av det godkända samlingsområdet.

Som framgår i det föregående är syftet med att införa en ordning där det ges ett bindande beslut i frågan om godkänt samlingsområde att skapa ökad förutsebarhet för vapensamlare. Beviset bör därför också innehålla upplysning om det för några av föremålen gäller särskilda krav utöver de grundläggande tillståndskraven för att innehavstillstånd ska få ges. I avsnitt 8.7 utvecklar vi när det gäller sådana särskilda krav. Som framgår där föreslår vi att särskilda krav ska gälla för innehav av enhandsvapen, moderna skjutvapen och vissa utpräglat militära skjutvapen.

De bevis som ska utfärdas enligt vapenregleringen syftar i flera fall till att innehavaren ska kunna visa att han eller hon har vissa befohigheter i fråga om hantering av skjutvapen. Ett godkännande av samlingsområde grundar däremot i sig ingen rätt för beslutets adressat

att inneha eller ta annan befattning med de föremål som omfattas av det godkända samlingsområdet. Detta bör också framgå av beviset.

Föreskrifter om godkännandebevis bör tas in i den nya vapenförordningen. Något särskilt bemyndigande för regeringen krävs inte (se 8 kap. 7 § regeringsformen).

Det behövs inga bestämmelser om återkallelse

Ett godkännande av samlingsområde ska enligt vårt förslag inte grunda någon självständig rätt att inneha skjutvapen. Några särskilda regler om återkallelse av godkännandet behövs därför inte. Om en samlare missköter sig kan innehavstillståndet för hans eller hennes skjutvapen ändå återkallas (6 kap. 1 § vapenlagen). Skulle en samlare inte längre vara lämplig att inneha vapen är det möjligt att neka tillstånd med stöd av de allmänna bestämmelserna om innehavstillstånd.

Övriga processuella frågor

Som framgår i det föregående föreslår vi att ett beslut i fråga om godkännande av samlingsområde endast ska få ges i samband med att innehavstillstånd för samling beviljas. Detsamma bör gälla i fråga om utvidgning av samlingsområde. Beslut bör ges endast om utvidgningen godtas. Sökandens behov av att kunna överklaga om utvidgningen inte godtas får anses vara tillräckligt tillgodosett genom möjligheten att överklaga om personen nekas tillstånd att inneha ett visst vapen som faller utanför det ursprungliga samlingsområdet.

En ansökan om tillstånd att inneha skjutvapen för samling bör innehålla uppgift om samlingens inriktning och avgränsning och vilka föremål som omfattas av samlingsområdet. Uppgift om skjutvapnets typ, fabrikat, modell och kaliber bör anges så långt det är möjligt. Vidare bör framgå om sökanden redan har fått sitt samlingsområde godkänt av Polismyndigheten. Föreskrifter om detta bör tas in i den nya vapenförordningen. Något nytt bemyndigande för regeringen krävs inte (jfr 8 kap. 7 § regeringsformen). I praktiken kan den som ansöker om tillstånd att inneha skjutvapen inom ett redan godkänt samlingsområde ange erforderliga uppgifter genom att bifoga en kopia över beviset om godkännande.

Eftersom frågan om godkännande och ändring eller utvidgning av ett samlingsområde liksom i dag ska prövas i ett ärende om innehavstillstånd saknas enligt vår mening anledning att ta ut en särskild ansökningsavgift.

Beslut enligt vapenlagen ska som huvudregel gälla omedelbart, om inte annat förordnas (10 kap. 2 § vapenlagen). Detta bör gälla även för godkännande av samlingsområde.

Om ett godkänt samlingsområde av förbiseende skulle komma att omfatta föremål för vilka innehavstillstånd inte kan antas ges kan beslutet i allmänhet inte rättas eller ändras av tillståndsmyndigheten (jfr 36–38 §§ förvaltningslagen [2017:900]). Från ett samhällsperspektiv är detta mindre besvärande, eftersom godkännandet inte medför någon rätt för samlaren att få tillstånd att inneha de föremål som omfattas av godkännandet. För att undvika att samlaren inrättar sig efter det felaktiga beslutet är det dock lämpligt att myndigheten kontaktar honom eller henne.

8.5.4 Förhållandet till vårt förslag om en ny grundläggande förutsättning för innehavstillstånd

Bedömning: Tillstånd till innehav av ett skjutvapen ska enligt våra förslag i avsnitt 20.8 inte få ges om innehav för det avsedda ändamålet av den sortens vapen innebär en risk för allmän ordning och säkerhet som är oproportionerlig i förhållande till nyttan för ändamålet. Bestämmelsen bör vara tillämplig också när ett skjutvapen omfattas av ett godkänt samlingsområde, men torde endast i sällsynta fall medföra att tillstånd inte ges i sådana fall.

Skälen för bedömningen

I avsnitt 20.8 föreslår vi att tillstånd till innehav av ett skjutvapen inte ska få ges om innehav för det avsedda ändamålet av den sortens vapen innebär en risk för allmän ordning och säkerhet som är oproportionerlig i förhållande till nyttan för ändamålet. Sådana föremål som med hänsyn till den bestämmelsen inte får innehas för samling bör, som nämns i det föregående, inte omfattas av ett beslut om godkännande av samlingsområde. En samlare kan dock samla inom sitt

godkända samlingsområde under lång tid. När innehavstillstånd för ett visst föremål väl söks kan samhällsutvecklingen ha medfört att skjutvapnet med hänsyn till allmän ordning och säkerhet inte längre bör få innehas för samling. Frågan är då vad som bör gälla i denna situation.

Det huvudsakliga syftet med att införa bindande beslut om godkänt samlingsområde är att skapa ökad förutsebarhet för vapensamlarna. En vapensamlare bör därför i princip kunna utgå från att de skjutvapen som omfattas av godkännandet kan bli föremål för innehavstillstånd. Mot detta måste emellertid ställas det starka allmänintresse som ligger bakom förslaget om att innehavstillstånd inte ska få ges om innehav för det avsedda ändamålet av en viss sorts skjutvapen innebär oproportionerliga risker (se vidare kapitel 20). Om tillståndsmyndigheten måste ta höjd för mera långsökta former av samhällsutveckling kan det vidare leda till en alltför restriktiv prövning av vilka föremål som kan omfattas av ett godkänt samlingsområde. Vi menar därför att den bestämmelse vi förslår i avsnitt 20.8 bör vara tillämplig även när ansökan om innehavstillstånd avser ett skjutvapen omfattas av ett godkänt samlingsområde.

En annan sak är att nyttan för ändamålet samling bör anses vara särskilt stor när ett föremål omfattas av ett godkänt samlingsområde. En samling kan nämligen i detta fall aldrig bli komplett utan föremålet. Till detta kommer att ett samlarvapen inte får användas för skjutning. Polismyndigheten kan vidare föreskriva om särskilda förvaringsvillkor eller villkor om att vapnet görs varaktigt obrukbart. Mot denna bakgrund bedömer vi att det torde vara sällsynt att den nya bestämmelse vi föreslår i avsnitt 20.8 medför skäl att neka innehavstillstånd avseende ett skjutvapen som omfattas av ett godkänt samlingsområde.

8.6 Behov och lämplighet

Bedömning: Det bör inte uppställas några särskilda krav på behov eller lämplighet för vapensamlare.

Skälen för bedömningarna

Något behovskrav bör inte gälla

Sedan en samlings inriktning och avgränsning har definierats är det i och för sig möjligt att tala om att samlaren har ett behov av att inneha vissa vapen för sin samling. Det skulle därför kunna övervägas om det för den som ansöker om tillstånd att inneha skjutvapen för samling skulle uppställas ett krav på behov av vapnet för ändamålet, på motsvarande sätt som gäller när någon vill inneha ett skjutvapen för skjutning (jfr 2 kap. 4 § vapenlagen). Vi menar dock att prövningen av om vapnet platsar i samlingen är tillräcklig. Något krav på behov bör därför inte införas.

Lämplighetskrav

Vi föreslår i avsnitt 6.3 att det i den nya vapenlagen ska föreskrivas att en enskild person endast får ges tillstånd att inneha ett skjutvapen endast om han eller hon med hänsyn till ålder, kunskap och färdigheter, laglydnad och övriga omständigheter är lämplig att för det sökta ändamålet inneha ett sådant vapen som ansökan avser. Förslaget är avsett som ett förtydligande av den lämplighetsprövning som redan i dag görs med stöd av bl.a. 2 kap. 5 § vapenlagen.

I avsnitt 8.5.1 anförs att det inom ramen för bedömningen av om vapnet har samlingsvärde bör beaktas om sökanden kan antas ha ett seriöst samlarintresse. Ett sådant intresse bör också vara en förutsättning för att någon ska anses lämplig att inneha skjutvapen för samling. Någon särskild föreskrift om detta behövs inte.

I vapenförordningen finns föreskrifter rörande vilka krav på kunskaper och färdigheter som gäller när en enskild person ansöker om tillstånd att inneha skjutvapen för skjutning (2 kap. 3 § vapenförordningen). Det saknas sådana föreskrifter när en person ansöker om innehavstillstånd för andra ändamål än skjutning.

När en enskild person ansöker om tillstånd att inneha skjutvapen för prydnad eller minne gäller krav på att vapnet i allmänhet ska göras varaktigt obrukbart (2 kap. 5 a § vapenlagen). Det framstår därför som rimligt att inte föreskriva några särskilda kunskapskrav för de fallen. När ett skjutvapen ska innehas för samling uppställs emellertid inte något krav på att vapnet inte ska gå att använda. En enskild person

kan alltså få tillstånd att för samling inneha ett stort antal brukbara vapen. Det skulle därför kunna finnas skäl att föreskriva särskilda kunskapskrav för vapensamlare.

Mot att föreskriva specifika kunskapskrav för vapensamlare talar emellertid med styrka att det inte har framkommit att dagens ordning orsakar några faktiska problem. I sammanhanget bör också framhållas att ett vapen som innehas för samling inte får användas för skjutning utan särskilt tillstånd (2 kap. 4 § vapenlagen). Vi bedömer därför att några sådana föreskrifter inte bör införas.

8.7 Vissa särskilda vapen

Tillstånd att inneha helautomatiska vapen eller enhandsvapen får enligt 2 kap. 6 § vapenlagen ges endast om det finns synnerliga skäl. Detta gäller dock inte start- och signalvapen.

Förutsättningarna för tillstånd att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen behandlas i kapitel 9. Där föreslår vi en kodifiering av det förbud som redan gäller mot att inneha helautomatiska vapen för samling. Vidare föreslår vi vidare att kravet på synnerliga skäl för innehav av enhandsvapen för samling ska ersättas med ett krav på särskilda skäl. (Se avsnitt 9.11.)

Enligt Polismyndighetens praxis gäller även i förhållande till vissa andra vapentyper särskilda restriktioner. Dessa vapentyper behandlas i detta avsnitt.

8.7.1 Moderna skjutvapen

Förslag: En enskild person ska få ges tillstånd att inneha moderna skjutvapen för samling endast om vapnet ska ingå i en samling som till klart största delen består av skjutvapen tillverkade före 1946.

Skälen för förslaget

Enligt Polismyndighetens allmänna råd bör en enskild person inte ges tillstånd att bygga upp en samling som till stor del består av moderna vapen (se 6 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3). Ställnings-

tagandet har fått visst genomslag i praxis, i vart fall beträffande enhandsvapen.

Vad som sägs om moderna vapen i Polismyndighetens allmänna råd får förstås i ljuset av att en samling som till stor del består av sådana vapen framstår som särskilt riskabel. Moderna skjutvapen får i allmänhet antas vara mer attraktiva för användning i kriminella sammanhang än historiska vapen. Sådana vapen kan nämligen ha större eldkraft och vara mer funktionsdugliga och enklare att hantera. Det kan också vara lättare att få tag på ammunition till moderna vapen. Vilka risker en samling som till stora delar består av moderna vapen kan anses föra med sig beror dock på vad som förstås med moderna vapen. Detta framgår inte av de allmänna råden.

Enligt företrädare för Statens försvarshistoriska museer, Armémuseum och Svenska Vapenhistoriska Sällskapet skulle en gränsdragning mellan moderna och historiska skjutvapen möjligen kunna göras utifrån det teknikskifte som ägde rum under andra hälften av 1800-talet. Den gränsdragningen har emellertid redan kommit till uttryck i vapenlagen genom bestämmelsen i 1 kap. 4 § b, enligt vilken vad som i vapenlagen sägs om skjutvapen inte gäller skjutvapen som har tillverkats före 1890 och som inte är avsedda för gastäta enhetspatroner. För innehav av sådana vapen krävs alltså över huvud taget inte tillstånd.

När det gäller frågan om det beträffande vapen som tillverkats efter 1890 går att göra någon generell gränsdragning mellan moderna och historiska vapen ger de kontakter utredningen har haft med Statens försvarshistoriska museer, Armémuseum och Svenska Vapenhistoriska Sällskapet vid handen att det inte är möjligt att dra en sådan gräns vid ett visst år. Detta gäller oavsett om gränsdragningen utgår från tekniska egenskaper, utseende, ammunition eller antal bevarade vapen. Ur ett vapenhistoriskt perspektiv finns det inte någon tidpunkt där det inte är intressant att titta på ett vapens konstruktion. Vapenutvecklingen är ständigt pågående och ur ett vapenhistoriskt perspektiv kan det vara intressant att jämföra äldre och nyare vapenmodeller.

I norsk rätt görs det beträffande vissa vapentyper för samling åtskillnad på vapen som tillverkats före 1946 och sådana vapen som tillverkats senare (4 kap. § 12 våpenforskrifta). Enligt företrädare för Svenska vapensamlarföreningen (SVEVAP) förekommer en sådan tidsgräns också i andra europeiska länder. Tidsgränsen återspeglar dock inte en brytpunkt mellan moderna och historiska vapen, utan får antas hänga samman med det stora intresse som vapen från andra

världskriget kan ha ur såväl ett samlarperspektiv som ur ett national-historiskt perspektiv. En kulspruta från 1945 kan vara lika farlig som en modern kulspruta.

Av rättspraxis framgår att Polismyndigheten i ett par fall har ansett att skjutvapen som tillverkats under 1900-talets sista kvartal utgör moderna vapen som ska vara föremål för en särskilt restriktiv tillståndsgivning (se Förvaltningsrätten i Stockholms dom den 21 mars 2023 i mål nr 16387-22 och Förvaltningsrätten i Stockholms dom den 18 juni 2021 i mål nr 905-21). I andra fall har Polismyndigheten ansett att vapen tillverkade efter andra världskriget ska anses vara moderna vapen (se Förvaltningsrättens i Karlstads dom den 6 november 2019 i mål nr 3138-19). Polismyndigheten har i utredningen uppgett att i vart fall skjutvapen tillverkade efter 1946 bör ses som moderna vapen, men att gränsen också hade kunnat dras så tidigt som 1911.

I förordningen (1992:1303) om krigsmateriel undantas gevär och kombinationsvapen tillverkade före 1938 från sådana gevär och kombinationsvapen som annars utgör krigsmateriel. Detsamma gäller reproduktioner av gevär och kombinationsvapen där originalen tillverkades före 1890. (Se bilagan till förordningen, noten till punkten ML1 a.)

Enligt kulturmiljöförordningen (1998:1188) kan det krävas utförelsetillstånd enligt den förordningen för den som vill föra ut skjutvapen som är äldre än 100 år ur landet (23 § 1 b och punkten 12 d i bilagan till nyss nämnd förordning). Sådana vapen kan alltså i vissa fall anses särskilt värdefulla från ett kulturmiljöperspektiv.

Av det sagda framgår att det är svårt att definiera vad som utgör moderna vapen. Därmed är det också svårt att ringa in på vilket sätt moderna vapen skulle vara farligare än andra skjutvapen. Med detta sagt är det enligt vår mening ändå ett rimligt antagande att förhållandevis nya vapen är mer attraktiva för kriminell användning än vapen som är betydligt äldre. Det finns också anledning att anta att det är förhållandevis vanligt att enskilda personer vill inneha nyare vapen på grund av ett allmänt vapenintresse snarare än för att de drivs av ett genuint samlarintresse. Tillfredsställelsen av en allmän önskan att inneha skjutvapen är emellertid inte ett godtagbart ändamål för vapeninnehav enligt den svenska vapenregleringen. Att särskilja ett genuint samlarintresse från ett allmänt vapenintresse kan vara särskilt svårt när ansökan avser nyare skjutvapen.

Visserligen kan de säkerhetsrisker som är förbundna med innehav av moderna skjutvapen delvis undanröjas genom att tillstånd att inneha sådana vapen förenas med särskilda förvaringsvillkor eller villkor om att vapnet görs varaktigt obrukbart. Vidare gäller att innehavstillstånd får ges endast om det skäligen kan antas att vapnet inte kommer att missbrukas. (2 kap. 5 § vapenlagen.) Det är också så att frågan om en person har ett seriöst samlarintresse alltid ska beaktas inom ramen för bedömningen av om han eller hon är lämplig att inneha ett visst skjutvapen för samling och om vapnet har samlarvärde. Enligt vår mening talar ändå goda skäl för att en enskild person inte bör få bygga upp en vapensamling som till största delen består av nyare vapen.

Vi föreslår därför att en enskild person ska få ges tillstånd att inneha moderna skjutvapen för samling endast om vapnet ska ingå i en samling som till klart största delen består av skjutvapen tillverkade före 1946. En föreskrift om detta bör tas in i den nya vapenförordningen. Något nytt bemyndigande krävs inte (se 11 kap. 2 § b och f vapenlagen).

Med att samlingen till klart största delen består av äldre vapen bör förstås att en tydlig majoritet av de vapen som redan innehas är tillverkade före 1946. Vid bedömningen bör hänsyn tas också till sådana skjutvapen som får innehas utan krav på tillstånd (jfr 1 kap. 4 § b vapenlagen).

8.7.2 Tyngre, utpräglat militära vapen

Förslag: En enskild person ska få ges tillstånd att inneha pansarskott, granatgevär och andra tyngre, utpräglat militära vapen för samling endast om föremålet är av särskilt stort historiskt värde och personen sedan minst fem år innehar skjutvapen för samling.

Skälen för förslaget

Tunga, utpräglat militära vapen

Enligt Polismyndighetens allmänna råd bör tillstånd till innehav av tunga, utpräglat militära vapen, t.ex. pjäser, endast meddelas museer eller liknande. Råden har fått visst genomslag i praxis (se t.ex. Kammarrätten i Göteborgs dom den 29 april 2020 i mål nr 4735-19).

Polismyndigheten har upplyst att man till tunga, utpräglat militära vapen räknar bl.a. tunga kulsprutor, automatkanoner och granatkastare. Det kan noteras att flera av de vapentyperna enligt militär terminologi och inom exportkontrollen avseende krigsmateriel kallas för lätta vapen. Detta gäller exempelvis tunga kulsprutor och granatkastare.

Polismyndigheten och Inspektionen för strategiska produkter (ISP) har i utredning gett uttryck för att vapen av det slag som avses i de allmänna råden inte bör få innehas av enskilda personer. Statens försvarshistoriska museer, Armémuseum och Svenska Vapenhistoriska Sällskapet har samstämmt gett uttryck för det stora värde privata vapensamlingar har för såväl vapenhistorisk forskning som för bevarandet av kulturarvet.

Beträffande helautomatiska vapen föreslår vi i avsnitt 9.11 att sådana vapen inte ska få innehas för samling. När det gäller andra sådana vapen som i de allmänna råden betecknas som tunga, utpräglat militära vapen kan konstateras att det visserligen rör sig om mycket kraftfulla och därmed särskilt farliga vapen. Vapnen är dock i allmänhet svåra att bära med sig och dölja. Det har inte framkommit att vapentyperna i allmänhet är särskilt attraktiva för användning i kriminella sammanhang. Vidare kan de särskilda säkerhetsrisker som är förbundna med en samling av vapen av aktuellt slag delvis undanröjas genom att tillstånd att inneha sådana vapen förenas med särskilda förvaringsvillkor eller villkor om att vapnet görs varaktigt obrukbart. Innehavstillstånd för samling förutsätter alltid att det skäligen kan antas att vapnet inte kommer att missbrukas och ett seriöst samlarintresse.

Enligt vår mening saknas tillräckliga skäl att för samling förbjuda innehav av sådana vapen som i de allmänna råden betecknas som tunga, utpräglat militära vapen och som inte är helautomatiska. Det finns alltså skäl att utöka möjligheterna att inneha sådana vapen jämfört med vad som gäller enligt nuvarande ordning. Med detta sagt rör det sig om vapen som kan orsaka stor skada. Även med beaktande av det stora värde privata vapensamlingar kan ha bör tillståndsgivningen därför vara restriktiv. Vi menar att det är rimligt att begränsa de fall där en enskild person tillåts inneha vapen av aktuellt slag till sådana fall där föremålet är av särskilt stort historiskt värde. Med detta bör förstås detsamma som enligt 2 a kap. 8 § vapenlagen (se vidare prop. 2022/23:102 s. 102). Vidare bör sådana vapen endast få innehas av en person som redan har samlat skjutvapen i några år.

Pansarskott och granatgevär

Polismyndighetens allmänna råd om tunga, utpräglat militära vapen anses inte omfatta pansarskott och granatgevär. Också sådana vapen är emellertid utpräglat militära vapen av något tyngre karaktär. Polismyndigheten och ISP har i utredning gett uttryck för att pansarskott och granatgevär inte bör få innehas av enskilda personer.

Vad som sägs i det föregående rörande sådana vapen som i de allmänna råden betecknas som tunga, utpräglat militära vapen bör enligt vår mening gälla även pansarskott och granatgevär. Detta är vapentyper som saknar civilt användningsområde och som kan orsaka mycket stor skada. Sådana vapentyper kan antas vara begärliga från ett kriminellt perspektiv. Det finns alltså skäl för en restriktiv tillståndsgivning. (Jfr våra överväganden i kapitel 20.) Med hänsyn till det stora värde privata vapensamlingar kan ha bör innehav för samling dock inte helt förbjudas. I sammanhanget kan noteras att granatgevär som inte längre behövs för statens verksamhet eller som har blivit obrukbara får säljas till museer och samlare i begränsad utsträckning, trots att de annars inte får säljas inom Sverige (2 och 16 a §§ förordningen [1996:31] om statliga myndigheters skjutvapen m.m.).

Våra förslag

Mot bakgrund av det sagda föreslår vi att det i den nya vapenförordningen föreskrivs att enskild person får ges tillstånd att inneha pansarskott, granatgevär och andra tyngre, utpräglat militära vapen för samling endast om föremålet är av särskilt stort historiskt värde och personen sedan minst fem år innehar skjutvapen för samling. Något nytt bemyndigande krävs inte (se 11 kap. 2 § b och f vapenlagen).

Med andra tyngre, utpräglat militära vapen bör i första hand förstås sådana vapen som i dag omfattas av Polismyndighetens allmänna råd om tunga, utpräglat militära vapen. Också andra vapentyper som kan jämföras med sådana vapen eller med pansarskott och granatgevär bör dock omfattas av regleringen.

I avsnitt 20.8 föreslår vi att tillstånd till innehav av ett skjutvapen inte får ges om innehav för det avsedda ändamålet av den sortens vapen innebär en risk för allmän ordning och säkerhet som är oproportionerlig i förhållande till nyttan för ändamålet. Om tillstånd kan

ges enligt de nu föreslagna bestämmelserna bör det i princip inte komma i fråga att neka tillstånd med hänvisning till den bestämmelsen.

8.8 Överföring av hela samlingar

Bedömning: Det bör vara möjligt att överföra hela vapensamlingar mellan samlare. Det behövs inga särskilda föreskrifter om detta i den nya vapenlagen.

Skälen för bedömningen

Enligt bl.a. Svenska vapensamlarföreningen (SVEVAP) ges i dagsläget i princip inte tillstånd för en enskild person att ta över en annan persons vapensamling. Enligt uppgifter som lämnats till utredningen måste en vapensamling därför ofta upplösas när samlaren avlider eller av annan anledning slutar att samla på skjutvapen. Det kan också förekomma att fullständiga vapensamlingar säljs utomlands.

Polismyndigheten har uppgett att det är ovanligt att någon ansöker om tillstånd att ta över någon annans vapensamling. Det finns därför ingen etablerad praxis i frågan.

En privat vapensamling kan vara av stort kulturhistoriskt värde. Om hela vapensamlingar inte kan överföras mellan enskilda personer kan det ha negativa effekter ur ett vapenhistoriskt perspektiv och för bevarandet av kulturarvet. Visserligen kan det finnas vissa möjligheter för en vapensamlare att överföra sin samling till ett statligt eller privat museum. De möjligheterna är dock begränsade. För en vapensamlare kan samlingen vara ett livsverk.

Enligt vår mening bör det vara möjligt att överföra hela vapensamlingar mellan enskilda personer. I avsnitt 8.5.3 föreslår vi att det i högre grad än i dag ska vara möjligt för den som redan samlar på skjutvapen inom ett samlingsområde att få ytterligare ett samlingsområde godkänt. Den som redan har ett godkänt samlingsområde ska enligt våra förslag kunna få ytterligare ett samlingsområde godkänt om han eller hon under lång tid har visat ett starkt vapensamlarintresse och har goda kunskaper, under förutsättning att det redan ingår flera vapen i den första samlingen. Enligt vår mening bör möjligheten att ha mer

än ett samlingsområde kunna utnyttjas för att ta över en annan samlares samling.

En vapensamling kan bestå av många, i vissa fall hundratals skjutvapen. Det innebär att det finns en viss risk för att den som vill inneha en större mängd skjutvapen för exempelvis kriminella ändamål kan komma att missbruka möjligheten att ta över hela vapensamlingar. Vi har därför övervägt om det bör införas bestämmelser om att endast den som själv är en aktiv vapensamlare ska få ta över en komplett samling. Enligt nuvarande ordning finns det emellertid inget uttryckligt hinder mot att en ny vapensamlare i ett sammanhang ansöker om tillstånd att inneha en komplett vapensamling, även om tillstånd vanligen söks för ett eller ett fåtal skjutvapen i taget. Vidare medför kravet på seriöst samlarintresse för tillstånd att inneha skjutvapen för samling ett skydd mot missbruk av regelverket. Det finns därför inget reellt behov av uttryckliga begränsningar i fråga om vem som får ges tillstånd att ta över en komplett vapensamling. En annan sak är att det kan finnas anledning att ställa kravet på utredning i fråga om ett seriöst samlarintresse särskilt högt när den som inte tidigare samlar på skjutvapen ansöker om tillstånd att få ta över en komplett samling.

Sammanfattningsvis bör det vara möjligt att överföra hela vapensamlingar mellan samlare. Det behövs inga särskilda föreskrifter om detta i den nya vapenlagen.

8.9 Användning av samlarvapen

Bedömning: Skjutning med samlarvapen bör även fortsättningsvis kräva tillstånd som ges för ett visst tillfälle och visst vapen. Förutsättningarna för att tillstånd ska ges bör vara desamma som i dag.

Förslag: Föreskrifter om ansökan och bevis om tillstånd att skjuta med samlarvapen ska tas in i den nya vapenförordningen. Ansökningsavgift ska tas ut vid en sådan ansökan.

Skälen för bedömningen och förslagen

Den som innehar ett skjutvapen får endast använda det för det ändamål som han eller hon är berättigad till. Det är straffbelagt att missbruka rätten att inneha ett skjutvapen genom att använda det för något annat ändamål (9 kap. 2 § första stycket a vapenlagen).

Den som innehar skjutvapen för samling får använda vapnet för skjutning endast om särskilt tillstånd ges (2 kap. 4 § vapenlagen). Regleringen har sin bakgrund i att den som fått tillstånd att inneha samlarvapen inte behövt visa att han eller hon kan handha vapnet på det sätt som krävs när ett tillstånd avser skjutning (se prop. 1995/96:52 s. 65 och jfr 2 kap. 3 § vapenförordningen). Enligt 1973 års vapenlag gällde ett fullständigt förbud mot skjutning med samlarvapen (9 § 1973 års vapenlag).

Tillstånd att skjuta med samlingsvapen ska meddelas för ett visst tillfälle och visst vapen. Vid tillståndsprövningen ska Polismyndigheten fästa avseende vid syftet med skjutningen och säkerheten, däri inbegripet sökandens kvalifikationer när det gäller att praktiskt handha vapnet. Tillstånd bör främst ges när det från vapenteknisk synpunkt finns intresse för skjutning med vapnet. (Se prop. 1995/96:52 s. 65 och 77.) På Polismyndighetens hemsida³ anges att tillstånd ges endast undantagsvis och i regel i förevisningssyfte.

Svenska vapensamlarföreningen (SVEVAP) har anfört att det från vapensamlarhåll finns ett intresse av att möjligheterna att använda samlarvapen vid återskapande av historiska händelser, historiska tävlingar och uppvisning etc. utvidgas. Med historiska tävlingar förstås tävlingar med historiska vapen. Återskapande av historiska händelser kan exempelvis innebära att man spelar upp historiska slag. Man skjuter då salut eller med lösplugg. Återskapande av historiska händelser kan också innebära iscensättandet av en viss historisk miljö där personer bär skjutvapen.

Vapenregleringens krav för innehav av skjutvapen skiljer sig åt beroende på om ett skjutvapen ska innehas för skjutning eller för andra ändamål. För vapen som ska innehas för skjutning gäller bl.a. att personen ska ha behov av vapnet för ett godtagbart ändamål, att vapnet ska vara lämpat för ändamålet och att personen ska kunna handha vapnet (2 kap. 4 och 5 §§ vapenlagen och 2 kap. 3 § vapenförordningen). För s.k. udda ändamål – dvs. andra ändamål än jakt, målskjutning,

³ <https://polisen.se/tjanster-tillstand/vapen-regler-och-tillstand/minnes-och-samlingsvapen/>.

skydd och avlivning av fällfångade djur – gäller därutöver ett krav på synnerliga skäl (2 kap. 5 a § vapenförordningen). Vi föreslår i avsnitt 6.8.1 att tillstånd för udda skjutningsändamål ska få ges endast om sökanden har behov av vapnet för ett godtagbart ändamål som inte kan tillgodoses på något annat sätt.

Innehav av skjutvapen som vid mer än enskilda tillfällen ska användas för skjutning bör prövas mot de regler som gäller för skjutningsändamål. En annan ordning skulle öppna upp för möjligheter att kringgå vapenregleringens krav för tillstånd att inneha skjutvapen för skjutning. Tillstånd att skjuta med samlingsvapen bör därför även fortsättningsvis meddelas för ett visst tillfälle och visst vapen. De förutsättningar för tillstånd som gäller i dag framstår enligt vår mening som rimliga. En annan sak är att den som innehar ett skjutvapen för samling kan ansöka om tillstånd att inneha vapnet även för ett annat ändamål.

Det skulle kunna övervägas om återskapande av historiska händelser är ett sådant legitimt ändamål som bör utgöra ett särskilt skjutningsändamål enligt vapenregleringen. Internationellt ses återskapande av historiska händelser ofta som ett godtagbart skjutningsändamål, vilket återspeglas i vapendirektivet (se artikel 17.2). Tillräckliga skäl för att ange återskapande av historiska händelser som ett självständigt skjutningsändamål, jämfällt med bl.a. jakt, målskjutning och skydd, har dock inte framkommit.

Ansökan och bevis om tillstånd att skjuta med samlarvapen

Vapenförordningen innehåller inga bestämmelser om vad en ansökan om tillstånd att skjuta med samlarvapen ska innehålla. Inte heller innehåller förordningen några bestämmelser om bevis om sådant tillstånd. Att detta är oklart kan orsaka merarbete både för vapensamlarna och för tillståndsmyndigheten. Enligt vår mening bör bestämmelser om ansökan och bevis om tillstånd att skjuta med samlarvapen därför tas in i den nya vapenförordningen.

Vapenförordningen innehåller inte några bestämmelser om ansökningsavgift när någon ansöker om tillstånd att skjuta med ett samlarvapen. Såvitt framkommit övervägdes inte frågan när möjligheten att skjuta med samlarvapen infördes (jfr SOU 1994:4 Vapenlagen och EG, s. 102–103 och 119 och prop. 1995/96:52 s. 65 och 77). Enligt

vår mening är det rimligare att kostnaden för prövningen ska vila på den som ansöker om tillstånd att skjuta med samlarvapen än på det allmänna. Att Polismyndigheten inte getts rätt att ta ut avgift för detta får snarast anses utgöra en lucka i vapenförordningen. I den nya vapenförordningen bör därför föreskrivas att avgift ska tas ut vid ansökan om skjutning med samlarvapen. Avgift bör utgå enligt avgiftsklass 1, dvs. i nuläget med 320 kronor (se 10 § avgiftsförordningen [1992:191]).

Något nytt bemyndigande krävs inte (se 11 kap. 1 § g vapenlagen och 8 kap. 7 § regeringsformen).

8.10 Innehav av ammunition för vapensamling

Bedömning: Den som samlar på skjutvapen bör inom ramen för den samlingen kunna få tillstånd att inneha en hel oöppnad förpackning ammunition som passar till skjutvapnet. Det bör alltså inte krävas att personen samlar på ammunition för att sådant tillstånd ska ges. Bestämmelserna om tillstånd att inneha ammunition för samling bör tolkas i enlighet med detta.

Skälen för bedömningen

Tillstånd att inneha ammunition för samling förutsätter att det skäligen kan antas att egendomen inte kommer att missbrukas (2 kap. 8 § tredje stycket vapenlagen). Den som samlar skjutvapen får ges tillstånd att inneha ammunition till sådana vapen som han eller hon har tillstånd att inneha. Den som samlar på ammunition får ges tillstånd att inneha sådan egendom även till andra vapen. (2 kap. 8 § vapenförordningen.)

Enligt Polismyndighetens nyligen upphävda allmänna råd bör tillståndsgivningen vara för innehav av ammunition för samling vara frikostig så länge innehavet har en begränsad omfattning, t.ex. en eller två patroner av samma kaliber inom ett visst kaliberintervall. Vid tillståndsgivning till en större samling eller samling av mindre ammunitionsförpackningar, högst femtioskottsförpackningar, bör regelmässigt krävas att sökanden anger en bestämd inriktning på samlingen och att han eller hon genom en tidigare, begränsad samling, visat ett

varaktigt intresse för ammunitionssamling. (Se 10 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3, i dess lydelse före PMFS 2024:2.) Det sagda upprepas inte i Polismyndighetens nyligen beslutade handbok för vapenärenden, där det i stället anges att prövningen ska kopplas till ändamålet med innehavet, slag och mängd ammunition samt de omständigheter som åberopats till stöd för ansökan såsom exempelvis hur ammunitionen ska förvaras. Enligt handboken ska det göras en prövning av samtliga omständigheter i varje enskilt ärende. (Se Rättsavdelningens handbok för handläggning av vapenärenden, RA 2024:1, avsnitt 5.3.2.2.)

Svenska vapensamlarföreningen (SVEVAP) har anfört att vapensamlare bör få inneha ammunition till de vapen man samlar på utan särskilt tillstånd, motsvarande vad som gäller för jägare och målskyttar. SVEVAP har även anfört att det är besvärande att tillstånd i allmänhet endast ges till innehav av en till två patroner, eftersom det ur samlarsynpunkt kan ha ett stort värde att bevara exempelvis en öppen ask med ammunition.

Den som har tillstånd eller rätt att inneha ett visst vapen för skjutning får utan särskilt tillstånd inneha ammunition till vapnet, om ammunitionen är avsedd för samma ändamål som tillståndet eller rätten till innehav av vapnet avser (2 kap. 8 § första stycket vapenlagen). För den som innehar ett vapen för skjutning utgör ammunition en förbrukningsvara. Det är därför naturligt att han eller hon inte ska behöva ansöka om tillstånd varje gång personen behöver ny ammunition, utan rätten att inneha ammunition följer med rätten att inneha skjutvapnet. För vapensamlare är situationen en annan. Vapnen innehas för samling och får inte utan särskilt tillstånd användas för skjutning (2 kap. 4 § vapenlagen). Även fortsättningsvis bör särskilt tillstånd därför krävas för att en vapensamlare ska få inneha ammunition som passar till samlarvapnen.

En annan sak är att vapenlagens och vapenförordningens krav inte är högre ställda än att den som innehar skjutvapen för samling får ges tillstånd att inneha ammunition som passar till vapnen om det skäligen kan antas att egendomen inte kommer att missbrukas. Polismyndighetens nyligen upphävda allmänna råd får antas vara avsedda att motverka sådant missbruk. Enligt vår mening framstår de allmänna råden som välgrundade såtillvida att de förhindrar att den som inte har ett genuint samlarintresse utnyttjar regelverket för vapensamlare för att få inneha fungerande skjutvapen med tillhörande ammunition. I förhållande till någon som utan anmärkning samlat på skjutvapen sedan

flera år tillbaka framstår de allmänna råden dock som alltför ingripande. Enligt vår mening bör det inte krävas att den som samlar på skjutvapen också ska ha en självständig ammunitionssamling för att han eller hon ska ges tillstånd att inneha obrutna askar med ammunition som passar till ett vapen som personen innehar. Bestämmelserna i 2 kap. 8 § vapenförordningen ger enligt vår mening starkt stöd för att ammunitionen i ett sådant fall bör kunna ses som ett tillbehör till de vapen som är kärnan i samlingen. En vapensamlare bör alltså kunna ges tillstånd att inneha obrutna askar med ammunition till sådana vapen som han eller hon har tillstånd att inneha utan att personen samlar också på ammunition. En annan sak är att förvaringsvillkoren kan behöva anpassas för att säkerställa att samlingen har ett adekvat skydd, om en vapensamlare innehar en större mängd ammunition till sina samlarvapen.

Vi föreslår i avsnitt 5.4 att bestämmelserna i 2 kap. 8 § vapenförordningen bör flyttas till lag samt förtydligas språkligt och strukturellt. De omarbetade bestämmelserna bör tolkas i enlighet med vad som sägs i det föregående.

9 Innehavstillstånd för helautomatiska vapen och enhandsvapen

9.1 Uppdraget

Ett helautomatiskt vapen är ett vapen som avlossar skott efter skott så länge avtryckaren är intryckt tills ammunitionen är slut. Typiska helautomatiska vapen är exempelvis kulspruta och automatkarbin. Med enhandsvapen avses vapen som är avsedda att kunna användas för skjutning med endast en hand. Enhandsvapen är i första hand pistoler och revolverar.

För innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen gäller särskilda krav utöver de grundläggande tillståndskraven. Tillstånd att inneha sådana vapen, med undantag för start- eller signalvapen, får nämligen ges endast om det finns synnerliga skäl (2 kap. 6 § vapenlagen [1996:67]).

Enligt kommittédirektiven ska utredningen

- överväga om kravet på synnerliga skäl för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen kan förtydligas,
- ta ställning till om begreppet synnerliga skäl bör ersättas med särskilda skäl, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Kravet på synnerliga skäl för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen gäller för alla aktörer som kan ges tillstånd att inneha skjutvapen. Hur kravet i praktiken tillämpas skiljer sig dock åt beroende på om sökanden är en enskild person eller en annan typ av tillståndshavare. I detta kapitel redovisar vi våra överväganden om vilka förutsättningar som bör gälla för att en enskild person ska ges till-

stånd att inneha enhandsvapen och helautomatiska vapen. Vad som ska gälla för sådana organisationer som kan ges innehavstillstånd berörs i avsnitt 11.6, 12.6 och 13.8. Redan nu kan sägas att vi föreslår att kravet på synnerliga skäl ska tas bort för sådana aktörer och ersättas med de konkreta tillståndskrav som tillämpas i praktiken.

I avsnitt 9.2 redovisar vi gällande rätt. Avsnitten 9.3–9.7 rör vissa andra utgångspunkter för våra överväganden. Avsnitten 9.8–9.11 innehåller våra egentliga överväganden i fråga om kravet på synnerliga skäl. I avsnitt 9.12 behandlas frågan om vilka mindre farliga vapentyper som bör undantas från de särskilda tillståndskraven för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen. Avsnitt 9.13 rör vissa särskilda frågor om enhandsvapen. I avsnitt 9.14 behandlas s.k. modulvapen.

9.2 Gällande rätt

Allmänt

I avsnitt 5.2 och 6.2 finns en redogörelse för de generella krav som gäller för tillstånd att inneha skjutvapen. För helautomatiska vapen och enhandsvapen, med undantag för start- och signalvapen, gäller därutöver den generella begränsningen att tillstånd får ges endast om det finns synnerliga skäl (2 kap. 6 § vapenlagen).

Bestämmelsen om synnerliga skäl har sitt ursprung i 1934 års vapenkungörelse och avsåg då ”pistol eller annat dylikt fickvapen”. I förarbetena anfördes att denna typ av vapen ur samhällets perspektiv torde innebära särskilt stora risker och att tillståndsprövningen därför borde följa strängare normer både vad gäller sökandens behov av vapnet och dennes personliga kvalifikationer (se prop. 1934:181 Förslag till vapenkungörelse, s. 25). Bestämmelsen överfördes till vapenförordningen (1949:340) utan att kommenteras närmare (jfr prop. 1949:95 Förslag till vapenförordning, s. 93).

När vapenlagen (1973:1176), i det följande 1973 års vapenlag, antogs överfördes kravet på synnerliga skäl för innehav av pistoler och andra fickvapen till 9 § i den lagen. Samtidigt utvidgades kravet till att omfatta även helautomatiska vapen. Utvidgningen motiverades med att helautomatiska vapen ur säkerhetssynpunkt framstår som särskilt riskfyllda. Den närmare innebörden av ”synnerliga skäl” kommenterades inte närmare i detta sammanhang. (Se prop. 1973:166 Förslag

till vapenlag, s. 139.) Innebörden av begreppet synnerliga skäl kommenterades inte heller i samband med att begreppet ”fickvapen” i början av 1980-talet i förtydligande syfte ändrades till ”enhandsvapen” eller när undantaget för start- och signalvapen infördes i 1973 års vapenlag några år senare (se prop. 1981/82:1 Ändring i vapenlagen [1973:1176], s. 46, och prop. 1986/87:154 Ändring i vapenlagen [1973:1176]).

Bestämmelserna om synnerliga skäl för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen överfördes till den nu gällande vapenlagen utan några andra ändringar än att den exemplifiering av sådana vapen som tidigare angetts i bestämmelserna togs bort (jfr prop. 1995/96:52 En ny vapenlag, s. 78). I förarbetena till den nu gällande vapenlagen kommenteras inte innebörden av kravet på synnerliga skäl.

Kort efter det att den nu gällande vapenlagen antagits gjordes en översyn av lagen, varvid ett totalförbud för civilpersoner att inneha helautomatiska skjutvapen övervägdes. Regeringen bedömde att ett sådant förbud inte skulle införas, men att civilt skytte med helautomatiska vapen i princip endast bör äga rum inom sammanslutningar som godkänts av Försvarsmakten. Med avseende på enskilda personer togs en bestämmelse om detta in i vapenförordningen (1996:70). Regeringen framhöll att kravet är ägnat att begränsa civilt innehav av helautomatiska vapen till de fall där innehavet är motiverat av försvarsskäl. Regeringen anförde vidare att det bör finnas ett visst utrymme att meddela tillstånd för innehav av helautomatiska vapen också för vissa s.k. udda ändamål. För tillstånd att inneha skjutvapen för udda ändamål krävs enligt förarbetena att ändamålet framstår som klart legitimt och bruket av skjutvapnet som nödvändigt. (Se prop. 1999/2000:27 En skärpt vapenlagstiftning, s. 40–43.)

Frågan om vad som förstås med synnerliga skäl i 2 kap. 6 § vapenlagen har prövats av Högsta förvaltningsdomstolen i ett par fall.

Rättsfallet RÅ 2004 ref. 32 avsåg frågan om en enskild person skulle ges tillstånd att inneha en grovkalibrig revolver för skydd mot rovdjur. Personen bedrev fårskötsel med skogsbetesdrift och rörde sig mycket ute i markerna för att hålla uppsikt över sina djur. Han bar då gevär och hade hund i koppel. De senaste drygt tio åren hade fåren vid ett flertal tillfällen utsatts för björnangrepp. Sökanden, som redan hade innehavstillstånd avseende tre kulvapen, uppgav att han behövde revolvern i händelse av angrepp av björn. Rikspolisstyrelsen anförde att en revolver lämpar sig synnerligen dåligt för att skjuta en

anfallande björn, bl.a. med hänsyn till den högst påtagliga risken att man missar målet eller skadskjuter björnen.

Högsta förvaltningsdomstolen uttalade i rättsfallet att det i uttrycket ”synnerliga skäl” ligger att en mycket restriktiv bedömning ska göras. Högsta förvaltningsdomstolen anförde vidare att den restriktiva bedömningen bör omfatta samtliga de krav som ställs upp för vapeninnehav och innefatta inte bara sökandens kvalifikationer och behov av vapnet utan också vapnets lämplighet för det angivna ändamålet. I det enskilda fallet gjorde Högsta förvaltningsdomstolen bedömningen att synnerliga skäl för innehavstillstånd inte kunde anses föreligga, med hänsyn till vad som framkommit i målet om sökandens möjligheter att tillgodose sitt skyddsbehov med andra vapen än enhandsvapen och om lämpligheten av enhandsvapen för det ifrågasatta ändamålet.

Också i rättsfallet HFD 2013 ref. 22 har Högsta förvaltningsdomstolen uttalat att det i uttrycket ”synnerliga skäl” ligger att en mycket restriktiv bedömning ska göras. Rättsfallet avsåg frågan om en enskild person skulle ges tillstånd att inneha ett enhandsvapen för en skyttegren som utövades inom den skyttesammanslutning som sökanden var medlem i, men som inte hade någon motsvarighet hos en sammanslutning som kunde ges eget tillstånd att inneha skjutvapen. Enligt vapenförordningen var det vid den tiden tillräckligt att sökanden var aktiv medlem i en skytteförening eller motsvarande organisation, såvitt avsåg krav på aktivt medlemskap för tillstånd att inneha enhandsvapen för målskjutning. Polismyndigheten hade, grundat på Rikspolisstyrelsens allmänna råd, angett att en enskild person inte kan anses ha behov av ett vapen om detta inte kan användas för målskytte i regi av en godkänd huvudorganisation eller en förening som är ansluten till och bedriver verksamhet enligt det reglemente som gäller för någon av de godkända huvudorganisationerna. Högsta förvaltningsdomstolen fann att kraven inte kunde anses gå utöver den mycket restriktiva bedömning som följer av kravet på synnerliga skäl. Synnerliga skäl för innehavstillstånd ansågs alltså inte föreligga.

I promemorian Tillståndsprövning av vapendelar m.m. (Ds 2018:30 s. 51 och 52) konstaterades att domstolarna ofta har hänvisat till Högsta förvaltningsdomstolens uttalanden i rättsfallet RÅ 2004 ref. 32 även i mål där ansökan avser andra ändamål än skydd. I promemorian ifrågasätts om rättsfallet ska ges en så vidsträckt tolkning. Enligt vår

mening kan rättsfallet dock inte förstås på annat sätt än att Högsta förvaltningsdomstolen uttalat sig om begreppet ”synnerliga skäl” i sig.

Polismyndigheten har tolkat kravet på synnerliga skäl i 2 kap. 6 § vapenlagen som att tillståndsgivningen ska vara mycket restriktiv och följa strängare normer än vad som gäller i fråga om andra skjutvapen (se 5 kap. Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd [RPSFS 2009:13] om vapenlagstiftningen, FAP 551-3, i dess lydelse enligt PMFS 2016:4). Vidare krävs det enligt Polismyndighetens praxis mindre för att myndigheten ska föreskriva särskilda förvaringsvillkor när en person ges tillstånd att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen än när tillstånd ges avseende andra vapentyper. Det krävs i princip dock alltid innehav av flera skjutvapen för att Polismyndigheten ska föreskriva om skärpta förvaringsvillkor. (Jfr 2 kap. 5 § andra stycket vapenlagen och se vidare avsnitt 19.2.)

Sammantaget menar vi att kravet på synnerliga skäl i 2 kap. 6 § vapenlagen innebär att en mycket restriktiv bedömning ska göras i tillståndsfrågan. Den restriktiva bedömningen ska omfatta samtliga de krav som gäller för innehavstillstånd. Med avseende på helautomatiska vapen får tillstånd för skjutning i princip ges endast för målskjutning inom sammanslutningar som godkänts av Försvarsmakten. I undantagsfall kan tillstånd till innehav dock ges också för andra ändamål, under förutsättning att ändamålet framstår som klart legitimt och bruket av vapnet som nödvändigt. Utrymmet för tillstånd att inneha enhandsvapen för skjutning är större, och kan avse alla de ändamål som anses godtagbara enligt vapenregleringen, dvs. jakt, skydd, målskjutning, avlivning av fällfångade djur och udda skjutningsändamål. Det är också möjligt att få tillstånd att inneha enhandsvapen för andra ändamål än skjutning.

I det följande behandlas de särskilda krav som gäller för att en enskild person ska ges tillstånd att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen för olika ändamål. Framställningen utgår från tolkningen att de särskilda krav för innehav av enhandsvapen och helautomatiska vapen som anges i 2 kap. 3 § första stycket 2 och 3 vapenförordningen enbart gäller när ett vapen ska innehas för målskjutning (jfr avsnitt 5.5 och 6.2). Polismyndighetens nyligen beslutade handbok för handläggning av vapenärenden ger dock visst stöd för att Polismyndighetens numera delvis gör en annan tolkning i denna fråga (se Rättsavdelningens handbok för handläggning av vapenärenden, RA 2024:1).

Jakt

Av Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt (NFS 2023:8) framgår indirekt att helautomatiska vapen inte är tillåtna vid jakt. Av detta följer att helautomatiska vapen inte behövs för jakt i Sverige. De kan inte heller anses lämpliga för det ändamålet. Inte heller vid jakt utomlands, där Naturvårdsverkets föreskrifter inte gäller, kan helautomatiska vapen anses lämpliga för jakt, eftersom det finns en ökad risk att viltet skadskjuts vid användning av sådana vapen. Tillstånd ges därför i praktiken inte för innehav av helautomatiska vapen för ändamålet jakt (jfr 2 kap. 4 och 5 §§ vapenlagen).

I Naturvårdsverkets föreskrifter finns särskilda bestämmelser om enhandsvapen. Med ett enhandsvapen avses i föreskrifterna ett skjutvapen som är avsett att avfyras med en hand, har räfflad pipa och är konstruerat endast för kulpatroner. Sådana vapen får användas vid jakt på vissa djurarter under jord, vid gryt eller lya eller med ställande hund. Vidare får enhandsvapen i vissa fall användas vid avlivning vid eftersök. Endast sådana enhandsvapen som har enskottsmekanism, är manuellt repeterande eller är halvautomatiska får användas. Därutöver krävs att vapnet har kantantändning och är försett med en pipa av kaliber 5,6 mm (.22). (Se 1 kap. 5 §, 5 kap. och 7 kap. 7 § NFS 2023:8.)

Av 2 kap. 3 och 4 §§ vapenförordningen följer att det finns ett absolut krav på jägarexamen för innehav av enhandsvapen för jakt (se vidare avsnitt 5.5). Enhandsvapen omfattas inte av den s.k. vapengarderoben för jakt och behov av att inneha sådana vapen för jaktändamål kan endast anses föreligga i särskilda fall. Behov av enskottsvapen anses föreligga för den som bedriver omfattande grytjakt eller jakt med ställande av hund enligt de föreskrifter som meddelats av Naturvårdsverket. Behov av flerskottsvapen anses endast finnas för den som bedriver yrkesmässig jakt- eller viltvård eller har ett annat kvalificerat behov. (2 kap. 4 § fjärde stycket och 5 § 1 vapenförordningen.)

Polismyndigheten har tillämpat behovskraven i 2 kap. 5 § vapenförordningen på följande sätt. För att någon ska anses bedriva omfattande grytjakt eller jakt med ställande av hund (kraven för enskottsvapen) bör verksamheten dokumenterats och ha bedrivits på egen eller upplåten mark under minst tre jaktsäsonger. Det årliga resultatet av jakten bör uppgå till i genomsnitt minst fem större djur, t.ex. grävling, eller tio mindre djur, t.ex. mink, och enstaka större. Vidare

bör stadigvarande innehav av för respektive jaktform lämplig hund kunna styrkas. För att någon ska anses bedriva yrkesmässig jakt- eller viltvård eller ha ett annat kvalificerat behov (kraven för flerskottsvapen) bör inte enbart omfattningen av den egna jakten vara avgörande. Tillstånd att inneha flerskottsvapen kan beviljas t.ex. för den som styrker att han eller hon utöver egen jakt i betydande omfattning tas i anspråk för andra uppdrag. Därmed avses minst ett tiotal uppdrag per år. Tillstånd bör inte meddelas för enhandsvapen av halvautomatisk typ eller DA typ (Double Action). (Se 4 kap. Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om vapenlagstiftningen, RPSFS 2009:13, FAP 551-3, som nyligen upphävts i berörda delar genom PMFS 2024:2.) Enligt uppgift från Polismyndigheten har myndigheten numera ändrat uppfattning i frågan om halvautomatiska enhandsvapen och vapen av DA-typ. Tillstånd att inneha sådana enhandsvapen ges alltså för jakt. Vidare avses prövningen av om någon yrkesmässigt bedriver jakt- eller viltvård framöver ske utifrån nya kriterier. Verksamheten bör, enligt Polismyndighetens nyligen beslutade handbok om vapenärenden, för att anses yrkesmässig bedrivas självständigt, regelbundet och varaktigt samt i vinstsyfte. I övrigt motsvarar vad som sägs i den nya handboken om enhandsvapen för jakt i grova drag vad som tidigare framgick av de allmänna råden. (Se Rättsavdelningens handbok för handläggning av vapenärenden, RA 2024:1, avsnitt 4.2.4.)

Sammanfattningsvis är det inte möjligt att få tillstånd att inneha helautomatiska vapen för jaktändamål. Detta följer redan av de grundläggande förutsättningarna för innehavstillstånd. Kravet på synnerliga skäl för innehav av helautomatiska vapen saknar alltså betydelse för den bedömningen.

Tillstånd att inneha enhandsvapen för jakt får ges enbart om sökanden har jägarexamen och ett särskilt kvalificerat behov av vapnet, som måste vara tillåtet för jakt. Det är tveksamt om kravet på synnerliga skäl i allmänhet innebär ytterligare något utöver det sagda. Det förekommer visserligen att tillstånd nekas på grund av att sökanden med hänsyn till befintligt vapeninnehav inte har ett tillräckligt starkt behov av vapnet. Vanligen beror detta dock på att det grundläggande behovskravet i 2 kap. 4 § vapenlagen inte anses uppfyllt.

Målskjutning

Enligt 2 kap. 3 § 3 vapenförordningen krävs för innehav av *helautomatiska vapen* som inte är enhandsvapen att sökanden har visat prov på särskild skjutskicklighet. Vidare krävs att sökanden har fyllt 20 år och är aktiv medlem i en sammanslutning för skytte vars verksamhet Försvarsmakten har förklarat vara av betydelse för totalförsvaret (jfr prop. 1999/2000:27 s. 41). Undantag från ålderskravet får göras om det finns särskilda skäl. I avsnitt 6.4 föreslår vi att förutsättningarna för undantag ska förtydligas.

Kravet på att sökanden är aktiv medlem i en sammanslutning vars verksamhet Försvarsmakten har förklarat vara av betydelse för totalförsvaret bör enligt Polismyndighetens praxis endast anses uppfyllt om sammanslutningen är en frivillig försvarsorganisation enligt förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet eller ansluten till en sådan sammanslutning. Det innebär att kravet endast kan anses uppfyllt för Svenska Pistolskytteförbundet och Svenska Skyttesportförbundet, samt föreningar som är anslutna till dessa förbund. Polismyndigheten ställer vidare krav på att sammanslutningen ska bedriva skytte med den vapentyp som ansökan avser. I praktiken innebär det att endast medlemmar i Svenska Skyttesportförbundet eller föreningar som är anslutna till det förbundet kan ges tillstånd att inneha helautomatiska vapen. Polismyndigheten har inte haft anledning att ta ställning till om tillstånd bör ges att inneha helautomatiska vapen för s.k. föreningsegna grenar, dvs. grenar som inte har någon motsvarighet i den auktoriserade skyttesammanslutningens skyttereglemente (se vidare avsnitt 6.7.2).

Kravet på att sökanden är aktiv medlem i en sammanslutning vars verksamhet Försvarsmakten har förklarat vara av betydelse för totalförsvaret har av Kammarrätten i Sundsvall i något fall tolkats som att det ska vara av betydelse för Försvarsmakten att sökanden erhåller civilt tillstånd för vapnet. I målet hade chefen för Dalaregementsgruppen gjort bedömningen att det, för de delar av Försvarsmakten som organiserades och leddes från Dalaregementsgruppen, förelåg ett mycket begränsat behov av kulsprutekompetens och att det således inte var av betydelse för Försvarsmakten att sökanden erhöll civilt tillstånd för kulsprutepistol. Tillstånd nekades trots att övriga förutsättningar för innehavstillstånd var uppfyllda. (Se Kammarrätten i Sundsvalls dom den 8 november 2005 i mål nr 367-05.)

Polismyndigheten har inte meddelat några närmare föreskrifter angående kravet på aktivt medlemskap. I praktiken godtas skyttesammanslutningens bedömning av om sökanden kan anses vara en aktiv medlem i föreningen.

I övrigt har Polismyndigheten har tillämpat kravet på synnerliga skäl och vapenförordningens bestämmelser om innehav av helautomatiska vapen för målskjutning på följande sätt. Det krävs ett mycket stort behov för att någon ska få inneha ett eget helautomatiskt vapen. Sökanden bör därför visa att han eller hon under några år tillhört den yttersta eliten av skyttar i förbunds- och kretstävlingar med automatvapen. Som krav på skjutskicklighet gäller att sökanden ska ha uppfyllt kraven för innehav av automatvapenskyttemärket i guld under tre år. Undantag från den föreskrivna åldersgränsen bör kunna göras exempelvis när sökanden är en mycket framstående tävlingsskytt och tillhör åtminstone länseliten. För att styrka att så är fallet bör det i regel krävas ett intyg från en skyttefunktionär på regional nivå, med vilket avses skytteförbund, pistolskyttekrets eller sportskyttedistrikt. (Se 3 och 5 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3, som nyligen upphävts i berörda delar genom PMFS 2024:2. Se också bilaga 2 till föreskrifterna. Beträffande möjligheterna att göra undantag från ålderskravet, se även avsnitt 6.4.) Enligt uppgift från Polismyndigheten är det sällsynt att någon ges tillstånd att inneha mer än ett helautomatiskt vapen för målskjutning.

Enligt 2 kap. 3 § 2 vapenförordningen gäller för innehav av *enhandsvapen* som inte är effektbegränsade att sökanden ska ha fyllt 18 år och ha visat prov på särskild skjutskicklighet. Undantag från ålderskravet får göras om det finns särskilda skäl. I avsnitt 6.4 föreslår vi att förutsättningarna för undantag ska förtydligas.

För innehav av enhandsvapen för målskjutning krävs enligt 2 kap. 3 § 2 vapenförordningen vidare att sökanden är aktiv medlem i en sammanslutning som antingen auktoriserats enligt vapenlagen eller är ansluten till en sådan sammanslutning och som inom ramen för sin verksamhet bedriver skytte med sådant vapen som ansökan avser. Intyg över aktivitet och skjutskicklighet ska lämnas av styrelsen i sammanslutningen (s.k. föreningsintyg). Polismyndigheten har inte haft anledning att ta ställning till om tillstånd bör ges att inneha enhandsvapen för s.k. föreningssegna grenar, dvs. grenar som inte har någon motsvarighet i den auktoriserade skyttesammanslutningens skyttereglemente (se vidare avsnitt 6.7.2).

Det ålderskrav som gäller för innehav av enhandsvapen för målskjutning motsvarar vad som i allmänhet tillämpas för innehav av andra målskjutningsvapen. Förutsättningarna för att ge tillstånd trots att ålderskravet inte är uppfyllt får emellertid anses vara mer begränsat för enhandsvapen än för andra vapentyper (se vidare avsnitt 6.4).

Polismyndigheten har i övrigt tillämpat kravet på synnerliga skäl i 2 kap. 6 § vapenlagen och bestämmelserna i 2 kap. 3 § vapenförordningen på följande sätt när det gäller enhandsvapen för målskjutning (se 5 kap. och bilaga 2 till RPSFS 2009:13, FAP551-3, i dess lydelse enligt PMFS 2016:4).

Bedömningen av om sökanden har behov av enhandsvapen bör grunda sig på skyttens aktiva medlemskap och vapenanvändning samt en prognos av behovet under den kommande tidsperioden. Sökandens aktivitetsgrad och tävlingsnivå bör därvid beaktas, dvs. i vilken omfattning sökanden deltar på t.ex. klubb-, distrikts-, nationell eller internationell nivå. Innehållet i ett föreningsintyg bör i regel godtas som underlag.

Behov av ett första enhandsvapen bör anses föreligga om sökanden är aktiv medlem i en sammanslutning av det slag som anges i 2 kap. 3 § vapenförordningen (se i det följande närmare om kravet på aktivt medlemskap). Behov av ytterligare enhandsvapen förutsätter därutöver att sökanden kan visa att han eller hon inom ramen för det aktiva medlemskapet har tränat eller tävlat minst två gånger under de senaste sex månaderna med de enhandsvapen som han eller hon redan har. Sökandens motivering till det framtida behovet bör också beaktas. Ett ytterligare enhandsvapen med i allt väsentligt samma konstruktion och funktion som det sökta vapnet kan behövas exempelvis om sökanden deltar i tävlingar på hög nivå och behöver ett reservvapen. Vid förnyelse av ett tillstånd som tidsbegränsats med stöd av 2 kap. 6 a § vapenlagen krävs, utöver att sökanden uppfyller de föreskrivna aktivitetskraven, att sökanden tränat eller tävlat med sökt vapen minst fyra gånger per år de senaste två åren.

Som krav på skjutskicklighet gäller att sökanden ska uppfylla de krav som gäller för vissa skyttesportmärken. För enhandsvapen med undantag av kolsyre-, luft- eller fjädervapen gäller att sökanden ska ha antingen International Practical Shooting Confederation Sveriges silvermärke, Svenska Pistolskytteförbundets pistolskyttemärke i guld, Svenska Svartkruts Skytte Federationens pistolskyttemärke i guld, eller Svenska Skyttesportförbundets silvermärke för internationell

sportpistol, grovpistol eller fripistol, eller annat bevis om att han eller hon uppfyller motsvarande krav. För innehav av halvautomatiskt kolsyre-, luft- eller fjäderenhandsvapen som inte är effektbegränsat gäller samma krav eller Svenska Skyttesportförbundets silvermärke för luftpistol, påbyggnadsmärke.

För att någon ska anses uppfylla kravet på aktivt medlemskap enligt 2 kap. 3 § 2 vapenförordningen krävs för innehav av enhandsvapen att sökanden varit medlem i en sådan sammanslutning som avses i den bestämmelsen under minst sex månader och – om sökanden inte tidigare innehar enhandsvapen – under de senaste sex månaderna ha deltagit i sammanslutningens skjutningar och/eller representerat sammanslutningen i externa tävlingar i genomsnitt minst två gånger per månad. Om sökanden redan innehar ett enhandsvapen ställs i stället som utgångspunkt ett krav på en genomsnittlig aktivitet på minst en gång per månad under de senaste sex månaderna. Undantag från det kravet får dock göras vid ansökan om förnyat tillstånd att inneha vapen om det finns särskilda skäl, såsom uppehåll på grund av sjukdom, graviditet eller utlandstjänstgöring. Aktivitetskraven för innehav av enhandsvapen är högre ställda än motsvarande krav för innehav av andra typer av målskjutningsvapen (se vidare avsnitt 6.7.1).

För innehav av fler än tio enhandsvapen för målskjutning, eller stommar till sådana vapen, krävs enligt 2 kap. 4 a § vapenlagen att sökanden visar att han eller hon har ett mycket kvalificerat behov av ytterligare vapen. Vad kravet innebär behandlas vidare i avsnitt 7.6.2. Där föreslår vi att det vid bedömningen av om ett mycket kvalificerat behov föreligger särskilt ska beaktas 1) sökandens behov av de skjutvapen han eller hon redan innehar, 2) om behovet av skjutvapnet kan tillgodoses genom befintligt vapeninnehav, och 3) om sökanden tävlar i målskjutning på lägst nationell nivå. Förslaget är avsett att så långt det är möjligt utgöra en kodifiering av gällande rätt. Även för andra målskjutningsvapen än enhandsvapen finns ett krav på mycket kvalificerat behov vid innehav av ett större antal vapen. I det fallet går gränsen vid åtta vapen.

Sammanfattningsvis gäller synnerligen högt ställda krav på både behov och skjutskicklighet för att en enskild person ska ges tillstånd att inneha helautomatiska skjutvapen för målskjutning. Därutöver uppställs i regel krav på att sökanden ska ha fyllt 20 år och krav av innebörden att innehavet ska vara av betydelse för totalförsvaret. Det kan diskuteras om det sistnämnda utgör ett självständigt krav eller

en kvalifikation av det grundläggande tillståndskravet att sökanden ska ha behov av vapnet för ett godtagbart ändamål (2 kap. 4 § vapenlagen). För innehav av ett andra helautomatiskt vapen krävs mycket starka skäl.

För innehav av enhandsvapen för målskjutning gäller något lägre krav som får anses innebära att sökanden ska ha ett särskilt behov av vapnet och uppvisa särskild skjutskicklighet. För innehav av ytterligare enhandsvapen eller förnyelse av tillstånd att inneha ett sådant vapen innebär kravet på synnerliga skäl också att sökanden ska uppfylla vissa krav på aktivitet med de vapen han eller hon redan innehar.

Kravet på synnerliga skäl får därutöver anses innebära att det finns utrymme att neka innehavstillstånd för s.k. föreningsegna grenar (jfr HFD 2013 ref. 22).

Det är tveksamt om kravet på synnerliga skäl i praktiken innebär något utöver det nu sagda när det gäller innehav av helautomatiska vapen eller enhandsvapen för målskjutning. Det förekommer dock undantagsvis att tillstånd nekas trots att de nämnda kraven är uppfyllda.

Skydd

Polismyndigheten har tidigare ansett en enskild person bör ges tillstånd att inneha pistol, revolver eller liknande vapen för skyddsändamål endast när ett oundgängligt behov föreligger, dvs. ett behov som varken kan tillgodoses utan skjutvapen eller med mindre farliga vapen. Enligt nyligen upphävda allmänna råd bör tillstånd undantagsvis kunna beviljas den som för sin personliga säkerhet har ett särskilt stort behov av vapen. (Se 6 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3 i dess lydelse före PMSFS 2024:2.) Enligt uppgift från Polismyndigheten förekommer dock i princip inte att en enskild person ges tillstånd att inneha skjutvapen till skydd för sin personliga säkerhet (se även Rättsavdelningens handbok för handläggning av vapenärenden, RA 2024:1, avsnitt 4.4.1). Vanligare är att en enskild person ges tillstånd att inneha enhandsvapen för skydd av objekt som personen ska bevaka i tjänsten. I sällsynta undantagsfall kan tillstånd också ges att inneha ett helautomatiskt vapen för skydd. Även om behovet är kärnan i kravet på synnerliga skäl när ändamålet med innehavet är skydd har kravet i detta sammanhang en vidare innebörd (se RÅ 2004 ref. 32).

I sammanhanget förtjänar det att nämnas att Polismyndighetens nyligen beslutade handbok om vapenärenden ger stöd för att Polismyndigheten avser att tillämpa vapenförordningens krav för innehav av enhandsvapen också när någon ansöker om tillstånd att inneha ett sådant vapen för skydd (se Rättsavdelningens handbok för handläggning av vapenärenden, RA 2024:1, avsnitt 4.4.2). Som framgår i bl.a. avsnitt 5.5 har bestämmelserna tidigare enbart tillämpats när ett enhandsvapen ska innehas för målskjutning.

Avlivning av fällfångade djur

Tillstånd att inneha helautomatiska vapen för avlivning av fällfångade djur synes inte kunna förekomma.

Av 2 kap. 5 § vapenförordningen framgår att behov av att inneha enhandsvapen för avlivning av fällfångade djur endast kan anses föreligga i särskilda fall. Behov av enskottsvapen anses föreligga vid omfattande avlivning av fällfångade djur. Behov av flerskottsvapen anses endast finnas för den som bedriver yrkesmässig jakt- eller viltvård eller har ett annat kvalificerat behov.

Polismyndigheten har tillämpat behovskraven i 2 kap. 5 § vapenförordningen på motsvarande sätt som för innehav av enhandsvapen för jakt (se ovan). Behov av enhandsvapen i grövre kaliber än kaliber .22 bör enligt Polismyndigheten nyligen upphävda allmänna råd anses föreligga endast i undantagsfall eftersom sådana vapen inte kan anses vara lämpade för ändamålet. (Se 4 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3, i dess lydelse före PMFS 2024:2.) Som framgår i det föregående har Polismyndighetens syn på hur prövningen av behov av enhandsvapen för jakt bör göras delvis ändrats. Detta gäller på motsvarande sätt vid avlivning av fällfångade djur. (Se Rättsavdelningens handbok för handläggning av vapenärenden, RA 2024:1, avsnitt 4.3.3.)

Det är tveksamt om kravet på synnerliga skäl för innehav av enhandsvapen för avlivning av fällfångade djur i allmänhet innebär något utöver det sagda. Det förekommer dock undantagsvis att tillstånd nekas trots att de särskilda behovskraven är uppfyllda, exempelvis om sökanden med hänsyn till befintligt vapeninnehav inte har ett tillräckligt starkt behov av vapnet. Beroende på omständigheterna i det enskilda fallet kan detta bero på antingen att kravet på synnerliga skäl inte är

uppfyllt, eller på att grundförutsättningarna för innehavstillstånd inte anses vara det.

Udda skjutningsändamål

För tillstånd till innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen för udda skjutningsändamål krävs att ändamålet framstår som klart legitimt och att det inte finns några godtagbara alternativ till att använda skjutvapen (se prop. 1999/2000:27 s. 42 och 43). Om behovet kan tillgodoses med mindre farliga skjutvapen kan kravet på synnerliga skäl inte anses vara uppfyllt.

För udda skjutningsändamål kan kravet på synnerliga skäl ibland vara uppfyllt för enhandsvapen, som exempelvis kan behövas för utbildning av väktare (se avsnitt 13.2). Det torde vara ytterst sällsynt att det finns behov av att inneha helautomatiska vapen för udda skjutningsändamål.

Behovet och ändamålets legitimitet utgör kärnan i kravet på synnerliga skäl när vapnet ska användas för udda skjutningsändamål. Kravet får dock anses ha en vidare innebörd.

Andra ändamål än skjutning

Polismyndigheten ger i allmänhet inte tillstånd att inneha helautomatiska skjutvapen för *samling* (jfr 6 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3). För tillstånd att inneha enhandsvapen för samlingsändamål uppställs däremot enligt Polismyndigheten i regel inga förhöjda krav. I rättspraxis finns dock exempel på när kravet på synnerliga skäl beaktats i sådana fall. Kravet på synnerliga skäl har bl.a. ansetts utgöra skäl för att neka tillstånd att inneha moderna enhandsvapen för samling (se t.ex. Kammarrätten i Stockholms dom den 2 oktober 2023 i mål nr 2096-23). Det förekommer också att kravet på synnerliga skäl inte ansetts vara uppfyllt när det finns anledning att ifrågasätta om sökanden fortfarande är en aktiv samlare (se Förvaltningsrätten i Växjö dom den 15 juni 2023 i mål nr 2250-22). Kravet på synnerliga skäl omnämns vidare ofta när tillstånd att inneha enhandsvapen för samling avslås på grund av att samlingen inte har en tillräckligt tydlig inriktning och avgränsning (se t.ex. Förvaltningsrätten i Göteborgs dom den 8 september 2023 i mål nr 6062-23 [prövningstillstånd meddelat i kammarrätten,

Kammarrätten i Göteborg mål nr 6252-23], Förvaltningsrätten i Malmös dom den 27 april 2022 i mål nr 8619-21 och Förvaltningsrätten i Stockholms dom den 8 september 2022 i mål nr 1792-22).

Tillstånd att inneha skjutvapen för *prydnad* eller *minne* ges enligt uppgift från Polismyndigheten i regel inte för helautomatiska skjutvapen. Några förhöjda krav jämfört med vad som i allmänhet gäller uppställs enligt Polismyndigheten i praktiken inte för att få inneha enhandsvapen för sådana ändamål. Inte heller uppställs generellt högre krav för att vapnet ska få behållas i brukbart skick än vad som vanligen gäller (jfr 2 kap. 5 a § vapenlagen). Tillstånd att för prydnad eller minne inneha skjutvapen som i brukbart skick hör till kategori A i bilaga I till vapendirektivet får dock ges endast om vapnet har deaktiverats enligt EU-rättens krav (2 kap. 5 a § vapenlagen och 2 kap. 17 § vapenförordningen).

Det är något oklart om och i så fall när tillstånd kan ges att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen för *udda ändamål som inte avser skjutning*. Det framstår dock som rimligt att anta att i princip detsamma gäller för sådant innehav som när vapentyperna ska innehas för samling, prydnad och minne. Med avseende på A-vapen föreslår vi en särskild reglering (se avsnitt 6.8.2).

Sammanfattningsvis får helautomatiska vapen i allmänhet inte innehas för andra ändamål än skjutning. För innehav av enhandsvapen för sådana ändamål uppställs däremot ofta inga förhöjda krav jämfört med vad som gäller för alla skjutvapen.

Sammanfattning

För innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen gäller utöver de generella förutsättningarna för innehavstillstånd att tillstånd får ges endast om det finns synnerliga skäl (2 kap. 6 § vapenlagen). Kravet på synnerliga skäl innebär att en mycket restriktiv bedömning ska göras, som omfattar samtliga de krav som gäller för innehavstillstånd. Det kan diskuteras om de ytterligare krav som ibland uppställs – exempelvis att innehavet ska vara av betydelse för totalförsvaret – kan ses som en kvalifikation av de grundläggande tillståndskraven eller som särskilda krav.

Kravet på synnerliga skäl i 2 kap. 6 § vapenlagen gäller parallellt med de särskilda krav för innehav av helautomatiska vapen och en-

handsvapen som uppställs i vapenförordningen. Till stora delar får vapenförordningens krav dock ses som en precisering av det allmänna kravet på synnerliga skäl. Synnerliga skäl för innehav av helautomatiska vapen för målskjutning och för innehav av enhandsvapen för jakt, målskjutning och avlivning av fällfångade djur anses nämligen i allmänhet föreligga om vapenförordningens krav – så som de tolkats i Polismyndighetens praxis – är uppfyllda och inga andra omständigheter talar emot det. Det sagda gäller dock i första hand innehav av ett första helautomatiskt vapen eller ett första enhandsvapen.

Skäl att neka tillstånd trots att vapenförordningens krav är uppfyllda kan exempelvis vara att vapnet har en kaliber eller konstruktion som gör att det finns andra vapen som är mer lämpade för ändamålet. Skäl att neka tillstånd kan också vara att sökanden med hänsyn till befintligt vapeninnehav inte har ett tillräckligt starkt behov av vapnet. Beroende på omständigheterna i det enskilda fallet kan detta bero antingen på att kravet på synnerliga skäl inte är uppfyllt, eller på att grundförutsättningarna för innehavstillstånd inte är det.

Kärnan i kravet på synnerliga skäl varierar med ändamålet med innehavet. Genomgående ställs dock särskilt höga krav på behov av vapnet när ändamålet med innehavet är skjutning. När vapnet ska innehas för andra ändamål än skjutning ges i princip inte tillstånd för helautomatiska vapen medan det för enhandsvapen ofta inte uppställs några skärpta krav jämfört med vad som gäller för innehav av andra vapentyper.

9.3 Synen på helautomatiska vapen och enhandsvapen i svensk rätt

Som framgår i det föregående är bakgrunden till kravet på synnerliga skäl för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen att sådana vapen ansetts särskilt riskfyllda från samhällets perspektiv. Denna syn genomsyrar vapenregleringen även i övrigt.

Enligt 2 kap. 6 a § vapenlagen ska tillstånd för en enskild person att inneha helautomatiska vapen eller enhandsvapen för flerskott tidsbegränsas att gälla i högst fem år om inte särskilda skäl talar emot en sådan begränsning. Inför införandet av de s.k. femårslicenserna infördes att tidsbegränsade tillstånd endast borde komma i fråga för vapen som är särskilt stöldbegärliga och särskilt farliga. Det konstaterades

utifrån befintlig statistik att enhandsvapen i förhållande till sitt totala antal är mycket stöldbegärliga. Det anfördes också att enhandsvapen utgör en särskild fara eftersom de är lätta att ta med sig och gömma samt att de torde vara mycket eftertraktade i kriminella kretsar. Helautomatiska vapen bedömdes vara mycket farliga på grund av sin eldkapacitet. (Se prop. 1999/2000:27 s. 35.) I kapitel 10 gör vi bedömningen att huvudregeln om tidsbegränsade tillstånd bör behållas när helautomatiska vapen och enhandsvapen innehas för skjutningsändamål.

En vapenhandlare får enligt 2 kap. 10 d § vapenlagen inte inneha andra helautomatiska vapen än sådana som tagits in för en viss köpare. Begränsningen infördes mot bakgrund dels av att det ifrågasattes om vapenhandlare hade ett faktiskt behov av att hålla helautomatiska vapen i lager, dels då det ansågs att åtgärder borde vidtas för att minimera risken för att sådana vapen tillgrips vid inbrott hos vapenhandlare eller på annat sätt sprids illegalt (se prop. 1999/2000:27 s. 47).

Enligt 3 kap. 4 § vapenlagen får helautomatiska vapen och enhandsvapen som huvudregel endast lånas ut under uppsikt. Bestämmelsen har sitt ursprung i 22 § 1973 års vapenlag och infördes mot bakgrund av ökningen av våldsbrott vid vilken skjutvapen av dessa slag hade kommit till användning (se prop. 1973:166 s. 106 och 107).

Av 2 kap. 11 § vapenlagen och 4 kap. 1 § vapenförordningen framgår att det för tillstånd att föra in skjutvapen till Sverige i princip gäller samma krav som för innehavstillstånd. Kravet på synnerliga skäl gäller alltså också för tillstånd till införsel av helautomatiska vapen och enhandsvapen.

Sammanfattningsvis kan konstateras att legal hantering av enhandsvapen och helautomatiska vapen är föremål för flera särskilda bestämmelser som hänger samman med att de ansetts vara särskilt samhällsfarliga vapen.

När det gäller illegal vapenhantering kan noteras att det vid bedömningen av om ett vapenbrott är grovt särskilt ska beaktas om vapnet har varit av särskilt farlig beskaffenhet (se 9 kap. 1 a § första stycket 2 vapenlagen). Helautomatiska vapen bör enligt vad som sägs i förarbetena räknas till sådana vapen (se prop. 2011/12:109 Vissa åtgärder mot illegala vapen, s. 42). Enligt 9 kap. 1 a § tredje stycket vapenlagen ska ett enhandsvapen anses vara av särskilt farlig beskaffenhet om det är kraftfullt eller har en särskilt farlig konstruktion eller utformning. Att ett enhandsvapen har en sådan utformning att det är

särskilt lätt att dölja jämfört med jämförliga vapen kan innebära att det anses vara av särskilt farlig beskaffenhet (se prop. 2019/20:200 En strängare syn på hantering av vapen och explosiva varor, s. 72).

9.4 Faktiska förhållanden

Per den 1 januari 2024 fanns det ca 130 000 enhandsvapen registrerade i vapenregistren, varav ca 80 000 pistoler och 40 000 revolverar. Samma datum fanns ca 1 000 helautomatiska vapen i registren. Detta innebär att mindre än en tiondels procent av landets ca 2 miljoner registrerade skjutvapen är helautomatiska vapen, och att drygt 6 procent är enhandsvapen.

Uppgifterna i vapenregistret ger stöd för att det är ovanligt att helautomatiska vapen anmäls som stulna eller förkomna. År 2023 registrerades inga helautomatiska vapen som stulna och ett helautomatiskt vapen som förkommet. Detta stämmer med förhållandena för 2022 och ligger också i linje med de uppgifter som finns för 2017, då två kulsprutepistoler registrerades som förkomna och inga helautomatiska vapen som stulna.

Vad enhandsvapen beträffar ger uppgifterna i vapenregistret stöd för att det förhållandevis ovanligt att sådana vapen anmäls som stulna eller förkomna. År 2023 registrerades fyra pistoler och sju revolverar som stulna och 107 pistoler och 82 revolverar som förkomna. År 2022 registrerades sex pistoler och tre revolverar som stulna och 60 pistoler och 76 revolverar som förkomna. Vid en jämförelse med de registreringar som gjordes 2017 kan konstateras att väsentligt fler enhandsvapen registrerades som stulna det året – 27 pistoler och 17 revolverar – medan registreringarna avseende förkomna vapen ligger någotsånär i linje med antalet registreringar 2022 (87 pistoler och 76 revolverar).

Även om det alltså är ovanligt förekommer det att helautomatiska vapen och enhandsvapen registreras som stulna eller förkomna. Väsentligt fler enhandsvapen än helautomatiska vapen har registrerats på detta vis, vilket rimligen hänger samman med att det finns ca 130 gånger fler innehavstillstånd för enhandsvapen än för helautomatiska vapen.

Polismyndigheten och Tullverket har bedömt att mellan 1,5 och 5 procent, troligen ca 3 procent, av de illegala hel- och halvautomatiska vapnen som beslagtogs i Sverige 2021 har avletts från den inhemska legala marknaden (se Nationell lägesbild gällande skjutvapen

i kriminella miljöer, myndighetsgemensam rapport från Polismyndigheten och Tullverket, juni 2023, s. 24 och 25).

9.5 Frågans tidigare behandling

Frågan om kravet på synnerliga skäl i 2 kap. 6 § vapenlagen bör förtydligas har behandlats tidigare.

1995 års vapenutredning föreslog i sitt slutbetänkande En samlad vapenlagstiftning (SOU 1998:44) att kravet på synnerliga skäl för tillstånd att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen skulle avskaffas och att det i lagen i stället skulle anges i vilka hänseenden särskilda krav ställs. I betänkandet anfördes bl.a. följande. I annan lagstiftning avses med ”synnerliga skäl” sådana ovanliga, oförutsebara omständigheter som inte närmare kan anges utan får beaktas särskilt från fall till fall. I vapenlagstiftningen synes ”synnerliga skäl” närmast syfta på att särskild skjutskicklighet och att en viss ålder ska ha uppnåtts.

1995 års vapenutredning föreslog att följande särskilda krav skulle gälla för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen.

- Jakt: Tillstånd att inneha enhandsvapen ska endast få ges den som visar sig ha särskild användning för sådant vapen.
- Målskjutning: Tillstånd att inneha helautomatiska vapen ska endast få ges den som är aktiv medlem i en av Försvarmakten godkänd skyttesammanslutning, har fyllt 20 år och visar prov på särskild skjutskicklighet. Tillstånd att inneha enhandsvapen ska endast få ges den som visar prov på särskild skjutskicklighet
- Skydd: Tillstånd att inneha enhandsvapen ska endast få ges den som har en tjänst som oundgängligen kräver detta eller om det annars finns synnerliga skäl, exempelvis om en nordpolsfarare behöver skydd mot vilda djur.

Som det får förstås menade 1995 års vapenutredning att helautomatiska vapen inte används för jakt eller skydd. (Jfr SOU 1998:44 s. 25–26 och 129–142.) De förslag som lämnades ledde till vissa författningsändringar i de materiella delarna. Förslaget om att ersätta kravet på synnerliga skäl med de krav som faktiskt uppställs ledde däremot inte till lagstiftning. Som det får förstås genomfördes förslaget inte då det

inte ansågs lämpligt med omfattande systematiska ändringar så snart efter det att vapenlagen trätt i kraft (jfr prop. 1999/2000:27 s. 73).

I promemorian Tillståndsprövning av vapendelar m.m. (Ds 2018:30) behandlades kravet på synnerliga skäl med avseende på enhandsvapen. Där föreslogs att kravet skulle behållas i vapenlagen men förtydligas i vapenförordningen. Med avseende på jakt och avlivning av fällfångade djur ansågs kravet såvitt avser enhandsvapen inte innebära annat än att det kvalificerade behovskrav som framgår av 2 kap. 5 § vapenförordningen ska vara uppfyllt. Med avseende på målskjutning ansågs kravet i princip motsvara de krav som gäller för innehav av enhandsvapen enligt 2 kap. 3 § 2 vapenförordningen, med kompletterande föreskrifter. För skydd och övriga ändamål ansågs det olämpligt att specificera kravet närmare. (Se Ds 2018:30 s. 25–26 och 49–68.) Förslaget har inte lett till lagstiftning.

Av visst intresse är även att Utredningen om skärpningar i vapenlagstiftningen föreslog att tillstånd att inneha helautomatiska vapen endast skulle få meddelas för samlingsändamål. Förslaget motiverades av att Försvarsmakten vid den tidpunkten (2012) inte såg något behov av att en enskild person eller förening för målskytte skulle få inneha helautomatiska vapen. Den kvarvarande möjligheten att inneha helautomatiska vapen för samling var enligt utredningen främst aktuell för samlingar av mer offentlig karaktär, som museer. (Se SOU 2013:7 Skärpningar i vapenlagstiftningen, s. 120–123.) Förslaget berördes inte i propositionen Skärpningar i vapenlagstiftningen (prop. 2013/14:226) som behandlade flera andra av utredningens förslag.

9.6 Vapendirektivets krav

Med skjutvapen i vapendirektivets mening avses varje bärbart vapen som med sin pipa avfyrar, är avsett att avfyra eller kan omvandlas att avfyra ett skott, en kula eller en projektil med hjälp av ett antändbart drivämne. Från definitionen undantas vissa antika vapen och vapen som är gjorda för larm, signalering, livräddning, djurslakt, harpunfiske eller för industriellt eller tekniskt bruk, förutsatt att de enbart kan användas i ett sådant syfte. (Artikel 1.1.1 och bilaga I punkten III till vapendirektivet.)

Vapendirektivets definition av skjutvapen är smalare än vapenlagens. Med skjutvapen i vapenlagens mening förstås vapen med vilka

kulor, hagel, harpuner eller andra projektiler kan skjutas ut med hjälp av krutladdningar, kolsyreladdningar, komprimerad luft eller andra liknande utskjutningsmedel. Vidare jämföras i vapenlagen vissa andra föremål med skjutvapen. (Se 1 kap. 2 och 3 §§ vapenlagen.) Det finns alltså helautomatiska vapen och enhandsvapen som anses vara skjutvapen enligt svensk rätt men som inte omfattas av vapendirektivets definition av skjutvapen. Något förenklat kan sägas att vapendirektivet omfattar sådana skjutvapen som enligt svensk rätt anses vara handeldvapen (se vidare avsnitt 3.3.1). Vad som sägs i det följande avser endast skjutvapen i vapendirektivets mening.

Vapendirektivet innehåller både generella krav och krav som endast avser vissa typer av skjutvapen. De skjutvapen som omfattas av vapendirektivet är därför indelade i olika kategorier, vilka anges i vapendirektivets bilaga I. Flera av direktivets bestämmelser kopplar direkt till kategoriseringen i bilagan. För vapen i kategori A, där de farligaste föremålen ingår, ställs särskilt stränga krav på medlemsstaterna (se artikel 9). Utgångspunkten enligt direktivet är, som utvecklas i det följande, att de föremålen ska vara förbjudna för civilt bruk och endast få innehas i särskilda fall. Skjutvapen i kategori A benämns därför också ”förbjudna skjutvapen”. För innehav av skjutvapen i kategori B gäller lägre krav för tillstånd och för skjutvapen i kategori C gäller, under förutsättning att innehavaren hör till den krets som enligt nationell rätt särskilt får inneha sådana vapen, endast krav på anmälningsplikt (se vidare avsnitt 23.5).

Helautomatiska skjutvapen hör till kategori A. Som nyss nämnts är utgångspunkten enligt direktivet att föremålen i kategori A ska vara förbjudna för civilt innehav.

Begreppet enhandsvapen nämns inte i vapendirektivet. I stället skiljer direktivet på korta och långa vapen. Med korta vapen avses skjutvapen vars pipa inte överstiger 30 cm eller vars totala längd inte överstiger 60 cm. Långa vapen är alla skjutvapen som inte är korta vapen. (Se del IV i bilaga I till vapendirektivet.) Enhandsvapen är i allmänhet korta vapen, eftersom det normalt inte går att använda långa vapen med en hand med god precision. I regel träffar vapendirektivets bestämmelser om korta vapen alltså det som avses med enhandsvapen i svensk rätt. Begreppet korta vapen i vapendirektivet är dock vidare än begreppet enhandsvapen och omfattar även andra skjutvapen.

Korta vapen utgör A-vapen i huvudsak om de är helautomatiska, maskerade till andra föremål eller om de, något förenklat, är halvautomatiska skjutvapen med centralantändning med vilka fler än 21 patroner kan avfyras utan omladdning. Även i vissa andra fall kan korta vapen vara A-vapen. Sådana korta vapen som inte är A-vapen omfattas i huvudsak av kategori B. Korta vapen för enkelskott med kantantändning vars totala längd inte är mindre än 28 cm hör dock till kategori C. Enhandsvapen kan alltså beroende på sin närmare utformning vara ”förbjudna skjutvapen” enligt vapendirektivet eller omfattas av direktivets krav på tillståndsplikt eller anmälningsplikt.

Som ovan nämns är utgångspunkten enligt vapendirektivet att föremålen i kategori A ska vara förbjudna för civilt innehav. I artikel 9.1 föreskrivs att medlemsstaterna ska vidta alla lämpliga åtgärder för att förbjuda förvärv och innehav av skjutvapen, väsentliga delar och ammunition som klassificeras i kategori A. I artikel 9.2–9.6 finns dock undantag som innebär att medlemsstaterna under vissa angivna förutsättningar får bevilja tillstånd för vissa särskilt angivna ändamål.

Undantaget i artikel 9.2 rör skydd av säkerheten för kritisk infrastruktur, vissa transporter och fastigheter samt ändamål som rör det nationella försvaret, utbildnings-, kultur- och forskningsändamål eller historiska ändamål. Undantaget förutsätter att tillstånd är motiverat i det enskilda fallet och inte står i strid med allmän säkerhet eller allmän ordning.

Undantaget för samling i artikel 9.3 och undantaget för museers innehav i artikel 9.5 förutsätter, något förenklat, strikta säkerhetsvillkor.

I artikel 9.6 finns ett undantag för målskyttar. Undantaget avser enbart skjutvapen i kategori A punkterna 6 och 7, dvs. något förenklat helautomatiska vapen som omvandlats till halvautomatiska vapen och halvautomatiska vapen med stora magasin. Undantaget förutsätter en tillfredställande bedömning av målskyttens ålder ochandel. Vidare krävs bevis om att den berörda målskytten aktivt tränar inför eller deltar i skyttetävlingar som erkänns av en officiellt erkänd skyttesportorganisation. Det krävs också intyg från en sådan organisation om att målskytten är medlem i en skytteklubb och regelbundet har bedrivit målskytte där under minst tolv månader och att skjutvapnet i fråga uppfyller de specifikationer som krävs för utövande av en skyttegren som erkänns av ett internationellt etablerat och officiellt erkänt skytteförbund. Det finns också ett särskilt undantag för mili-

tära skjutvapen som överförts till enskilda personer efter avslutad militärtjänst.

Artikel 9 i vapendirektivet innehåller inte något undantag som tar sikte på innehav för jakt, skydd av enskild, avlivning av fällfångade djur, prydnad eller minne.

Tillstånd att inneha A-vapen ska regelbundet omprövas med intervaller som inte överstiger fem år (artikel 9.7 i vapendirektivet).

Ett skjutvapen i kategori A omfattas inte längre av kategori A utan av kategori C om det har deaktiverats enligt kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/2403 om fastställande av gemensamma riktlinjer om standarder och metoder för deaktivering i syfte att se till att deaktiverade skjutvapen görs irreversibelt funktionsodugliga (se kategori C punkten 6 i bilaga I till vapendirektivet). De krav som gäller enligt genomförandeförordningen beskrivs översiktligt i avsnitt 6.10. Grovt sammanfattat rör det sig om ett standardiserat förfarande där ett flertal formella krav ska vara uppfyllda.

Vapendirektivet utgör en kodifiering av det ursprungliga vapendirektivet¹ och dess båda tilläggsdirektiv². Frågan om svensk rätt i dag lever upp till de krav som rör A-vapen behandlas i delbetänkandet. Utredningen har där gjort bedömningen att den svenska vapenregleringen uppfyller kraven i 2017 års ändringsdirektiv under förutsättning att vissa myndighetsföreskrifter ändras och vissa deaktiveringskrav införs. (Se SOU 2022:62 s. 111–112 och 126–142.) Regeringen har gjort samma bedömning (se prop. 2022/23:102 Genomförande av ändringarna i vapendirektivet, s. 31–38). Merparten av ändringarna har nu genomförts.

9.7 En särskilt sträng reglering behövs

Bedömning: Helautomatiska vapen och enhandsvapen bör även fortsättningsvis vara föremål för en strängare reglering än andra skjutvapen.

¹ Rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen.

² Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/51/EG om ändring av rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/853 om ändring av rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen.

Skälen för bedömningen

Sedan länge ger den svenska vapenregleringen uttryck för att helautomatiska vapen och enhandsvapen är särskilt samhällsfarliga vapen. Mot bakgrund av vårt övergripande uppdrag att överväga lättnader för legala vapeninnehavare måste man, innan man går in på hur reglerna ska utformas, besvara frågan om denna bedömning fortfarande står sig eller om det finns anledning till en mindre sträng syn på dessa vapen.

Det kan till att börja med konstateras att vapendirektivet kategoriserar helautomatiska vapen och vissa enhandsvapen i kategori A. Det innebär, som framgår i avsnitt 9.6, att dessa vapen som utgångspunkt ska vara förbjudna för civilt innehav och att de får tillåtas endast i vissa undantagsfall och på särskilda villkor.

Till detta kommer att både enhandsvapen och helautomatiska vapen är särskilt attraktiva för kriminella. Som framgår i avsnitt 3.4 visar Brottsförebyggande rådets rapport Dödligt skjutvapenvåld i Sverige och andra europeiska länder att det i två tredjedelar av fallen av dödligt våld med skjutvapen under 2014–2017 användes pistoler, revolverar eller andra enhandsvapen. Automatvapen användes i vart femte fall under perioden. Andelen dödligt våld med automatvapen hade ökat väsentligt de senaste åren. (Brå rapport 2021:8 s. 32.) Även om det, som framgår i avsnitt 9.4 är ganska ovanligt att enhandsvapen och helautomatiska vapen stjäls eller förkommer, är det angeläget att innehav av sådana vapen förbehålls personer som uppfyller högt ställda krav på lämplighet och som har ett genuint behov av varje tillståndsgivet vapen. Ett enda sådant vapen som kommer på avvägar kan leda till stor skada. Som framgår av redovisningen i avsnitt 3.4 av vapen-användning vid brott är det relativt vanligt att ett och samma skjutvapen förekommer vid mer än ett våldsdåd.

Med hänsyn till det anförda är det fortfarande befogat att kategorisera enhandsvapen och helautomatiska vapen som särskilt samhällsfarliga vapen. Till detta kommer alltså EU-rättens krav som innebär att helautomatiska vapen i princip inte ska vara tillåtna för civilt bruk och att detsamma gäller för vissa enhandsvapen. Det finns därför starka skäl som talar för att tillgången till helautomatiska vapen och enhandsvapen även i fortsättningen bör vara föremål för strängare regleringar än vad som gäller för andra skjutvapen. Det är en utgångspunkt för våra överväganden.

9.8 Kravet på synnerliga skäl bör ersättas eller förtydligas

Bedömning: Kraven för att få inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen bör ersättas eller förtydligas.

Skälen för bedömningen

Tillstånd att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen får endast ges om det finns synnerliga skäl (2 kap. 6 § vapenlagen). Uttrycket synnerliga skäl används i lagtext då lagstiftaren avser att framhålla att det krävs något alldeles speciellt i något avseende för att bestämmelsen ska vara tillämplig. Tanken är som regel att en sådan bestämmelse ska tillämpas restriktivt och endast i rena undantagsfall. Så som kravet på synnerliga skäl i vapenlagstiftningen tillämpas i dag tar det dock inte enbart sikte på sådana sällsynta undantagssituationer. Exempelvis torde en enskild person som uppfyller de kvalificerade behovskraven i 2 kap. 5 § vapenförordningen och som innehar jägarexamen i allmänhet ges tillstånd att inneha enhandsvapen för jakt. Redan detta förhållande talar för att begreppet ”synnerliga skäl” bör ersättas eller förtydligas.

För att begreppet ska ersättas eller förtydligas talar också med styrka den omständigheten att den faktiska innebörden av begreppet är svår-tillgänglig. Inte bara har begreppet delvis en annan innebörd i vapenlagstiftningen än i gängse juridiskt språkbruk. Som framgår av avsnitt 9.2 är det också så att begreppets innebörd skiftar beroende på om ansökan avser ett helautomatiskt vapen eller ett enhandsvapen och därutöver beroende på det avsedda ändamålet. Innebörden skiftar vidare beroende på vilken typ av aktör som är sökande (se vidare avsnitt 11.6, 12.6 och 13.8).

Enligt vår mening är det angeläget att lagtexten utformas så att det tydligare framgår hur bedömningen ska göras när en enskild person ansöker om tillstånd att inneha ett helautomatiskt vapen eller enhandsvapen. Våra förslag i fråga om detta framgår av avsnitt 9.10 och 9.11.

Hur vi förhåller oss till vapendirektivet

Vapendirektivet utgör, som nämns i det föregående en kodifiering av det ursprungliga vapendirektivet och dess båda tilläggsdirektiv. Det ursprungliga vapendirektivet antogs i juni 1991 och ändrades 2008 och 2017. Bakgrunden till kodifieringen var att tilläggsdirektiven medfört väsentliga ändringar i det ursprungliga vapendirektivet (se skäl 1 i reciten till det kodifierade vapendirektivet).

I samband med vapenlagens tillkomst anmärktes i förarbetena att kravet på synnerliga skäl för innehav av helautomatiska vapen är av betydelse för att Sverige ska leva upp till kraven beträffande A-vapen i det ursprungliga vapendirektivet (se prop. 1995/96:52 s. 35).

Genom 2017 års ändringsdirektiv har vapendirektivets krav beträffande A-vapen skärpts. Genom ändringsdirektivet utvidgades katalogen över förbjudna vapen samtidigt som möjligheterna att tillåta innehav av sådana vapen begränsades kraftigt (se vidare SOU 2022:62 s. 128–131).

Utredningen har i delbetänkandet gjort bedömningen att den svenska vapenregleringen uppfyller ändringsdirektivets krav även beträffande sådana A-vapen som inte omfattas av kravet på synnerliga skäl i 2 kap. 6 § vapenlagen, under förutsättning att vissa myndighetsföreskrifter ändras och vissa deaktiveringskrav införs (se SOU 2022:62 s. 132–139 och 141–142). Regeringen har gjort samma bedömning (se prop. 2022/23:102 s. 31–38). Under förutsättning att de krav som rent faktiskt tillämpas i dag inte sänks är vår utgångspunkt därför att kravet på synnerliga skäl i 2 kap. 6 § vapenlagen kan ersättas med andra krav utan att det påverkar den svenska vapenregleringens förenlighet med vapendirektivet. I den mån vi föreslår lättnader måste det dock göras en bedömning av om lättnaden är förenlig med vapendirektivet.

Vi har i avsnitt 6.5 och 6.8.2 föreslagit att innehav för s.k. udda ändamål för annat än skjutning generellt ska kunna tillåtas under vissa förutsättningar. Sådant innehav, med den utformning vi föreslagit, har varken bedömts av utredningen i delbetänkandet eller av regeringen (jfr dock Ds 2018:1 s. 180). Förslaget har emellertid utformats så att det ska vara förenligt med vapendirektivets krav (se avsnitt 6.8.2).

9.9 Det bästa alternativet till synnerliga skäl

Bedömning: Kravet på synnerliga skäl bör i vissa delar ersättas med ett krav på särskilda skäl. Vilka omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av om särskilda eller synnerliga skäl föreligger bör framgå av författning. Vidare bör det klart framgå när tillstånd över huvud taget inte får ges. Om kravet i något fall saknar reell innebörd bör det tas bort.

Skälen för bedömningen

Som framgår i avsnitt 9.8 anser vi att det är angeläget att det förtydligas vilka tillståndskrav som gäller för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen. Det är dock inte självklart hur det nuvarande kravet på synnerliga skäl bäst kan förtydligas. I det följande diskuterar vi fyra olika alternativ. Som framgår i det följande förordar vi det fjärde alternativet.

Alternativ 1: Särskilda skäl

Ett alternativ till den nuvarande regleringen skulle kunna vara att ersätta det nuvarande kravet på synnerliga skäl med ett krav på särskilda skäl. Såvitt avser exempelvis enhandsvapen för jakt och målskjutning motsvaras de krav som faktiskt uppställs enligt nuvarande ordning bättre av ett sådant krav. I andra avseenden är det dock tveksamt om inte ett krav på synnerliga skäl är mer rättvisande. Detta gäller bl.a. innehav för skyddsändamål.

Att generellt ersätta kravet på synnerliga skäl med ett krav på särskilda skäl innebär vissa sänkningar av dagens krav. Enligt vår mening det inte önskvärt. Som framgår av avsnitt 9.7 finns det fortfarande finns fog för den stränga syn på helautomatiska vapen och enhandsvapen som gällande rätt ger uttryck för. En generell sänkning av de krav som gäller i dag kan vidare innebära att Sverige inte lever upp till vapendirektivet. Mot att ersätta kravet på synnerliga skäl med ett krav på särskilda skäl talar vidare att detta inte löser de praktiska tillämpningsproblem som finns i dag.

Sammanfattningsvis menar vi att det inte är lämpligt att fullt ut ersätta kravet på synnerliga skäl med ett krav på särskilda skäl.

Alternativ 2: Angivande av de omständigheter som ska beaktas vid bedömningen

Ett annat alternativ till dagens reglering skulle kunna vara att i lagtexten ange vilka omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av om synnerliga skäl föreligger. Exempel på denna lagstiftningsteknik finns bl.a. i 30 kap. 6 § brottsbalken, där det framgår att den som begått ett brott under påverkan av en allvarlig psykisk störning får dömas till fängelse endast om det finns synnerliga skäl. Vid bedömningen av om det finns sådana skäl ska rätten enligt vad som anges i samma paragraf beakta 1) om brottet har ett högt straffvärde, 2) om den tilltalade saknar eller har ett begränsat behov av psykiatrisk vård, 3) om den tilltalade i anslutning till brottet själv har vållat sitt tillstånd genom rus eller på något annat liknande sätt, samt 4) omständigheterna i övrigt.

Om de omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av om synnerliga skäl föreligger anges i lagtexten skulle det göra regleringen något mer lättillämpad. De tillämpningssvårigheter som hänger samman med att kravet på synnerliga skäl har en varierande innebörd skulle dock bestå. Som anges i det föregående motsvarar kravet i vissa fall snarast ett krav på särskilda skäl. I andra fall innebär kravet snarare ett totalförbud, exempelvis beträffande helautomatiska vapen för samling. För innehav av t.ex. enhandsvapen för prydnad är det å andra sidan tveksamt om det alls tillämpas några förhöjda tillståndskrav. Även om det skulle innebära ett steg i rätt riktning att i lagtexten exemplifiera de omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av om synnerliga skäl föreligger menar vi därför att det bör övervägas om det går att hitta ett ännu bättre alternativ.

Alternativ 3: Kravet på synnerliga skäl ersätts med de krav som tillämpas

Ytterligare ett alternativ till den nuvarande regleringen skulle kunna vara att försöka fånga huvuddragen i de krav som rent faktiskt tillämpas och ange dessa i författning. Det skulle innebära att det delvis missvisande begreppet ”synnerliga skäl” helt utmönstras ur lagstiftningen. Det skulle också medföra en transparent reglering som ger tydlig vägledning för rättstillämparen. Mot detta får dock vägas att det inte längre på ett övergripande plan skulle framgå att tillståndsprövningen ska ske restriktivt. Vidare skulle en sådan reglering medföra att det

inte är möjligt att fullt ut beakta alla relevanta omständigheter i det enskilda fallet. Regleringen riskerar vidare att snabbt åldras då den ger begränsade möjligheter att beakta förändringar i synen på relevanta omständigheter. Enligt vår mening är därför inte heller detta alternativ lämpligt, även om det skulle kunna medföra vissa fördelar jämfört med nuvarande ordning.

Alternativ 4: En blandning av de föregående alternativen

Ännu ett alternativ är att kombinera de nyss nämnda alternativen. På så sätt kan fördelarna med de olika alternativen tas tillvara samtidigt som nackdelarna begränsas. Ett sådant alternativ kan lämpligen utformas enligt följande.

Ett krav på särskilda skäl införs i de fall där gällande rätt snarast motsvarar ett sådant krav, medan kravet på synnerliga skäl behålls i övriga fall. De omständigheter som ska beaktas vid prövningen av om särskilda eller synnerliga skäl föreligger anges i lagen. Av lagen framgår vidare när tillstånd över huvud taget inte får ges samt om det inte uppställs några förhöjda krav jämfört med vad som gäller för innehav av andra skjutvapen. Kraven specificeras liksom i dag delvis i förordning.

Vi menar att detta alternativ är att föredra och har utformat våra förslag utifrån detta. I avsnitt 9.10 lämnar vi förslag om vad som bör gälla vid innehav för skjutning. Förslag på som bör gälla vid innehav för annat än skjutning presenteras i avsnitt 9.11.

9.10 Innehav för skjutning

9.10.1 Förutsättningar för innehav

Förslag: Det förbud mot tillstånd att inneha helautomatiska vapen för jakt och avlivning av fällfångade djur som tillämpas redan i dag ska kunna utläsas ur den nya vapenlagen.

För innehav av enhandsvapen för jakt, målskjutning och avlivning av fällfångade djur ska kravet på synnerliga skäl ersättas med ett krav på särskilda skäl, vilket motsvarar det krav som faktiskt tillämpas enligt nuvarande ordning.

I övrigt ska kravet på synnerliga skäl behållas. Det innebär att ett krav på synnerliga skäl ska gälla för innehav av enhandsvapen och helautomatiska vapen för skydd och udda skjutningsändamål samt för innehav av helautomatiska vapen för målskjutning.

Skälen för förslagen

Förbud

Enligt nuvarande ordning ges inte tillstånd att inneha helautomatiska vapen för jakt och avlivning av fällfångade djur. Vi menar att detta är en god ordning, eftersom helautomatiska vapen inte är lämpliga för de ändamålen. Att tillstånd att inneha helautomatiska vapen inte får ges för jakt eller avlivning av fällfångade djur bör framgå av den nya vapenlagen (jfr avsnitt 6.6.1).

Särskilda skäl

De krav som i dag gäller för att en enskild person ska få tillstånd att inneha enhandsvapen för jakt, målskjutning eller avlivning av fällfångade djur innebär i första hand krav på ett särskilt behov och särskilda kunskaper och färdigheter. Kraven är enligt vår mening inte högre ställda än att de kan sammanfattas under ett krav på särskilda skäl. I den nya vapenlagen bör kravet på synnerliga skäl för innehav av enhandsvapen därför ersättas med ett krav på särskilda skäl när ändamålet med innehavet är

- jakt
- målskjutning, eller
- avlivning av fällfångade djur.

I avsnitt 9.10.2 gör vi bedömningen att förslaget är förenligt med vapendirektivet.

Synnerliga skäl

När det gäller tillstånd att inneha enhandsvapen för skydd och udda skjutningsändamål är de krav som tillämpas enligt nuvarande ordning högre ställda. Detsamma gäller för innehav av helautomatiska vapen, som kan få innehas för målskjutning, skydd och udda skjutningsändamål.

För innehav av helautomatiska vapen för målskjutning är kärnan i det nuvarande kravet på synnerliga skäl att sökanden ska ha ett mycket stort behov av vapnet, uppfylla vissa högt ställda handhavandekrav samt att det ska vara av betydelse för totalförsvaret att sökanden beviljas tillstånd. Även sökandens ålder har betydelse för bedömningen.

För innehav för skydd och udda skjutningsändamål är kärnan i det nuvarande kravet på synnerliga skäl att sökanden ska ha behov av vapnet för det klart legitima ändamålet och att behovet inte rimligen kan tillgodoses på något annat sätt. Detta gäller oavsett om ansökan avser ett enhandsvapen eller ett helautomatiskt vapen.

Enligt vår mening kan de nämnda kraven bäst innefattas under ett krav på synnerliga skäl. Kravet på synnerliga skäl bör därför föras över till den nya vapenlagen när det gäller

- innehav av helautomatiska vapen för målskjutning, skydd och udda skjutningsändamål, och
- innehav av enhandsvapen för skydd och udda skjutningsändamål.

9.10.2 Omständigheter som bör beaktas vid bedömningen

Förslag: Av den nya vapenlagen ska framgå vilka omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om det föreligger särskilda eller synnerliga skäl. Liksom i dag ska särskilt beaktas

1. det ändamål tillståndet ska avse,
2. personens ålder, kunskaper och färdigheter,
3. personens behov av vapnet, och
4. vapnets lämplighet för ändamålet.

Avser ansökan ett helautomatiskt vapen ska även särskilt beaktas om det är av betydelse för totalförsvaret eller ett annat angeläget allmänt intresse att tillstånd ges.

Vapenförordningens krav för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen ska i huvudsak föras över till den nya vapenförordningen.

Det ska i den nya vapenförordningen förtydligas att endast den som har fyllt 20 år får ges tillstånd att inneha helautomatiska vapen, om det inte finns särskilda skäl. För sådana effektbegränsade vapen som den som fyllt 18 år får inneha utan tillstånd ska dock det ålderskrav som annars gäller för innehav av sådana effektbegränsade vapen gälla.

Vidare ska kraven på den sammanslutning där sökanden ska vara aktiv medlem för att få tillstånd att inneha helautomatiska vapen förtydligas i den nya vapenförordningen.

Skälen för förslagen

Omständigheter som bör beaktas vid bedömningen

Som framgår i det föregående finns det för varje ändamål en specifik kärna i det krav på synnerliga skäl för tillstånd att inneha helautomatiska vapen eller enhandsvapen som gäller enligt nuvarande ordning. Som Högsta förvaltningsdomstolen konstaterat i rättsfallet RÅ 2004 ref. 32 ligger i kravet dock att alla de omständigheter som har betydelse vid tillståndsprövningen ska beaktas och att det ska göras en restriktiv prövning. Detta bör gälla även fortsättningsvis.

Som framgår i det föregående menar vi att de omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om särskilda eller synnerliga skäl föreligger bör framgå av lag. Enligt vår mening bör särskilt beaktas 1) det ändamål för vilket vapnet ska användas, 2) personens ålder, kunskaper och färdigheter, 3) personens behov av vapnet och 4) vapnets lämplighet för ändamålet. Avser ansökan ett helautomatiskt vapen bör även särskilt beaktas om det är av betydelse för totalförsvaret eller ett annat angeläget allmänt intresse att tillstånd ges. Detta får anses motsvara gällande rätt.

Utöver de omständigheter vi nu lyft fram bör också övriga omständigheter beaktas vid den helhetsbedömning som bör göras. Det kan exempelvis ha betydelse om vapnet ska användas för målskjut-

ning enligt en auktoriserad skyttesammanslutnings skyttereglemente eller för föreningsegna grenar (se vidare avsnitt 6.7.2). När ansökan avser ett skjutvapen i kategori A enligt bilaga I till vapendirektivet bör hänsyn tas till om tillstånd kan anses förenligt med artikel 9 i direktivet.

Då avsikten med den nya regleringen är att kodifiera gällande rätt bör tidigare praxis även fortsättningsvis vara vägledande.

Kraven bör specificeras i förordning

Kraven på särskilda och synnerliga skäl samt de omständigheter som ska beaktas vid bedömningen bör alltså framgå av lag. På samma sätt som i dag bör kraven dock i vissa delar specificeras i förordning. Vapenförordningens krav för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen bör därför i huvudsak föras över till den nya vapenförordningen. I avsnitt 9.13.2 föreslår vi dock att det av den nya vapenlagen uttryckligen ska framgå att tillstånd inte får ges för innehav av helautomatiska enhandsvapen. Bestämmelserna i nuvarande 2 kap. 3 § vapenförordningen bör justeras utifrån detta.

För innehav av helautomatiska vapen för målskjutning gäller enligt nuvarande vapenförordning som huvudregel ett ålderskrav om 20 år (2 kap. 3 § första stycket 3 vapenförordningen). För innehav av helautomatiska vapen för andra ändamål – i praktiken skydd och udda skjutningsändamål – får det anses saknas ett föreskrivet ålderskrav (se avsnitt 5.5 och 6.2, jfr dock Rättsavdelningens handbok för handläggning av vapenärenden, RA 2024:1, avsnitt 2.5.3). Det är sällsynt att den som är under 20 år ansöker om tillstånd att inneha helautomatiska vapen för skydd eller udda skjutningsändamål. Enligt uppgift från Polismyndigheten är det dock osannolikt att den som är under 20 år skulle ges sådant tillstånd. Vi menar därför att det i den nya vapenförordningen bör förtydligas att ett ålderskrav om 20 år alltid gäller för tillstånd att inneha helautomatiska vapen, också när ändamålet är något annat än målskjutning. Undantag från ålderskravet bör liksom i dag kunna göras om det finns särskilda skäl. I avsnitt 6.4 föreslår vi att det i den nya vapenförordningen ska anges vilka omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om sådana särskilda skäl föreligger.

Vissa effektbegränsade vapen får utan tillstånd innehas av den som fyllt 18 år (se 2 kap. 1 § andra stycket vapenlagen). Sådana vapen bör inte omfattas av det särskilda ålderskravet för helautomatiska vapen. I stället bör det ålderskrav som annars gäller för sådana effektbegränsade vapen gälla.

Kravet på att den som vill inneha ett helautomatiskt vapen för målskjutning ska vara aktiv medlem i en skyttesammanslutning vars verksamhet Försvarsmakten förklarat vara av betydelse för totalförsvaret innefattar i praktiken ett krav på att skyttesammanslutning ska vara auktoriserad eller ansluten till en auktoriserad sammanslutning. Vidare krävs i praktiken att skyttesammanslutningen inom ramen för sin verksamhet bedriver skytte med sådana vapen som ansökan avser. (Se avsnitt 9.2 under rubriken Målskjutning.) Dessa krav bör uttryckligen framgå av den nya vapenförordningen.

Polismyndighetens föreskriftsrätt

Polismyndigheten bör även fortsättningsvis få meddela föreskrifter om de krav på skjutskicklighet och aktivt medlemskap som gäller för tillstånd till innehav av målskjutningsvapen. I avsnitt 5.5 föreslår vi dock att begreppet ”målskjutningsvapen” i bemyndigandet ersätts med ”skjutvapen för målskjutning”. Ett sådant förtydligande överensstämmer med hur Polismyndigheten har tolkat det befintliga bemyndigandet. Vi föreslår i avsnitt 6.7.1 att Polismyndigheten ska se över aktivitetskraven efter samråd med de auktoriserade sportskytteförbunden.

Förslagen är förenliga med vapendirektivet

Våra förslag här och i avsnitt 9.10.1 avser inte att åstadkomma någon sänkning av de krav som rent faktiskt tillämpas enligt gällande rätt. Vår bedömning är därför att förslagen är förenliga med vapendirektivets krav (jfr avsnitt 9.8). Visserligen har regeringen nyligen lyft att kravet på synnerliga skäl bidrar till att säkerställa att svensk rätt lever upp till vapendirektivets krav beträffande innehav av A-vapen för målskjutning. Kravet bidrar nämligen till att säkerställa att det görs en sådan restriktiv bedömning i varje enskilt fall som krävs för att undantaget i artikel 9.2 i vapendirektivet ska vara tillämpligt. (Se prop. 2022/23:102 s. 35–37.) En sådan restriktiv bedömning kan en-

ligt vår mening emellertid göras också inom ramen för ett krav på särskilda skäl när någon ansöker om tillstånd att för målskjutning inneha ett enhandsvapen som ingår i kategori A enligt vapendirektivet.

9.11 Innehav för annat än skjutning

Förslag: Det förbud mot tillstånd att inneha helautomatiska vapen för andra ändamål än skjutning som tillämpas redan i dag för enskilda personer ska kunna utläsas ur den nya vapenlagen.

För tillstånd att inneha enhandsvapen för andra ändamål än skjutning ska kravet på synnerliga skäl ersättas med ett krav på särskilda skäl för enskilda personer.

Vid bedömningen av om särskilda skäl föreligger ska särskilt beaktas

1. det ändamål tillståndet ska avse,
2. personens ålder och kunskaper, och
3. det behov personen har av vapnet eller vapnets samlarvärde, prydnadsvärde eller särskilda affektionsvärde för personen.

Föreskrifter om detta bör tas in i den nya vapenlagen.

Skälen för förslagen

Helautomatiska vapen

En enskild person ges i allmänhet inte tillstånd att inneha ett helautomatiskt vapen för annat än skjutning. Ställningstagandet får förstås i ljuset av att Polismyndigheten har gjort bedömningen det i de allra flesta fall inte torde vara tekniskt möjligt att göra ett helautomatiskt skjutvapen varaktigt obrukbart (se 16 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3, som nyligen upphävts i dessa delar genom PMFS 2024:2). Inte heller när ett skjutvapen har deaktiverats i enlighet med EU-rättens krav är det tekniskt uteslutet att återställa skjutvapnet i brukbart skick.

Enligt vår mening finns det anledning att i lag klargöra att en enskild person inte får inneha helautomatiska vapen för andra ändamål än skjutning. En sådan ordning framstår som befogad med hänsyn till

den stränga synen på helautomatiska vapen i svensk rätt. En sådan ordning överensstämmer också med hur regelverket vanligen tillämpats under det senaste decenniet, även om det kan finnas enstaka fall där enskilda personer getts tillstånd att inneha ett helautomatiskt vapen för annat än skjutning. Det är alltså inte fråga om någon skärpning i förhållande till den nuvarande rätts-tillämpningen.

Statens försvarshistoriska museer, Armémuseum och Svenska Vapenhistoriska Sällskapet har samstämmt gett uttryck för det stora värde privata vapensamlingar har för såväl vapenhistorisk forskning som för bevarandet av kulturarvet. Vi delar uppfattningen att privata vapensamlingar kan ha ett sådant värde, vilket påverkar de förslag vi lämnar i kapitel 8. När det gäller helautomatiska vapen får dock samhällets intresse av att sådana vapen ska vara underkastade en särskilt sträng kontroll anses överordnat intresset av att helautomatiska vapen ska kunna ingå i privata vapensamlingar. Som framgår i det föregående får helautomatiska vapen i princip endast innehåas av enskilda personer om det är motiverat med hänsyn till landets försvar. Intresset av att helautomatiska vapen bevaras och behandlas i den vapenhistoriska forskningen får mot den bakgrunden anses tillräckligt tillgodosett genom de möjligheter till innehav av sådana vapen som finns för vissa privata museer och för staten.

Sammantaget menar vi alltså att det av den nya vapenlagen ska framgå att enskilda personer inte får ges tillstånd att inneha helautomatiska vapen för andra ändamål än skjutning.

Personer som redan i dag innehar helautomatiska vapen för andra ändamål än skjutning bör inte påverkas av de nya reglerna (se vidare avsnitt 28.3.7).

Enhandsvapen

Enligt uppgift från Polismyndigheten tillämpas i allmänhet inga förhöjda krav när någon ansöker om tillstånd att inneha ett enhandsvapen för andra ändamål än skjutning. Detta skulle naturligtvis kunna bero på att kravet på synnerliga skäl för innehav av enhandsvapen i praktiken saknar betydelse för sådana ändamål. Det skulle emellertid också kunna bero på att de personer som ansöker om tillstånd att inneha skjutvapen för samling, prydnad, minne och udda ändamål som inte avser skjutning i allmänhet uppfyller de grundläggande tillstånds-

kraven med god marginal. Frågan om vad som förstås med synnerliga skäl ställs då inte på sin spets.

Av domstolspraxis framgår att domstolarna inte helt sällan återoppar kravet på synnerliga skäl när man avslår en ansökan om tillstånd att inneha ett enhandsvapen för samling. Detta förekommer undantagsvis i sådana fall där domstolarna bedömer innehavet som särskilt riskabelt eller ser anledning att ifrågasätta om sökanden är aktiv i sitt samlande. Mera vanligt är att domstolarna konstaterar att kravet på synnerliga skäl inte är uppfyllt när en grundläggande förutsättning för tillstånd inte är det.

Nyare domstolspraxis i fråga om när tillstånd ges för innehav av enhandsvapen för prydnad eller minne är sparsam. Enligt vår mening är det dock inget orimligt antagande att domstolarna skulle kräva exempelvis högre affektions- eller prydnadsvärde i fråga om enhandsvapen än i fråga om andra vapentyper om frågan skulle ställas på sin spets.

Som framgår i avsnitt 9.7 anser vi att det är befogat att uppställa särskilt höga krav för att enskilda personer ska få inneha enhandsvapen.

Mot bakgrund av det sagda menar vi att kravet på synnerliga skäl för innehav av enhandsvapen för andra ändamål än skjutning bör ersättas med ett krav på särskilda skäl. Kravet på särskilda skäl och de omständigheter som ska beaktas vid bedömningen bör framgå av den nya vapenlagen.

Omständigheter som bör beaktas vid bedömningen

Högsta förvaltningsdomstolen har uttalat att det i det nuvarande kravet på ”synnerliga skäl” för innehav av bl.a. enhandsvapen ligger att en mycket restriktiv bedömning ska göras, som bör omfatta samtliga de krav som ställs upp för vapeninnehav (jfr RÅ 2004 ref. 32). Detta bör gälla även fortsättningsvis.

Grundläggande för att tillstånd ska ges för innehav av skjutvapen för annat än skjutning är att vapnet har samlarvärde, prydnadsvärde eller särskilt affektionsvärde för sökanden (2 kap. 4 § vapenlagen). För innehavstillstånd för udda ändamål som inte avser skjutning ska enligt våra förslag i avsnitt 6.8.2 krävas att personen har ett behov av vapnet för ett godtagbart ändamål och att behovet inte kan tillgodoses på något annat sätt.

För tillstånd att inneha skjutvapen för andra ändamål än skjutning krävs vidare att det skäligen kan antas att vapnet inte kommer att missbrukas (2 kap. 5 § vapenlagen). Vi föreslår i avsnitt 6.3 att den prövning av sökandens personliga lämplighet som i dag görs med stöd av den bestämmelsen ska ges uttryckligt författningsstöd. En enskild person ska enligt vårt förslag få ges tillstånd att inneha skjutvapen endast om han eller hon med hänsyn till ålder, kunskap och färdigheter, laglydnad och övriga omständigheter är lämplig att för det sökta ändamålet inneha ett sådant vapen som ansökan avser.

För tillstånd att inneha skjutvapen för prydnad eller minne krävs därutöver som huvudregel att vapnet görs varaktigt obrukbart (2 kap. 5 a § vapenlagen). Vi föreslår i avsnitt 6.8.2 att det kravet ska gälla också när ett skjutvapen ska innehas för ett udda ändamål som inte avser skjutning.

Mot denna bakgrund föreslår vi att det vid bedömningen av om det finns särskilda skäl för att en enskild person ska ges tillstånd att inneha ett enhandsvapen för andra ändamål än skjutning särskilt ska beaktas 1) det ändamål tillståndet ska avse, 2) personens ålder och kunskaper och 3) det behov personen har av vapnet eller vapnets samlarvärde, prydnadsvärde eller särskilda affektionsvärde för personen. Utöver de omständigheter vi nu lyft fram bör också övriga omständigheter beaktas vid den helhetsbedömning som bör göras, däribland om vapnet är varaktigt obrukbart och tilltänkt förvaring.

Förslagen är förenliga med vapendirektivet

Våra förslag innebär inte någon sänkning av de krav som rent faktiskt tillämpas enligt gällande rätt. Förslagen får anses vara förenliga med vapendirektivets krav (jfr avsnitt 9.8). Det kan anmärkas att nuvarande krav på synnerliga skäl inte ansetts ha någon betydelse för att svensk rätt ska leva upp till vapendirektivet beträffande samlares innehav av A-vapen (se SOU 2022:62 s. 132, Ds 2018:1 Genomförande av 2017 års ändringsdirektiv till EU:s vapendirektiv, s. 180–182 och Lagrådsremissen Genomförande av 2017 års ändringsdirektiv till EU:s vapendirektiv, s. 53, jfr prop. 2022/23:102 s. 31–38).

9.12 Undantag för vissa mindre farliga vapen

Förslag: Start- och signalvapen ska även fortsättningsvis undantas från de särskilda kraven för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen. Det ska dock förtydligas att undantaget enbart avser start- och signalvapen som tillverkats som sådana vapen.

De särskilda kraven för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen ska inte gälla sådana effektbegränsade vapen som den som fyllt 18 år får inneha utan tillstånd.

Sådana effektbegränsade vapen som den som fyllt 18 år får inneha utan tillstånd ska, i likhet med vad som redan i dag gäller för enhandsvapen, undantas från vapenförordningens bestämmelser om helautomatiska vapen.

Skälen för förslagen

Start- och signalvapen omfattas inte av kravet på synnerliga skäl i 2 kap. 6 § vapenlagen. Undantaget bör i huvudsak föras över till den nya vapenlagen. Det bör dock förtydligas att undantaget endast avser start- och signalvapen som tillverkats som sådana vapen. Ett sådant förtydligande är i överensstämmelse med gällande rätt. (Se SOU 2022:62 s. 102 och 133 och Ds 2018:1 s. 217. Jfr kategori A punkten 9 i bilaga I till vapendirektivet.)

I doktrinen har det anförts att kravet på synnerliga skäl för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen troligen inte gäller kolsyre-, luft- och fjädervapen, åtminstone inte enhandsvapen av detta slag vilka inte är helautomatiska. (Se Åberg & Landgren, Vapenlagen [31 jan 2024, Version 2A, JUNO], kommentaren till 2 kap. 6 §.) Sådana vapen – liksom vapen med ett annat liknande utskjutningsmedel – får, under förutsättning att de har begränsad effekt i förhållande till andra jämförbara skjutvapen och är avsedda för målskjutning, innehas av den som har fyllt 18 år utan krav på tillstånd (se 2 kap. 1 § andra stycket vapenlagen). Sådana effektbegränsade vapen omfattas inte heller av de särskilda kraven för innehav av enhandsvapen i 2 kap. 3 § 2 vapenförordningen.

Kolsyre-, luft- och fjädervapen och vapen med liknande utskjutningsmedel som är tillverkade så att de inte kan omvandlas till att avfyra ett skott, en kula eller en projektil med hjälp av ett antändbart

drivämne omfattas inte av vapendirektivet (se skäl 36 och artikel 1.1.1 i vapendirektivet).

Högsta domstolen har i rättsfallet ”Luftrevolvern” NJA 2023 s. 81 uttalat sig angående gränsdragningen mellan tillståndspliktiga och inte tillståndspliktiga vapen. Högsta domstolen konstaterade att ett effektbegränsat luftvapen inte blir tillståndspliktigt enbart för att det finns möjlighet att använda exempelvis manipulerade luftpatroner eller särskilda instickspatroner som gör att vapnet kan användas med krut på ett sätt som vapnet inte är avsett för. I kapitel 21 föreslår vi att sådana vapen som rättsfallet tar sikte på inte ska anses vara effektbegränsade och alltså inte omfattas av undantaget från tillståndsplikten i 2 kap. 1 § nuvarande vapenlag.

Enligt vår mening kan sådana skjutvapen som får innehas av den som fyllt 18 år utan särskilt tillstånd inte anses vara sådana särskilt farliga vapen som 2 kap. 6 § vapenlagen tar sikte på. Vi föreslår därför att sådana vapen ska undantas från de särskilda krav för tillstånd att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen som vi nu föreslår.

Undantaget från de särskilda kraven för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen bör framgå av den nya vapenlagen.

I linje med vad som sägs i det föregående bör sådana effektbegränsade vapen som den som fyllt 18 år får inneha utan tillstånd undantas från vapenförordningens bestämmelser om förutsättningarna för tillstånd att inneha helautomatiska vapen för målskjutning. I fråga om enhandsvapen gäller detta redan i dag. (Jfr 2 kap. 3 § första stycket vapenförordningen.) Avsikten är att tolkningen av undantagen för effektbegränsade vapen i 2 kap. 3 § första stycket 2 och 4 vapenförordningen inte ska påverkas av att undantaget från kraven för innehav av helautomatiska vapen ges en något mer specifik utformning.

9.13 Vissa särskilda frågor om enhandsvapen

9.13.1 Det bör inte införas en definition av enhandsvapen

Bedömning: Det saknas tillräckliga skäl att i den nya vapenlagen definiera vad som avses med enhandsvapen.

Skälen för bedömningen

Med enhandsvapen förstås vapen som är avsedda att kunna användas för skjutning med endast en hand. Begreppet är i någon mån missvisande eftersom många skyttar för att uppnå bättre precision använder två händer även när de skjuter med enhandsvapen. Bland annat av denna orsak är det inte alltid helt enkelt att avgöra vad som utgör ett enhandsvapen. Att pistoler och revolverar hör till denna kategori av vapen är helt okontroversiellt. När det gäller andra skjutvapen kan gränsdragningsproblem dock uppstå. Naturvårdsverket har i sina föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt sett anledning att definiera vad som avses med enhandsvapen enligt det regelverket (se 1 kap. 5 § NFS 2023:8).

Enligt Polismyndigheten kan svårigheter med att avgöra vad som utgör ett enhandsvapen fördröja avgörandet av tillståndsärenden och alltså påverka handläggningstiderna. Detta gäller enligt Polismyndigheten främst skjutvapen som är ca 29 till 30 cm långa. Sådana ärenden är sällsynta.

Flera auktoriserade skyttesammanslutningar har uppgett att de inte upplever att det finns svårigheter med att avgöra vad som är ett enhandsvapen.

Att införa en legaldefinition av ett vedertaget begrepp innebär alltid en risk för att begreppets innebörd förskjuts något och att gällande rätt därmed förändras på ett sätt som inte varit avsett. Enligt vår mening har det inte framkommit tillräckliga skäl för att i den nya vapenlagen ta in i en definition av enhandsvapen.

9.13.2 Helautomatiska enhandsvapen bör vara förbjudna

Förslag: Det ska inte vara möjligt att få tillstånd för helautomatiska enhandsvapen.

Skälen för förslaget

Helautomatiska skjutvapen är i allmänhet avsedda att stödjas mot axeln eller anbringas på någon form av stativ. Orsaken är bl.a. att det är förenat med betydande svårighet att hålla vapnet stilla under automateld. På den utländska marknaden förekommer det emellertid

helautomatiska enhandsvapen. Dessa har framför allt utvecklats för militära och brottsbekämpande ändamål. Vapen av detta slag förekommer i princip inte i Sverige. Helautomatiska skjutvapen får i huvudsak innehas för målskjutning. Enligt uppgift från flera auktoriserade sportskytteförbund förekommer det inte i Sverige att man får tävla med helautomatiska enhandsvapen.

Vår bedömning är att helautomatiska enhandsvapen saknar godtagbart civilt användningsområde. Vapnen är i allmänhet svåra att skjuta med och förenade med en förhöjd olycksrisk. Det finns exempel på dödsfall där skytten har förlorat kontrollen över vapnet under avlossande av automateld och kommit att rikta det mot sitt eget huvud. Vapnen är lätta att bära med sig på kroppen och att dölja. Om ett enda vapen av detta slag kommer i fel händer kan följderna bli katastrofala. Sammantaget anser vi att övervägande skäl talar för att det inte ska vara möjligt att få tillstånd enligt vapenlagen för helautomatiska enhandsvapen. Eftersom vapnen inte förekommer i dag får ett sådant förbud inga egentliga konsekvenser för legala vapeninnehavare, samtidigt som förbudet har en viktig brotts- och olycksförebyggande funktion.

9.14 Modulvapen

Förslag: De särskilda kraven för tillstånd att inneha enhandsvapen och helautomatiska vapen ska gälla även stommar och lådor som är avsedda för sådana vapen som omfattas av kraven.

En ansökan om tillstånd att inneha stommar eller lådor ska innehålla uppgift om vilken typ av komplett skjutvapen som vapendelen är avsedd för. Sådan uppgift ska också framgå i tillståndsbeviset.

Skälen för förslagen

Kravet på synnerliga skäl i nuvarande 2 kap. 6 § vapenlagen gäller helautomatiska vapen och enhandsvapen. Regleringen anses inte träffa sådana föremål som enligt 1 kap. 3 § vapenlagen jämställs med skjutvapen.

Den vapentekniska utvecklingen har lett till att det blivit allt vanligare med s.k. modulvapen. Ett sådant vapen består av ett antal delar – vissa tillståndspliktiga och andra som inte omfattas av tillståndsplikt – som sätts samman till ett komplett vapen. I vissa fall beviljas innehavaren tillstånd till innehav av det kompletta vapnet. I andra fall beviljas innehavaren tillstånd till innehav av de delar som tillsammans utgör det kompletta vapnet. En person som enbart har tillstånd till innehav av ett antal vapendelar kan alltså i själva verket vara innehavare av ett komplett modulvapen. Enhandsvapen och helautomatiska vapen förekommer som modulvapen, även om det i dagsläget inte är särskilt vanligt i Sverige. Även sådana vapendelar som inte hör till ett modulvapen kan bli föremål för individuell tillståndsgivning och byggas samman till ett komplett skjutvapen. Endast om vapendelarna används på ett annat sätt än som förutsatts vid tillståndsgivningen kan ansvar för vapenbrott aktualiseras (jfr avsnitt 7.2.4).

Helautomatiska vapen och enhandsvapen är som utvecklas i avsnitt 9.7 särskilt farliga vapen sett från ett samhällsperspektiv. Detta är anledningen till att sådana vapen sedan längre varit föremål för särskilt höga tillståndskrav, vilket vi föreslår ska gälla även i framtiden. Enligt vår mening är det inte lämpligt att den som vill få tillgång till ett helautomatiskt vapen eller ett enhandsvapen enkelt kan kringgå de särskilda tillståndskraven genom att ansöka om tillstånd att inneha vapnet del för del. Också vapendirektivets krav talar emot att ett sådant kringgående ska vara möjligt. Frågan är då hur detta bör motverkas. Enligt vår mening kan en lämplig väg vara att man pekar ut någon vital del av helautomatiska vapen och enhandsvapen och föreskriver att de förhöjda tillståndskraven ska gälla även för denna vapendel.

Ett skjutvapen byggs som regel upp på en stomme eller låda. Typiskt sett utgör en stomme basen för ett enhandsvapen medan en låda utgör basen för ett gevär. I ett modulvapen kan de övriga vapendelarna bytas ut och varieras på olika sätt. Vapeninnehavaren kan således exempelvis ha flera olika kolvar eller pipor som kan monteras på stommen eller lådan. I fråga om den s.k. vapengarderoben jämföras stommar och lådor med kompletta vapen medan pipor och andra vapendelar inte inräknas. Även i fråga om förvaring föreslår vi att stommar och lådor ska jämföras med kompletta skjutvapen och att det alltså ska krävas förvaring i säkerhetsskåp (se avsnitt 19.7). Ingressen av en konsekvent och enhetlig vapenlagstiftning talar därför

för att stommar och lådor till enhandsvapen och helautomatiska vapen ska jämföras med sådana vapen vid tillståndsgivningen.

Stommar och lådor till enhandsvapen och helautomatiska vapen är inte alltid särpräglade på ett sådant sätt att vapendelen enbart kan användas som bas för ett sådant vapen. Det har emellertid inte framkommit att det finns någon annan vapendel som är lämpligare att jämföras med det kompletta vapnet i tillståndshänseende.

Mot bakgrund av det sagda föreslår vi att stommar och lådor till enhandsvapen och helautomatiska vapen ska omfattas av de skärpta tillståndskraven för sådana vapen. För att regleringen inte ska träffa alltför brett bör den dock inte avse samtliga stommar eller lådor som kan passa till enhandsvapen och helautomatiska vapen, utan stommen eller lådan måste vara avsedd för ett sådant vapen. Detta bör anses vara fallet dels om stommen eller lådan inte kan användas för någon annan vapentyp, dels när det annars är sökandens avsikt att använda stommen eller lådan på detta sätt.

För att regleringen ska få önskad effekt bör den kombineras med en föreskrift om att den som ansöker om tillstånd att inneha stommar eller lådor ska ange vilken typ av komplett skjutvapen som vapendelen är avsedd för. Detta bör sedan återspeglas i tillståndsbeviset. Om stommen eller lådan sätts samman med andra vapendelar så att de bildar en annan typ av komplett skjutvapen än vad som anges i tillståndsbeviset kan ansvar för vapenbrott aktualiseras.

I avsnitt 9.12 föreslår vi att vissa mindre farliga typer av helautomatiska vapen och enhandsvapen ska undantas från de särskilda kraven för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen. Detsamma bör gälla stommar och lådor till sådana vapen som omfattas av undantaget.

10 Tidsbegränsade innehavstillstånd

10.1 Uppdraget

För den som får tillstånd att inneha ett helautomatiskt vapen eller ett enhandsvapen för flerskott gäller enligt 2 kap. 6 a § vapenlagen (1996:67) att tillståndet ska tidsbegränsas till att gälla i högst fem år om inte särskilda skäl talar emot en sådan begränsning. I detta kapitel behandlas frågor som hänger samman med de s.k. femårslicenserna, som i det följande benämns femårstillstånd.

Merparten av de tidsbegränsade tillstånden innehas av personer som ägnar sig åt sportskytte. Flera skytteförbund har framfört att kravet innebär en betydande olägenhet för landets sportskyttar och att systemet bör avskaffas eftersom det inte heller har några påvisbara effekter.

I tilläggsdirektiven framhåller regeringen att den svenska vapenlagstiftningen håller en hög skyddsnivå med omfattande krav på den som vill inneha vapen. Exempelvis samkörs vapeninnehavarregistret med misstanke- och belastningsregistret. I kommittédirektiven anges att det därför finns anledning att utreda om nyttan med de tidsbegränsade tillstånden överväger den olägenhet som kravet på förnyelse innebär för landets sportskyttar. Utredningen har i uppdrag att

- ta ställning till om systemet med tidsbegränsade tillstånd bör avskaffas, och
- oavsett bedömning i sak, lämna de författningsförslag som krävs för att avskaffa systemet med de tidsbegränsade tillstånden.

I avsnitt 10.4–10.7 behandlas frågan om avskaffande av femårstillstånden.

Utredningen har även i uppdrag att undersöka om handläggningen i ansökningsärenden – både vad gäller nya innehavstillstånd och femårstillstånd – kan effektiviseras. Enligt kommittédirektiven kan det

övervägas om flera femårstillstånd ska kunna omprövas gemensamt i stället för att separata ansökningar om förnyelse ska ges in i anslutning till att varje femårsperiod löper ut. Våra överväganden i denna fråga redovisas i avsnitt 10.8.4.

Utredningen har också i uppdrag att ta ställning till om reglerna för tillståndsgivning och innehav av vapen och vapendelar behöver ändras för att inte vara onödigt betungande för legala vapeninnehavare. Vissa därmed sammanhängande frågor rörande omprövning av tidsbegränsade tillstånd behandlas i avsnitt 10.8.

10.2 Bakgrund och gällande rätt

Femårstillstånden

Tillstånd för en enskild att inneha helautomatiska vapen eller enhandsvapen för flerskott ska tidsbegränsas till att gälla i högst fem år om inte särskilda skäl talar emot en sådan tidsbegränsning (2 kap. 6 a § första stycket vapenlagen). Med ”särskilda skäl” förstås enligt förarbetena undantagssituationer där det står klart att innehavarens behov av vapnet är av permanent karaktär (se prop. 1999/2000:27 En skärpt vapenlagstiftning, s. 95). Har en ansökan om förnyat tillstånd getts in senast fyra veckor innan giltighetstiden för det gällande tillståndet går ut ska detta fortsätta gälla till dess att beslut i fråga om det nya tillståndet fått laga kraft (2 kap. 6 a § andra stycket vapenlagen).

Bestämmelserna i 2 kap. 6 a § vapenlagen ingick ursprungligen i 6 § och infördes genom en lagändring 2000. Bestämmelserna gäller endast i fråga om tillstånd som har meddelats efter ikraftträdandet den 1 juli 2000 (se andra punkten i övergångsbestämmelserna till lagen [2000:147] om ändring i vapenlagen [1996:67]). Tillstånd som utfärdats dessförinnan är alltså i allmänhet inte tidsbegränsade.

Bestämmelserna om tidsbegränsning av innehavstillstånd för helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott gäller enligt ordalydelsen enskild, och skulle alltså kunna ta sikte på såväl enskilda personer som andra enskilda aktörer, såsom skyttesammanslutningar. I praktiken tillämpas bestämmelserna dock enbart i förhållande till enskilda personer (se Landgren & Åberg, Vapenlagen [31 jan.2024, version 2A, JUNO], kommentaren till 2 kap. 6 a §). För andra aktörer kan ett innehavstillstånd enbart tidsbegränsas om det med hän-

syn till särskilda omständigheter kan förutses att vapnet inte kommer att behövas varaktigt (2 kap. 5 § vapenlagen).

I Polismyndighetens nyligen upphävda allmänna råd anges att bestämmelserna om femårstillstånd inte bara gäller helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott utan också tillståndspliktiga delar till sådana vapen (7 kap. Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd [RPSFS 2009:13] om vapenlagstiftningen, FAP 551-3, i dess lydelse före PMFS 2024:2). Det är tveksamt om det finns stöd för en sådan tolkning (jfr Ds 2018:1 Genomförande av 2017 års ändringsdirektiv till EU:s vapendirektiv, s. 190). I Polismyndighetens nyligen beslutade handbok om vapenärenden anges i stället att tillstånd att inneha en vapendel som är avsedd för ett vapen som innehas med stöd av ett tidsbegränsat tillstånd bör tidsbegränsas på motsvarande sätt som tillståndet för det vapen som vapendelen av avsedd för (se Rättsavdelningens handbok för handläggning av vapenärenden, RA 2024:1, avsnitt 2.6.1).

Bestämmelserna i 2 kap. 6 a § vapenlagen gäller, till skillnad från kravet på synnerliga skäl för innehavstillstånd i 2 kap. 6 § samma lag, även start- och signalvapen. Enligt Polismyndigheten tidsbegränsas tillstånd för start- och signalvapen regelmässigt.

Bakgrunden till att femårstillstånden infördes

1995 års vapenutredning föreslog i sitt slutbetänkande att alla tillstånd till innehav av skjutvapen för målskytte och skydd samt enhandsvapen för jakt skulle tidsbegränsas. Utredningen föreslog alltså en bredare reglering om tidsbegränsade tillstånd än den som kom att införas. Som skäl för förslaget anfördes i huvudsak följande. En hel del skjutvapen innehas utan att användas. Detta är inte bra, dels med tanke på ambitionen att hålla nere antalet skjutvapen i samhället, dels då det finns en risk för att sådana vapen inte tas omhand och förvaras lika väl som vapen som används aktivt. Bristande behov av vapnet kan visserligen utgöra grund för återkallelse men återkallelse på den grunden sker endast undantagsvis. Detta beror på att tillståndsmyndigheterna inte får kännedom om när en person inte längre är aktiv. Att tidsbegränsa sådana tillstånd där behovet kan upphöra är den bästa lösningen på problemet. Då kan dessutom en kontinuerlig vandelsprövning göras i samband med prövningen av om tillståndet

ska förnyas. (Se SOU 1998:44 En samlad vapenlagstiftning, s. 125 och 126, jfr s. 213.)

Utredningens förslag genomfördes alltså endast delvis, nämligen avseende helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott. Regeringen anförde i propositionen att det är otillfredsställande att en hel del skjutvapen sannolikt innehas utan att det föreligger ett sådant behov av dem som tillståndet förutsätter. Bland annat för att inte onödigtvis försvåra för de legala vapeninnehavarna ansågs det dock att en tidsbegränsning endast borde införas för sådana skjutvapen som är särskilt stöldbegärliga eller särskilt farliga. Tanken på en generell tidsbegränsning avvisades med motiveringen att det skulle bli alltför resurskrävande. När det gäller vapen som innehas av personer som inte längre är lämpade att inneha skjutvapen menade regeringen att resurserna bör inriktas på sådana åtgärder som gör det möjligt att ingripa omedelbart. (Se prop. 1999/2000:27 s. 33–35.)

Faktiska förhållanden

Enligt slagningar i vapenregistret innehades ca 47 000 enhandsvapen för flerskott och drygt 100 helautomatiska vapen med stöd av femårstillstånd per den 1 januari 2024. Antalet helautomatiska vapen som innehades med stöd av ett femårstillstånd var i stort sett oförändrat jämfört med fem år tidigare. Det hade däremot skett en ökning av antalet enhandsvapen sedan den 1 januari 2018, då ca 33 000 enhandsvapen för flerskott innehades med stöd av ett femårstillstånd.

Per den 1 januari 2024 fanns drygt 1 000 helautomatiska vapen och drygt 125 000 enhandsvapen för flerskott registrerade i vapenregistret. Merparten av de innehavstillstånden är alltså inte tidsbegränsade. Med avseende på de icke tidsbegränsade tillstånden för innehav av helautomatiska vapen var tillståndshavaren per samma datum en enskild person i drygt 200 fall, och beträffande enhandsvapen för flerskott en enskild person i knappt 70 000 fall.

Den statistik som Polismyndigheten tillhandahållit avseende förnyelser av femårstillstånd redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 10.1 Förnyade femårstillstånd åren 2017–2023

Förnyade tillstånd relaterat till utgående femårstillstånd, avrundat till närmaste 50-tal

År	Förnyelser	Utgående femårstillstånd
2017	3 900	7 050
2018	3 250	6 500
2019	4 250	7 750
2020	4 850	8 350
2021	5 300	8 650
2022	5 500	9 500
2023	5 300	9 000

Källa: Polismyndigheten.

Av redogörelsen kan utläsas att det i allmänhet endast är mellan ca 50 och 60 procent av alla femårstillstånd som förnyas. Enligt uppgift från Polismyndigheten är det vanliga att ett tillstånd upphör att gälla på grund av att tillståndshavaren inte ansöker om förnyelse. Detta beror huvudsakligen på att den som vet att han eller hon inte längre uppfyller förutsättningarna för innehavstillstånd gör sig av med skjutvapnet i stället för att ansöka om förnyat tillstånd. Att en ansökan om förnyelse avslås därför att tillståndshavaren inte uppfyller kraven för förnyat innehavstillstånd sker endast i undantagsfall.

Frågans tidigare behandling

Frågan om ett avskaffande av femårstillstånden övervägdes i promemorian Förstärkt kontroll av vapen m.m. (Ds 2004:32), dock endast med avseende på vapen som innehas för samling. Rikspolisstyrelsen hade föreslagit att enhandsvapen för samlingsändamål inte skulle omfattas av tidsbegränsningsregeln, med hänsyn till att syftet med bestämmelsen är att kontrollera att ett fortsatt behov föreligger och det kan antas att ett samlingsintresse inte varierar på samma sätt som andra behov. I promemorian gjordes bedömningen att det, med hänsyn till att bestämmelserna om tidsbegränsade tillstånd varit i kraft i mindre än fem år, saknades underlag för att bedöma bl.a. hur vanligt det är med förändringar i samlingsintresset. (Se Ds 2004:32 s. 153–155.) Frågan berördes inte i propositionen Ökad kontroll av vapen (prop. 2005/06:113), där flera av promemorians förslag behandlades.

Polismyndigheten är numera av uppfattningen att femårstillstånden bör behållas även för enhandsvapen som ska ingå i samlingar.

Vapendirektivets krav

Vapendirektivet innehåller vissa krav på regelbunden omprövning av tillstånd. För s.k. A-vapen, dvs. särskilt farliga vapen som i princip ska vara förbjudna för civilt innehav, gäller att tillstånd ska omprövas regelbundet med intervaller som inte överstiger fem år (artikel 9.7 i vapendirektivet). Till A-vapen räknas bl.a. helautomatiska skjutvapen och vissa enhandsvapen, under förutsättning att det – något förenklat – rör sig om bärbara skjutvapen med vilka en projektil kan avskjutas med hjälp av ett antändbart drivmedel (se vidare avsnitt 9.6).

Vid det första försöket att genomföra 2017 års ändringsdirektiv gjorde utredaren bedömningen att tillstånd att inneha A-vapen i allmänhet bör tidsbegränsas, dvs. att tidsbegränsade tillstånd bör vara huvudregeln för alla typer av A-vapen. Bedömningen grundade sig på att de löpande kontroller som görs inte omfattar någon prövning av om tillståndshavarens behov av vapnet kvarstår. (Se Ds 2018:1 s. 191.) Utredningen har i delbetänkandet dock gjort bedömningen att Sverige beträffande alla A-vapen lever upp till vapendirektivets krav på regelbunden omprövning redan genom den löpande avstämning av vapenregistren som görs mot misstanke- och belastningsregistret och de övriga kontroller som görs och som kan leda till återkallelse av vapentillstånd (se SOU 2022:62 EU:s vapendirektiv – genomförande av 2017 års ändringsdirektiv på miniminivå, s. 111 och 112). Regeringen har gjort samma bedömning (jfr prop. 2022/23:102 Genomförande av ändringarna i vapendirektivet).

Förnyelse och upphörande av femårstillstånd

Den som innehar ett skjutvapen med stöd av ett femårstillstånd behöver vart femte år ansöka om förnyat tillstånd. För att få nytt tillstånd gäller samma förutsättningar som om personen aldrig tidigare haft tillstånd att inneha vapnet. Aktivitetskraven för målskjutning är i praktiken dock hårdare. Vid ansökan om ett förnyat tillstånd att inneha ett enhandsvapen tillämpas nämligen utöver det generella aktivitetskravet, som avser aktivitet de senaste sex månaderna, ett krav

på att sökanden kan visa att han eller hon har tränat eller tävlat med sökt vapen minst fyra gånger per år de senaste två åren (se 5 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3 i dess lydelse enligt PMFS 2016:4). Tillståndsmyndigheten är i ett ärende om förnyat tillstånd inte bunden av de bedömningar som gjorts i det ursprungliga tillståndsärendet.

Om en ansökan om förnyat femårstillstånd görs senast fyra veckor innan giltighetstiden för det gällande tillståndet går ut fortsätter tillståndet att gälla till dess att beslut i fråga om det nya tillståndet har vunnit laga kraft (2 kap. 6 a § vapenlagen). Görs ansökan vid en senare tidpunkt men före det att tillståndstiden löpt ut hanteras ansökan utifrån den tidpunkt då den getts in. Ansökan hanteras alltså inte med förtur. Om Polismyndigheten hinner pröva ansökan innan giltighetstiden går ut beror på Polismyndighetens generella handläggningstider, som periodvis har varit långa (se vidare kapitel 24). Om ansökan inte prövats innan giltighetstiden går ut upphör tillståndet att gälla trots att tillståndshavaren ansökt om förnyat tillstånd.

När ett femårstillstånd upphör att gälla utan att nytt tillstånd getts avregistreras den tidigare tillståndshavaren ur vapeninnehavarregistret. Om han eller hon har kvar skjutvapnet upprättas en anmälan om vapenbrott och skjutvapnet kan tas i beslag. Vapnet kan också komma att förverkas.

En ansökan om förnyat tillstånd kan göras eller prövas även sedan tillståndstiden löpt ut. Ägarens möjligheter att i en sådan situation få bifall till ansökan hänger bl.a. samman med om vapnet förklaras förverkat eller inte (7 kap. 1 och 2 §§ vapenlagen).

10.3 Nordisk utblick

Danmark

I dansk rätt finns bestämmelser om skjutvapen främst i lov om våben og eksplosivstoffer (våbenloven), bekendtgørelse om våben og ammunition (våbenbekendtgørelsen) och cirkulære om våben og ammunition (våbencirkulæret).¹ För innehav av skjutvapen krävs tillstånd (2 § första stycket våbenloven). Ett tillstånd ges som huvudregel med en giltighetstid om fem år. Det saknas undantag för helautomatiska

¹ Bekendtgørelse af lov om våben og eksplosivstoffer mv, LBK nr 1736 af 26/08/2021, Bekendtgørelse om våben og ammunition mv, BEK nr 2531 af 20/12/2021 och Cirkulære om våben og ammunition mv, CIR1H nr 10222 af 01/12/2016 med senare ändringar.

vapen. För pistoler gäller en kortare giltighetstid om enbart två år. För räfflade jaktvapen gäller att giltighetstiden för jägare ska vara tio år. (6 d § våbenloven och 49 § våbenbekendtgørelsen.)

Finland

I finsk rätt finns bestämmelser om skjutvapen och vapendelar främst i skjutvapenlagen och skjutvapenförordningen.² För innehav av skjutvapen krävs vapentillstånd (18 och 42 §§ skjutvapenlagen). Vapentillstånd gäller som huvudregel tills vidare om inte tillståndet av särskilda skäl ska meddelas för viss tid. Det första vapentillstånd som meddelas en fysisk person för ändamålen jakt, sport- och hobbysskytte, uppvisning, filminspelning och annan motsvarande förevisning får ges för högst fem år om tillståndet avser en pistol, miniatyrpistol, revolver, miniatyrrevolver eller, något förenklat, ett kort halvautomatiskt vapen med centralantändning med vilket fler än 21 patroner kan avfyras utan omladdning. För innehav av helautomatiska vapen gäller inte något generellt krav på tidsbegränsat tillstånd. (Se 42 b § skjutvapenlagen med där gjorda hänvisningar.)

En enskild person som har tillstånd att tills vidare inneha vissa typer av vapen – däribland pistoler, revolverar och helautomatiska vapen – ska fem år efter det att tillståndet meddelades och därefter med fem års mellanrum ge in utredning som visar att vissa förutsättningar för tillståndet fortfarande föreligger. Utredningen ska visa att tillståndshavaren fortfarande aktivt utövar den verksamhet som ligger till grund för tillståndet eller någon annan sådan verksamhet för vilken tillståndet hade kunnat meddelas. (9 och 53 a §§ skjutvapenlagen med där gjorda hänvisningar.)

Norge

I norsk rätt finns bestämmelser om skjutvapen och vapendelar främst i lov om våpen, skytevåpen, våpendelar og ammunisjon (våpenlova) och forskrift om våpen, skytevåpen, våpendelar og ammunisjon (våpenforskrifta)³. Norsk rätt innehåller inte några bestämmelser om tids-

² Skjutvapenlag (1/1998) och skjutvapenförordning (145/1998).

³ Lov om våpen, skytevåpen, våpendelar og ammunisjon (våpenlova), LOV-2018-04-20-7, och forskrift om våpen, skytevåpen, våpendelar og ammunisjon (våpenforskrifta), FOR-2021-05-07-1452.

begränsade innehavstillstånd. Polisen är dock skyldig att bedriva viss tillsyn. Bland annat ska polisen kontrollera att den som har tillstånd enligt lagen fortfarande uppfyller de uppställda kraven på personliga egenskaper. Vidare kan polisen kontrollera om andra villkor eller förutsättningar för tillstånd enligt lagen är uppfyllda. Polisen kan som ett led i denna kontroll kräva att få en kopia av medlemslistor från godkända skytte- och vapensamlarorganisationer. (§ 30 vapenlova). I vissa fall, dock inte avseende helautomatiska vapen eller enhandsvapen, ska sportskyttar självmant vart femte år ge in vissa underlag till polisen (11 kap. § 3 vapenforskrifta).

10.4 Femårstillstånden innebär vissa olägenheter för legala vapeninnehavare

Bedömning: Den som glömmer att ansöka om förnyat tillstånd i rätt tid riskerar att åtalas för vapenbrott. Detta är den allvarligaste olägenheten med systemet med femårstillstånd. Denna olägenhet kan dock minskas påtagligt genom ändringar i de straffrättsliga bestämmelserna. Andra olägenheter med femårstillstånden framstår som relativt begränsade, särskilt med beaktande av våra förslag avseende aktivitetskravet för målskjutning och bindande beslut om godkänt samlingsområde.

Olägenheterna måste vägas mot de skäl som talar för systemet med femårstillstånd. Man måste då även beakta om det finns andra sätt att eliminera eller minska olägenheterna än att avskaffa femårstillstånden.

Skälen för bedömningarna

Tillstånd att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott ges i första hand till sportskyttar. Flera skytteförbund har framfört att femårstillstånden innebär en betydande olägenhet för landets sportskyttar och att systemet bör avskaffas eftersom det inte har några påvisbara effekter. Det är alltså i första hand hänsyn till sportskyttarna som kan tala för att man tar bort kravet på tidsbegränsade tillstånd för helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott. Även andra legala vapeninnehavare, t.ex. jägare och vapensamlare, kan

ha intresse av att systemet med femårstillstånd avskaffas. Frågan är om skälen för avskaffande är sådana att de överväger de skäl som kan anföras för att man behåller dagens ordning.

Det är tveklöst så att kravet på omprövning medför vissa olägenheter för legala vapeninnehavare. Olägenheterna består bl.a. i att man som vapeninnehavare måste komma ihåg tidsfristen, göra en ansökan om omprövning och se till att Polismyndigheten har underlag för sin prövning, dvs. i normalfallet ett föreningsintyg. Vidare tas en ansökningsavgift ut vid ansökan om förnyelse av tillståndet. Den som glömmet att ansöka om förnyelse av tillståndet riskerar att dömas för vapenbrott om han eller hon har kvar vapnet sedan tillståndet löpt ut (9 kap. 1 § vapenlagen). Ett vapen som varit föremål för vapenbrott ska förklaras förverkat om det inte är uppenbart oskäligt (9 kap. 5 § vapenlagen).

Flera åtgärder har vidtagits för att underlätta och minska bördan för de legala vapeninnehavarna i samband med omprövning. Bland annat kan flera tidsbegränsade tillstånd omprövas gemensamt och mot en gemensam ansökningsavgift, som i dagsläget uppgår till 320 kronor (se 2 kap. 6 a § och 16 kap. 1 och 3 §§ vapenförordningen [1996:70] och 10 § avgiftsförordningen [1992:191]). Den enskilde behöver alltså inte ge in flera separata ansökningar, betala mer än en ansökningsavgift eller hålla reda på flera tidsfrister. Vidare gäller att det tidsbegränsade tillståndet ska fortsätta att gälla tills beslut i fråga om det nya tillståndet har vunnit laga kraft, under förutsättning att ansökan om förnyat tillstånd getts in senast fyra veckor före giltighetstidens utgång (2 kap. 6 a § andra stycket vapenlagen). Förutsatt att ansökan om förnyelse kommer in i tid fortsätter tillståndet alltså att gälla och vapnet kan användas som vanligt, oavsett hur lång tid handläggningen tar. Polismyndigheten bör också i god tid innan ett tidsbegränsat tillstånd upphör att gälla underrätta tillståndshavaren. (Se Rättsavdelningens handbok för handläggning av vapenärenden, RA 2024:1, avsnitt 2.6, och jfr 17 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3, som nyligen upphävts genom PMFS 2024:2).

För sportskyttar innebär femårstillstånden vissa särskilda olägenheter. Svenska Pistolskytteförbundet har framfört att aktivitetskraven för målskjutning medför att sportskyttar måste planera sitt tävlande i förhållande till när tillstånden löper ut. Aktivitetskraven – som beskrivs närmare i avsnitt 6.7.1 – medför enligt förbundet också att det inte är tillräckligt att komma ihåg tillståndstidens utgång i rätt tid

för att kunna ansöka om förnyelse, utan skytten måste långt dessförinnan se till att använda vapnet i tillräcklig omfattning. Att förutsättningarna för tillstånd ska vara uppfyllda under hela tillståndstiden gäller emellertid för alla innehavstillstånd (jfr 6 kap. 1 § c vapenlagen). En annan sak är att det kan ifrågasättas om aktivitetskraven har en lämplig utformning. Exempelvis skulle det vid förnyelse av femårstillstånd kunna vara naturligt att se till tillståndshavarens aktivitet över hela femårsperioden. I avsnitt 6.7.1 gör vi bedömningen att Polismyndigheten bör se över aktivitetskraven i samråd med de centrala auktoriserade sportskyttförbunden. Om aktivitetskraven utformas i samråd med sportskyttförbunden och bättre svarar mot sportskyttarnas idrottsliga behov minskar olägenheterna till följd av femårstillstånden väsentligt för sportskyttarnas del.

För vapensamlare kan femårstillstånden utgöra en annan typ av olägenhet. Som framgår i kapitel 8 är de nuvarande författningsbestämmelserna om innehav för vapensamling få och ger ingen närmare vägledning om vad som krävs för att ett vapen ska få innehas för samlingsändamål. Enligt uppgift från Svenska Vapensamlarföreningen (SVEVAP) förekommer det att femårstillstånd för samlarvapen inte förnyas på grund av att Polismyndigheten vid omprövningen anser att samlingsinriktningen är för vid. Inte minst med hänsyn till de kostnader en vapensamlare kan ha lagt ner för att ordna föreskriven förvaring för sin samling framstår en sådan ordning som olycklig. I avsnitt 8.5 föreslår vi dock att ett beslut i fråga om godkännande av samlingsområde ska kunna bli bindande för framtida prövningar. Denna ändring bedöms minska olägenheterna för samlare till följd av att tillståndet för vissa samlarvapen är tidsbegränsade.

Slutligen har femårstillstånden vissa konsekvenser för alla legala vapeninnehavare i det att de resurser som går åt vid handläggningen kan påverka de allmänna handläggningstiderna i vapenärenden. Handläggningstiderna i vapenärenden är numera dock acceptabla (se kapitel 24).

Den tveklöst svåraste olägenheten femårstillstånden medför för legala vapeninnehavare är risken för att bli åtalad och dömd för vapenbrott om man glömmer att ansöka om förnyelse i rätt tid. Vår bedömning är dock att denna olägenhet kan minskas påtagligt genom ändringar i de straffrättsliga bestämmelserna. Vi återkommer till den frågan i avsnitt 10.8.1. De övriga olägenheter femårstillstånden för med sig framstår som relativt begränsade, särskilt med beaktande av

våra förslag avseende aktivitetskravet och bindande beslut om godkänt samlingsområde.

De olägenheter systemet med femårstillstånd medför för legala vapeninnehavare måste vägas mot de skäl som talar för att behålla systemet. Man måste då även beakta om det finns andra sätt att eliminera eller minska olägenheterna än att avskaffa femårstillstånden.

10.5 Femårstillstånden bör behållas för skjutningsändamål

När det gäller innehav för skjutning krävs för alla ändamål att innehavaren har ett behov av vapnet. Femårstillstånden infördes framför allt för att skapa en garanti för att särskilt farliga vapen inte innehas av personer som inte längre har behov av dem. I detta avsnitt överväger vi om de skäl som anfördes vid införandet fortfarande har giltighet när det gäller helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott som innehas för skjutning. Vi överväger också om systemet med femårstillstånd kan ersättas med någon annan form av kontroll av att behovet består.

När det gäller innehav för ändamål som inte avser skjutning uppställs i allmänhet inte något behovskrav. Innehav för andra ändamål än skjutning behandlas därför separat, i avsnitt 10.6.

10.5.1 Regelbundna kontroller av behovet bör göras även i fortsättningen

Bedömning: Det bör även i fortsättningen ske regelbundna kontroller av att personer med tillstånd att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott för skjutning har behov av vapnen. Systemet med tidsbegränsade tillstånd för helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott som innehas för skjutning bör behållas om det inte finns något lämpligare sätt att göra dessa kontroller.

Skälen för bedömningarna

Lagstiftarens ståndpunkt har sedan länge varit att helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott är särskilt farliga vapen och därför bör vara föremål för särskilt sträng reglering. Denna syn genomsyrar vapenlagstiftningen (se avsnitt 9.3). Våra förslag angående tillstånd till innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen vilar på samma bedömning (se avsnitt 9.7).

Den stränga synen på innehav av de nu aktuella vapnen har inte kommit till uttryck genom högre ställda krav på personlig lämplighet i fråga om laglydnad. I tillståndsärendena görs samma prövning och samma kontroller oavsett vilken typ av vapen som en tillståndsansökan avser. Vidare görs beträffande alla vapeninnehavare löpande avstämningar av vapenregistren mot misstanke- och belastningsregistret. Denna löpande kontroll är enligt vår mening tillräcklig för att säkerställa att tillståndshavarna uppfyller kravet på laglydighet över tid och utgör inget argument för att man ska behålla kravet på omprövning vart femte år.

Huvudregeln om tidsbegränsade tillstånd för helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott har dock framför allt motiverats av att vapnen, med hänsyn till sin särskilda farlighet, inte bör kunna innehas om det inte föreligger ett reellt behov av dem. Någon löpande kontroll av om tillståndshavaren fortfarande har ett sådant behov görs inte. Statistiken visar att uppemot hälften av alla tidsbegränsade tillstånd som löper ut inte förnyas, som regel på grund av att innehavaren inte ansöker om förnyelse. Det måste alltså antas vara vanligt att behovet av ett visst helautomatiskt vapen eller ett visst enhandsvapen för flerskott upphör med tiden. Det är enligt vår bedömning inte godtagbart att helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott får finnas kvar på obestämd tid hos personer som inte behöver dem.

Mot detta kan möjligen invändas att det finns ett mycket stort antal helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott – knappt 80 000 – som innehas utan tidsbegränsning. Det skulle kunna hävdas att den omständigheten att vissa av de vapnen sannolikt innehas utan att tillståndshavaren har behov av dem inte orsakar några problem. Emellertid ökar risken för att helautomatiska vapen eller enhandsvapen för flerskott avleds till den illegala marknaden ju fler sådana vapen som finns i omlopp i samhället. Med avledning förstås att ett legalt skjutvapen exempelvis stjäls eller överläts så att det inte längre

innehas av någon som har rätt att inneha det. I nuläget är risken för avledning från legala vapeninnehavare visserligen inte särskilt stor (se avsnitt 3.3.4). Risken varierar emellertid över tid och beror bl.a. på vilka andra sätt man kan komma över illegala vapen på. Skulle exempelvis tillgången på smuggelvapen i Sverige minska finns det en risk för att avledningen från legala vapeninnehavare ökar.

Till bilden hör också att vi befinner oss i en situation där det är viktigare än någonsin att förhindra att särskilt farliga vapen kommer i kriminellas händer. Andelen konstaterade fall av dödligt våld där skjutvapen använts ökade kraftigt mellan 2013 och 2022 (från 29 procent till 54 procent). Sverige ligger högt i fråga om dödligt våld med skjutvapen jämfört med andra europeiska länder. Åtta av tio fall av dödligt skjutvapenvåld sker numera i den kriminella miljön. (Se prop. 2023/24:33 Skjutvapen och explosiva varor – skärpta straff för de allvarligare brotten, s. 16.) Enhandsvapen och helautomatiska vapen är särskilt attraktiva för kriminella. I två tredjedelar av fallen av dödligt våld med skjutvapen under 2014–2017 användes pistoler, revolverar eller andra enhandsvapen. Automatvapen användes i vart femte fall under perioden och andelen dödligt våld med automatvapen hade ökat väsentligt de senaste åren. (Brottsförebyggande rådet, Dödligt skjutvapenvåld i Sverige och andra europeiska länder. Brå rapport 2021:8 s. 32.) Sverige befinner sig för närvarande i en situation där det kan förekomma flera skjutningar med dödlig utgång på en vecka. Även om det, som framgår i avsnitt 9.4, är ganska ovanligt att enhandsvapen och helautomatiska vapen stjäls eller förkommer är det angeläget att innehav av sådana vapen förbehålls personer som uppfyller högt ställda krav på lämplighet och som har ett genuint behov av varje tillståndsgivet vapen. Ett enda sådant vapen som kommer på avvägar kan leda till stor skada och till att människor dödas. Som framgår av redovisningen i avsnitt 3.4 av vapenanvändning vid brott är det relativt vanligt att ett och samma skjutvapen förekommer vid mer än ett våldsdåd.

Intresset av att helautomatiska vapen eller enhandsvapen för flerskott endast innehas av den som har behov av vapnet väger tungt. Det behöver därför även i fortsättningen ske regelbundna kontroller av att personer med tillstånd att inneha sådana vapen för skjutning har behov av vapnen. Systemet med tidsbegränsade tillstånd för helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott som innehas för skjutning bör därför behållas om det inte finns något lämpligare sätt

att säkerställa att endast den som har behov av sådana vapen får inneha dem.

10.5.2 Skärpt tillsyn kan vara ett alternativ till femårstillstånd

Bedömning: Alternativet till femårstillstånd är en skärpt tillsyn av om behovskravet är uppfyllt över tid.

Skälen för bedömningen

Reglerna om återkallelse av tillstånd innebär att ett tillstånd att inneha skjutvapen ska återkallas bl.a. om förutsättningarna för tillståndet inte längre finns (se 6 kap. 1 § första stycket c vapenlagen). Detta innebär bl.a. att ett tillstånd ska återkallas om det inte längre finns ett behov av vapnet för det angivna ändamålet. Regeln är tvingande för Polismyndigheten. Även utan en obligatorisk omprövning vart femte år finns det alltså möjlighet att återkalla tillstånd för personer som t.ex. inte uppfyller kravet på aktivt medlemskap i en skyttesammanslutning.

Om endast systemet med återkallelser står till buds krävs emellertid att Polismyndigheten på något sätt får kännedom om att tillståndshavaren inte längre kan anses ha behov av vapnet. Det finns i och för sig inget som hindrar att Polismyndigheten gör en förfrågan om de omständigheter som grundar behov av vapnet hos tillståndshavaren eller, i förekommande fall, den skyttesammanslutning där personen är aktiv. Flera auktoriserade sportskytteförbund har uppgett att skyttesammanslutningarna i allmänhet kan antas vara beredda att svara på en fråga från Polismyndigheten rörande aktivt medlemskap. Några sådana kontroller görs alltså dock inte i nuläget. För det fall att den tillfrågade skulle välja att inte svara på förfrågan har Polismyndigheten inte heller någon möjlighet att kräva ett svar. (Jfr 18 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3, som nyligen upphävts genom PMFS 2024:2.)

Sammanfattningsvis ska återkallelse av innehavstillstånd i och för sig ske om förutsättningarna för tillståndet inte längre finns. Den nuvarande vapenlagen ger dock inte Polismyndigheten tillräckliga verktyg för att på ett effektivt sätt kunna kontrollera när behov av vapnet

upphör. Ett alternativ till att behålla femårstillstånden skulle därför kunna vara att utöka Polismyndigheten möjligheter att utöva tillsyn.

Frågan om ett skärpt tillsynsförfarande är att föredra framför systemet med femårstillstånd kan inte besvaras utan att man först bildar sig en uppfattning om hur ett system för skärpt tillsyn skulle kunna se ut. I nästa avsnitt överväger vi detta.

10.5.3 Hur kan ett skärpt tillsynsförfarande se ut?

Bedömning: Ett system med skärpt tillsyn bör utformas så att en enskild person som innehar ett helautomatiskt skjutvapen eller enhandsvapen för flerskott vart femte år ska se till att underlag till stöd för att personen fortfarande har behov av vapnet ges in till Polismyndigheten. Om tillståndshavaren utan godtagbar anledning underlåter att tillse att föreskrivet underlag ges in i rätt tid bör tillståndet återkallas.

Polismyndigheten bör göra en översiktlig granskning av samtliga de underlag som ges in. En sådan granskning bör med avseende på sportskyttar lämpligen avse att ett intyg över aktivitet med aktuellt vapen lämnats av en skyttesammanslutning där tillståndshavaren är aktiv medlem. Polismyndigheten bör vidare göra en närmare granskning av ett urval av underlagen.

Sådana tillstånd som redan i dag löper tills vidare bör inte omfattas av den utökade kontrollen.

Skälen för bedömningarna

Utgångspunkter

Femårstillstånden infördes framför allt för att skapa en garanti för att särskilt farliga vapen inte innehas av personer som inte längre har behov av dem. En utökad tillsyn bör därför enbart avse tillståndshavarens behov av vapnet.

Sådana tillstånd som redan i dag löper tills vidare bör inte omfattas av en utökad kontroll (se vidare avsnitt 31.3).

Stickprovskontroller är inget alternativ

En första fråga är om en utökad tillsyn måste avse alla de vapeninnehavare som i dag omfattas av femårstillstånd eller om det vore tillräckligt med stickprovskontroller. Ett förfarande med stickprov har fördelen att vara mindre kostsamt både för tillsynsmyndigheten och vapeninnehavarna. Ett system som bygger på stickprovskontroller inger enligt vår mening dock vissa betänkligheter. Den som har ett fortsatt behov av vapnet kan med ett sådant system i praktiken komma i en sämre position än i dag, eftersom det kan bli svårare att uppfylla exempelvis aktivitetskraven om man inte vet när man kommer att kontrolleras. I dag planerar många sportskyttar sin aktivitet utifrån när femårstillstånden löper ut. Samtidigt kan den som inte längre har behov av vapnet komma i en bättre position, eftersom chanserna att få behålla vapnet utan att ha ett reellt behov av det ökar. I dag underlåter uppemot hälften av alla innehavare av femårstillstånd att ansöka om förnyat tillstånd. Vi menar sammantaget att ett system med stickprovskontroller i praktiken kan vara till nackdel för de aktiva skyttarna, samtidigt som det inte är tillräckligt effektivt för att ersätta dagens system med femårstillstånd.

En summarisk kontroll i de flesta fall

Ett bättre alternativ är enligt vår mening att införa en ordning där alla som innehar helautomatiska vapen eller enhandsvapen för flerskott blir föremål för granskning, men där kontrollen i de flesta fall sker på ett övergripande plan. Det skulle då kunna föreskrivas att enskilda personer som innehar helautomatiska vapen eller enhandsvapen för flerskott vid vissa bestämda tidpunkter ska se till att underlag rörande fortsatt behov ges in till Polismyndigheten. En sådan ordning medför att tidpunkterna för kontroller blir förutsebara för den som har ett fortsatt behov av vapnet. Samtidigt får den som inte längre använder sitt vapen svårt att dölja detta, vilket gör att Polismyndigheten kan begränsa sin kontrollverksamhet. En översiktlig granskning bör vara tillräcklig beträffande merparten av underlagen, samtidigt som vissa underlag bör tas ut för närmare kontroll. En jämförelse kan göras med hur Skatteverket kontrollerar skattedeclarationer. Enligt uppgifter på Skatteverkets hemsida kontrolleras alla deklARATIONER som lämnas in till Skatteverket inledningsvis maskinellt.

Vissa deklARATIONER väljs sedan ut för vidare kontroll. Inom vissa områden, där risken för skattefel är särskilt stor, görs så kallade riktade kontroller.⁴ En liknande ordning skulle kunna tillämpas hos Polismyndigheten.

Den översiktliga granskningen bör med avseende på sportskyttar avse att intyg över aktivitet med aktuellt vapen lämnats av en skyttesammanslutning där tillståndshavaren är aktiv medlem. Polismyndigheten bör vidare göra en närmare granskning av ett urval av underlagen. Vilka underlag som ska bli föremål för en sådan noggrannare kontroll kan exempelvis utgå från var man ser särskilda risker för innehav utan faktiskt behov. Genom den generella skyldigheten att ge in underlag och hotet om upptäckt vid brister i underlaget skapas en tillräckligt god garant för att endast den som har ett genuint behov av att inneha ett helautomatiskt vapen eller enhandsvapen för flerskott kommer få inneha ett sådant vapen.

Tillståndshavaren bör se till att utredningen ges in

Om man inför kontroller liknande Skatteverkets deklarationskontroll är nästa fråga vem som ska ansvara för att utredning rörande behov av vapnet ges in. Med avseende på sportskyttar skulle det kunna övervägas om ansvaret bör läggas på skyttesammanslutningarna, som ju ansvarar för att upprätta s.k. föreningsintyg. Flera auktoriserade sport-skytteförbund har emellertid anfört att även om man gärna svarar på frågor från Polismyndigheten så vore det skadligt för föreningslivet om föreningarna ska rapportera sina medlemmar. Man kan vidare på goda grunder ifrågasätta det lämpliga i att ålägga tredje man en skyldighet att fullgöra förpliktelser i ett förvaltningsrättsligt ärende. Slutligen talar intresset av en enhetlig reglering för att det alltid bör vara tillståndshavaren själv som ansvarar för att nödvändiga underlag ges in. Vi menar därför att ett tillsynssystem bör utformas så att det är tillståndshavarna själva som ska se till att utredning om behovet ges in till tillsynsmyndigheten. En annan sak är att utredningen rent faktiskt kan komma att ges in av en annan aktör, exempelvis en skyttesammanslutning.

⁴ Information hämtad från Skatteverkets hemsida 2023-09-26, <https://www.skatteverket.se/omoss/varverksamhet/styrningochuppfoljning/skattekontrollen/syftetmedskattekontrollen.4.76a43be412206334b89800051634.html>.

Utredningen bör ges in vart femte år

Ännu en fråga är hur ofta underlag om behovet bör ges in. Enligt vår mening är det lämpligt att anknyta till det krav på omprövning vart femte år som gäller redan i dag och som också korresponderar med den tid som gäller för omprövning av A-vapen enligt artikel 9.7 i vapendirektivet. Underlag bör alltså ges in vart femte år.

Underlåtenhet att ge in utredning bör utgöra grund för återkallelse

För att skyldigheten för tillståndshavarna att se till att erforderliga underlag ges in ska efterlevas behöver den vara förknippad med en effektiv sanktion. Vitesprocesser kan bli både utdragna och kostsamma. Liknande och andra skäl kan anföras mot att kriminalisera underlåtenhet att inkomma med föreskrivet underlag. Ett bättre alternativ är enligt vår mening att göra underlåtenheten i sig till skäl för återkallelse. Detta påminner om vad som redan gäller när någon hindrar Polismyndigheten från att kontrollera att skjutvapen förvaras på föreskrivet sätt (se 6 kap. 1 § b vapenlagen).

Med hänsyn till att underlåtenhet att inge föreskriven utredning i de allra flesta fall får antas ha sin grund i att tillståndshavaren inte längre uppfyller kraven för innehavstillstånd skulle återkallelse på den grunden i regel ske endast när det är materiellt befogat. Samtidigt är det resurseffektivt att Polismyndigheten i sådana fall inte behöver pröva om de materiella förutsättningarna för innehavstillstånd har upphört att föreligga.

Sammantaget menar vi att underlåtenhet att tillse att föreskriven utredning ges in i rätt tid bör utgöra grund för återkallelse. Återkallelse bör dock inte ske när tillståndshavaren har godtagbar anledning för sin underlåtenhet.

10.5.4 Femårstillstånden är ett bättre alternativ än skärpt tillsyn

Bedömning: Fördelarna med att ersätta femårstillstånden med en skärpt tillsyn uppväger inte nackdelarna. Tillstånd att för skjutningsändamål inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott bör därför även i fortsättningen som huvudregel tidsbegränsas. Tillståndstiden bör även framöver vara högst fem år. De olägenheter som systemet med femårstillstånd medför för de legala vapeninnehavarna bör dock så långt det är rimligt undanröjas.

Förslag: Det ska förtydligas att bestämmelserna om femårstillstånd endast gäller enskilda personer.

Skälen för bedömningarna och förslaget

Ett system med skärpt tillsyn i linje med vad som nyss skisserats skulle innebära vissa fördelar för tillståndshavarna jämfört med femårstillstånden. Den största fördelen skulle vara att tillståndshavaren inte riskerar att dömas för vapenbrott om han eller hon glömmet att ansöka om förnyat tillstånd. I avsnitt 26.3.4 föreslår vi emellertid att olovligt innehav sedan ett tidsbegränsat tillstånd löpt ut i allmänhet bör bedömas som ett eget brott med en egen rubricering och mildare straffskala samt att det i ringa fall inte ska dömas till ansvar. Den fördelen får därför anses begränsad. En annan fördel för den enskilde skulle vara att tillståndshavaren inte behöver betala ansökningsavgift i samband med omprövningen. Det kan emellertid ifrågasättas om det är lämpligt att det allmänna och inte tillståndshavaren själv ska bära kostnaden för den kontroll som måste göras. Intäktsminskningen för det allmänna vid en övergång från femårstillstånd till skärpt tillsyn kan beräknas uppgå till uppemot två miljoner kronor per år (se vidare avsnitt 31.4).

För Polismyndigheten skulle en övergång från femårstillstånd till ett system med skärpt tillsyn innebära vissa merkostnader. Införandet av ett nytt system är i sig förknippat med vissa merkostnader av engångskaraktär, såsom utbildning och uppbyggnad av bevakningssystem. Polismyndigheten har uppskattat de initiala kostnaderna till som minst 660 000 kronor (se vidare avsnitt 31.4).

När det gäller tillståndsmyndighetens löpande kostnader är det svårare att bedöma om de skulle öka eller minska. Det är rimligt att anta att en betydande andel av de personer som i dag inte ansöker om förnyat tillstånd när ett femårstillstånd löper ut inte skulle inkomma med föreskrivet underlag i fråga om behov. Med ett tillsynssystem skulle ett återkallelseförfarande behöva inledas i de fallen, i stället för att tillstånden – som i dag – upphör att gälla automatiskt. Ytterst skulle det kunna röra sig om ca 3 000–4 000 ärenden per år där Polismyndigheten skulle behöva besluta om återkallelse ifall personerna inte självmant gör sig av med vapnet (jfr avsnitt 10.2). Även om den materiella prövningen i ett ärende om återkallelse på formell grund inte behöver bli särskilt kostsam skulle varje sådant ärende generera kostnader för kommunikering etc. Vidare skulle tillståndsmyndigheten ha kostnader för att granska de tillstånd där föreskrivet underlag getts in. Den kontrollen bör dock i första hand avse om det finns ett fortsatt behov av vapnet. Det rör sig alltså om en mindre omfattande prövning än den som i dag görs i ett ärende om nytt innehavstillstånd. Med avseende på merparten av ärendena bör vidare en översiktlig granskning av ingivna underlag vara tillräckligt. Vår uppskattning är att kostnaderna avseende granskningen av ingivna underlag bör bli något lägre än de kostnader Polismyndigheten i dag har för att pröva ansökningar om förnyat femårstillstånd. I viss mån kan detta kompensera för de utökade kostnaderna för återkallelseärenden. Vår bedömning är dock att de löpande kostnaderna totalt skulle öka något. Polisen har uppskattat kostnadsökningen till som minst 550 000 kronor per år.

Vid en samlad bedömning menar vi att en övergång från femårstillstånd till en skärpt tillsyn i linje med vad som skisserats i det föregående endast medför mindre fördelar för de legala vapeninnehavarna. Även om också kostnadsökningen och inkomstbortfallet för det allmänna är begränsade bedömer vi därför att fördelarna inte överväger. En skärpt tillsyn är alltså inte att föredra framför dagens system med tidsbegränsade tillstånd.

En stor andel av de tillstånd som i dag löper på fem år förnyas inte (se avsnitt 10.2). Detta talar för att tillståndstiden även i framtiden bör vara max fem år. Vi har dock övervägt om den som redan fått sitt tillstånd förnyat en gång bör kunna medges en längre tillståndstid. Exempelvis skulle tillståndstiden i sådana fall kunna vara upp till tio år. Att en person redan fått sitt tillstånd förnyat en eller flera gånger

behöver emellertid inte tala för att personen har ett fortsatt behov av vapnet. Det kan också tyda på att personen närmar sig en punkt i livet där han eller hon på grund av ålder eller ändrade intressen inte längre kommer att ha behov av skjutvapnet. Tillståndstiden bör därför även framöver vara max fem år, vilket också korresponderar med vapendirektivets krav på regelbunden omprövning för innehav av automatvapen.

Femårstillstånden bör alltså behållas i de fall då vapnet innehas för skjutning. De olägenheter som systemet med femårstillstånden medför för de legala vapeninnehavarna bör dock så långt det är rimligt undanröjas. I avsnitt 10.8 överväger vi ett antal åtgärder för att åstadkomma detta.

Sammanfattningsvis föreslår vi att bestämmelserna i 2 kap. 6 a § vapenlagen med avseende på vapen som innehas för skjutning ska föras över till den nya vapenlagen.

Bestämmelserna i 2 kap. 6 a § vapenlagen skulle till sin lydelse kunna avse även andra enskilda än enskilda personer. Som utvecklas i avsnitt 10.2 tillämpas paragrafen dock endast beträffande enskilda personer. Detta bör förtydligas i den nya vapenlagen.

10.6 Femårstillstånden bör avskaffas för andra ändamål än skjutning

Förslag: Femårstillstånden ska avskaffas när det gäller vapen som innehas för andra ändamål än skjutning.

Skälen för förslaget

När ett skjutvapen ska innehas för samling, prydnad eller minne krävs inte att sökanden har behov av vapnet. I stället krävs att skjutvapnet huvudsakligen har samlarvärde, prydnadsvärde eller särskilt affektionsvärde för sökanden. (2 kap. 4 § vapenlagen.)

Systemet med femårstillstånd har sitt berättigande huvudsakligen i det att endast den som har ett genuint behov av helautomatiska vapen eller enhandsvapen för flerskott ska få inneha ett sådant vapen. Med avseende på sådana ändamål där behov av vapnet inte är en förutsättning för innehavstillstånd kan det ifrågasättas om systemet med

femårstillstånd fyller något syfte. Till detta kommer att sökandens intresse av att få inneha ett skjutvapen för samling, prydnad eller minne i allmänhet inte torde variera över tid. Sådana vapen som innehas för prydnad eller minne ska i allmänhet göras varaktigt obrukbara (2 kap. 5 a § vapenlagen). När skjutvapen innehas för samling beslutar Polismyndigheten ofta om särskilda förvaringsvillkor (se vidare avsnitt 19.9). Enligt vår mening saknas tillräckliga skäl för att behålla femårstillstånden för samling, prydnad och minne.

Med avseende på innehav för udda ändamål som inte avser skjutning föreslår vi visserligen att behov ska vara en förutsättning för tillstånd (se avsnitt 6.8.2). Tillstånd för udda ändamål tidsbegränsas dock regelmässigt oavsett vilken typ av vapen tillståndet avser, dvs. med stöd av 2 kap. 5 § vapenlagen. (Se 7 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3, som nyligen upphävts genom PMFS 2024:2. Se även Rättsavdelningens handbok för handläggning av vapenärenden, RA 2024:1, avsnitt 2.6.1.) Bestämmelsen i 2 kap. 6 a § vapenlagen fyller alltså inte någon verklig funktion i förhållande till udda ändamål som inte avser skjutning. Vidare föreslår vi att skjutvapen som innehas för udda ändamål som inte avser skjutning i allmänhet ska göras varaktigt obrukbara, i likhet med vad som gäller när skjutvapen innehas för prydnad eller minne (se avsnitt 6.8.2). Enligt vår mening finns det fördelar med att reglera alla ändamål som inte avser skjutning på ett likartat sätt. Huvudregeln om femårstillstånd bör därför avskaffas även för udda ändamål som inte avser skjutning.

Vi föreslår alltså att huvudregeln om tidsbegränsade tillstånd för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott inte längre ska gälla när ett skjutvapen ska innehas för annat än skjutning. Det sagda får betydelse endast för enhandsvapen för flerskott. I avsnitt 9.11 föreslår vi nämligen att helautomatiska vapen endast ska få innehas för skjutningsändamål.

10.7 Författningsändringar om systemet med femårstillstånd avskaffas

Enligt kommittédirektiven ska vi, oavsett vår bedömning i sak, lämna de författningsförslag som krävs för att avskaffa systemet med de tidsbegränsade tillstånden. Förslagen behandlas i detta avsnitt. Författningsförslag och författningskommentar finns i kapitel 31. Där be-

handlas också frågan om övergångsbestämmelser och konsekvenserna av förslagen.

10.7.1 Vissa bestämmelser bör inte föras över till den nya vapenlagen

Förslag: Bestämmelserna i 2 kap. 6 a § vapenlagen om tidsbegränsade tillstånd för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott ska inte föras över till den nya vapenlagen.

Bedömning: Om bestämmelserna om femårstillstånd inte förs över till den nya vapenlagen saknas det anledning att förtydliga att bestämmelserna ska gälla lådor och stommar till helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott men inte för andra vapendelar till sådana vapen. Vårt förslag om ett sådant förtydligande bör alltså då inte genomföras.

Skälen för förslaget och bedömningen

Ett avskaffande av huvudregeln om tidsbegränsade innehavstillstånd för helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott förutsätter att bestämmelserna i 2 kap. 6 a § vapenlagen upphävs. Om femårstillstånden ska avskaffas föreslår vi därför att de bestämmelserna inte förs över till den nya vapenlagen. Det förtydligande i fråga om vad som gäller för vapendelar till berörda vapentyper som vi föreslår i avsnitt 10.8.3 ska inte heller genomföras.

Det skulle kunna övervägas om bestämmelserna i 2 kap. 6 a § och 16 kap. 3 § vapenförordningen, som medför att flera tidsbegränsade tillstånd kan omprövas gemensamt och mot en ansökningsavgift, också bör upphöra att gälla. De bestämmelserna har emellertid betydelse också för andra typer av tidsbegränsade tillstånd än femårstillstånd. Exempelvis bevakningsföretag kan inneha flera vapen med stöd av tidsbegränsade tillstånd. Bestämmelserna bör därför överföras till den nya vapenförordningen även om femårstillstånden avskaffas.

10.7.2 Ett skärpt tillsynsförfarande bör införas

Förslag: En enskild person som har tillstånd att inneha ett helautomatiskt vapen eller ett enhandsvapen för flerskott för skjutning ska se till att underlag till stöd för att behov av vapnet fortfarande föreligger ges in till Polismyndigheten senast fem år efter det att tillståndet meddelades, och därefter med fem års mellanrum.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vad underlaget ska omfatta. För målskyttar ska underlaget omfatta ett intyg om medlemskap och aktivitet från en sådan skyttesammanslutning som får utfärda föreningsintyg. Intyget ska lämnas av styrelsen för sammanslutningen. Ett sådant intyg ska betecknas aktivitetsintyg.

Om tillståndshavaren utan godtagbar anledning underlåtit att se till att underlag till stöd för fortsatt behov av ett helautomatiskt vapen eller ett enhandsvapen för flerskott getts in i rätt tid ska tillståndet återkallas.

Polismyndigheten ska påminna tillståndshavaren om skyldigheten att se till att underlaget ges in till myndigheten. Påminnelse ska lämnas tre månader innan skyldigheten ska fullgöras.

Skälen för förslagen

Vi gör i avsnitt 10.5.1 bedömningen att det även i fortsättningen är nödvändigt med regelbundna kontroller av att enskilda personer som innehar helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott för skjutning har behov av vapnen. Det kan därför inte komma i fråga att avskaffa systemet med femårstillstånd utan att ersätta det med ett annat kontrollsystem. Att införa ett annat kontrollsystem kan också bidra till att säkerställa att Sverige inte bryter mot vapendirektivet med avseende på helautomatiska vapen.

I avsnitt 10.5.2 anger vi att ett tänkbart alternativ till tidsbegränsade tillstånd för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott skulle kunna vara att utöka Polismyndighetens möjligheter att utöva tillsyn. Hur ett system för skärpt tillsyn kan utformas redovisas i avsnitt 10.5.3. Det systemet bör införas om huvudregeln om tidsbegränsade innehavstillstånd avskaffas. Den utökade kontrollen bör enbart avse vapen som innehas för skjutning (jfr avsnitt 10.6).

För det fall att systemet med femårstillstånd avskaffas föreslår vi därför att en enskild person som har tillstånd att inneha ett helautomatiskt vapen eller ett enhandsvapen för flerskott för skjutning senast fem år efter det att tillståndet meddelades, och därefter med fem års mellanrum, ska se till underlag till stöd för att behov av vapnet fortfarande föreligger ges in till Polismyndigheten. Om tillståndshavaren utan godtagbar anledning underlåter att se till att föreskriven utredning ges in i rätt tid föreslår vi att innehavstillståndet ska återkallas. Bestämmelser om detta bör tas in i den nya vapenlagen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör bemyndigas att meddela föreskrifter om vad det underlag som ska ges in ska omfatta. För målskyttar bör underlaget omfatta ett intyg om medlemskap och aktivitet från en sådan skyttesammanslutning som får utfärda föreningsintyg. Intyget bör lämnas av styrelsen för sammanslutningen. Ett sådant intyg bör betecknas aktivitetsintyg. Föreskrifter om detta bör tas in i den nya vapenförordningen.

Tillståndsmyndigheten bör påminna tillståndshavaren om skyldigheten att se till att utredning ges in. Påminnelse bör lämnas tre månader innan skyldigheten ska fullgöras. En föreskrift om skyldighet att lämna påminnelse bör tas in i den nya vapenförordningen. Något särskilt bemyndigande krävs inte för detta.

10.7.3 Den nya vapenlagen bör ges en något annorlunda disposition om femårstillstånden avskaffas

Förslag: Ett kapitel om tillsyn ska införas i den nya vapenlagen. Kapitlet ska placeras direkt före kapitlet om återkallelse och omhändertagande.

I kapitlet om tillsyn ska den nya paragrafen om skyldighet att se till att underlag ges in till Polismyndigheten ingå, tillsammans med vissa andra tillsynsbestämmelser i den nuvarande vapenlagen.

Kapitlen och paragraferna i den nya vapenlagen ska numreras om utifrån detta.

Skälen för förslagen

Om de föreslagna bestämmelserna införs föreslår vi att det skapas ett kapitel för tillsyn i den nya vapenlagen, som placeras direkt före kapitlet om återkallelse och omhändertagande. I det kapitlet bör de föreslagna lagbestämmelserna om skyldighet att se till att utredning ges in till Polismyndigheten placeras. I det nya kapitlet bör också bestämmelserna i 2 kap. 18 § och 5 kap. 7 § nuvarande vapenlag ingå, i stället för att som enligt vårt huvudförslag utgöra 5 kap. 6 § och 12 kap. 9 § i den nya vapenlagen. Kapitlen och paragraferna i den nya vapenlagen bör numreras om utifrån detta.

10.7.4 Vissa av våra andra förslag bör inte genomföras

Bedömning: Vårt förslag om särskilda straffbestämmelser för överträdelse av ett tidsbegränsade tillstånd att inneha skjutvapen bör inte genomföras. Inte heller bör vårt förslag om beaktande av tillfällig oförmåga att uppfylla tillståndskraven vid förnyelse av tillstånd antas.

Skälen för bedömningarna

Vissa av våra förslag är i första hand avsedda att undanröja de olägenheter som femårstillstånden medför för legala vapeninnehavare (se förslagen i avsnitt 10.8 och 26.3.4). Flera av förslagen har emellertid betydelse även för andra tidsbegränsade tillstånd. Det är dock inte motiverat att genomföra alla våra förslag om systemet med femårstillstånd avskaffas. Det finns enligt vår mening i sådana fall inte tillräckligt starka skäl att genomföra de förslag vi lämnar i avsnitt 10.8.1/26.3.4 och 10.8.2, nämligen förslagen om en särskild straffrättslig reglering för överträdelse av tidsbegränsade tillstånd och förslaget om beaktande av tillfällig oförmåga att uppfylla tillståndskraven vid förnyelse av tillstånd. Det innebär att förslagen till 18 kap. 3 § nya vapenlagen och 4 kap. 20 § nya vapenförordningen inte bör antas om femårstillstånden tas bort. Paragraferna i huvudförslaget bör numreras om utifrån detta. Vidare bör hänvisningen i 18 kap. 12 § nya vapenlagen rörande 18 kap. 3 § i huvudförslaget utgå.

10.7.5 Om en ny vapenlag inte antas får författningsändringarna utformas på ett annat sätt

Bedömning: Om inte en ny vapenlag antas måste författningsändringarna utformas på ett annat sätt.

Skälen för bedömningen

För det fall att det inte införs någon ny vapenlag och vapenförordning måste författningsändringarna utformas på ett delvis annat sätt. I sådana fall bör 2 kap. 6 a § vapenlagen upphävas. De föreslagna bestämmelserna om skyldighet att ge in utredning kan i sådana fall lämpligen införas i 2 kap. 6 § vapenlagen och bestämmelsen om återkallelse i 6 kap. 1 § vapenlagen.

10.8 Åtgärder för att motverka de olägenheter femårstillstånden medför

Vi gör i avsnitt 10.5 bedömningen att femårstillstånden ska finnas kvar för vapen som innehas för skjutningsändamål, men att de olägenheter som systemet med femårstillstånd medför för de legala vapeninnehavarna så långt det är rimligt bör undanröjas. Våra överväganden om hur detta bör ske redovisas i detta avsnitt.

10.8.1 De straffrättsliga konsekvenserna bör mildras

En kritik som ofta riktas mot femårstillstånden är att en skötsam vapeninnehavare kan bli misstänkt för och i vissa fall dömd för vapenbrott om han eller hon glömmer att ansöka om förnyat innehavstillstånd. Vi föreslår i avsnitt 26.3.4 att den som olovligen innehar ett skjutvapen sedan ett tidsbegränsat tillstånd att inneha vapnet löpt ut ska inte dömas för vapenbrott om det olovliga innehavet pågått i mindre än tre månader. I stället ska personen dömas för överträdelse av ett tidsbegränsat tillstånd att inneha skjutvapen, till böter eller fängelse i högst sex månader. I ringa fall ska det inte dömas till ansvar. Vårt förslag innebär att sanktionen för den som inte iakttar tillståndstidens utgång blir proportionerlig i förhållande till försummelsens allvar och

att den som begår en mindre allvarlig överträdelse inte drabbas av straffansvar.

Vi föreslår i avsnitt 26.3.4 visserligen att vapenlagens bestämmelser om förverkande ska gälla också skjutvapen som varit föremål för det nya brottet överträdelse av ett tidsbegränsat tillstånd att inneha skjutvapen. Det bör emellertid ofta kunna anses uppenbart oskäligt att förverka ett skjutvapen som varit föremål för sådant brott, i vart fall om skjutvapnet har ett mera betydande värde (jfr Landgren & Åberg, Vapenlagen [31 jan 2024, version 2A, JUNO], kommentaren till 9 kap. 5 §).

10.8.2 Tillfälliga omständigheter bör inte hindra förnyelse

Förslag: Om sökanden har godtagbar anledning och inom överskådlig tid kan antas uppfylla samtliga förutsättningar för innehavstillstånd får ett tidsbegränsat tillstånd att inneha skjutvapen förnyas även om sökanden inte uppfyller samtliga sådana förutsättningar. En föreskrift om detta ska tas in i den nya vapenförordningen.

Regeringen ska bemyndigas att meddela föreskrifter om undantag från de förutsättningar som ska vara uppfyllda för tillstånd att inneha skjutvapen vid ansökan om förnyelse av ett tidsbegränsat tillstånd.

Skälen för förslagen

Huvudregeln om tidsbegränsade innehavstillstånd för helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott har motiverats av att sådana vapen endast bör få innehas av den som har ett verkligt behov av vapnet (se avsnitt 10.2). Det kan emellertid förekomma att en enskild person vid den tidpunkt då ansökan om förnyelse av tillståndet görs i och för sig är förhindrad att använda vapnet, samtidigt som personen avser att inom en överskådlig framtid börja bruka vapnet igen. Så kan exempelvis vara fallet vid graviditet, övergående skada eller tillfällig utlandstjänstgöring. Avslås en ansökan om förnyat tillstånd i en sådan situation tvingas vapeninnehavaren att göra sig av med vapnet, trots att han eller hon inom kort kommer behöva det på nytt. En sådan

ordning framstår som orimlig. Samtidigt kan beviljandet av ett förnyat tillstånd i en sådan situation inte anses innebära någon egentlig kränkning av intresset av att helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott enbart bör få innehas av den som har ett verkligt behov av vapnet.

Vad som nu sagts har fått visst genomslag i Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om vapenlagstiftningen. Där framgår att hänsyn ska tas till speciella förhållanden som sjukdom, graviditet och utlandstjänstgöring vid bedömningen av om behov av vapnet föreligger, när ansökan görs om förnyat tillstånd att inneha enhandsvapen (se 5 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3 i dess lydelse enligt PMFS 2016:4). Det har emellertid framkommit att flera sportskyttar förlorade sina innehavstillstånd efter Covid-19-pandemin, eftersom de inte kunde visa att de levt upp till aktivitetskravet för innehav av enhandsvapen och helautomatiska vapen för målskjutning (jfr avsnitt 6.7.1). Enligt uppgift från Polismyndigheten gjorde vissa polisregioner bedömningen att målskjutning är en utomhussport och att det borde vara möjligt att uppfylla aktivitetskraven även under pandemin.

En enskild person bör inte tvingas göra sig av med ett vapen på grund av tillfälliga omständigheter av klart övergående karaktär, när omständigheterna i någon bemärkelse kan sägas ligga utanför personens kontroll. I sådana fall torde Polismyndigheten i allmänhet inte heller besluta om återkallelse på grund av att förutsättningarna för tillståndet inte längre finns (jfr 6 kap. 1 § första stycket c vapenlagen). Om sökanden har godtagbar anledning och inom överskådlig tid kan antas uppfylla samtliga förutsättningar för innehavstillstånd bör ett tidsbegränsat tillstånd att inneha skjutvapen därför få förnyas även om sökanden inte uppfyller samtliga sådana förutsättningar. En föreskrift om detta bör tas in i den nya vapenförordningen.

Regeringen bör kunna meddela en sådan föreskrift med stöd av bemyndiganden i 11 kap. 2 § b eller f i den nuvarande vapenlagen. För tydlighets skull bör dock ett särskilt bemyndigande tas in i den nya vapenlagen. Bemyndigandet bör avse rätt att meddela föreskrifter om undantag från de förutsättningar som ska vara uppfyllda för tillstånd att inneha skjutvapen vid ansökan om förnyelse av ett tidsbegränsat tillstånd. Med hänsyn till att här är fråga om undantag från de allmänna tillståndskraven bör regeringen inte få delegera föreskriftsrätten vidare.

Vårt förslag innebär att Polismyndigheten under vissa förutsättningar *får* bevilja förnyat tillstånd trots att inte samtliga förutsättningar för innehavstillstånd är uppfyllda. Tillstånd måste alltså inte ges i dessa fall. Om ett innehav av skjutvapen kan antas medföra säkerhetsrisker bör förnyat tillstånd naturligtvis inte ges, även om förutsättningarna i den föreslagna bestämmelsen är uppfyllda. Så kan exempelvis vara fallet om tillståndshavaren lider av en tillfällig psykisk störning.

Med godtagbar anledning i den föreslagna bestämmelsens mening bör liksom i dag förstås exempelvis utlandstjänstgöring, sjukdom eller graviditet. Även vissa andra omständigheter som i någon bemärkelse kan sägas ligga utanför sökandens kontroll bör medföra att godtagbar anledning föreligger. Avgörande bör vara om det från ett objektivt perspektiv framstår som rimligt att omständigheterna hindrat personen från att uppfylla förutsättningarna för innehavstillstånd.

Enligt vårt förslag får tillstånd ges under förutsättning bl.a. att sökanden kan antas uppfylla samtliga förutsättningar för innehavstillstånd inom överskådlig tid. Begreppet överskådlig tid måste i detta sammanhang sättas i relation till den femårsgräns som i allmänhet gäller för tillstånd att inneha vapen av aktuellt slag.

Det är sökanden som ska visa att en sådan undantagssituation föreligger som den föreslagna bestämmelsen tar sikte på. Det innebär exempelvis att den som gör gällande att han eller hon inte uppfyller aktivitetskraven för målskjutning pga. en övergående skada måste inkomma med utredning som visar detta. Sådan utredning kan exempelvis bestå av läkarintyg.

Den föreslagna bestämmelsen bör inte bara gälla sådana innehavstillstånd som tidsbegränsats med stöd av 2 kap. 6 a § vapenlagen, utan alla tidsbegränsade innehavstillstånd (jfr 2 kap. 5 § vapenlagen).

När tillstånd ges med stöd av den föreslagna bestämmelsen kan det finnas särskild anledning att begränsa det nya tillståndet så att det endast gäller under en kortare tid, exempelvis ett eller två år (jfr 2 kap. 6 a § vapenlagen). Redan i dag förekommer det att förnyat tillstånd ges för en kortare tid, ibland bara sex månader, när någon inte uppfyller aktivitetskraven för målskjutning på grund av exempelvis utlandstjänstgöring.

10.8.3 Endast vissa vapendelar bör omfattas av femårstillstånd

Bedömning: Inte alla tillståndspliktiga vapendelar till helautomatiska vapen eller enhandsvapen för flerskott bör omfattas av huvudregeln om femårstillstånd.

Förslag: Kravet på femårstillstånd ska gälla lådor och stommar som är avsedda för helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott.

Skälen för bedömningen och förslaget

Polismyndigheten har fram tills helt nyligen tillämpat huvudregeln om tidsbegränsade tillstånd inte bara på helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott, utan också på tillståndspliktiga vapendelar till sådana vapen. Vad som sägs i vapenlagen om skjutvapen gäller visserligen också sådana vapendelar (1 kap. 3 § vapenlagen). Regleringen om femårstillstånd gäller dock inte ”skjutvapen” utan ”helautomatiska vapen” och ”enhandsvapen för flerskott” (2 kap. 6 a § vapenlagen). Det är därför inte klart om lagstiftaren avsett att bestämmelsen ska tillämpas på det sätt som gjorts. Förarbetena till bestämmelsen ger ingen direkt ledning i frågan (se prop. 1999/2000:27 s. 33–36 och s. 95).

Det är viktigt att huvudregeln om femårstillstånd inte enkelt kan kringgås. Den vapentekniska utvecklingen har, som nämns i avsnitt 9.14, lett till att det blivit allt vanligare med s.k. modulvapen. Ett sådant vapen består av ett antal delar – vissa tillståndspliktiga och andra som inte omfattas av tillståndsplikt – som sätts samman till ett komplett vapen. I vissa fall beviljas innehavaren tillstånd till innehav av det kompletta vapnet. I andra fall beviljas innehavaren tillstånd till innehav av de delar som tillsammans utgör det kompletta vapnet. En person som enbart har tillstånd till innehav av ett antal vapendelar kan alltså i själva verket vara innehavare av ett komplett modulvapen. Även sådana vapendelar som inte hör till ett modulvapen kan bli föremål för individuell tillståndsgivning.

För att motverka att den som vill få tillgång till ett helautomatiskt vapen eller enhandsvapen enkelt kan kringgå de särskilda tillståndskraven för sådana vapen genom att ansöka om tillstånd att inneha

vapnet del för del, föreslår vi i avsnitt 9.14 att de särskilda tillståndskraven ska gälla också lådor och stommar som är avsedda för helautomatiska vapen och enhandsvapen. För att vapendelen ska anses vara avsedd för vapnet ska enligt vårt förslag krävas att den antingen enbart passar till vapen av detta slag, eller att det är sökandens avsikt att vapendelen ska användas för ett sådant vapen. Enligt vår mening är en liknande lösning lämplig även beträffande femårstillstånden.

Vi föreslår därför att det i den nya vapenlagen uttryckligen ska föreskrivas att huvudregeln om femårstillstånd gäller också lådor och stommar som är avsedda för helautomatiska vapen eller enhandsvapen för flerskott. En sådan bestämmelse innebär också att det klart framgår att huvudregeln om femårstillstånd inte gäller för andra vapendelar till sådana vapen. Tillstånd att inneha andra vapendelar än stommar och lådor får alltså tidsbegränsas enbart om det med hänsyn till särskilda omständigheter kan förutses att vapendelen inte kommer behövas varaktigt (2 kap. 5 § vapenlagen).

10.8.4 En gemensam omprövning

Förslag: Bestämmelserna om gemensam omprövning av tidsbegränsade tillstånd i 2 kap. 6 a § vapenförordningen ska föras över till den nya vapenförordningen. Detsamma gäller bestämmelsen om att endast en ansökningsavgift ska tas ut i sådana fall (16 kap. 3 § vapenförordningen).

Bedömning: Vid en gemensam omprövning bör det vara möjligt att ge in ett gemensamt föreningsintyg för alla de vapen som omfattas av ansökan. Polismyndigheten bör ändra sina föreskrifter eller blanketter för att möjliggöra detta.

Skälen för förslagen och bedömningen

Vi bedömer alltså att femårstillstånden bör finnas kvar. Det är samtidigt viktigt att omprövningsprocessen utformas så att den inte är onödigt betungande för tillståndshavarna. En åtgärd som kan bidra till det är en möjlighet till gemensam omprövning av flera tillstånd. En sådan möjlighet följer redan i dag av 2 kap. 6 a § vapenförordningen.

Av bestämmelsen framgår att om en person innehar flera skjutvapen med tidsbegränsade tillstånd ska frågan om förnyelse av tillstånden prövas i ett sammanhang om sökanden begär det. Sökanden behöver då bara betala en ansökningsavgift (16 kap. 3 § vapenförordningen).

Möjligheten till gemensam omprövning tillkom i anslutning till att femårstillstånden infördes och avsåg att minska de praktiska olägenheterna som ett system med tidsbegränsade tillstånd skulle kunna ge upphov till. Ursprungligen synes tanken ha varit att gemensam omprövning endast skulle kunna ske när vapnen innehas för samma ändamål. (Se prop. 1999/2000:27 s. 36.) Någon sådan begränsning har dock inte kommit till uttryck i författningstexten.

Enligt uppgift från Polismyndigheten tillämpas 2 kap. 6 a § vapenförordningen redan i dag så att om någon innehar flera skjutvapen med tidsbegränsade tillstånd kan han eller hon i ett sammanhang ansöka om förnyelse för alla tillstånden oavsett när tillståndstiden löper ut. Den som ansöker om gemensam omprövning av flera tidsbegränsade tillstånd kan ge in en gemensam ansökan som avser alla vapnen. I de fall tillstånd förutsätter att sökanden ger in ett s.k. föreningsintyg krävs dock att det ges in separata intyg för varje vapen som omfattas av ansökan. Detta förfarande har sin bakgrund i att Polismyndighetens blanketter för föreningsintyg är utformade för att avse endast ett vapen. Enligt Polismyndighetens föreskrifter måste intyget lämnas på formuläret Föreningsintyg (se 5 kap. 7 § RPSFS 2009:13, FAP 551-3 i dess lydelse enligt PMFS 2016:4).

Enligt vår mening innebär regleringen i 2 kap. 6 a § vapenförordningen att femårstillstånd redan i dag kan omprövas gemensamt. Bestämmelsen, liksom bestämmelsen i 16 kap. 3 § vapenförordningen om gemensam ansökningsavgift, bör föras över till den nya vapenförordningen. Det saknas enligt vår uppfattning anledning att kräva att sökanden ska ge in ett separat föreningsintyg för varje skjutvapen som omfattas av ansökan. När en ansökan omfattar flera vapen bör därför ett gemensamt föreningsintyg kunna ges in. Polismyndigheten bör således ändra sina blanketter eller sina föreskrifter så att detta blir möjligt.

Det bör anmärkas att även om det redan i dag finns en formell möjlighet till gemensam omprövning av femårstillstånd är det inte alla sportskyttar som har praktisk möjlighet att utnyttja den. Anledningen till detta är att aktivitetskraven – i vid bemärkelse – för enhandsvapen är utformade så att endast skyttens aktivitet med vapnet två år före

omprovningen och särskilt de sex månaderna precis före provningstillfället beaktas vid bedömningen (se 5 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3 i dess lydelse enligt PMFS 2016:4). En skytt som innehar många enhandsvapen kan ha svårt att uppfylla kraven för samtliga vapen under just den perioden, särskilt om personen tävlar på en hög nivå. I avsnitt 6.7.1 gör vi bedömningen att Polismyndigheten bör se över aktivitetskraven i samråd med de centrala auktoriserade sport-skytteförbunden.

10.8.5 Underrättelse om att ett tidsbegränsat tillstånd är på väg att löpa ut

Förslag: Polismyndigheten ska underrätta tillståndshavaren när tre månader återstår av tillståndstiden för ett tidsbegränsat tillstånd. Underrättelsen ska innehålla upplysning om att vapnet inte får innehas sedan tillståndet upphört och att vapnet i sådana fall kan tas i beslag och ansvar för olagligt innehav aktualiseras. I förekommande fall ska underrättelsen också innehålla upplysning om vad som krävs för att tillståndet ska fortsätta att gälla under provningen av en ansökan om förnyat tillstånd. Föreskrifter om detta ska tas in i den nya vapenförordningen.

Skälen för förslaget

Polismyndigheten bör i god tid innan ett tidsbegränsat tillstånd upphör att gälla underrätta tillståndshavaren. (Se Rättsavdelningens handbok för handläggning av vapenärenden, RA 2024:1, avsnitt 2.6, och jfr 17 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3, som nyligen upphävts genom PMFS 2024:2). Detta framstår som en lämplig ordning.

Det är viktigt att en rutin som införts av en myndighet också följs. Särskilt gäller detta när det, som i förekommande fall, handlar om att påminna enskilda om en omständighet som förutsätter aktivitet för att personen inte ska komma att göra sig skyldig till brott. Vi föreslår därför att det i den nya vapenförordningen ska föreskrivas att Polismyndigheten ska underrätta tillståndshavaren när ett tidsbegränsat tillstånd är på väg att löpa ut. Att en sådan underrättelse skickas kan också ha betydelse för att kunna bevisa uppsåtligt brott när en per-

son medvetet har underlåtit att vidta åtgärder för att inte inneha ett skjutvapen utan tillstånd efter tillståndstidens upphörande.

Underrättelse bör skickas när tre månader återstår av tillståndstiden för ett tidsbegränsat tillstånd. Underrättelsen bör innehålla upplysning om att vapnet inte får innehas sedan tillståndet upphört och att vapnet i sådana fall kan tas i beslag och ansvar för olagligt innehav aktualiseras. Underrättelsen bör i förekommande fall även innehålla upplysning om vad som krävs för att tillståndet ska fortsätta att gälla under prövningen av en ansökan om förnyat tillstånd (jfr 2 kap. 6 a § andra stycket vapenlagen). Bestämmelserna bör inte bara gälla sådana innehavstillstånd som tidsbegränsats med stöd av 2 kap. 6 a § vapenlagen, utan alla tidsbegränsade innehavstillstånd (jfr 2 kap. 5 § vapenlagen).

Det krävs inget bemyndigande för att regeringen ska kunna föreskriva om detta (jfr 8 kap. 7 § regeringsformen).

10.8.6 En enklare ansökan

Förslag: Vid ansökan om förnyat innehavstillstånd ska det vara tillräckligt att sökanden i ansökan anger

- namn, personnummer och hemvist,
- vapnets tillverkningsnummer eller, om vapnet saknar uppgift om tillverkningsnummer, annan uppgift som tillåter identifiering av vapnet, och
- de omständigheter som åberopas till stöd för ansökan.

I förkommande fall ska även uppgift om ändrat ändamål anges. Föreskrifter om detta ska tas in i den nya vapenförordningen.

Bedömning: Det saknas författningsstöd för att tillståndsbeviset för ett tidsbegränsat tillstånd ska ges in i samband med ansökan om förnyat tillstånd. Polismyndigheten bör därför inte längre begära in tillståndsbeviset.

Skälen för förslaget och bedömningen

Bestämmelser om vad en ansökan om tillstånd att inneha skjutvapen ska innehålla finns i 2 kap. 6 § vapenförordningen. Enligt bestämmelserna ska ansökan göras skriftligen och bl.a. innehålla uppgift om sökandens namn, personnummer och adress samt vapnets typ, fabrikat, modell och kaliber. Avser ansökan ett visst bestämt vapen ska även överlåtarens eller upplåtarens namn, person- eller organisationsnummer och hemvist samt vapnets tillverkningsnummer, eller, om vapnet saknar uppgift om tillverkningsnummer, annan uppgift som tillåter identifiering, anges i ansökan. I ansökan ska vidare det antal och slag av skjutvapen som sökanden redan innehar anges, samt ändamålet med ansökan och de omständigheter sökanden åberopar till stöd för denna.

Kraven på de uppgifter som ska anges i en ansökan om innehavstillstånd framstår som rimliga när någon ansöker om tillstånd att inneha ett skjutvapen för första gången. Bestämmelserna bör föras över till den nya vapenförordningen (jfr avsnitt 4.4). När sökanden redan en gång beviljats tillstånd att inneha ett visst vapen har dock Polismyndigheten redan tillgång till merparten av de uppgifter som behövs för att pröva ansökan. De uppgifter Polismyndigheten har behov av i en sådan situation är rätteligen endast uppgift om ifall några förhållanden har ändrats sedan ansökan prövades förra gången. För att kunna pröva en ansökan om förnyat tillstånd bör det alltså vara tillräckligt att Polismyndigheten vet vem sökanden är, vilket eller vilka vapen som ansökningen gäller och de omständigheter som åberopas till stöd för ansökan. Om sökanden vill inneha vapnet för ett nytt ändamål måste det också framgå.

Ett alternativ skulle kunna vara att Polismyndigheten, i samband med att en påminnelse om att tillståndet håller på att gå ut lämnas (jfr avsnitt 10.8.5), bifogar en svarsblankett där redan lämnade uppgifter är ifyllda. Sökanden skulle då kunna ansöka om förnyat tillstånd genom att på blanketten lämna uppgift om ändrade förhållanden och bifoga relevant underlag. En sådan lösning har vissa fördelar. Redan i dag görs dock många ansökningar om förnyat innehavstillstånd via ett digitalt formulär på Polismyndighetens hemsida. Det kan antas att mängden ansökningar som görs på det viset kommer att öka. Det kan därför befaras att ett förfarande med förifyllda blanketter från Polismyndigheten inte skulle medföra en sådan nytta att det motiverar kostnaderna.

En bättre lösning är enligt vår mening att det införs särskilda bestämmelser i den nya vapenförordningen om vad en ansökan om förnyat innehavstillstånd ska innehålla. Bestämmelserna, som bör utformas utifrån vad som sägs i det föregående, bör inte bara gälla sådana innehavstillstånd som tidsbegränsats med stöd av 2 kap. 6 a § vapenlagen, utan alla tidsbegränsade innehavstillstånd (jfr 2 kap. 5 § vapenlagen). Det krävs inget bemyndigande för att regeringen ska kunna meddela sådana föreskrifter (jfr 8 kap. 7 § regeringsformen).

I avsnitt 5.7 föreslår vi att sökanden ska ge in den utredning som åberopas till stöd för ansökan tillsammans med ansökningen, och att sökanden i förekommande fall ska se till att föreningsintyg och skytteborgen lämnas snarast. Detta bör gälla även vid ansökan om förnyat innehavstillstånd.

Tillståndsbeviset för det gällande tillståndet bör inte begäras in

På Polismyndighetens hemsida anges att den som ansöker om förnyat innehavstillstånd ska ge in originallicensen till myndigheten. Vidare anges att utebliven originallicens hindrar vidare handläggning av ansökan och att detta följer av 2 kap. 6 § vapenförordningen.⁵

I 2 kap. 6 § vapenförordningen anges att sökanden vid förvärv av vapen från annan än en vapenhandlare ska ge in överlåtarens tillståndsbevis. Regleringen säger inget om att tillståndsbeviset ska ges in vid en ansökan om förnyat tillstånd. Polismyndighetens praxis att begära in tillståndsbeviset när någon ansöker om förnyat tillstånd saknar alltså författningsstöd.

Den som har tillstånd att inneha ett skjutvapen är som utgångspunkt skyldig att ha med sig tillståndsbeviset när han eller hon medför vapnet (12 kap. 3 § vapenförordningen). En vapeninnehavare har också behov av tillståndsbeviset när han eller hon ska köpa ammunition, ljuddämpare eller magasin till vapnet (jfr 2 kap. 8 och 9 §§ vapenlagen). Så länge en person innehar ett vapen har personen alltså behov av sitt tillståndsbevis. Starka skäl talar därmed för att den som ansöker om förnyat tillstånd att inneha ett skjutvapen inte bör vara skyldig att lämna ifrån sig tillståndsbeviset vid ansökan. Vi föreslår i avsnitt 16.9 att inte heller den som överlåter ett skjutvapen ska be-

⁵ Information hämtad från Polismyndighetens hemsida 2024-03-28, <https://polisen.se/tjanster-tillstand/vapen-regler-och-tillstand/ansok-om-vapentillstand/>.

höva ge ifrån sig sitt tillståndsbevis så länge vapnet är kvar i hans eller hennes besittning.

Det kan övervägas om den som innehaft ett skjutvapen med stöd av ett tidsbegränsat tillstånd ska åläggas att ge in tillståndsbeviset sedan tillståndstiden löpt ut. Av tillståndsbeviset ska emellertid tidsbegränsningen framgå (3 kap. 2 § vapenförordningen). Enligt vår mening saknas det därför skäl att införa en sådan föreskrift.

Sammantaget menar vi alltså att det saknas författningsstöd för att kräva att den som ansöker om förnyelse av ett tidsbegränsat tillstånd ska ge in tillståndsbeviset, och att det inte heller finns skäl att införa en sådan föreskrift. Polismyndigheten bör därför framöver inte begära in tillståndsbeviset vid ansökningar om förnyat innehavstillstånd.

Ansökningsavgift bör även fortsättningsvis tas ut

Vi har övervägt om ansökningsavgift inte längre ska tas ut vid ansökan om ett förnyat tillstånd. Enligt vår mening är det emellertid rimligare att kostnaden för omprövning av tillståndet bärs av tillståndshavaren än av skattebetalarna. Ansökningsavgift bör därför tas ut även i fortsättningen.

10.8.7 Tillståndets giltighet medan en ansökan om förnyat tillstånd prövas

Förslag: Har en ansökan om förnyat tillstånd getts in innan giltighetstiden för det gällande tillståndet går ut, ska detta gälla till dess att ansökan prövats slutligt, eller om ansökan avslås, till dess att tre veckor förflutit sedan beslutet fått laga kraft. Det ska alltså inte längre krävas att ansökan gjorts fyra veckor före tillståndstidens utgång för att tillståndet ska fortsätta gälla tills ansökan prövats. Vidare ska tillståndet när ansökan gjorts i rätt tid inte längre upphöra att gälla vid laga kraft om ansökan avslås, utan först tre veckor senare.

Skälen för förslagen

För femårstillstånd gäller en särskild regel om tillståndstidens upphörande när sökanden ansöker om förnyat tillstånd. Har en ansökan om förnyat tillstånd getts in senast fyra veckor innan giltighetstiden för det gällande tillståndet går ut, ska nämligen det tidsbegränsade tillståndet fortsätta att gälla till dess att beslut i fråga om det nya tillståndet har vunnit laga kraft (2 kap. 6 a § andra stycket vapenlagen). Bestämmelserna om detta bör i huvudsak föras över till den nya vapenlagen. Vissa justeringar är dock påkallade för att minimera de olägenheter systemet med femårstillstånd medför för de legala vapeninnehavarna.

Fyraveckorsbegränsningen bör tas bort

Enligt nuvarande ordning fortsätter ett femårstillstånd att gälla medan ansökan om förnyat tillstånd prövas endast om ansökan gjorts senast fyra veckor innan giltighetstiden för det gällande tillståndet går ut. Syftet är att sökanden ska göra vad som ankommer på honom eller henne för att ansökan ska hinna prövas inom tillståndstiden (jfr prop. 2013/14:226 Skärpningar i vapenlagstiftningen, s. 30). Även om detta är begripligt inger kravet vissa betänkligheter. Om en ansökan görs senare än fyra veckor före tillståndstidens utgång men innan tillståndet upphör att gälla, har tillståndshavaren faktiskt ansökt i rätt tid. Trots detta riskerar sökanden att göra sig skyldig till brott om ansökan inte hinna prövas innan tillståndstiden går ut. Om så sker eller inte beror på Polismyndighetens handläggningstider vid tillfället. Det talar för att sådana ansökningar ska hanteras med förtur. Samtidigt framstår det som en märklig ordning om en sen ansökan prioriteras framför en ansökan som getts in i god tid.

Det är inte rimligt att en tillståndshavare som i rätt tid ansökt om förnyelse kan bli tvungen att göra sig av med vapnet för att vara säker på att undgå straffansvar. Enligt vår mening finns det därför anledning att låta det tidigare tillståndet förbli gällande under den tid ansökan om förnyat tillstånd prövas så snart ansökan har getts in innan tillståndet gått ut. Mot en sådan ordning kan visserligen anföras att den som vill utnyttja systemet och ansöker om förnyat tillstånd så sent som möjligt kan få inneha ett vapen med stöd av befintligt tillstånd under fyra veckor längre tid än vad som är möjligt i dag. Fyra veckor framstår emellertid som försumbart i relation till den totala tillstånds-

tiden om fem år. Vi föreslår därför att det gällande tillståndet ska fortsätta gälla under prövningstiden så snart ansökan om förnyelse getts in innan giltighetstiden gått ut. I sammanhanget förtjänar det att framhållas att det görs det dagliga samkörningar mellan vapenregistren och misstanke- och belastningsregistret.

Det tidigare tillståndet bör upphöra gälla först tre veckor efter laga kraft

Med att ett avgörande vinner laga kraft förstås att avgörandet inte längre kan angripas annat än genom extraordinära rättsmedel. När högsta instans avslår en ansökan om förnyat tillstånd får avgörandet laga kraft omedelbart. Det innebär, såvitt avser den nu aktuella bestämmelsen i vapenlagen, att det ursprungliga tillståndet upphör att gälla direkt när avgörandet meddelas. I sådana fall där ett beslut i fråga om förnyat tillstånd överklagats till högsta instans har sökanden alltså inte möjlighet att invänta domstolens beslut innan sökanden måste göra sig av med vapnet, om han eller hon vill vara säker på att inte göra sig skyldig till vapenbrott. Detta framstår som otillfredsställande. Rimligen måste en av avsikterna med bestämmelsen i 2 kap. 6 a § vapenlagen vara att tillståndshavaren inte behöver göra sig av med det vapen en ansökan om förnyat tillstånd rör förrän han eller hon vet om förnyat tillstånd beviljas (jfr prop. 2013/14:226 s. 29).

Vi föreslår därför att det i den nya vapenlagen ska föreskrivas att det ursprungliga tillståndet upphör att gälla först tre veckor efter det att ett beslut om avslag fått laga kraft. Om ansökan bifalls bör liksom i dag gälla att det tidigare tillståndet upphör att gälla när ansökan prövats slutligt.

11 Innehavstillstånd för skyttesammanslutningar

11.1 Uppdraget

Det övergripande uppdraget i fråga om innehavstillstånd framgår av kapitel 5. Som anges där har utredningen i uppdrag att ta ställning till om reglerna för tillståndsgivning och innehav av vapen och vapendelar behöver ändras för att inte vara onödigt betungande för legala vapeninnehavare. Utredningen ska också se över de krav som gäller för att enskilda ska meddelas tillstånd att inneha skjutvapen, och föreslå de författningsändringar som bedöms nödvändiga för att förtydliga regleringen.

Som framgår i kapitel 5 är det inte bara enskilda personer som kan ges tillstånd att inneha skjutvapen. Tillstånd kan också ges till vissa sammanslutningar för jakt- eller målskytte, huvudmän för vissa museer och auktoriserade bevakningsföretag (se 2 kap. 3 § vapenlagen [1996:67]). I detta kapitel behandlas frågor som rör förutsättningarna för att skyttesammanslutningar ska ges tillstånd att inneha skjutvapen. I avsnitt 11.3–11.5 behandlar vi frågor som rör vårt övergripande uppdrag i fråga om innehavstillstånd.

För innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen gäller särskilda krav. Tillstånd att inneha sådana vapen, med undantag för start- eller signalvapen, får nämligen ges endast om det finns synnerliga skäl (2 kap. 6 § vapenlagen). Som framgår i kapitel 9 ska utredningen överväga om kravet på synnerliga skäl för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen kan förtydligas. Utredningen ska också ta ställning till om begreppet synnerliga skäl bör ersättas med särskilda skäl och lämna nödvändiga författningsförslag. Med avseende på skyttesammanslutningar behandlas frågan om synnerliga skäl i avsnitt 11.6.

I kommittédirektiven framhålls att vapenlagstiftningen måste vara utformad så att den i möjligaste mån motverkar förekomsten av illegala vapen i landet och förhindrar att vapen kommer till brottslig användning. Samtidigt får lagstiftningen inte vara onödigt betungande för legala vapeninnehavare. I avsnitt 11.7 behandlar vi bl.a. frågan om den som har ett betydande inflytande över en skyttesammanslutning som innehar skjutvapen bör registreras i vapenregistren. Avsnitt 11.8 rör frågan om det bör införas krav på att en skyttesammanslutning som har tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin ska ha en föreståndare, som i sin tur har en ersättare. I avsnitt 11.9 behandlas frågan om en auktoriserad skyttesammanslutning bör vara skyldig att ge in beviset över auktorisation om auktorisationen återkallas.

11.2 Bakgrund och gällande rätt

Allmänt

Per den 1 januari 2024 hade ca 850 skyttesammanslutningar tillstånd att inneha skjutvapen. Tillsammans hade de enligt vapenregistren tillstånd att inneha ca 8 600 skjutvapen och sådana föremål som enligt 1 kap. 3 § vapenlagen jämställs med skjutvapen. Möjligheten för skyttesammanslutningar att inneha skjutvapen har funnits under lång tid. Regleringen av vilka skyttesammanslutningar som kan ges sådant tillstånd har dock sett olika ut över åren.

Enligt 1973 års vapenlag (vapenlagen [1973:1176]), gällde att tillstånd att inneha skjutvapen fick meddelas skytteförbund, skyttekretsar eller skytteföreningar som tillhörde det frivilliga, statligt kontrollerade skytteväsendet. Bestämmelsen överfördes i huvudsak oförändrad till 2 kap. 3 § vapenlagen och fick sin nuvarande utformning genom vissa lagändringar 2000 och 2014. I dag gäller att sammanslutningar för jakt- eller målskytte får ges innehavstillstånd om de uppfyller höga krav på säkerhet i fråga om handhavande av vapen. Vidare krävs att sammanslutningen har auktoriserats enligt vapenlagen, eller är ansluten till en auktoriserad sammanslutning och har en stabil organisation och kontinuerlig skytteverksamhet. (2 kap. 3 § 2 vapenlagen.) Eftersom jaktskytte är en form av målskytte föreslår vi i avsnitt 5.4 att bestämmelserna i framtiden enbart ska avse sammanslutningar för målskytte. Någon ändring i sak är inte avsedd.

En skyttesammanslutning får auktoriseras om den har en stabil organisation, kontinuerlig skytteverksamhet och en ordning för säker vapenhantering (2 kap. 17 § vapenlagen). Polismyndigheten utövar tillsyn över auktoriserade skyttesammanslutningar. Vid tillsynen ska Polismyndigheten kontrollera att förutsättningarna för auktorisation fortfarande är uppfyllda. En auktoriserad sammanslutning ska på begäran lämna Polismyndigheten de upplysningar om verksamheten som myndigheten behöver för sin tillsyn. (2 kap. 18 § vapenlagen.) Om förutsättningarna för auktorisationen inte längre finns ska auktorisationen återkallas (6 kap. 3 c § vapenlagen). I Sverige finns i dag elva auktoriserade skyttesammanslutningar.

Det finns enligt rådande ordning inga krav på att en skyttesammanslutning ska ha en viss organisationsform för att innehavstillstånd ska få ges, även om det är vanligt att verksamheten bedrivs i ideella föreningar. Även t.ex. kommersiella verksamheter kan alltså få tillstånd att inneha skjutvapen. En skyttesammanslutning torde dock behöva vara en juridisk person för att kunna ges innehavstillstånd.

Utöver bestämmelserna i 2 kap. 3 § vapenlagen regleras förutsättningarna för att en skyttesammanslutning ska ges tillstånd att inneha skjutvapen huvudsakligen i 2 kap. 5 och 6 §§ vapenlagen. Bestämmelserna behandlas i det föregående bl.a. i avsnitt 5.2 och 9.2.

Av 2 kap. 5 § vapenlagen framgår att tillstånd får ges endast om det skäligen kan antas att vapnet inte kommer att missbrukas. Vidare framgår att tillstånd får meddelas endast för särskilt angivna ändamål. Om vapnet ska användas för skjutning ska det vara lämpat för ändamålet. Vidare framgår att ett tillstånd kan förenas med vissa villkor och i vissa fall tidsbegränsas. I avsnitt 5.4 föreslår vi att bestämmelserna ska föras över till den nya vapenlagen.

Enligt 2 kap. 6 § vapenlagen får tillstånd att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen, som inte är start- eller signalvapen, endast ges om det finns synnerliga skäl. Kravets närmare innebörd i fråga om skyttesammanslutningar redovisas i avsnitt 11.6.

I övrigt saknas i princip föreskrifter om förutsättningarna för att skyttesammanslutningar ska få ges tillstånd att inneha skjutvapen. Som nämns i avsnitt 5.2 gäller dock vissa krav underförstått. Exempelvis krävs att skyttesammanslutningen har behov av det skjutvapen som ansökan avser (se vidare avsnitt 11.5). Av 2 kap. 5 § vapenförordningen (1996:70) följer att behov av vissa vapentyper endast kan anses föreligga i särskilda fall.

I avsnitt 20.8 föreslår vi en ny grundläggande förutsättning för innehavstillstånd. Tillstånd till innehav av ett skjutvapen ska enligt vårt förslag inte få ges om innehav för det avsedda ändamålet av den sortens vapen innebär en risk för allmän ordning och säkerhet som är oproportionerlig i förhållande till nyttan för ändamålet. Förslaget är avsett att gälla också sådana skyttesammanslutningar som kan ges tillstånd att inneha skjutvapen.

Polismyndigheten har inte utnyttjat bemyndigandena i 2 kap. 1 och 14 §§ vapenförordningen, som möjliggör för Polismyndigheten att meddela närmare föreskrifter rörande kraven för auktorisation och kraven enligt 2 kap. 3 § 2 vapenlagen.

Av vapenförordningen framgår att styrelsen för en skyttesammanslutning ska utöva kontroll över sammanslutningens innehav av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare och över att egendomen förvaras riktigt (17 kap. 1 § vapenförordningen). Vi återkommer i kapitel 14 till frågan om vem som rent faktiskt får hantera skjutvapen och andra tillståndspliktiga föremål för en skyttesammanslutnings räkning.

Krav på underlag

När en skyttesammanslutning ansöker om tillstånd att inneha skjutvapen gäller vissa särskilda krav på vad som ska anges i ansökan. Utöver de uppgifter som alltid ska anges ska ansökan innehålla uppgift om den plats där vapnet ska förvaras, förvaringsutrymmets beskaffenhet, vem som är ansvarig för förvaringen, och till vilken auktoriserad sammanslutning som sammanslutningen är ansluten (2 kap. 6 § vapenförordningen). Polismyndigheten kräver därutöver att sammanslutningen ska bifoga ett styrelseprotokoll över beslut om inköp av det vapen som ansökan avser (se 3 kap. 3 § Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd [RPSFS 2009:13] om vapenlagstiftningen, FAP 551-3).

Polismyndigheten brukar årligen efter årsmötet infordra protokoll beträffande styrelseval, antal skytteaktiva medlemmar samt planerade övningar och tävlingar (jfr 3 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3, som nyligen ändrats i andra delar genom PMFS 2024:2).

Ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin

En skyttesammanslutning får inneha ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin till de skjutvapen som sammanslutningen innehar för skjutning. En skyttesammanslutning kan därutöver få särskilt tillstånd att inneha sådana föremål, om det skäligen kan antas att egendomen inte kommer att missbrukas och det finns särskilda skäl. (2 kap. 8 § vapenlagen och 2 kap. 8 § vapenförordningen.)

Förvaring

Polismyndigheten har utfärdat föreskrifter och allmänna råd med avseende på skyttesammanslutningars förvaring av skjutvapen (se Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd [RPSFS 2005:4] om vapenhandlares och vissa sammanslutningars förvaring av skjutvapen m.m., FAP 556-2). Föreskrifterna, som beskrivs närmare i avsnitt 19.2, är utformade för att motverka risker med innehav av ett stort antal vapen och innebär till stora delar förhöjda krav jämfört med vad som gäller för enskilda personers innehav. Föreskrifterna är utfärdade med stöd av bemyndiganden i 11 kap. 2 § e vapenlagen och 9 kap. 1 § vapenförordningen.

11.3 Förutsättningarna för innehavstillstånd bör förtydligas

Bedömning: Förutsättningarna för att skyttesammanslutningar ska ges tillstånd att inneha skjutvapen bör förtydligas.

Skälen för bedömningen

Vapenlagen och vapenförordningen innehåller förhållandevis detaljerade bestämmelser om förutsättningarna för att enskilda personer ska få ges tillstånd att inneha skjutvapen. För skyttesammanslutningar regleras förutsättningarna däremot endast på ett mycket övergripande plan. Vissa av de villkor som i praktiken uppställs framgår endast indirekt av vapenregleringen. Vi menar att detta inte är förenligt med de grundläggande krav som bör ställas på en tillståndsreglering. En

tydlig tillståndsreglering kan bidra till en rättssäker och förutsebar prövning och kortare handläggningstider. Det är därför angeläget att den nuvarande regleringen förtydligas. (Jfr avsnitt 5.3.)

En utgångspunkt för våra överväganden är att det, på samma sätt som för enskilda personer, av den nya vapenlagen tydligt bör framgå vilka krav på lämplighet, ändamål och behov som ska gälla för att en skyttesammanslutning ska få ges tillstånd att inneha skjutvapen. Våra förslag i dessa delar utgör till stora delar en kodifiering och förtydliganden av gällande rätt.

11.4 Tydligare krav på lämplighet hos personer med betydande inflytande

Förslag: De krav på en skyttesammanslutnings lämplighet som anges i den nuvarande vapenlagen ska föras över till den nya vapenlagen.

I den nya vapenlagen ska vidare föreskrivas att tillstånd får ges endast om sammanslutningen är lämplig att inneha skjutvapen med hänsyn till de personer som har ett betydande inflytande över sammanslutningen. Vid lämplighetsprövningen ska laglydnad och övriga omständigheter avseende de personerna beaktas. Uppgift om vem som har ett betydande inflytande över sammanslutningen ska lämnas i ansökan om innehavstillstånd.

Skälen för förslagen

Inga nya krav på sammanslutningen

Som framgår i avsnitt 11.2 följer av 2 kap. 3 § 2 vapenlagen att en skyttesammanslutning får ges tillstånd att inneha skjutvapen endast om sammanslutningen uppfyller höga krav på säkerhet i fråga om handhavande av vapen. Därutöver krävs att sammanslutningen antingen har auktoriserats enligt 2 kap. 17 § vapenlagen eller är ansluten till en auktoriserad sammanslutning. För en ansluten sammanslutning krävs vidare att sammanslutningen har en stabil organisation och kontinuerlig skytteverksamhet.

Kraven i fråga om handhavande av vapen och, beträffande ansluta föreningar, stabil organisation och kontinuerlig skytteverksamhet, syftar till att sammanslutningen ska vara lämplig att inneha skjutvapen. Vi föreslår att dessa lämplighetskrav förs över till den nya vapenlagen. I likhet med vad som gäller i fråga om enskilda personer bör krav på lämplighet dock regleras för sig och alltså inte i den grundläggande bestämmelsen om vilka aktörer som kan ges tillstånd.

Också kraven på auktorisation eller anslutning till en auktoriserad sammanslutning skulle kunna betecknas som lämplighetskrav. Kraven är dock inte bara lämplighetskrav utan också formella krav. De bör därför liksom i dag utgöra en del av bestämmelserna om vem som kan ges tillstånd att inneha skjutvapen.

Tydligare lämplighetskrav på personer med ett betydande inflytande

En grundläggande förutsättning för att någon ska ges tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin är att det skäligen kan antas att egendomen inte kommer att missbrukas (2 kap. 5 och 8 §§ vapenlagen). Tillstånd att inneha sådana föremål bör därför inte ges till en skyttesammanslutning om det i styrelsen ingår kriminellt belastade personer eller om medlemmar i styrelsen har nära samröre med sådana personer. Enligt uppgift från Polismyndigheten görs regelmässigt kontroller av om styrelseledamöterna i en skyttesammanslutning förekommer i belastningsregistret eller misstankeregistret när en sådan sammanslutning ansöker om tillstånd att inneha skjutvapen. I vart fall görs en sådan kontroll första gången sammanslutningen ansöker om tillstånd.

För att undvika att vapen missbrukas är det av största vikt att de personer som har ett betydande inflytande över en skyttesammanslutning som betros med skjutvapen är laglydiga och i övrigt lämpliga. Sådana lämplighetskrav ställs i fråga om de fysiska personer som har ett betydande inflytande över en juridisk person som bedriver vapenhandlar- eller vapenmäklarverksamhet (2 kap. 10 § vapenlagen). I avsnitt 22.3.3 föreslår vi att detsamma ska gälla för vapenreparatörer. Flera auktoriserade skyttesammanslutningar har anfört att man ser fördelar, eller i vart fall inga nackdelar, med att de personer som har ett betydande inflytande över en skyttesammanslutning prövas från laglydnadssynpunkt. I praktiken görs som sagt redan en lämp-

lighetsprövning i form av registerkontroll. Lagstödets för åtgärden är kravet på att tillstånd endast får ges om det skäligen kan antas att egendomen inte kommer att missbrukas. Vi anser dock att det, i likhet med vad som gäller för bl.a. vapenhandlare, bör ställas uttryckliga lämplighetskrav i vapenlagen.

Vi föreslår därför att det av den nya vapenlagen ska framgå att Polismyndigheten, när en skyttesammanslutning ansöker om tillstånd att inneha skjutvapen, ska pröva om sammanslutningen kan anses lämplig att inneha sådana vapen med hänsyn till de fysiska personer som har ett betydande inflytande över skyttesammanslutningen. Vid prövningen bör laglydnad och övriga omständigheter hänförliga till de personerna beaktas. Detta överensstämmer med vad som gäller i fråga om bl.a. vapenhandlare. Under övriga omständigheter kan exempelvis förstås ekonomiska förhållanden, eftersom en person i ekonomiska svårigheter kan vara särskilt mottaglig för påtryckningar.

I likhet med vad som gäller för bl.a. vapenhandlare bör något särskilt kunskapskrav inte ställas upp utan det bör anses tillräckligt att kunskaperna finns i organisationen (jfr 2 kap. 10 § andra stycket vapenlagen och prop. 2011/12:109 Vissa åtgärder mot illegala vapen, s. 29). En annan sak är att en skyttesammanslutning endast får ges innehavstillstånd om organisationen som helhet uppfyller höga krav på säkerhet i fråga om handhavande av vapen (2 kap. 3 § 2 vapenlagen).

Personer med betydande inflytande kan, utöver styrelseledamöter, beroende på organisationsform vara exempelvis verkställande direktör, bolagsman eller aktieägare med betydande aktieinnehav (jfr prop. 2011/12:109 s. 29).

I avsnitt 11.7 föreslår vi att de personer som har ett betydande inflytande över en skyttesammanslutning som har tillstånd att inneha skjutvapen m.m. ska registreras i vapeninnehavarregistret. Vi föreslår även att förändringar i kretsen av personer med ett betydande inflytande över sammanslutningen ska anmälas till Polismyndigheten.

Vapenförordningens bestämmelser om ansökan om innehavstillstånd bör anpassas så att det klart framgår att en skyttesammanslutning i ansökan ska lämna uppgift om de personer som har ett betydande inflytande över sammanslutningen.

11.5 Kraven på behov och ändamål förtydligas

Förslag: I den nya vapenlagen ska föreskrivas att en skyttesammanslutning får ges tillstånd att inneha ett skjutvapen endast om sammanslutningen har behov av vapnet för den skytteverksamhet som sammanslutningen bedriver.

Bedömning: Det saknas anledning att införa ett generellt förbud mot innehav av skjutvapen för s.k. föreningsegna grenar.

Skälen för förslaget och bedömningen

Det tillåtna ändamålet för vapeninnehav bör tydligt framgå

Av 2 kap. 3 § vapenlagen följer indirekt att en skyttesammanslutning får ges tillstånd att inneha skjutvapen endast för den skytteverksamhet som sammanslutningen bedriver. Polismyndigheten har också tillämpat regelverket så. Enligt vår mening bör det av den nya vapenlagen tydligare framgå att det enda tillåtna ändamålet för vilka skyttesammanslutningar får inneha skjutvapen är den skytteverksamhet som bedrivs av sammanslutningen.

I nuvarande 2 kap. 3 § 2 vapenlagen anges att sammanslutningar för jakt- eller målskytte får ges tillstånd att inneha skjutvapen. Som nämns i det föregående föreslår vi i avsnitt 5.4 att bestämmelsen enbart ska avse sammanslutningar för målskytte, eftersom jaktskytte är en form av målskytte. Någon ändring i sak är inte avsedd.

Målskytte är det övergripande namnet på sport som avser målskjutning. Inom målskytte är det möjligt att träna och tävla i ett stort antal olika grenar. De centrala etablerade skytteförbunden har ett betydande inflytande över vad som anses vara en legitim gren av skyttesporten (jfr avsnitt 6.7.2 och artikel 9.6 c ii i vapendirektivet). Det rör sig dock om målskjutning under ordnade och organiserade former. Vad som utgör en gren avgörs bl.a. av vilken typ av skjutvapen som används. Banans utformning, om målet är fast eller rörligt, om målskjutningen ställer krav på skjutning ur olika vinklar och vilka tidsgränser som gäller för skjutningen är exempel på andra omständigheter som har betydelse för indelningen i olika grenar.

Jaktskytte är alltså en form av målskytte. Jaktskytte utövas bl.a. som träning inför jakt eller som förberedelse för jägarexamen. Jaktskytte ska skiljas från skjutning vid verklig jakt (jfr 3 kap. 3 § vapenförordningen). Enligt nuvarande ordning kan endast enskilda personer ges tillstånd att inneha skjutvapen för ändamålet jakt.

Att det tillåtna ändamålet för skyttesammanslutningars vapeninnehav är den skytteverksamhet som sammanslutningen bedriver innebär att tillståndet i första hand medger utlåning av skjutvapen för målskjutning i sammanslutningens regi. Det kan röra sig både om uppsiktsutlåning i snäv bemärkelse och s.k. organisationskontrollerad utlåning, dvs. utlåning där vapnet ska användas vid övning eller tävling som äger rum under sammanslutningens uppsikt (jfr 3 kap. vapenlagen). Tillståndet måste också anses medge användning vid praktisk eller teoretisk utbildning inom ramen för den skytteverksamhet som bedrivs. Någon förändring i fråga om tillåten användning av skyttesammanslutningars skjutvapen är inte avsedd (jfr 9 kap. 2 § a vapenlagen).

Utlåning av skjutvapen för målskjutning inom ramen för skytteverksamheten bör liksom i dag ses som utlåning för samma ändamål som sammanslutningens tillstånd avser. Tillämpningen av 3 kap. 1 a § vapenlagen avses alltså inte påverkas av att det ur vapenregleringen tydligare går att utläsa det tillåtna ändamålet för skyttesammanslutningar.

Föreningsegna grenar

I avsnitt 6.7.2 behandlar vi frågan om det finns anledning att begränsa enskilda personers möjlighet att få tillstånd att inneha skjutvapen som endast kan användas för s.k. föreningsegna grenar. Med föreningsegna grenar förstås skyttegrenar som utövas av en ansluten förening utan att ha någon motsvarighet i huvudförbundets skyttereglemente.

Med avseende på enskilda personer gör vi bedömningen att helautomatiska vapen och enhandsvapen inte bör få innehas för föreningsegna grenar och att detta är förenligt med gällande rätt. I övrigt gör vi bedömningen att det saknas behov av att begränsa enskilda personers vapeninnehav för målskjutning till sådana skjutvapen som omfattas av huvudförbundets skyttereglemente. Detta gäller dock endast om man genomför våra förslag i avsnitt 20.8 om att innehavs-

tillstånd ska kunna nekas om det finns oproportionerliga risker med hänsyn till allmän ordning och säkerhet. Vi ser inte anledning att göra några andra bedömningar i fråga om skyttesammanslutningar än beträffande enskilda personer. I avsnitt 11.6 föreslår vi att det i den nya vapenlagen ska tydliggöras att en ansluten förening inte får ges tillstånd att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen för föreningsegna grenar.

Kraven på behov bör tydliggöras

I den nuvarande vapenlagen föreskrivs det inte något krav på att en skyttesammanslutning ska ha behov av det skjutvapen som en ansökan om innehavstillstånd avser. Den grundläggande principen om att endast den som har behov av skjutvapen bör ges tillstånd att inneha sådana vapen för skjutning genomsyrar dock vapenlagstiftningen. I praktiken tillämpas det kravet även i förhållande till skyttesammanslutningar. Kravet korresponderar med att endast en sådan skyttesammanslutning som bedriver kontinuerlig skytteverksamhet får ges innehavstillstånd (jfr 2 kap. 3, 17 och 18 §§ vapenlagen). Enligt vår mening bör kravet på att skyttesammanslutningen har behov av vapnet uttryckligen framgå av den nya vapenlagen.

I kravet på behov ligger att sammanslutningen måste bedriva skytte med den vapentyp som ansökan avser. Exempelvis bör en pistolskytteklubb inte ges tillstånd att inneha hagelgevär, om inte föreningen visar att den ändrat inriktning på sin verksamhet. Vilka grenar som omfattas av en skyttesammanslutnings verksamhet kan framgå exempelvis av sammanslutningens stadgar, av stämмо- eller styrelsebeslut som fattats i behörig ordning eller av de auktoriserade skyttesammanslutningarnas skyttereglementen.

Vidare ligger i behovskravet att en sammanslutning inte kan anses ha behov av hur många skjutvapen som helst, utan antalet vapen måste ställas i relation till verksamheten. Var gränsen går för hur många skjutvapen en skyttesammanslutning kan anses ha behov av går dock inte att ange exakt utan beror bl.a. på hur många skyttegrenar som omfattas av sammanslutningens verksamhet, antalet medlemmar och om andra än medlemmar får skjuta hos sammanslutningen. Skyttesammanslutningen kan därför i samband med en ansökan om

innehavstillstånd behöva ange exempelvis antal skytteaktiva medlemmar (jfr 3 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3).

11.6 Tydligare krav för innehav av enhandsvapen och helautomatiska vapen

Förslag: Det ska inte längre gälla något krav på synnerliga skäl för att en skyttesammanslutning ska få ges tillstånd att inneha helautomatiska vapen eller enhandsvapen. I stället ska det av den nya vapenlagen framgå att en skyttesammanslutning får ges tillstånd att inneha helautomatiska vapen endast om vapnet behövs för verksamhet som är av betydelse för totalförsvaret. Om sammanslutningen inte är auktoriserad ska tillstånd att inneha helautomatiska vapen eller enhandsvapen få ges endast om sammanslutningen bedriver målskytte med sådana vapen enligt huvudförbundets skyttereglemente.

I likhet med vad som föreslås gälla för bl.a. enskilda personer ska de särskilda tillståndskraven för helautomatiska vapen och enhandsvapen gälla också lådor och stommar som är avsedda för sådana vapen. Vidare ska vissa mindre farliga typer av helautomatiska vapen och enhandsvapen undantas från de särskilda tillståndskraven, liksom lådor och stommar till sådana mindre farliga vapen. Uppgift om vilken typ av komplett skjutvapen som en låda eller stomme är avsedd för ska framgå av ansökan och tillståndsbevis.

Skälen för förslagen

Nuvarande ordning

Enligt 2 kap. 6 § vapenlagen får tillstånd att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen ges endast om det finns synnerliga skäl. Detta gäller dock inte för start- och signalvapen. Kravet på synnerliga skäl gäller för alla aktörer som kan få tillstånd att inneha skjutvapen, och alltså även för skyttesammanslutningar.

I kapitel 9 behandlar vi kravet på synnerliga skäl såvitt avser enskilda personer. Vad som sägs i avsnitt 9.2 om förarbetsuttalanden och vägledande avgöranden har viss betydelse för hur kravet på synnerliga skäl ska tolkas även beträffande andra aktörer. Det kan dock konstateras att både förarbetsuttalanden och rättspraxis i första hand tar sikte på enskilda personer. När bestämmelsen om synnerliga skäl först infördes 1934 var det endast enskilda personer som kunde ges tillstånd att inneha skjutvapen.

Möjligheten för skyttesammanslutningar att ges tillstånd att inneha skjutvapen infördes under den tid 1934 års vapenkungörelse var i kraft. Kravets innebörd för sådana sammanslutningar berördes inte i samband med att kravet på synnerliga skäl överfördes till 1949 års vapenförordning.

Vapenförordningen innehåller, till skillnad vad som gäller beträffande enskilda personer, inte några bestämmelser om skyttesammanslutningars innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen.

För att en skyttesammanslutning ska ges tillstånd att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen krävs enligt uppgift från Polismyndigheten att sammanslutningen bedriver skytte med sådana vapen och, med hänsyn till tidigare innehav, även i övrigt kan anses ha behov av vapnet. Detta motsvarar det krav på behov som alltid gäller för att en skyttesammanslutning ska ges tillstånd att inneha av skjutvapen (se avsnitt 11.5).

En skyttesammanslutning kan ges tillstånd att inneha helautomatiska vapen för målskytte om sammanslutningens verksamhet av Försvarmakten förklarats vara av betydelse för totalförsvaret (jfr prop. 1999/2000:27 En skärpt vapenlagstiftning, s. 41). Det finns exempel på att domstolarna när ansökan rört ett helautomatiskt vapen även beaktat om den aktuella vapenmodellen är sådan att civilt innehav kan anses motiverat av försvarsskäl (se Kammarrätten i Göteborgs dom den 17 november 2022 i mål nr 3522-22).

I rättspraxis finns också exempel på att tidigare innehav tillmäts vikt vid tillståndsprövningen när en skyttesammanslutning ansökt om tillstånd att inneha ett helautomatiskt vapen (se Kammarrätten i Göteborgs dom den 5 oktober 2022 i mål nr 1028-22). Det är något oklart om det rör sig om en särskilt restriktiv behovsprövning, eller samma prövning av behov med hänsyn till befintligt vapeninnehav som ska göras beträffande alla vapentyper.

Polismyndigheten har inte inom ramen för sin ärendehantering haft anledning att ta ställning till om anslutna föreningar bör ges tillstånd att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen för s.k. föreningsegna grenar, dvs. grenar som inte har någon motsvarighet i den auktoriserade skyttesammanslutningens skyttereglemente. Att inte ge tillstånd för enhandsvapen och helautomatiska vapen för föreningsegna grenar får anses vara förenligt med gällande rätt (se HFD 2013 ref. 22, som berörs närmare i avsnitt 9.2).

För både helautomatiska vapen och enhandsvapen gäller särskilt högt ställda krav på förvaring. Sådana vapen ska förvaras i valv eller värdeskåp och förvaringsutrymmet ska vara larmat. För vapen som förvaras i en föreningsfunktionärs bostad gäller dock samma krav som för andra vapentyper, under förutsättning att det rör sig om en mindre mängd vapen. Helautomatiska vapen och enhandsvapen viktas dock tyngre än andra vapentyper när det gäller att avgöra när det finns skäl för strängare förvaringskrav. (Se 3 kap. 1 § och 5 kap. RPSFS 2005:4, FAP 556-2, jfr 5 kap. 2 § vapenlagen.) S.k. delad förvaring anses numera inte tillräckligt.

Kravet på synnerliga skäl bör ersättas

Kravet på synnerliga skäl i 2 kap. 6 § vapenlagen har en annan innebörd när en skyttesammanslutning ansöker om tillstånd att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen än när en enskild person ansöker om sådant tillstånd (jfr avsnitt 9.2). De krav som i praktiken tillämpas för att en skyttesammanslutning ska ges tillstånd att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen är inte av sådant slag som normalt innefattas under begreppet synnerliga skäl (jfr avsnitt 9.8). Enligt vår mening finns det därför skäl att avskaffa kravet såvitt avser skyttesammanslutningar. I stället bör de förutsättningar för tillstånd som i praktiken tillämpas framgå av lag.

I sammanhanget bör anmärkas att vi beträffande enskilda personer avvisat tanken på att ersätta kravet på synnerliga skäl med de förutsättningar för tillstånd som i praktiken tillämpas (se avsnitt 9.9). Det ställningstagandet grundas på att en sådan lösning innebär att det inte längre på ett övergripande plan kommer framgå av vapenregleringen att tillståndsprövningen ska ske restriktivt, att det inte kommer vara möjligt att fullt ut beakta alla relevanta omständigheter i

det enskilda fallet och att regleringen riskerar att åldras snabbt. När sökanden är en skyttesammanslutning har dessa invändningar dock inte samma tyngd som när sökanden är en enskild person. Samtidigt väger de fördelar i fråga om tydlighet och förutsebarhet som en kodifiering av gällande rätt medför tyngre.

Vi föreslår alltså att kravet på synnerliga skäl ska avskaffas för skyttesammanslutningar. I stället ska de krav som tillämpas enligt nuvarande ordning komma till klart uttryck i den nya vapenlagen. Förslaget är i princip avsett att utgöra en kodifiering av gällande rätt och syftar inte till minskad restriktivitet vid tillståndsgivningen.

En spegling av gällande rätt

När helautomatiska vapen och enhandsvapen innehas av skyttesammanslutningar gäller särskilda krav på förvaring. Det skulle kunna övervägas om detta i den nya vapenlagen bör komma till uttryck genom att det föreskrivs att tillstånd att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen förutsätter att särskilt höga krav på en säker förvaring kan tillgodoses. Vid innehav av ett mindre antal vapen som förvaras i en föreningsfunktionärs bostad uppställs emellertid inte särskilda krav, utan vapnens särskilda farlighet beaktas i stället genom att de ges en särskild vikt i förhållande till när strängare krav inträder. Detta bör gälla även fortsättningsvis. Att vapeninnehavaren kan tillgodose en lämplig förvaring är vidare alltid en förutsättning för att innehavstillstånd ska ges. Vi ser sammantaget inte skäl att i den nya vapenlagen uppställa krav på att skyttesammanslutningen kan tillgodose särskilt strikta krav på förvaring för att innehavstillstånd för helautomatiska vapen och enhandsvapen ska få ges.

Gällande rätt ger utrymme att neka en ansluten skyttesammanslutning tillstånd att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen för föreningsegna grenar. Detta bör gälla även fortsättningsvis. En föreskrift om att en ansluten förening får ges tillstånd att inneha helautomatiska vapen eller enhandsvapen endast om sammanslutningen bedriver målskytte med sådana vapen enligt huvudförbundets skyttereglemente bör därför tas in i den nya vapenlagen.

För innehav av enhandsvapen innebär bestämmelsen om synnerliga skäl i 2 kap. 6 § vapenlagen därutöver inga särskilda krav för skyttesammanslutningar. Några ytterligare krav för att en skyttesammanslutning ska få ges tillstånd att inneha enhandsvapen bör därför inte föreskrivas i den nya vapenlagen.

För tillstånd att inneha helautomatiska vapen krävs enligt nuvarande ordning att skyttesammanslutningens verksamhet av Försvarsmakten har förklarats vara av betydelse för totalförsvaret. Det finns vidare visst stöd i praxis för att skytte med den aktuella vapenmodellen ska vara ägnat att stärka totalförsvaret. Enligt vår mening bör det av den nya vapenlagen framgå att tillstånd att inneha helautomatiska vapen ska få ges endast om vapnet behövs för verksamhet som är av betydelse för totalförsvaret (jfr 2 kap. 3 § första stycket 3 vapenförordningen). Tillräckliga skäl för att uppställa ett förhöjt behovskrav har inte framkommit.

Utredningen har i delbetänkandet gjort bedömningen att även målskytte som bedrivs i andra förbund än sådana som av Försvarsmakten har förklarats vara av betydelse för totalförsvaret kan anses ha betydelse för det nationella försvaret i den mening som avses i artikel 9.2 i vapendirektivet (se SOU 2022:62 EU:s vapendirektiv – genomförande av 2017 års ändringsdirektiv på miniminivå, s. 138). Regeringen har gjort samma bedömning (se prop. 2022/23:102 Genomförande av ändringarna i vapendirektivet, s. 36). För att en verksamhet ska anses vara av betydelse för totalförsvaret i den mening som avses i den nu föreslagna bestämmelsen bör dock krävas att sammanslutningens verksamhet av Försvarsmakten har förklarats vara av betydelse för totalförsvaret. Med detta bör förstås detsamma som enligt 2 kap. 3 § första stycket 3 vapenförordningen. Kravet bör alltså i princip endast anses uppfyllt om sammanslutningen är en frivillig försvarsorganisation enligt förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet eller ansluten till en sådan sammanslutning (se avsnitt 9.2). Om Försvarsmakten i det enskilda fallet anger att sammanslutningens verksamhet är av betydelse för totalförsvaret har det naturligtvis dock samma betydelse.

Som framgår av avsnitt 11.5 menar vi att skyttesammanslutningar i vissa fall kan ges tillåtelse att inneha skjutvapen för andra ändamål än skjutning. Det kan övervägas om tillstånd att inneha helautomatiska vapen för sådant ändamål ska kunna ges även i andra fall än när vapnet behövs för verksamhet som är av betydelse för totalförsvaret,

exempelvis om vapnet deaktiveras i enlighet med EU-rättens krav. Enligt vår mening torde behovet av en sådan möjlighet dock vara begränsat varför det saknas skäl att införa en sådan bestämmelse.

Sammanfattningsvis föreslår vi att en sammanslutning för målskytte ska få ges tillstånd att inneha helautomatiska vapen endast om vapnet behövs för verksamhet som är av betydelse för totalförsvaret. Om sammanslutningen inte är auktoriserad bör tillstånd att inneha helautomatiska vapen eller enhandsvapen ges endast om sammanslutningen bedriver målskytte med helautomatiska vapen eller enhandsvapen enligt huvudförbundets skyttereglemente.

Lådor och stommar bör jämföras med kompletta vapen

I avsnitt 9.14 föreslår vi beträffande enskilda personer att de särskilda tillståndskraven för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen ska gälla också lådor och stommar till sådana vapen. Bakgrunden till förslagen är den ökade förekomsten av s.k. modulvapen. Vi bedömer förslagen som nödvändiga för att motverka att de skärpta tillståndskraven för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen enkelt kan kringgå.

Vad som sägs i avsnitt 9.14 gör sig gällande också i förhållande till skyttesammanslutningar. Även för skyttesammanslutningar bör alltså gälla att de skärpta kraven för tillstånd att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen bör gälla också lådor och stommar som är avsedda för sådana vapen. Detta överensstämmer med våra förslag i fråga om andra organisationer som kan ges tillstånd att inneha skjutvapen (se avsnitt 12.6 och 13.8).

Uppgift om vilken typ av komplett skjutvapen som en stomme eller låda är avsedd för bör framgå av ansökan och tillståndsbeviset.

De skärpta tillståndskraven bör inte gälla mindre farliga vapentyper

I avsnitt 9.12 föreslår vi att start- och signalvapen även i fortsättningen bör undantas från de skärpta tillståndskrav som gäller för att en enskild person ska få ges tillstånd att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen. Vi föreslår vidare att det ska förtydligas att endast sådana vapen som tillverkats som start- och signalvapen omfattas av undantaget. Därutöver föreslår vi att undantaget ska utvidgas

så att det omfattar också sådana effektbegränsade vapen som den som fyllt 18 år får inneha utan tillstånd.

Vad som sägs i avsnitt 9.12 gör sig gällande även i förhållande till skyttesammanslutningar. De föreslagna undantagen bör alltså gälla också i förhållande till de särskilda krav som gäller för att en skyttesammanslutning ska få ges tillstånd att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen. Detta överensstämmer med våra förslag i fråga om andra organisationer som kan ges tillstånd att inneha skjutvapen (se avsnitt 12.6 och 13.8).

Förslagen är förenliga med vapendirektivet

Våra förslag avser inte att åstadkomma någon sänkning av de krav som tillämpas enligt gällande rätt. Vår bedömning är därför att förslagen är förenliga med vapendirektivets krav (jfr avsnitt 9.8). Visserligen har både utredningen och regeringen lyft att kravet på synnerliga skäl bidrar till att säkerställa att svensk rätt lever upp till vapendirektivets krav beträffande innehav av A-vapen för målskjutning. Föremål i kategori A – dit bl.a. helautomatiska vapen och vissa enhandsvapen hör (se avsnitt 9.6) – ska nämligen enligt artikel 9 i vapendirektivet som utgångspunkt inte få tillåtas för civilt innehav. Kravet på synnerliga skäl bidrar till att säkerställa att det görs en sådan restriktiv bedömning i varje enskilt fall som krävs för att undantaget i artikel 9.2 i vapendirektivet ska vara tillämpligt. För skyttesammanslutningarna får kravet på en sådan restriktiv bedömning dock, liksom för sådana A-vapen där det i dag inte finns något krav på synnerliga skäl, anses tillgodosett genom övriga tillståndskrav (jfr SOU 2022:62 s. 137–139 och prop. 2022/23:102 s. 35–37).

11.7 Anmälan och registrering av den som har ett betydande inflytande

Förslag: I den nya vapenlagen ska föreskrivas att en skyttesammanslutning som har tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin så snart som möjligt till Polismyndigheten ska anmäla förändringar i fråga om vem som har ett betydande inflytande över sammanslutningen.

Det ska införas ett nytt vapenregister som ska betecknas det utökade vapeninnehavarregistret. Fysiska personer som har ett betydande inflytande över en skyttesammanslutning som har tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin ska registreras i det registret.

Skälen för förslagen

Förändringar i kretsen personer med betydande inflytande bör anmälas

I avsnitt 11.4 föreslår vi att en skyttesammanslutning ska få ges tillstånd att inneha skjutvapen endast om sammanslutningen är lämplig att inneha sådana vapen med hänsyn till de personer som har ett betydande inflytande över sammanslutningen. Starka skäl talar för att Polismyndigheten vid varje givet tillfälle bör ha kännedom om vem som har ett betydande inflytande över en skyttesammanslutning som har getts tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin. Utan sådan kännedom försvåras Polismyndighetens tillsyn och löpande prövning av om förutsättningar för innehavstillstånd fortfarande föreligger (jfr 6 kap. 1 och 2 §§ vapenlagen). Polismyndigheten behöver vidare ha kännedom om vem som sitter i styrelsen för en skyttesammanslutning för att kunna granska s.k. föreningsintyg. Vi föreslår därför att en skyttesammanslutning som har tillstånd att inneha skjutvapen eller andra tillståndspliktiga föremål så snart som möjligt till Polismyndigheten ska anmäla förändringar i fråga om vem som har ett betydande inflytande över sammanslutningen. Detta överensstämmer med vad som gäller bl.a. när en vapenhandlare är en juridisk person (se 2 kap. 10 § vapenlagen). En föreskrift om anmälningsplikten bör tas in i den nya vapenlagen.

Med att anmälan ska göras så snart som möjligt bör förstås samma tidskrav som enligt 2 kap. 10 § tredje stycket vapenlagen. Anmälan ska alltså göras så snart det är möjligt med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Normalt ska anmälan komma in till Polismyndigheten senast samma dag som förändringen träder i kraft (jfr prop. 2011/12:109 s. 37).

Personer med betydande inflytande kan, som nämns i avsnitt 11.4, utöver styrelseledamöter vara exempelvis verkställande direktör, bolagsman eller aktieägare med betydande aktieinnehav.

Underlåtenhet att anmäla förändring kan leda till återkallelse

Underlåtenhet att anmäla förändringar av vem som har ett betydande inflytande över en juridisk person har för vapenhandlare och vapenmäklare inte förenats med någon straffrättslig sanktion. Däremot kan sådan underlåtenhet i vissa fall utgöra grund för återkallelse av tillståndet att bedriva verksamheten. Även för skyttesammanslutningar bör återkallelse av tillståndet, dvs. i detta fall innehavstillståndet, komma i fråga vid utebliven anmälan.

När en vapenhandlare eller vapenmäklare bryter mot anmälningskyldigheten kan återkallelse enligt 6 kap. 3 § andra stycket vapenlagen aktualiseras (se Landgren & Åberg, Vapenlagen [31 jan. 2024, version 2A, JUNO], kommentaren till 6 kap. 3 §). Enligt det nyss nämnda lagrummet får ett vapenhandlar- eller vapenmäklartillstånd återkallas om tillståndshavaren har åsidosatt en bestämmelse i vapenlagen eller en föreskrift eller ett villkor som meddelats med stöd av den lagen. Någon motsvarande bestämmelse finns inte för skyttesammanslutningar. Det skulle kunna övervägas om en sådan föreskrift bör införas. Enligt vår mening bör emellertid endast klara överträdelser av anmälningskyldigheten kunna leda till återkallelse. Återkallelse bör exempelvis ske om tillståndshavaren vid mer än något enstaka tillfälle underlåtit att anmäla förändringar i kretsen personer med betydande inflytande över skyttesammanslutningen. Återkallelse bör också ske om underlåtenheten har haft till syfte att hindra Polismyndighetens tillsyn. I sådana fall bör återkallelse kunna ske redan enligt nuvarande regelverk, antingen för att tillståndshavaren anses olämplig att inneha skjutvapen eller för att det annars finns skälig anledning att återkalla tillståndet (jfr 6 kap. 1 § första stycket a eller d vapenlagen). Någon bestämmelse motsvarande den i 6 kap. 3 § andra stycket vapenlagen behöver därför inte införas.

Personer med betydande inflytande bör registreras

Våra förslag om lämplighetsprövning och anmälan av personer med betydande inflytande över en skyttesammanslutning syftar till att förbättra kontrollen över skyttesammanslutningar som innehar skjutvapen och andra tillståndspliktiga föremål. För att de föreslagna regleringarna ska bli kompletta och få avsedd effekt bör de personer som har ett betydande inflytande över en skyttesammanslutning

som har tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin registreras i vapenregistren. Registrering i vapen-innehavarregistret ligger då närmast till hands. Polismyndigheten har dock framfört att det av bl.a. tekniska skäl är mindre lämpligt att den som inte är adressaten för ett tillstånd – eller har motsvarade rätt att inneha tillståndspliktiga föremål – registreras i vapeninnehavarregistret. Vi föreslår därför att det införs ett nytt vapenregister, där den som har ett betydande inflytande över en skyttesammanslutning bör registreras. Det nya registret bör betecknas det utökade vapeninnehavarregistret. I avsnitt 12.8, 13.9, 13.10 och 14.3.8 lämnar vi förslag på andra registreringar i det registret.

Kravet på registrering av personer med ett betydande inflytande motsvarar vad som gäller för bl.a. vapenhandlare. Personer med betydande inflytande kan, som nyss nämnts, utöver styrelseledamöter vara exempelvis verkställande direktör, bolagsman eller aktieägare med betydande aktieinnehav.

Sekretessbestämmelserna i 18 kap. 16 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) bör vara tillämpliga också på uppgifter i det utökade vapeninnehavarregistret. Detta kräver inte någon författningsändring.

11.8 Krav på föreståndare och ersättare bör inte införas

Bedömning: Det bör inte införas krav på föreståndare och ersättare för skyttesammanslutningar.

Skälen för bedömningen

Polismyndigheten har anfört att det bör införas krav på att en skyttesammanslutning som har tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin ska ha en föreståndare som i sin tur ska ha en ersättare. Sådana krav gäller när en vapenhandlare är en juridisk person. Beträffande vapenmäklare gäller i sådana fall krav på föreståndare. (Se 2 kap. 10 a och b §§ vapenlagen.) Vi föreslår att krav på godkänd föreståndare, eller godkänd vapenföreståndare, ska gälla också i vissa andra fall (se avsnitt 12.8, 13.10 och 22.3.4).

Krav på föreståndare och ersättare gör det möjligt för Polismyndigheten att lämplighetspröva den person som har det faktiska ansvaret för de vapen som innehas i verksamheten (jfr 2 kap. 10 c § vapenlagen). Krav på föreståndare och ersättare innebär också att det är tydligt vem som i första hand bär det straffrättsliga ansvaret enligt 9 kap. vapenlagen.

Skyttesammanslutningar kan, i likhet med bl.a. vapenhandlare, inneha ett stort antal skjutvapen. I nuläget ansvarar styrelsen för kontrollen över de skjutvapen, ammunition och ljuddämpare som innehas av en skyttesammanslutning (17 kap. 1 § vapenförordningen). Det finns alltså redan i dag utpekade personer som har ansvar för sådana föremål.

Flera auktoriserade skyttesammanslutningar har anfört att det är direkt olämpligt att införa krav på föreståndare och ersättare för skyttesammanslutningar. Som skäl för detta har anförts bl.a. att det kollektiva ansvaret medför en egenkontroll som utgör en viss garanti mot korruption och eftergifter för otillbörliga påtryckningar. Vidare har anförts att det måste beaktas att de flesta skyttesammanslutningar är ideella föreningar och att det inte är givet hur regelverket för sådana föreningar skulle samspela med krav på föreståndare och ersättare. Det har också anförts att det kan antas bli svårt att hitta en person som vill ha rollen som föreståndare i en ideell förening.

Polismyndigheten har pekat på att det i vissa fall förekommer brister i skyttesammanslutningarnas vapenhantering, som medför att personer som inte bör ha tillgång till skjutvapen har sådana vapen i sin besittning (jfr t.ex. Kammarrätten i Sundsvalls dom den 14 oktober 2020 i mål nr 3426-19). Polismyndigheten har även pekat på att det finns fall där personer med kopplingar till skytterörelsen har tillhandahållit vapen som använts vid brott (se t.ex. Svea hovrätts dom den 21 december 2021 i mål nr B 10907-21). Att vissa skyttesammanslutningar inte hanterar sammanslutningens vapen på ett lämpligt sätt löses dock inte genom att det införs krav på föreståndare och ersättare. Snarare handlar det om att de personer som ansvarar för vapnen ska vara lämpliga att ha ett sådant ansvar. I avsnitt 11.4 föreslår vi att Polismyndigheten ska lämplighetspröva såväl styrelseledamöter som andra med ett betydande inflytande över skyttesammanslutningar som ansöker om tillstånd att inneha skjutvapen. Vidare föreslår vi i avsnitt 14.3.2 att endast personer som har eget innehavstillstånd eller som har godkänts av Polismyndigheten ska få själv-

ständigt hantera skjutvapen och andra tillståndspliktiga föremål för en skyttesammanslutnings räkning.

Sammantaget menar vi att det inte har framkommit tillräckliga skäl för att införa krav på föreståndare och ersättare för skyttesammanslutningar. Några sådana krav bör därför inte införas.

11.9 Bevis om auktorisation bör ges in om auktorisationen återkallas

Förslag: Om auktorisationen för en skyttesammanslutning återkallas ska auktorisationsbeviset lämnas in till Polismyndigheten, om ett sådant bevis finns.

Bedömning: Skyldigheten att vid en återkallelse ge in auktorisationsbeviset bör inte vara förenad med straff eller någon annan sanktion.

Skälen för förslagen och bedömningen

I 6 kap. 3 c § vapenlagen framgår att en auktorisation av en skyttesammanslutning ska återkallas om förutsättningarna för auktorisationen inte längre finns. Av vapenregleringen följer inte någon skyldighet att i en sådan situation ge in det bevis över auktorisationen som enligt 2 kap. 1 § vapenförordningen ska utfärdas i samband med att en sammanslutning auktoriseras.

Ett beslut om auktorisation grundar visserligen inte någon självständig rätt att inneha skjutvapen. Inte heller kan ett auktorisationsbevis användas för att köpa ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin (jfr 2 kap. 8 och 9 §§ vapenlagen). Det kan emellertid inte utslutas att ett bevis över auktorisation kan missbrukas, exempelvis i samband med utlåning av skjutvapen (jfr 3 kap. vapenlagen). Om auktorisationen återkallas bör beviset därför lämnas in till Polismyndigheten, om det finns i behåll. En sådan ordning överensstämmer med vad vi föreslår i fråga om bevis i flera andra fall (se t.ex. avsnitt 22.5.2).

Vi har övervägt om skyldigheten att ge in beviset bör vara sanktionerad med penningböter. Risken för missbruk framstår dock inte

som så framträdande att detta framstår som nödvändigt. Vi har även övervägt ett system med administrativa straffavgifter men kommit fram till att nackdelarna överväger fördelarna (se våra överväganden i avsnitt 26.3.7). Ett annat alternativ hade varit att införa en möjlighet för Polismyndigheten att utfärda vitesförelägganden. Detta hade utgjort en nyhet i vapenregleringen och vi tycker inte att behovet av detta är tillräckligt framträdande för att vi ska lägga sådana förslag.

I framtiden kan elektroniska bevis över auktorisation bli verklighet (jfr våra överväganden i avsnitt 15.5). Bestämmelserna om ingivande av bevis bör därför ges en sådan utformning att det inte krävs någon lagändring om elektroniska bevis över auktorisation skulle införas. Skyldigheten att ge in beviset bör därför vara begränsad till situationen där ett bevis finns.

12 Innehavstillstånd för museer

12.1 Uppdraget

Huvudmän för museer hör till de aktörer som kan ges tillstånd att inneha skjutvapen (se 2 kap. 3 § 3 vapenlagen [1996:67]). Som nämns i bl.a. kapitel 5 har utredningen i uppdrag att ta ställning till om reglerna för tillståndsgivning och innehav av vapen och vapendelar behöver ändras för att inte vara onödigt betungande för legala vapeninnehavare. Utredningen ska också se över de krav som gäller för att enskilda ska meddelas tillstånd att inneha skjutvapen, och föreslå de författningsändringar som bedöms nödvändiga för att förtydliga regleringen. Dessa frågor behandlas beträffande huvudmän för museer i avsnitt 12.3–12.5.

För innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen gäller särskilda krav. Tillstånd att inneha sådana vapen, med undantag för start- eller signalvapen, får nämligen ges endast om det finns synnerliga skäl (2 kap. 6 § vapenlagen). Som framgår bl.a. i kapitel 9 ska utredningen överväga om kravet på synnerliga skäl för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen kan förtydligas. Utredningen ska också ta ställning till om begreppet synnerliga skäl bör ersättas med särskilda skäl och lämna nödvändiga författningsförslag. Med avseende på huvudmän för museer behandlas frågan om synnerliga skäl i avsnitt 12.6.

I kommittédirektiven framhålls att vapenlagstiftningen måste vara utformad så att den i möjligaste mån motverkar förekomsten av illegala vapen i landet och förhindrar att vapen kommer till brottslig användning. Samtidigt får lagstiftningen inte vara onödigt betungande för legala vapeninnehavare. I avsnitt 12.3 behandlar vi frågan om lämplighetsprövning av huvudmän för museer som ansöker om tillstånd att inneha skjutvapen. Avsnitt 12.7 rör frågan om skyldighet att anmäla vem som har ett betydande inflytande över en huvud-

man för ett museum som innehar skjutvapen m.m., och frågan om sådana personer ska registreras i vapeninnehavarregistret. I avsnitt 12.8 behandlar vi frågan om en huvudman för ett museum som har tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition och ljuddämpare bör ha en av Polismyndigheten godkänd föreståndare, och om denne i sin tur bör ha en godkänd ersättare.

12.2 Bakgrund och gällande rätt

Allmänt

Huvudmän för museer som uppfyller vissa krav kan ges tillstånd att inneha skjutvapen för museets samlingar. Per den 1 januari 2024 hade ca 130 museer tillstånd att inneha skjutvapen. Tillsammans hade de enligt vapenregistren tillstånd att inneha ca 3 500 skjutvapen och sådana föremål som enligt 1 kap. 3 § vapenlagen jämställs med skjutvapen.

Möjligheten för huvudmän för museer att inneha skjutvapen som ska ingå i museets samlingar infördes ursprungligen genom lagen (1981:1360) om ändring i vapenlagen (1973:1176). I förarbetena anfördes att huvudmän för vissa museer kan ha ett berättigat behov av att låta skjutvapen ingå i sina samlingar. Den nya möjligheten att inneha skjutvapen ansågs även kunna användas för att tillgodose behovet av långtidslån för tillfälliga utställningar. I förarbetena framhölls att det är viktigt att museer har en godtagbar förvaring av sina vapen. Ett bemyndigande för Rikspolisstyrelsen att meddela föreskrifter om förvaring infördes därför. (Se prop. 1981/82:1 Ändring i vapenlagen [1973:1176], s. 28–29 och 46.)

Bestämmelserna om innehavstillstånd för huvudmän för museer överfördes från 1973 års vapenlag (vapenlagen [1973:1176]) till 2 kap. 3 § 3 vapenlagen. Endast mindre förändringar har skett i bestämmelserna sedan deras ursprungliga tillkomst. I dag gäller att huvudmän för museer får ges tillstånd att inneha skjutvapen som ska ingå i samlingarna om museet får statsbidrag enligt särskilda föreskrifter eller om museet ägs av en kommun, en region eller en stiftelse som står under länsstyrelsens tillsyn. Med statsbidrag enligt särskilda föreskrifter avses i första hand bidrag för museiverksamhet enligt förordningen (1996:1598) om statsbidrag till regional kulturverksamhet (jfr prop. 1981/82:1 s. 46).

Med huvudman avses i förvaltningsrättsliga sammanhang i allmänhet den som bär huvudansvaret för en verksamhet eller en institution. Både fysiska och juridiska personer kan få tillstånd att inneha skjutvapen för ett museums samlingar.

Utöver bestämmelserna i 2 kap. 3 § vapenlagen regleras förutsättningarna för att en museihuvudman ska få ges tillstånd att inneha skjutvapen huvudsakligen i 2 kap. 5 och 6 §§ vapenlagen. Bestämmelserna behandlas i det föregående bl.a. i avsnitt 5.2 och 9.2. Av 2 kap. 5 § vapenlagen framgår, såvitt nu är av intresse, att tillstånd får ges endast om det skäligen kan antas att vapnet inte kommer att missbrukas. Vidare framgår att ett tillstånd kan förenas med villkor om bl.a. förvaring och i vissa fall tidsbegränsas. I avsnitt 5.4 föreslår vi att bestämmelserna ska föras över till den nya vapenlagen. Enligt 2 kap. 6 § vapenlagen får tillstånd att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen, som inte är start- eller signalvapen, ges endast om det finns synnerliga skäl. Kravets närmare innebörd i fråga om museer redovisas i avsnitt 12.6.

I övrigt saknas bestämmelser om förutsättningarna för att en huvudman för ett museum ska få ges tillstånd att inneha skjutvapen. Det bör observeras att 2 kap. 5 § vapenförordningen, där det anges att behov av att inneha vissa typer av skjutvapen endast kan anses finnas för vissa specifika ändamål, inte hindrar att de vapentyper som anges i paragrafen innehas för ett museums samlingar. För innehav för ett museums samlingar gäller nämligen inte något krav på behov.

I avsnitt 20.8 föreslår vi en ny grundläggande förutsättning för innehavstillstånd. Tillstånd till innehav av ett skjutvapen ska enligt vårt förslag inte få ges om innehav för det avsedda ändamålet av den sortens vapen innebär en risk för allmän ordning och säkerhet som är oproportionerlig i förhållande till nyttan för ändamålet. Förslaget är avsett att gälla också sådana huvudmän för museer som kan ges tillstånd att inneha skjutvapen.

Polismyndigheten har i sin praxis beaktat huvudmannens lämplighet från laglydnadssynpunkt vid tillståndsprövningen när huvudmannen är en fysisk person. Polismyndigheten har också inhämtat bl.a. yttrande från länsantikvarien i det län där museet är beläget. (Se 6 kap. Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd [RPSFS 2009:13] om vapenlagstiftningen, FAP 551-3, som nyligen upphävts i berörda delar genom PMFS 2024:2.) Enligt uppgift från Polismyndigheten görs det oftast inte någon lämplighetsprövning av den som har ett

betydande inflytande över huvudmannen när denne är en juridisk person.

Av vapenförordningen framgår att föreståndaren för ett museum ska utöva kontroll över museets innehav av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare och över att egendomen förvaras riktigt (17 kap. 1 § vapenförordningen). Vi återkommer i kapitel 14 till frågan om vem som rent faktiskt får hantera skjutvapen och andra tillståndspliktiga föremål för ett museums räkning. Ett skjutvapen som innehas för ett museums samlingar får inte användas för skjutning (se vidare avsnitt 12.5).

Ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin

Den som har tillstånd eller rätt att inneha ett visst vapen för samling får även utan särskilt tillstånd inneha vapenmagasin som passar till vapnet. En sådan huvudman för ett museum som får ges tillstånd att inneha skjutvapen kan därutöver ges tillstånd att inneha ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin om det skäligen kan antas att egendomen inte kommer att missbrukas. (2 kap. 8 § vapenlagen och 2 kap. 8 § vapenförordningen.) Det är sällsynt att en huvudman för ett museum ansöker om särskilt tillstånd att inneha ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin.

Förvaring

Polismyndigheten har utfärdat föreskrifter och allmänna råd med avseende på museers förvaring av skjutvapen (se Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd [RPSFS 2006:13] om museers förvaring av skjutvapen, FAP 556-1). Föreskrifterna är utformade för att motverka risker med innehav av ett stort antal vapen och innebär till stora delar förhöjda krav jämfört med vad som gäller för enskilda personers innehav. Föreskrifterna är utfärdade med stöd av bemyndiganden i 11 kap. 2 § e vapenlagen och 9 kap. 1 § vapenförordningen.

12.3 Inga nya lämplighetskrav

Förslag: De krav som i den nuvarande vapenlagen ställs för att ett museum ska anses lämpat att inneha skjutvapen ska föras över till den nya vapenlagen.

Bedömning: Det saknas tillräckliga skäl att i den nya vapenlagen föreskriva att innehavstillstånd får beviljas huvudmän för museer endast om huvudmannen uppfyller vissa lämplighetskrav.

Skälen för förslaget och bedömningen

Inga nya krav på museet

I 2 kap. 3 § 3 vapenlagen anges att huvudmän för museer kan ges tillstånd att inneha skjutvapen bl.a. om museet uppfyller vissa krav som skulle kunna betecknas som lämplighetskrav. Bestämmelserna bör föras över till den nya vapenlagen. Kraven är dock inte bara lämplighetskrav utan också formella krav. De bör därför liksom i dag utgöra en del av bestämmelserna om vem som kan ges tillstånd att inneha skjutvapen.

Inga nya krav rörande huvudmannen

De lämplighetskrav som följer av 2 kap. 3 § 3 vapenlagen gäller endast vilken typ av museum som kan få ha skjutvapen i samlingarna. Inom ramen för den allmänna bedömningen av om det skäligen kan antas att vapnet inte kommer att missbrukas beaktas enligt nuvarande ordning dock huvudmannens lämplighet från laglydnadssynpunkt (se 2 kap. 5 § vapenlagen och jfr 6 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3, som nyligen upphävts i berörda delar genom PMFS 2024:2). Det sagda gäller när huvudmannen är en fysisk person. När huvudmannen är en juridisk person görs oftast inte någon lämplighetsprövning av de personer som har ett betydande inflytande över densamme.

Att endast den som är lämplig att inneha skjutvapen ska ges innehavstillstånd utgör en allmän princip vid tillämpningen av vapenlagen. Enligt den nuvarande lagstiftningen görs en sådan prövning med stöd av 2 kap. 5 § vapenlagen. Vi föreslår med avseende på enskilda

personer att principen ska komma till uttryck i lag (se avsnitt 6.3). Vi föreslår också att skyttesammanslutningar och auktoriserade bevakningsföretag som är juridiska personer ska få ges tillstånd att inneha skjutvapen endast om organisationen är lämplig att inneha sådana vapen (se avsnitt 11.4 och 13.4).

Polismyndigheten har anfört att det också för huvudmän för museer uttryckligen bör gälla att tillstånd att inneha skjutvapen får ges endast om huvudmannen uppfyller vissa lämplighetskrav, eftersom man annars ser risk för missbruk av regelverket.

Huvudmän för museer får ges tillstånd att inneha skjutvapen som ska ingå i samlingarna endast om museet får statsbidrag enligt särskilda föreskrifter eller om museet ägs av en kommun, en region eller en stiftelse som står under länsstyrelsens tillsyn. Museet som sådant är alltså underkastat viss kontroll av det offentliga. Vidare är det museets föreståndare och inte huvudmannen själv som utövar kontroll över vapnen och ansvarar för att de ska förvaras riktigt (se 17 kap. 1 § vapenförordningen). I avsnitt 12.8 föreslår vi att det ansvaret i framtiden ska åvila en särskild vapenföreståndare som har godkänts av Polismyndigheten. Risken för att någon utnyttjar systemet i syfte att få tillgång till skjutvapen framstår – trots vad Polismyndigheten anfört – som ytterst begränsad. En utökad lämplighetsprövning jämfört med vad som görs i dag skulle medföra ökade kostnader för både sökanden och Polismyndigheten. Mot denna bakgrund menar vi att det saknas tillräckliga skäl att i den nya vapenlagen uttryckligen föreskriva att innehavstillstånd får beviljas endast om huvudmannen uppfyller vissa lämplighetskrav. Likaså saknas tillräckliga skäl att föreskriva att de som utövar ett betydande inflytande över huvudmannen, när denne är en juridisk person, ska uppfylla sådana lämplighetskrav.

Det sagda ska endast förstås som att vi menar att det saknas tillräckliga skäl att föreskriva att en lämplighetsprövning av huvudmannen ska göras i varje enskilt fall. Enligt vår mening kan gällande rätt inte förstås på något annat sätt än att Polismyndigheten är fri att göra de lämplighetskontroller myndigheten anser behövas för att det skäligen ska kunna antas att de skjutvapen en ansökan om innehavstillstånd avser inte kommer att missbrukas. Om det i det enskilda fallet framkommer att huvudmannen inte bör få inneha skjutvapen med hänsyn till att det finns en konkret missbruksrisk – t.ex. på grund av bristande laglydnad – bör ansökan avslås (se 2 kap. 5 § vapenlagen).

12.4 Ändamålet för museers tillstånd förblir oförändrat

Förslag: Bestämmelsen att huvudmän för museer får ges tillstånd att inneha skjutvapen för museets samlingar ska föras över till den nya vapenlagen.

Skälen för förslaget

I 2 kap. 3 § 3 vapenlagen anges att huvudmän för museer kan ges tillstånd att inneha skjutvapen om vapnet ska ingå i samlingarna. Bestämmelsen bör föras över till den nya vapenlagen. Vi föreslår dock att bestämmelsen, som avser tillåtet ändamål, bryts ut från de bestämmelser som reglerar vem som kan ges tillstånd att inneha skjutvapen.

Det har inte framkommit att museihuvudmän har behov av att inneha skjutvapen för något annat ändamål än museets samlingar. I det följande behandlar vi frågan om utökade möjligheter att skjuta med sådana vapen.

12.5 Tillstånd för skjutning med museers vapen

Förslag: Det ska i den nya vapenlagen föreskrivas att ett skjutvapen som innehas för ett museums samlingar får användas för skjutning om särskilt tillstånd ges. Det ska även förtydligas att vapnen får användas för skjutning endast i dessa fall.

Bestämmelser om ansökan, ansökningsavgift och tillståndsbevis i fråga om skjutning med samlingsvapen ska tas in i den nya vapenförordningen.

Skälen för förslagen

Ett skjutvapen som innehas för ett museums samlingar får enligt nuvarande ordning inte användas för skjutning. Detta följer indirekt av 9 kap. 2 § första stycket a vapenlagen, som kriminaliserar användning av skjutvapen för annat ändamål än det innehavaren är berättigad till.

Det förekommer att ett museum vill kunna använda vapen som ingår i samlingarna för skjutning, exempelvis i samband med histo-

riska spel. När enskilda personer innehar skjutvapen för annat ändamål än skjutning får vapnet användas för skjutning om särskilt tillstånd till detta ges (2 kap. 4 § vapenlagen). Tillstånd kan ges bl.a. när det från vapenteknisk synpunkt finns ett sådant intresse. Tillståndet meddelas för ett visst tillfälle och visst vapen. Vid tillståndsprövningen bör Polismyndigheten fästa avseende vid syftet med skjutningen och säkerheten, däri inbegripet sökandens kvalifikationer när det gäller att praktiskt handha vapnet. (Jfr prop. 1995/96:52 En ny vapenlag, s. 65 och 77.)

Det har inte framkommit några omständigheter som talar mot att huvudmän för museer ska kunna få särskilt tillstånd att använda ett vapen som ingår i samlingarna för skjutning. Vi föreslår därför att det i den nya vapenlagen ska föreskrivas att ett skjutvapen som innehas för ett museums samlingar får användas för skjutning om särskilt tillstånd ges. Det bör dock krävas att museet pekar ut en person som ansvarig för skjutningen och att den personen har tillräckliga kvalifikationer när det gäller att praktiskt handha vapnet. Tillståndet får anses grunda en rätt för den personen att tillfälligt inneha vapnet i samband med skjutningen.

I fråga om ansökan och tillståndsbevis bör i huvudsak detsamma gälla som när en enskild person ansöker om tillstånd att skjuta med samlingsvapen (jfr avsnitt 8.9). Av tillståndsbeviset bör dock också framgå vem som får genomföra skjutningen. Liksom för enskilda personer bör ansökningsavgift enligt avgiftsklass 1 tas ut. Föreskrifter om detta bör tas in i den nya vapenförordningen. Något nytt bemyndigande krävs inte (se 11 kap. 1 § g vapenlagen och 8 kap. 7 § regeringsformen).

Om något särskilt tillstånd inte ges bör liksom i dag gälla att sådana skjutvapen som innehas för ett museums samlingar inte får användas för skjutning. Detta bör framgå tydligare i den nya vapenlagen.

Missbruk av rätten att inneha ett skjutvapen genom att använda det för något annat ändamål än det som tillståndshavaren är berättigad till är som redan nämnts kriminaliserat (9 kap. 2 § första stycket a vapenlagen). Att utan särskilt tillstånd använda ett skjutvapen som innehas för ett museums samlingar för skjutning kan alltså föranleda straffrättsligt ansvar.

12.6 Tydligare krav för innehav av enhandsvapen och helautomatiska vapen

Förslag: Det ska inte längre gälla något krav på synnerliga skäl för att helautomatiska vapen och enhandsvapen ska få innehas för ett museums samlingar. I stället ska det av den nya vapenlagen framgå att sådant tillstånd får ges endast om särskilt höga krav på en säker förvaring kan tillgodoses.

I likhet med vad som föreslås gälla för bl.a. enskilda personer ska de särskilda tillståndskraven för helautomatiska vapen och enhandsvapen gälla också lådor och stommar som är avsedda för sådana vapen. Vidare ska vissa mindre farliga typer av helautomatiska vapen och enhandsvapen undantas från de särskilda tillståndskraven, liksom lådor och stommar till sådana mindre farliga vapen. Uppgift om vilken typ av komplett skjutvapen som en låda eller stomme är avsedd för ska framgå av ansökan och tillståndsbevis.

Skälen för förslagen

Nuvarande ordning

Enligt 2 kap. 6 § vapenlagen får tillstånd att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen ges endast om det finns synnerliga skäl. Detta gäller dock inte för start- och signalvapen. Kravet på synnerliga skäl gäller för alla aktörer som kan få tillstånd att inneha skjutvapen, och alltså även för museihuvudmän.

I kapitel 9 behandlar vi kravet på synnerliga skäl såvitt avser enskilda personer. Vad som sägs i avsnitt 9.2 om förarbetsuttalanden och vägledande avgöranden har viss betydelse för hur kravet på synnerliga skäl ska tolkas även beträffande andra aktörer. Det kan dock konstateras att både förarbetsuttalanden och rättspraxis i första hand tar sikte på just enskilda personer. När bestämmelsen om synnerliga skäl först infördes 1934 var det endast enskilda personer som kunde ges tillstånd att inneha skjutvapen. Möjligheten för huvudmän för museer att inneha skjutvapen infördes i 1973 års vapenlag utan att kraven för att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen berördes (se prop. 1981/82:1 s. 28–29 och 46).

Till skillnad från vad som gäller beträffande enskilda personer innehåller vapenförordningen inte några bestämmelser om museihuvudmäns innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen.

När helautomatiska vapen och enhandsvapen innehas för ett museums samlingar gäller särskilda krav på säker förvaring. Kraven innebär bl.a. att brukbara vapen som exponeras ska förvaras delade i ett säkerhetsskåp, säkerhetsmonter eller lika säkert förvaringsutrymme. Huvuddel och vital del får i de fallen inte förvaras i samma förvaringsenhet och förvaringsutrymmet ska vara larmat. Brukbara vapen som inte exponeras ska förvaras i larmat valv eller värdeskåp. Även för obrukbara vapen gäller särskilda säkerhetskrav. (3 kap. 2 § och 4 kap. RPSFS 2006:13, FAP 556-1.)

Kravet på synnerliga skäl bör ersättas med krav på säker förvaring

Utöver att det finns särskilda krav rörande förvaring tillämpas i praktiken inga särskilda förutsättningar för att huvudmän för museer ska ges tillstånd att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen. Kravet på synnerliga skäl i 2 kap. 6 § vapenlagen har alltså en mycket begränsad betydelse i dessa fall. Enligt vår mening finns det därför skäl att avskaffa kravet såvitt avser huvudmän för museer. I stället bör det av den nya vapenlagen framgå att huvudmän för museer får ges tillstånd att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen endast om särskilt höga krav på en säker förvaring kan tillgodoses.

Förslaget är avsett att utgöra en kodifiering av gällande rätt och syftar inte till minskad restriktivitet vid tillståndsgivningen.

Lådor och stommar bör jämföras med kompletta vapen

I avsnitt 9.14 föreslår vi beträffande enskilda personer att de särskilda tillståndskraven för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen ska gälla också lådor och stommar till sådana vapen. Bakgrunden till förslagen är den ökade förekomsten av s.k. modulvapen. Vi bedömer förslagen som nödvändiga för att motverka att de skärpta tillståndskraven för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen enkelt kan kringgå.

Vad som sägs i avsnitt 9.14 gör sig gällande också i förhållande till sådana huvudmän för museer som kan ges innehavstillstånd. Även

för museihuvudmän bör alltså gälla att de skärpta kraven för tillstånd att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen ska avse också lådor och stommar som är avsedda för sådana vapen. Detta överensstämmer med våra förslag i fråga om andra organisationer som kan ges tillstånd att inneha skjutvapen (se avsnitt 11.6 och 13.8).

Uppgift om vilken typ av komplett skjutvapen som en stomme eller låda är avsedd för bör framgå av ansökan och tillståndsbeviset.

De skärpta tillståndskraven bör inte gälla mindre farliga vapentyper

I avsnitt 9.12 föreslår vi att start- och signalvapen även i fortsättningen bör undantas från de skärpta tillståndskrav som gäller för att en enskild person ska få ges tillstånd att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen. Vi föreslår vidare att det ska förtydligas att endast sådana vapen som tillverkats som start- och signalvapen omfattas av undantaget. Därutöver föreslår vi att undantaget ska utvidgas så att det omfattar också sådana effektbegränsade vapen som den som fyllt 18 år får inneha utan tillstånd.

Vad som sägs i avsnitt 9.12 gör sig gällande även i förhållande till sådana huvudmän för museer som kan ges innehavstillstånd. De föreslagna undantagen bör alltså gälla också i förhållande till de särskilda krav som gäller för att en huvudman för ett museum ska få ges tillstånd att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen. Detta överensstämmer med våra förslag i fråga om andra organisationer som kan ges tillstånd att inneha skjutvapen (se avsnitt 11.6 och 13.8).

Förslagen är förenliga med vapendirektivet

Våra förslag avser inte att åstadkomma någon sänkning av de krav som tillämpas enligt gällande rätt. Förslagen får därmed anses vara förenliga med vapendirektivets krav (jfr avsnitt 9.8). Det kan anmärkas att nuvarande krav på synnerliga skäl inte ansetts ha någon betydelse för att svensk rätt ska leva upp till vapendirektivets krav beträffande museihuvudmäns innehav av A-vapen (se SOU 2022:62 EU:s vapendirektiv – genomförande av 2017 års ändringsdirektiv på miniminivå, s. 132, Ds 2018:1 s. 182–183 och Lagrådsremissen Genomförande av 2017 års ändringsdirektiv till EU:s vapendirektiv,

s. 53 och 54, jfr prop. 2022/23:102 Genomförande av ändringarna i vapendirektivet, s. 31–38).

12.7 Ingen skyldighet att anmäla vem som har ett betydande inflytande

Bedömning: Eftersom den som har ett betydande inflytande över huvudmannen för ett museum inte ska lämplighetsprövas saknas det skäl att ålägga huvudmannen att anmäla vilka dessa personer är till tillståndsmyndigheten.

Skälen för bedömningen

Vapenhandlare och vapenmäklare som är juridiska personer är skyldiga att anmäla förändringar i fråga av vem som har ett betydande inflytande över den juridiska personen till Polismyndigheten (2 kap. 10 § vapenlagen). Polismyndigheten har gjort gällande att det bör införas en motsvarande skyldighet för sådana huvudmän för museer som har tillstånd att inneha skjutvapen, om huvudmannen är en juridisk person. Att en sådan anmälan görs är enligt Polismyndigheten nödvändigt för att myndigheten ska kunna utöva erforderlig tillsyn. Polismyndigheten har uppgett att det är särskilt angeläget att anmälan görs när huvudmannen inte är en kommun eller region.

Anmälningsskyldigheten för vapenhandlare och vapenmäklare hänger samman med att den som har ett betydande inflytande över en juridisk person som bedriver sådan verksamhet ska lämplighetsprövas av Polismyndigheten (se 2 kap. 10 § vapenlagen). Enligt vår bedömning saknas tillräckliga skäl för att föreskriva om en motsvarande lämplighetsprövning av den som har ett betydande inflytande över huvudmannen för ett museum (se avsnitt 12.3). Det saknas då också skäl att föreskriva att huvudmannen för museet till Polismyndigheten ska anmäla vilka personer som har ett betydande inflytande över organisationen.

I sammanhanget kan anmärkas att kommunerna och regionerna är huvudmän för kommunala respektive regionala museer (3 § museilagen [2017:563]). Utöver vad som redan anförts kan det lämpliga i

anmälan om vem som har ett betydande inflytande över en kommun eller region ifrågasätts.

12.8 Krav på vapenföreståndare bör införas

Förslag: I den nya vapenlagen ska föreskrivas att den som har tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare för ett museums samlingar ska ha en vapenföreståndare som utövar kontroll över föremålen. Endast den som har en godkänd vapenföreståndare ska få ges tillstånd att inneha sådana föremål.

Om vapenföreståndaren är förhindrad att ansvara för föremålen ska han eller hon få sätta en ersättare i sitt ställe.

Vapenföreståndaren och ersättaren ska ha godkänts av Polismyndigheten. Endast den som med hänsyn till kunskap, laglydnad och övriga omständigheter är lämplig att ansvara för skjutvapen, ammunition och ljuddämpare för huvudmannens räkning ska få godkännas som vapenföreståndare eller ersättare. Polismyndigheten ska få meddela närmare föreskrifter om kunskapskravet. Bemyndiganden om detta ska tas in i den nya vapenlagen och nya vapenförordningen.

Vapenföreståndare och ersättare ska registreras i det utökade vapeninnehavarregister som vi föreslår ska införas.

Ett godkännande som vapenföreståndare eller ersättare ska återkallas av Polismyndigheten om förutsättningarna för godkännandet inte längre finns.

I den nya vapenförordningen ska tas in föreskrifter om ansökan, ansökningsavgift och bevis om godkännande av vapenföreståndare och ersättare.

En underrättelse om godkännandet eller eventuellt avslag ska skickas till uppdragsgivaren. En sådan underrättelse ska skickas även vid återkallelse av ett godkännande.

Om godkännandet återkallas ska godkännandebrevet ges in till Polismyndigheten.

Bedömning: Skyldigheten att vid återkallelse ge in godkännandebrevet bör inte vara förenad med straff eller någon annan sanktion.

Skälen för förslagen och bedömningen

Den som ansvarar för ett museums skjutvapen bör lämplighetsprövas av Polismyndigheten

Vapenregleringen genomsyras av principen att endast den som är lämplig att ha tillgång till skjutvapen och andra tillståndspliktiga föremål ska ha sådan åtkomst. Att den som ansvarar för skjutvapen som innehas för ett museums samlingar uppfyller vissa krav på lämplighet är enligt vår mening nödvändigt för att det skäligen ska kunna antas att vapnen inte kommer att missbrukas (jfr 2 kap. 5 § vapenlagen). Endast den som har lämplighetsprövats av Polismyndigheten bör därför få ansvara för skjutvapen som innehas för ett museums samlingar. Detsamma gäller den som ska ansvara för ett museums ammunition och ljuddämpare.

Ansvaret bör vila på en särskild vapenföreståndare

Enligt nuvarande ordning ska föreståndaren för ett museum utöva kontroll över skjutvapen, ammunition och ljuddämpare som innehas för museets samlingar och över att föremålen förvaras riktigt (17 kap. 1 § vapenförordningen). För att ansvaret ska vila på föreståndaren talar att ansvaret bör ligga så högt som möjligt inom organisationen, för att minska risken för påtryckningar från överordnade. Också en föreståndare kan dock ha överordnade som han eller hon svarar inför.

Som framgår i det föregående menar vi att den som ansvarar för ett museums skjutvapen, ammunition och ljuddämpare bör ha lämplighetsprövats enligt vapenlagen. Det är emellertid mindre lämpligt att Polismyndigheten får ett bestämmande inflytande över vem som kan vara föreståndare för ett museum.

En juridisk person med tillstånd att driva handel med skjutvapen eller yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition ska ha en föreståndare som ansvarar för verksamheten. Föreståndaren ska ha godkänts av Polismyndigheten. (2 kap. 10 a § vapenlagen.) I dessa fall gäller inte något krav på att det är verksamhetens högsta chef som ska vara föreståndare enligt vapenlagen. Det krävs alltså inte att en vapenhandlare som driver verksamhet i form av ett aktiebolag utser den verkställande direktören till föreståndare.

Mot bakgrund av det sagda föreslår vi att det i den nya vapenlagen föreskrivs att den som har tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare för ett museums samlingar ska ha en särskild vapenföreståndare som utövar kontroll över föremålen. Krav på godkänd vapenföreståndare bör gälla oavsett om huvudmannen är en juridisk eller en fysisk person. En sådan ordning korresponderar med att det enligt gällande rätt alltid är föreståndaren som ansvarar för museets skjutvapen, ammunition och ljuddämpare, oavsett om huvudmannen är en organisation eller en person.

I avsnitt 14.2 föreslår vi att bestämmelserna i 17 kap. 1 § vapenförordningen ska justeras utifrån att krav på vapenföreståndare införs.

Det finns naturligtvis inget som hindrar att föreståndaren för ett museum och museets vapenföreståndare är en och samma person. Det är upp till huvudmannen för museet att välja vilken person som en ansökan om godkännande av vapenföreståndare ska avse.

Godkännande och återkallelse

En vapenföreståndare bör alltså godkännas av Polismyndigheten. Vid lämplighetsprövningen bör kunskap, laglydnad och övriga omständigheter beaktas. Detta överensstämmer med vad som gäller i fråga om bl.a. godkännande av föreståndare för vapenhandlare (se 2 kap. 10 och 10 c §§ vapenlagen). Föreskrifter om vad som ska beaktas vid lämplighetsprövningen bör tas in i den nya vapenlagen.

Sådana skjutvapen som innehas för museers samlingar får i allmänhet inte användas för skjutning. Kunskapskravet bör därför ta sikte på kännedom om vapenregleringen i relevanta delar. Polismyndigheten bör få meddela närmare föreskrifter om kunskapskravet (jfr 11 kap. 2 § b och c vapenlagen och 5 kap. 2 § vapenförordningen). Detta förutsätter nya bemyndiganden i lag och förordning.

Vapenlagen innehåller flera bestämmelser om godkännande av personer för olika uppdrag (se t.ex. 2 kap. 10 a och b §§ vapenlagen). Som ett underförstått villkor för godkännande gäller i samtliga dessa fall att personen har tillståndshavarens uppdrag och har samtyckt till uppdraget (jfr avsnitt 22.5.2). Detta bör gälla även för vapenföreståndare.

Ett godkännande som vapenföreståndare bör återkallas av Polismyndigheten om förutsättningarna för godkännandet inte längre finns. Detta motsvarar vad som gäller för bl.a. föreståndare för vapen-

handlare (6 kap. 3 b § vapenlagen). Ett godkännande bör alltså återkallas om vapenföreståndaren inte längre är lämplig att ha ett sådant uppdrag, eller om uppdraget upphör (jfr avsnitt 22.5.2).

När ett beslut fattas i ett ärende om godkännande eller i fråga om återkallelse bör en underrättelse skickas även till uppdragsgivaren. Detta bör uttryckligen av den nya vapenförordningen.

Det bör finnas möjlighet att utse en ersättare

Om den som har tillstånd att driva handel med skjutvapen eller, i fråga om en juridisk person, föreståndaren för sådan verksamhet är förhindrad att ansvara för verksamheten ska han eller hon sätta en ersättare i sitt ställe. Också en ersättare ska godkännas av Polismyndigheten. (2 kap. 10 a och b §§ vapenlagen.) Vi föreslår att detsamma ska gälla för vapenreparatörer (se avsnitt 22.3.4). För vapenmäklare gäller däremot inte något krav på ersättare, eftersom en vapenmäklare inte har någon fysisk befattning med vapnen (se prop. 2022/23:102 s. 65 och SOU 2022:62 s. 221). Föreståndaren för en vapenmäklare får dock utse en ersättare. Ersättaren ska godkännas av Polismyndigheten. (2 kap. 10 b § vapenlagen.)

Något krav på att en föreståndare som ansvarar för ett museums skjutvapen, ammunition och ljuddämpare ska ha en ersättare gäller inte enligt nuvarande ordning. Det har inte framkommit att detta orsakar några praktiska problem. Det finns därför inte anledning att införa ett sådant krav.

Att det inte ställs något formellt krav på att en vapenföreståndare för ett museum ska ha en ersättare bör inte hindra att en ersättare utses. Det ligger i huvudmannens intresse att det är tydligt vem som har ansvaret för museets skjutvapen och andra tillståndspliktiga föremål om föreståndaren får förfall, t.ex. på grund av sjukhusvistelse. Vi föreslår därför att vapenföreståndaren vid förhinder ska få sätta en ersättare i sitt ställe.

Ersättaren bör godkännas av Polismyndigheten. För godkännande och återkallelse ska detsamma gälla som för vapenföreståndaren.

Godkänd vapenföreståndare bör vara en förutsättning för tillstånd

Att ett museum har en godkänd vapenföreståndare bör utgöra en förutsättning för att huvudmannen ska få ges tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare. Detta motsvarar vad som redan i dag gäller för vapenhandlar- och vapenmäklartillstånd när verksamheten bedrivs av en juridisk person (se avsnitt 22.5.1). Ansökan om vapenföreståndare bör alltså ges in i samband med den första ansökan om innehavstillstånd, och ansökan bör endast bifallas om vapenföreståndaren kan godkännas.

Om den som har getts tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare för ett museums samlingar inte uppfyller skyldigheten att ha en godkänd vapenföreståndare finns förutsättningarna för tillståndet inte längre. Det kan då bli aktuellt med återkallelse av innehavstillstånden. (Jfr 6 kap. 1 § första stycket c och 2 § a vapenlagen och Landgren & Åberg, Vapenlagen [31 jan. 2024, version 2A, JUNO], kommentaren till 6 kap. 3 § punkten b.) Tillståndshavaren bör dock ges skäligt rådrum att hitta en ny vapenföreståndare innan återkallelse beslutas.

Ansökan och bevis om godkännande

I fråga om ansökan, ansökningsavgift och bevis om godkännande bör detsamma gälla som i fråga om bl.a. godkännande av föreståndare för vapenhandlare (se 5 kap. 12 § och 16 kap. 1 § vapenförordningen och våra förslag i avsnitt 22.5.2). Föreskrifter om detta bör tas in i den nya vapenförordningen. Något nytt bemyndigande krävs inte (se 11 kap. 1 § g vapenlagen och 8 kap. 7 § regeringsformen).

Om godkännandet återkallas bör godkännandebeviset ges in till Polismyndigheten för att minimera risken för missbruk. Vi har övervägt om skyldigheten bör vara sanktionerad med penningböter. Risken för missbruk framstår dock inte som så framträdande att detta framstår som nödvändigt. Vi har även övervägt ett system med administrativa straffavgifter men kommit fram till att nackdelarna överväger fördelarna (se våra överväganden i avsnitt 26.3.7). Ett annat alternativ hade varit att införa en möjlighet för Polismyndigheten att utfärda vitesförelägganden. Detta hade utgjort en nyhet i vapenregleringen och vi tycker inte att behovet av detta är tillräckligt framträdande för att vi ska lägga sådana förslag. (Jfr avsnitt 22.5.2.)

Vapenföreståndare och ersättare bör registreras

Förslagen i det föregående syftar till att förbättra kontrollen över huvudmän för museer som innehar skjutvapen och andra tillståndspliktiga föremål. För att de föreslagna regleringarna ska bli kompletta och få avsedd effekt bör vapenföreståndare och ersättare för sådana museer registreras i vapenregistren. Registrering bör ske i det utökade vapeninnehavarregister som vi föreslår ska införas (se avsnitt 11.7). Bestämmelser om detta bör tas in i den nya vapenlagen. Kravet på registrering av vapenföreståndare och ersättare motsvarar vad som gäller för bl.a. vapenhandlare.

Sekretessbestämmelserna i 18 kap. 16 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) bör vara tillämpliga också på de nya uppgifterna i vapenregistren. Detta kräver inte någon författningsändring.

13 Innehavstillstånd för auktoriserade bevakningsföretag

13.1 Uppdraget

Auktoriserade bevakningsföretag hör till de aktörer som kan ges tillstånd att inneha skjutvapen (se 2 kap. 3 § vapenlagen [1996:67]). Utredningen har, som nämns i bl.a. kapitel 5, i uppdrag att ta ställning till om reglerna för tillståndsgivning och innehav av vapen och vapendelar behöver ändras för att inte vara onödigt betungande för legala vapeninnehavare. Utredningen ska också se över de krav som gäller för att enskilda ska meddelas tillstånd att inneha skjutvapen, och föreslå de författningsändringar som bedöms nödvändiga för att förtydliga regleringen. Dessa frågor behandlas beträffande bevakningsföretag i avsnitt 13.3–13.7.

För innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen gäller särskilda krav. Tillstånd att inneha sådana vapen, med undantag för start- eller signalvapen, får nämligen ges endast om det finns synnerliga skäl (2 kap. 6 § vapenlagen). Som framgår bl.a. i kapitel 9 ska utredningen överväga om kravet på synnerliga skäl för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen kan förtydligas. Utredningen ska också ta ställning till om begreppet synnerliga skäl bör ersättas med särskilda skäl och lämna nödvändiga författningsförslag. Med avseende på auktoriserade bevakningsföretag behandlas frågan om synnerliga skäl i avsnitt 13.8.

I kommittédirektiven framhålls att vapenlagstiftningen måste vara utformad så att den i möjligaste mån motverkar förekomsten av illegala vapen i landet och förhindrar att vapen kommer till brottslig användning. Samtidigt får lagstiftningen inte vara onödigt betungande för legala vapeninnehavare. I avsnitt 13.4 behandlar vi frågan om ett auktoriserat bevakningsföretag bör lämplighetsprövas av Polismyndigheten när företaget ansöker om tillstånd att inneha skjutvapen. Av-

snitt 13.9 rör frågan om skyldighet att anmäla förändringar i fråga om vem som har ett betydande inflytande över ett auktoriserat bevakningsföretag som är en juridisk person och som innehar skjutvapen. I det avsnittet behandlas också frågan om de personerna bör registreras i vapenregistren. I avsnitt 13.10 behandlar vi frågan om ett auktoriserat bevakningsföretag som har tillstånd att inneha skjutvapen bör ha en av Polismyndigheten godkänd föreståndare, och om denne i sin tur bör ha en godkänd ersättare.

13.2 Bakgrund och gällande rätt

Allmänt

Per den 1 januari 2024 hade 25 auktoriserade bevakningsföretag tillstånd att inneha skjutvapen. Tillsammans hade de enligt vapenregistren tillstånd att inneha 1 400 skjutvapen och sådana föremål som enligt 1 kap. 3 § vapenlagen jämställs med skjutvapen. I snitt innehade de alltså mellan 60 och 70 skjutvapen etc. per företag.

Möjligheten för auktoriserade bevakningsföretag att få tillstånd att inneha skjutvapen infördes ursprungligen genom lagen (1978:303) om ändring i vapenlagen (1973:1176). Dessförinnan gällde att ett bevakningsföretags företrädare kunde få ett personligt tillstånd att inneha skjutvapen som sedan lånades ut till väktare som hade tillstånd att som lån inneha just ett visst bestämt vapen. I förarbetena till lagändringen anfördes att ett auktoriserat bevakningsföretag, som kan styrka att det på grund av sina uppdrags art eller karaktär har ett oundgängligt behov av ett visst eller vissa skjutvapen för sin verksamhet, skulle få möjlighet att i eget namn få tillstånd att inneha vapen. Ändamålet med innehavet skulle vara utlåning till företagets väktare i samband med de bevakningsuppdrag som oundgängligen kräver beväpning. Det förutsattes att behovet av särskilda förvaringsföreskrifter särskilt skulle beaktas vid tillståndsprövningen. (Se prop. 1977/78:158 Ändring i vapenlagen [1973:1176], s. 13–15.)

I 1973 års vapenlag (vapenlagen [1973:1176]) angavs efter lagändringen följande. Auktoriserade bevakningsföretag får meddelas tillstånd att inneha vapen för utlåning till företagets väktare i samband med bevakningsuppdrag som kräver beväpning. Utlåning får ske endast till den som har meddelats särskilt tillstånd att som lån inneha sådant vapen med ammunition.

I den nu gällande vapenlagen anges i 2 kap. 3 § 4 att tillstånd att inneha skjutvapen får meddelas auktoriserade bevakningsföretag för utlåning till väktare som har meddelats tillstånd att som lån inneha ett sådant vapen. Någon ändring i sak med avseende på när tillstånd får ges har inte varit åsyftad i förhållande till 1973 års vapenlag (jfr prop. 1995/96:52 En ny vapenlag, s. 77). Förutsättningarna för utlåning till väktare framgår numera av 3 kap. 7 § vapenlagen. Ett auktoriserat bevakningsföretag får enligt de bestämmelserna låna ut skjutvapen till företagets väktare i samband med bevakningsuppdrag som kräver bevapning. Företaget får dock endast låna ut vapen till den som har meddelats särskilt tillstånd att som lån inneha skjutvapen för sådant ändamål (se vidare avsnitt 18.5.3).

1995 års vapenutredning, som gjorde en översyn av vapenlagen kort efter det att den trätt i kraft, föreslog i sitt slutbetänkande att bestämmelserna rörande auktoriserade bevakningsföretag skulle behållas men att det tydligare skulle framgå att auktoriserade bevakningsföretag får ges tillstånd endast för skyddsändamål (se SOU 1998:44 En samlad vapenlagstiftning, s. 25 och 119). Förslaget berördes inte i propositionen En skärpt vapenlagstiftning (prop. 1999/2000:27) som behandlade flera andra av utredningens förslag.

Begreppet ”väktare” är inte definierat i vapenlagen eller vapenförordningen. I promemorian Tillståndsprövning av vapendelar m.m. (Ds 2018:30) gjorde utredaren bedömningen att begreppet i vapensammanhang har en oklar innebörd. Utredaren föreslog att vapenlagen skulle ändras så att det framgår att auktoriserade bevakningsföretag får inneha skjutvapen för utlåning till väktare, ordningsvakter och skyddsvakter. (Se Ds 2018:30 s. 15 och 79–81.) Remissutfallet var till övervägande del positivt men har hittills inte lett till lagstiftning.

Det är vanligast att ett auktoriserat bevakningsföretag som ansöker om tillstånd att inneha skjutvapen är en juridisk person. Också ett bevakningsföretag som bedrivs i annan form kan emellertid auktoriseras (jfr bl.a. 2 § 1 förordningen [1989:149] om bevakningsföretag m.m.). Vapenregleringen kan enligt vår mening inte anses innebära hinder mot att innehavstillstånd ges ett bevakningsföretag som bedrivs i form av en enskild firma.

Utöver bestämmelserna i 2 kap. 3 § vapenlagen regleras förutsättningarna för att ett auktoriserat bevakningsföretag ska ges tillstånd att inneha skjutvapen huvudsakligen i 2 kap. 5 och 6 §§ vapenlagen. Bestämmelserna behandlas i det föregående bl.a. i avsnitt 5.2 och 9.2.

Av 2 kap. 5 § vapenlagen framgår att tillstånd endast får ges om det skäligen kan antas att vapnet inte kommer att missbrukas. Vidare framgår att tillstånd endast får meddelas för särskilt angivna ändamål. Om vapnet ska användas för skjutning ska det vara lämpat för ändamålet. Vidare framgår det att ett tillstånd kan förenas med vissa villkor och i vissa fall tidsbegränsas. I avsnitt 5.4 föreslår vi att bestämmelserna ska föras över till den nya vapenlagen.

Enligt 2 kap. 6 § vapenlagen får tillstånd att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen, som inte är start- eller signalvapen, ges endast om det finns synnerliga skäl. Kravets närmare innebörd i fråga om bevakningsföretag redovisas i avsnitt 13.8.

I övrigt saknas i princip föreskrifter om förutsättningarna för att auktoriserade bevakningsföretag ska få ges tillstånd att inneha skjutvapen. Som nämns i avsnitt 5.2 gäller dock vissa krav underförstått. Exempelvis krävs att bevakningsföretaget har behov av det skjutvapen som ansökan avser (se vidare avsnitt 13.6). Av 2 kap. 5 § vapenförordningen (1996:70) följer att behov av vissa vapentyper endast kan anses föreligga i särskilda fall.

I avsnitt 20.8 föreslår vi en ny grundläggande förutsättning för innehavstillstånd. Tillstånd till innehav av ett skjutvapen ska enligt vårt förslag inte få ges om innehav för det avsedda ändamålet av den sortens vapen innebär en risk för allmän ordning och säkerhet som är oproportionerlig i förhållande till nyttan för ändamålet. Förslaget är avsett att gälla också sådana auktoriserade bevakningsföretag som kan ges tillstånd att inneha skjutvapen.

Av vapenförordningen framgår att föreståndaren för ett bevakningsföretag ska utöva kontroll över bevakningsföretagets innehav av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare och över att egendomen förvaras riktigt (17 kap. 1 § vapenförordningen). Vi återkommer i kapitel 14 till frågan om vem som rent faktiskt får hantera skjutvapen och andra tillståndspliktiga föremål som innehas av ett auktoriserat bevakningsföretag.

Polismyndighetens praxis

Polismyndigheten har utfärdat allmänna råd rörande innehavstillstånd för auktoriserade bevakningsföretag (6 kap. Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd [RPSFS 2009:13] om vapenlagstiftningen,

FAP 551-3, som nyligen ändrats i andra delar genom PMFS 2024:2). Vidare påverkas tillståndsgivningen för bevakningsföretag av de föreskrifter och allmänna råd som gäller för bevakningspersonal och bevakningsföretag (se Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd [PMFS 2017:10] om bevakningsföretag och bevakningspersonal, FAP 573-1, Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd [PMFS 2017:9] om skyddsvakter, FAP 694-1 och Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd [PMFS 2017:12] om ordningsvakter, FAP 670-1). Polismyndigheten har därutöver i utredningen lämnat ytterligare upplysningar om tillståndsgivningen. Sammanfattningsvis kan följande sägas om Polismyndighetens praxis.

Auktoriserade bevakningsföretag ges innehavstillstånd endast om dess personal har rätt att bära skjutvapen i bevakningsarbete. Det brukar krävas att företaget har anställd bevakningspersonal som med godkänt resultat genomgått föreskriven utbildning i handhavande av skjutvapen. Enligt Polismyndigheten krävs numera inte att personalen är fast anställd.

Det förekommer att inte bara väktare utan också skyddsvakter ges tillstånd att låna skjutvapen för bevakningsuppdrag enligt 3 kap. 7 § vapenlagen. I praktiken accepterar Polismyndigheten alltså att bevakningsföretagen innehar skjutvapen också för utlåning till skyddsvakter. De föreskrifter som finns rörande ordningsvaktens utrustning får förstås som att Polismyndigheten skulle kunna acceptera innehav för utlåning till också den personalkategorin.

Auktoriserade bevakningsföretag ges endast tillstånd att inneha sådana skjutvapen som bevakningspersonalen får bära vid bevakningsuppdrag. Med avseende på s.k. eldvapen, dvs. vapen med vilka projektiler kan skjutas ut med hjälp av krutladdningar, innebär detta att tillstånd i princip ges endast till innehav av enhandsvapen som inte är helautomatiska med en kaliber om högst 9 millimeter. Det är nämligen i princip endast sådana skjutvapen som får bäras av väktare, skyddsvakter och ordningsvakter. Skyddsvakter får dock i undantagsfall bära även andra eldvapen.

Tillståndsgivning beträffande gaspistol eller likartade vapen, som t.ex. spray, är också mycket restriktiv. Tillstånd anses förutsätta ett synnerligt behov. Med spray förstås i detta sammanhang vanligen s.k. OC-spray. Detta är – till skillnad från gaspistoler – en sådan anordning som tydligt träffas av vapenförordningens bestämmelser om tårgasanordningar eller andra till verkan och ändamål jämförliga an-

ordningar. Behov av sådana föremål anses enligt 2 kap. 5 § vapenförordningen finnas endast för tjänst eller annan särskild omständighet som medför ett synnerligt behov av anordningen för personligt skydd.

Ett auktoriserat bevakningsföretag kan inte få tillstånd att inneha skjutvapen för utbildningsändamål. Polismyndigheten har emellertid bedömt utbildning av väktare som ett legitimt udda ändamål och föreståndaren för företaget kan därför, som enskild person, få tillstånd att inneha skjutvapen för utbildningsändamål (6 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3).

Ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin

Ett bevakningsföretag får inneha ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin till de skjutvapen företaget innehar för skjutning. Ett bevakningsföretag kan inte få särskilt tillstånd att inneha sådana föremål. (2 kap. 8 § vapenlagen.)

Regelverket för bevakningsföretag

Auktorisation av bevakningsföretag regleras i lagen (1974:191) om bevakningsföretag, som kompletteras av förordningen (1989:149) om bevakningsföretag och Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd (PMFS 2017:10) om bevakningsföretag och bevakningspersonal, FAP 573-1. Auktorisationen kan avse såväl bevakningsverksamhet som utbildningsverksamhet. I ett beslut om auktorisation ska det anges vilket eller vilka slag av verksamheter som auktorisationen avser. (2 och 3 a §§ lagen om bevakningsföretag.)

Förutsättningarna för auktorisation innebär, grovt förenklat, att företaget ska vara lämpligt att bedriva den typ av verksamhet som det ska ägna sig åt. Ett bevakningsföretag måste alltid ha en godkänd föreståndare. (3 § lagen om bevakningsföretag.)

All personal hos ett auktoriserat bevakningsföretag ska vara godkänd vid prövning med avseende på laglydnad, medborgerlig pålitlighet samt lämplighet i övrigt för anställning i ett sådant företag. Det samma gäller föreståndaren för verksamheten samt ledamöter och suppleanter i bevakningsföretagets styrelse. (4 § lagen om bevakningsföretag.)

Länsstyrelsen är tillståndsmyndighet och utövar också löpande tillsyn över auktoriserade bevakningsföretag. Länsstyrelsen ska inhämta Polismyndighetens yttrande innan auktorisation beviljas. (5, 6, 8 och 10 §§ lagen om bevakningsföretag.) Länsstyrelsen har vidare viss direktåtkomst till misstanke- och belastningsregistret (se 3 § 5 och 7 § andra stycket förordningen [1999:1135] om misstankeregister och 10 § 6 och 20 § tredje stycket förordningen [1999:1134] om belastningsregister).

Förvaring

Till skillnad från vad som gäller i fråga om andra organisationer som kan ges innehavstillstånd, dvs. museihuvudmän och skyttesammanslutningar, finns det inget bemyndigande till regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter i fråga om förvaring av skjutvapen som innehas av auktoriserade bevakningsföretag (jfr 11 kap. 2 § e vapenlagen). Polismyndigheten får dock meddela villkor om förvaring i det enskilda fallet (se 2 kap. 5 och 5 kap. 5 §§ vapenlagen).

13.3 Förutsättningarna för innehavstillstånd bör förtydligas

Förslag: Förutsättningarna för att auktoriserade bevakningsföretag ska ges tillstånd att inneha skjutvapen bör förtydligas.

Skälen för förslaget

Vapenlagen och vapenförordningen innehåller förhållandevis detaljerade bestämmelser om förutsättningarna för att enskilda personer ska få ges tillstånd att inneha skjutvapen. För auktoriserade bevakningsföretag regleras förutsättningarna däremot endast på ett mycket övergripande plan. Vissa av de villkor som i praktiken uppställs framgår endast indirekt av vapenregleringen. Vi menar att detta inte är förenligt med de grundläggande krav som bör ställas på en tillståndsreglering. En tydlig tillståndsreglering kan bidra till en rättssäker och

förutsebar prövning och kortare handläggningstider. Det är därför angeläget att den nuvarande regleringen förtydligas. (Jfr avsnitt 5.3.)

En utgångspunkt för våra överväganden är att det, på samma sätt som för enskilda personer, av den nya vapenlagen tydligt bör framgå vilka krav på lämplighet, ändamål och behov som ska gälla för att ett auktoriserat bevakningsföretag ska ges tillstånd att inneha skjutvapen. Våra förslag i dessa delar utgör delvis en kodifiering av gällande rätt.

13.4 Tydligare krav på lämplighet

Förslag: Det ska av den nya vapenlagens regler om vem som kan ges innehavstillstånd uttryckligen framgå att det med auktoriserade bevakningsföretag i vapenlagens mening avses bevakningsföretag som auktoriserats enligt lagen (1974:191) om bevakningsföretag.

Tillstånd för ett auktoriserat bevakningsföretag att inneha skjutvapen ska enligt den nya vapenlagen få ges endast den som med hänsyn till laglydnad och övriga omständigheter är lämplig att inneha skjutvapen. I fråga om en juridisk person ska prövningen dessutom avse de fysiska personer som har ett betydande inflytande över företaget. Uppgift om vem som har ett sådant inflytande ska lämnas i ansökan om innehavstillstånd.

Skälen för förslagen

Kravet på auktorisation bör förtydligas

Vi föreslår i avsnitt 5.4 att det även i den nya vapenlagen ska finnas en bestämmelse där det framgår vem som kan ges tillstånd att inneha skjutvapen. Det bör där framgå att det med auktoriserade bevakningsföretag i vapenlagens mening avses sådana bevakningsföretag som auktoriserats enligt lagen (1974:191) om bevakningsföretag. Förslaget återspeglar gällande rätt.

Det bör införas krav på en lämplighetsprövning enligt vapenlagen

Inom ramen för auktorisationsförfarandet enligt lagen om bevakningsföretag prövas om ett bevakningsföretag är lämpligt att bedriva verksamhet där det kan förekomma behov av bruk av skjutvapen. Det sagda talar för att det saknas skäl att införa särskilda lämplighetskrav för att ett auktoriserat bevakningsföretag ska få ges tillstånd att inneha skjutvapen. Polismyndigheten gör i dag inte heller alltid någon särskild lämplighetsprövning av de personer som driver eller har ett betydande inflytande över ett auktoriserat bevakningsföretag som ansöker om tillstånd att inneha skjutvapen.

Företrädare för bevakningsbranschen har emellertid uppgett att det förekommit att personer som inte är lämpliga att ha ett betydande inflytande över bevakningsföretag har försökt komma in i branschen. Detta är oroande och ger upphov till frågan om regelverket tillräckligt motverkar sådana risker.

Ett auktoriserat bevakningsföretag som ansöker om tillstånd att inneha skjutvapen är vanligen en juridisk person. Ett auktoriserat bevakningsföretags föreståndare, styrelseledamöter och suppleanter ska godkännas av länsstyrelsen. Någon lagstadgad skyldighet för länsstyrelsen att lämplighetspröva även andra personer som har ett betydande inflytande över företaget föreligger inte. Sådana personer kan vara exempelvis aktieägare med betydande aktieinnehav (jfr prop. 2011/12:109 Vissa åtgärder mot illegala vapen, s. 29). Vidare är den prövning som görs av länsstyrelsen inte primärt inriktad på frågan om berörda personer är lämpade att ha ett betydande inflytande över en organisation som innehar skjutvapen, även om prövningen i stor utsträckning tar sikte på förhållanden som är av betydelse också för den frågan.

Visserligen föreslår vi i det följande att en särskild vapenföreståndare som godkänts av Polismyndigheten ska utöva kontroll över ett bevakningsföretags skjutvapen, ammunition och ljuddämpare och ansvara för att föremålen ska förvaras riktigt (se avsnitt 13.10). Det går dock inte att bortse från att vapenföreståndarens uppdrag kan försvåras om de personer som har ett betydande inflytande över bevakningsföretaget inte är lämpliga att ha ett sådant inflytande. Det samma gäller naturligtvis om den som driver ett auktoriserat bevakningsföretag i form av en enskild firma är olämplig att driva ett företag som innehar skjutvapen.

Auktoriserade bevakningsföretag kan inneha ett stort antal skjutvapen av sådant slag som typiskt sett är attraktiva för kriminella. Det är därför av stor betydelse att endast lämpliga personer får ha ett betydande inflytande över sådana företag. Polismyndigheten har som tillståndsmyndighet det yttersta ansvaret för att tillstånd att inneha skjutvapen inte ges i sådana fall där det finns oacceptabla risker förknippade med innehavet. Detta talar starkt för att Polismyndigheten ska göra en egen lämplighetsprövning av de personer som driver eller har ett betydande inflytande över företaget när ett auktoriserat bevakningsföretag ansöker om tillstånd att inneha skjutvapen. Polismyndigheten bör också löpande utöva tillsyn i frågan (se vidare avsnitt 13.9).

Sammantaget menar vi att ett auktoriserat bevakningsföretag bör få ges tillstånd att inneha skjutvapen endast om företaget är lämpligt att inneha skjutvapen med hänsyn till de personer som driver eller har ett betydande inflytande över företaget.

Regleringen bör enligt vår mening utformas med förebild i bestämmelserna om bl.a. vapenhandlare i 2 kap. 10 § vapenlagen. Då vi i avsnitt 13.10 föreslår att ett auktoriserat bevakningsföretag som innehar skjutvapen alltid ska ha en vapenföreståndare som uppfyller vissa kunskapskrav – oavsett om företaget är en juridisk person eller inte – behöver lämplighetsprövningen dock inte omfatta kunskap.

Mot bakgrund av det sagda föreslår vi att tillstånd för ett auktoriserat bevakningsföretag att inneha skjutvapen ska få ges endast den som med hänsyn till laglydnad och övriga omständigheter är lämplig att inneha skjutvapen. I fråga om en juridisk person ska prövningen dessutom avse de fysiska personer som har ett betydande inflytande över företaget. Föreskrifter om detta bör tas in i den nya vapenlagen.

I avsnitt 13.9 föreslår vi att de personer som har ett betydande inflytande över ett auktoriserat bevakningsföretag som är en juridisk person och har tillstånd att inneha skjutvapen ska registreras i vapenregistren. Vi föreslår även att förändringar i kretsen av personer med ett betydande inflytande över företaget i sådana fall ska anmälas till Polismyndigheten.

Vapenförordningens bestämmelser om ansökan om innehavstillstånd bör anpassas så att det klart framgår att ett auktoriserat bevakningsföretag i ansökan ska lämna uppgift om de personer som har ett betydande inflytande över företaget, när företaget är en juridisk person.

13.5 De tillåtna ändamålen bör utvidgas

Förslag: Bestämmelsen om att auktoriserade bevakningsföretag får ges tillstånd att inneha skjutvapen för utlåning till väktare som har meddelats tillstånd att som lån inneha ett sådant vapen ska föras över till den nya vapenlagen. Bestämmelsen ska utvidgas till att avse utlåning till också annan bevakningspersonal.

Ett skjutvapen som innehas för utlåning till bevakningspersonal ska, om inte annat anges, få användas även för utbildning av sådan personal. I den nya vapenlagen ska därutöver föreskrivas att auktoriserade bevakningsföretag får ges tillstånd att inneha skjutvapen för utbildning av sådan bevakningspersonal som kan få beväpnas med skjutvapen.

Auktoriserade bevakningsföretag ska också få ges tillstånd att inneha startvapen för träning av hundar som ska användas vid bevakningsuppdrag.

Skälen för förslagen

Utlåning till bevakningspersonal

Av 2 kap. 3 § 4 vapenlagen framgår att auktoriserade bevakningsföretag får ges tillstånd att inneha skjutvapen för utlåning till väktare som har meddelats tillstånd att som lån inneha ett sådant vapen. Bestämmelsen bör föras över till den nya vapenlagen. Vi föreslår dock att kravet på tillåtet ändamål ska brytas ut från de bestämmelser som reglerar vem som kan ges tillstånd att inneha skjutvapen.

Vad som avses med väktare i den nuvarande vapenlagen är något oklart (jfr Ds 2018:30 s. 79–80). Redan enligt nuvarande ordning synes dock accepteras att ett auktoriserat bevakningsföretag med tillstånd att inneha skjutvapen för utlåning till väktare lånar ut skjutvapen också till skyddsvakter. Polismyndigheten vill också ha möjlighet att beväpna av ordningsvakter, även om den möjligheten sällan utnyttjas. Att auktoriserade bevakningsföretag får inneha skjutvapen för utlåning inte bara till väktare utan också till skyddsvakter och ordningsvakter framstår som både lämpligt och rimligt (se vidare Ds 2018:30 s. 81).

Från bevakningsbranschen och Polismyndigheten har anförts att det i framtiden kan uppstå behov av att utrusta även andra kategorier av bevakningspersonal med skjutvapen. Det skulle exempelvis kunna bli aktuellt med beväpning av hamnskyddskontrollanter och sjöfartsskyddskontrollanter. Det bör därför övervägas om bevakningsföretag bör kunna ges tillstånd att inneha skjutvapen för utlåning till bevakningspersonal generellt. En sådan ordning torde enligt företrädare för bevakningsbranschen återspegla vad som ursprungligen avsågs med ”utlåning till väktare” i den nuvarande regleringen.

Frågan om vilken utrustning olika kategorier av bevakningspersonal får ha omfattas i flera fall av Polismyndighetens föreskriftsrätt. Vidare begränsas bevakningsföretags möjligheter till innehavstillstånd av de övriga förutsättningarna för sådant tillstånd. Även om bevakningsföretag skulle få möjlighet att inneha skjutvapen för utlåning till bevakningspersonal i stort skulle det alltså i praktiken inte öppna upp för en tillståndsgivning för utlåning till vilka personalkategorier som helst.

En ordning där innehavstillstånd kan ges för utlåning till bevakningspersonal skulle ha stora fördelar från flexibilitetssynpunkt och medför inga egentliga nackdelar. Vi föreslår därför att ett auktoriserat bevakningsföretag ska få ges tillstånd att inneha skjutvapen för utlåning till bevakningspersonal.

Med bevakningspersonal bör förstås sådan personal som utför bevakning enligt 1 kap. 1 § PMFS 2017:10, FAP 573-1, dvs. bland annat just väktare, ordningsvakter, skyddsvakter, hamnskyddskontrollanter och sjöfartsskyddskontrollanter.

I avsnitt 18.5.1 föreslår vi att vapenlagens bestämmelser om utlåning till väktare ska ändras till att avse utlåning till bevakningspersonal.

Utbildningsändamål

Inte all bevakningspersonal får ha skjutvapen som en del av sin utrustning. I dagsläget kan endast väktare, ordningsvakter och skyddsvakter få bära skjutvapen i samband med bevakningsuppdrag. Vidare får endast den som uppfyller vissa föreskrivna utbildningskrav bära skjutvapen vid sådant uppdrag (se PMFS 2017:10, FAP 573-1; PMFS 2017:12, FAP 670-1 och PMFS 2017:9, FAP 694-1).

I nuläget får auktoriserade bevakningsföretag inte inneha skjutvapen för utbildning. I stället kan föreståndaren för företaget som enskild person ges tillstånd att inneha skjutvapen för utbildningsändamål. Enligt bevakningsbranschen finns det ett stort behov av att bevakningsföretag kan inneha skjutvapen för utbildningsändamål. Nuvarande ordning medför svårigheter exempelvis när utbildning ska ske på en annan ort i landet än där tillståndshavaren bor. Tillståndshavaren måste också förvara vapnen i sin privatbostad där det kan vara svårt att ordna en säker förvaring för ett större antal skjutvapen.

Frågan om auktoriserade bevakningsföretag ska kunna få tillstånd att inneha skjutvapen för utbildningsändamål har behandlats tidigare. I promemorian Vissa frågor om vapenlagen (Ds 2010:6) föreslogs att auktoriserade bevakningsföretag ska få ges tillstånd att inneha skjutvapen för utbildning i handhavande av sådana vapen (se Ds 2010:6 s. 16 och 112–113). Förslaget berördes inte i propositionen Vissa åtgärder mot illegala vapen (prop. 2011/12:109), som behandlade flera andra av de förslag som lämnades i promemorian. Frågan togs upp på nytt i promemorian Tillstandsprovning av vapendelar m.m. (Ds 2018:30), där det föreslogs att auktoriserade bevakningsföretag ska få ges tillstånd att inneha skjutvapen för utbildning eller träning i handhavande av vapen (se Ds 2018:30 s. 15 och 82–83). Remissutfallet var till övervägande del positivt men har hittills inte lett till lagstiftning.

Utbildning av bevakningspersonal är ett klart legitimt ändamål. När utbildningen avser hantering av skjutvapen saknas godtagbara alternativ till att använda skjutvapen. Lagstiftaren har funnit att ett auktoriserat bevakningsföretag i och för sig är en sådan aktör som kan få inneha skjutvapen. Föreskriven utbildning av personal som ska utföra bevakningstjänst får endast ske efter auktorisation enligt lagen om bevakningsföretag (se 2 § andra stycket samma lag).

Mot bakgrund av det sagda menar vi att ett bevakningsföretag som får bedriva utbildning av bevakningspersonal bör få ges tillstånd att inneha skjutvapen för det ändamålet. Vi föreslår därför att innehavstillstånd ska få ges för utbildning av sådan bevakningspersonal som kan få beväpnas med skjutvapen, dvs. av sådana personalkategorier som kan få ha skjutvapen som en del av sin utrustning. Med utbildning bör både grundläggande utbildning och skytte i avsikt att upprätthålla kompetensen avses. Vad som då ska krävas i fråga om behov berörs i avsnitt 13.6.

Ett alternativ till vårt förslag skulle kunna vara att föreskriva att bevakningsföretag får använda de skjutvapen som innehas för utlåning till bevakningspersonal även för utbildning. En reglering som påminner om detta finns i 3 kap. 3 § i den nuvarande vapenförordningen, där det bl.a. anges att rätt att använda skjutvapen för skyddsändamål innefattar rätt att använda vapnet för övning och tävling. En motsvarande reglering för bevakningsföretag är tänkbar. Enligt uppgift från bevakningsbranschen kan bevakningsföretagens behov av vapen för utbildningsändamål emellertid inte tillgodoses genom de vapen som innehas för utlåning till bevakningspersonal. Tillståndsgivningen för det ändamålet är och bör vara mycket restriktiv (jfr avsnitt 13.6). När vapnen används vid bevakning är de inte tillgängliga för utbildning. Vidare kan det finnas behov av att inneha andra typer av skjutvapen för utbildningsändamål än för bevakning, exempelvis tillståndspliktiga skjutvapen med något begränsad effekt. Vi menar därför att detta alternativ inte är att föredra framför vårt förslag.

En annan sak är att det kan vara fördelaktigt för ett bevakningsföretag att inte behöva skaffa särskilda vapen för undervisning om behovet kan tillgodoses med de skjutvapen företaget redan har. Vi föreslår därför att det ska föreskrivas både att bevakningsföretag får ges tillstånd att inneha skjutvapen för utbildningsändamål, och att sådana skjutvapen som innehas för utlåning till bevakningspersonal får användas för utbildningsändamål.

I avsnitt 18.5.1 föreslår vi att ett auktoriserat bevakningsföretag ska få låna ut skjutvapen till bevakningspersonal vid utbildning under företagets uppsikt. Låntagaren ska då inte behöva tillstånd för lånet.

Startvapen för hundträning

Vissa auktoriserade bevakningsföretag utför bevakning med hund. Hos sådana företag används startvapen i viss utsträckning vid hundutbildning och träning av hundar.

Vissa organisationer som tränar hundar undantas enligt nuvarande ordning från vapenregleringens krav på tillstånd för innehav av startvapen. Detta gäller Svenska Brukshundklubben och Svenska Kennelklubben och klubbar som är anslutna till dessa organisationer (2 kap. 2 § andra stycket b vapenförordningen). Från bevaknings-

branschen har framförts att undantaget bör utvidgas till att omfatta även bevakningsföretag.

Kraven för att enskilda personer ska ges innehavstillstånd för startvapen för udda skjutningsändamålskjutning behandlas i avsnitt 6.8.1. Vi föreslår där att sådant tillstånd ska få ges om personen har behov av vapnet för ett godtagbart skjutningsändamål. En enskild person som behöver skjutvapen för hundträning inom ramen för ett auktoriserat bevakningsföretags verksamhet bör i allmänhet anses uppfylla de kraven.

Som framgår i avsnitt 6.8.1 finns det anledning att vara vaksam på utvecklingen i fråga om konvertering av startvapen. Visserligen är det så att vapen som konverteras vanligen har smugglats till Sverige (jfr Nationell lägesbild gällande skjutvapen i kriminella miljöer [Ju2023/01560-1]). Vi bedömer det ändå som mindre lämpligt att utvidga undantaget från tillståndskravet för startvapen, även om auktoriserade bevakningsföretag i och för sig typiskt sett är minst lika lämpade att inneha startvapen som de klubbar som nämns ovan. Där emot bör de tillåtna ändamålen för bevakningsföretags vapeninnehav utvidgas så att ett auktoriserat bevakningsföretag får ges tillstånd att inneha startvapen för träning av hundar som ska användas vid bevakningsuppdrag.

I avsnitt 18.5.1 gör vi bedömningen att auktoriserade bevakningsföretag som får tillstånd att inneha startvapen för hundträning kommer kunna låna ut vapnen till den som ska träna hundarna med stöd av befintliga bestämmelser om utlåning.

Förslagen är förenliga med vapendirektivet

En särskild fråga är hur våra förslag förhåller sig till vapendirektivet med avseende på skjutvapen i kategori A, dvs. sådana skjutvapen som i princip ska vara förbjudna för civilt innehav (se artikel 9 i vapendirektivet). Sådana startvapen som används av bevakningsföretag för hundträning ingår inte i kategori A enligt bilaga I till vapendirektivet.

Med avseende på innehav för utlåning och utbildning av bevakningspersonal kan inledningsvis konstateras att det bör vara sällsynt att ett bevakningsföretag har behov av A-vapen för dessa ändamål (jfr avsnitt 13.2). Vad gäller innehav för utlåning till bevakningspersonal kan vidare konstateras att vårt förslag i vissa delar utgör en

kodifiering av vad som redan gäller. Regeringen har bedömt att svensk rätt är förenlig med vapendirektivet (se prop. 2022/23:102 Genomförande av ändringarna i vapendirektivet, s. 31–38 och jfr SOU 2022:62 EU:s vapendirektiv – genomförande av 2017 års ändringsdirektiv på miniminivå, s. 132). När det gäller sådana personalkategorier som inte kan beväpnas redan i dag bör Polismyndigheten beakta vapendirektivet vid tillståndsgivningen och när myndigheten utfärdar föreskrifter om utrustning. Skjutvapen i kategori A bör endast få innehas för skydd under de förutsättningar som följer av artikel 9.2 i vapendirektivet.

Beträffande vårt förslag om innehav för utbildningsändamål gör vi följande överväganden. Enligt artikel 9.2 i vapendirektivet gäller att medlemsstaterna får tillåta innehav av skjutvapen i kategori A för bl.a. utbildningsändamål i enskilda och vederbörligen motiverade undantagsfall om detta inte står i strid med allmän ordning och säkerhet. I det följande föreslår vi att ett auktoriserat bevakningsföretag endast ska få inneha skjutvapen för utbildningsändamål om företaget har behov av vapnet (avsnitt 13.6). I avsnitt 13.8 föreslår vi vidare ett förhöjt behovskrav när ett bevakningsföretag vill inneha enhandsvapen för utbildningsändamål. Helautomatiska vapen ska enligt vårt förslag inte få innehas för det ändamålet. Med hänsyn till detta och med beaktande av övriga tillståndskrav menar vi att vårt förslag är förenligt med vapendirektivet också beträffande A vapen.

13.6 Kraven på behov bör tydligt framgå

Förslag: Det ska av den nya vapenlagen framgå att ett auktoriserat bevakningsföretag får ges tillstånd att inneha ett skjutvapen för utlåning till bevakningspersonal endast om bevakningsföretaget för bevakningsuppdrag har ett behov av skjutvapnet som inte kan tillgodoses på något annat sätt. För innehavstillstånd för utbildningsändamål och träning av hundar ska krävas att vapnet behövs för respektive ändamål.

Skälen för förslagen

Behov för utlåning till bevakningspersonal

För att ett auktoriserat bevakningsföretag ska ges tillstånd att inneha skjutvapen krävs att vapnet behövs för bolagets bevakningsuppdrag och att behovet varken kan tillgodoses utan skjutvapen eller med ett mindre farligt skjutvapen. Det innebär att bevakningsföretaget ska kunna visa att bolaget på grund av sina uppdrags art och karaktär har ett tvingande behov av att kunna låna ut skjutvapen till väktare. (Jfr prop. 1977/78:158 s. 15 och avsnitt 5.6.2.)

Kravet på behov bör framgå av den nya vapenlagen. Vi föreslår därför att det i den nya vapenlagen föreskrivs att ett auktoriserat bevakningsföretag får ges tillstånd att inneha ett skjutvapen endast om bevakningsföretaget för bevakningsuppdrag har ett behov av skjutvapnet som inte kan tillgodoses på något annat sätt.

Enligt Polismyndighetens praxis krävs för innehavstillstånd vidare att bevakningsföretaget har anställd bevakningspersonal som har genomgått föreskriven utbildning för beväpning, vilket i sin tur ses som en förutsättning för tillstånd att låna skjutvapen i samband med bevakningsuppdrag (jfr 6 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3). Enligt vår mening är det rimligt att endast bevakningsföretag som har personal till vilka utlån kan få ske kan anses ha behov av skjutvapen för utlåning till sådan personal. Någon särskild bestämmelse om detta behövs inte utan det kan beaktas inom ramen för den allmänna behovsprövningen.

Ett bevakningsföretags bevakningsuppdrag gäller i regel endast för en viss tid. Det kan därför finnas anledning att tidsbegränsa innehavstillstånd för utlåning till bevakningspersonal (jfr 2 kap. 5 § vapenlagen). Detta gäller främst mindre bevakningsföretag, som endast har enstaka bevakningsuppdrag som kräver beväpning.

Behov för utbildning

För att ett auktoriserat bevakningsföretag ska ges tillstånd att inneha ett skjutvapen för utbildningsändamål bör enligt vår mening krävas att företaget har behov av att inneha skjutvapen för det ändamålet. I behovskravet ligger bl.a. att bevakningsföretaget ska vara auktori-

serat att bedriva utbildningsverksamhet med avseende på just sådana skjutvapen som ansökan avser. Kravet på behov bör framgå av lag.

I avsnitt 13.8 föreslår vi ett förhöjt behovskrav när ett bevakningsföretag vill inneha enhandsvapen för utbildningsändamål.

Behov av startvapen för hundträning

Endast ett bevakningsföretag som har behov av startvapen för hundträning bör få ges tillstånd att inneha startvapen för det ändamålet. Ett sådant behov bör i allmänhet anses föreligga om företaget utför bevakning med hund och behovet inte kan tillgodoses med befintligt vapeninnehav. Kravet på behov bör framgå av lag.

13.7 Utökade möjligheter att inneha tårgasanordningar och andra jämförliga anordningar

Förslag: Vapenförordningens bestämmelser om behov av tårgasanordningar eller andra till verkan och ändamål jämförliga anordningar bör ändras så att det framgår att ett bevakningsföretag kan ha behov att inneha sådana föremål för utlåning till eller utbildning av bevakningspersonal.

Skälen för förslaget

Vad som sägs i vapenlagen om skjutvapen gäller också tårgasanordningar och andra till verkan och ändamål jämförliga anordningar (1 kap. 3 § e vapenlagen). Enligt 2 kap. 5 § 3 vapenförordningen bör behov av sådana anordningar endast anses finnas för tjänst eller annan särskild omständighet som medför ett synnerligt behov av anordningen för personligt skydd.

Så kallad OC-spray är en sådan anordning som avses i 1 kap. 3 § e vapenlagen. Väktare och skyddsvakter kan under vissa förutsättningar få ha OC-spray som en del av sin utrustning. (Se 9 kap. 9 § PMFS 2017:10, FAP 573-1 och 5 kap. 5 § PMFS 2017:9, FAP 694-1. Jfr med avseende på ordningsvakter 9 kap. PMFS 2017:12, FAP 670-1.)

OC-spray är alltså sådan utrustning som auktoriserade bevakningsföretag kan ha behov av att inneha för utlåning till väktare eller skyddsvakter för bevakningsuppdrag. Vidare kan auktoriserade bevakningsföretag ha behov av att undervisa dessa personalkategorier i användning av OC-spray. Enligt uppgift från bevakningsbranschen är det svårt för bevakningsföretag att få tillstånd att inneha OC-spray för utlåningsändamål. I flera fall har enskilda anställda i stället fått ansöka om egna tillstånd att inneha OC-spray. Möjligen kan detta hänga samman med den nuvarande lydelsen av 2 kap. 5 § 3 vapenförordningen.

Vi menar att bestämmelserna i 2 kap. 5 § 3 vapenförordningen bör ändras så att det klart framgår att bevakningsföretag kan ha behov av OC-spray för utlåning i samband med bevakningsuppdrag. Vidare bör bevakningsföretag kunna anses ha behov av OC-spray för utbildning av berörda personalkategorier. Också detta bör framgå av den nya vapenförordningen. Det saknas skäl att uppställa några andra krav på behov än de som i allmänhet ska gälla för att auktoriserade bevakningsföretag ska få ges tillstånd att inneha skjutvapen för utlåning vid bevakningsuppdrag eller utbildningsändamål.

13.8 Tydligare krav för innehav av enhandsvapen och helautomatiska vapen

Bedömning: Det bör inte uppställas några särskilda krav – utöver vad som i allmänhet gäller – för att ett bevakningsföretag ska få ges tillstånd att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen för utlåning till bevakningspersonal som getts tillstånd att som lån inneha ett sådant vapen.

Förslag: Det ska inte längre gälla något krav på synnerliga skäl för att ett bevakningsföretag ska få ges tillstånd att inneha helautomatiska vapen eller enhandsvapen.

Ett auktoriserat bevakningsföretag ska få ges tillstånd att inneha enhandsvapen för utbildningsändamål endast om företaget för det ändamålet har ett behov av vapnet som inte kan tillgodoses på något annat sätt. Ett auktoriserat bevakningsföretag ska inte få ges tillstånd att inneha helautomatiska vapen för utbildningsändamål.

I likhet med vad som föreslås gälla för bl.a. enskilda personer ska de särskilda tillståndskraven för helautomatiska vapen och enhandsvapen gälla också lådor och stommar som är avsedda för sådana vapen. Vidare ska vissa mindre farliga typer av helautomatiska vapen och enhandsvapen undantas från de särskilda tillståndskraven, liksom lådor och stommar till sådana mindre farliga vapen. Uppgift om vilken typ av komplett skjutvapen som en låda eller stomme är avsedd för ska framgå av ansökan och tillståndsbevis.

Skälen för bedömningen och förslagen

Nuvarande ordning

Enligt 2 kap. 6 § vapenlagen får tillstånd att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen ges endast om det finns synnerliga skäl. Detta gäller dock inte för start- och signalvapen. Kravet på synnerliga skäl gäller för alla aktörer som kan få tillstånd att inneha skjutvapen och alltså även för auktoriserade bevakningsföretag.

I kapitel 9 behandlar vi kravet på synnerliga skäl såvitt avser enskilda personer. Vad som nämns i avsnitt 9.2 om förarbetsuttalanden och vägledande avgöranden har viss betydelse för hur kravet på synnerliga skäl ska tolkas även beträffande andra aktörer. Det kan dock konstateras att både förarbetsuttalanden och rättspraxis i första hand tar sikte på just enskilda personer. När bestämmelsen om synnerliga skäl först infördes 1934 var det endast enskilda personer som kunde ges tillstånd att inneha skjutvapen. Möjligheten för bevakningsföretag att inneha skjutvapen infördes i 1973 års vapenlag utan att kraven för att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen berördes (se prop. 1977/78:158 s. 13–15).

Vapenförordningen innehåller inte några bestämmelser om bevakningsföretags innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen.

För att ett auktoriserat bevakningsföretag ska få tillstånd att inneha skjutvapen för utlåning till väktare som getts tillstånd att som lån inneha ett sådant vapen krävs, som nämns i det föregående, att företaget kan styrka att det på grund av sina uppdrags art och karaktär har ett behov av sådana vapen som inte rimligen kan tillgodoses utan vapnen. Några särskilda krav för att få inneha helautomatiska vapen eller enhandsvapen uppställs därutöver inte (jfr Kammarrätten i Göteborgs dom den 29 september 2021 i mål nr 947-21). Enhands-

vapen är den vapentyp som vanligen används vid bevapning av väktare. Det är däremot sällsynt att ett auktoriserat bevakningsföretag kan anses ha ett tvingande behov av att inneha helautomatiska vapen för utlåning till väktare.

Vi föreslår i det föregående att ett auktoriserat bevakningsföretag ska få inneha skjutvapen också för utlåning till annan bevakningspersonal än väktare. Vi föreslår också att ett auktoriserat bevakningsföretag ska få inneha skjutvapen för utbildningsändamål. Det saknas av naturliga skäl praxis som direkt tar sikte på hur kravet på synnerliga skäl bör tolkas i dessa fall.

Vi föreslår i det föregående vidare att auktoriserade bevakningsföretag ska kunna ges tillstånd att inneha startvapen för hundträning. Startvapen omfattas enligt gällande rätt inte av kravet på synnerliga skäl.

Kravet på synnerliga skäl bör utgå

Enligt nuvarande ordning har kravet på synnerliga skäl i 2 kap. 6 § vapenlagen ingen praktisk betydelse när ett auktoriserat bevakningsföretag ansöker om tillstånd att inneha skjutvapen. Kravet skulle visserligen kunna få en faktisk innebörd i samband med att vi nu föreslår att ett bevakningsföretag ska kunna ges tillstånd att inneha skjutvapen för nya ändamål. Kravet på synnerliga skäl har historiskt sett dock varit svårtillämpat i de fall där det har en faktisk innebörd (jfr avsnitt 9.2). Enligt vår mening bör kravet därför tas bort såvitt avser auktoriserade bevakningsföretag. Om det finns behov av förhöjda tillståndskrav för att ett sådant företag ska få inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen för de nya ändamål vi föreslår är det bättre att de kraven tydligt framgår av den nya vapenlagen.

Inga särskilda krav vid innehav för utlåning till bevakningspersonal

Vi föreslår i avsnitt 13.6 att det av den nya vapenlagen ska framgå ett särskilt krav på behov när ett auktoriserat bevakningsföretag ansöker om tillstånd att inneha skjutvapen för utlåning till bevakningspersonal som getts tillstånd att som lån inneha ett sådant vapen. Tillstånd ska enligt vårt förslag få ges endast om företaget för bevakningsuppdrag har ett behov av vapnet som inte kan tillgodoses på något annat sätt. Under förutsättning att en sådan bestämmelse införs menar vi att det

saknas skäl att därutöver uppställa några särskilda krav för att bevakningsföretag ska få inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen för utlåning till bevakningspersonal för bevakningsuppdrag.

Innehav för utbildning

Vi föreslår i det föregående att auktoriserade bevakningsföretag ska få tillstånd att inneha skjutvapen även för utbildningsändamål, under förutsättning att företaget har behov av det. I dag kan föreståndaren för ett bevakningsföretag ges tillstånd att inneha skjutvapen för utbildning av väktare, som ett udda skjutningsändamål.

Kärnan i kravet på synnerliga skäl när helautomatiska vapen och enhandsvapen ska innehas för udda skjutningsändamål är, förutom att vapnet ska användas för ett klart legitimt ändamål, att sökanden har ett behov av vapnet som inte rimligen kan tillgodoses på något annat sätt (se avsnitt 9.2). Det framstår som rimligt att uppställa samma kvalificerade krav på behov för att ett auktoriserat bevakningsföretag ska få inneha enhandsvapen för utbildningsändamål.

Bevakningspersonal får i princip inte beväpnas med helautomatiska vapen. Utbildningsbehovet beträffande sådana vapen är därför begränsat. I de sällsynta fall där det finns behov av utbildning med sådana vapen kan innehavstillstånd ges till en enskild befattningshavare hos bevakningsföretaget. Enligt vår mening har det inte framkommit tillräckliga skäl för att utvidga de möjligheter som i dag finns för auktoriserade bevakningsföretag att inneha helautomatiska vapen. Sådana vapen bör alltså inte få innehas för utbildningsändamål.

Sammanfattningsvis föreslår vi att ett auktoriserat bevakningsföretag ska få ges tillstånd att inneha enhandsvapen för utbildningsändamål endast om företaget för det ändamålet har ett behov av vapnet som inte kan tillgodoses på något annat sätt. Helautomatiska vapen ska inte få innehas för utbildningsändamål.

Lådor och stommar bör jämföras med kompletta vapen

I avsnitt 9.14 föreslår vi beträffande enskilda personer att de särskilda tillståndskraven för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen ska gälla också lådor och stommar till sådana vapen. Bakgrunden till förslagen är den ökade förekomsten av s.k. modul-

vapen. Vi bedömer förslagen som nödvändiga för att motverka att de skärpta tillståndskraven för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen enkelt kan kringgås.

Vad som sägs i avsnitt 9.14 gör sig gällande också i förhållande till bevakningsföretag. Även för bevakningsföretag bör alltså gälla att de skärpta kraven för tillstånd att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen bör gälla också lådor och stommar som är avsedda för sådana vapen. Detta överensstämmer med våra förslag i fråga om andra organisationer som kan ges tillstånd att inneha skjutvapen (se avsnitt 11.6 och 12.6).

Uppgift om vilken typ av komplett skjutvapen som en låda eller stomme är avsedd för bör framgå av ansökan och tillståndsbeviset.

De skärpta tillståndskraven bör inte gälla mindre farliga vapentyper

I avsnitt 9.12 föreslår vi att start- och signalvapen även i fortsättningen bör undantas från de skärpta tillståndskrav som gäller för att en enskild person ska få ges tillstånd att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen. Vi föreslår vidare att det ska förtydligas att endast sådana vapen som tillverkats som start- och signalvapen omfattas av undantaget. Därutöver föreslår vi att undantaget ska utvidgas så att det omfattar också sådana effektbegränsade vapen som den som fyllt 18 år får inneha utan tillstånd.

Vad som sägs i avsnitt 9.12 gör sig gällande även i förhållande till bevakningsföretag. De föreslagna undantagen bör alltså gälla också i förhållande till de särskilda krav som gäller för att ett bevakningsföretag ska få ges tillstånd att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen. Detta överensstämmer med våra förslag i fråga om andra organisationer som kan ges tillstånd att inneha skjutvapen (se avsnitt 11.6 och 12.6).

Förslagen är förenliga med vapendirektivet

I avsnitt 13.5 gör vi bedömningen att våra förslag beträffande innehav för nya ändamål är förenliga med vapendirektivets krav. Våra andra förslag avser inte att åstadkomma någon sänkning av de krav som tillämpas enligt gällande rätt. Vår bedömning är därför att förslagen är förenliga med vapendirektivets krav (jfr avsnitt 9.8). Det kan an-

märkas att nuvarande krav på synnerliga skäl inte ansetts ha någon betydelse för att svensk rätt ska leva upp till vapendirektivets krav beträffande bevakningsföretags innehav av A-vapen för skyddsändamål (se SOU 2022:62 s. 132, Ds 2018:1 s. 178 och 179 och Lagrådsremissen Genomförande av 2017 års ändringsdirektiv till EU:s vapendirektiv, s. 51, jfr prop. 2022/23:102 s. 31–38).

13.9 Anmälan och registrering av den som har ett betydande inflytande

Förslag: I den nya vapenlagen ska föreskrivas att ett auktoriserat bevakningsföretag som är en juridisk person och som getts tillstånd att inneha skjutvapen så snart som möjligt till Polismyndigheten ska anmäla förändringar av vem som har ett betydande inflytande över företaget.

Fysiska personer som har ett betydande inflytande över ett auktoriserat bevakningsföretag som är en juridisk person och som har tillstånd att inneha skjutvapen ska registreras i det utökade vapeninnehavarregister som vi föreslår ska införas.

Skälen för förslagen

Anmälan av förändringar i kretsen personer med betydande inflytande

I avsnitt 13.4 föreslår vi att ett auktoriserat bevakningsföretag ska få ges tillstånd att inneha skjutvapen endast om företaget är lämpligt att inneha skjutvapen med hänsyn till de personer som har ett betydande inflytande över företaget. Starka skäl talar för att Polismyndigheten vid varje givet tillfälle bör ha kännedom om vem som har ett betydande inflytande över ett bevakningsföretag som har getts tillstånd att inneha skjutvapen. Utan sådan kännedom försvåras Polismyndighetens tillsyn och löpande prövning av om förutsättningar för innehavstillstånd fortfarande föreligger (jfr 6 kap. 1 § första stycket c vapenlagen).

Auktoriserade bevakningsföretag är föremål för löpande tillsyn av länsstyrelsen och är bl.a. skyldiga att anmäla när företaget får en ny föreståndare. Innehållet i en sådan anmälan ska skickas till Polis-

myndigheten. (Se avsnitt 13.2 och 7 och 8 §§ förordningen om bevakningsföretag.) Länsstyrelsen får emellertid inte genast kännedom om alla förändringar i fråga om vem som har ett betydande inflytande över verksamheten. Inte heller innebär tillsynen att förändringarna direkt kommer till Polismyndighetens kännedom. Vår bedömning är att den nuvarande regleringen inte ger Polismyndigheten tillräckliga förutsättningar för en effektiv tillsyn. Vi föreslår därför att ett auktoriserat bevakningsföretag som har tillstånd att inneha skjutvapen så snart som möjligt till Polismyndigheten ska anmäla förändringar i fråga om vem som har ett betydande inflytande över företaget när det är en juridisk person. Detta överensstämmer med vad som gäller för bl.a. vapenhandlare (se 2 kap. 10 § vapenlagen). En föreskrift om anmälningsplikten bör tas in i den nya vapenlagen.

Personer med betydande inflytande kan, utöver styrelseledamöter, beroende på organisationsform vara exempelvis verkställande direktör, bolagsman eller aktieägare med betydande aktieinnehav (se avsnitt 13.4).

Vi föreslår i avsnitt 13.10 att ett auktoriserat bevakningsföretag som getts innehavstillstånd ska ha en vapenföreståndare som utövar kontroll över företagets skjutvapen, ammunition och ljuddämpare. Vidare föreslår vi att vapenföreståndaren vid förhinder ska få sätta en ersättare i sitt ställe. Då både vapenföreståndaren och ersättaren ska godkännas av Polismyndigheten saknas behov av att låta anmälningskyldigheten omfatta även sådana personer.

Underlåtenhet att anmäla förändringar av vem som har ett betydande inflytande över ett auktoriserat bevakningsföretag som är en juridisk person bör, på samma sätt som för bl.a. skyttesammanslutningar, i vissa fall kunna föranleda återkallelse av innehavstillstånd (se avsnitt 11.7).

Personer med betydande inflytande bör registreras

Förslagen i det föregående syftar till att förbättra kontrollen över auktoriserade bevakningsföretag som innehar skjutvapen och andra tillståndspliktiga föremål. För att de föreslagna regleringarna ska bli kompletta och få avsedd effekt bör de personer som nämns i det föregående registreras i vapenregistren. Registrering bör ske i det utökade vapeninnehavarregister som vi föreslår ska införas (se avsnitt 11.7).

Detta bör alltså framgå av bestämmelser i den nya vapenlagen. Kravet på registrering av personer med ett betydande inflytande motsvarar vad som gäller för bl.a. vapenhandlare. Personer med betydande inflytande kan, som nyss nämnts, vara exempelvis styrelseledamöter, verkställande direktör, bolagsman eller aktieägare med betydande aktieinnehav.

Sekretessbestämmelserna i 18 kap. 16 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) bör vara tillämpliga också på de nya uppgifterna i vapenregistren. Detta kräver inte någon författningsändring.

13.10 Krav på vapenföreståndare bör införas

Förslag: I den nya vapenlagen ska föreskrivas att ett auktoriserat bevakningsföretag som har tillstånd att inneha skjutvapen ska ha en vapenföreståndare som utövar kontroll över skjutvapnen samt ammunition och ljuddämpare som företaget har rätt att inneha. Att företaget har en godkänd vapenföreståndare ska vara en förutsättning för att företaget ska få ges tillstånd att inneha skjutvapen.

Om vapenföreståndaren är förhindrad att ansvara för föremålen ska han eller hon få sätta en ersättare i sitt ställe.

Vapenföreståndaren och ersättaren ska ha godkänts av Polismyndigheten. Endast den som med hänsyn till kunskap, laglydnad och övriga omständigheter är lämpad att ansvara för skjutvapen, ammunition och ljuddämpare för bevakningsföretagets räkning ska få godkännas som vapenföreståndare eller ersättare. Polismyndigheten ska få meddela närmare föreskrifter om kunskapskravet. Bemyndiganden om detta ska tas in i den nya vapenlagen och nya vapenförordningen.

Vapenföreståndare och ersättare ska registreras i det utökade vapeninnehavarregister som vi föreslår ska införas.

Ett godkännande som vapenföreståndare eller ersättare ska återkallas av Polismyndigheten om förutsättningarna för godkännandet inte längre finns.

I den nya vapenförordningen ska tas in föreskrifter om ansökan, ansökningsavgift och bevis om godkännande av vapenföreståndare och ersättare.

En underrättelse om godkännandet eller eventuellt avslag ska skickas till uppdragsgivaren. En sådan underrättelse ska skickas även vid återkallelse av ett godkännande.

Om godkännandet återkallas ska godkännandebeviset ges in till Polismyndigheten.

Bedömning: Skyldigheten att vid återkallelse ge in godkännandebeviset bör inte vara förenad med straff eller någon annan sanktion.

Skälen för förslagen och för bedömningen

Krav på godkänd vapenföreståndare bör införas

En juridisk person med tillstånd att driva handel med skjutvapen eller yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition ska ha en föreståndare som ansvarar för verksamheten. Föreståndaren ska ha godkänts av Polismyndigheten. (2 kap. 10 a § vapenlagen.) Vi förslår att krav på godkänd föreståndare, eller godkänd vapenföreståndare, ska gälla också i vissa andra fall (se avsnitt 12.8 och 22.3.4).

För att uppställa krav på godkänd föreståndare talar bl.a. att Polismyndigheten därigenom får rätt att lämplighetspröva den som har det faktiska ansvaret för vapnen. Vidare blir det tydligt vem som i första hand bär det straffrättsliga ansvaret enligt 9 kap. vapenlagen. Dessa skäl skulle kunna tala för att införa krav på godkänd föreståndare också när ett auktoriserat bevakningsföretag innehar skjutvapen och andra tillståndspliktiga föremål.

Enligt nuvarande ordning är det föreståndaren för ett bevakningsföretag som ska utöva kontroll över bevakningsföretagets innehav av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare, och över att föremålen förvaras riktigt (17 kap. 1 § vapenförordningen). Att det finns en föreståndare är en förutsättning för auktorisation av bevakningsföretag (3 § lagen om bevakningsföretag). Föreståndaren ska godkännas enligt lagen om bevakningsföretag. Vid prövningen beaktas laglydnad, medborgerlig pålitlighet och lämplighet i övrigt för anställning i ett sådant företag. Prövningen görs av länsstyrelsen som första instans. (Se 4 och 6 §§ lagen om bevakningsföretag.)

Den som ansvarar för ett bevakningsföretag skjutvapen, ammunition och ljuddämpare har alltså lämplighetsprövats av länsstyrelsen. Frågan är om det då finns behov av att Polismyndigheten gör en

lämplighetsprövning av personen. Vi anser att så är fallet. Den lämplighetsprövning som görs av länsstyrelsen enligt lagen om bevakningsföretag tar visserligen i stor utsträckning sikte på sådana förhållanden som är av betydelse för frågan om någon kan anses lämpad att ansvara för skjutvapen. Prövningen syftar dock inte primärt till att avgöra om föreståndaren är lämplig för detta. Polismyndigheten har som tillståndsmyndighet det yttersta ansvaret för att tillstånd att inneha skjutvapen inte ges i sådana fall där det finns oacceptabla risker förknippade med innehavet. Detta talar starkt för att Polismyndigheten bör göra en egen lämplighetsprövning av den person som ska ansvara för ett bevakningsföretags skjutvapen, ammunition och ljuddämpare.

Det är emellertid mindre lämpligt att Polismyndigheten får bestämmande inflytande över vem som kan vara föreståndare för ett auktoriserat bevakningsföretag. Frågan är då om ansvaret för företagets skjutvapen, ammunition och ljuddämpare ska vila på föreståndaren. För att så ska vara fallet talar att ansvaret ska ligga så högt som möjligt inom organisationen för att minska risken för påtryckningar från överordnade. Också en föreståndare kan dock ha överordnade som han eller hon svarar inför. Med avseende på exempelvis vapenhandlare har det inte uppställts något krav på att verksamhetens högsta chef ska vara föreståndare enligt vapenlagen. Det krävs alltså inte att en vapenhandlare som driver verksamhet i form av ett aktiebolag utser den verkställande direktören till föreståndare enligt 2 kap. 10 a § vapenlagen.

Mot denna bakgrund menar vi att ansvaret för skjutvapen, ammunition och ljuddämpare som innehas av ett bevakningsföretag ska ligga på en särskild vapenföreståndare, som ska ha godkänts av Polismyndigheten. Krav på godkänd vapenföreståndare bör gälla oavsett om företaget är en juridisk eller en fysisk person. En sådan ordning korresponderar med att det enligt gällande rätt alltid är föreståndaren som ansvarar för bevakningsföretagets skjutvapen, ammunition och ljuddämpare, oavsett om företaget är en juridisk person eller inte.

Vi föreslår alltså att det i den nya vapenlagen ska föreskrivas att ett auktoriserat bevakningsföretag som har tillstånd att inneha skjutvapen – och som därför också har rätt att inneha ammunition och ljuddämpare till vapnen – ska ha en vapenföreståndare utöver kontroll över föremålen. I avsnitt 14.2 föreslår vi att bestämmelserna i 17 kap. 1 § vapenförordningen ska justeras utifrån detta.

Det finns naturligtvis inget som hindrar att föreståndaren för ett bevakningsföretag och bevakningsföretagets vapenföreståndare är en och samma person. Det är upp till bevakningsföretaget att välja vilken person som en ansökan om godkännande av vapenföreståndare ska avse.

På samma sätt som för huvudmän för museer bör kravet på godkänd vapenföreståndare ses som en förutsättning för innehavstillstånd. Om ett auktoriserat bevakningsföretag som getts tillstånd att inneha skjutvapen och andra tillståndspliktiga föremål inte uppfyller skyldigheten att ha en godkänd vapenföreståndare kan det därför utgöra skäl för återkallelse av innehavstillståndet. (Se vidare avsnitt 12.8.)

Godkännande och återkallelse

En vapenföreståndare bör alltså godkännas av Polismyndigheten. Vid lämplighetsprövning bör kunskap, laglydnad och övriga omständigheter beaktas. Föreskrifter om detta bör tas in i den nya vapenlagen. Polismyndigheten bör få meddela närmare föreskrifter om kunskapskravet. (Jfr avsnitt 12.8.) Detta förutsätter nya bemyndiganden i lag och förordning.

Vapenlagen innehåller flera bestämmelser om godkännande av personer för olika uppdrag (se t.ex. 2 kap. 10 a och b §§ vapenlagen). Som ett underförstått villkor för godkännande gäller i samtliga dessa fall att personen har tillståndshavarens uppdrag och har samtyckt till uppdraget (se avsnitt 22.5.2). Detta bör gälla även för vapenföreståndare.

Ett godkännande som vapenföreståndare bör återkallas av Polismyndigheten om förutsättningarna för godkännandet inte längre finns. Detta motsvarar vad som gäller för bl.a. föreståndare för vapenhandlare (6 kap. 3 b § vapenlagen). Ett godkännande bör alltså återkallas om vapenföreståndaren inte längre är lämplig att ha ett sådant uppdrag, eller om uppdraget upphör (jfr avsnitt 22.5.2).

När ett beslut om godkännande, avslag eller återkallelse fattas bör en underrättelse skickas till uppdragsgivaren. Detta bör framgå av den nya vapenförordningen.

Det bör finnas möjlighet att utse en ersättare

Något krav på att en föreståndare som ansvarar för ett auktoriserat bevakningsföretags skjutvapen, ammunition och ljuddämpare ska ha en ersättare gäller inte enligt nuvarande ordning. Det har inte framkommit att detta orsakar sådana praktiska problem att det finns anledning att införa ett sådant krav. Vapenföreståndaren för ett bevakningsföretag bör emellertid få sätta någon annan i sitt ställe vid förhinder (jfr avsnitt 12.8).

Ersättaren bör godkännas av Polismyndigheten. För godkännande och återkallelse bör detsamma gälla som för vapenföreståndaren.

Ansökan och bevis om godkännande

I avsnitt 12.8 anger vi vad som bör gälla i fråga om ansökan, ansökningsavgift och bevis om godkännande av vapenföreståndare och ersättare för museer. Vad som där sägs där bör gälla också för vapenföreståndare och ersättare hos auktoriserade bevakningsföretag.

Vapenföreståndare och ersättare bör registreras

Förslagen i det föregående syftar till att förbättra kontrollen över auktoriserade bevakningsföretag som innehar skjutvapen och andra tillståndspliktiga föremål. För att de föreslagna regleringarna ska bli kompletta och få avsedd effekt bör de personer som nämns i det föregående registreras i vapenregistren. Registrering bör ske i det utökade vapeninnehavarregister som vi föreslår ska införas (se avsnitt 11.7). Bestämmelser om detta bör tas in i den nya vapenlagen. Kravet på registrering av vapenföreståndare och ersättare motsvarar vad som gäller för bl.a. vapenhandlare.

Sekretessbestämmelserna i 18 kap. 16 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) bör vara tillämpliga också på de nya uppgifterna i vapenregistren. Detta kräver inte någon författningsändring.

14 Hantering av organisationers skjutvapen

14.1 Uppdraget

Som framgår i det föregående får tillstånd att inneha skjutvapen ges enskilda personer och vissa skyttesammanslutningar, huvudmän för museer och bevakningsföretag (2 kap. 3 § vapenlagen [1997:67]). Skyttesammanslutningar, huvudmän för museer och auktoriserade bevakningsföretag är i allmänhet juridiska personer. Det innebär att skjutvapen och andra tillståndspliktiga föremål som innehas av dessa aktörer hanteras av fysiska personer som inte själva har tillstånd att inneha föremålen.

I vapenförordningen anges vem som ska utöva kontroll över en skyttesammanslutnings, ett museums eller ett bevakningsföretags innehav av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare, och över att egendomen förvaras riktigt (17 kap. 1 § vapenförordningen [1997:70]). I avsnitt 12.8 och 13.10 föreslår vi att museihuvudmän och auktoriserade bevakningsföretag som innehar skjutvapen och andra tillståndspliktiga föremål ska ha en vapenföreståndare. Förslagen syftar till att vapenföreståndaren ska ha det övergripande ansvaret för föremålen. Frågan om förslagen föranleder justeringar av vapenförordningens bestämmelser behandlas i avsnitt 14.2. Där berörs också vissa andra frågor rörande bestämmelserna om vem som har det övergripande ansvaret för en organisations skjutvapen och andra tillståndspliktiga föremål.

Det framgår inte av vapenregleringen huruvida också någon annan än den som i vapenförordningen pekas ut som kontrollansvarig får hantera skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin för tillståndshavarens räkning. I praktiken är det dock vanligt att så sker. Enligt uppgift från Polismyndigheten är det vanligt förekommande att myndigheten får frågor från skyttesammanslutningar rörande vem

som exempelvis får transportera föreningens vapen. Vid utredningens kontakter med skyttesammanslutningar, huvudmän för museer och auktoriserade bevakningsföretag har framkommit att olika aktörer har olika uppfattning i fråga om i vilken utsträckning den som ska utöva kontroll över en organisations skjutvapen m.m. kan ge annan i uppdrag att hantera föremålen. Det har också framkommit att det finns en osäkerhet kring vilken dokumentation som behöver medföras när exempelvis en föreningsfunktionär transporterar skjutvapen för en skyttesammanslutnings räkning. I avsnitt 14.3 behandlar vi därför frågan om det behövs en tydligare reglering rörande vem som får hantera skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin för en organisations räkning utan att ha det övergripande ansvaret för föremålen.

År 2021 infördes en bestämmelse i 19 § tredje stycket lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor som innebär att tillståndsmyndigheten ska göra en lämplighetsprövning av den som är anmäld som deltagare i tillståndspliktig verksamhet med explosiva varor. Polismyndigheten har väckt frågan om en liknande reglering bör införas i vapenlagen. I kommittédirektiven framhålls att vapenlagstiftningen måste vara utformad så att den i möjligaste mån motverkar förekomsten av illegala vapen i landet och förhindrar att vapen kommer till brottslig användning. Samtidigt får lagstiftningen inte vara onödigt betungande för legala vapeninnehavare som jägare och sportskyttar. Frågan om alla som deltar i en verksamhet där hantering av skjutvapen förekommer bör lämplighetsprövas behandlas i avsnitt 14.4.

Skyttesammanslutningar, huvudmän för museer och auktoriserade bevakningsföretag är vanligen organisationer. I det följande benämns de därför ofta så, även om exempelvis huvudmannen för ett museum i vissa fall kan vara en fysisk person.

14.2 Justerade bestämmelser om vem som har huvudansvaret för en organisations skjutvapen

Förslag: Vapenförordningens bestämmelser om vem som ska utöva kontroll över en skyttesammanslutnings respektive ett museums eller ett bevakningsföretags innehav av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare och över att egendomen förvaras riktigt ska i huvudsak föras över till den nya vapenlagen. I stället för föreståndaren ska emellertid en vapenföreståndare utöva kontrollen för museer och bevakningsföretag.

Den som ska utöva kontrollen ska i den nya vapenlagen benämnas den kontrollansvariga.

Det ska i den nya vapenlagen förtydligas att den kontrollansvariga har rätt att hantera vapenmagasin även om de inte omfattas av kontrollansvaret.

Bedömning: Vapenförordningens bestämmelser om straffrättsligt ansvar vid brott mot bestämmelserna bör inte föras över till den nya vapenlagen.

Skälen för förslagen och bedömningen

Av vapenförordningen framgår att styrelsen för en skyttesammanslutning och föreståndaren för ett museum eller ett bevakningsföretag ska utöva kontroll över sammanslutningens respektive museets eller bevakningsföretagets innehav av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare och över att egendomen förvaras riktigt (17 kap. 1 § vapenförordningen). Bestämmelserna pekar ut de fysiska personer som har kontrollansvaret för de skjutvapen, den ammunition och de ljuddämpare som innehas av organisationerna. Enligt vår mening bör det av lag framgå vem som har det ansvaret. Detta gäller särskilt som den som har kontrollansvaret bör ha lämplighetsprovats av Polismyndigheten (se våra överväganden i avsnitt 11.4, 12.8 och 13.10).

Vi föreslår därför att bestämmelserna i 17 kap. 1 § vapenförordningen förs över till den nya vapenlagen. Av våra ställningstaganden i avsnitt 12.8 och 13.10 följer dock att bestämmelserna bör justeras så att en vapenföreståndare ska ha kontrollansvaret för huvudmän för

museer och auktoriserade bevakningsföretag. Den som har kontrollansvaret ska i den nya vapenlagen benämnas den kontrollansvariga.

Det skulle kunna övervägas om kontrollansvaret även bör omfatta sådana vapenmagasin som omfattas av vapenlagens krav på innehavstillstånd (se 2 kap. 1 § och 1 kap. 7 a § vapenlagen). Vapenmagasin omfattas dock inte av vapenlagens bestämmelser om uppsikt, förvaring och transport. Den som innehar tillståndspliktiga vapenmagasin är alltså inte skyldig att ha egendomen under uppsikt eller förvara eller transportera den på något särskilt sätt. (Se 5 kap. vapenlagen och jfr prop. 2022/23:102 Genomförande av ändringarna i vapendirektivet, s. 58.) Det finns då inte heller anledning att i författning peka ut vem som är ansvarig för att utöva kontroll över föremålen och ansvara för deras förvaring. Det bör däremot förtydligas att den kontrollansvariga får hantera vapenmagasin för tillståndshavarens räkning. Att den kontrollansvariga får hantera sådant som omfattas av kontrollansvaret är självklart och behöver inte regleras särskilt.

En särskild fråga som uppstår när bestämmelserna i 17 kap. 1 § vapenförordningen förs över till den nya vapenlagen är om också straffbestämmelsen i 14 kap. 1 § första stycket vapenförordningen bör föras över till lag. Enligt straffbestämmelsen ska den som bryter mot 17 kap. 1 § vapenförordningen dömas till böter. Om styrelsen för en skyttesammanslutning eller föreståndaren för ett museum eller ett bevakningsföretag brister i sitt kontrollansvar och sitt ansvar för att skjutvapen, ammunition och ljuddämpare som innehas av organisationen förvaras riktigt kan personerna alltså dömas till böter. Detta följer dock i huvudsak redan av 9 kap. 2 § b och c vapenlagen, som dock inte direkt kriminaliserar överträdelse av Polismyndighetens föreskrifter om förvaring. I den utsträckning kriminaliseringen i vapenförordningens straffbestämmelse går utöver det straffansvar som följer av vapenlagen kan det ifrågasättas varför det straffrättsliga ansvaret för den som företräder en organisation som innehar skjutvapen ska ha en annan omfattning än för den som företräder exempelvis en vapenhandlare. Straffbestämmelserna bör därför inte föras över till den nya vapenlagen utan i stället utgå.

14.3 Tydligare regler om självständigt handhavande för tillståndshavarens räkning

14.3.1 En ordning med särskilda vapenhanterare bör införas

Förslag: Det ska tydliggöras att den kontrollansvariga får ge en fysisk person i uppdrag att inom ramen för verksamheten självständigt hantera skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin för organisationens räkning.

Den som får ett sådant uppdrag ska benämnas vapenhanterare. Ett uppdrag som vapenhanterare ska inte få avse förvaring. Föreskrifter om detta ska tas in i den nya vapenlagen.

Skälen för förslagen

En tydligare reglering behövs

Den som har kontrollansvaret för en skyttesammanslutnings, ett museums eller ett bevakningsföretags skjutvapen m.m. får självfallet hantera egendomen. I praktiken förekommer det även att andra personer hanterar egendomen för innehavarens räkning, exempelvis i samband med transport. Några särskilda regler som klargör vad som gäller i fråga om sådan självständig befattning med skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin finns dock inte. Det bör därför övervägas om det finns anledning att införa sådana bestämmelser.

Enligt 5 kap. 1 § vapenlagen är den som innehar skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare skyldig att ta hand om egendomen och hålla den under sådan uppsikt att det inte finns risk för att någon obehörig kommer åt den. Regelverket skulle kunna förstås som att de aktörer som pekas ut i 17 kap. 1 § vapenförordningen personligen ska utöva uppsikt över skjutvapen, ammunition och ljuddämpare som innehas av en sådan organisation som kan ges innehavstillstånd. Regelverket kan dock också förstås som att den kontrollansvariga kan ge betrodda personer, främst anställda eller medlemmar, i uppdrag att självständigt hantera föremålen för organisationens räkning. Sådana uppdrag skulle exempelvis kunna avse förvaring, transport och vapenvård.

Frågan om den som ska utöva kontroll över en organisations skjutvapen, ammunition och ljuddämpare kan ge annan i uppdrag att självständigt hantera föremålen berördes inte i samband med att

det uttryckliga kravet att hålla skjutvapen och ammunition under uppsikt infördes i 1973 års vapenlag (vapenlagen [1973:1176]) (se prop. 1990/91:130 Ändringar i vapenlagen [1973:1176] m.m., s. 40–43, 61 och 62). Frågan berördes inte heller när bestämmelserna fördes över till nuvarande vapenlag (se prop. 1995/96:52 En ny vapenlag, s. 82). Inte heller har vi kunnat hitta några förarbeten till 17 kap. 1 § vapenförordningen som ger ledning i frågan. Praktiska hänsyn talar dock starkt för att de kontrollansvariga måste anses ha möjlighet att ge andra personer i uppdrag att självständigt hantera skjutvapen m.m. för organisationens räkning. Också vissa av Polismyndighetens föreskrifter – bl.a. föreskrifterna om förvaring hos föreningsfunktionär (se avsnitt 19.8) – ger stöd för en sådan tolkning, liksom vad som framkommit vid utredningens kontakter med företrädare för olika intresseorganisationer.

Enligt vår mening måste gällande rätt förstås som att den kontrollansvariga får ge annan i uppdrag att självständigt hantera skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin för organisationens räkning. Hur stort utrymme för delegation är och vad som krävs för delegering får dock anses oklart. Såvitt framkommit har de organisationer som kan ges innehavstillstånd inte någon samsyn i frågan sinsemellan. Polismyndigheten menar att det är oklart vad som gäller. Svea hovrätt har i något fall dömt en föreningsfunktionär för brott mot vapenlagen när personen förvarade ammunition för en skyttesammanslutnings räkning, eftersom sammanslutningen inte hade lämnat uppgifter förvaringen till Polismyndigheten (se Svea hovrätts dom den 10 mars 2017 i mål nr B 3656-16).

Det bör av vapenregleringen klart framgå vem som får hantera skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin för en organisations räkning. Detta gäller särskilt i ljuset av de straffrättsliga bestämmelserna i 9 kap. vapenlagen, som bl.a. innebär att den som innehar ett skjutvapen utan att ha rätt till det kan dömas för vapenbrott. Det ligger alltså i de legala vapeninnehavarnas intresse att regleringen förtydligas. Att det inte är självklart vem som får hantera skjutvapen m.m. försvårar också Polismyndighetens tillsynsverksamhet. Vi menar därför att det bör tydliggöras vem som självständigt får hantera skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin för en organisations räkning.

I sammanhanget bör anmärkas att en organisation givetvis får låna ut skjutvapen till annan i enlighet med bestämmelserna om utlåning

i 3 kap. vapenlagen (se vidare kapitel 18). Att någon lånar ett skjutvapen är dock något annat än att personen hanterat vapnet för tillståndshavarens räkning. Ett lån syftar nämligen i allmänhet inte till att tillgodose långgivarens intresse, utan låntagarens.

Organisationerna bör ges frihet att välja hur verksamheten ska organiseras

Ett sätt att tydliggöra vem som självständigt får hantera en organisation skjutvapen och andra tillståndspliktiga föremål för organisationens räkning skulle kunna vara att i vapenregleringen uttryckligen peka ut personer som får hantera föremålen. Det skulle exempelvis kunna föreskrivas att en skyttesammanslutning ska ha en vapentransportör, en skytteinstruktör, en vapenvårdare etc. En sådan ordning riskerar dock att bli stelbent och inte möta organisationernas behov.

Ett annat sätt att tydliggöra vad som gäller, som samtidigt ger organisationerna stor frihet att själva lägga upp sin verksamhet, är att reglera organisationernas möjlighet att utse de vapenhanterare organisationen bedömer sig behöva. Vi menar att detta alternativ är att föredra. Vi föreslår därför att det i den nya vapenlagen ska klargöras att styrelsen för en skyttesammanslutning och vapenförståndaren för ett museum eller ett auktoriserat bevakningsföretag får ge fysiska personer i uppdrag att inom ramen för verksamheten självständigt hantera skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin för organisationens räkning.

Uppdrag till vapenhanterare

En fysisk person bör alltså kunna ges i uppdrag att hantera en organisations skjutvapen m.m. utan att den kontrollansvariga är närvarande. Ett uppdrag som vapenhanterare bör kunna avse exempelvis vapenvård, transport och hantering av skjutvapen i samband med utlåning till målskyttar eller bevakningspersonal. Den som ges ett uppdrag att hantera skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin för en organisations räkning bör i den nya vapenlagen benämnas vapenhanterare.

En vapenhanterare bör inom ramen för uppdraget få inneha och hantera organisationens tillståndspliktiga föremål utan att den kon-

trollansvariga är närvarande. Personen får anses skyldig att hantera föremålen i enlighet med vapenregleringens bestämmelser för vapeninnehavare. Några särskilda bestämmelser om detta behövs inte.

Vad som kan ses som ett uppdrag för organisationens räkning måste bedömas utifrån det ändamål för vilket organisationen har tillstånd att inneha aktuellt föremål. Exempelvis bör en skyttesammanslutning kunna ge någon i uppdrag att vara skytteinstruktör, eftersom utbildning kan anses innefattas under den skytteverksamhet en sammanslutning bedriver. Ett museum bör däremot inte kunna ge en vapenhanterare ett sådant uppdrag, eftersom ett museum enbart kan inneha skjutvapen för samlingarna. När ett bevakningsföretag innehar skjutvapen för utlåning till väktare kan företaget inte ge en väktare i uppdrag att såsom vapenhanterare inneha skjutvapnet vid bevakningsuppdrag, eftersom det för sådant innehav krävs bevakningslånstillstånd (3 kap. 7 § vapenlagen).

Ett uppdrag som vapenhanterare bör inte få avse förvaring, förutom sådan tillfällig förvaring som är nödvändig i samband med att vapnet används eller transporteras. Detta hänger samman med att förvaring aktualiserar andra överväganden än rena bedömningar av om den hos vilken förvaringen ska ske är lämplig att självständigt hantera föremålen. Frågor om förvaring bör därför hanteras för sig. Våra överväganden om förvaring hos en föreningsfunktionär redovisas i avsnitt 19.8.

I det följande återkommer vi till vilka krav som bör ställas för att någon ska få utses till vapenhanterare.

Möjligheterna att ge uppdrag till utomstående bör inte påverkas

Enligt nuvarande ordning kan en organisation i viss utsträckning ge en utomstående i uppdrag att hantera organisationens skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin. Exempelvis kan en organisation skicka eller transportera skjutvapen m.m. med ett allmänt befodringsföretag (jfr 5 kap. 4 § vapenlagen). En organisation kan också lämna in skjutvapen för reparation hos en vapenreparatör eller vapenhandlare (jfr 4 kap. 3 § vapenlagen). Vi ser inte anledning att förtydliga vad som gäller i dessa avseenden. Det bör emellertid framhållas att den föreslagna regleringen om vapenhanterare inte avser att begränsa organisationers möjlighet att ge uppdrag till utomstående.

14.3.2 En vapenhanterare bör ha eget innehavstillstånd eller vara godkänd av Polismyndigheten

Förslag: Endast den som har eget innehavstillstånd eller som har godkänts som vapenhanterare av Polismyndigheten ska få ges uppdrag som vapenhanterare.

Skälen för förslaget

En vapenhanterare bör ha lämplighetsprövats av Polismyndigheten

Vapenregleringen genomsyras av principen att endast den som är lämplig att självständigt handha skjutvapen och andra tillståndspliktiga föremål ska få göra detta. En sådan ordning är nödvändig för att förhindra missbruk och olyckor. Frågan är då om det är tillräckligt den som utser en vapenhanterare bedömer honom eller henne som lämplig för uppdraget eller om det bör krävas att personen har lämplighetprövats av tillståndsmyndigheten.

Kraven för att en skyttesammanslutning, en huvudman för ett museum eller ett auktoriserat bevakningsföretag ska få inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin är högt ställda. Det talar för att den lämplighetsprövning som görs inom en sådan organisation bör kunna godtas. Det har inte framkommit att det skulle vara vanligt förekommande att den som är olämplig att självständigt hantera skjutvapen m.m. får i uppdrag att göra detta för en organisations räkning. Samtidigt är det problematiskt om det inte görs någon kontroll mot bl.a. belastningsregistret eller misstankeregistret, något som i andra sammanhang är en förutsättning för att någon ska få hantera skjutvapen självständigt. Som ett exempel kan nämnas att utlåning av skjutvapen utan uppsikt i allmänhet förutsätter att låntagaren har lämplighetsprövats av Polismyndigheten. Utlåning som inte sker under uppsikt får nämligen endast ske till den som har ett eget innehavstillstånd ett lånetillstånd, eller tillstånd att som väktare låna skjutvapen av ett bevakningsföretag. Undantag från detta gäller endast om lånet avser start- eller signalvapen. (3 kap. 1, 1 a och 7 §§ vapenlagen.)

Enligt vår mening talar övervägande skäl för att personer som ges i uppdrag att självständigt hantera skjutvapen eller andra tillståndspliktiga föremål för en organisations räkning bör ha lämplighetsprövats av tillståndsmyndigheten. Detta gäller särskilt i ljuset av situationen med

ökande skjutvapenvåld i vårt samhälle (se prop. 2023/24:33 Skjutvapen och explosiva varor – skärpta straff för de allvarligare brotten, s. 16).

Den som har eget innehavstillstånd bör få utses till vapenhanterare

Den som har eget tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin har inom ramen för tillståndsprövningen lämplighetsprövats av Polismyndigheten. Det talar för att en sådan person ska få utses till vapenhanterare. Vilka krav som ställs för innehavstillstånd varierar emellertid beroende på både vilken egendom tillståndet avser och ändamålet med innehavet.

Vi har övervägt om den som har eget innehavstillstånd ska få ges ett uppdrag som vapenhanterare endast om den lämplighetsprövning som redan gjorts kan anses innefatta sådan hantering som uppdraget avser. Exempelvis skulle det kunna krävas personen med stöd av sitt innehavstillstånd har rätt att inneha skjutvapen av samma typ som uppdraget avser. Det skulle vidare kunna krävas att uppdraget avser sådan befattning som personen hade fått ta med egendomen om personen själv hade innehaft den. Sådana krav kan framstå som naturliga, särskilt ifall uppdraget avser användning av skjutvapnet. Polismyndigheten har anfört att det åtminstone bör krävas att organisationen till myndigheten intygar att vapenhanteraren har tillräckliga kunskaper och färdigheter för uppdraget. Det har emellertid inte framkommit att organisationerna ställer alltför låga krav i kunskaphänseende på anställda eller funktionärer som hanterar organisationens skjutvapen och andra tillståndspliktiga föremål. Behovet av att personerna ska ha kontrollerats av tillståndsmyndigheten avser alltså i första hand vandel. En annan sak är att uppdragsgivaren endast bör få ge ett uppdrag som vapenhanterare till den som bedöms uppfylla erforderliga krav på kunskap och färdigheter (se vidare avsnitt 14.3.3).

Mot denna bakgrund föreslår vi att den som har eget innehavstillstånd ska få utses till vapenhanterare. För att personen ska få hantera såväl skjutvapen som ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin bör dock krävas att personen har tillstånd att inneha skjutvapen. I övrigt bör gälla att ett uppdrag som vapenhanterare enbart får avse egendom av det slag som innehavstillståndet avser. Exempelvis bör den som enbart har tillstånd att inneha ammunition enbart få ges i uppdrag att hantera denna typ av egendom.

Också den som har godkänts av Polismyndigheten bör få utses till vapenhanterare

I vissa fall kan en skyttesammanslutning, museihuvudman eller ett auktoriserat bevakningsföretag ha behov av att utse någon som inte har eget innehavstillstånd till vapenhanterare. Exempelvis kan ett museum ha behov av att en anställd får hantera vapen i samband med att en utställning byggs upp. En skytteorganisation kan ha behov av att låta en betrodd medlem utan eget innehavstillstånd transportera föreningens vapen i samband att underåriga medlemmar ska tävla på annan ort. Enligt vår mening bör det därför finnas möjlighet att utse också någon som saknar eget innehavstillstånd till vapenhanterare. I sådana fall bör det dock krävas att personen har godkänts av tillståndsmyndigheten. Prövningen bör i första hand ta sikte på personens lämplighet ur laglydnadssynpunkt.

Polismyndigheten har anfört att man vid prövningen även bör ta hänsyn till personens kunskaper och färdigheter. Med hänsyn till att det inte framkommit att organisationerna ställer alltför låga krav i kunskaphänseende gör vi dock bedömningen att prövningen inte bör omfatta sådana krav. En annan sak är att uppdragsgivaren endast bör få ge ett uppdrag som vapenhanterare till den som bedöms uppfylla erforderliga krav på kunskap och färdigheter (se vidare avsnitt 14.3.3). I avsnitt 14.3.5 utvecklar vi vad som bör gälla för godkännande.

Sanktioner

Endast om ett uppdrag som vapenhanterare ges till någon som har erforderligt innehavstillstånd eller som har godkänts av Polismyndigheten medför uppdraget rätt för personen att hantera skjutvapen m.m. Ges uppdraget till någon annan blir dennes befattning med föremålen alltså olovlig, vilket kan föranleda straffrättsligt ansvar (se 9 kap. vapenlagen).

14.3.3 En vapenhanterare bör ha tillräckliga kunskaper och färdigheter

Förslag: Ett uppdrag som vapenhanterare ska få ges endast till den som har tillräckliga kunskaper och färdigheter för uppdraget.

Skälen för förslaget

I det föregående gör vi bedömningen att det saknas skäl att kräva att en vapenhanterare ska ha lämplighetsprovats av Polismyndigheten såvitt avser kunskaper och färdigheter. Detta innebär inte att den som saknar sådana kunskaper och färdigheter som behövs för uppdraget bör få utses till vapenhanterare. I stället bör liksom i dag gälla att en sådan prövning ska göras av den som ger uppdraget. Detta bör framgå av den nya vapenlagen.

Vid bedömningen av om en vapenhanterare har tillräckliga kunskaper och färdigheter för uppdraget bör den som ger uppdraget utgå från sina egna erfarenheter av den aktuella personen, eller från formella meriter. Vilka kunskaper och färdigheter som bör krävas hänger samman med uppdragets natur. Exempelvis bör det krävas mindre kunskaper för att någon ska få transportera ett skjutvapen än för att personen ska få ges i uppdrag att vara skytteinstruktör. I det förra fallet bör det ofta vara tillräckligt att personen är bekant med vapenregleringens föreskrifter om transport. För uppdrag som avser skjutning bör däremot krävas att personen har sådana kunskaper och färdigheter som motsvarar vad som krävs för tillstånd att inneha eller låna vapnet. Detta innebär dock inte att personen måste leva upp till de formella krav som gäller för sådant tillstånd, utan avgörande är om personen bedöms ha motsvarande kompetens.

Den som ger någon ett uppdrag som vapenhanterare måste ha ett rimligt utrymme för bedömningen av om personen har tillräckliga kunskaper och färdigheter för uppdraget. Om uppdraget ges till någon som tveklöst saknar erforderliga kunskaper och färdigheter bör återkallelse av tillståndshavarens innehavstillstånd dock aktualiseras (se 6 kap. 1 och 2 §vapenlagen).

14.3.4 När ett uppdrag ges till den som har eget innehavstillstånd bör tillståndsbeviset kontrolleras

Bedömning: Det ligger i sakens natur att den kontrollansvariga måste kontrollera vapenhanterarens tillståndsbevis när den som har eget innehavstillstånd ges ett uppdrag som vapenhanterare. Det behövs därför inga föreskrifter om detta.

Skälen bedömningen

Den som utnyttjar möjligheten att ge den som har eget innehavstillstånd uppdrag som vapenhanterare behöver veta att personen har innehavstillstånd. En kontroll av personens tillståndsbevis måste därför ske i samband med att uppdraget ges. Om uppdraget varar över längre tid bör tillståndsbeviset kontrolleras regelbundet. Det ligger i sakens natur att sådana kontroller måste göras och det behövs alltså inga uttryckliga föreskrifter om detta (jfr dock 12 kap. 1 § vapenförordningen).

Allvarliga brister i kontrollen av att en vapenhanterare har erforderligt innehavstillstånd bör kunna leda till att organisationen inte längre anses lämpad att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin av det slag som uppdraget avser. I sådana fall bör återkallelse ske (jfr 6 kap. 1 och 2 §§ vapenlagen). Några särskilda bestämmelser om detta behövs inte.

Om de bristande kontrollerna lett till att en person som inte får utses till vapenhanterare har fått sådant uppdrag kan det i vissa fall föranleda straffrättsligt ansvar (se avsnitt 14.3.2).

14.3.5 Vapenhanterare som godkänns av Polismyndigheten

Förslag: Endast den som med hänsyn till laglydnad och övriga omständigheter är lämplig för uppdraget ska få godkännas som vapenhanterare.

I den nya vapenförordningen ska tas in föreskrifter om ansökan, ansökningsavgift och bevis om godkännande. Av beviset ska bl.a. framgå vilken hantering godkännandet avser.

Godkännandet ska återkallas om förutsättningarna för godkännandet inte längre finns. Om godkännandet återkallas ska godkännandebeviset ges in till Polismyndigheten, om ett sådant bevis finns.

Om uppdraget som vapenhanterare upphör ska det anmälas till Polismyndigheten.

En underrättelse om godkännandet eller eventuellt avslag ska skickas till uppdragsgivaren. En sådan underrättelse ska skickas även vid återkallelse av ett godkännande.

Bedömning: Skyldigheten att vid återkallelse ge in godkännandebeviset bör inte vara förenad med straff eller någon annan sanktion.

Skälen för förslagen och bedömningen

Vi föreslår alltså att endast den som har eget innehavstillstånd eller som har godkänts av Polismyndigheten ska få ges uppdrag att inom ramen för verksamheten självständigt hantera skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin för en organisations räkning. I detta avsnitt behandlar vi godkännande av vapenhanterare och därmed sammanhängande frågor.

Godkännande

Endast den som med hänsyn till laglydnad och övriga omständigheter är lämplig för uppdraget bör få godkännas som vapenhanterare. Som framgår av avsnitt 14.3.2 bör Polismyndighetens prövning inte omfatta personens kunskaper och färdigheter.

Vapenlagen innehåller flera bestämmelser om godkännande av personer för olika uppdrag (se t.ex. 2 kap. 10 a och b §§ vapenlagen). Som ett underförstått villkor för godkännande gäller i dessa fall att personen har tillståndshavarens uppdrag och har samtyckt till uppdraget (se avsnitt 22.5.2). Detta bör gälla även för vapenhanterare.

I fråga om ansökan och bevis om godkännande bör detsamma gälla som i fråga om bl.a. godkännande av föreståndare för vapenhandlare (se 5 kap. 12 § och 16 kap. 1 § vapenförordningen och våra förslag i avsnitt 22.5.2). Av beviset bör även framgå vilken hantering godkännandet avser. Ansökningsavgift bör tas ut enligt avgiftsklass 1.

Återkallelse

Godkännande av vapenhanterare bör återkallas om förutsättningarna för godkännandet inte längre finns (jfr 6 kap. 3 b § vapenlagen). Det innebär att återkallelse ska ske om vapenhanteraren inte längre är lämplig för uppdraget. Återkallelse ska också ske bl.a. om det inte längre finns något uppdrag. Det bör då inte ha någon betydelse om uppdraget har upphört på organisationens eller vapenhanterarens initiativ.

I det följande föreslår vi att den kontrollansvariga till Polismyndigheten ska anmäla om uppdraget upphör. I vissa fall bör Polismyndigheten självmant ta kontakt med organisationen och fråga om samtliga vapenhanterares uppdrag fortfarande gäller. Så bör exempelvis ske om

en organisation har ett mycket stort antal godkända vapenhanterare eller om det gått en lång tid, uppemot tio år, sedan en vapenhanterare utsågs.

Om godkännandet återkallas bör godkännandebeviset ges in till Polismyndigheten för att minimera risken för missbruk. Bestämmelser om detta bör tas in i den nya vapenlagen. Vi har övervägt om skyldigheten bör vara sanktionerad med penningböter. Risken för missbruk framstår dock inte som så framträdande att detta framstår som nödvändigt. Vi har även övervägt ett system med administrativa straffavgifter men kommit fram till att nackdelarna överväger fördelarna (se våra överväganden i avsnitt 26.3.7). Ett annat alternativ hade varit att införa en möjlighet för Polismyndigheten att utfärda vitesförelägganden. Detta hade utgjort en nyhet i vapenregleringen och vi tycker inte att behovet av detta är tillräckligt framträdande för att vi ska lägga sådana förslag. (Jfr avsnitt 22.5.2.)

Om uppdraget upphör bör det anmälas till Polismyndigheten

En organisation kan ha flera vapenhanterare. Att en organisation ansöker om godkännande av en ny vapenhanterare är därför inget tecken på att en annan vapenhanterares uppdrag har upphört. Det är alltså inte givet att Polismyndigheten får veta när ett uppdrag som vapenhanterare har upphört. Detta skiljer sig från vad som gäller beträffande bl.a. föreståndare för vapenhandlare. Om en godkänd vapenhanterares uppdrag upphör bör det därför anmälas till Polismyndigheten.

Om uppdraget upphör innebär det rent civilrättsligt att vapenhanteraren inte längre har rätt att hantera skjutvapen m.m. för organisationens räkning. Även om det är önskvärt att Polismyndigheten får kännedom om när ett uppdrag upphör att gälla menar vi därför att det saknas tillräckliga skäl att kriminalisera underlåtenhet att anmäla detta. Sådan underlåtenhet bör däremot i vissa fall kunna leda till återkallelse av innehavstillstånd (jfr 6 kap. 1 och 2 §§ vapenlagen). Återkallelse bör i första hand komma i fråga när underlåtenheten medfört en risk för att vapenhanteraren får otillåten åtkomst till skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin. Detta får antas vara sällsynt.

Underrättelse till uppdragsgivaren

När ett beslut om godkännande, avslag eller återkallelse fattas bör en underrättelse skickas till uppdragsgivaren. Detta bör uttryckligen framgå av den nya vapenförordningen.

Av en underrättelse om godkännande bör framgå vilken hantering som omfattas av godkännandet.

14.3.6 Intyg om uppdraget bör lämnas till vapenhanteraren

Förslag: När den kontrollansvariga ger någon ett uppdrag som vapenhanterare ska ett intyg om uppdraget lämnas till vapenhanteraren. Intyget ska betecknas vapenhanterarintyg. Föreskrifter om detta ska tas in i den nya vapenförordningen. Ett bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att utfärda sådana föreskrifter ska tas in i den nya vapenlagen.

Bedömning: Skyldigheten att utfärda vapenhanterarintyg bör inte vara förenad med någon straffrättslig sanktion.

Skälen för förslagen och bedömningen

Enligt nuvarande ordning gäller inga formkrav när någon ges uppdrag att självständigt hantera skjutvapen för en skyttesammanslutnings, en museihuvudmans eller ett bevakningsföretags räkning. Detta medför en flexibilitet som kan vara fördelaktig för tillståndshavaren. Det finns emellertid också fördelar med att uppdraget dokumenteras i skrift. Vapenhanteraren kan behöva ett skriftligt beslut eller intyg för att undgå misstanke om vapenbrott när han eller hon självständigt hanterar vapnen. Vidare kan en sådan handling behövas vid transport av skjutvapen. Medför någon ett skjutvapen utan att kunna visa att han eller hon har rätt att inneha vapnet får vapnet nämligen omhändertas (6 kap. 4 b § vapenlagen). Ett krav på skriftlig dokumentation av uppdraget förebygger vidare missbruk av systemet med vapenhanterare. Vi föreslår därför ett sådant krav. Att det finns skriftlig dokumentation om uppdraget bör dock inte vara en förutsättning för att uppdraget ska vara giltigt. En annan sak är att uppdraget bara är giltigt om beslut om uppdraget har fattats i behörig ordning.

Vid utlåning av skjutvapen gäller i allmänhet krav på att intyg om lånet ska överlämnas till låntagaren (7 kap. 1 § vapenlagen). En liknande ordning förefaller lämplig också när någon ges uppdrag som vapenhanterare. Vi föreslår därför att det av den nya vapenförordningen ska framgå att den som ger någon ett uppdrag som vapenhanterare ska lämna ett intyg om uppdraget till vapenhanteraren. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör bemyndigas att meddela sådana föreskrifter.

Av intyget bör framgå uppgift om organisationen, den kontrollansvariga och vapenhanteraren. Vidare bör framgå vilken hantering av skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin som omfattas av uppdraget. Uppgifter som möjliggör identifiering av de skjutvapen som omfattas av uppdraget bör i förekommande fall anges. Vidare bör det av intyget framgå vilket datum uppdraget har getts och i förekommande fall om uppdraget tidsbegränsats. Vi föreslår att intyget betecknas vapenhanterarintyg.

Vi har övervägt om skyldigheten att utfärda vapenhanterarintyg bör straffsanktioneras på motsvarande sätt som gäller för skyldigheten att utfärda låneintyg (se 14 kap. 1 § andra stycket vapenförordningen). Ett vapenhanteraruppdrag är dock inte begränsat i tiden på samma sätt som ett tillåtet utlån av skjutvapen. Frånvaron av ett intyg om uppdraget möjliggör alltså inte missbruk av regelverket på samma sätt som när någon underlåter att utfärda ett låneintyg. Sammantaget bedömer vi att det inte finns tillräckliga skäl för att kriminalisera underlåtenheten att utfärda vapenhanterarintyg.

Vi tänker oss att det i framtiden eventuellt bör vara möjligt att lämna ett vapenhanterarintyg digitalt genom underskrift med e-legitimation via en digital tjänst. En sådan ordning kan medföra fördelar både för enskilda och för Polismyndigheten (jfr avsnitt 18.7). Bestämmelserna om vapenhanterarintyg bör ges en sådan lydelse att de inte utgör hinder mot att intyget lämnas i elektronisk form.

14.3.7 Vapenhanteraren bör kunna visa sin rätt att medföra organisationens skjutvapen

Förslag: När en vapenhanterare medför organisationens skjutvapen ska han eller hon kunna visa upp ett vapenhanterarintyg. Vapenhanteraren ska även kunna visa upp bevis om att han eller hon är godkänd som vapenhanterare eller eget tillståndsbevis för innehav av skjutvapen. Bestämmelser om detta bör tas in i den nya vapenförordningen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör bemyndigas att meddela sådana föreskrifter.

Underlåtenhet att medföra föreskriven dokumentation ska kunna föranleda penningböter.

Skälen för förslagen

Den som har tillstånd att inneha skjutvapen är som utgångspunkt skyldig att medföra tillståndsbeviset när han eller hon själv medför vapnet (12 kap. 3 § vapenförordningen). Bestämmelsen är inte begränsad till att avse enskilda personer. Enligt vår mening måste bestämmelsen förstås så att den som medför skjutvapen för en organisations räkning ska ha med tillståndshavarens tillståndsbevis. Så har bestämmelsen också tolkats av vissa skyttesammanslutningar.

Vi föreslår i avsnitt 15.4 att de fysiska innehavstillstånden i framtiden ska fasas ut och ersättas av elektroniska tillståndsbevis. Tillgång till det elektroniska tillståndsbeviset ska kräva säker inloggning i en digital tjänst. Det är inte självklart att den som getts uppdrag som vapenhanterare bör ges självständig åtkomst till tillståndshavarens elektroniska tillståndsbevis.

I det föregående föreslår vi att den som utser en vapenhanterare ska lämna ett intyg om uppdraget till vapenhanteraren. Enligt vår mening saknas skäl att kräva att vapenhanteraren medför tillståndshavarens tillståndsbevis, om han eller hon i stället kan visa upp vapenhanterarintyget och eget bevis om tillstånd att inneha skjutvapen eller bevis om godkännande som vapenhanterare. Vi föreslår därför att det i den nya vapenförordningen föreskrivs att vapenhanteraren ska kunna visa upp sådan dokumentation när han eller hon medför tillståndshavarens skjutvapen, i stället för tillståndshavarens tillståndsbevis. Detta korresponderar i huvudsak med vad som gäller vid självständigt lån

av skjutvapen (se 12 kap. 3 § sista stycket vapenförordningen och jfr avsnitt 18.3.6 och 18.7). Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör bemyndigas att meddela sådana föreskrifter.

I likhet med vad som gäller vid underlåtenhet att medföra tillståndsbevis bör underlåtenhet att kunna visa upp föreskriven dokumentation kunna föranleda penningböter (jfr 14 kap. 1 § vapenförordningen). Underlåtenheten bör vidare kunna läkas på motsvarande sätt som gäller vid underlåtenhet att medföra tillståndsbevis (jfr 14 kap. 2 § vapenförordningen).

Föreskrifter om detta bör tas in i den nya vapenförordningen. Vi föreslår i avsnitt 27.14.1 att regeringens rätt att föreskriva om bötespåföljder ska förtydligas.

14.3.8 Endast vapenhanterare som godkänts av Polismyndigheten bör registreras

Förslag: Den som har godkänts av Polismyndigheten som vapenhanterare ska registreras i det utökade vapeninnehavarregister som vi föreslår ska införas.

Bedömning: Det bör inte gälla några krav på anmälan eller registrering av vapenhanterare som har eget innehavstillstånd.

Skälen för förslaget och bedömningen

Vapenhanterare med innehavstillstånd bör inte registreras

När den som har eget innehavstillstånd utses till vapenhanterare kommer detta inte automatiskt till Polismyndighetens kännedom. Polismyndigheten har anfört att uppdraget bör anmälas till myndigheten och vapenhanteraren registreras i vapeninnehavarregistret. Krav på anmälan och registrering medför emellertid administrativt merarbete. Sådana krav skulle alltså orsaka ökade kostnader för både Polismyndigheten och de organisationer som kan ges innehavstillstånd.

Den som har eget innehavstillstånd förekommer redan i vapeninnehavarregistret (se 1 a kap. 7 § vapenlagen). Personen är alltså föremål för de regelbundna samkörningar som görs mellan vapenregistren och misstanke- och belastningsregistret. Skulle personen

bli olämplig att inneha skjutvapen eller andra tillståndspliktiga föremål ska personens innehavstillstånd återkallas. Som framgår i avsnitt 14.3.4 bör den kontrollansvariga regelbundet kontrollera vapenhanterarens tillståndsbevis när möjligheten att utse den som har eget innehavstillstånd till vapenhanterare utnyttjats. Det risker som är förknippade med om det inte av vapenregistren framgår att personen har ett uppdrag som vapenhanterare bedöms därför vara begränsade.

I sammanhanget bör också framhållas att det inte gäller något krav på anmälan till Polismyndigheten när ett skjutvapen lånas ut till någon som har rätt att låna vapen på grund av att han eller hon har tillstånd att inneha skjutvapen av samma typ som lånet avser (3 kap. 1 a § andra stycket 1 vapenlagen).

Sammantaget menar vi att det inte framkommit tillräckliga skäl att föreskriva krav på anmälan och registrering av vapenhanterare med eget innehavstillstånd.

Godkända vapenhanterare bör registreras

Förslagen om särskilt godkända vapenhanterare syftar till att förbättra kontrollen över sådana personer som utan att ha eget innehavstillstånd får hantera skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin för en organisations räkning. För att de föreslagna regleringarna ska bli kompletta och få avsedd effekt bör godkända vapenhanterare registreras i vapenregistren. Registrering bör ske i det utökade vapeninnehavarregister som vi föreslår ska införas (se avsnitt 11.7). Bestämmelser om detta bör tas in i den nya vapenlagen. En registreringskyldighet innebär i detta fall inte någon extra administrativ börda för organisationerna.

Sekretessbestämmelserna i 18 kap. 16 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) bör vara tillämpliga också på de nya uppgifterna i vapenregistren. Detta kräver inte någon författningsändring.

14.4 Annat deltagande i verksamheten

Bedömning: Det bör inte införas krav på lämplighetsprövning av alla som deltar i en verksamhet som bedrivs av en organisation som innehar skjutvapen eller andra tillståndspliktiga föremål.

Skälen för bedömningen

Det bör inte införas föreskrifter om en allmän lämplighetsprövning

År 2021 infördes en bestämmelse i 19 § tredje stycket lagen om brandfarliga och explosiva varor (LBE) som innebär att tillståndsmyndigheten ska göra en lämplighetsprövning av den som är anmäld som deltagare i tillståndspliktig verksamhet med explosiva varor. Polismyndigheten har väckt frågan om en liknande reglering bör införas i vapenlagen.

Ändringen av LBE infördes i ljuset av att kriminella i allt större utsträckning använder explosiva varor. Det ansågs därför befogat öka kontrollen över sådana produkter. Ändringarna föregicks av önskemål från branschen om att kunna lämplighetspröva personal i högre utsträckning. (Se prop. 2020/21:158 Skärpt kontroll över explosiva varor, s. 17–20.)

Som anges i avsnitt 3.4 är det förhållandevis sällsynt att skjutvapen som innehas legalt kommer till brottslig användning. Vi lämnar i det föregående förslag som innebär att alla som inom ramen för verksamheten självständigt hanterar skjutvapen och andra tillståndspliktiga föremål för en organisations räkning ska ha varit föremål för lämplighetsprövning hos Polismyndigheten. I de fall hanteringen inte kan anses ske för organisationens räkning träffas de som hanterar skjutvapen inom ramen för verksamheten i hög utsträckning träffas av vapenregleringens lånebestämmelser (3 kap. vapenlagen). Vidare lämplighetsprövas all personal hos auktoriserade bevakningsföretag av länsstyrelsen (4 och 6 §§ lagen [1974:191] om bevakningsföretag). När det gäller anställda hos skyttesammanslutningar och museer får det förutsättas att arbetsgivaren bedömt dem lämpliga att vara verksamma i en organisation som innehar skjutvapen. Organisationerna har inte framfört att de önskar en allmän lämplighetsprövning enligt vapenlagen av alla som deltar i verksamheten.

Det har alltså inte framkommit att det föreligger ett påtagligt, konkret behov av att införa krav på lämplighetsprövning av alla som kan komma i kontakt med skjutvapen och andra tillståndspliktiga föremål inom ramen för den verksamhet som bedrivs av en organisation med innehavstillstånd. Krav på en sådan allmän lämplighetsprövning bör därför inte införas.

Särskilt om målskjutning hos skyttesammanslutningar

Det har förekommit exempel på att personer som avser att använda skjutvapen för illegala ändamål tränar målskjutning hos skyttesammanslutningar. Det är stötande att den som avser att använda skjutvapen för kriminella ändamål har möjlighet att träna upp sin skjutskicklighet legalt.

Att införa krav på att alla som målskjuter hos en skyttesammanslutning ska lämplighetsprövas av Polismyndigheten skulle försvåra för den som vill träna målskjutning för kriminella ändamål. Det skulle emellertid också innebära ett ingrepp i den personliga integriteten för alla som vill träna målskjutning och skulle även försvåra skyttesammanslutningarnas verksamhet. Vidare skulle det innebära kraftigt ökade kostnader för Polismyndigheten, som i slutändan skulle få bäras antingen av det allmänna, skyttesammanslutningarna eller enskilda målskyttar. Det kan också ifrågasättas hur effektiv en sådan åtgärd skulle vara. Enligt vår mening är införandet av en allmän lämplighetsprövning av alla som tränar målskjutning hos en skyttesammanslutning inte rätt väg att gå.

Ett alternativ skulle kunna vara att ge skyttesammanslutningarna bättre verktyg att kontrollera enskilda skyttars lämplighet. Flera auktoriserade skyttesammanslutningar har anfört detta vore positivt. I sammanhanget har nämnts att många skyttesammanslutningar begär att den som vill skjuta hos föreningen ska visa upp utdrag ur belastningsregistret.

Inledningsvis kan konstateras att vi inte ser något hinder mot att en skyttesammanslutning begär att den som vill låna vapen för att skjuta hos sammanslutningen ska visa upp belastningsregisterutdrag. Detta gäller även sådana skyttesammanslutningar som är medlemmar i Riksidrottsförbundet. Enligt 3 kap. 2 § vapenlagen gäller nämligen att ett skjutvapen inte får lånas ut till den som kan antas komma att missbruka vapnet. Skyttesammanslutningarna måste anses fria att begära in de underlag de anser sig behöva för att kunna göra den bedömningen.

När någon vill skjuta med eget vapen ska personen medföra tillståndsbevis eller tillförlitligt intyg om detta (12 kap. 3 § vapenförordningen). Belastningsregisterutdrag är då överflödigt.

Kontroller mot belastningsregistret utgör ett påtagligt ingrepp i den personliga integriteten. Skyttesammanslutningar bör därför inte

ges rätt att få tillgång till uppgifter i registret. Inte heller har det framkommit tillräckliga skäl för att föreskriva att skjutning hos en skyttesammanslutning ska föregås av kontroll av belastningsregisterutdrag. (Jfr 9–10 §§ lagen [1998:620] om belastningsregister med där gjorda hänvisningar.) Sammanfattningsvis ser vi inte tillräcklig anledning att ge skyttesammanslutningarna bättre verktyg att kontrollera enskilda skyttars lämplighet.

Ett bättre sätt att komma till rätta med att kriminella tränar målskjutning hos skyttesammanslutningar kan exempelvis vara att Polismyndigheten utvecklar rutiner för hur myndigheten kan få information om och bistå skyttesammanslutningarna ifall dessa misstänker att olämpliga personer tränar skjutning hos dem. Det bör överlämnas åt Polismyndigheten att bedöma vilka åtgärder som är mest effektiva och vilka insatser som är förenade med en sådan nytta att de motiverar kostnaderna. I kapitel 25 bedömer vi att Polismyndigheten bör initiera en regelbunden dialog med de ledande sportskytteorganisationerna. Vi gör även bedömningen att Polismyndigheten bör inrätta en särskild kontaktkanal som enskilda kan använda för att komma i kontakt med polisen i vapenfrågor som inte rör pågående ärenden. Detta kan utgöra steg i rätt riktning.

15 Vissa frågor om tillståndsbevis

15.1 Uppdraget

Polismyndigheten ska enligt 3 kap. 1 § vapenförordningen (1996:70) utfärda bevis över tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin. Polismyndigheten har framfört att vissa av de nuvarande bestämmelserna om tillståndsbevis innebär onödigt merarbete för både enskilda vapeninnehavare och myndigheten och bidrar till fördröjningar i handläggningen av tillståndsärenden. Detta gäller bl.a. ansökningar om innehavstillstånd, där kravet på att tillståndsbeviset ska ges in i samband med ansökan kan leda till fördröjningar. Vi lämnar därför förslag i avsnitt 16.9 som innebär att tillståndsbevis inte ska behöva ges in i samband med en tillståndsansökan utan först efter det att överlåtelsen skett. Polismyndigheten har anfört att ytterligare förbättringar för både enskilda och tillståndsmyndigheten hade kunnat åstadkommas om det fanns en möjlighet att utfärda elektroniska tillståndsbevis – något som förekommer i vissa andra länder. Vi överväger därför denna fråga i avsnitt 15.4–15.6.

Det finns även anledning att ta upp och se över vissa andra bestämmelser om tillståndsbevis, se avsnitt 15.7.

15.2 Gällande rätt

När Polismyndigheten har beslutat att ge tillstånd till innehav av skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin ska myndigheten utfärda ett tillståndsbevis (3 kap. 1 § vapenförordningen). Något annat beslutsdokument än tillståndsbeviset finns inte. Vid bifall till en ansökan utgör tillståndsbeviset alltså själva beslutsdokumentet.

Om tillståndet avser innehav av skjutvapen ska även en dubblert (kopia) av beviset utfärdas (3 kap. 1 § vapenförordningen). Syftet med kopian är främst att den ska kunna lämnas över i samband med

en överlåtelse av vapnet (12 kap. 1 § vapenförordningen). Kopian som utfärdas när tillstånd meddelas ska inte sammanblandas med duplettbevis, som kan utfärdas som ersättning för ett tillståndsbevis som förstörts, förkommit eller förändrats så att det inte lämpligen kan användas (3 kap. 8 § vapenförordningen).

Den som har tillstånd att inneha skjutvapen är som utgångspunkt skyldig att ha med sig tillståndsbeviset när han eller hon medför vapnet eller när någon annan som har lånat vapnet medför det i tillståndshavarens närvaro. Vissa undantag gäller för jaktvapen och vapen som är avsedda för tävlings- eller övningsskjutning (dvs. mål-skjutning). (12 kap. 3 § vapenförordningen.) En överlåtare eller upp-låtare får inte lämna ut ett skjutvapen till den som fått tillstånd att inneha vapnet förrän han eller hon av denne har fått en dubblett av tillståndsbeviset (12 kap. 1 § vapenförordningen). Vid utbyte av en försliten eller på annat sätt obrukbar del av ett skjutvapen ska vapen-innehavaren visa tillståndsbeviset för vapnet eller vapendelen (12 kap. 2 § vapenförordningen). I vapenförordningen finns även bestämmelser om ingivande av tillståndsbevis i samband med överlåtelser av skjutvapen m.m. (se 2 kap. 6 §, 3 kap. 5 och 6 §§ och 5 kap. 5 § vapen-förordningen). Vi föreslår i kapitel 16 vissa ändringar i dessa bestämmelser till följd av andra förslag i det kapitlet. Vidare finns i vapen-förordningen bestämmelser om att ett s.k. låneintyg i vissa fall ska tecknas på innehavarens tillståndsbevis. I vissa fall får också tillstånds-beviset överlämnas till låntagaren i stället för ett låneintyg. (7 kap. 1 och 2 §§ vapenförordningen.) Vi föreslår i avsnitt 18.7 vissa ändringar av dessa bestämmelser.

Även vapenlagen (1996:67) innehåller ett fåtal bestämmelser om tillståndsbevis. Enligt 4 kap. 4 § ska tillståndsbeviset bifogas när ett vapen lämnas in för skrotning till Polismyndigheten. I 6 kap. 4 § finns bestämmelser om omhändertagande av tillståndsbevis i samband med omhändertagande av ett skjutvapen och i 4 a § bestämmelser om återlämnande av ett omhändertaget tillståndsbevis i vissa fall. Om det vid inlösen av skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapen-magasin finns ett tillståndsbevis eller en annan motsvarande handling ska även den lämnas in till Polismyndigheten (7 kap. 3 §).

Av vapenförordningen framgår att bevis om beslut i vapenärenden utfärdas av Polismyndigheten även i vissa andra fall (se t.ex. 2 kap. 1 § och 5 kap. 1 §). Vad som sägs i det följande tar emellertid sikte endast på tillståndsbevis avseende innehavstillstånd. I avsnitt 15.5 återkommer vi till övriga typer av bevis.

15.3 Utblick

Som nämns inledningsvis förekommer elektroniska tillståndsbevis i vissa andra länder. I Finland förekommer både fysiska och elektroniska tillståndsbevis. I Island har man helt övergått till elektroniska tillstånd inte bara på vapenområdet utan också när det gäller bl.a. körkort. Invånarna kan genom inloggning i en portal som drivs av den isländska staten få tillgång till sina olika tillstånd, däribland tillstånd att inneha skjutvapen (<https://island.is>). Övergången har gått till så att det bestämdes ett visst datum från vilket endast elektroniska tillstånd meddelas. Någon valfrihet finns alltså inte när ett tillstånd meddelas. Detta gäller även vid överlåtelse av ett vapen som det finns ett fysiskt tillståndsbevis för. Isländska polisen räknar enligt uppgift med att alla fysiska tillståndsbevis kommer att fasas ut successivt under de kommande fem åren.

15.4 Elektroniska tillståndsbevis avseende innehavstillstånd

15.4.1 De fysiska tillståndsbevisen fasas ut

Bedömning: Elektroniska tillståndsbevis är säkrare, bekvämare för tillståndshavarna och underlättar en effektiv tillståndshandläggning. De fysiska tillståndsbevisen avseende innehavstillstånd bör därför fasas ut och ersättas med elektroniska tillståndsbevis. Alla nya tillståndsbevis från den dag regeringen bestämmer bör vara elektroniska. För befintliga tillstånd bör det vara möjligt men inte obligatoriskt att ersätta fysiska tillståndsbevis med elektroniska.

Förslag: Från ett visst datum ska fysiska tillståndsbevis avseende innehavstillstånd inte utfärdas. Den som beviljas tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin ska i stället kunna få elektronisk tillgång till uppgifter från vapenregistren motsvarande de uppgifter som finns i ett fysiskt tillståndsbevis. Uppgifterna samlade på det angivna sättet ska betecknas *elektroniskt tillståndsbevis*. Tillgång till det elektroniska tillståndsbeviset ska kräva säker inloggning i en e-tjänst. Det sagda ska gälla också s.k. duplettbevis, som alltså inte längre ska utfärdas fysiskt.

Den som har ett fysiskt tillståndsbevis ska kunna byta ut detta mot ett elektroniskt tillståndsbevis.

Införandet av elektroniska tillståndsbevis innebär att bestämmelser i vapenlagen och vapenförordningen med krav på att tillståndsbevis medförs eller överlämnas ska anpassas. Även andra bestämmelser som förutsätter att det finns fysiska tillståndsbevis ska anpassas.

Grundläggande bestämmelser ska ges i vapenförordningen. Polismyndigheten ska bemyndigas att meddela ytterligare föreskrifter om tillhandahållandet av det elektroniska tillståndsbeviset.

Skälen för bedömningen och förslagen

Det finns betydande fördelar med elektroniska tillståndsbevis

Polismyndigheten har anfört att en möjlighet att utfärda elektroniska tillståndsbevis skulle medföra stora fördelar för både myndigheten och enskilda. Även vi ser betydande fördelar med en ordning där tillståndshavares bevis om innehavstillstånd är elektroniska i stället för fysiska.

En av de viktigaste fördelarna med införande av elektroniska tillståndsbevis är att det skapar förutsättningar för en ökad digitalisering av Polismyndighetens handläggning av tillståndsärenden. Som utvecklas närmare i kapitel 24 bedömer vi att digitalisering är en viktig faktor för att hålla handläggningstiderna nere. Polismyndigheten skulle vidare i tillståndsärendet spara resurser genom att man inte behöver skriva ut och skicka ett fysiskt tillståndsbevis. I stället kan det ges någon form av elektronisk bekräftelse på att beslut fattats. Samtidigt kan tillståndshavaren omedelbart få tillgång till bevis om sitt tillstånd i elektronisk form, utan att behöva invänta postgången.

Tillståndshavaren kan därigenom snabbare utnyttja det meddelade tillståndet för att hämta ut sitt vapen m.m. Om tillståndsbevisen är elektroniska behöver de inte längre krävas in från tillståndshavarna i samband med överlåtelse och väsentlig ändring och skrotning av vapen m.m. Vidare slipper både tillståndshavaren och Polismyndigheten besväret med ansökan om och utfärdande av ersättningsbevis (duplettbevis enligt nuvarande terminologi) när ett originalbevis har förkommit. Detta sparar arbete både för tillståndshavarna och Polismyndigheten.

För tillståndshavarna skulle det vidare vara en fördel att de slipper bära med sig en fysisk handling och oroa sig för att tillståndsbeviset ska försvinna, bli slitet eller förstöras.

Vi menar att det även finns betydande fördelar i säkerhetshänseende. En ordning med elektroniska tillståndsbevis bör nämligen kunna utformas på ett sådant sätt att bevisen blir svårare att kopiera, förfälska och förvanska än de nuvarande fysiska tillståndsbevisen. Den viktigaste fördelen utifrån ett säkerhetsperspektiv är dock att det blir möjligt att omedelbart göra bevisen otillgängliga för vapeninnehavaren utan att de behöver omhändertas i situationer där detta annars hade varit aktuellt (se t.ex. 6 kap. 4 § vapenlagen). Detta minskar risken för att någon kan använda ett tillståndsbevis för att förvärva exempelvis ammunition när det finns risk att vapnet missbrukas eller det är sannolikt att tillståndet kommer att återkallas.

Den främsta nackdelen med elektroniska tillståndsbevis är att det kan finnas tillståndshavare som saknar och inte vill eller kan skaffa sig den tekniska utrustning som är nödvändig för att kunna få tillgång till bevisen. Detta får dock bedömas som ett begränsat problem i ljuset av att en stor majoritet av svenska folket använder internet och att 93 procent av befolkningen använder Bank-id eller någon annan e-legitimation. Som väntat är andelen lägst bland personer födda på 1920-, 1930- eller 1940-talet, men även i denna ålderskategori har över 65 procent tillgång till e-legitimation. (Svenskarna och internet 2023, rapport från Internetsstiftelsen). För övrigt finns det redan i dag en möjlighet för jägare och målskyttar att i stället för ett tillståndsbevis medföra en påteckning på jaktkortet eller vissa medlemskort, vilken kan utnyttjas av den som inte vill eller har möjlighet att ta med sig en smartphone med e-legitimation vid jakt eller målskjutning (jfr 12 kap. 3 § andra stycket vapenförordningen).

Vidare skulle införande av elektroniska tillståndsbevis kräva systemutveckling hos Polismyndigheten. Detta bör dock lämpligen kunna ingå som en del i den systemutveckling som redan pågår och som inkluderar bl.a. utveckling av ett nytt ärendehanteringssystem och e-tjänsten Mina sidor, som vi kommer att återkomma till i det följande.

Sammantaget bedömer vi att fördelarna med en möjlighet att utfärda elektroniska tillståndsbevis klart överväger nackdelarna. Vi anser därför att de fysiska tillståndsbevisen avseende innehavstillstånd bör ersättas med elektroniska tillståndsbevis.

Systemets utformning

I dagsläget är Polismyndighetens datasystem inte anpassade för en ordning med elektroniska tillstånd eller tillståndsbevis. Vid vår dialog med myndigheten har framkommit att myndigheten är mycket positiv till en övergång till elektroniska tillståndsbevis men hittills inte närmare utrett hur en sådan ordning skulle utformas. Våra förslag bör därför inte mer än nödvändigt binda Polismyndigheten vid vissa tekniska lösningar m.m. Dock bedömer vi att det är nödvändigt att slå fast vissa huvuddrag för att det över huvud taget ska kunna lämnas förslag till en reglering.

För att de eftersträlvade fördelarna ska uppnås är det nödvändigt att Polismyndigheten kan ändra i eller göra uppgifterna i ett elektroniskt tillståndsbevis otillgängliga för tillståndshavaren när ett innehavstillstånd upphör eller blir ogiltigt. Ett elektroniskt tillståndsbevis bör därför inte vara någon typ av certifikat som laddas ner i en mobiltelefon eller liknande elektronisk informationsbärare. En sådan lösning skulle nämligen kunna innebära att Polismyndigheten måste få fysisk tillgång till informationsbäraren för att kunna avlägsna ett tillståndsbevis när tillståndet upphör att gälla. Detta skulle medföra stora problem och påtagligt minska fördelarna med elektroniska tillståndsbevis.

Av det sagda följer att systemet, liksom i Island, bör byggas upp på att enskilda ges tillgång till sina elektroniska tillståndsbevis genom någon form av inloggning i en e-tjänst. Eftersom det är fråga om känsliga uppgifter måste inloggningen vara mycket säker. Vilka inloggningsmetoder som ska godkännas bör Polismyndigheten ta ställning till. Det ligger dock nära till hands att det ska vara fråga om Bank-id

eller en motsvarande elektronisk identifikation som brukar få användas för tillgång till andra känsliga uppgifter, elektroniskt inlämnande av skattedeklaration och liknande.

Dagens tillståndsbevis utgör både ett beslutsdokument och ett bevis om tillståndet. Dokumentet lagras elektroniskt i ärendehanteringssystemet. Samma sak gäller i fråga om andra beslut som fattas i vapenärenden. Från ärendehanteringssystemet skickas uppgifterna automatiskt till vapenregistren, som tekniskt är en del av ärendehanteringssystemet och integrerade med detta. På så vis återspeglar vapenregistren de beslut som fattats i olika vapenärenden, dvs. inte bara om meddelade tillstånd utan också om återkallelser m.m. Uppgifterna i vapenregistren ger alltså en samlad bild av vilka tillstånd en viss person har vid ett visst tillfälle.

Ett alternativ för införande av elektroniska tillståndsbevis skulle kunna vara att tillståndshavaren genom inloggning i en e-tjänst ges elektronisk tillgång till en beslutshandling, dvs. en elektronisk motsvarighet till dagens tillståndsbevis. Ett annat alternativ skulle kunna vara att tillståndshavaren genom inloggningen ges tillgång till en ögonblicksbild av relevanta uppgifter i vapenregistren. Det senare alternativet framstår som klart mer ändamålsenligt. Genom en sådan lösning får den enskilde tillgång till uppdaterade uppgifter om sina tillstånd, där återkallelser m.m. får omedelbart genomslag. Detta betyder i sin tur att även den som beviset visas upp för endast ser uppdaterade uppgifter. Från dataskyddssynpunkt är det fördelaktigt om informationen inte behöver lagras på flera ställen, och att den hämtas direkt från källsystemet, dvs. vapenregistren.

Med hänsyn till det anförda föreslår vi att elektroniska tillståndsbevis ska bygga på att tillståndshavare genom inloggning i en e-tjänst ges tillgång till uppgifter om de innehavstillstånd som gäller för vederbörande. Tillgången bör avse enbart de uppgifter i vapenregistren som motsvarar de uppgifter som finns i ett fysiskt tillståndsbevis (se 3 kap. 2 och 7 §§ vapenförordningen). Uppgifterna samlade på det angivna sättet bör betecknas *elektroniskt tillståndsbevis*.

Polismyndigheten bör bestämma vilken e-tjänst som ska användas

Polismyndigheten arbetar i skrivande stund med att utveckla funktionen Mina sidor, som kommer att innebära att enskilda genom elektronisk inloggning kommer att få tillgång till vissa uppgifter om sina ärenden hos Polismyndigheten. Systemet kommer att byggas och sjösättas gradvis. I den första releasen är mängdbrottsärenden prioriterade. Som planen ser ut i dagsläget kommer vapenärenden att hanteras därefter. I den första fasen kommer den som loggar in på Mina sidor att kunna se att en ansökan har tagits emot, i vilken handläggningsfas ärendet är och om ansökan har resulterat i bifall eller avslag. Det förefaller naturligt att tillståndshavares tillgång till uppgifter om sina tillstånd sker genom inloggning på Mina sidor. Det bör dock överlämnas till Polismyndigheten att bestämma om detta är den bästa lösningen, eller om tillgången bör erbjudas i någon annan e-tjänst.

Närmare om formerna för tillgång

I det föregående har vi kommit fram till att enskilda bör ges tillgång till vissa på förhand bestämda uppgifter från vapenregistren i stället för dagens fysiska tillståndsbevis. Lagstiftningen skiljer ofta mellan två former av elektroniskt utlämnande, nämligen direktåtkomst och annat elektroniskt utlämnande (se t.ex. 5 kap. 4 § patientdatalagen [2008:355]). Någon legaldefinition av vad som avses med respektive begrepp finns inte. Direktåtkomst brukar dock innebära en möjlighet att själv söka i t.ex. ett register. I patientdatalagen avses exempelvis med direktåtkomst en viss form av elektroniskt utlämnande till en extern mottagare där den som är ansvarig för informationen inte har kontroll över vilka uppgifter som en mottagare vid ett visst tillfälle tar del av – automatiserad tillgång – och att mottagaren av informationen inte kan påverka innehållet i det informationssystem eller register som informationen lämnas ut från (prop. 2007:08:126 Patientdatalag, s. 244). Vid annat elektroniskt utlämnande finns som regel inte möjligheter för mottagaren att själv söka efter information.

Direktåtkomst anses generellt öka riskerna för intrång i den personliga integriteten, bl.a. eftersom den utlämnande myndighetens möjlighet att kontrollera utlämnandet minskar. Sådan åtkomst bör därför endast ges när det finns starka skäl för det. En möjlighet för enskilda att ta del av på förhand bestämda uppgifter om sig själv via

en myndighets hemsida, t.ex. via en Mina sidor-funktion, förutsätter inte direktåtkomst. Såvitt kan bedömas bör elektroniska tillståndsbevis således kunna införas utan att enskilda ges direktåtkomst till exempelvis delar av vapenregistren. Vi kan inte se något behov av att den enskilde själv ska kunna göra sökningar. Tanken är ju enbart att tillståndshavaren elektroniskt ska kunna begära tillgång till vissa på förhand bestämda uppgifter, så att de kan visas upp i de sammanhang där det behövs.

Det anförda talar för att tillgången till de uppgifter i vapenregistren som tillsammans utgör ett elektroniskt tillståndsbevis inte bör ske genom direktåtkomst. Det bör dock överlåtas till Polismyndigheten att bestämma i vilken form tillgången ska ges. Bestämmelserna om tillgång bör därför utformas teknikneutralt, så att Polismyndigheten kan bestämma om tillgången ska beviljas genom direktåtkomst eller annat elektroniskt utlämnande.

Alla nya tillståndsbevis bör vara elektroniska

Vi har övervägt om alla nya tillståndsbevis avseende innehavstillstånd som utfärdas efter ett visst datum ska vara elektroniska, eller om det bör finnas kvar en möjlighet att välja att få ett fysiskt tillståndsbevis i samband med att ett tillstånd ges eller förnyas. Nackdelen med en ordning som innebär att alla nya tillståndsbevis ska vara elektroniska är, som tidigare nämnts, att det kan finnas vapeninnehavare som inte har och inte heller vill skaffa sig den tekniska utrustning och den mjukvara som skulle behövas för att få tillgång till den aktuella e-tjänsten. Det kan framför allt handla om äldre vapeninnehavare. Fördelarna med att övergå till enbart elektroniska tillståndsbevis är samtidigt betydande. Så länge det förekommer både fysiska och elektroniska tillståndsbevis kommer det nämligen att innebära både en mer komplicerad reglering och handläggning och utmaningar för Polismyndighetens ärendehanteringssystem. Strävan bör därför vara att de fysiska tillståndsbevisen ska fasas ut så snabbt som möjligt. Vi föreslår därför att alla nya tillståndsbevis efter ett visst datum ska vara elektroniska. Någon möjlighet att välja ett fysiskt tillståndsbevis för ett nytt eller förnyat tillstånd bör alltså inte finnas efter den tidpunkten.

Tillståndshavaren bör kunna ansöka om att ersätta fysiska tillståndsbevis med elektroniska

I linje med det anförda bör det finnas en möjlighet för tillståndshavare att byta ut sina fysiska tillståndsbevis mot elektroniska. En sådan möjlighet kan förväntas underlätta övergången till enbart elektroniska tillståndsbevis. Det kan också vara en fördel för enskilda vapeninnehavare med en sådan möjlighet. Däremot bör det inte finnas någon skyldighet för tillståndshavare att byta ut fysiska tillståndsbevis.

Den som har ett fysiskt tillståndsbevis bör således kunna ansöka om att Polismyndigheten ersätter det fysiska beviset med ett elektroniskt tillståndsbevis. I praktiken handlar det om att tillståndshavaren ges tillgång till relevanta uppgifter från vapenregistren i e-tjänsten. Ansökan bör vara belagd med en ansökningsavgift som lämpligen kan motsvara vad som gäller för duplettbevis (jfr 16 kap. 2 § vapenförordningen).

Det bör inte förekomma både fysiska och elektroniska tillståndsbevis för ett och samma vapen. Den som ansöker om att få byta ut sitt fysiska tillståndsbevis mot ett elektroniskt tillståndsbevis bör därför åläggas att ge in det fysiska beviset. Det finns två möjliga regleringslösningar. Den enklaste är ett krav på att tillståndsbeviset ges in i samband med ansökan. Den andra möjligheten är att det införs en skyldighet för tillståndshavaren att i efterhand ge in sitt fysiska tillståndsbevis. Vi anser att den förstnämnda ordningen är att föredra, dvs. att beviset ska ges in vid ansökan.

Ett sådant krav innebär visserligen att tillståndshavaren under den tid då ärendet handläggs inte har tillgång till ett tillståndsbevis. Detta medför en temporär begränsning av sökandens möjlighet att anskaffa t.ex. ammunition till vapnet, eftersom detta kräver att tillståndshavaren kan visa upp tillståndsbeviset. Om ändamålet med innehavet är något annat än jakt eller målskytte blir det dessutom en begränsning av vapnets användning, eftersom det för sådana fall gäller ett absolut krav på att tillståndsbeviset medförs tillsammans med vapnet (12 kap. 3 § vapenförordningen). Det torde dock, jämfört med andra ärenden om innehavstillstånd, handla om relativt få ärenden och alltså relativt få berörda vapeninnehavare. Ärendet är vidare till sin natur okomplicerat och bör gå fort att handlägga. Inget hindrar att den enskilde planerar sitt behov av ammunition m.m. och införskaffar

den mängd han eller hon kommer att behöva redan innan ansökan skickas in.

En lösning som går ut på att tillståndsbevisen ska samlas in i efterhand skulle vidare ställa krav på nya rutiner för Polismyndigheten att bevaka att bevisen lämnas in och någon form av sanktion om så inte sker. Vi anser det inte lämpligt att utan starka skäl belasta polisen och det redan komplicerade regelverket med detta. Vid en samlad bedömning landar vi därför i den förstnämnda lösningen, dvs. att tillståndsbeviset ska lämnas in i samband med ansökan. Det bör dessutom framhållas att våra förslag om att elektroniska tillståndsbevis ska utfärdas för alla nya innehavstillstånd innebär att problemet är övergående.

Bestämmelser om byte av fysiskt tillståndsbevis mot elektroniskt bör tas in i den nya vapenförordningen.

Behovet av en beslutshandling

Genom att de fysiska tillståndsbevisen fasas ut uppstår ett behov av någon annan form av skriftliga bifallsbeslut. Beslutshandlingen bör ha samma innehåll som ett tillståndsbevis. Med andra ord bör handlingen innehålla de uppgifter om tillståndshavaren och om vapnet som framgår av reglerna om en ansökans innehåll samt om tidsbegränsning eller villkor som har meddelats avseende tillståndet (jfr 3 kap. 2 § vapenförordningen). Om tillståndet avser stommar eller lådor till skjutvapen ska det av beviset även framgå uppgift om vilken typ av komplett skjutvapen som vapendelen är avsedd för (se våra förslag i avsnitt 9.14). Därutöver torde det enligt 31 § förvaltningslagen (2017:900) krävas uppgift om beslutsfattare och dagen för beslutet. Eftersom bestämmelser finns i förvaltningslagen bedömer vi det inte nödvändigt med särskilda regler i vapenlagen eller vapenförordningen om utformningen av tillståndsbeslut.

Vissa bestämmelser bör göras teknikneutrala

Det krävs vissa anpassningar av bestämmelsen om ingivande av tillståndsbevis vid skrotning (jfr 4 kap. 4 § vapenlagen). Bestämmelsen bör i den nya vapenlagen göras teknikneutral.

Vidare krävs en rad anpassningar av reglerna i vapenförordningen. Enligt 12 kap. 1 § vapenförordningen får en överlåtare eller upplåtare inte lämna ut ett skjutvapen till den som fått tillstånd att inneha vapnet förrän han eller hon av denne har fått en dubblett av tillståndsbeviset. I den nya vapenförordningen bör bestämmelsen anpassas på så sätt att det är tillräckligt att tillståndshavaren visar upp ett tillståndsbevis. Vi gör samma bedömning i fråga om bestämmelserna i 12 kap. 3 § vapenförordningen angående krav på medförande av tillståndsbevis när man för med sig ett vapen. Eftersom bestämmelserna är teknikneutrala förutsätter de inte att de elektroniska tillståndsbevisen har införts. De bör därför kunna träda i kraft omedelbart när den nya förordningen träder i kraft (se vidare avsnitt 15.6).

Det behövs även vissa ändringar i fråga om vapen som omfattas av reglerna om lån (se vidare avsnitt 18.7). Även de bestämmelserna bör kunna träda i kraft från början.

Hänvisningar till reglerna om tillståndsbevis bör ersättas med uttryckliga bestämmelser

Vapenförordningens bestämmelser om införseltillstånd (4 kap. 1 § vapenförordningen) hänvisar till bestämmelserna om tillståndsbevis för innehavstillstånd. Detta innebär bl.a. att ett bevis om införseltillståndet ska utfärdas och att innehållet ska motsvara innehållet i ett tillståndsbevis avseende innehavstillstånd. För att underlätta vid en övergång till elektroniska tillståndsbevis avseende innehavstillstånd och samtidigt göra regleringen tydligare, bör hänvisningen tas bort. I stället bör det tas in uttryckliga bestämmelser om tillståndsbevis avseende införseltillstånd i den nya vapenförordningens införselkapitel.

Även i vapenförordningens kapitel om utlåning av skjutvapen, närmare bestämt i 7 kap. 7 § andra stycket, finns en hänvisning till bestämmelserna om tillståndsbevis. Där anges att om ett bevis om lånetillstånd förstörts, förkommit eller förändrats så att det inte lämpligen kan användas, gäller vad som anges om duplettbevis i 3 kap. 8 §. Även här bör hänvisningen tas bort och ersättas av uttryckliga bestämmelser om ett ersättningsbevis för ett lånetillstånd som t.ex. förstörts.

Bestämmelserna i införselkapitlet respektive kapitlet om utlåning bör träda i kraft omedelbart när den nya vapenförordningen träder i kraft.

Överträdelse av bestämmelserna om tillståndsbevis i 3 kap. vapenförordningen är straffbelagda enligt 14 kap. 1 § andra stycket samma förordning. Hänvisningen i 4 kap. 1 § anger att bestämmelserna om tillståndsbevis *gäller* i de fall som anges i paragrafen. Enligt vår mening kan detta inte innebära något annat än att kriminaliseringen i 14 kap. 1 § andra stycket vapenförordningen om brott mot de berörda bevisbestämmelserna gäller också då bestämmelserna gjorts tillämpliga genom hänvisningen. Hänvisningen i 7 kap. 7 § vapenförordningen innebär däremot att *vad som anges* i berörda bevisbestämmelser gäller även vid tillämpningen av den paragrafen. I det fallet kan den nyss nämnda kriminaliseringen i 14 kap. 1 § andra stycket vapenförordningen därför inte anses tillämplig. Tillräckliga skäl att ändra nuvarande kriminaliseringar har inte framkommit.

Övriga ändringar bör ske i en särskild ändringsförfattning

I övrigt är flertalet av de bestämmelser som behövs för att elektroniska tillståndsbevis ska kunna införas av de slaget att de inte bör träda i kraft förrän systemen för elektroniskt tillståndsbevis är på plats. Vi utvecklar detta närmare i avsnitt 15.6. Sådana bestämmelser bör tas in i en särskild ändringsförfattning. Utöver själva grundbestämmelserna om vad ett elektroniskt tillståndsbevis är och hur den enskilde ska ges tillgång till det handlar det om anpassning av ett antal andra bestämmelser om tillståndsbevis. Det handlar bl.a. om bestämmelser med krav på ingivande av tillståndsbevis i vissa situationer och om lämnande av beviset till sökanden i fall då ett tillstånd har förenats med villkor (3 kap. 4 § vapenförordningen).

Om ett tillståndsbevis förstörts, förkommit eller förändrats så att det inte lämpligen kan användas, får ett nytt bevis utfärdas efter ansökan (duplettbevis, se 3 kap. 8 § vapenförordningen). Som ett led i utfasningen av fysiska tillståndsbevis bör denna möjlighet avskaffas, när de elektroniska tillståndsbevisen blir verklighet. I stället bör tillståndshavaren i motsvarande situation kunna ansöka om att som ersättning ges tillgång till ett elektroniskt tillståndsbevis. I fråga om

ansökningsavgift bör samma sak kunna gälla som i fråga om duplettbevis (16 kap. 2 § vapenförordningen).

15.4.2 Skyddet för personuppgifter

Bedömningen: Förslagen föranleder inte något behov av särskilda bestämmelser om personuppgiftsbehandling.

Skälen för bedömningen

Som angetts i avsnitt 15.4.1 bör tillståndshavarens åtkomst till uppgifter i vapenregistren begränsas till samma uppgifter som enligt nuvarande bestämmelser ska finnas i tillståndsbeviset, dvs. uppgifter om tillståndshavaren och vapnet samt om tidsbegränsning eller villkor som har meddelats med stöd av vapenlagen (3 kap. 2 § vapenförordningen). Det handlar alltså om uppgifter som även registreras i vapenregistren och som redan i dag finns i Polismyndighetens ärendehanteringssystem. Nyheten är enbart att uppgifterna görs tillgängliga för den enskilde på ett nytt sätt. Det är likväl fråga om personuppgifter och dessutom om uppgifter som är särskilt skyddsvärda. Personuppgiftshandlingen måste alltså vara förenlig med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

Detta innebär till att börja med att personuppgiftsbehandlingen dels måste omfattas av något av de villkor för laglighet som anges i artikel 6.1 i dataskyddsförordningen, dels måste följa av reglering i unionsrätt eller nationell rätt. Den rättsliga grunden för personuppgiftsbehandlingen är i detta fall dels att finns en rättslig förpliktelse för Polismyndigheten att behandla uppgifterna (artikel 6.1 c), dels att det är fråga om myndighetsutövning (artikel 6.1 e). Bestämmelser om när elektroniska tillståndsbevis ska utfärdas ska som angetts i det föregående föras in i vapenförordningen. Därigenom är enligt vår bedömning kravet på stöd i nationell rätt också uppfyllt. De elektroniska tillståndsbevisen innebär som sagt inte att några ytterligare personuppgifter samlas in eller behandlas. Redan i dag utfärdas

tillståndsbevisen elektroniskt i den meningen att de skapas i Polismyndighetens ärendehanteringssystem, för att sedan skrivas ut och skickas till tillståndshavaren. Det tillkommande momentet är alltså den tekniska lösning som gör att tillståndsbeviset blir åtkomligt för den enskilde genom inloggning i en e-tjänst. Även detta utlämnande kommer att ha ett rättsligt stöd genom bestämmelser i vapenförordningen.

Personuppgiftsbehandlingen måste även i övrigt vara förenlig med bestämmelserna i dataskyddsförordningen. Bestämmelser om behandling av personuppgifter i vapenregistren och vapenärenden finns i 1 a kap. vapenlagen. Vi föreslår i avsnitt 4.3 att dessa bestämmelser ska flyttas över till den nya vapenlagen. I 1 a kap. vapenförordningen finns bestämmelser om vilka kategorier av anställda vid Polismyndigheten som får ges tillgång till uppgifter i vapenregister. Eftersom vi föreslår att tillståndsbevisen ska bestå i uppgifter hämtade från vapenregistren ser vi inget behov av ytterligare bestämmelser om detta. I avsnitt 27.15 föreslår vi dock en justering av de nuvarande bestämmelserna.

För den enskilde innebär de elektroniska tillståndsbevisen inte att han eller hon behöver visa upp några nya uppgifter för myndigheter, vapenhandlare eller andra. Elektroniska tillståndsbevis medför inte något ytterligare integritetsintrång jämfört med dagens system med fysiska tillståndsbevis.

Med hänsyn till det anförda bedöms de befintliga bestämmelserna till skydd för personuppgifter vara tillräckliga.

15.4.3 Sekretess

Bedömning: Uppgifterna i de elektroniska tillståndsbevisen omfattas av befintliga sekretessbestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Någon särskild sekretessbrytande bestämmelse behövs inte.

Skälen för bedömningen

Vi föreslår i det föregående en ordning där uppgifterna i de elektroniska tillståndsbevisen ska hämtas och sammanställas från vapenregistren. En första fråga är om den befintliga sekretessregleringen är tillräcklig eller om någon ytterligare sekretessbestämmelse behövs.

Enligt 18 kap. 16 § offentlighets- och sekretesslagen (OSL) gäller sekretess för uppgift som hänför sig till vapenregister enligt vapenlagen, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att skjutvapen enligt vapenlagen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin kommer till brottslig användning. Sekretess gäller vidare enligt 18 kap. 16 a § hos Polismyndigheten för uppgift i ärende enligt vapenlagen, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att skjutvapen enligt vapenlagen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin kommer till brottslig användning. Enligt 35 kap. 23 § gäller sekretess hos Polismyndigheten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden i ärende enligt vapenlagen, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider men om uppgiften röjs. Vi bedömer att dessa sekretessbestämmelser omfattar uppgifterna också när de sammanställs i form av elektroniska tillståndsbevis. Någon anledning att införa nya sekretessbestämmelser finns därför inte.

Nästa fråga är om det finns behov av en ny sekretessbrytande bestämmelse för att uppgifterna ska få lämnas ut till tillståndshavaren. Sekretessen enligt 35 kap. 23 § gäller till skydd för den enskilde. Sådan sekretess gäller inte i förhållande till den enskilde, om det inte föreskrivs något annat i OSL (12 kap. 1 § OSL). Någon sådan bestämmelse finns inte. Det finns därför inte något behov av en sekretessbrytande bestämmelse i förhållande till 35 kap. 23 § OSL.

Sekretessen enligt 18 kap. 16 och 16 a §§ handlar däremot främst om intresset att förebygga och beivra brott. Detta är inte ett intresse som tillståndshavaren förfogar över. Vår bedömning är emellertid att bestämmelsernas skaderekvisit aldrig kan anses vara uppfyllt när det handlar om de aktuella uppgifterna, eftersom det handlar om samma uppgifter som tillståndshavaren i dag får tillgång till genom sitt tillståndsbevis. Någon fara för att den egendom det är fråga om kommer till brottslig användning uppstår inte genom utlämnandet. Någon sekretessbrytande bestämmelse behövs därför inte.

15.5 Till en början elektroniska tillståndsbevis endast för innehavstillstånd

Bedömning: Vi anser att det i dagsläget endast är lämpligt att lämna förslag om elektroniska tillståndsbevis avseende innehavstillstånd. Efter att det systemet utvärderats bör man dock överväga vilka andra fysiska bevis enligt vapenlagen som kan ersättas med elektroniska bevis.

Skälen för bedömningen

Tillståndsbevis utfärdas inte bara när det gäller innehavstillstånd utan även för bl.a. vapenhandlartillstånd. Därutöver finns det andra bevis enligt vapenlagen, såsom bevis om godkännande att man i en vapenhandlares ställe får närvara vid provskjutning (5 kap. 12 § vapenförordningen). Våra förslag om exempelvis godkänt samlingsområde och vapenhanterare innebär också att bevis om beslut i framtiden ska utfärdas i fler fall än i dag (se bl.a. avsnitt 8.5.3 och 14.3.5).

Det skulle finnas fördelar med att byta ut också andra bevis än bevis om innehavstillstånd mot elektroniska bevis. Antalet sådana tillstånd eller godkännanden är dock litet jämfört med antalet innehavstillstånd. De stora effektivitetsvinsterna är därför att hämta genom en övergång till elektroniska tillståndsbevis för innehavstillstånd.

En övergång till elektroniska bevis kräver vidare delvis olika överväganden beroende på vad beviset avser. Det är inte heller möjligt att i dagsläget överblicka vilka anpassningar som behövs av Polismyndighetens olika system vid en generell övergång. Vi nöjer oss därför med att lämna förslag om en övergång till elektroniska tillståndsbevis avseende innehavstillstånd. Efter att det systemet utvärderats bör man dock överväga vilka andra fysiska bevis enligt vapenlagen som kan ersättas med elektroniska bevis. Vi strävar efter att redan nu utforma regleringen om olika slags bevis teknikneutralt för att underlätta en framtida övergång till elektroniska bevis, se bl.a. avsnitt 18.3.6.

15.6 Regeringen bör efter samråd med Polismyndigheten bestämma när bestämmelserna ska träda i kraft

Förslag: Bestämmelserna om elektroniska tillståndsbevis och nödvändiga följdändringar bör tas in i en särskild ändringsförfattning till vapenförordningen. Denna ska träda i kraft när regeringen bestämmer.

Bedömning: Den föreslagna ändringsförfattningen bör träda i kraft först när Polismyndigheten har vidtagit den systemutveckling och övriga åtgärder som krävs för att elektroniska tillståndsbevis ska kunna fungera.

Skälen för förslaget och bedömningen

Som nämnts tidigare i kapitlet finns i dagsläget inte de tekniska lösningar som behövs för ett införande av elektroniska tillståndsbevis. Det är enligt Polismyndigheten inte möjligt att med någon grad av säkerhet ange när de tekniska lösningarna kan vara på plats. Därutöver behöver det göras ytterligare bedömningar i fråga om exakt hur systemet ska utformas, vilken sorts inloggning som kan godtas m.m. Vi väljer för beredningsunderlagets skull att lägga fram överväganden och författningsförslag, men vill samtidigt framhålla att vissa bedömningar kan behöva anpassas när Polismyndigheten kommer längre fram i processen. Vi har valt att lägga de författningsförslag som specifikt gäller elektroniska tillståndsbevis i en särskild ändringsförfattning som kan träda i kraft senare än den nya vapenlag och vapenförordning som vi föreslår. Det kan inte uteslutas att det, när det finns en klarare bild av hur systemet ska byggas upp, kan behövas ytterligare reglering. En särskild fråga som vi har ansett att det i detta läge inte är lämpligt att försöka reglera är hur en överlåtare ska ta del av en förvärvares tillståndsbevis i de fall då förvärvet sker utan ett personligt möte. Man kan tänka sig olika lösningar och vi bedömer att vi inte har tillräckligt underlag för att lägga fram förslag. Frågan bör i stället övervägas inom ramen för det fortsatta arbetet med att utforma it-system och en praktisk ordning för elektroniska tillståndsbevis. Det kan finnas andra sådana frågor som vi inte i dagsläget överblickar.

Den föreslagna ändringsförfattningen bör träda i kraft först när Polismyndigheten har vidtagit den systemutveckling och övriga åtgärder som krävs för att elektroniska tillståndsbevis ska kunna fungera. Något sådant datum kan inte anges i dagsläget. Vi föreslår därför inte något ikraftträdandedatum. Datumet bör bestämmas i nära samråd med Polismyndigheten.

15.7 Vissa andra frågor om tillståndsbevis

Förslag: I den nya vapenförordningen ska det föreskrivas att ett eventuellt fysiskt tillståndsbevis ska ges in i samband med en ansökan om ändring av skjutvapnet eller av vad tillståndet omfattar.

Kravet på att tillståndsbeviset ska ges in till Polismyndigheten när skjutvapen lämnas för skrotning ska begränsas till fall där det finns ett tillståndsbevis.

Beteckningen duplettbevis är ålderdomlig och ska ersättas med beteckningen ersättningsbevis. Det ska också införas en skyldighet att vid ansökan om ersättningsbevis ge in ett tillståndsbevis som visserligen blivit skadat men som inte är försvunnet. Det ska även införas bestämmelser om vad ansökan om ersättningsbevis ska innehålla.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska bemyndigas att meddela föreskrifter om krav på att bevis om tillstånd eller godkännande ska medföras, visas upp eller ges in till Polismyndigheten.

Skälen för förslagen

Ändring av ett befintligt tillstånd

Även om vi nu lämnar förslag om en övergång till elektroniska tillståndsbevis måste man räkna med att fysiska tillståndsbevis kommer att finnas kvar under ett antal, kanske åtskilliga, år. Ett bevis om tillstånd att inneha ett skjutvapen bör, för att fylla sin funktion, avspegla de aktuella förhållandena avseende tillståndshavare och vapnet. Det är därför viktigt att fysiska tillståndsbevis som inte längre avspeglar de verkliga förhållandena samlas in av Polismyndigheten. Vi har iden-

tifierat två situationer där regelverket bör ändras för att motverka att tillståndsbevis som inte längre är aktuella förblir i omlopp.

Den ena situationen är när en enskild söker och ges tillstånd att ändra ett skjutvapen på ett så väsentligt sätt att det krävs ett nytt innehavstillstånd (se 4 kap. 1 § vapenlagen). Den andra situationen är att tillståndshavaren vill ändra vad tillståndet avser utan att för den sakens skull ändra själva skjutvapnet. I praktiken handlar det främst om fall där sökanden innehar s.k. modulvapen och vill ändra vad tillståndet avser. Det kan dels handla om att sökanden har tillstånd att inneha de ingående tillståndspliktiga vapendelarna och i stället vill ha ett tillstånd som avser det kompletta vapnet, dels att sökanden vill ändra tillståndet avseende ett komplett modulvapen till att i stället avse vapendelarna.

I tillståndsärenden av det slag som nyss nämnts finns det inte någon möjlighet för Polismyndigheten att begära in det ursprungliga tillståndsbeviset. En sådan möjlighet bör finnas. Det bör därför i vapenförordningen föreskrivas att tillståndet ska ges in tillsammans med ansökan om ändring av vapnet eller tillståndet.

Ingivande av tillståndsbeviset vid skrotning

Skjutvapen som ska skrotas ska lämnas till Polismyndigheten. Den som lämnar ett vapen för skrotning ska bifoga tillståndsbeviset. (4 kap. 4 § vapenlagen). Polismyndigheten har uppgett att kravet på ingivande av tillståndsbevis avhåller enskilda från att lämna in vapen för skrotning, i de fall då tillståndsbeviset har förkommit. Med hänsyn till detta bör kravet ändras på det sättet att tillståndsbeviset ska ges in om det finns ett tillståndsbevis. Genom att bestämmelsen ges en sådan utformning förbereds regleringen också för införandet av elektroniska tillståndsbevis (se avsnitt 15.4.1).

Bestämmelserna om duplettbevis bör moderniseras och fyllas ut

I 3 kap. 8 § vapenförordningen finns bestämmelser om s.k. duplettbevis. Ett sådant bevis får efter ansökan utfärdas om ett tillståndsbevis har förstörts, förkommit eller förändrats så att det inte lämpligen kan användas. Om beviset inte finns i behåll ska ansökan innehålla en förklaring på heder och samvete om förlusten av beviset. Kommer

beviset senare till rätta ska det genast överlämnas till Polismyndigheten.

Vi anser för det första att beteckningen duplettbevis är ålderdomlig och bör ersättas med det mer tidsenliga och träffande ”ersättningsbevis”.

Vidare är det en brist att det inte finns någon skyldighet att ge in ett tillståndsbevis som visserligen blivit skadat men som inte är försvunnet. Det bör därför införas en skyldighet för sökanden att ge in beviset tillsammans med ansökan om ersättningsbevis (jfr avsnitt 15.4.1 under rubriken Tillståndshavaren bör kunna ansöka om att ersätta fysiska tillståndsbevis med elektroniska).

En annan brist är att det saknas bestämmelser om vad ansökan ska innehålla. För en effektiv och rättssäker handläggning är det nödvändigt att polisen får uppgifter som gör det möjligt att identifiera tillståndshavaren och det vapen som det är fråga om. Sådana bestämmelser bör därför föras in i den nya vapenförordningens bestämmelser om ersättningsbevis.

Förtydligande om bemyndiganden

I vapenförordningen finns bestämmelser som innebär krav för enskilda att i vissa situationer föra med sig tillståndsbevis. Enligt våra förslag i detta kapitel ska man i flertalet av dessa bestämmelser ersätta sådana krav med en skyldighet att visa upp tillståndsbevis. Det finns vidare i vapenförordningen bestämmelser om skyldighet att i vissa fall ge in tillståndsbevis till Polismyndigheten. Dessa kommer att vara relevanta så länge det finns fysiska tillståndsbevis i omlopp. För tydlighets skull bör det i den nya vapenlagen anges att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet att medföra, visa upp eller ge in tillståndsbevis till Polismyndigheten. Det europeiska skjutvapenpasset bör ses som ett bevis om tillstånd vid tillämpningen av bemyndigandet. Bemyndigandet bör även omfatta andra typer av bevis, såsom bevis om godkännande av vapenhanterare (se avsnitt 14.3.5) och föreståndare för en vapenhandlare eller reparatör.

16 Överlåtelse och förvärv av skjutvapen

16.1 Uppdraget

Under arbetets gång har det uppmärksammats att det finns vissa otydligheter i vapenregleringen när det gäller överlåtelser av skjutvapen. Det är till att börja med oklart när en överlåtares innehavstillstånd upphör att gälla i samband med en överlåtelse av ett skjutvapen. I vissa situationer torde överlåtaren och förvärvaren samtidigt ha innehavstillstånd till samma skjutvapen. Vid överlåtelser som inte involverar en vapenhandlare finns det vidare inte någon mekanism som gör det möjligt att följa när ett tillståndsgivet vapen som överläts byter händer från överlåtaren till förvärvaren. De angivna otydligheterna leder i sin tur till att vapeninnehavarregistret inte alltid korrekt avspeglar vem som innehar ett visst skjutvapen. Det är olyckligt från ett spårbarhetsperspektiv men kan ytterst också gå ut över enskilda vapeninnehavare. Det finns även nackdelar med dagens krav på att den som söker tillstånd att inneha ett visst bestämt vapen måste ge in överlåtarens tillståndsbevis redan i samband med tillståndsansökan (se 2 kap. 6 § andra stycket vapenförordningen [1996:70]). Detta krav bidrar bl.a. till längre handläggningstider.

De angivna frågorna behandlas i detta kapitel.

16.2 Gällande rätt

Innehav av skjutvapen är tillståndspliktigt (2 kap. 1 § vapenlagen). Det som sägs om skjutvapen gäller även sådana vapendelar och andra föremål som är jämställda med skjutvapen enligt 1 kap. 3 § vapenlagen. Ett tillstånd att inneha ett skjutvapen kan antingen avse ett visst bestämt vapen eller ett obestämt vapen av en viss typ, fabrikat,

modell och kaliber. Det sistnämnda benämns hädanefter inköpstillstånd. Inom Polismyndigheten används även benämningen öppen licens. Tillståndspliktig egendom får överlätas endast till den som har tillstånd eller rätt att inneha egendomen (2 kap. 9 § vapenlagen).

Bestämmelser om vad tillståndsansökningen ska innehålla finns 2 kap. 6 § vapenförordningen. När tillståndet har beviljats ska Polismyndigheten utfärda ett tillståndsbevis (3 kap. 1 § vapenförordningen). Om tillståndet avser ett visst bestämt vapen utfärdas ett slutligt tillståndsbevis med uppgifter om tillståndshavaren och vapnet samt ändamålet för tillståndet. När det är fråga om ett inköpstillstånd utfärdas i stället ett preliminärt tillståndsbevis, som ersätts med ett slutligt tillståndsbevis när förvärvet skett (se vidare i det följande). En överlåtare får inte lämna ut ett skjutvapen till förvärvaren förrän förvärvaren har gett överlåtaren en kopia av sitt tillståndsbevis (12 kap. 1 § vapenförordningen).

Om ett tillstånd att inneha skjutvapen meddelas någon som ska förvärva ett sådant vapen, gäller tillståndet under förutsättning att förvärvet görs inom sex månader från dagen för tillståndet eller den längre tid som Polismyndigheten bestämmer (2 kap. 7 § vapenlagen). Om förvärvet inte görs före utgången av denna tid ska tillståndshavaren inom en månad anmäla detta till Polismyndigheten och även återlämna tillståndsbeviset (3 kap. 5 § vapenförordningen). Den som bryter mot bestämmelsen bestraffas med penningböter (14 kap. 1 § andra stycket vapenförordningen). Någon bevakning av att ett förvärv kommer till stånd inom fristen enligt 2 kap. 7 § vapenlagen sker dock inte. Vid inköpstillstånd ska tillståndshavaren emellertid inom viss tid efter förvärvet lämna uppgifter om överlåtaren och identifieringsuppgifter avseende vapnet (3 kap. 2 § jfr med 2 kap. 6 § vapenförordningen). Om vapnet i ett sådant fall har förvärvats från någon annan än en vapenhandlare, ska även överlåtarens tillståndsbevis lämnas in till Polismyndigheten om det finns i behåll (3 kap. 6 § vapenförordningen). Först när uppgifterna och överlåtarens tillståndsbevis har kommit in till polisen utfärdas ett slutligt tillståndsbevis. Polismyndigheten bevakar att de angivna uppgifterna och tillståndsbeviset kommer in inom den föreskrivna tiden. Om uppgifterna inte kommer in förekommer det att polisen kontaktar tillståndshavaren. Överträdelse av bestämmelserna i 3 kap. 6 § första stycket bestraffas med penningböter (14 kap. 1 § första stycket vapenförordningen).

Av det sagda följer att Polismyndigheten inte bevakar att förvärv som avser ett visst bestämt skjutvapen faktiskt blir av, medan det motsatta gäller tillstånd som avser ett obestämt skjutvapen.

Vapenhandlares transaktioner

En handlares förvärv av skjutvapen ska ske efter skriftlig rekvisition och handlaren ska föra en särskild inköpsförteckning över rekvisitionerna. En handlare som i ett särskilt fall önskar förvärva skjutvapen av någon annan än en vapentillverkare eller handlare ska kontrollera att överlåtaren har tillstånd att inneha vapnet. Vidare ska handlaren inom en månad från förvärvet skriftligen anmäla förvärvet till Polismyndigheten och i samband med det ge in överlåtarens tillståndsbevis, om det finns i behåll. (5 kap. 5 § vapenförordningen.) En vapenhandlare som bryter mot bestämmelserna döms till dagsböter (14 kap. 1 § första stycket vapenförordningen). Den 1 februari 2024 infördes i vapenförordningen en skyldighet för vapenhandlare att löpande och i elektronisk form anmäla alla sina transaktioner till Polismyndigheten (5 kap. 13 § vapenförordningen). Närmare bestämmelser finns i Polismyndighetens föreskrifter (PMFS 2023:19) om inköps-, försäljnings- och förmedlingsförteckningar samt anmälan om transaktioner med skjutvapen, FAP 552-1.

Innehav av ammunition, ljuddämpare eller sådana vapenmagasin som omfattas av vapenlagen

Tillstånd krävs även för innehav av ammunition, ljuddämpare eller sådana vapenmagasin som omfattas av vapenlagen (2 kap. 1 § vapenlagen). Den som har tillstånd eller rätt att inneha ett visst vapen för skjutning får dock utan särskilt tillstånd inneha ammunition till vapnet, om ammunitionen är avsedd för samma ändamål som tillståndet eller rätten till innehav av vapnet avser, samt ljuddämpare eller vapenmagasin som passar till vapnet. När det gäller vapenmagasin följer en sådan rätt även med innehav av skjutvapen för samling. Tillstånd i andra fall att inneha ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin får meddelas enskilda personer samt sådana sammanslutningar och huvudmän för museer som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen. (2 kap. 8 § vapenlagen, se även 2 kap. 8 § vapenförordningen.) Be-

stämmelser om vad tillståndsansökan ska innehålla finns i 2 kap. 9 § vapenförordningen.

Enligt en nyligen införd bestämmelse i 2 kap. 8 a § vapenlagen får den som överlåter ett skjutvapen, under viss tid efter överlåtelsen behålla ett vapenmagasin som innehas utan särskilt tillstånd (se vidare i avsnitt 17.2). Vi föreslår i avsnitt 17.3 en motsvarande rätt avseende ljuddämpare.

Bevis om tillstånd att inneha ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin ska innehålla uppgifter om tillståndshavaren och uppgift om för vilket ändamål som egendomen får innehas samt det slag av och den mängd egendom som tillståndet avser.

16.3 Det behövs en tydligare reglering om överlåtelser av skjutvapen

Bedömning: Det bör införas en tydligare reglering om överlåtelser av skjutvapen. Regleringen bör utformas så att det klart framgår av vapenregistren vem av överlåtare och förvärvare som innehar vapnet. Regleringen bör också tydliggöra när överlåtarens innehavstillstånd upphör att gälla.

Skälen för bedömningarna

Utifrån ändamålen med vapenregleringen är det av stor vikt att det vid varje tidpunkt står klart vem som har tillstånd eller rätt att inneha ett visst skjutvapen och även vem som faktiskt innehar och därmed ansvarar för vapnet.

Skjutvapen får endast överlåtas till den som har rätt eller tillstånd att inneha vapnet (2 kap. 9 § vapenlagen). Den som vill förvärva ett bestämt vapen måste alltså, om han eller hon inte är en vapenhandlare, först beviljas tillstånd att inneha vapnet och även få ett tillståndsbevis att visa upp för överlåtaren (jfr 12 kap. 1 § vapenförordningen). Eftersom vapeninnehavarregistret ska innehålla uppgift om alla som meddelats tillstånd att inneha skjutvapen, registrerar Polismyndigheten den nya innehavaren när dennes innehavstillstånd beviljats (1 a kap. 7 § vapenlagen). Samtidigt avregistreras i förekommande fall överlåtarens innehavstillstånd. I registren kommer det alltså att se ut som att överlåtelsen har skett och att överlåtaren inte längre innehar

vapnet. Så behöver det dock inte förhålla sig. Även om förvärvet förmodligen oftast sker kort efter det att tillståndet meddelats, kan det också förekomma att det dröjer en viss tid innan vapnet byter händer. Under denna tid återspeglar vapeninnehavarregistret inte vem som innehar vapnet. Detta kan inte anses förenligt med grundtankarna i den svenska vapenregleringen.

Det angivna sätter vidare ljuset på en annan oklarhet, nämligen att det är oreglerat när en överlåtares innehavstillstånd upphör att gälla. Rättsligt kan det inte gärna förhålla sig på något annat sätt än att överlåtarens innehavstillstånd är giltigt åtminstone till dess att överlåtelsen faktiskt har skett. I annat fall skulle överlåtaren omedelbart när förvärvaren meddelas tillstånd att inneha det vapen som ska överlätas göra sig skyldig till vapenbrott genom sitt innehav (jfr 9 kap. 1 § vapenlagen). Detta faller på sin egen orimlighet och det framgår dessutom av bestämmelsen i 2 kap. 7 § vapenlagen att systemet inte är tänkt att fungera på det sättet. Vi menar alltså att gällande rätt måste förstås på det viset att överlåtaren så länge överlåtelsen inte har skett har tillstånd att inneha vapnet, även om förvärvaren har getts innehavstillstånd för samma skjutvapen. Givetvis måste överlåtaren fram till överlåtelsen då också ha rätt att använda vapnet i enlighet med sitt tillstånd.¹ Överlåtaren får också köpa ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin som passar till vapnet, om förutsättningarna för det är uppfyllda (2 kap. 8 § vapenlagen). Av det sagda följer att gällande rätt torde innebära att ett skjutvapen har två tillståndshavare från det att förvärvaren beviljats innehavstillstånd avseende ett bestämt vapen och fram till dess att överlåtelsen sker och vapnet lämnas över. Detta kan dock inte utläsas av regleringen. Det framstår vidare som olämpligt, med hänsyn till vikten av att det alltid finns någon som är rättsligt ansvarig för vapnet.

Den omständigheten att det inte alltid framgår av vapeninnehavarregistret eller på annat sätt när en överlåtelse faktiskt sker innebär vidare svårigheter att tillämpa den nya regleringen om rätt att behålla ett vapenmagasin under en viss tid efter överlåtelse av det vapen som magasinet passar till (2 kap. 8 a § vapenlagen). Enligt bestämmelserna får den som innehar ett vapenmagasin utan särskilt tillstånd enligt 2 kap. 8 § andra stycket vapenlagen och som överlåter

¹ Avtalsparterna kan visserligen ha avtalat om att säljaren inte ska använda vapnet. Det är i så fall en avtalsrättslig fråga som inte har någon inverkan på rätten enligt vapenlagen att använda vapnet för ett visst ändamål.

det vapen som vapenmagasinen passar till, utan särskilt tillstånd fortsätta att inneha vapenmagasinen under tre månader från dagen då vapnet lämnas ut till förvärvaren. Vi föreslår i avsnitt 17.2 att tiden förlängs till sex månader. Av de nuvarande bestämmelserna framgår att om överlåtaren inom den föreskrivna tiden har gett in en ansökan om tillstånd att inneha vapenmagasinen eller ett nytt vapen för skjutning eller samling som vapenmagasinen passar till, får han eller hon utan särskilt tillstånd fortsätta att inneha vapenmagasinen till dess ansökan har prövats slutligt. Eftersom det vid överlåtelser som inte involverar en vapenhandlare inte finns någon mekanism som gör det möjligt för Polismyndigheten att veta när vapnet lämnas ut till förvärvaren är det förenat med svårigheter att kontrollera att tidsfristerna hålls. (Se även förslagen i avsnitt 17.3 om rätt att i vissa fall behålla ljuddämpare.)

Med hänsyn till det anförda gör vi bedömningen att det behövs en tydligare reglering i fråga om överlåtelser. Regleringen bör bl.a. innebära att det av vapenregistren går att utläsa vem av överlåtare och förvärvare som innehar vapnet och att det klart framgår när överlåtarens innehavstillstånd upphör att gälla. För att uppfylla ovanstående bör regleringen innehålla någon mekanism som gör det möjligt att följa när ett skjutvapen byter händer från överlåtare till förvärvare. Vapenregistren bör korrekt återspegla vem som faktiskt innehar ett vapen.

Med överlåtelse måste i detta sammanhang förstås inte bara situationer där äganderätten övergår, utan även andra situationer där någon beviljas ett eget innehavstillstånd, såsom det fallet att någon långvarigt ska låna ett skjutvapen som någon annan äger i civilrättslig mening (jfr även våra överväganden i avsnitt 18.3.3).

Inköpstillstånd

Resonemangen i det föregående handlar om fall där förvärvaren ges tillstånd att inneha ett visst bestämt vapen som ska förvärfvas. Motsvarande problematik uppstår inte vid s.k. inköpstillstånd. I sådana fall avser tillståndet inte något bestämt vapen, varför det inte mellan tillståndet och förvärvet kan uppstå någon osäkerhet om vem som är innehavare. Vidare finns det en mekanism som innebär att Polismyndigheten får veta när förvärvet har skett, eftersom förvärvaren är skyldig att inom en månad efter förvärvet lämna närmare uppgifter om det specifika vapnet och överlåtaren (2 kap. 6 § vapenförord-

ningen). Först därefter kommer förvärvaren att registreras som innehavare till vapnet i vapeninnehavarregistret. I samband med detta avregistreras föregående innehavares tillstånd.

16.4 Tillstånd till innehav av vapen som ska förvärvas ska betecknas förvärvstillstånd

Förslag: Samtliga tillstånd att inneha ett skjutvapen som ska förvärvas ska betecknas förvärvstillstånd. När överlåtelsen skett och vapnet lämnats ut till förvärvaren ska förvärvstillståndet automatiskt övergå till att betecknas innehavstillstånd. Överlåtarens innehavstillstånd ska upphöra vid samma tidpunkt.

Det ska av tillståndsbeviset framgå om det är fråga om ett vapen som ska förvärvas eller ett vapen som tillståndshavaren innehar.

De rättigheter som är knutna till ett innehavstillstånd avseende ett visst vapen, såsom att köpa ammunition som passar till vapnet eller att låna ett vapen av samma typ, ska gälla även sådana innehavstillstånd till ett visst vapen som betecknas förvärvstillstånd.

Ett förvärvstillstånd ska även i fortsättningen vara giltigt i sex månader eller den längre tid som Polismyndigheten bestämmer. Det ska dock förtydligas att vapnet måste lämnas ut till förvärvaren inom tidsfristen.

Överlåtaren av ett skjutvapen ska vara registrerad i vapeninnehavarregistret till dess att överlåtarens tillstånd eller rätt att inneha vapnet upphör att gälla. Den som fått ett förvärvstillstånd ska vara antecknad i Polismyndighetens vapeninnehavarregister på ett sådant sätt att det framgår att det är fråga om ett förvärvstillstånd. Det ska även i vapenregistret framgå att vapnet är under överlåtelse.

Skälen för förslagen

Tillstånden bör även i fortsättningen vara villkorade av att förvärvet sker inom sex månader

Om ett tillstånd att inneha skjutvapen meddelas någon som ska förvärva ett sådant vapen, gäller tillståndet under förutsättning att förvärvet görs inom sex månader från dagen för tillståndet eller den längre

tid som Polismyndigheten bestämmer (2 kap. 7 § vapenlagen). Om förvärvet inte görs före utgången av denna tid ska tillståndshavaren inom en månad anmäla detta till Polismyndigheten och även återlämna tillståndsbeviset (3 kap. 5 § vapenförordningen). Vår uppfattning är att bestämmelsens ordalydelse innebär att den är tillämplig på alla vapen som ska förvärvas och inte bara s.k. inköpstillstånd. Om bestämmelserna endast omfattade inköpstillstånd skulle det vidare innebära att det helt saknas regler om när den som fått tillstånd att inneha ett visst bestämt vapen antingen måste förvärva vapnet eller meddela polisen att något förvärv inte skett och återlämna sitt tillståndsbevis. En sådan ordning vore otillfredsställande. Vår uppfattning är alltså att tidsfristen i 2 kap. 7 § vapenlagen och kraven på underrättelse och återlämnande av tillståndsbeviset i 3 kap. 5 § vapenförordningen gäller alla tillstånd där vapnet ännu inte förvärvats. Detta är i enlighet med hur reglerna tillämpas i dag. På varje tillståndsbevis som utfärdas finns det nämligen en upplysning till tillståndshavaren om att förvärvet måste ske inom sex månader och vad som annars åligger honom eller henne. Det kan tilläggas att bestämmelsens ordalydelse innebär att Polismyndigheten måste anses ha en möjlighet att bestämma en längre tid än sex månader såväl i samband med att tillstånd ges som i efterhand, om det framkommer rimligt skäl till en förlängning av tiden. Ett typiskt fall där det kan vara motiverat att förlänga tiden i efterhand är att tillståndshavaren kan visa att leveransen blivit försenad. Detta överensstämmer med hur bestämmelsen hittills har tillämpats av Polismyndigheten.

Fristen i 2 kap. 7 § vapenlagen bedöms inte i och för sig ge upphov till några problem. Det framstår tvärtom som naturligt och lämpligt att man får viss tid på sig att göra ett tilltänkt förvärv. Detta gäller i synnerhet om det är fråga om ett s.k. inköpstillstånd. Vi föreslår därför inte någon ändring i detta avseende. För att undvika osäkerhet bör det dock förtydligas att fristen inte bara innebär ett krav på ett överlåtelseavtal utan även på att vapnet faktiskt lämnas ut till förvärvaren.²

² Det kan noteras att fristen tar sikte enbart på tillståndets giltighet, inte på avtalsförhållandet mellan parterna.

*Tillstånd att inneha ett vapen som ska förvärvas
bör ges en särskild benämning*

Av det sagda framgår att vi anser att tillstånd som avser vapen som ska förvärvas även i fortsättningen bör vara villkorade av att förvärvet faktiskt äger rum inom sex månader från dagen för tillståndet, eller den längre tid som polisen bestämmer. Som vi utvecklat i avsnitt 16.3 är det dock viktigt att det under denna tid inte råder någon osäkerhet om vem som faktiskt innehar och ansvarar för vapnet. Viktigast är att vapenregistren korrekt återspeglar de verkliga förhållandena. Man kan i huvudsak tänka sig två lösningar.

Den ena lösningen är att man inför ett krav på särskilt tillstånd för förvärv av vapen. Krav på sådana tillstånd förekommer i andra rättsordningar. Införande av en särskild sorts tillstånd för förvärv skulle dock kräva ganska stora författningsändringar. Vi ser inte att införande av särskilda förvärvstillstånd är nödvändiga för att lösa det problem som vi har uppmärksammat, nämligen att det under en tid kan finnas oklarhet kring vem som innehar vapnet och att förvärvaren kan framstå som innehavare innan överlåtelsen faktiskt skett.

En annan och i vårt tycke bättre lösning är att man, i stället för att införa ett särskilt sorts tillstånd, inför en särskild benämning på innehavstillstånd som ges till någon som ska förvärva ett vapen. Om denna särskilda benämning framgår på den tilltänkta förvärvarens tillståndsbevis och i vapenregistren åtgärdas den oklarhet som finns, samtidigt som man inte tar ett större grepp om frågan än den kräver. När förvärvet skett kan registreringen ändras för att återspeglar att förvärvaren är innehavare till vapnet och ett slutligt tillståndsbevis utfärdas. En sådan ordning motsvarar i praktiken det som redan gäller vid s.k. inköpstillstånd. Om man inför en sådan ordning generellt löser man problemet med att två personer kan vara registrerade innehavare till samma vapen. Samtidigt kräver det inte några principiella ändringar i vapenregleringen.

När det gäller förvärv från en vapenhandlare kan det visserligen inte uppstå situationer med dubbla innehavstillstånd, eftersom en handlare innehar vapen med stöd av sitt vapenhandlartillstånd (2 kap. 10 d § vapenlagen). Även vid sådana förvärv är det dock olämpligt att det kan uppstå situationer där det av tillstånd och register framstår som att förvärvaren är innehavare till vapnet under perioden från tillståndets meddelande till dess att förvärvet sker.

Vi föreslår med hänsyn till det anförda att den som ansöker om tillstånd att inneha ett skjutvapen som ska förvärvas meddelas ett innehavstillstånd som betecknas förvärvstillstånd. Detta tillstånd ska, på samma sätt som i dag, vara villkorat av att förvärvet blir av inom den lagstadgade sexmånadersfristen. Förvärvstillståndet föreslås automatiskt övergå till att betecknas innehavstillstånd när förvärvet skett. Tanken är alltså inte att det ska vara fråga om två olika tillståndsförfaranden eller tillstånd, utan enbart om att det av tillståndsbevis och register ska framgå att den som fått tillståndet ännu inte förvärvat vapnet. Som tidigare sagts motsvarar detta i princip det som redan gäller när någon ansöker om innehavstillstånd avseende ett icke bestämt skjutvapen, dvs. inköpstillstånd. Den nya benämningen bör användas generellt, dvs. både när tillståndet avser ett individualiserat vapen och ett vapen av viss typ, fabrikat, modell och kaliber. Benämningen inköpstillstånd bör alltså inte förekomma.

Vi föreslår i kapitel 15 att dagens tillståndsbevis ska fasas ut och ersättas med elektroniska tillståndsbevis, såvitt avser innehavstillstånd (vilket avses omfatta även förvärvstillstånd). Förslagen går i korthet ut på att tillståndshavarna genom säker inloggning i en e-tjänst får tillgång till de uppgifter i vapenregistren som finns i fysiska tillståndsbevis. Om förslaget genomförs kommer systemet med förvärvstillstånd och slutliga innehavstillstånd automatiskt att få genomslag, eftersom uppgifterna kommer att hämtas från vapenregistren. Till dess att systemet med elektroniska bevis är infört bör den nya ordningen i princip motsvara det som i dag gäller vid s.k. inköpstillstånd. Det bör alltså utfärdas ett bevis om förvärvstillståndet, som sedan ersätts med ett tillståndsbevis avseende innehavstillståndet när förvärvet skett.

Det är viktigt att den föreslagna ändringen inte leder till negativa konsekvenser för tillståndshavarna. De rättigheter som är knutna till ett innehavstillstånd avseende ett visst vapen, såsom att köpa ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin som passar till vapnet (jfr 2 kap. 8 § första och andra stycket vapenlagen) eller att låna ett vapen av samma typ (3 kap. 1 a § andra stycket vapenlagen) bör därför gälla även den som har ett förvärvstillstånd – förutsatt att det är fråga om ett visst bestämt vapen. Eftersom förvärvstillståndet är villkorat av att förvärvet blir av inom sex månader kommer rätten att inneha t.ex. vapenmagasin till vapnet att upphöra samtidigt som förvärvstillståndet, om något förvärv inte blir av. I ett sådant fall blir inte de nya bestämmelserna om rätt att under viss tid behålla ett vapenmagasin

(eller ljuddämpare enligt våra förslag i avsnitt 17.3) tillämpliga, eftersom de enligt sin ordalydelse handlar om situationer där personen har innehaft vapnet i fråga. Vi bedömer att detta är en lämplig och rimlig ordning.

Överlåtarens innehavstillstånd bör upphöra när skjutvapnet har lämnats ut till förvärvaren

Som framgår i det föregående saknas det i dag en regel om när en överlåtarens innehavstillstånd upphör att gälla. Det är olämpligt att en så grundläggande fråga är oreglerad. För att överlåtaren inte ska göra sig skyldig till vapenbrott är det nödvändigt att tillståndet fortsätter att gälla fram till dess att skjutvapnet lämnas ut till förvärvaren. Någon anledning att tillståndet ska fortsätta gälla därefter kan vi inte se. Vi föreslår därför att överlåtarens innehavstillstånd ska upphöra att gälla när skjutvapnet lämnats ut. Vid samma tidpunkt bör förvärvarens förvärvstillstånd övergå till ett slutligt innehavstillstånd. I de fall då ett skjutvapen skickas till förvärvaren innebär det anförda att förvärvaren betraktas som innehavare av vapnet under det att vapnet förmedlas till honom eller henne.

Registerfrågor

Förslaget innebär att överlåtaren ska vara registrerad i vapeninnehavarregistret till dess att överlåtarens tillstånd eller rätt att inneha skjutvapnet upphör att gälla, dvs. tills vapnet lämnats ut. Den som fått ett förvärvstillstånd bör vara antecknad i vapeninnehavarregistret på ett sådant sätt att det framgår att det är fråga om ett förvärvstillstånd. När förvärvet skett bör registret visa detta, så att det framgår att förvärvaren nu innehar skjutvapnet. Det bör även i vapenregistret framgå att vapnet är under överlåtelse. Det sagda föranleder vissa ändringar i registerbestämmelserna.

Det förtjänar att framhållas att vad som står i vapenregistren saknar betydelse för vem som har den lagliga rätten att inneha skjutvapnet. Från det ögonblick då vapnet lämnats ut till förvärvaren är han eller hon den legala innehavaren av skjutvapnet, medan överlåtaren inte längre har rätt att inneha vapnet.

16.5 Ett system med överlåtelseanmälan

Förslag: Vid överlåtelser där varken säljare eller köpare är vapenhandlare införs det i den nya vapenregleringen en skyldighet för avtalsparterna att till Polismyndigheten anmäla när överlåtelsen skett.

Grundläggande bestämmelser om anmälan ska ges i förordning. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om skyldighet att till Polismyndigheten anmäla överlåtelser och hur en sådan anmälan ska göras. Polismyndigheten ska bemyndigas att meddela närmare föreskrifter om hur anmälan ska ske och vilka uppgifter den ska innehålla.

Bedömning: Polismyndigheten bör i sina föreskrifter om inköps-, försäljnings- och förmedlingsförteckningar samt anmälan om transaktioner med skjutvapen föreskriva att tidpunkten för mottagande av rekvirerade vapen ska registreras.

Skälen för förslagen och bedömningen

Förslaget om att överlåtarens tillstånd ska upphöra när vapnet lämnats ut till förvärvaren och att förvärvstillståndet vid denna tidpunkt ska övergå till att betecknas som innehavstillstånd förutsätter att Polismyndigheten får kännedom om när detta sker. En sådan ordning är dessutom en förutsättning för man ska veta vem som är ansvarig för vapnet i fråga. Det ger vidare en tydlig utgångspunkt för den tidsfrist som gäller för rätten att efter en överlåtelse av skjutvapnet behålla vapenmagasin eller, enligt våra förslag, ljuddämpare (se 2 kap. 8 a § vapenlagen och avsnitt 17.2 och 17.3).

När det gäller transaktioner från en vapenhandlare uppfylls det angivna genom de nya bestämmelserna om krav på elektronisk anmälan av alla en vapenhandlars transaktioner (5 kap. 13 § vapenförordningen och PMFS 2023:19, FAP 552-1). När det gäller vapenhandlars förvärv från någon annan än en handlare finns det inte någon skyldighet enligt föreskrifterna att anteckna när vapnet tagits emot. I praktiken framgår det visserligen av den digitala vapenboken när detta sker. Det är ändå lämpligt att det i föreskrifterna framgår att uppgiften ska antecknas. Polismyndigheten bör därför ändra i sina föreskrifter.

Beträffande vapenhandlares anmälningsskyldighet kan vidare noteras att det i vissa fall kan ske att vapnet skickas från överlåtaren och att tidpunkten för mottagande därför inte överensstämmer med tidpunkten för utlämnande. Vi bedömer att detta kan godtas och att den befintliga skyldigheten att anmäla transaktioner, med nyss angiven ändring, är tillräcklig.

Föreskrifterna om vapenhandlares anmälningsskyldighet bedömer vi alltså i princip vara tillräckliga. Det behöver dock även införas någon motsvarande ordning för andra överlåtelser, såsom överlåtelser mellan privatpersoner. Vi föreslår därför att det införs ett system som innebär att alla överlåtelser där varken säljare eller köpare är vapenhandlare ska anmälas till Polismyndigheten. Frågan är då hur ett sådant system lämpligen bör utformas.

Utformningen av ett system med överlåtelseanmälan

En ledstjärna bör vara att ordningen för överlåtelseanmälan ska vara smidig, effektiv och inte onödigt betungande för den som överlåter eller förvärvar skjutvapen. En annan ledstjärna bör vara att ordningen inte medför onödigt merarbete för Polismyndigheten.

En relativt enkel ordning för överlåtelser skulle kunna baseras på det som redan gäller vid s.k. inköpstillstånd, dvs. ett tillstånd att förvärva ett obestämt vapen av en viss typ, fabrikat, modell och kaliber. När någon meddelas ett inköpstillstånd utfärdar polisen ett dokument som närmast kan betecknas som ett preliminärt tillståndsbevis. På beviset finns det utrymme för att fylla i uppgifter om överlåtaren och identifieringsuppgifter avseende vapnet. Dessa ska fyllas i och lämnas till polisen inom en månad efter förvärvet (jfr 3 kap. 6 § vapenförordningen). Ordningen syftar till att Polismyndigheten ska få kännedom om när ett visst vapen har förvärvats, så att korrekta innehavarförhållanden kan registreras i vapeninnehavarregistret och den nya innehavaren få ett fullständigt tillståndsbevis. Denna ordning skulle i princip kunna utvidgas till att omfatta alla förvärv som inte involverar en vapenhandlare. Vi tänker oss – fram till dess att våra förslag om elektroniska tillståndsbevis i kapitel 15 genomförts – ett system där det på en särskild del av beviset om förvärvstillstånd finns fält där det kan antecknas när vapnet överlåtits och lämnats ut till respektive tagits emot av förvärvaren. Det skulle sedan kunna åligga

förvärvaren, alternativt båda parterna, att inom en viss tid skicka in den ifyllda delen av tillståndsbeviset till Polismyndigheten. En sådan ordning ligger inte bara nära det som i dag gäller vid inköpstillstånd, utan liknar också i hög grad den väletablerade ordning som gäller vid ägarbyte avseende fordon. I likhet med vad som gäller i fråga om ägarbyte av fordon bör det även finnas en möjlighet till digital anmälan. Vi utvecklar detta närmare under nästa rubrik.

Vid ägarbyte avseende ett fordon åligger det både den registrerade ägaren och den som förvärvat fordonet att anmäla ägarbytet till Transportstyrelsen (10 kap. 1 § förordningen [2001:650] om vägtrafikregister). Har endast förvärvaren anmält ägarbytet ska den registrerade ägaren ges tillfälle att yttra sig över anmälan innan en ny ägare får registreras. Om endast den registrerade ägaren har anmält ägarbytet ska förvärvaren enligt anmälan ges tillfälle att yttra sig innan en ny ägare får registreras. (10 kap. 1 § förordningen [2001:650] om vägtrafikregister.)

Mycket talar för att det även vid överlåtelse av ett skjutvapen bör åligger båda parterna att anmäla överlåtelsen. Det starkaste argumentet för en sådan ordning är att utlämnandet av vapnet har rättsverkningar inte bara för köparen, som blir innehavare av vapnet med allt vad det innebär, utan även för säljaren, vars tillstånd därmed föreslås upphöra att gälla. Om överlåtaren har maximalt antal vapen enligt vapengarderoben kan han eller hon vidare ha ett särskilt intresse av att Polismyndigheten snabbt får kännedom om att överlåtelsen av vapnet har fullgjorts och att det därför finns utrymme för köp av ett nytt vapen inom garderoben.

Det vanligaste är förmodligen att parterna träffas fysiskt i samband med att en vapenaffär genomförs. I ett sådant fall kan det inte bedömas innebära någon beaktansvärd nackdel att ställa ett krav på att båda parterna undertecknar handlingen och ansvarar för att den ges in. Det kan dock även förekomma att parterna inte träffas fysiskt. Även om det ger upphov till vissa särskilda frågor ser vi inte att detta utgör ett avgörande argument mot ett krav på att båda ska underteckna handlingen och ansvara för anmälan. Det enklaste är överlåtaren får en kopia av förvärvarens tillståndsbevis som överlåtaren kan fylla i och skicka in den till Polismyndigheten i samband med att han eller hon skickar skjutvapnet till förvärvaren. Därefter kan förvärvaren underteckna och skicka in handlingen till polisen. Som nyss sagts bör det dessutom finnas en möjlighet till elektronisk anmälan.

Vi bedömer att den ordning som beskrivits ovan har stora fördelar. Förutsatt att reglerna följs, skulle den beskrivna lösningen skulle nämligen lösa problemet med att det inte enkelt går att kontrollera vem som vid var tid innehar skjutvapnet och samtidigt ge en klar och tydlig punkt då överlåtarens tillstånd ska upphöra att gälla och förvärvarens förvärvstillstånd ska betecknas och registreras som innehavstillstånd. Vid tillstånd avseende ett obestämt vapen skulle den stora skillnaden i förhållande till det som nu gäller bli att båda parterna ansvarar för att anmäla att överlåtelsen har fullbordats och vapnet lämnats ut. Vid tillstånd att förvärva ett bestämt vapen tillkommer ett nytt moment för både överlåtare och förvärvare. Som utvecklats i det föregående kan de nya kraven dock inte anses innebära någon större olägenhet för parterna, samtidigt som de medför en ökad tydlighet och trygghet för alla inblandade.

För Polismyndigheten skulle införande av den beskrivna ordningen innebära klart förbättrade möjligheter till kontroll av vem som innehar registrerade skjutvapen och av de nya bestämmelserna om rätt i vissa fall att behålla vapenmagasin efter överlåtelse av vapnet de passar till (se även våra förslag om rätt att behålla ljuddämpare i avsnitt 17.3). Fördelarna med att vapenregistren korrekt återspeglar vapeninnehaven motiverar den tillkommande administrativa uppgift som förslaget innebär.

Sammantaget gör vi bedömningen att en ordning med krav på anmälan av överlåtelse av skjutvapen bör införas och att den bör utformas på det sätt som beskrivs i detta avsnitt. Utifrån ändamålet med skyldigheten att göra en överlåtelseanmälan följer att anmälan allra minst måste innehålla uppgifter om vilka som gör anmälan, vilket vapen som avses och när vapnet lämnats ut respektive tagits emot. Grundläggande bestämmelser om vem som ansvarar för anmälan och när den ska göras bör ges i förordning. Det bör däremot överlätas åt Polismyndigheten att närmare föreskriva om hur anmälan ska göras och vad den ska innehålla. En sådan ordning blir mer flexibel och kan lättare anpassas till den tekniska utvecklingen av Polismyndighetens system, m.m. Det anförda kräver nya bemyndiganden i vapenlagen och vapenförordningen.

Någon avgift bör inte tas ut i samband med anmälan, eftersom anmälan är en del av tillståndsärendet.

Elektroniska lösningar

Anmälan bör även kunna göras digitalt, t.ex. genom att parterna fotar av den ifyllda handlingen och skickar in den till Polismyndigheten med e-post. Polismyndigheten bör även så snart som möjligt ta fram e-tjänster som gör det enklare att göra överlåtelseanmälan elektroniskt, t.ex. på så sätt att säljare och köpare ges möjlighet till elektronisk inloggning med Bank-id i en e-tjänst. På så vis förbereds systemet också för en övergång till elektroniska tillståndsbevis (se våra förslag i kapitel 15). Som angetts tidigare bör det dock överlåtas åt Polismyndigheten att ge närmare föreskrifter om hur anmälningarna ska göras.

Vid överlåtelser från någon annan än en vapenhandlare finns det i många fall ett tillståndsbevis som ska ges in, vilket innebär att det inte är möjligt med en helt elektronisk hantering. Trots det kan många förväntas uppleva det som en fördel att på plats kunna genomföra anmälan med hjälp av sin mobiltelefon och därefter enbart behöva skicka in överlåtarens tillståndsbevis. I kapitel 15 föreslår vi att de fysiska tillståndsbevisen ska fasas ut och ersättas av elektroniska tillståndsbevis. Om det förslaget genomförs blir det möjligt med en helt elektronisk handläggning av överlåtelser. Det kommer då inte att finnas några fysiska tillståndsbevis som kan användas för anmälan och så småningom inte heller några tillståndsbevis som behöver ges in efter en överlåtelse.

16.6 Tidsfrist för överlåtelseanmälan

Förslag: Överlåtelseanmälan ska göras så snart som möjligt och ska ha kommit in till Polismyndigheten senast tio dagar efter det att förvärvaren tog emot skjutvapnet.

Skälen för förslaget

Nästa fråga är när anmälan om överlåtelsen ska göras. När ett vapen har förvärvats med stöd av ett s.k. inköpstillsstånd har förvärvaren i dagsläget en månad på sig efter förvärvet att till polisen lämna uppgifter om överlåtarens namn och vapnet och att i förekommande fall ge in överlåtarens tillståndsbevis (se 3 kap. 6 § vapenförordningen). Med

hänsyn till vikten av att vapeninnehavarregistret korrekt återspeglar vem som innehar ett visst vapen bör en kortare tid övervägas för anmälan av överlåtelse. Det åliggande som föreslås är inte särskilt betungande för den enskilde och bör kunna fullgöras tämligen omgående efter det att vapnet lämnats ut, respektive tagits emot. Utgångspunkten bör vara att parterna undertecknar handlingen och postar den i samband med att överlåtelsen sker och vapnet lämnas över, alternativt att anmälan görs elektroniskt i samband med överlämnandet (se avsnitt 16.5 om elektroniska lösningar). I undantagsfall kan den enskilde behöva mer tid. En månad framstår dock som en alltför lång frist. Man kan här jämföra med den väl etablerade skyldigheten att se till att en anmälan om ägarbyte av fordon kommer in till Transportstyrelsen inom tio dagar efter överlåtelsen (10 kap. 2 § förordningen om vägtrafikregister). En så lång tidsfrist som en månad framstår vidare som svår att förklara jämfört med kravet på löpande anmälningar av handlares transaktioner. Vi föreslår med hänsyn till det anförda att överlåtelseanmälan ska göras så snart som möjligt och ha kommit in till Polismyndigheten senast tio dagar efter det att förvärvaren tog emot skjutvapnet. I de flesta fall kan man räkna med att mottagandet sker samtidigt som att vapnet lämnas ut, men med hänsyn till att vapen även kan skickas är det nödvändigt att tidsfristen utgår ifrån förvärvarens mottagande. Bestämmelser om när en ingiven handling ska anses inkommen till en myndighet finns i 22 § förvaltningslagen (2017:900).

Överlåtarens tillstånd bör upphöra och förvärvarens förvärvstillstånd övergå till ett innehavstillstånd när vapnet lämnas ut oavsett när anmälan görs. En annan sak är att beviset om förvärvstillstånd kan ersättas med ett bevis om innehavstillstånd först då anmälan skett. Samma sak gäller ändringar i vapenregistren.

16.7 Uteblivet förvärv

Förslag: Om ett förvärv av skjutvapen inte blir av inom den lagstadgade sexmånadersfristen ska tillståndshavaren vara skyldig att anmäla detta till Polismyndigheten. Anmälan ska ha kommit in till Polismyndigheten senast tio dagar efter fristens utgång.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om skyldighet att till Polismyndigheten anmäla att förvärv av skjutvapen inte skett inom föreskriven tid och hur en sådan anmälan ska göras. Polismyndigheten ska få meddela närmare föreskrifter om hur anmälan ska göras och vilka uppgifter den ska innehålla.

Skälen för förslagen

Om någon som getts förvärvstillstånd inte har förvärvat skjutvapnet före utgången av den tid som anges i 2 kap. 7 § vapenlagen ska han eller hon inom en månad anmäla detta och återlämna tillståndsbeviset till Polismyndigheten (3 kap. 5 § vapenförordningen). Skyldigheten är straffsanktionerad (14 kap. 1 § andra stycket vapenförordningen). Dagens bestämmelser bygger alltså på att tillståndshavaren ska meddela om något förvärv inte blir av och att tillståndet upphör till följd av en sådan anmälan. Anmälningsskyldigheten enligt 3 kap. 5 § har i praktiken störst betydelse när tillståndet avser ett bestämt vapen, eftersom Polismyndigheten inte bevakar tidsfristen i dessa fall och inte gör någon kontroll av att ett förvärv faktiskt kommit till stånd. En utebliven anmälan i ett sådant fall kan därför leda till att den tilltänkta förvärvaren trots det uteblivna förvärvet står som innehavare av vapnet i vapenregistren, medan den verkliga innehavaren inte längre är registrerad. Om den verkliga innehavaren av någon anledning blir olämplig att inneha skjutvapen finns det en risk att förhållandet inte kommer till Polismyndighetens kännedom, eller att vapnet inte hittas, och att vapnet därför inte tas om hand. I värsta fall kan detta leda till fara för människors liv och hälsa. I händelse av att innehavaren avlider finns det en risk för att vapnet kommer på avvägar.

När det gäller inköpstillstånd följer det av 3 kap. 6 § vapenförordningen att förvärvaren inom en månad efter förvärvet ska lämna vissa kompletterande uppgifter till Polismyndigheten. Även denna skyldighet är straffsanktionerad (14 kap. 1 § andra stycket vapenförordningen). Polismyndigheten bevakar denna frist och det förekommer att man kontakter tillståndshavaren om uppgifterna inte har kommit in. Om något köp inte har blivit av upphör tillståndet att gälla och det tas bort från registret. Eftersom tillståndet inte avser

ett bestämt vapen kan problemet med att fel innehavare står registrerad inte uppstå.

Våra förslag bygger på tanken att en liknande ordning som gäller vid inköpstillstånd ska gälla generellt, och att alla överlåtare och förvärvare som inte är vapenhandlare får en skyldighet att anmäla överlåtelsen och lämna vissa uppgifter till Polismyndigheten. Det system som vi föreslår kan inte gärna fungera på något annat sätt än att Polismyndigheten ska bevaka den föreslagna tidsfristen.

En möjlighet är att Polismyndigheten vid tidsfristens utgång betraktar en utebliven anmälan som en bekräftelse av att någon överlåtelse inte har kommit till stånd. För det fall att något förvärv faktiskt inte skett skulle det innebära att vapeninnehavarregistret korrekt avspeglar de faktiska förhållandena. Om förvärvet blivit av men förvärvaren har underlåtit att anmäla detta blir situationen dock den motsatta. I så fall kvarstår det grundläggande problemet att Polismyndigheten inte vet vem som innehar ett skjutvapen. Med hänsyn till det anförda anser vi att den som har tillstånd att förvärva ett vapen även i fortsättningen bör vara skyldig att inom en viss tid efter utgången av tidsfristen anmäla om något förvärv inte har kommit till stånd (jfr 3 kap. 5 § vapenförordningen). Tidsfristen bör dock korrelera med den tid som man har på sig att anmäla ett genomfört förvärv. Vi föreslår därför att anmälan ska ha kommit in till Polismyndigheten senast tio dagar efter det att sexmånadersfristen löpte ut. Detta innebär en viss skärpning i förhållande till gällande rätt.

Det bör förtydligas att regeringen har ett bemyndigande att meddela föreskrifter om skyldighet att till polisen anmäla att förvärv av skjutvapen inte skett inom föreskriven tid och hur en sådan anmälan ska göras. Närmare föreskrifter bör få meddelas av Polismyndigheten. Nya bemyndiganden bör därför tas in i den nya vapenlagen och den nya vapenförordningen.

16.8 Utebliven eller försenad anmälan

Förslag: Om endast överlåtaren eller förvärvaren har anmält överlåtelsen ska den andra parten ges tillfälle att yttra sig över anmälan.

Den som bryter mot bestämmelserna om anmälningskyldighet ska kunna straffas med penningböter.

Bedömning: Om det vid tidsfristernas utgång varken kommit in en underrättelse om uteblivet förvärv eller en överlåtelseanmälan bör Polismyndigheten vidta åtgärder för att reda ut om det skett någon överlåtelse och vem som innehar vapnet.

Skälen för förslagen och bedömningen

Om det vid utgången av tidsfristerna varken kommit in en underrättelse om uteblivet förvärv eller en överlåtelseanmälan bör Polismyndigheten vidta åtgärder för att reda ut om det skett någon överlåtelse och vem som innehar vapnet. Om endast överlåtaren eller förvärvaren har anmält överlåtelsen bör den andra parten ges tillfälle att yttra sig över anmälan. Polismyndigheten bör klarlägga innehavarförhållandena innan ändringar i vapeninnehavarregistret görs eller ett slutligt tillståndsbevis utfärdas.

Den som underlåter att meddela att något förvärv inte skett bör kunna dömas till penningböter. Detta korresponderar med gällande rätt (jfr 3 kap. 5 § vapenförordningen). Även den föreslagna skyldigheten att inom viss tid anmäla överlåtelsen bör vara straffsanktionerad på så sätt att den som bryter mot bestämmelserna kan dömas till penningböter.

16.9 Ingivande av tillståndsbevis

Förslag: Skyldigheten att ge in överlåtarens tillståndsbevis i samband med en tillståndsansökan tas bort. I stället ska överlåtarens tillståndsbevis ges in i samband med överlåtelseanmälan, om det finns ett bevis. I annat fall ska överlåtaren intyga att beviset förkommit. Skyldigheten för överlåtare att ge in sitt tillståndsbevis ska vara sanktionerad med penningböter.

Bedömning: Ett bevis om förvärvstillstånd behöver inte ges in.

Skälen för förslagen och bedömningen

Överlåtarens tillståndsbevis

Ett problem av både praktisk och principiell karaktär är att dagens regler om tillståndsansökan förutsätter att överlåtaren lämnar ifrån sig sitt tillståndsbevis, om det finns i behåll, redan när förvärvaren gör sin tillståndsansökan, om denna avser innehav av ett visst bestämt vapen (se 2 kap. 6 § andra stycket vapenförordningen). Vid denna tidpunkt är överlåtaren tveklöst fortfarande tillståndshavare. Detta krav framstår inte bara som principiellt tveksamt utan orsakar även praktiska svårigheter vid Polismyndighetens handläggning av tillståndsärenden. Många överlåtare är nämligen ovilliga att lämna över sitt tillståndsbevis till en person som ännu inte har förvärvat vapnet och inte heller har fått tillstånd att inneha vapnet i fråga. Detta framstår som begripligt, men leder till merarbete och fördröjning av handläggningen. Avsaknad av tillståndsbevis är en av de vanligast förekommande bristerna vid tillståndsansökningar och bidrar alltså till längre handläggningstider. Detta talar för att man tar bort kravet på ingivande av överlåtarens tillståndsbevis vid ansökningen. Med hänsyn till det anförda bör förvärvaren inte vara skyldig att ge in överlåtarens tillståndsbevis vid sin ansökan om förvärvstillstånd avseende ett bestämt vapen (se 2 kap. 6 § andra stycket vapenförordningen). I stället bör överlåtaren få behålla tillståndsbeviset till dess att överlåtelsen gjorts och vapnet lämnas ut.

Samtidigt är det viktigt att det finns en mekanism för insamling av tillståndsbevis till vapen som överlåtaren inte längre har tillstånd att inneha. Det är inte lämpligt att en person som inte längre har tillstånd att inneha ett visst vapen mot uppvisande av tillståndsbeviset kan köpa exempelvis ammunition eller låna ett annat vapen.

När någon förvärvat ett vapen med stöd av ett inköpstillstånd är förvärvaren skyldig att ge in överlåtarens tillståndsbevis i samband med att han eller hon lämnar uppgift till polisen om överlåtaren och vapnet (se 3 kap. 6 § vapenförordningen). Genom vårt förslag om överlåtelseanmälan införs det en skyldighet för alla som överlåter och förvärvat vapen – förutom vapenhandlare, som är föremål för en särskild reglering – att lämna viss information till polisen i samband med överlåtelsen. Det framstår som naturligt att överlåtarens tillståndsbevis ges in i samband med detta. Tillståndsbeviset kan dock endast ges in om det finns i behåll. I annat fall bör det på den hand-

ling där överlåtelseanmälan görs finnas en försäkran från överlåtaren om att tillståndsbeviset inte finns i behåll. I likhet med skyldigheten att göra överlåtelseanmälan bör skyldigheten att ge in tillståndsbeviset vara sanktionerad med penningböter. Detta blir en nyhet jämfört med i dag såvitt gäller tillstånd avseende ett bestämt vapen. I dagsläget hade sanktionen för underlåtelse att ge in överlåtarens tillståndsbevis blivit att något tillstånd inte hade getts. När det gäller inköpstillstånd blir det ingen skillnad jämfört med i dag (jfr 3 kap. 6 § första stycket och 14 kap. 1 § andra stycket vapenförordningen).

Vi lämnar i kapitel 15 förslag om att de fysiska tillståndsbevisen ska fasas ut och ersättas med elektroniska bevis, som tillståndshavarna får tillgång till genom inloggning i en e-tjänst. I de fall något fysiskt tillståndsbevis inte finns kan det givetvis inte ställas krav på att det ska ges in. Bestämmelsen om överlåtelseanmälan bör återspegla detta.

Förvärvarens tillståndsbevis avseende förvärvstillståndet

Vi har övervägt om även tillståndsbevis avseende förvärvstillstånd bör samlas in. Vår bedömning är dock att detta inte är nödvändigt. Bevisen är preliminära och begränsade i tiden (jfr våra överväganden i avsnitt 10.8.6). Risken för missbruk framstår inte som särskilt stor. Visserligen finns det, om det är fråga om tillstånd att inneha ett skjutvapen av visst fabrikat, typ, modell och kaliber, en viss risk för att tillståndshavaren utnyttjar tillståndsbeviset för att köpa fler vapen. En sådan risk finns dock redan med det nuvarande systemet vad gäller inköpstillstånd (jfr 3 kap. 6 § vapenförordningen) och det har inte framkommit att detta vållar några påtagliga problem. Det framstår inte som motiverat att införa nya regler och rutiner för insamling av tillståndsbevisen för förvärvstillstånd. Om våra förslag till införande av elektroniska tillståndsbevis genomförs blir frågan överspelad, eftersom det inte kommer att utfärdas några fysiska tillståndsbevis över meddelade tillstånd.

16.10 Särskilt om vapenhandlares överlåtelser

Bedömning: Med hänsyn till den nya skyldigheten för vapenhandlare att anmäla alla transaktioner till Polismyndigheten saknas det anledning att dessutom ha en särskild bestämmelse om skyldighet att anmäla förvärv från andra än handlare och tillverkare. Skyldigheten för vapenhandlare att vid sådana förvärv ge in överlåtarens tillståndsbevis inom en månad bör dock finnas kvar.

Förslag: Skyldigheten för vapenhandlare att vid vissa förvärv ge in överlåtarens tillståndsbevis bör anpassas till förslagen om införande av elektroniska tillståndsbevis på så vis att skyldigheten ska gälla endast om ett fysiskt bevis finns.

Skälen för bedömningen och förslaget

Den 1 februari 2024 infördes i vapenförordningen en skyldighet för vapenhandlare att löpande och i elektronisk form anmäla alla sina transaktioner till Polismyndigheten (ny 5 kap. 13 § vapenförordningen och PMFS 2023:19, FAP 552-1). Skyldigheten gäller parallellt med den befintliga skyldigheten för vapenhandlare enligt 5 kap. 5 § andra stycket vapenförordningen att inom en månad anmäla förvärv från någon annan än en vapenhandlare eller vapentillverkare. I samband med anmälan enligt 5 § ska överlåtarens tillståndsbevis ges in till Polismyndigheten, om beviset finns i behåll.

Vår bedömning är att anmälningsskyldigheten enligt 5 kap. 5 § inte tillför något utöver skyldigheten att löpande anmäla alla transaktioner. Bestämmelsen bör därför inte föras över till den nya vapenförordningen. Det är däremot angeläget att tillståndsbevis som inte längre är aktuella samlas in, varför skyldigheten att ge in överlåtarens tillståndsbevis bör finnas kvar. Den nuvarande tidsfristen på en månad framstår som godtagbar. Bestämmelsen bör anpassas till förslagen om införande av elektroniska tillståndsbevis på så vis att skyldigheten att ge in tillståndsbevis ska gälla endast om det finns ett fysiskt tillståndsbevis som kan ges in.

16.11 Ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin

Bedömning: Det behöver inte införas någon särskild reglering om överlåtelse av ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin.

Skälen för bedömningen

Ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin innehas vanligen utan särskilt tillstånd och med stöd av rätten att inneha sådan egendom som passar till skjutvapen man lagligen innehar (2 kap. 8 § första och andra stycket vapenlagen). I vissa fall kan dock särskilt tillstånd till innehav av egendomen ges (2 kap. 8 § tredje stycket vapenlagen och 2 kap. 8 § vapenförordningen). Ett sådant tillstånd avser inte ett individualiserat föremål utan en rätt att inneha en viss mängd av egendom av ett visst slag. Av detta följer att det inte finns något behov av en skyldighet att anmäla överlåtelser av sådan egendom. Eftersom tillståndet inte är individualiserat till ett visst specifikt föremål bör tillståndet inte heller upphöra till följd av att ett föremål som omfattas av tillståndet överlåts.

17 Vissa frågor om ljuddämpare, vapenmagasin och ammunition

17.1 Uppdraget

Tidigare innebar regleringen om ljuddämpare att dessa jämfördes med skjutvapen. Detta ändrades till följd av förslag i prop. 2021/22:46 Lättnader i tillståndsplikten för ljuddämpare. Ändringarna, som trädde i kraft den 1 juli 2022, innebär i korthet följande. Det krävs särskilt tillstånd för innehav av ljuddämpare. Den som har tillstånd eller rätt att inneha ett visst vapen för skjutning får dock utan särskilt tillstånd inneha ljuddämpare som passar till vapnet. I andra fall får tillstånd att inneha ljuddämpare meddelas om bl.a. det skäligen kan antas att ljuddämparen inte kommer att missbrukas. De flesta av vapenlagens bestämmelser om ammunition gäller på motsvarande sätt för ljuddämpare som omfattas av vapenlagen. (Se 2 kap. 1 och 8 §§ vapenlagen [1996:67] och 2 kap. 8 § vapenförordningen [1996:70].)

Den 1 juli 2023 infördes bestämmelser som innebär att vissa vapenmagasin är tillståndspliktiga. Den som har tillstånd eller rätt att inneha ett visst vapen för skjutning eller samling har dock rätt att utan särskilt tillstånd inneha vapenmagasin som passar till vapnet. Om vapnet överläts får innehavaren behålla magasinen under en viss tid efter överlåtelsen (2 kap. 8 a § vapenlagen). I tilläggsdirektiven anges att det finns skäl att även se över bestämmelserna om tillstånd att inneha ljuddämpare i syfte att en vapenägare ska ha rätt att under en viss tid behålla en ljuddämpare när han eller hon överlåter det vapen som ljuddämparen passar till. Vi har därför i uppdrag att föreslå en ordning som innebär att en vapenägare som överlåter sitt vapen utan tillhörande ljuddämpare ska ha rätt att behålla ljuddämparen under en viss tid och att lämna nödvändiga författningsförslag. Överväganden om rätt att under en övergångstid behålla ljuddämpare finns i avsnitt 17.3. Vi bedömer i samband med detta att det även finns

anledning att göra nya överväganden i fråga om tillståndspliktiga vapenmagasin, såvitt gäller frågan om hur lång den aktuella tidsfristen ska vara och vissa näraliggande frågor. Överväganden om detta finns i avsnitt 17.2.

Genom de lagändringar som trädde i kraft den 1 juli 2023 har det vidare klargjorts att ett tillstånd att driva handel med skjutvapen ger rätt att inneha ljuddämpare och vapenmagasin. I detta kapitel tar vi på eget initiativ upp den näraliggande frågan om vad som gäller i fråga om vapenhandlares införsel till Sverige av ljuddämpare. Övervägandena om ljuddämpare har vidare aktualiserat frågan om det i vissa avseenden finns behov av ett förtydligande av regleringen avseende vapenhandlares innehav av och införsel till Sverige av ammunition. Vi har även ansett det lämpligt att överväga frågan om vapenreparatörers innehav av ammunition. Övervägandena om dessa frågor finns i avsnitt 17.4 och 17.5.

Regleringen om ljuddämpare och vapenmagasin föranleder slutligen vissa överväganden som rör lagen (1992:1300) om krigsmateriel och förordningen (1993:1303) om krigsmateriel. Dessa överväganden finns i avsnitt 17.6.

Polismyndigheten har anfört att det bör finnas bestämmelser om omhändertagande av ammunition som omfattas av särskilt innehavstillstånd, eftersom dagens regler enbart avser ammunition som innehavaren har rätt att ha för att den passar till ett visst vapen (6 kap. 4 § vapenlagen). Frågan är visserligen angelägen från brottsförebyggande synpunkt, men kan inte lämpligen hanteras inom ramen för detta uppdrag.

17.2 Innehav av vapenmagasin vid vapenbyte

Förslag: Den tid under vilken en innehavare av vapenmagasin får behålla magasinen efter en överlåtelse av det vapen som magasinen passar till ska förlängas från tre till sex månader.

Reglerna om rätt att behålla magasinen i avvaktan på ett nytt tillstånd som ger rätt att inneha dem ska ändras så att sökanden kan avvakta prövningen i högsta instans.

Skälen för förslaget

Bakgrund och nuvarande ordning

Den 1 juli 2023 trädde ett antal lagändringar i kraft som syftade till att i svensk rätt genomföra 2017 års ändringsdirektiv¹ på miniminivå. Genom ändringarna infördes bl.a. en innehavsreglering för vissa vapenmagasin. Regleringen omfattar enbart sådana löstagbara vapenmagasin för halvautomatiska skjutvapen med centralantändning som kan innehålla fler än 20 patroner eller fler än 10 patroner, om magasinet kan sättas in i ett skjutvapen vars pipas längd överstiger 30 cm eller vars totala längd överstiger 60 cm (se 1 kap. 7 a § vapenlagen) (i det följande tillståndspliktiga vapenmagasin). Övriga vapenmagasin får fortfarande innehas fritt. Regleringen innebär att det numera krävs tillstånd för innehav av sådana vapenmagasin som omfattas av vapenlagen (2 kap. 1 § första stycket a vapenlagen). Den som har tillstånd eller rätt att inneha ett visst vapen för skjutning eller samling får dock utan särskilt tillstånd inneha magasin som passar till vapnet. I andra fall får tillstånd att inneha vapenmagasin meddelas om det skäligen kan antas att magasinet inte kommer att missbrukas. (2 kap. 8 § vapenlagen.)

Den som utan särskilt tillstånd innehar tillståndspliktiga vapenmagasin och som överlåter det vapen som magasinen passar till, får utan särskilt tillstånd fortsätta att inneha magasinen till det överlätna vapnet under tre månader från dagen då vapnet lämnas ut till förvärvaren. Om innehavaren inom samma tid ansöker om tillstånd att inneha magasinen eller ett nytt vapen som magasinen passar till, får han eller hon fortsätta att inneha magasinen till dess att ansökan har prövats slutligt. (2 kap. 8 a § vapenlagen.)

I propositionen anförde regeringen följande (prop. 2022/23:102 Genomförande av ändringarna i vapendirektivet, s. 53). En vapenägare som överlåter det vapen som magasinen passar till kan en viss tid efter överlåtelsen ha ett fullt legitimt behov av att behålla sina vapenmagasin, utan att det finns sakliga skäl för att han eller hon ska söka särskilt magasintillstånd. Ett sådant behov kan exempelvis uppstå om vapenägaren avser att köpa ett nytt vapen som magasinen passar till, eller om köparen ville köpa vapnet men inte magasinen. I sådana situationer är det rimligt att vapenägaren får en viss tid på sig

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/853 om ändring av rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen.

att antingen skaffa ett nytt vapen som magasinen passar till eller göra sig av med magasinen. Det bör mot den bakgrunden införas en bestämmelse som innebär att vapenmagasin fortsatt kan behållas en tid efter en överlåtelse av ett vapen.

Vid remitteringen hade Svenska Dynamiska Sportskytteförbundet framfört att en tidsfrist om tolv månader är rimlig för att innehavaren ska hinna avyttra magasinen eller införskaffa ett nytt vapen som magasinen passar till. Regeringen ansåg dock att denna tidsfrist framstår som väl tilltagen och instämde i denna utrednings bedömning att en tidsfrist om tre månader är rimlig.

Det finns anledning att på nytt överväga tidsfristens längd

Under vårt arbete har frågan aktualiserats om man bör förlänga den tid under vilken man efter en överlåtelse av ett skjutvapen har rätt att behålla tillståndspliktiga vapenmagasin som passar till vapnet. Efter som bestämmelsen i 2 kap. 8 a § vapenlagen nyligen trädde i kraft kan man diskutera om det är motiverat att redan nu ompröva frågan. Vi anser dock att det finns tillräckliga skäl för detta. Det huvudsakliga av dessa skäl är vårt uppdrag att överväga om det bör införas även en rätt att under en viss tid behålla ljuddämpare efter en överlåtelse av det vapen som ljuddämparen passar till (se våra överväganden i avsnitt 17.3). Vi ska i det sammanhanget ta ställning till hur lång tid en sådan rätt bör gälla i fråga om ljuddämpare. Med hänsyn till att regleringen i fråga om ljuddämpare och tillståndspliktiga vapenmagasin numera till stor del är likalydande, bör reglerna korrelera även när det gäller tidsfristens längd. Man bör därför ta ett samlat grepp om den frågan. Det är således lämpligt att på nytt överväga hur lång tid det bör vara tillåtet att behålla ett vapenmagasin efter en överlåtelse av det vapen som magasinet passar till.

Fristen bör förlängas till sex månader

Tidsfristen bör vara så lång att innehavaren har rimligt lång tid på sig att antingen göra sig av med vapenmagasinen eller att söka tillstånd för ett nytt vapen som vapenmagasinen passar till. Tre månader kan i vissa fall visa sig vara en väl kort tid för att hitta en köpare om magasininnehavaren vill sälja vapenmagasinen. Det är inte heller säkert att

en innehavare som i stället funderar på att köpa ett nytt vapen inom denna tid hinner bestämma sig för vilket vapen han eller hon vill ersätta det sålda vapnet med. Detta talar för att man förlänger tidsfristen.

Det finns även anledning att beakta sambandet mellan den nu aktuella bestämmelsen och bestämmelserna om förvärv av skjutvapen. Enligt 2 kap. 7 § vapenlagen har den som fått tillstånd att inneha skjutvapen som ska förvärvas normalt sex månader på sig att genomföra förvärvet. Tillståndshavaren får med stöd av sitt tillstånd att inneha ett visst vapen förvärva vapenmagasin, ljuddämpare och ammunition till vapnet (2 kap. 8 § första och andra styckena). Den som har fått innehavstillstånd till ett visst vapen har alltså möjlighet att anskaffa bl.a. vapenmagasin upp till sex månader innan vapnet faktiskt förvärvas. Vi gör i avsnitt 16.4 bedömningen att detta bör gälla även i fortsättningen. Det framstår som svårt att motivera att den som har gjort sig av med ett skjutvapen ska ha kortare tid på sig att avyttra ett vapenmagasin eller att söka tillstånd för ett nytt vapen än en tillståndshavare har på sig att förvärva ett tillståndsgivet vapen. Detta talar för att tidsfristen förlängs till sex månader.

Det som sagts hittills talar för att fristen förlängs till sex månader. Mot en förlängning kan man anföra att fristen då i praktiken kan bli mer än ett år. Orsaken är att bestämmelsen i 2 kap. 8 a § vapenlagen inte kräver att man inom tidsfristen har förvärvat ett nytt vapen som vapenmagasinet passar till, utan endast att man har ansökt om tillstånd till att inneha ett sådant vapen (eller om särskilt magasintillstånd). Som framgår i det föregående kan den som fått ett tillstånd att förvärva ett skjutvapen vänta ytterligare tid innan förvärvet faktiskt sker (jfr 2 kap. 7 § vapenlagen). Detta kan dock inte förväntas bli något vanligt scenario och vi anser inte att det hindrar en förlängning av fristen till sex månader. Däremot talar det emot att tiden bestäms ännu längre än så.

Det har i olika sammanhang förts fram argument för att tidsfristen bör vara ännu längre. Ett argument mot detta har nyss anförts. Man kan vidare anföra att det är tveksamt om innehavare i allmänhet har något legitimt behov av att behålla ett vapenmagasin ännu längre. Man bör hålla i minne att det inte krävs att man faktiskt har förvärvat ett nytt vapen inom fristen utan endast att man antingen gjort sig av med magasinen eller ansökt om tillstånd att inneha dem eller ett vapen som de passar till. Det bör vidare beaktas att det

handlar om stora löstagbara magasin som, om de sätts in i ett skjutvapen, många gånger kommer att göra att vapnet blir ett A-vapen (jfr bilaga I till vapendirektivet). Vapendirektivets utgångspunkt är att A-vapen ska vara förbjudna för civilt förvärv och innehav. Stora löstagbara magasin till halvautomatiska vapen kan vara stöldbegärliga för våldsbejakande personer med intresse av att begå terroråd och andra massskjutningar. Det ställs inga krav i fråga om förvaring eller transport av vapenmagasin (jfr prop. 2022/23:102 s. 58). Risken för att vapenmagasin kommer i fel händer framstår därför som större än motsvarande risk för skjutvapen och andra föremål som omfattas av krav på förvaring. Rätten att inneha tillståndspliktiga vapenmagasin bör mot denna bakgrund begränsas till personer som verkligen har behov av dem för ett legitimt ändamål. Den som under mer än sex månader inte har haft ett vapen som magasinet passar till kan enligt vår mening normalt inte anses ha ett sådant behov. En förlängning av fristen till mer än sex månader bör därför inte införas.

Skälen som talar för en förlängning av fristen till sex månader överväger de skäl som kan anföras emot en förlängning. Vi föreslår därför att fristen förlängs till sex månader.

Tiden bör inte kunna förlängas i det enskilda fallet

Vi har övervägt om det även bör finnas en möjlighet att förlänga fristen i det enskilda fallet. Ett exempel på situation där detta hade kunnat vara till fördel för den enskilde är att innehavaren har planerat att sälja vapenmagasinen inom tidsfristen men att köparen hoppar av affären i sista stund. Vår bedömning är skälen för införande av en sådan åtgärd inte är tillräckligt starka för det ska vara motiverat att tynga regleringen med särskilda bestämmelser om detta. Det framstår inte heller som tillräckligt motiverat att skapa ytterligare åligganden för Polismyndigheten.

Innehavaren bör kunna invänta prövningen i högsta instans

Regleringen om rätt att behålla vapenmagasin efter en överlåtelse av vapnet som magasinet passar till innebär att innehavaren inom tidsfristen antingen måste göra sig av med vapenmagasinen eller ansöka om tillstånd att inneha magasinen eller ett nytt vapen som magasinen

passar till. Om ansökningsalternativet väljs, får innehavaren fortsätta att inneha magasinen till dess att ansökan har prövats slutligt, dvs. till dess att avgörandet har fått laga kraft. När högsta instans avslår en ansökan om förnyat tillstånd eller beslutar om att inte meddela prövningstillstånd får avgörandet laga kraft omedelbart. Det innebär, såvitt avser bestämmelsen i 2 kap. 8 a § vapenlagen, att rätten att inneha det tillståndspliktiga vapenmagasinet upphör att gälla i samma stund som avgörandet meddelas. I sådana fall har sökanden alltså inte möjlighet att invänta domstolens beslut innan sökanden gör sig av med magasinet. I annat fall tar han eller hon nämligen risken att göra sig skyldig till brott mot vapenlagen (se 9 kap. 2 § första stycket i vapenlagen).

Visserligen framgår det av förarbetena att innehav av enstaka magasin under en kortare tid bör betraktas som ringa och inte leda till ett straffrättsligt ingripande, om inte särskilda skäl föranleder det (prop. 2022/23:102 s. 108). Dagens reglering framstår dock som otillfredsställande även med beaktande av det, bl.a. eftersom det mycket väl kan vara fråga om flera vapenmagasin. Men framför allt är det inte rimligt att en innehavare, för att vara säker på att undgå straffansvar, ska behöva göra sig av med vapenmagasinen innan han eller hon vet om det sökta tillståndet beviljas. En sådan ordning underminerar syftet med möjligheten att behålla vapenmagasinen under den tid då ansökan prövas. Sökanden bör ges skäligt rådrum för att förhålla sig till avgörandet. I avsnitt 10.8.7 föreslår vi att en enskild person som fått avslag på en ansökan om förnyelse av ett tidsbegränsat innehavstillstånd till ett helautomatiskt vapen eller ett enhandsvapen för flerskott ska ha tre veckor på sig att göra sig av med vapnet. Det framstår som en lämplig och rimlig ordning även i det nu aktuella fallet. Vi föreslår därför att det i bestämmelsen föreskrivs att rätten att inneha vapenmagasinen upphör att gälla tre veckor efter det att beslutet har fått laga kraft (jfr våra överväganden i avsnitt 10.8.7).

17.3 Innehav av ljuddämpare vid vapenbyte

Förslag: Det ska införas en rätt att under en viss tid efter en överlåtelse av ett skjutvapen behålla ljuddämpare som passar till vapnet. Bestämmelserna ska motsvara det som föreslås gälla för vapenmagasin. Om innehavaren vill grunda rätten att behålla ljuddämparen på en ansökan om tillstånd för ett nytt vapen som ljuddämparen passar till, ska det dock krävas att syftet med vapeninnehavet är skjutning.

Skälen för förslaget

Bakgrund och nuvarande ordning

Till skillnad från vad som tidigare gällt är ljuddämpare numera inte jämställda med skjutvapen i vapenlagens mening. I stället regleras innehav på i huvudsak samma sätt som innehav av ammunition. Regleringen innebär att det krävs tillstånd för att någon ska ha rätt att inneha en ljuddämpare (2 kap. 1 § första stycket a vapenlagen). Kravet på tillstånd gäller dock inte för den som har tillstånd eller rätt att inneha ett visst vapen för skjutning. En sådan vapeninnehavare får nämligen även utan särskilt tillstånd inneha en ljuddämpare som passar till vapnet (2 kap. 8 § första stycket 2 vapenlagen).

Ljuddämpare omfattas av den allmänna skyldigheten för innehavare av bl.a. skjutvapen att ta hand om egendomen och hålla den under sådan uppsikt att det inte finns risk för att någon obehörig kommer åt den (5 kap. 1 § vapenlagen). Vidare finns det en skyldighet att förvara ljuddämpare under säkert lås eller på något annat lika betryggande sätt (5 kap. 2 § vapenlagen).

Det ska finnas en möjlighet att under en viss tid behålla ljuddämparen efter att skjutvapnet har avyttrats

Som framgår i avsnitt 17.1 har vi i uppdrag att se över om en vapenägare som gör sig av med ett vapen ska ha rätt att under viss tid ha möjlighet att behålla ljuddämpare som passar till vapnet. Bestämmelser om en sådan rätt infördes nyligen när det gäller tillståndspliktiga vapenmagasin. Vi redogör i avsnitt 17.2 för dessa bestämmelser och

de överväganden som låg till grund för dem. De skäl som anfördes då gör sig enligt vår uppfattning gällande även när det är fråga om ljuddämpare. Vi anser således att det är rimligt att den som överlåter ett skjutvapen men inte ljuddämparen som passar till vapnet under en viss tid har rätt att behålla ljuddämparen. Sådana bestämmelser bör därför införas.

Regleringen om rätt att behålla vapenmagasin är i huvudsak väl avvägd och lämplig även i fråga om ljuddämpare. Detta talar för att regleringen om ljuddämpare i allt väsentligt bör byggas upp på samma sätt. En sådan ordning underlättar vidare för tillämparen. Som sägs i det föregående talar även systematiska skäl för en sådan ordning. Vi anser därför att regleringen om rätt att behålla ljuddämpare bör ha i allt väsentligt samma uppbyggnad som regleringen om vapenmagasin. Regleringen bör således bygga på att innehavaren från dagen då vapnet lämnades över till förvärvaren får en viss tid på sig att antingen avyttra ljuddämparen eller att ansöka om särskilt tillstånd att inneha ljuddämparen eller ett nytt vapen som ljuddämparen passar till. En skillnad i förhållande till vapenmagasin är dock att endast tillstånd till innehav av skjutvapen för skjutning och alltså inte för samling medför en rätt att inneha ljuddämpare. Till följd av det bör det krävas att en ansökan avseende ett nytt vapen som ljuddämparen passar till avser skjutning för att rätten att inneha ljuddämparen ska bestå medan ansökan behandlas.

I avsnitt 17.2 föreslår vi att tidsfristen för att behålla vapenmagasin efter en överlåtelse av vapnet magasinerna passar till bör sträckas ut från nuvarande tre månader till sex månader. Som vi anför i det nyss nämnda avsnittet är det lämpligt att samma tidsfrist gäller för ljuddämpare och vapenmagasin, eftersom föremålen i övrigt är reglerade på i stort sett samma sätt. Redan detta talar med viss styrka för att tidsfristen bör bestämmas till sex månader. Även om man inte tar hänsyn till detta anser vi dock att den tidsfrist som föreslås beträffande vapenmagasin är rimlig även när det gäller ljuddämpare. Med en sådan frist bör det i de flesta fall finnas tid för innehavaren att ansöka om tillstånd för ett nytt vapen som ljuddämparen passar till eller att avyttra eller skrota ljuddämparen. Samtidigt innebär fristen inte en möjlighet för personer att under orimligt lång tid behålla ljuddämpare som passar till vapen som man inte längre har kvar. En alltför lång frist bör undvikas främst eftersom ljuddämpare kan vara åtråvärda i kriminella kretsar (jfr prop. 2021/22:46 s. 21). Även med

beaktande av att det till skillnad från vad som gäller vapenmagasin finns krav i fråga om förvaring och transport (se 5 kap. 1 och 2 §§ vapenlagen) anser vi att sex månader framstår som en väl avvägd frist. Vi föreslår därför att fristen bestäms till sex månader.

Så som vi föreslår i avsnitt 17.2 bör regleringen vidare göra det möjligt för innehavaren att inte bara invänta ett lagakraftvunnet avgörande i tillståndsfrågan utan också ha några veckor på sig att rätta sig efter ett avslagsbeslut. I fallen där tillstånd sökts bör rätten därför bestå i ytterligare tre veckor efter det att ett eventuellt avslagsbeslut har fått laga kraft.

17.4 Vapenhandlares och reparatörers innehav av ammunition

Förslag: Det ska tydliggöras i den nya vapenlagen att den som har tillstånd att bedriva handel med skjutvapen får inneha ammunition utan tillstånd enligt vapenlagen.

Den som har rätt eller tillstånd att ta emot skjutvapen för reparation, översyn, ändring eller ombyggnad ska under den tid som han eller hon innehar ett vapen för sådana ändamål även få inneha ammunition till vapnet utan särskilt tillstånd.

Skälen för förslagen

Det följer av 2 kap. 1 § vapenlagen att innehav av ammunition är tillståndspliktigt, men det finns inte någon bestämmelse om vad som gäller för handlares innehav. Regeringen har i andra sammanhang uttalat att en vapenhandlares skyldighet att söka tillstånd när det gäller ammunition som räknas till explosiva varor följer endast av lagen (2020:1011) om brandfarliga och explosiva varor (LBE) (se t.ex. prop. 2009/10:203 Ny lag om brandfarliga och explosiva varor, s. 39) och det är på detta sätt reglerna tillämpas i praktiken. Gällande rätt är alltså att det inte krävs tillstånd enligt vapenlagen för en tillståndsgiven vapenhandlare att inneha ammunition. I praktiken handlar det om ett undantag från bestämmelsen i 2 kap. 1 § första stycket a vapenlagen som dock inte kan utläsas av vapenlagen. Motsvarande otydlighet fanns tidigare i fråga om ljuddämpare efter det att de inte

längre skulle jämföras med skjutvapen. Det fanns nämligen ingen regel om vilken rätt vapenhandlare har att inneha ljuddämpare. I samband med införandet av en bestämmelse som innebär att ett vapenhandlartillstånd ger rätt att inneha vapenmagasin klargjordes därför i lagtexten att samma sak gäller beträffande ljuddämpare (2 kap. 10 d § vapenlagen, se prop. 2022/23:102 s. 53).

Intresset av att vapenregleringen blir så tydlig och lättillgänglig som möjligt talar för att lagtexten förtydligas så att det tydligt framgår att det inte krävs tillstånd enligt vapenlagen för att vapenhandlare ska kunna inneha ammunition. Mot detta kan man invända att den nuvarande regleringen har fungerat väl under ett stort antal år. I och med att såväl vapenmagasin som ljuddämpare numera regleras på i huvudsak samma sätt som ammunition ökar dock otydligheten om man inte även reglerar vapenhandlares rätt att inneha ammunition. Vår bedömning är därför att ett förtydligande om vapenhandlares innehav av ammunition bör tas in i den nya vapenlagen.

Nästa fråga är om förtydligandet bör utformas på samma sätt som den nya regleringen för vapenmagasin och ljuddämpare eller om det finns skäl att välja någon annan lösning. En skillnad i förhållande till handel med vapenmagasin och ljuddämpare är att det enligt annan lagstiftning krävs tillstånd för handel med de flesta sorters ammunition (se 16 § LBE). En skrivning om att den som har tillstånd att handla med skjutvapen även har rätt att inneha ammunition kan därför leda till missuppfattningar. Det som snarare avses är att innehavet inte kräver tillstånd enligt vapenlagen. Förtydligandet bör därför utformas på detta sätt. (Se vidare våra överväganden i avsnitt 17.6 om undantag från tillståndskrav enligt krigsmaterielregelverket.)

I avsnitt 22.5.3 föreslår vi att den som tagit emot skjutvapen för bl.a. reparation och översyn ska ha rätt att provskjuta vapnet. En sådan person kan dock inte sägas inneha vapnet för skjutningsändamål, varför bestämmelsen i 2 kap. 8 § vapenlagen om rätt att inneha ammunition till innehavda vapen inte kan anses tillämplig. Det framstår dock som rimligt och ändamålsenligt att personen har möjlighet att utan särskilt tillstånd enligt vapenlagen inneha ammunition för provskjutning av vapnet. En föreskrift om det bör därför tas in i den nya vapenlagen. Bestämmelsen kan lämpligen baseras på det som gäller vid lån av skjutvapen, dvs. att ammunitionen får innehållas under tiden vapnet innehålls (3 kap. 10 § vapenlagen). Däremot bör det inte finnas någon generell rätt att inneha ammunition som passar till alla de

typer av vapen som reparatören kan komma att ta emot, eftersom detta skulle kunna medföra innehav av stora mängder ammunition.

17.5 Vapenhandlares införsel av ammunition och ljuddämpare till Sverige

Förslag: Det ska förtydligas att det inte gäller något krav på tillstånd enligt vapenlagen för att vapenhandlare ska få föra in ammunition och ljuddämpare i landet.

Skälen för förslaget

Gällande rätt

Tillstånd krävs för att föra in ammunition eller ljuddämpare i Sverige (2 kap. 1 § första stycket i vapenlagen). Regleringen om införsel av skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare till Sverige finns i 2 kap. 11–16 §§ vapenlagen, som kompletteras av vissa bestämmelser i vapenförordningen. I 11 § andra stycket anges att tillstånd att föra in ammunition och ljuddämpare får meddelas den som har rätt att inneha egendomen i Sverige, om det skäligen kan antas att egendomen inte kommer att missbrukas. För att föra in vapenmagasin till Sverige krävs inte tillstånd.

Vapenhandlares införsel regleras i 2 kap. 16 § vapenlagen. Där föreskrivs att den som har rätt att driva handel med skjutvapen får meddelas tillstånd att till Sverige föra in sådana skjutvapen som omfattas av vapenhandlartillståndet. I fråga om helautomatiska skjutvapen krävs tillstånd för införsel i varje fall. I andra fall rör det sig om generella tillstånd till införsel av vissa typer av skjutvapen, utan att de enskilda vapnen eller införseltillfällena specificeras (prop. 1995/96:52 En ny vapenlag, s. 44). Någon särskild bestämmelse i vapenlagen om införsel av ammunition eller ljuddämpare finns inte när det gäller vapenhandlare.

Regleringen bör förtydligas

Den allmänna bestämmelsen om tillstånd till införsel av ammunition och ljuddämpare finns i 2 kap. 11 § vapenlagen. Dess placering och utformning talar för att den inte är avsedd att tillämpas på vapenhandlare, och det är även så Polismyndigheten har tillämpat den. Den särskilda bestämmelsen i 2 kap. 16 § om vapenhandlares införsel omfattar dock endast skjutvapen. Detta begrepp omfattar som framgår tidigare inte längre ljuddämpare. Ammunition har inte heller tidigare varit jämställt med skjutvapen i vapenlagens mening.

När det gäller ammunition har regelverket tolkats på det sättet att det för vapenhandlare inte gäller något krav på tillstånd enligt vapenlagen för vapenhandlares införsel till landet. Sådan införsel tillståndsprövas i stället, i likhet med innehav, enbart enligt LBE. Något uttryckligt undantag från tillståndsplikten i vapenlagen för införsel av ammunition finns dock inte, vare sig införseln omfattas av tillståndskravet i LBE eller inte.

Lagstiftarens intentioner synes vid vapenlagens tillkomst ha varit att införsel av ammunition skulle vara tillståndspliktig enligt vapenlagen. Några resonemang om undantag för vapenhandlare eller införsel som omfattades av regelverket om brandfarliga och explosiva varor fördes inte. (Se prop. 1996/96:52 s. 50.) Som framgår i det föregående har regelverket dock inte tillämpats på det sättet och det är svårt att se hur frågan med nuvarande utformning av regleringen skulle ha kunnat hanteras på något annat sätt. Det kan knappast komma i fråga att nu ändra det som under lång tid i praktiken gällt, utan att det finns starka skäl för det. Några sådana skäl har inte framkommit. En skärpning skulle dessutom rimma illa med vårt uppdrag att, där det är möjligt, föreslå lättnader. Däremot finns det anledning att förtydliga regelverket så att det klart framgår att en vapenhandlare med vapenhandlartillstånd inte behöver tillstånd enligt vapenlagen för att föra in ammunition till Sverige.

Även om ljuddämpare regleras på i huvudsak samma sätt som ammunition finns det en väsentlig skillnad, som är en konsekvens av att ljuddämpare tidigare varit att jämställa med skjutvapen i vapenlagens mening. Skillnaden består i att det i vapenhandlartillstånden för de handlare som hade tillstånd före lagändringen sommaren 2022 framgår att de får handla med ljuddämpare. Detta har av Polismyndigheten ansetts innebära att de även i fortsättningen kan få tillstånd till

införsel av ljuddämpare med stöd av sina vapenhandlartillstånd (jfr 2 kap. 16 § vapenlagen). Många vapenhandlare har vidare sedan tidigare införseltillstånd som omfattar ljuddämpare. Vad som ska gälla för nya vapenhandlare är dock oklart.

I samband med att tillståndsplikten för ljuddämpare lättades upp uttalade regeringen bl.a. följande (prop. 2021/22:46 s. 28). Enligt 2 kap. 1 § d vapenlagen krävs det tillstånd för att föra in skjutvapen eller ammunition till Sverige. Syftet med bestämmelsen är att ha kontroll över vilka vapen och vilken ammunition som förs in i landet. I huvudsak gäller samma krav för tillstånd till införsel av vapen och ammunition som gäller för tillstånd till innehav av sådan egendom. Eftersom regeringen föreslår att ljuddämpare endast ska få innehåsa under vissa förutsättningar finns det även skäl att införa villkor för införsel av dessa. Några särskilda uttalanden om handlares införsel gjordes inte.

En stor del av de ljuddämpare som förs in i landet torde föras in av vapenhandlare. Införseln har tidigare omfattats av den kontroll som följer av att ljuddämpare omfattades av vapenhandlartillståndet och handlarens generella införseltillstånd. De uttalanden som gjordes i samband med lättnaderna i tillståndsplikten kan tala för att det bör ställas krav på tillstånd för vapenhandlares införsel av ljuddämpare.

Ett krav på särskilt införseltillstånd vid varje enskild införsel skulle utgöra en klar skärpning av vad som tidigare gällt. Skäl för en sådan skärpning har inte framkommit. En annan variant skulle kunna vara att vapenhandlare kan beviljas generella tillstånd att föra in ljuddämpare. En sådan ordning skulle ligga närmast det som gällt sedan tidigare. Det kan dock ifrågasättas hur ett sådant förslag förhåller sig till tanken om lättnader i tillståndsplikten för ljuddämpare. Den lösning som ligger mest i linje med förslaget att ett vapenhandlartillstånd ger rätt att inneha ljuddämpare är att även införseln blir tillståndsfri för vapenhandlare. Detta är också den ordning som är mest konsekvent med tanken att ljuddämpare i vapenlagen ska regleras på i huvudsak samma sätt som ammunition. Vi föreslår därför att det uttryckligen ska anges i lagen att införsel av ljuddämpare inte kräver tillstånd för vapenhandlare.

17.6 Anpassningar av krigsmaterielregelverket

17.6.1 Undantag från vissa tillståndskrav

Förslag: I 4 § lagen om krigsmateriel ska förtydligas att bemyndigandet att meddela föreskrifter om undantag från tillståndsplikt avseende handel omfattar ljuddämpare. Vidare ska bemyndigandet ändras så att det omfattar även handel med vapenmagasin. Undantagsbestämmelsen i 4 § förordningen om krigsmateriel ska omfatta handel med sådana ljuddämpare, ammunition och vapenmagasin till handeldvapen, som vapenhandlare får inneha.

Bedömning: Det finns inte förutsättningar att lämna förslag om undantag från tillståndsplikten enligt krigsmateriellagstiftningen avseende yrkesmässig förmedling av ljuddämpare och löstagbara vapenmagasin.

Skälen för förslagen och bedömningen

Bakgrund och gällande rätt

Ljuddämpare och ammunition utgör krigsmateriel. Det framgår av ML1 d 2 och ML3 a i den svenska krigsmaterielförteckningen som återfinns i bilagan till förordningen (1992:1303) om krigsmateriel (KMF). Även löstagbara vapenmagasin utgör krigsmateriel enligt ML1 d 1 i förteckningen.

Verksamhet som rör tillhandahållande av krigsmateriel kräver som huvudregel tillstånd enligt 4 § lagen (1992:1300) om krigsmateriel (KML). Med tillhandahållande avses i lagen försäljning, upplåtelse, utbudande mot vederlag, lån, gåva eller förmedling (2 § KML). Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet i fråga om sådan handel med skjutvapen eller yrkesmässig förmedling av skjutvapen eller ammunition som regleras i vapenlagen eller sådan hantering av ammunition eller annan explosiv vara som regleras i LBE. Regeringen har utnyttjat bemyndigandet genom att meddela bestämmelser i 4 § KMF. Där framgår att krav på tillstånd inte gäller för handel med handeldvapen eller delar till sådana vapen och inte heller för yrkesmässig förmedling av sådan egendom eller av ammunition till handeldvapen. Vidare framgår att tillstånd för sådan handel

eller förmedling regleras i vapenlagen. Gränsdragningen mellan vapenregleringen och lagen om krigsmateriel är inte alltid självklar. Som en grov förenkling kan dock sägas att tillverkning regleras i lagen om krigsmateriel, civilt tillhandahållande av handeldvapen i huvudsak i vapenlagen och övrigt tillhandahållande i lagen om krigsmateriel (se vidare SOU 2022:62 EU:s vapendirektiv – genomförande av 2017 års ändringsdirektiv på miniminivå, s. 222–224). I vissa fall kan det även innebära att bolag, som bedriver olika typer av verksamhet avseende skjutvapen, t.ex. civil handel samt tillhandahållande av skjutvapen till statliga mottagare eller försvarsindustri, har separata tillstånd för respektive verksamhetsgren enligt respektive regelverk.

Vid all tillståndsprövning enligt KML gäller att tillstånd får lämnas endast om det finns säkerhets- eller försvarspolitiska skäl för tillståndet och det inte strider mot Sveriges internationella förpliktelser eller Sveriges utrikespolitik i övrigt (1 § andra stycket KML). Kravet innebär att tillståndsgivningen är avsedd att vara mycket restriktiv. Tillståndsmyndigheten Inspektionen för strategiska produkter (ISP) har anfört att vapenhandlar- och vapenmäklarverksamhet med civila skjutvapen som riktas mot en civil marknad lämpligen bör regleras i vapenlagen, eftersom sådan verksamhet inte kan beviljas tillstånd utifrån säkerhets- och försvarspolitiska skäl. Med hänsyn till det anförda har ISP anfört att handel med och förmedling av ljuddämpare, vapenmagasin och ammunition till handeldvapen, under de förutsättningar som anges i 4 § KMF, bör undantas från kravet på tillhandahållandetillstånd enligt KML.

Ljuddämpare

Före lättnaderna i tillståndsplikten avseende ljuddämpare räknades ljuddämpare till skjutvapen enligt vapenlagen. Detta innebar bl.a. att handel med ljuddämpare krävde tillstånd enligt vapenlagen. Numera krävs inte något sådant tillstånd, och det följer av 2 kap. 10 d § tredje stycket vapenlagen att ett tillstånd att driva handel med skjutvapen ger rätt att inneha bl.a. ljuddämpare. När ljuddämpare var att anse som skjutvapen i vapenlagens mening ansågs det vara klart att ljuddämpare omfattades av undantaget från kravet på tillstånd enligt krigsmateriellagstiftningen. Någon avsikt att i samband med lättnaderna avseende tillstånd enligt vapenlagen införa en tillståndsplikt enligt

krigsmateriellagstiftningen synes inte ha förelegat. Emellertid gjordes inga ändringar i krigsmaterielregelverket.

ISP har gjort tolkningen att ljuddämpare utgör en vapendel enligt EU:s skjutvapenförordning², och att undantaget i 4 § KMF därmed omfattar ljuddämpare till handeldvapen. ISP har därför tillämpat bestämmelserna på det sättet att tillstånd inte krävts, men har till utredningen framfört att det är önskvärt att rättsläget förtydligas.

Bestämmelsen i 4 § KML bör mot denna bakgrund förtydligas så att det inte kan råda någon oklarhet om att bemyndigandet att meddela föreskrifter om undantag avseende handel omfattar ljuddämpare. Enligt nuvarande ordalydelse gäller undantaget för sådan handel som regleras i vapenlagen, vilket ger uttryck för tanken att den kontroll som görs enligt vapenlagen anses tillräcklig (jfr prop. 1983/84:36 Förslag till lag om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel, m.m., s. 9–12). Som nämns omfattas handel med ljuddämpare inte längre av ett krav på tillstånd enligt vapenlagen. Däremot gäller som huvudregel tillståndskrav för innehav (2 kap. 8 § vapenlagen). En vapenhandlare får inneha ljuddämpare med stöd av sitt vapenhandlartillstånd (2 kap. 10 d § tredje stycket vapenlagen). Därigenom menar vi att handel med ljuddämpare kan anses reglerad i vapenlagen. Den kontroll som görs för att någon ska få ett vapenhandlartillstånd är tillräcklig även för handel med ljuddämpare. Inget hindrar därför att man lägger till ljuddämpare i bemyndigandet i 4 § KML.

Det som nu sagts bör även komma till uttryck i 4 § KMF. Undantaget bör avse handel med sådana ljuddämpare till handeldvapen som en vapenhandlare får inneha med stöd av sitt vapenhandlartillstånd. Det torde inte vara möjligt enligt vapenlagen att bedriva verksamhet som enbart avser handel med ljuddämpare. Det råder visserligen inget krav på tillstånd för handel med ljuddämpare, men däremot ett krav på innehavstillstånd förutom om ljuddämparen passar till ett vapen som personen innehar för skjutning. Ett sådant tillstånd kan enbart ges till enskilda personer, skyttesammanslutningar och huvudmän för museer (2 kap. 8 § vapenlagen). För att en enskild person ska ges tillstånd att inneha ljuddämpare för annat än samling krävs särskilda skäl (2 kap. 8 § vapenförordningen).

² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 258/2012 om genomförande av artikel 10 i FN:s protokoll om olaglig tillverkning av och handel med eldvapen, delar till eldvapen och ammunition, bifogat till Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet (FN:s protokoll om skjutvapen), och om införande av exporttillstånd, import- och transiteringsåtgärder för skjutvapen, delar till skjutvapen och ammunition.

När det gäller yrkesmässig förmedling av ljuddämpare ställs inget krav på tillstånd enligt vapenlagen och vapendirektivet ställer inte heller något krav på införande av ett sådant tillståndskrav. Ljuddämparna hanteras inte fysiskt av den som förmedlar dem och de omfattas inte av den nyss nämnda bestämmelsen om vapenhandlares rätt att inneha ljuddämpare. Det kan därför inte hävdas att förmedling av ljuddämpare regleras i vapenlagen. Det ingår inte i vårt uppdrag att överväga om en sådan reglering bör införas och saken kräver överväganden som vi inte har möjlighet att göra utan att uppdraget fördröjs. Vi anser oss därför förhindrade att föreslå att förmedling av ljuddämpare ska undantas från tillståndskravet i KML.

Löstagbara vapenmagasin

Efter det att ändringarna för att genomföra 2017 års ändringsdirektiv trädde i kraft den 1 juli 2023 omfattas vissa löstagbara vapenmagasin av tillståndsplikt enligt vapenlagen. ISP har framfört att det bör anges i 4 § KMF att även sådana vapenmagasin, under de förutsättningar som anges i bestämmelsen, är undantagna från tillståndsplikt enligt krigsmaterielregelverket.

Löstagbara vapenmagasin jämföras inte med skjutvapen i vapenlagen och omfattas därför inte av bemyndigandet i 4 § KML. Löstagbara vapenmagasin omfattas således inte heller av undantaget från tillståndsplikt enligt 4 § KMF. Löstagbara vapenmagasin utgör enligt såväl vapenlagens som krigsmaterielregelverkets definitioner ett vapentillbehör och inte en vapendel.

Handel med löstagbara vapenmagasin omfattas mot denna bakgrund av tillståndsplikt enligt 4 § KML. Samtidigt anges i 2 kap. 10 d § tredje stycket vapenlagen att ett tillstånd att driva handel med skjutvapen ger rätt att inneha vapenmagasin. Regleringen överensstämmer i allt väsentligt med det som gäller för ljuddämpare.

De skäl för en förändrad reglering som anförts i fråga om ljuddämpare är i stora delar tillämpliga även i fråga om löstagbara vapenmagasin. Den reglering som finns i vapenlagen framstår som tillräcklig. Vi föreslår därför att bemyndigandet i 4 § KML ska ändras så att det omfattar även handel med vapenmagasin och att undantagsbestämmelsen i 4 § KMF ska utvidgas till att omfatta vapenmagasin till

handeldvapen som vapenhandlare får inneha med stöd av sitt vapenhandlartillstånd.

Eftersom yrkesmässig förmedling av vapenmagasin inte omfattas av vapenlagens bestämmelser om vapenmäklarverksamhet ser vi inte att det finns förutsättningar för att lämna förslag som även omfattar undantag från kravet på tillstånd enligt KML för förmedling av vapenmagasin. Det behöver nämligen göras en analys av om sådan verksamhet i så fall ska kräva tillstånd enligt vapenlagen. Det ligger utanför ramarna för detta uppdrag.

Ammunition

Som framgår av avsnitt 17.4 regleras handel med ammunition i LBE och förordningen (2010:1075) om brandfarliga och explosiva varor. Vi föreslår i samma avsnitt ett förtydligande av att den som har tillstånd att bedriva handel med skjutvapen även ska ha rätt att inneha ammunition utan tillstånd enligt vapenlagen.

I princip all slags ammunition utgör även krigsmateriel och tillhandahållande av ammunition omfattas därför som utgångspunkt av tillståndsplikt enligt 4 § KML. Regeringen har bemyndigande att föreskriva om undantag för sådan hantering av ammunition eller annan explosiv vara som regleras i LBE. Med hantering avses enligt 5 § 1 LBE tillverkning, bearbetning, behandling, förpackning, förvaring, transport, användning, omhändertagande, återvinning, destruktion, saluförande, underhåll, överlåtelse och därmed jämförliga förfaranden. Bemyndigandet har inte utnyttjats.

ISP har av samma skäl som vi anför beträffande vapenmagasin anfört att handel med sådan ammunition till handeldvapen som vapenhandlare får inneha bör vara undantagen från tillståndsplikt enligt krigsmaterielregelverket. Bemyndigandet i 4 § KML omfattar handel med ammunition, varför regeringen kan föreskriva om ett sådant undantag utan ändringar i bestämmelsen. Vi anser att de skäl som anförts beträffande ljuddämpare och vapenmagasin som vapenhandlare får inneha med stöd av sitt vapenhandlartillstånd gör sig gällande även beträffande sådan ammunition. Det handlar om ammunition som omfattas av tillstånd enligt LBE och som innehas av en vapenhandlare med tillstånd. Kontrollmöjligheterna måste därmed anses tillräckliga.

Sådan ammunition som avses nu bör därför läggas till i undantagsbestämmelsen i 4 § KMF.

17.6.2 Övriga anpassningar till följd av lättnaderna av tillståndsplikten för ljuddämpare

Förslag: Det ska förtydligas att bemyndigandena i 6 § tredje stycket KML till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om utförsel omfattar ljuddämpare. I 9 § KMF ska det förtydligas att rätten för en enskild person att i vissa fall föra med sig handeldvapen och ammunition från Sverige utan utförseltillstånd enligt KML omfattar även ljuddämpare till vapnet. Även bestämmelserna i 11 § KMF om när utförsel ska prövas av Polismyndigheten ska omfatta ljuddämpare.

Bemyndigandet i 14 § KMF, som rör meddelande av föreskrifter om utförsel i vissa fall, ska uttryckligen omfatta även ljuddämpare.

Bedömning: Med hänsyn till vad som omfattas av uppdraget för Utredningen om en modern exportkontroll av krigsmateriel i ljuset av ett svenskt Natomedlemskap (UD 2023:02) bör denna utredning inte behandla frågor som rör tillverkning av ljuddämpare.

Skälen för förslagen och bedömningen

Utförsel av ljuddämpare i vissa fall

Krigsmateriel får som huvudregel inte föras ut ur landet utan tillstånd enligt 6 § KML. Regeringen får enligt 6 § andra stycket meddela föreskrifter om undantag i vissa fall. Av intresse här är dock främst bemyndigandet i paragrafens tredje stycke, som innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om utförsel av skjutvapen och tillhörande ammunition i vissa särskilt uppräknade fall. Bemyndigandet omfattar föreskrifter om utförsel av

1. skjutvapen och tillhörande ammunition för enskild persons räkning samt skjutvapen och därtill hörande ammunition för användning vid jakt, tävling eller övning utom riket,

2. skjutvapen för reparation, översyn eller annan liknande åtgärd,
3. skjutvapen som förts in i landet för åtgärd som avses i 2,
4. sådana jakt- och tävlingsskjutvapen och tillhörande ammunition som har förts in i landet i enlighet med bestämmelserna i 2 kap. 13 § b vapenlagen.

När ljuddämpare var jämställda med skjutvapen i vapenlagens mening omfattade bemyndigandet tveklöst även ljuddämpare. Någon avsikt att minska regeringens föreskriftsrätt på området synes inte ha förelagat. Paragrafen bör därför ändras på så sätt att bemyndigandena omfattar även ljuddämpare.

I 9 § KMF finns bestämmelser om utförelse som meddelats med stöd av bemyndigandet i 6 § tredje stycket 1 KML. Av bestämmelserna framgår följande. En enskild person får för personligt bruk vid utresa från Sverige utan tillstånd enligt KML föra med sig handeldvapen och ammunition till vapnet, om han enligt vapenlagen är berättigad att inneha vapnet här i landet och vapnet ska återinföras. Bestämmelsen ansågs tidigare omfatta även ljuddämpare. Avsikten med lättnaderna av tillståndsplikten för ljuddämpare i vapenlagen var att åstadkomma en lättnad för legala vapeninnehavare. Det kan knappast ha varit meningen att i stället införa en tillståndsplikt enligt KML. Konsekvenserna av detta blir nämligen en skärpning i förhållande till vad som tidigare gällt. Tillstånd enligt KML kan ges endast om det finns säkerhets- eller försvarspolitiska skäl till det och det inte strider mot Sveriges internationella förpliktelser eller Sveriges utrikespolitik i övrigt (1 § andra stycket KML). Dessa förutsättningar lär i princip aldrig vara uppfyllda i nu aktuella fall. Detta innebär i sin tur att regleringen är strängare i fråga om ljuddämpare än om handeldvapen, vilket framstår som orimligt. Bestämmelsen bör därför ändras på så sätt att även ljuddämpare omfattas. Rätten bör dock begränsas till en ljuddämpare som tillhör det vapen som ska föras ut och återinföras.

I avsnitt 23.12 lämnar vi förslag till ett nytt stycke i paragrafen, med bestämmelser om återutförelse av vapen, ammunition och ljuddämpare som förts in i vissa situationer. Förslaget går i korthet ut på att kravet på utförelsetillstånd enligt krigsmateriellagstiftningen ska tas bort för återutförelse av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare som förts in i Sverige med stöd av ett förenklat införelseförfarande.

Tullverket har i 14 § KMF bemyndigats att meddela föreskrifter om utförsel av sådana handeldvapen med tillhörande ammunition som

1. har förts in i landet enligt bestämmelserna i 2 kap. 13 § b vapenlagen, eller
2. har förts genom landet av en resande i enlighet med bestämmelserna i lagen (1973:980) om transport, förvaring och förstöring av införselreglerade varor, m.m. i anslutning till jakt, tävling eller övning i ett annat land.

Tullverket har med stöd av bemyndigandet meddelat föreskrifter om viss införsel, utförsel och återutförsel av skjutvapen och ammunition (Tullverkets föreskrifter om viss införsel, utförsel och återutförsel av skjutvapen och ammunition, TFS 2016:23, senast ändrad genom TFS 2023:2). Föreskrifterna innehåller bestämmelser om förfarandet vid fullgörande av anmälnings-, deklarations- och uppgiftsskyldigheten till Tullverket vid införsel, utförsel och återutförsel av skjutvapen och ammunition i vissa fall. Fram till lättnaderna i tillståndsplikten avseende ljuddämpare ansågs det klart att ljuddämpare omfattades av bemyndigande i 14 § KMF, eftersom ljuddämpare var att jämställa med skjutvapen i vapenlagens mening. De omfattades därför också av föreskrifterna om skjutvapen i TFS 2016:23. Tullverket har gjort bedömningen att bemyndigandet fortfarande omfattar ljuddämpare, och har anpassat sina föreskrifter på så vis att ljuddämpare omfattas av samma föreskrifter som om de fortfarande hade varit att jämställa med skjutvapen. Tullverket har dock framfört till utredningen att det vore önskvärt med ett förtydligande.

Förslag till ändringar i de grundläggande bemyndigandena i 6 § KML har lämnats i det föregående. Som anförts där är det svårt att se något skäl till att ljuddämpare ska behandlas strängare i andra avseenden efter det att det att tillståndsplikten i vapenlagen lättats upp, eller till att de ska behandlas strängare än handeldvapen. Bemyndigandet till Tullverket i 14 § KMF bör därför ändras så att det klart framgår att föreskrifter får meddelas även beträffande ljuddämpare.

Frågor om tillstånd till utförsel som prövas av Polismyndigheten

I 11–13 §§ krigsmaterielförordningen finns bestämmelser om när tillstånd till utförsel av krigsmateriel ska prövas av Polismyndigheten. En första förutsättning för att utförseln ska falla inom Polismyndighetens ansvarsområde är att utförseln inte omfattas EU:s skjutvapenförordning. Vidare ska det vara fråga om utförsel av sådana handeldvapen och delar till dem som utgör övrig krigsmateriel enligt bilagan till KMF och i förekommande fall tillhörande ammunition. Slutligen ska förhållandena vara sådana att den sökande är berättigad att inneha vapnet här i landet enligt vapenlagen och

1. vill föra ut vapnet vid flyttning till utlandet,
2. vill föra ut vapnet för användning vid jakt, tävling eller övning utomlands, om vapnet ska återinföras,
3. vill överföra vapnet till en enskild person eller vapenhandlare i ett land som är medlem i OECD,
4. vill föra ut vapnet eller delar av det för reparation, översyn eller någon annan liknande åtgärd, om materielen ska återinföras, eller
5. vill återutföra vapnet eller delar av det efter reparation, översyn eller någon annan liknande åtgärd, om utförseln ska ske till en mottagare i det land som vapnet eller delarna förts in från.

Ljuddämpare utgör övrig krigsmateriel (se ML1 d 2 och D i den svenska krigsmaterielförteckningen i bilagan till KMF). Vidare räknas ljuddämpare till vapendelar enligt skjutvapenförordningen. Den tillståndsprovning som görs av Polismyndigheten bör även omfatta ljuddämpare, eftersom konsekvensen annars kan bli att en utförsel kan kräva ett tillstånd från ISP avseende ljuddämparen och ett från Polismyndigheten avseende vapnet. Det bör därför anges i bestämmelsen att delar även omfattar ljuddämpare.

Vi föreslår inga ändringar i fråga om tillverkning av ljuddämpare

Krigsmateriel får inte tillverkas här i landet utan tillstånd. Regeringen får dock meddela föreskrifter om undantag från detta tillståndskrav för bl.a. tillverkning av enstaka skjutvapen och av ammunition för tillverkarens eget bruk. (3 § första stycket och andra stycket 2 KML.)

Regeringen har med stöd av bemyndigandet föreskrivit att kravet på tillstånd enligt 3 § KML inte gäller i fråga om bl.a. ändring eller ombyggnad av handeldvapen som inte är helautomatiska eller för tillverkning av enstaka sådana vapen (3 § 1 KMF). Det finns skäl att överväga om bestämmelserna bör ändras till följd av ändringarna som innebär att ljuddämpare inte längre är jämställda med skjutvapen i vapenlagens mening. Emellertid har Utredningen om en modern exportkontroll av krigsmateriel i ljuset av ett svenskt Natomedlemskap (UD 2023:02) fått i uppdrag att bl.a. ta ställning till om undantaget från kravet på tillstånd i 3 § första punkten krigsmaterieförordningen bör tas bort. Överväganden om tillverkningsbestämmelser bör därför inte göras i denna utredning.

Statens offentliga utredningar 2024

Kronologisk förteckning

1. Ett starkare skydd för offentliganställda mot våld, hot och trakasserier. Ju.
2. Ett samordnat vaccinationsarbete – för effektivare hantering av kommande vacciner. Del 1 och 2. S.
3. Ett starkt judiskt liv för framtida generationer. Nationell strategi för att stärka judiskt liv i Sverige 2025–2034. Ku.
4. Inskränkningarna i upphovsrätten. Ju.
5. Förbättrad ordning och säkerhet vid förvar. Ju.
6. Steg mot stärkt kapacitet. Fi.
7. Ett säkrare och mer tillgängligt fastighetsregister. Ju.
8. Livsmedelsberedskap för en ny tid. LI.
9. Utvecklat samarbete för verksamhetsförlagd utbildning – långsiktiga åtgärder för sjuksköterskeprogrammen. U.
10. Preskription av avlägsnandebeslut och vissa frågor om återreseförbud. Ju.
11. Rätt frågor på regeringens bord – en ändamålsenlig regeringsprövning på miljöområdet. KN.
12. Mål och mening med integration. A.
13. En effektivare kontaktförbudslagstiftning – ett utökat skydd för utsatta personer. Ju.
14. Arbetslivskriminalitet – myndighets-samverkan, en gemensam tipsfunktion, lärdomar från Belgien och gränsöverskridande arbete. A.
15. Nya regler för arbetskraftsinvandring m.m. Ju.
16. Växla yrke som vuxen – en reformerad vuxenutbildning och en ny yrkesskola för vuxna. U.
17. Skolor mot brott. U.
18. Nya regler om cybersäkerhet. Fö.
19. En ny beredskapssektor – för ökad försörjningsberedskap. KN.
20. Maskinellt värde för vissa industribyggnader – ett undantag från fastighetsskatt. Fi.
21. Ett inkluderande jämställdhetspolitiskt delmål mot våld. A.
22. En ny organisation för förvaltning av EU-medel. Fi.
23. En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas. S.
24. Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag. Fi.
25. En mer effektiv tillsyn över socialtjänsten. S.
26. En utvärdering av förändringar i sjukförsäkringens regelverk under 2021 och 2022. S.
27. Kamerabevakning i offentlig verksamhet – lättnader och utökade möjligheter. Ju.
28. Offentlighetsprincipen eller insynslag. Allmänhetens insyn i enskilda aktörer inom skolväsendet. U.
29. Goda möjligheter till ökat välbefinnande. Fi.
30. En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga. S.
31. En ändamålsenlig vapenlagstiftning. Del 1 och 2. Ju.

Statens offentliga utredningar 2024

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

- Mål och mening med integration. [12]
- Arbetslivskriminalitet – myndighets-samverkan, en gemensam tipsfunktion, lärdomar från Belgien och gränsöver-skridande arbete. [14]
- Ett inkluderande jämställdhetspolitiskt delmål mot våld. [21]

Finansdepartementet

- Steg mot stärkt kapacitet. [6]
- Maskinellt värde för vissa industribyggnader – ett undantag från fastighetsskatt. [20]
- En ny organisation för förvaltning av EU-medel [22]
- Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag. [24]
- Goda möjligheter till ökat välbstånd. [29]

Försvarsdepartementet

- Nya regler om cybersäkerhet. [18]

Justitiedepartementet

- Ett starkare skydd för offentliganställda mot våld, hot och trakasserier. [1]
- Inskränkningarna i upphovsrätten. [4]
- Förbättrad ordning och säkerhet vid förvar. [5]
- Ett säkrare och mer tillgängligt fastighetsregister. [7]
- Preskription av avlägsnandebeslut och vissa frågor om återreseförbud. [10]
- En effektivare kontaktförbudslagstiftning – ett utökat skydd för utsatta personer. [13]
- Nya regler för arbetskraftsinvandring m.m. [15]

- Kamerabevakning i offentlig verksamhet – lättnader och utökade möjligheter. [27]

- En ändamålsenlig vapenlagstiftning. Del 1 och 2. [31]

Klimat- och näringslivsdepartementet

- Rätt frågor på regeringens bord – en ändamålsenlig regeringsprövning på miljöområdet. [11]
- En ny beredskapssektor – för ökad försörjningsberedskap. [19]

Kulturdepartementet

- Ett starkt judiskt liv för framtida generationer. Nationell strategi för att stärka judiskt liv i Sverige 2025–2034. [3]

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

- Livsmedelsberedskap för en ny tid. [8]

Socialdepartementet

- Ett samordnat vaccinationsarbete – för effektivare hantering av kommande vacciner. Del 1 och 2. [2]
- En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas. [23]
- En mer effektiv tillsyn över socialtjänsten. [25]
- En utvärdering av förändringar i sjukförsäkringens regelverk under 2021 och 2022. [26]
- En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga. [30]

Utbildningsdepartementet

Utvecklat samarbete för verksamhetsförlagd utbildning – långsiktiga åtgärder för sjuksköterskeprogrammen. [9]

Växla yrke som vuxen – en reformerad vuxenutbildning och en ny yrkesskola för vuxna. [16]

Skolor mot brott. [17]

Offentlighetsprincipen eller insynslag. Allmänhetens insyn i enskilda aktörer inom skolväsendet. [28]